[illegible]

ભાગ ૧ લો.

પ્રકાશક

[illegible] વલીભાઈ તારચંદ

ગંમે આંશૂરા.

લખી છપાવી પ્રગટ કરનાર

ખોજા વલીભાઈ તારભાઇ

અમદાવાદ.

ધી અમરસિંહજી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં પઠાણ નુરખાન અમીરખાન વકીલે છાપ્યું, લાલ દરવાજા—અમદાવાદ.

આવૃતી પહેલી. નકલ ૧૧૦૦

ઇસ્વી ૧૯૧૯ હીજરી ૧૩૩૮

કીંમત રૂ. ૪—૦—૦

આ કિતાબ ખાસ શીઆહ મઝહબ વાળાઓ માટેજ છાપી છે.

ગમે આશૂરા ભાગ પેહલો.

યા અને

આશૂરાની મુસીબતોના ગમનાક અહવાલો

કે જેની અંદર

જુદા જુદા શાએરોના એક જાતના મરસેયાઓમાંથી રસમય ચુંટણી કરીને નવા મરસેયા રૂપે બનાવીને દસ મજલિસમાં રોઝે આશૂરા સુધીનો સંમપુર્ણ રીતે અતી કરૂણા જનક ગમનાક હાલ લખવામાં આવેલ છે કે જેના વાંચવાંથી આંખોમાંથી અશ્રુની ધારા વહ્યા વગર રહેજ નહીં.

" ગમે આશૂરાકા મતલબ અગર પડહકર કોઈ સોંચે
તો જારી આંખોમેંસે આંસૂઓંકા ક્યૂં ન બારાં હો ?

ખોજા વલીભાઈ તારભાઈ.

અઈમ્મએ માઅસૂમીન અલહે મુસ્સલામના સદકાંથી

છપાવી પ્રગટ કરનાર.

ખોજા વલીભાઇ તારભાઇ કાલુપુર ચકલા નં. ૫૪૨ **અમદાવાદ.**

કીમત ચાર રૂપીયા (પોસ્ટેજ જુદું)

પોસ્ટેજ હિંદુસ્તાનનો રૂા. ૦| અને આફ્રીકાનો રૂા. ૦||

હીજરી ૧૩૩૮ માહે ગુર્રએ મોહર્રમ

તાકીદે નામ નોંધાવો — ઝડપથી છપાશે.

વાંચો! વાંચો!! અને વંચાવો!!!

બસો ગ્રાહક થયેથી

ગમે આશૂરા ભાગ બીજો

જણાવવાને રજા લઉંછું કે આએ ગંમે આંશૂરાનો પેહલો ભાગ છપાવીને મોઅમેનોની ખીદમતમાં રજુ કરતાં બેહદ ખુશી ઉત્પન થાય છે કે તે વાંચી બીરાદરો. ઉત્તેજન. આપશે એવી આશા છે. જેથી કરીને અમોએ બીજો ભાગ છપાવવાને હીમત કરી છે તો બીજો ભાગ કેવો થશે તે વિશે. બીરાદરોને કાંઈપણ જોવા જેવું રેહશે નહી કારણકે આએ પહેલો ભાગ છપાઈને બાહેર પડયો છે તેજ મુજબ, કાગળ, પ્રીન્ટીંગ, બાઇડીંગ, વીગેરે ફક્ત પેજ ૩૨૦ તેમ હદીયો પણ માત્ર રૂપીયા ત્રણ પોસ્ટેજ જુદુ રાખવામાં આવ્યું છે આશા છે દરેક મોઅમેનો કેંટા આપી નામ નોંધાવશો તો અમારા પગ પણ સ્થીર રેહવા પામે તો ઇ. બીજો ભાગ ઝડપથી તૈયાર થશે.

લી. દાઆગો ખોજા વલીભાઈ તારભાઈ.

કાલુપુર ચકલા નં. ૫૪૨ અમદાવાદ.

મરહુમ શેઠ. દેવજીભાઇ ગુલામહુસેનભાઇ (ભાવનગરવાળા) ના

અહસાનનો આભાર

હું હજુ તો હદે બોલુંગમાં પોહચ્યો નહતો કે આએ ફાની દુનયામાંથી મારા માંબાપ ગુજરી જવાથી તે મરહુંમે મને પોતાના પેટના દીકરાની પેઠે રાખીને અનેક રીતે મારૂં લાલન પાલન કર્યું તેમજ મારે કાજે અનેક તકલીફો ઉઠાવી મને જરૂરયાત મુજબે દીન સંપાદન કરાવરાવ્યું અર્થાંત મારે માટે જે જે અનેક પરિશ્રમો ઉઠાવ્યાં છે તે બદલ તે મરહુંમનો જેટલો આભાર માનું તેટલો થોડોજ છે ખરેખર તે મરહુંમે મારા પ્રત્યે, જે માયાળુ વર્તુણુક ચલાવી છે તે કોઇ પણ રીતે સગા માંબાપ કરતાં ઓછી ગણાય નહીં અને તેમની તે અપુર્વ પ્રિતીને લિધેજ નાની ઉમરમાં માંબાપ ગુજરી ગયાનું દુઃખ મને લેશ માત્ર પણ સાલ્યું નથી તેમના તેવા ઉપકારો જીંદગી પર્યંત તો ભુલાય તેમતો નથીજ તેમજ તેવા અધિકાધિક ઉપકારોનો બદલો કોઇ પણ રીતે પુરેપુરો વાળી શકાય તેમ નથી એટલુંજ નહીં પણ જો તેમના તેવા અગણિત ઉપકારો બદલ જો મેં જીંદગી પર્યંત તેમની ચાકરી બજાવી હોત તો પણ તેમના અહસાનનો બદલો સમુદ્રમાં એક જળના બિંદુ સમાન પણ ગણાય નહીં આ પ્રમાણે તેમનું મારા ઉપર જે ઋણ છે તે સર્વાંશે તો તે અદા કરી શકું તેમ નથી પણ તેવા અપરિશોધ ઋણમાંથી કાંઇક અંશે મુક્ત થવા માટે "ગંમે આંશરા" નામની પાંચ કિતાબ તે મરહુંમની રૂહના સવાબાર્થે સમપર્ણ કરી કૃતાર્થ થાઉંછું.

લી. તેમનો વિયોગી

ખાકસાર વલીભાઇ તારભાઇ અમદાવાદ.

બિસમિલ્લા હિર રહમા નિર રહીમ અલ્લા હુમ્મ સલ્લે અલા મોહમ્મદ વ આલે મોહમ્મદ.

એ તમામ જહાનના માલેકો મુખ્તાર પાક પરવર દેગારના કરોડો શુકરાનાઓ હમ્દ કરૂંછું કે જેની ઝાત માટે કલમએ લા એલાહા ઇલ્લીલ્લાહ લાઝીમ છે. અને એ નબીએ બરહક ઉપર દોરૂદો સલવાત પડું છું કે જેની શાનમાં મોહમ્મદુર્રસુલુલ્લાહ શોભી રહ્યું છે અને એ વસીએ બરહક ઉપર દોરૂદ પડું છું જે કે અલ્લાહના ખાસ વલી છે અને એ ઔસેયા અને ઔલીયા ઉપર સલામ મોકલું છું કે જે ખાસ રસુલુલ્લાહના વસીઓમાંથી છે.

કાલ રસૂલુલ્લાહે સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વસલ્લમ મન બકા અલલ હોસયને અવ અ બ કા અવ તબાકા વ જ બત લહુલ જન્નહ યાઅને ફરમાયા રસુલે ખુદા. સ. ને કે જો કોઈ મેરે હોસયને મઝલૂમ પર રોએ યા કિસીકો રૂલાએ ઉસપર બેહિશ્ત વાજીબ હોતાહે

(સલવાત)

દિબાચો

ફક્ત સવા બે મીનીટમાંજ ખોલાસો !!! મ્હોં કુમળાવશો નહીં હું તમારો એથી વધારે વખત રોકવા માંગતો નથી પણ મ્હારા તરફના એકાદ બે બોલ અહીં લખ્યા વગર ચાલે તેમ નથી. મ્હારા તરફથી બાહિર પડેલી આએ કિતાબ "ગમે આશરા" પ્યારા નાઝરીનની ખીદમતમાં રજૂ કરતાં મને ઘણીજ ખુશહાલી હાસિલ થાય છે અને આ નામજ એવું છે કે જેને માટે દીબાચો લખવાની કાંઇ પણ જરૂર નથી પરંતુ એક તેવી જાણીતી કે અંજાણી કીતાબને માટે દીબાચો કે પ્રસ્તાવના લખવાનો જે રીવાજ ચાલૂ થયેલો છે તેને અનુસરીનેજ મને પણ આ માનીતી કિતાબના સંબંધમાં ટુંક દીબાચો લખવાની ફરજ પડી. ભાગ્યેજ કોઇ પણ મોઅમીન એવો હશે કે જે આશરાના મહાન ગમનાક બનાવથી જાણીતો ન હોય. મોહર્રમ એ અરબી ભાશાનો શબ્દ છે અને અરબી બાર મહીનામાંનો પેહલો મહીનો છે. અને તે મહીનો મુસલમાનો માટે શોકજનક અને ગમનાક હોવો જોઈએ. કારણ કે આએ મહીનામાં આપણા આકાએ નામવર રસુલે ખુદા હઝરત મોહમ્મદ મુસતફા સલ્લલ્લાહો અલયહે વ આલેહી વસલ્લમના પ્યારા નવાસા હઝરત એમામ હોસયન. અ. અને તેમના પરીવારને દુશમનોએ કરબલાના મયદાનમાં અનેક રીતે હયરાન કરી શહીદ કર્યા હતા. મઝકુર બનાવની યાદગીરીમાં હજીપણ દરેક ઇસલામી દેશમાં મોહર્રમનો ગમનાક, દિવસ ઉજવવામાં આવે છે. અને તેની શરૂઆત મોહર્રમની પેહલી તારીખથી થાય છે. આએ દીવસોમાં દીની બીરાદરો શોક પાળે છે. આપણે ગમે તેટલો શોક પાળીએ તો પણ આપણને તે શહીદોને કરબલાના દુ:ખનો ભાસ જરા પણ આવી શકે નહીં. એટલુંજ નહીં પણ કરબલાના મેદાનમાં તેમને જે જે મુસીબતો ભોગવવી પડી હતી તેની કલ્પના માત્ર પણ આપણાથી કરી શકાય નહીં પણ મજકુર બનાવ પ્રસંગે હઝરત

એમામેં હોસઈન અ. ના કુટુંબમાં જે માતમ મચી રહયું હતું તેના વર્ણનનો આબેહુબ દેખાવ આંખ આગળ ખડો થાય તેવું લખાણ ગુજરાતી લીપીમાં આવી કીતાબના આકારમાં હજી સુધી કોઇએ બાહેર પાડી નથી.અને ગુજરાતી લિપીમાં આવી કીતાબની પુરેપુરી ખોટ હતી તે ખોટ પૂરી પાડવા માટે અમોએ "ગમે આશૂરા" નામની કીતાબ બાર મહીનામાં લખાઈ તયાઁર કરવામાં ભારે જેહમત ઉઠાવી અને મોટુ ખર્ચ કરીને બાહેર પાડી છે. જો કે મજકુર કિતાબ એકજ જીલ્દમાં તૈયાર કરવામાં આવેલ છે તોપણ ખરી રીતે જોતાં તેના બે ભાગ પાડી શકાય તેટલા લખાણનો સમાવેશ કરી એવો તો કરૂણાજનક ગમનાક બયાન લખવામાં આવેલ છે અને સઘળા મરસેયા ગમથી એટલાતો ભરપુર છે કે વાંચતા વાંચતા પથ્થરના જેવી છાતી વાળા માણસ પણ પીગળી જાય અને તેની આંખોમાંથી આંસુઓનો વરસાદ વરસી રહે. તે ઉપરાંત સઘળા મરસેયા શુદ્ધ ઉર્દુ ઝબાનમાં લખવામાં આવેલ છે. એટલુંજ નહીં પણ ઝબાન ઉર્દુ અને લીપી ગુજરાતી હોવાથી ઉચ્ચારમાં કાંઇ પણ ખામી ન રહે એટલા માટે ઉર્દુ ઝબાનના જે અક્ષરો ગુજરાતીમાં મળતા નથી. તેવા શુદ્ધ ઉર્દુ અક્ષરો ગુજરાતીમાં દાખલ કરવા માટે ખાસ નવા ટાઇપો બનાવવામાં આવ્યા છે. દાખલા તરીકે ઉર્દુ ઝબાનના વપરાતા અક્ષરો જેવા કે સે, સીન, સુવાદ, ને ઠેકાણે "સ" વાપર્યો છે. અને હાંએ હુત્તીને ઠેકાણે "હ" અને ખાએ, મોઅજ્જેમાને ઠેકાણુ "ખ" અને ઝાલ, ઝે, અને ઝોએ ફારસી અને ઝુવાદ, ઝોઇ ને ઠેકાણે "ઝ" અને તોઇ, તે, ને ઠેકાણે "ત" અઇન ને ઠેકાણે "અ" અને ગઇન ને ઠેકાણે "ગ" અને કાફને ઠેકાણે "ક" અને તશદીદ (ّ) નો ઉચ્ચાર જેમકે અલ્લાહને ઠેકાણે "અલ્લાહ" અને જે અક્ષરની આગળ (૦) પોલું મીંડું હોય. તે નાનો "હ" તે હાએ મુખ્તફી છે. તેનો ઉચ્ચાર બહુજ હલકો નીકળે છે. જેમકે બડહા,ચેહ, અબદુલ્લાહ, નાગાહ ને ઠેકાણે "બડા૦" "અબદુલ્લા૦" "નાગા૦" એવી રીતની ગોઠવણ કરી છે. આવી સરસ કિતાબો બ્હાર પાડવાનું કામ ખાસ કરીને નાઝરીનની તરફથી મળતાં ઉત્તેજન ઉપર આધાર રાખે છે. પણ જો તેવું ઉત્તેજન આપવામાં ન આવેતો આવી કિતાબો બ્હાર પાડવાનું કામ તેના પ્રકાશકો માટે એક સાહસ રૂપજ ગણાય અને તેવો સાહસ પ્રકાશકોને આવી મોંઘવારીના સમયમાં નુકશાનકારકજ થઇ પડે પણ દીલગીરી સાથે એટલું તો કેહવું પડે છે કે અમારા કેટલાએક દીની મુસલમાન ભાઇયો સાહિત્યનો જોઇતા પ્રમાણમાં લાભ લેતા નથી જો કે બીજી કોમોમાં સાહિત્યનો ફેલાવો દિવસે દિવસે વધતો જાય છે છતાં પણ અમારી કોમમાં તો હજી પણ તેની કસર જણાય છે. અને તે ઘણે ભાગે અમારા દીની મુસલમાન ભાઇયોની બેદરકારીનેજ આભારી ગણાય. મુંબઇ સરકાર તરફથી ઇલાકામાં પ્રગટ થયેલાં પુસ્તકોનો જે રિપોર્ટ દર ત્રીજે મહીને બ્હાર પડે છે તેમાં ઇસલામી સાહિત્યને લગતાં પુસ્તકોની ઘણી નાની સંખ્યા જોવામાં આવે છે. જો મુસલમાન ભાઇયો ઇસલામી સાહિત્યને ઉત્તેજન આપતા રહે તો આ દેખીતી ખામી સ્હેજમાં દૂર થઇ શકે તેમ છે અને તેમ થવાથી ઇસલામી સાહિત્યની તરક્કી થાય એમાં કાંઇપણ નવાઇ નથી.

હમણાં હિંદુસ્થાન અને બીજા કેટલાક દેશોમાં જે મોંઘવારી ચાલી રહી છે તેનાથી પ્યારા નાઝરીન વાકેફગાર હોવાથી તે વિશે વધુ લખવાની કાંઇ પણ જરૂર જોતા નથી પણ એટલુંતો કેહવુંજ જોઇએ કે તેની અસર કઇ ચીઝ ઉપર નથી થઈ? છતાં અમોએ કોઇ જાતનો અંદર લોભ રાખી હલકા કાગળો વાપર્યા નથી તેમજ મોટા ટાઈપમાં લખીને માત્ર પાનાજ ભરી દીધાં નથી પણ ઝીણા પરંતુ મોટા જેવા દેખાવડા ટાઇપોમાં વધારે લખાણ

આપવાને ખાતર અમોએ ચોકસ કાળજી રાખી છે અને પ્રીન્ટીંગ ચાર્જ પણ હદથી વધારે વધી ગયેલા હોવાથી પ્રેસ માલેકો પણ શું કરે ? પ્રેસને લગતી ચીઝોના ભાવ વધી ગયેલા વળી છાપખાનામાં કામ કરનારા કારીગરોની મજુરીના ભાવ પણ વધી ગયેલા છે તેથી આવા વખતમાં કીતાબ બહાર પાડવાનું કામ સેહલું નથી અને તેજ પ્રમાણે આ કીતાબ પણ મોંઘવારીના સમયમાં છપાયેલી હોવાથી કાગળ છપામણી વીગેરેના મ્હોં માગ્યાં દામ આપવા પડયાં છે. તો પણ વાંચકોની સગવડ ખાતર થયેલા ખરચ તરફ નહીં જોતાં અમોએ કાગળો ખાસ અમેરીકન નેટ ૫૧ રતલી ગ્લેઝ કાગળ ઉપર છપાએલી અને સોનેરી નામ સાથે પાકા પુંઠાવાળી લગભગ ૩૨૦ સફાની કિતાબની કીમત રૂપીયા ત્રણ રાખવામાં આવી હતી. અમારૂં ધારવું પણ તેમજ હતું અને તેમજ થતે પણ કેટલાક બીરાદરોની ખાહીશથી નીચે ફુટનોટમાં ભારે શબ્દોની માઅની અને કેટલીક સમજુતી આપવામાં આવી જેથી આઠ મજલીસ પુરી સમાઇ શકી નહીં ત્યારે ઘણા જાણનું કેહવું એમ થયું કે જે પ્રમાણે કીતાબ બનાવી તેના પ્રમાણમાં આઠ મજલીસથી કીતાબમાં ખામી રેહશે ભલે કીતાબની કીમત વધારવી પડે પણ આશુરા સુધીનો હાલ આવવો જોઇએ જેથી અમોએ કીતાબના પેજમાં વધારો કરી તેની કીમત માત્ર ચાર રૂપીયાજ રાખ્યા છે. આશા છે કે વાંચક વર્ગો અગર ઇનસાફની આંખે જોશે તો ચાર રૂપીયા કાંઇ ભારી પડશે નહીં અને તેની હરીફાઇમાં બીજી દીની કીતાબોના મુકાબેલામાં કાગળ, પ્રીન્ટીંગ, લખાણ વિગેરેનો મુકાબેલો કરશો તો તેના ચોકસીઓને કસોટીમાં જે પીળા લીંટા દેખાશે તે કેટલા ટચનું સોનું છે તે પરખાઇ આવ્યા વીના રેહશે નહીં.

આલમ હઇ મોકદ્દર કોઇ દિલ સાફ નહીં હઇ
ઇસ ઓહદમેં સબ કુછ હઇ પે ઇનસાફ નહીં હઇ
(મીરઅનીસ)

ઇનસાફ કહાંસે હો કે દિલ સાફ નહીં હઇ
દિલ સાફ હો કિસતરહેં કે ઇનસાફ નહીં હઇ
(મીરઝાદબીર)

આઇનએ આઇનેપે મઇને જો કિયા ગૌર–મુહપર તો હઇ કુછ ઔર પસે પુસ્ત હઇ કુછ ઔર
ગો ચર્ખકી ગરદિશસે નહો સાફ કભી દૌર–પર હાઝિરો ગાએબ દિલે રૌશનકા હઇ એક તૌર
જીન આઇનોંમેં દોનોં તરફ એક ચમક હઇ–વો૦ એક મેરા દિલ હઇ ઔર એક મેહરે ફલક હઇ
(મીરઝા દબીર)

આ કિતાબમાં મશહુર શાએરો જેવાકે "મીરઝા દબીર" "મીરઅનીસ" "મીરમૂનિસ" "ઝમીર" વીગેરેઓનાજ મરસેયાઓમાંથી જેટલા એકજ જાતના મરસેયાઓ હતા, તે અકસર મર-

સેયાઓમાંથી એક મરસેયાની(રસમય) ચુંટણી કરીને લખેલછે. અને અમોએ જે મરસેયામાંથી છેલો બંધ લખ્યો તે શાએરનું નામ આપેલું છે. પણ તે મરસેયાનો બનાવનાર ખાસ તે નહીં સમજવો કારણકે દરેકના મરસેયાઓમાંથી થોડા થોડા લખાણ લીધેલા અને જેનામાથી છેલ્લો બંધ લખ્યો તે શાયરનું નામ આપેલું છે. તેનું કારણકે કોઇબી શાએરનું નામ આપવું જોઇએ પણ એટલું તો ચોક્કસ કે તેનું માન તે ચાર શાએરોને આભારી છે. આ ઉપરથી કોઇએ એમ ન સમજવું કે આ કીતાબમાં છપાએલા મરસેયાઓ કોઇ અમુક શાએરના ઉતારા રૂપે છે. પરંતુ ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે જુદા જુદા શાએરોના એક સરખા મરસેયાઓ ઉપરથી નવા મરસેયાઓ તૈયાર કરવામાં આવેલા છે.

આ કિતાબ વખતસર છાપી આપવામાં ધી અમરસિંહજી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસના મેનેજર પઠાણ નિઝામખાન નુરખાન વકીલે મને જે કિમતી મદદ આપીછે તે બદલ હું તેમનો અંતઃકરણ પુર્વક આભાર માનુંછું તેમજ અમારા કરારથી પણ વીશેશ કામ કરી આપ્યું તેને માટે તેનો જેટલો ઉપકાર માનું તેટલો થોડોજ છે.

આ કિતાબમાં કોઈ જગ્યાંએ ભુલચુક જોવામાં આવેતો સુધારી સવાબમાં દાખલ થશો. અને આએ નાચીઝને દર ગુજર કરશો તેથી ઉલટામાં ફિલટું તે શાને માટે ?

છેવટ ખુદાવંદ કરીમે આ કિતાબ બહાર પાડવાનો મને જે મોકો આપ્યો છે તે બદલ તે પાક પરવરદેગારના કરોડહા શુકરાના અદા કરી આ ટુંક દીબાચો અર્હીંજ પુરો કરૂં છું.

એક વધુ ખોલાસો.

રેવાયતે દામાદીએ હઝરત કાસિમ અ. મોઅતબર તરીકેસે મનકુલ નહીં લેકિન અગર મજાલિસમેં પડહેં ઓર યે઼ ઝાહિર કરેં કે ઇસ રેવાયતકો બાઅઝે કેતાબોંમેં લિખ્ખા હૈ મગર બ તરીકેએ મોઅતબર સાબિત નહીં હૈ તો, કોઇ માઅસેયત ન હોગી વલ્લાહો યાઅલમ (નજમુલહસન સાહેબ, અફી અનહુ.)

ખોજા વલીભાઈ તારભાઈ.

કાલુપુર ચકલા નં. ૫૪૨-અમદાવાદ.

ગંમે આંશૂરા.

.મજલિસ પહેલી હંઝરત રસૂલે ખુંદા મોહંમ્મદ મુસ્તફા. સ. કે બયાનમેં.

મરસિયા પહેલા

ફખંરે મલકો અશરફે આદમ હે મોહંમ્મદ–અક્લીલે[1] સરે અંર્શે મોઅંઝમ હે મોહંમ્મદ
હક્કો કે ખુદાવંદે દો આંલમ હે મોહંમ્મદ–આખિર, હે મગર સબસે મોકંદ્દમ હે મોહંમ્મદ
અઈસા કોઇ મહુંરમ[2] નહીં અસરારે અહંદકા
હાંલ ઉસ્સે હે પોશીદા અઝલકા ન અબદકા. ૧

આદમ હે વજૂદે શહે લૌલાકસે આદમ–આંલમ સબ હુસી શાહકી હસતીસે હે આંલમ
સરે રિશતએ[3] મેહર[4] ઉસકા અગર હોતા ન મોહંકમ[5]–તો હોતે ન અઝદાદે[6] ઇંનાસર[7] કભી બાહમ
કયા કયા કહું કયા કયા હે ઇંનાયાતે મોહંમ્મદ
હઈ બાઅંસે ઇજાદે જહાં ઝાતે મોહંમ્મદ. ૨

જુઝ ઝાતે ખુંદા સબપે મોહંમ્મદકે હેં એહંસાન–ઉસ શાહકે હેં ખાંને કરમપર સભી મેહંમાન
વો૰ અસ્લ હે ઔર ફરઅં હે સબ આંલમે ઇમકાન[8]–થા ખંલ્કે દો આંલમસે વોહી મકંસદે યઝદાન
બાતિનમેંભી ફઈઝ ઉસકા હે ઝાહિરભી વોહી હઈ
અવ્વલભી સભોંસે વોહી આખિરભી વોહી હઈ. ૩

મેઅંરાજસે જો ઉસકો મિલા રૂતબએ આએલા–યે રૂતબા કિસી ઔર પયંગમ્બરને ન પાયા
અલ્લાહસે જો કુંર્બે મોહંમ્મદ થા કહું કયા ?–કૌસઈન[9] કા હે ફર્ક જહાં રૂતબએ અદના
જીબરીલે અમીકોભી ન વાં દખ્લકી જાથી
યા અહંમદે મુખંતાર થે યા ઝાતે ખુંદાથી. ૪

અલ્લાહને દીથી ઉસે કૌનઈનકી[10], શાહી–ઉમ્મી થે, પે, થા દિલમેં ભરા રાઝે[11] ઇલાહી
દી સંગને[12] ઉસ શેહકી રિસાલતપે ગવાહી–અશજાર[13] ભી એઅંજાઝસે[14] ઉસકે હુયે રાહી
દી મુર્દોંકો જાં સબ્ઝ કીયા ખુશ્ક શજરકો
દોકર દિયા ઉંગલીકે ઇશારે સે કંમરકો. ૫

પહેલે કિયા અલ્લાહને જીસ ચીઝકો પઈદા-લિખ્ખા હે કે વો નૂરે જનાબે નબવી થા
દસ સો બરસ ઉસ દીંસે વો૰ નૂરે શહેવાલા–ઇસતાદા૰[15] રહા રૂબરૂએ ખાંલિકે યકતા
ગેહ હંમ્દોસના ગેહ સિફ્તે કુંદરતે હંકંથી
ઉસ નૂરપે હરદમ નઝરે રહંમતે હંકંથી. ૬

---

૧ તાજ. ૨ માહીતગાર. ૩ ઈરાદો. ૪ સુરજ. ૫ મજબૂત. ૬ અવળું. ૭ અસલીયત. ૮ થઇ શકતું. ૯ કમાન. ૧૦ દિન દુન્યા. ૧૧ ભેદ. ૧૨ પથર. ૧૩ ઝાડવાઓ. ૧૪ મોઅજીઝો. ૧૫ ઉભુ.

ઉસ નૂરસે ફરમાતાથા યે૦ હંઝરતે માઅંબૂદ—હઈ ખંલ્કંસેતૂ મેરી મુરાદ ઓર મેરા મકંસૂદ
ઇઝઁતકી કંસમ અપની જો તૂ હોતા ન મૌજૂદ—તો રેહતી બિના[૧૬]ઑલમે ઇજાદકી[૧૭]નાબૂદ

પઈદા કભી કરતા નઝમીંકો નફ્લકકો,
દોઝખંકો નજન્નતકો, ન, આદમ ન, મલકકો. ૭

જો તેરા મોહિબ હે હમેં ઉસ્સે હે મોહંબ્બત—જો તેરા અંદૂહે હમેં ઉસ્સે હે અંદાવત
દી હમને તુઝે સારે રસૂલોંસે ફઝીલત—હર એકકી ઉમ્મતસે હે બેહતર તેરી ઉમ્મત

નાઇબ કીસી મુરસલકા નહીં તેરે વસીસા
બેટી તુઝે દી ફાતેમાસી ખંઈશ[૧૮] અંલીસા. ૮

સિબ્તઈન વો૦ બખ્શે તૂઝે જો હમકો હેં પ્યારે—હમ ઉનકે રેઝાજો[૧૯] વો૦ રેઝાજો હેં હમારે
હેં અંર્શે મોઅંલ્લાકે વો૦ તાબિંદે સિતારે—બખ્શાએંગે ઉમ્મતકેતેરી જુર્મ[૨૦] વો૦ સારે

જો મરતબે તેરે હેં વો૦ ઔરોંકે કહાં હંઈ
તૂ ખંત્મે રેસોલહેં વો૦શફીએ[૨૧] દો જહાં હંઈ. ૯

એક બાર યે સુનકર સુખંને ખંાલિકે અકરમ—સિજદેકે લિયે ઝુક ગયા વો૦ નૂરે મુજસ્સમ[૨૨]
બાલા કિયા સિજદેસે સરે પાકકો જીસ દમ—પેશાનીસે તબ નૂરકે કંતરે ગીરે પઈહમ[૨૩]

ઉસ નૂરકે કંતરોંસે પયંમબર હૂયે પઈદા
દરયાએ નબુવ્વતસે યે ગૌહર હૂયે પઈદા. ૧૦

ઉન સબસે જનાબે અહંદીને યે નિદા કી!!—પહેચાનતે હો? મનઝેલતો કંદ્રકો મેરી?
પહેલે સભોંસે નૂરે મોહંમ્મદને સદાદી—લા[૨૪] રઈબ[૨૫]હે તૂ ખંાલિકો માઅંબૂદે હંકીકી

સિજદા૦ તુઝે વાજીબ હે કે તૂઝસા નહીં કોઇ
તૂ રબ હે હમારા તેરા હમસા નહીં કોઈ. ૧૧

તબ કુરસિયો, લૌહો, કંલમો, અંર્શે મોઅંલ્લા—નજમો,[૨૬] માહે[૨૭] મેહરા[૨૮] મલકો, ગુંબદેખીઝરા
શામો, સહંરો, ઝુલમતો[૨૯]ઝવ[૩૦]જન્નતો દુનયા—અલ્લાહને સબ નૂરે નબીસે કિયા પઈદા

હંકં યે હે કે બાઅંસ હે વો૦ ઑલમકી બિનાકા
કયા રૂતબા હે!!! કયા ફઈઝ હે!! મહંબૂબે ખુંદાકા. ૧૨

ઉસ નૂરકો દો હિસ્સા કિયા હંકંને બરાબર—ઓર ફિર કિયે હર હિસ્સેકે દો હિસ્સો મોકંરરિર
દો ટુકડોંસે મખંલૂકં હુયે અહંમદો હંઈદર—પઈદા હુયે દો હિસ્સોંસે સિબતઈને પયમબર

ઝહરાકો ફિર ઉસ નૂરસે તનહા કિયા પઈદા
યું પંજેતને પાકકા નકંશા કિયા પઈદા. ૧૩

ઇનસાંસે ભલા હોસકે!!! અઈસોંકી સના કદ!!!—એક નૂરે મોહંમ્મદસે હેં, યે, તા, બ, મોહંમ્મદ
વલ્લાહ અંલીસે હેં અંલી તક સભી અમજદ[૩૧]—બાઅંદ એકકે એક ઉનમેંસે હેં સાહેબે મસનદ

સમઝે ન કોઈ યે, કે, મોહંમ્મદસે જુદા હેં
એક સેબકે[૩૨] ટુકડે હેં યે૦ સબ નૂરે ખુંદા હેં. ૧૪

---

૧૬ ઇમારત. ૧૭ નવી ચીઝ બનાવવી. ૧૮ ખએશ—ખેશ એક બરાબર છે. જમાઈ (સાહેબે કામૂસ) ૧૯ ખુશનુદી. ૨૦ ગુનાહ. ૨૧ સિફારિશ કરનાર. ૨૨ જીસ્મ બનેલું. ૨૩ બરાબર એક પછી એક. ૨૪ નહીં. ૨૫ શક. ૨૬ ચાંદરડા આસમાનના. ૨૭ ચંદ્રમા. ૨૮ સુરજ. ૨૯ અંધારૂ. ૩૦ અજવાળું. ૩૧ બહુજ બુઝુર્ગ. ૩૨ સફરજન.

આદમકો કિયા રોજે મલાઇકને જો સિજ્દા-યે નૂરે મોહંમ્મદકા ફકત પાસે અદબ થા હે યૂસૂફે યાઅંકૂબકે જો હુસ્નકા શોહરા-થા વોભી ફકત નૂરે મોહંમ્મદહીકા જલવા

એક સાએકા[1] ગિરતે હુયે જો દૂરસે દેખા
મૂસાને ઇસી નૂરકા થા તૂરસે[2] દેખા. ૧૫

યે ઝુલ્મ હુવા કોનસે મુરસલકે હરમપર-ઘર જલ ગયાં છીના ગયા, કીસકા, ઝરો ઝેવર ઓર, કિસકી, નવાસી શીરી બલવેમે[3] ખૂલ્લે સર-તા, શામ ગઇ રાહમેં એ મિકનઓ[4] ચાદર

કિસપર ભી રેહાઇ[5] ન મિલી રંજો મેહન[6] સે
ગરદનકો જો ખોલા તો બંધે હાથ રસન સે. ૧૬

બેટીકો કહો કોનસે મુરસલકી સતાયા ?-કિસકે શિકમે પાકપે દરવાઝા ગિરાયા ? દામાદકા હક કોનસે મુરસલકે મિટાયા ?-ગરદનમેં રસન બાંધકે કિસકો હે ફિરાયા ?

મકતૂલ[7] કહો કિસકા નવાસા હુવા સમસે[8] ?
કિસ પ્યાસેકા કાટા હે ગલા તેગે સિતમસે ? ૧૭

અલ્લાહને રુતબે તો મોહંમ્મદકો યેં બખ્શે-હેં સારે રસૂલોંસે ઝિયાદા શરફ ઉનકે હરચંદ કે રુબ મોરદે આફાતો બલાયે-પર અર્સે મસાઇબ[9] ભી કિસીને નહીં દેખે

કયા કયા ન દિયે રંજ ઉન્હેં અહલે જફાને
આરામ ન પાયા કભી મહંબૂબે ખુદાને. ૧૮

પહેલી તો મૂસીબત યે હે શાહે દોસરાકી-થે બત્નમેં માદરકે, કે, વાલિદને કઝાકી જીસ દમ છે બરસકે હુયે કુદરતસે ખુંદાકી-માદરને, ભી, લી, રાહ ગુલિસ્તાને બકાકી[10]

દો સદમે હુયે દૌરે યતીમીકે, જીગર પર
દાદાકે સીવા કોઈ ન બાકી રહા સરપર. ૧૯

બિન બાપકે ફરઝંદકા થા પાલના મુશકિલ-દાદા રહા હર, અમ્રમેં, પોતેકા મુકફ્ફિલ[11] જબ આઠ બરસકા હુવા વોં સરવરે આદિલ-દાદાકો ભી, દરપેશ હુઇ ગોરકી મનઝિલ

ફિર રાહતો આરામકી સૂરત કહો કયાથી ?
તનહાઇકી, આફત થી યતીમીકી બલા થી. ૨૦

જુઝ ઝાતે ખુદા કોઇ ન થા યારો મદદગાર-માદર ન થી જો છાતીસે લિપટાકે કરે પ્યાર બાબાકાતો દેખાભી ન થા આપને દીદાર-રો દેતેથે દાદાકે લિયે દીમેં કઇ બાર

એકસપે અંજબ હંદેસા[12] તિફ્લીમેં પડાથા
આંસૂભી કોઇ પુંછને વાલા ન રેહાથા. ૨૧

વોં સિગ્રે[13]સિન ઓર આહ વોં તનહાઇકી આફત-થાએક દિલો નાઝૂકપે, વફૂરે[14] ગમો મેહંનત કુદ્રતસે, રેહતાથા ઝેબસ[15] ખૌફે અઝીય્યત-છુપછુપ, કે કિયા કરતે થે ખાલિકકી ઇબાદત

મઝલૂમકી તાઅંતકી સના કરતેથે કુદસી[16]
અહંમદકી યતીમીપે બુકા કરતેથે કુદસી. ૨૨

---

૧ વીજલી જો બરાબર ઝમીનપર પડે. મૌત-હલાક કરનાર. ૨ પહાડનું નામ ૩ મુસીબત. ૪ બારીક ઓઢણી જે કે ચાદરની અંદર ઓઢવાની ૫ છુટકારો. ૬ મેહનત. ૭ કત્લ કીયા ગિયા. ૮ ઝેર. ૯ મુસીબતો. ૧૦ કાયમ બાકી રેહનાર કાયમ રેહનાર. ૧૧ ઝામિન રેહવાવાલા. ૧૨ મુસી- બત. ૧૩ નાનપણ. ૧૪ હદથી વધારે. ૧૫ બહુજ. ૧૬ ફિરશતાઓ. ઓલીયાઓ વી.

કરતાથા ફિરશતોંકા નિદા ખાલિકે, અકબર-મહબૂબ મેરા ગરચે, હે બે વાલિદો માદર
હરઆન હિફાઝતકે લિયે મેં તો હું સરપર-ભેજો સલવાત ઓર સલામ ઉસપે મુકરરર

હાજત હે મોહમ્મદકો ન માદર ન પદરકી
હોતી હે યતીમીસે ફુઝૂં[1] કદ્ર ગોહરકી. ૨૩

ખાલિકકો યે તોકીરથી જીસ શાહકી મનઝૂર-ચાલીસ બરસ ઉનકો સતાતે રહે મકહૂર[2]
જબ હકને કિયા દાઅવતે ઇસલામપે મામૂર[3]-બસ દુશમને જાં હો ગયે સબ કાફિરે મગરૂર

રાહત નમિલી બાદશહે જીન્નો બશરકો
હરએકને કિયા કત્લ મોહમ્મદકે પિસરકો. ૨૪

જીન લોગોંસે ફરમાતેથે યે અહમદે મુખતાર-અઈ કોમ ન અસનામકો[4] સિજદા કરો ઝિનહાર
જુઝ હકકે નહીં કોઈ પરસતિશકા સઝાવાર-કાઇલહો[5] ખુદાકે :કલેમાકા કરો ઇકરાર

વો૦ કેહતેથે સાહેર[6] હે જવાબ ઉસકા નદો તુમ
કઝ્ઝાબહે,[7] કાઝીબકી[8] નસીહત ન સુનો તુમ. ૨૫

થા ખાર[9] કોઈ રાહમેં ઉસ ગુલકે, બિછાતા,-ઓર, સંગ દિલીસે, કોઈ પથ્થર થા લગાતા
દાનાયે ઝમાંકો કોઇ દીવાના બનાતા-ઉસ ચાંદપે કોઠેસે કોઇ ખાક ગિરાતા

પુર ખૂં નઝર આતાથા સરો રૂએ મુબારિક
ભર જાતેથે સબ ખાકમેં ગેસૂયે મુબારિક. ૨૬

કુફ્ફારે કોરઈશ આપકે થે દરપએ[10] ઇઝા-દોબાર મોહીમ[11] હોકે સબોંને કિયા નરગા[12]
ગરદનમેં રિદા ડાલકે ઉસ ઝોરસે ખિંચા-જો સદમેસે દમ ઘુટ ગયા મહબૂબે ખુદાકા

વ્હાં તકતો અદાવતથી અબૂજહલે લઇંકો
મજરૂહ[13] કિયા સંગસે હઝરતકી જબીંકો.[14] ૨૭

તંગ આનકે ઉસ શાહનેકી કાઅબેસે હિજરત-તોભી નમિલી હાથસે મલઉનોંકે રાહત
હશતાદોસે,[15] બાર ઉનસે લડે અહલે શકાવત[16]-મનઝૂરથા કરદિજીયે ગુલ શમ્એ રિસાલત

બેદીનોંને કી, સખ્ત બદી શાહે ઉમમસે
તોડા, દુરેદંદાને[17] નબી સંગે સિતમસે. ૨૮

જીસ શમ્અકી હો રોશની અલ્લાહકો મનઝૂર-હોતા હે ફુરૂઅ[18] ઉસકા, ઝમાનેસે, કહીં દૂર
જૂંજૂં હુવે જૂયાએ[19] ઝવાલ[20] ઉનકે, વો૦ મકહૂર-હોતા ગયા ખુરશેદ[21] હિદાયતકા ફુઝૂં[22] દૂર

પાની જો દિયા • આબેદમે તેગે અલીને
સર સબ્ઝ કિયા ગુલશને ઇસલામે નબીને. ૨૯

---

૧ ઝીયાદે. ૨ તે શખસ કે જેના ઉપર ખુદાનો ગઝબ ઉતરેલો હોય. ૩ હુકમ થયેલો. ૪ મુરતીઓ. ૫ પોતાની ભુલ કબુલ કરનાર. ૬ જાદુગર. ૭ બહુજ ઝુઠુ બોલનાર. ૮ જુઠ બોલનાર. ૯ કાંટા ૧૦ એક પછી એક. ૧૧ સખ્તાઇનું કામ કીંવા મુસીબતમાં નાખનાર ૧૨ હલ્લો કરવો. ૧૩ ઘાયલ. ૧૪ કપાલ. ૧૫ ત્યાસી, (૮૩) ૧૬ પથર જેવા દીલના બદબખ્ત. ૧૭ મોતી જેવા દાંત. ૧૮ ડાળીયું. ૧૯ શોધનાર. ૨૦ એક હાલથી બદલાઇ જવું. જતું રેહવું. ૨૧ સુરજ. ૨૨ વધારો.

જીસ વક઼્ત હુવા કુફ્રો ઝલાલતસે જહાં પાક—ઓર દૂર હૂવા ગુલ્શનને દીંસે, ખંસો[૧] ખાંશાક.[૨]
રોનેકી હે જો સીનેમેં હોતાહે જીગર ચાક—બીમાર મદીનેમેં હુયે સય્યદે લૌલાક[૩]

એકબાર ખીઝાં આગઇ હસ્તીકે ચમનમેં
તાક઼ત ન રહી બઈઠને ઉઠનેકી બદનમેં. ૩૦

એક કાફેરા૦ ને ગોશ્તમેં થા ઝેહર ખીલાયા—ઉસ ઝેહરને આખિર યે અસર અપના દીખાયા
મૌલાકો સરે બિસતરે આઝાર ગીરાયા—હિસ્સે, મેં હસનકે યેહી ઝેહરે સિતમ આયા

કમઝોર કિયા તપને રસૂલે અંરબીકો
તાક઼ત ન રહી બઈઠને ઉઠનેકી નબીકો. ૩૧

યે ગશમેં એક રોઝ પડે સય્યદુલ અનામ[૪]—મસજીદ સદાએ ગિર્યસે હિલહિલ ગઇ તમામ
આંખોંકો ખોલકર કહા યે કયા હે શોરે આંમ—બોલીં જનાબે ફાતેમા તબ દિલકો થામથામ

અસહાબે ખાસ જમઅંજો મસજીદમેં હોતે હઈ
ખાલી મક઼ામ દેખકે હઝરતકા રોતે હઈ. ૩૨

યે સુનકે મોઅંજેઝેસે ખડે હો ગયે નબી—અંબ્બાસ એક તરફકો હૂયે એક તરફ અંલી
મસજીદમેં ઉસ જનાબકો લેઆએ જીસ ઘડી—યે૦ ગુલગુલા હૂવાકે ઝમીં થરથરા ગઇ

કિતને તો દોસ્ત બોસાપયમબરકે હોતેથે
કિતને હી સરકો પાંઉંપે રખરખકે રોતેથે. ૩૩

થા ફર્કે[૫] મુરતફાપે એસાબા[૬] બંધા હૂવા—ઓર બા, કમાલે ઝોઅંફ થા સીને પે સર ઝૂકા
ખાલી હોજ્મૂમ[૭] ખલ્કસે મસજીદમેં થી, ન, જા,—હર સિમ્તયે બુલંદથી અસહાબકી સદા

આઓ જમાલે અહમદે મુખ્તાર દેખલો
અપને નબીકા આખેરી દીદાર દેખલો. ૩૪

મિમબરસે જા લિપટ ગયે પઈગમબરે ખુદા—હ.ઝા ફિરાકે બઈનિયો બઈનક ઉસે કહા
મિમબરપે બઈઠ ખુતબા જૂંહીં આખેરી પડા—સર પીટપીટ ગશ હૂયે અસહાબે બે રીયા

રિક઼્ક઼ત તબ ઉસ જનાબકોભી ઇસ કદર હૂઇ
અશકોંસે રીશ[૮] પાક મોહમ્મદકી તર હૂઇ. ૩૫

ફિર યે કિયા મોહાજીરો[૯] અનસારસે[૧૦] ખેતાબ—મેં કિસ તરેહકા તુમમેં પયંમઅર થા ? દો જવાબ
સબને કહા ફિદા તેરે અઈ માલિકુર, રેકાબ—બાંધાહે તૂને ભૂખમેં પથ્થર મયાને ખાબ

ઉમ્મતને તુઝ રસૂલપે કયા કયા જફા, ન, કી,
તૂ વો૦ રહીમ હે કે કભી બદદોઆ, ન, કી. ૩૬

ફરમાયા શાહને, કે, તુમ હકસે, ન, ગુઝરના—જો સુન્નતો વાજીબ હે ખિલાફ ઉસકે ન કરના
હરદમ ગઝએ ઇફ્ફતે માઅબૂદસે ડરના—ઝિનહાર કદમ રાહે ઝલાલતમેં, ન, ધરના

૧–૨ ઘાસ લણી રેહવા પછી ફણગા બાકી રહે છે તે. ૩ ઈશારો છે લૌલા-ક-માખલકતુલ અફ-લાક-નીતરફ યાને અગર તમે ન હોત અય મોહમ્મદ સ. અલબત્તા ન પયદા, કરતે, હું આસમાનોંને. (હદીસે કુદસી) ૪ દુન્યાની ખિલકત. ૫ માથું. ૬ પાઘડી. ૭ ટોળાની ભીડ. ૮ ડાઢી. ૯ રસુલુલ્લાહ -સ- ની સાથે મકકએ મોઅઝ્ઝમાથી મદીનએ મુનુવ્વારની તરફ હીજરતમાં સાથે હતા તે લોકો. ૧૦ મદદ કરવાવાલાઓ.

વલ્લાહ ફ્વાઇદ હેં, બડે, હૂકૂકી રેઝામેં
મુરતદહે કરેગા જો ખલલ હુકમે ખુદામેં. ૩૭

તુમ પાસ હૂં મેં છોડતા દો અમ્રે અંઝીમ અબ-કુરઆન હે ઓર ઇતરતે અતહાર મેરે સબ
નાજી હે વો૦ ઇન દોનોંસે રખ્ખેગા જો મતલબ-જો હોગા ખિલાફ ઇનસે ન બખ્શેગા ઉસે રબ

ઇનમેંસે હરએક મુસહફે ઇમાંકા વરક હઈ
તાબેઅ, રહો ઇનકે, યે રેઝામંદીયે હૂક હઈ. ૩૮

વલ્લાહ અગર ઇનકી રેઝામંદી હે દરકાર-તુમ ઇનસે ખોસૂમત[1] ન કભી કીજો ખબરદાર
આઝાર મુઝે, દોગે, જો દોગે ઇન્હેં આઝાર-દોનોં યે જૂદા મુઝસે નહીં હોવેંગે ઝીનહાર

મેં સાથ તુમ્હારે હૂં જો સાથ ઇનકે રહોગે
મુઝસે ઇસી તકરીબસે[2] કૌસરપે મિલોગે. ૩૯

ફિર યૂં કહા હૈદરકી તરફ કરકે ઇશારા-આશિક હૂં મેં ઇસકા, કે, ખુદાકા હે યે પ્યારા
વલ્લાહ મેરે બાઅદ યે, રહબર[3] હે, તુમ્હારા=રંજ ઇસકો કોઇદે યે નહીં મુજકો ગવારા

સમઝે, ન, વસી જો ઇસે બાઅસ હે વો૦ શરકા[4]
મુખતાર હે યે૦ અહમદે મુખતાર કે ઘરકા. ૪૦

જો દોસ્તહે ઇસકા વો૦ મેરા દોસ્તહે વલ્લાહ-દુશમનહે જો ઇસકા મેરા દુશમનહે વો૦ ગુમરાહ
રૂતબેસે અલીકે, મેં તુમ્હેં કરતા હું આગાહ-જો ઇસ્સે બગી[5] હોવેગા કાફિર હે વો૦ બદખાહ

જીસકો, કે, યકીં ઇસકી ઇમામતકા નહીં હઈ
કાઇલ વો૦ મોહમ્મદકી રિસાલતકા નહીં હઈ. ૪૧

જો હુકમ અલીકાહે વોહી હુકમે ખુદા હઈ-નફ્સ ઉસકી જો હે નફ્સે રસૂલે દોસરા હઈ
જો કામ યે કરતા હે મુનાસિબ હે બજા હઈ-નાહક કોઇ હક ઇસકા જો છીનેતો ખતા હઈ

મેં દુશમનેહૈદરપે રેઆયત[6] ન કરૂંગા
મહશરમેં કભી ઉસકી શફાઅત ન કરૂંગા. ૪૨

યે વો૦ હે રહા રાહે ખુદામેં જો મુજાહિદ[7]-યે સાએકુલહમાં હે યે હે આબિદો ઝાહિદ[8]
પઇદા હૂવા જબ ખલ્કમેં ઇસકા હું મેં શાહિદ-સિજદા ન કિયા ઓરકો જુઝ ખાલિકે વાહિદ

એક ઇશ્ક અઝલસે હે ઇસે ઝાતે ખુદાસે
હમ નામે ખુદા હે યે ઇનાયાતે ખુદાસે. ૪૩

બેશક હકો બાતિલ કો જુદા ઉસને કિયા હઈ-કાઅબેમેં કદમ મોહરે નબુવ્વતપે ધરા હઈ
યે સાહેબે લૌલાક કે, કાંધે પે, ચડા હઈ-ખાલિકને ઇસે રૂતબએ મેઅરાજ દિયા હઈ

યે જુર્મ ગુનાહગારોંકા બખ્શાએગા રબસે
હોગી મેરી ઉમ્મતકી નજાત ઇસકે સબબસે. ૪૪

ઝવજા ઇસે ઝહરાસી હે ખાલિકને અતાકી-વો૦ મેરા કલેજાહે તો યે૦ જાન હે મેરી
હે ગોકે વો૦ મખદૂમએ આલમ મેરી બેટી-મેં કરતા હું તઅઝીમ યે ઇસકીહે બુઝુરગી

ઇસ નૂરે નઝરપર યે મેરે હકકા કરમ હઈ
બા ખત્તેજલી અર્શપે નામ ઉસકા રકમ હઈ. ૪૫

૧ દુશમની-ઝઘડા-કીનો ૨ નઝદીકી. ૩ રસ્તો દેખાડનાર. ૪ બદી બુરાઇ-શયતાન. ૫ ના ફરમાની કરીને ફરી જાય ૬ તરફદારી. ૭ કાફીરોની સાથે જંગ કરનાર. ૮ પરહેઝગાર.

વલ્લાહ સતાના મેરી બેટીકા ઝબૂં[1] હઈ–વો૦ મરયમો હવ્વાસેભી રૂતબેમેં ફુઝૂં હઈ
તસલીમકો ઉસકી ફલકે પઈરે નીગૂં હઈ–વો૦ પારએ તન હે મેરા ઔર યે મેરા ખૂં હઈ

જો બાઅંદ મેરે નેક સુલૂક ઉસ્સે કરેગા
મેં કબ્રમેં આઉંગા વો૦ જીસ રોઝ મરેગા. ૪૬

શાદ ઉસકો કિયા જીસને મુઝે ઉસને કિયા શાદ–એદાદ હુઇ ઉનપે તો મુઝપર હુઇ એદાદ
સમઝાતા હું મોહબ્બતસેં ઉસે દિલસે રખો શાદ–બરબાદ હુવામેં: જો હૂઇ ફાતેમા બરબાદ

જીસ શખ્સસે ઝહરાકા ન કુચ ઝોર ચલેગા
વો૦ તા, બ, અબદ[2] આતિશે દોઝખમેં રહેગા. ૪૭

તુમ સબ મેરી બેટીકી તો, ઇઝ્ઝતસે, હો આગાહ–વો૦ ફાકાં કશો બેકસો મઝલૂમ હે વલ્લાહ
ઝવજ ઉસકા હે અકીલીમે ઇમામતકા શહનશાહ–પર દૌલતે દુન્યાસે હે ઇન દોનોંકો ઇકરાહ

જુઝ હક્કકે કિસીસે નહીં કુચ કેહતે હેં દોનોં
એક બોરયેપે ફાકેસે સો રેહતે હેં દોનોં. ૪૮

બચ્ચોંકા યે સાથ ઔર બિઝાઅત[3] હે બહોત કમ–માયા નહીં કુચ ઘરમેં ખુદા ઇસકા હે મખ્દૂમ
ખાલિકકી ઇબાદતમેં ગુઝરતા હે હરએક દમ–આઝૂક,[4] ઓ, ઝહરાકો ન હુપને કોઇ અઝલમ

હરચંદકે હાંસિલ જો પિદકકાહે વો૦ કયા હે?
ફિર ઉસકો બહોતહે, કે, વો૦ ખાલિકને દિયાહે. ૪૯

બેટે જો હેં ઉસકે વો૦ મેરે લખ્તે જીગર હઈ–દોનોં ફલકે ઇઝ્ઝ શરાફતકે કમર હઈ
બહરૈન[5] હેં ઝહરાઓ અલી ઔર વો૦ ગોહર હઈ–અલ્લાહ કે પ્યારે હેં મોહમ્મદ કે પિસર હઈ

નાખુશ કિયા ખાલિકકો અગર ઉનપે જફાકી
કીજો ન ખયાનત યે અમાનત હે ખુદાકી. ૫૦

અલકિસ્સા ફિર સભોંસે નબીને કિયા કલામ–જીસ જીસકે હોં હુકૂક વો૦ લે મુઝસે ઇન્તેકામ[6]
ઉઠ્ઠા વો૦ શખ્સ લિખ્ખાહે ઉક્કાશા જીસકા નામ–હો દસ્તબસ્તા અર્ઝકી યા સય્યદુલ અનામ

મુદ્દત તલક રહા હે મુઝે દર્દ શાનેકા
લૂંગા કિસાસ આજમેં ઉસ તાઝયાનેકા. ૫૧

સલમાન ફારસીસે ખિતાબ આપને કિયા–તુમ યાંસે જાઓ દોડે હૂયે, તા, હરમ સરા
વો૦ તાઝયાના ફાતેમા કે ઘરમેં હે ધરા–તુમ જાકે માંગ લા દો મેરી બેટીસે ઝરા

ઇસને કિયાહે રહમ રિસાલત મઆબપર
છોડા, ન, ઇસ કિસાસકો રોઝે હિસાબપર. ૫૨

વાંસે ચલે જો હઝરતે સલમાં બચશ્મેતર–મસજીદ કે દર તલક ન હૂવાથા અભી ગુઝર
ફિર આપને બુલાકે કહા અઈ નિકો સિયર–લેકીન હસન હુસૈનકો ઇસકી ન હો ખબર

તુમસે ખબર કિસાસકી ગર પાયેંગે અભી
મસજીદમેં માંકે સાથ ચલે આયેંગે અભી. ૫૩

યે સુન ચલે વહાંસે જો સલમાન ફારસી–આયે જનાબે ફાતેમાકે દરપે ઉસ ઘડી
બઈતુશ શરફકે દરપે ખડે હો નિદા યે દી–તુઝપર સલામ, હોજી યો, અઈ દુખતરે નબી

---

[1] ખરાબમાં ખરાબ. [2] હમેશાપણું જેનું આખરપણું ન હોય. [3] પુંજી–સામાન. [4] થોડો ગુજારો પેટ પુરણુ ન મળે તે [5] રૂમ અને ફારસના બન્ને દરયાને કહે છે. [6] બદલો લેવો.

ફરમાન હે રસૂલે ફલક બારેગાહકા
લેઆઓ તાઝયાના રિસાલત પનાહકા. ૫૪

મસજીદમેં જબસે આયે થે મહુબૂએ કિરદેગાર-દરપર જનાએ ફાતેમા આતીથીં બારબાર
સલમાનકી સદા જો સુની આઇં બેકરાર-પૂછા કે આજ હોંગે રસૂલે ખુદા સવાર ?

બાબા સવાર હોં યે કહાં ઝોર પાયા હઈ ?
ફિર તાઝયાના કિસકે લિયે યે મંગાયા હઈ ? ૫૫

સલમાંને અંર્ઝકી મેરી મખંદૂમા મેં ફિદા-અહુમદને જીન દિનોં સફરે શામથા કિયા
નાકે,[1] પે, તાઝયાના બુલંદ આપકા હૂવા-લેકીન વો૦ એક શખ્સકે, શાનેપે લગ ગયા

કોડા તલબ કિયાહે જો અબ ઇસ મકાનસે
હોગા કિસાસ આજ તેરે બાબા જાનસે. ૫૬

ગંશ ફાતેમાકો આ ગયા યે૦ સુનકે એકબાર-છિડકા ગુલાબ ચેહરેપે ફિઝ્ઝાને બે શુમાર
ફિઝ્ઝાસે ફાતેમાને કહા મેં તેરે નિસાર-મેરી તરફસે લે કે યે૦ પઈગાંમ ઉધર સિધાર

બાબા મેરા મરીઝ હે સો રેહુંમ ખાયે વોહ
સો તાઝીયાના પીઠપે મેરી લગાએ વોહ. ૫૭

સલમાનને કહાકે સુન અઈ બેકસો મલૂલ[2]-ઇસ બાતકો રસૂલ કરેંગે ભલા કંબૂલ ?
લા જલ્દ તાઝયાના, કે, હેં, મુનતઝિર[3]રસૂલ-હર તૌર તાઝયાના તો લાઇ ગંરઝ બતૂલ

આએં ખબર હુસઈનો હુસનસે બયાનકી
અઈ લાડલો ખંબર હે તુમ્હેં ? નાના જાનકી. ૫૮

નાના તુમ્હારા તપસે હે અબ ઝારો નાતવાં-હે ઝર્બ તાઝયાનાકી તાકંત ઉન્હેં કહાં
એક શખ્સ હે કિસાસ તલબ કર રહા હે વ્હાં-હે શીરે ફાતેમાકી કંસમ તુમકો દરમયાન

સો તાઝયાના ગર વો૦ લગાએ, તો, ખાઓ તુમ
નાનાકો ઉસ કિસાસસે જાકર બચાઓ તુમ. ૫૯

યે વો૦ હે, જીસને દોશ[4]પે તુમકો કિયા સવાર-ગેસૂ બનાયે અપની, તુમ્હારે લિયે મેહાર[5]
દોનોં હૂયે સદાએ શુતુર,[6]કી, જો ખાંસ્તગાર[7]-અંફઅંફ[8] કહા, ઝબાને મુબારિકસે, તીન બાર

કાંધેપે જબ સવાર કિયા નાના જાનને
ફિર ઇસપે ફક્રતેખાંર કિયા નાના જાનને. ૬૦

માંકી ઝબાનસે જૂંહીં યે માજરા સુના-ઝહરાંકે દોનોં લાડલે દૌડે પિયાદા પા
રસ્તેમેં એક એકસે કેહતેથે જા, બજા-યારો અભી કિસાસતો વાકેઅં નહીં હુવા ?

રોનેપે દોનોં ભાઇકી આંખેં તુલી હૂઇ
થીં ટોપિયાં તો હાથોંમેં ઝુલ્ફેં ખુલી હૂઇ. ૬૧

મસજીદમેં આનકર જૂંહીં પોંહચે વો૦નૌહાંગર-દેખાકે, રસ્તખીઝ[9] કંયામતકા હે અસર
ઉક્કાશા કેહ રહાહે, કે, અઈ સય્યદુલ બશર-ઉસરોઝ પઈરહન થા ન બંદેકે દોશ પર

હંઝરતકીભી રિદા જો ઉઠી દરમિયાનસે
સર પીટનેકી આઇ સદા આસમાનસે. ૬૨

૧ ઉંટણી. ૨ ગમગીન. ઉદાસ. ૩ વાટ જોઇ રહેલા. ૪ ખંભો. ૫ લગામ જે કે ઉટના નાકમાં લાકડી પરોવીને તેમાં દોરી બાંધે છે તે. ૬ ઉંટ. ૭ ખાહીશ. ૮ આવાઝ. ૯ કયામત.

આમાદઓ[1] કિસાસ જો આયે નઝર નબી–ઓર દોશે પાકપર, ન, રિદાથી, પડી હુઇ કાંપા હસન હુસૈનકા દિલ ખૂબ ઉસ ઘડી–લિપટે નબીકી પીઠસે ઓર ઉસ્સે અર્ઝકી

સો તાઝયાના માર હમેં અપને હાથસે
પર દરગુઝર[2] કિસાસે શહે કાયનાતસે.[3] ૬૩

નાના કો તૂ ઉઠહાદે રિદા બહરે કિરદેગાર–કરતે હમારે જીસ્મસે હમદોનોંકે ઉતાર એક દિર્રે,[4] કે એવઝહમેં સો દિર્રે ચલકે માર–ઘરમેં હમારી વાલેદા ફિરતી હે એકરાર

બસ હાથ ઉઠા જનાબે રિસાલત પનાહસે
ડરતા નહીં હે ફાતેમા ઝહરાકી આહસે ? ૬૪

દેખા નબીને અપને નવાસોંકા જબ યે હાલ–કાંપા તને મુબારિકે મહબૂબે ઝુલજલાલ રોયેકે રીશ, આંસૂઓંસે, તર હુઇ રુમાલ–છાતી લગાલગાકે કિયા દોનોંસે મકાલ[5]

દોનોં હુયે હો ખલ્કે, શહાદત, કે, વાસતે
હોગે શહીદ તુમ ઇસી ઉમ્મતકે વાસતે. ૬૫

ચેહરા હસનકા ઝહરસે હોવેગા સબ્ઝ[6] ફામ–તૂ અય હુસૈન હોવેગા મઝબૂહે તિસ્ને કામ લેં કિસ તરેહ નવાસોંસે નાનાકા ઇન્તેકામ ?–દોનોંકે રોંગટોંપે ફિદા સય્યદુલ અનામ

હરચંદ ફાતેમાકે કહેપર ચલેહો તુમ
કયા ઝર્બે તાઝયાના કે ખાતિર પલેહો તુમ ? ૬૬

અલ કિસ્સા, વાં, કલામ, યે હોતેથે એકદીગર–ઉક્કાશાને જો, મોહરે નબુવ્વતપે કી નઝર આરિઝકો[7] અપને ખૂબ મલા, બા, દો ચશ્મે તર–ઓર અર્ઝકી કિસાસ કહાં સય્યદુલ બશર

જીસ્ને કે, મસ, કિયા, તને ખૈરુલ અનામહૈ
વલ્લાહ ઉસપે આતીશે દોઝખ હરામ હૈ. ૬૭

મેંને યે ઇસલિયે, તો, બરેહના કિયાથા સર–તા, મસ, કરૂં મેં જીસ્મ મુબારિકસે, યેહ બદન સબને દોઆયે ખૈર કી, સુનસુનકે, યે સુખન–મસજીદસે આયે ઘરમેં ગરઝ સરવરે ઝમન

પર ફાતેમાને શિકલ યહાં યે બનાઇથી
દરતક હઝાર બાર વોહ હુજરેસે આઇથી. ૬૮

આએ હુયે રસૂલકો દેખા જો ઉસ ઘડી–બેતાબ હો કે ફાતેમા કદમોંપે ગિર પડી કી, અર્ઝ બાબાજાન મેં દેવડીપે, થી, ખડી–આએ સલામત આપ હુઇ ખૈરયત બડી

તુમપર ફિદામેં ઓર મેરે નૂરે અયનયે
ઇસને કિયે નિસાર હસન ઓર હુસૈનયે. ૬૯

મેંને તો દોનોં બેટોંકો ભેજાથા ઉસ મકામ–કયા મેરે લાલ આજ ન આએ તુમ્હારે કામ ? લેતે, ન, અપને સરપે જો નાનાકા ઇન્તેકામ–મેં હુઇ બખશતી, ન, ઉન્હેં અપના લાકલામ

એક ઝર્બે તાઝયાનાસે મુજકો હઝર[8] ન થા
લેકિન કિસાસ ગાહમેં મેરા ગુઝર ન થા. ૭૦

હઝરતને ફાતેમાસે કહા તબ, કે, વાકેઇ–હેં તેરે લાડલોંપે તવક્કોઅ[9] મુઝે યકીં ઇનપરતો એક પિસરકો ફિદા કર ચુકા નબી–ઇનસે તો, હે, ગરઝ અભી બાકી મેરી બડી

૧ તૈયાર. ૨ માફી. ૩ દુન્યા. ૪ ચાબુક ચામડાની. ૫ વાત. ૬ લીલો રંગ. ૭ ગાલ. ૮ બીક. ૯ ભરોસો રાખવો.

મવકાએ હરએક ચીઝકા હૈ હર મકામ પર
યે કામ આયેં, ગે મેરી ઉમ્મતકે કામ પર. ૭૧

ઉસ વક્ત ફાતેમાસે પયમબરને યે કહા-કાફૂર લાઓ લાયા હૂવા • [જીબરઇલકા લાઇ જો ફાતેમા, તો કિયા ઉસકો ચાર, જ.-એક આપ, એક ફાતેમા, ઓર એક મુરતઝા

હિસ્સા ચહારમિયે હુસન સબ્ઝે ફાર્મ
લેકિન લિયા ન નામ શહે તિશ્ને કામકા. ૭૨

કાફૂર પર હુસૈનને જીસ વક્ત કી નઝર-રોને લગે પુકારકે - કુરતેકા મુંહપે ધર રોનેસે ઉસકે રોનેલગે સય્યદુલ બશર-માયેકો ચૂમકર કહા અય પારએ જીગર

રોનેને, તેરે, કરદિયા બેતાબ જાનકો
રૂલવા દિયા મલાએકએ આસમાનકો. ૭૩

શબ્બીરને યે અઁઝકી બાચશ્મે અશ્કબાર-સાબિત હૂવા, કે, તુમ મુઝે કરતે નહીહો પ્યાર કાફૂરમેં દિયા, મુઝે હિસ્સા ન ઝીનહાર-હોતી હૈ બસ યેહી મુઝે તશવીશ[1] બારબાર

મુરદા મેરા, યે, બેકસો મજબૂર હોવેગા
જીસકે લિયે, ન, ગુસ્લ ન, કાફૂર, હોવેગા. ૭૪

ફરમાયા તબ રસૂલે ખુદાને, કે, જાને મન-બેગોર તેરી લાશહે ઓર કરબલાકા બન બે ગુસ્લહી રહે તેરા ચાલીસ રોઝ તન-સેહરાકી ધૂપ હૈ તેરી મય્યતકા હૈ કફન

તાબૂત ચોબ નેઝેકા મનઝૂર હૈ હુસૈન
ઓર ખાકે કરબલા તેરા કાફૂર હૈ હુસૈન. ૭૫

શબ્બીરને કહા યે જફા મુઝપે કિસ લિયે?-બોલે નબી શફાઅતે ઉમ્મતકે વાસતે શેહને કહા કબૂલ હૈ વલ્લાહ સબ મુઝે-લેકિન નજાતે, ઉમ્મતે આસી, ખુદા કરે

ગર, જાન, કામ આએતો કયા જાન ? ચીઝ હઈ
વલ્લાહ મુજકો આપકી ઉમ્મત અઝીઝ હઈ. ૭૬

થી શિદ્દતે તપ દમબદમ ઓર ઝોઅફથા તારી-થે ફાતેમાકે હાલપે અશ્ક આંખોંસે જારી છાતીસે લગા બેટીકો બાગિર્યઓ ઝારી-ફરમાતે થે મેં તુઝપે ફિદા અઈ મેરી પ્યારી

ઉઠના મેરા દુન્યાસે તેરે હકમે સિતમ હઈ
દુશમન તુઝે દુખ દેંગે જો ગમ હૈ તો યે ગમ હઈ. ૭૭

હઈદરકો કભી દેખકે પાસ અપને બુલાતે-કિસ પ્યારસે દામાદકો છાતીસે લગાતે પેહલૂમેં કભી દોનોં નવાસોંકો બિઠાતે-કુચ્ચ સોંચકે, મુંહ, ચુમતે ઓર અશ્ક બહાતે

ફરમાતે થે દોનોંપે ફિદા જાને મોહમ્મદ
પઝમુરદા[2] અભીસે હૈં યે રઈહાને મોહમ્મદ. ૭૮

અફસોસ મેરે બાઅંદ સિતમ હોયેગા ઇનપર-હઈહાત મુસીબતમેં પડેંગે મેરે અસગર મઝલૂમપે કુચ્ચ રેહમ ન ખાવેંગે સિતમગર-આરામ જહાંમેં ન મિલેગા ઇન્હેં દમભર

નાચાર ઇન્હેં છોડતાહું ઉમ્મતે બદમેં
ઇનકે લિયે તડપેગી મેરી રૂહ લહદમેં[3]. ૭૯

૧ ફીકરમાં નાખવું. ૨ કરમાઇ ગએલું. ૩ કબર.

છાતીપે ઇન્હેં કૌન સુલાવેગા મેરે બાઅ્દ-કાંધેપે ઇન્હેં કૌન ચડહાવેગા મેરે બાઅ્દ
કૌન ઇનકે ભલા નાઝ ઉઠાવેગા મેરે બાઅ્દ-રોવેંગે પે ચઇ્ન ઇનકો ન આવેગા મેરે બાઅ્દ

માં બાપકો તો હોશ નહોગા મેરે ગમમેં
કૌન, ઇનકી, ખબર લેવેગા ઉસ દરદો અલમમેં. ૮૦

યે કેહતેથે, ઓર, થી મરઝુલમૌત, કી, શિદ્દત-થી બિસતરે આઝારસે ઉઠનેકી ન તાકત[1]
ફરમાયા, હુઇ ઘરમેં જો, અસહાબકી કસરત-નઝદીક હે અબદારે ફનાસે મેરી રહેલત

એંદેશાકી જાગાહ હે યે ઇબરતકા મહલહઇ
જો ઝિંદા હઇ એક દિં ઉસે દરપેશે અજલહઇ. ૮૧

હાલ ઉનકા નઝર આયા જો સુલતાને ઉમમકો-ફરમાયા કે, લે આઓ દવાત ઓર કલમકો
તહરીર[1] તુમ્હારે લિયે કુચ કરના હે, હમકો તો રાહે ઝલ્લાલતસે રખો બાઝ કદમકો

વલ્લાહ અમલ ગર મેરે લિખને પે કરોગે
ફિર હશ્ર તલક તુમ કભી ગુમરાહ ન હોગે. ૮૨

એક શખ્સ ચલા, લેને, દવાત ઓર કલમ જબ-કેહને લગા અઝ,રાહે, અદાવત યે કોઇ તબ
ફિરઆ, હમેં તહરીરે નબીસે નહીં મતલબ-કુરઆનહી કાફી હે હમારે લિયે બસ અબ

કેહતા હો જો હઝયાં[2] ઉસે કબ હોશો ખિરદ હઇ
ઇસ વકતકી તકરીર ન તહરીરે સનદ હઇ. ૮૩

તકરાર સે ઇનસબકી જો એક ગુલ હુવા બરપા-ઉસ સદમેસે મહબૂબે ઇલાહીકો, ગશ આયા
કયા ઝુલ્મ હે કયા કેહર હે, વા, હસરતો દરદા-તહરીરે વસીય્યતકે ભી માનેઅ હુયે આઅદા

કેહના હઝયાંકા કલેમા હકમેં નબીકે
મહબૂબે ખુદાસે યે સુખન એ અદબીકે. ૮૪

અઇ મોમેનો ઇનસાફકી જા હે વોહ પયમબર-જીસકે લિયે કુરઆંમેં કહે ખાલિકે અકબર
જો કુચ હે કલામ ઇસકા નહીં વહયસે બાહેર-હઝયાં કહે ઉસ શખ્સકે હકમેં વોહ સિતમગર

કૌનઇનમેં લાઅન ઉસપે ન કયું હશ્ર તલકહો
કાફિર હે વોહ ખુદ કુફ્રમેં ઉસકે જીસે શકહો. ૮૫

અસહાબસે ફરમાયાકે, ઉઠજાઓ બસ ઇસદમ-વોહ સુન ચુકા તુમસે મુઝે જીસ બાતકા થા ગમ
સબ ઉઠકે ઘર અપને ગયે સોહબત હુઇ બરહમ[3]-રોયા કિયે, તા, દેર શહનશાહે દો આલમ

ફરમાયે સુખન સબ્રકે, હઇ દરકો બુલાકે
ઝહરાકો બહોત પ્યાર કિયા છાતી લગાકે. ૮૬

શેહ કેહતેથે સેહત હો, ન હો, ખાના તો ખાલો-નાનાકે નવાસો દિલે મુઝતરકો સંભાલો
ચિલ્લાતીથીં ઝહરા, કે, ન યોં ઝીક નિકાલો-બાબા મેરે ફરઝંદો કો દુલ્હા તો બનાલો

અરમાન થા તુમકો તો નવાસોંકી દુલ્હનકા
કયા બ્યાહ ન દેખોગે હુસઇન ઓર હસનકા. ૮૭

૧ લખવું. ૨ બીમારીના સબબથી બેહોશીમાં બકવાટ કરવો (સનેપાત હોવો જુવે) ૩ નારાઝ.

પોંહચા જો કંરીં રોઝે વફાતે શહે અબરાર–જીબરીલને એક લોહ દી લાકર ઉન્હેં એકબાર
લિખ્ખેથે ખંતે સબ્ઝસે કુચ ગંઈબકે અસરાર[1]–ગંશ હો ગયે પડતે હીં ઉસે અહંમદે મુખતાર

હોશ આયાતો ચુપકેસે કહા લાઓ અલીકો,
યે લોહ દિખાઉંગા મેં ખાલિકે કે વલીકો. ૮૮

રોકર કહા ઝહરાને. કે, કયા, ઈસમેં હે મરકુમ[2]–ફરમાયા નબીને, કે, જોહે ખાલીશે કુયુમ
હંઈદરસે યે મઝમૂં તુમ્હેં હો જાયેગા માઅલૂમ–આએ જો અલી લોહ વો૦ દી બાદિલે મગમૂમ

પડકર કહા હંઈદરને તરદુદ[3] તુમ્હેં કયા હંઈ ?
અલ્લાહો પયમબર કી રેઝા અપની રેઝા હંઈ. ૮૯

કુચ ગંમએ ખિલાફતકી અલીકો નહીં પરવા–બંધ જાએતો બંધ જાએ ગલા રસ્સીસે મેરા
હે સખ્ત મગર હાદિસએ, પેહલૂએ ઝહરા–ઘબરાકે કહીં ખોલ ન દે બાલ, યે, દુખયા

હરજંગમેં દિખલા ચુકા, મેં, ઝોરે ખુદાકો,
દિખલાઉંગા અબ જોહરે તસલીમો રેઝાકો. ૯૦

ઝહરાને કહા કુચ ન, મુફસ્સલ[4] હુવા માઅલૂમ–રોકર કહા હંઈદરને યે હે મરઝીયે કુયુમ
મકતૂલ[5] તેરે બત્ન,[6] મેં, હો મોહંસિને માઅસૂમ-છિન જાયે ફિદકભી તેરા અંઈ એકસો મઝલૂમ

હંકે અપના, ન, તૂ ગાસેબોં,[7] સે પાયેગી ઝહરા
અબ ફાકાકશી કરકે તૂ મર જાયેગી ઝહરા. ૯૧

જીબરીલસે ફરમાયા નબીને, કે, બિરાદર–દરગાહે ઈલાહીમેં કરો અર્ઝ યે૦ જાકર
લિખ્ખા હે, જો, અમ્રે શુદની, લોહકે ઉપર–ઝહરા બી રેઝામંદ હે ખુરસંદ[8] હંઈ હંઈદર

ઝહરાપે હો બેદાદ અલીપરબી જફાહો
ઘર ખાકમેં મિલજાયે પર ઉમ્મતકા ભલા હો. ૯૨

જીબરીલ ફલક[9]પર ગયે ઓર ગંશ હુયે મૌલા–દરવાઝેસે નાગાહ સદા યે૦ હુઈ પઈદા
દો ઈઝને દખાલ[10] અઈ હરમે સય્યદે બતહા[11]–જાકર કહા ઝહરાને, કે, બેહોશ હેં બાબા

ફિર આઈ નિદા ફિર વોહી ફરમા ગઈ ઝહરા
પર તીસરી આવાઝમેં ઘબરા ગઈ ઝહરા. ૯૩

ફુરસત જો હુઈ ગંશસે તો હંઝરતને બી પૂછા–ઝહરાને કહા એક અરબ આયાહે તનહા
વો૦ માંગતા હે ઈઝને દખિલ અઈ મેરે બાબા–કિતનાહી કિયા ઉઝર, નહીં કિસકા પઝીરા[12]

હંઝરતને કહા યે૦ મલકુલમૌત હે ઝહરા
હંગામા[13] મેરી ઝીસ્તકા[14] અબ ફૌત,[15] હે, ઝહરા. ૯૪

યે૦ ઈઝન કિસીસેબી નહીં માંગતા વલ્લાહ–પર હાં મેરે દરવાઝે કે રૂતબેસે હે આ ગાહ
અલ્લાહરે તંઝીમ શરફે સય્યદે ઝીજાહ[16]–બે હુકમ ન ઘરમેં મલકુલ મૌતકો, થી, રાહ

---

૧ ભેદ. ૨ લખેલું. ૩ શક-ફીકર. ૪ બયાન કરેલું ખોલાસાવાર. ૫ કતલ થઇ ગયેલ. ૬ પેટ. ૭ બીજાનો હક જબરાઇથી લેનાર ૮ રાઝી. ૯ આસમાન ૧૦ દખલ દેનાર, ૧૧ મકકએ મોઅઝમા. ૧૨ કબુલ કરેલું. ૧૩ વકત, ૧૪ ઝીંદગી. ૧૫ મરવું. ૧૬ મોટા મરતબા વાલો.

પર કરઓ બલામેં યેહી વરથા યેહી દરથા
કુફ્ફારકા અંબોહ થા આતિશકા ગુઝરથા. ૯૫

પીયા, મલકુલમૌતને, મૌલાકા જો ફરમાન–આયા, બઅદબ, રૂબરૂએ, ખુસરૂવે,[1] દૌરાન,
હુઝરત હુયે હિમ્મતકે લીયે, વહીંય કે, ખાલાન હાતિફને કહા લે તેરી મુશકિલ હુઇ આસાન
મહશરકા ખુદાને કિયા મુખ્તાર અભીસે
બખ્શે, તેરી હિમ્મતકે ગુનાહગાર અભીસે. ૯૬

મૌલા હુયે ખુશ ઔર લેહાફ[2] આપને ઓઢ્હા–સીનેમેં જો ગંજીનએ અસરારે ખુદાથા
સોંપા વો૦ બુલાકર અસદુલ્લાહકો તનહા–ઝહરાસે મુખાતિબ હુયે અઇ આશિકે બાબા
કુચ દિન તુમ્હેં રેહના હે યહાં રંજો મેહનમેં
રોના ન બહોત મુજકો મેં તડપૂંગા કફનમેં. ૯૭

ફિર દસ્તે યદુલ્લાહ મેં ઝહરાકા દિયા હાથ–ફરમાયા સુલૂક ઉસસે જો હોગા હઇ મેરે સાથ
ઝહરાસે કહા ખિદમતે હૈદર હઇ ઇબાદાત-એ હુકમે યદુલ્લાહ ન કરના તૂ કોઇ બાત
મોહતાજ મેરે ભાઇકા સરતાજ સમઝના
હૈદરકી કનીઝીકો તૂ મેઅરાજ સમઝના. ૯૮

ફિર રોકે કહા અઇ મેરે મઝલૂમ નવાસો–લો બઇઠલો ઝાનૂપે, મેરે, કાંધેપે, ચડલો
મુખ્તારમેં હિમ્મતકા કીયે જાતાહું તુમકો–વો૦ કીજીયો જીસમેં મેરી હિમ્મતકા ભલાહો
શબ્બરસે કહા ઝેહરે દગા પીજીયો પ્યારે
શબ્બીરસે ફરમાયા, કે, સર દીજીયો પ્યારે. ૯૯

સુનકર યે સુખન શોર હુવા રોનેકા બરપા–બિસતરપે હુયે રાસ્ત શહે યસરબો બતહા
નઝદીકે મોહમ્મદ મલકુલ મૌતભી આયા–ફરમાને ખુદા ફૌજે, મલાઇકકો યે પોંહચા
નઝદીક સવારી હે રસૂલે અરબીકી
સફ બાંધકે તાઅઝીમ કરો રૂહે નબીકી. ૧૦૦

દોઝખકો બુઝાદો, કે, હો રહમત મેરી ઝાહિર–ખોલો દરે અફ્લાક, મેરે દોસ્તકે, ખાતિર
હુરાને બેહિસ્તી હો મુકલ્લલ[3] બ જવાહિર–હાંઅર્શકે સાકીન દરે ફિરદોસપે હાઝિર
સુલતાને રિસાલતકી હે આમદ કોઇ દમકો
પલકોંસે મુસફ્ફા[4] કરો ગુલઝારે ઇરમકો. ૧૦૧

વો૦ આતાહે જો આશિકે, સાદિક, હે, હમારા–વો૦ આતાહે જીસકે લીયે આલમકો સંવારા
વો૦ આતાહે જો અર્શે મોઅલ્લાકા હે તારા–વો૦ આતાહે જો સબસે બહોત હમકો હે પ્યારા
હંગામે તલત્તુફ[5] મુદારાતકા[6] દિન હઇ
માઅશૂકસે આશિકકી મુલાકાતકા દિન હઇ. ૧૦૨

યાં શાહને ફરમાયા, કે, લે કૈબ્ઝકર અબ, જાં,–રાહી હુયે મૌલા તરફે રોઝએ રીઝવાં[7]
પહેલે શહે મરદાને સર અપના કિયા, ઉરયાં[8]–ફિર ફાડે નવાસોંને બી નન્નેસે ગીરેબાં
ગશમેં કહીં ઝઇનબ કહીં કુલસૂમ પડીથી
ખાતૂને કયામતપે કયામતકી ઘડીથી. ૧૦૩

૧ બાદશાહ. ૨ રૂ નાખેલું કપડુ એઢવાનું (રૂઇ હોવી જુવે) ૩ સણગાર કરેલો. ૪ સાફ.
૫ મેહરબાની કરવી. ૬ તરફદારી કરવી. ૭ એક ફીરસ્તાનું નામ છે જે કે દરબાન છે જન્નતનો. ૮ ઉઘાડુ.

હઈહઈ મેરે બાબા તેરી મઝલૂમીયો ગુંરબત-તહરીરે વસીય્યતકી, ન, દી, લોગોંને ફુરસત
હઈહઈ વોંસુકુત[1]આપકાવોંયાસ વોંહસરત[2]-વોં ઝાલિમોંકા હંસના વોં હઝયાનકી,તાહમત
કુચ હંકમેં અંઝીઝોંકે ન કેહકર ગયે બાબા .
ઈસિ તરહ મુયે આપ, કે, સબ મરગયે બાબા. ૧૦૪

રોતા હે હંસન પૂંછીયે રૂમાલસે આંસૂ-ઝિદ, કરતા હે શબ્બીર મંગા દીજીયે આહૂ
કેહતે હેં યદુલ્લાહ, કે, ટૂટા મેરા બાઝૂ-ઉમ્મે સલેમા, ગૅશમેં હે ખોલે હૂયે ગેસૂ
ટકરાતા હે, સર, કોઇ ઝમીંસે કોઈ દરસે
હમ, ઉઠ ગયે, કયા વહંયે ખુદા ઉઠ ગઇ ઘરસે ? ૧૦૫

બાબા મુઝે આવાઝ સુનાલોતો સિધારો-બાબા મુઝે પેહલૂમેં સુલાલો તો સિધારો
બાબા મુઝે છાતીસે લગાલો તો સિધારો-બાબા મેરા તાબૂત મંગાલો તો સિધારો
પર્દા હૂઇ જબસે મેં રહી આપકે હમરાહ
અબ બેટીકી મય્યત ભી ઉઠે બાપકે હમરાહ. ૧૦૬

લિખ્ખા હે કે હૈદરને, પસ, અઝ, નાલએ અફગાં-તનહા કફનો ગુંસ્લે નબીકા કિયા સામાં
બૂરશેદ નબુવ્વત જો હૂવા ખાકમેં પિનહાં[3]-તબ ખોદનેકો કબ્ર ચલે દુશમને ઇમાં
યે સુનતે હી તારી હૂવા એક ગૅઝ અલીપર
શમશીર બ, કફ, બર્દ ગયે, કબ્રે નબીપર. ૧૦૭

કેહતે થે ખબરદાર ન,યં, આના ખબરદાર-કયા, મુંહ હે, જો, ખોદો, લહદે, અહમદે, મુખતાર
જબ, ફેર, ચુકોગે, મેરે હલકૂંબપે તલવાર-તબ બેલચેસે[4] ખોદીયો કબ્રે શહે અબરાર
હર્ શર્ત અભી એકએકકી, બુનયાદ[5] મિટાદૂં
ચાહૂંતો, યે, સબ આલમે, ઇજાદ, મિટાદૂં. ૧૦૮

વોં કેહતે થે હમ ખોદેંગે કબ્રે શહે દીંકો-ફરમાતેથે હૈદર મેં ઉલટ દૂંગા ઝમીંકો
ઇસરાર[6] થા ઉન સબમેં સિવા એક લઈંકો-યે કેહતેથે ઝાલિમ, ન, હિલા, અર્શે બરીંકો
વ્હાંતો સરે હૈદરપે બલા ટૂટ પડીથી
વ્હાં ફાતેમા દરવાઝેપે સરનંગે ખડીથી. ૧૦૯

કેહતીથી દૂહાઇ મુઝે ઉમ્મતને સતાયા-મય્યતપે, તો પડનેકો નમાઝ એક ન આયા
થામા ન કિસી શખ્સને તાબૂતકા પાયા-અબ કબ્રે પયમબરપે હઈ કયું ? શોર મચાયા
લો ખોદકે મરકદકો રસૂલે અરબી, કે
પડલેહેં નમાઝ આજ યે મુરદેપે નબી, કે. ૧૧૦

અલકિસ્સા ન બર આયે લઈનોંકે મતાલિબ-ઉસ ગાલિબે કુલ, પર ન કોઇ હોસકા ગાલિબ
ગાફે શહે મરદાનસે, થી, હોગઈ કાલિબ-હૈદરસે "દબીર" અબ તૂ હો ઉસ, રૂતબેકા, તાલિબ
ઇસ મરસિયેમેં ખતમ રિસાલત, કી સના હઈ
હો મોહર કબૂલ ઈસિપે તુમ્હારી તો બજા હઈ. ૧૧૧

---

૧ ચુપ રેહવું. ૨ અરમાન-અફસોસ-પશેમાની, ૩ છુપેલું. ૪ ખોદવાનું લોઢાનું હથયાર (કાશ). ૫ જડ. ૬ ઉતાવળ કરવી-હઠ કરવી.

મજલિસ દૂસરી જનાબે ખાંતૂને કયામત
ફાતેમતુઝ્ઝુહરા અલયહસ્સલામકે બયાનમે

મરસિયા પહેલા

બિલકીસ,[1] પાસબાં[2] હે. યે કિસકી જનાબ[3] હઈ ?–મરયમ[4] દુરૂદ, ખાં હે. યે કિસકી જનાબ હઈ ?
શાને ખુદા એયાં[5] હે. યે કિસકી જનાબ હઈ ?–દેહલીઝે[6] આસમાં હે. યે કિસકી જનાબ હઈ ?

કુરશી ઝમીંસે લેતી હે. ગોશે[7] પનાહ કે
બઈદાહે અર્શ સાયેમેં ઉસ બારગાહ કે. ૧

હુરાને, હસ્તખુલ્દહેં,[8] એક એહતમામ,[9] કો દારૂસ્સલામ[10] દર,[11] પે ખડાહે સલામકો
સિજદા યહીં હલાલ હે. બઈતુલહરામ[12] કો–સૂરજ નિસાર સુબ્હકો હે ચાંદ શામકો

દેખા કરેં ખડે હૂયે ઇસ આસતાન[13] કો
યહાં હુકમ બઈદનેકા નહીં આસમાન કો. ૨

શાને ખુદાહે સલ્લેઅલા શાને ફાતેમા–હઈદરકી જા, નમાઝ હઈ દામાને ફાતેમા
માહે સેયામ[14] રોઝ હે મેહમાને ફાતેમા–કેહતી હે ઇદ દિલમેં કુરબાને ફાતેમા

બહરે નમાઝ કૂત,[15] કી, તકલીલ[16] કરતેહઈ
તસબીહ હકમેં આપકો તહલીલ[17] કરતેહઈ. ૩

બેહોશ હેં ફાઝાઇલે ઝહરાસે અકલોહોશ–ખુદ બેલિબાસ ઓર ખલાઇકં, કી, પરદા પોશ
ઉસરતસે,[18] બેહવાસ, મગર યાદે હકં, કા, જોશ–ફાકેસે ચેહરા ખુશ્ક પે દરયા દિલીકા જોશ

મુસતગનીયુલ[19] મિઝાજ હેં આલમ નવાઝ હઈ
ઝેવરસે મિસ્લ ઝાતે ખુદા બે નયાઝ હઈ. ૪

બાગે ફિદક, જો ગસબ સિતમગારને કિયા–તપકો મોતીએ[20] ફાતેમા ગફ્ફારને કિયા
હકીમ હરએક દર્દકા મુખતારને કિયા–ઝહરાને, જો, કહા, વો, હર આઝાર,[21]ને, કિયા

સાદેકં,[22] સે ઇસ બયાનકી સેહહત હુસૂલ હઈ
રોશન દોઆંએ નૂરસે, શાને બતૂલ[23] હઈ. ૫

---

૧ હઝરત સુલયમાન અલયહીસ્સલામની ઔરતનું નામ છે. ૨ ચોકીદર. ૩ દરગાહ ૪ હઝરત ઈસા અલયહીસ્સલામની માનું નામ. ૫ ઝાહેર. ૬ બારશાખનો વચલો ભાગ. (ઉમરો) ૭ ખુણો. ૮ આઠે જન્નત. ૯ ગમખારી કરવી. ૧૦ જન્નતોમાંથી એક જન્નતનું નામ. ૧૧ ઘર. ૧૨ ખાનએ-કાઅબા યાને મક્કએ મોઅઝ્ઝમા. ૧૩ (ઉમરો જે કે નં. ૬ની માઅની છે તે.) ૧૪ રોઝાઓ. ૧૫ ખોરાક. ૧૬ કમતી કરવું. ૧૭ કલમએ તૌહીદ–લાએલાહ ઈલ–લલ–લાહ–કહેવું. ૧૮ તંગી-ગરીબાઈ-કાણુઇ. ૧૯ બેપરવા દીલાવરીગુણ. ૨૦ તાબેદાર. ૨૧ બીમારી-દૂખ. ૨૨ મુરાદ છઠા ઇમામ હઝરત જાઅફરે સાદેક અલયહીસ્સલામ. ૨૩ કતેઅ કરવાવાલી જેમકે હઝરત ફાતેમા અલયહસ્સલામ દુન્યવી સરોકારથી અલગ રહેવા તે વાસતે હઝરત ફાતેમા અ. બતૂલ કેહવાય છે (અઝગેયાસ)

શર્મો હૈયા વો૦ હે, કે, હૈયા શર્મસાર[1] હઈ-શશદર,[2] હે, સબકેપાસ જગે૦ એક મઝાર[3] હઈ
પરદા૦ જો, થા, હૈયાતમેં વો૦ આશકાર[4] હઈ-શોહરત[5] સે, ઉનકી મોઅંજેઝાંકો, નંગોઆર[6] હઈ

દિખલાતા, ઝુલજલાલ અગર ઉનકી શાનકો
હાજત ફિર અંબિયાકી નહોતી જહાંન,[7] કો. ૬

રૂખં[8] યાદગારે કુંદરતે પરવરદેગાર હઈ-દિલ રાઝદારે[9] ખલવતે[10] પરવરદેગાર હઈ
સર, જાં, નિસારે રહેંમતે પરવરદેગાર હઈ તન ખાકસારે તાઅતે પરવરદેગાર હઈ

તસબીહેંસે ગોયાં શરફે ફાતેમા હૂવા
ઝિક્રે ખુદાકા ફાતેમા, પર, ખાતેમા૦ હૂવા. ૭

બાગોંમેં ખુલ્દ નહરોંમેં કૌસર હઈ મુન્તેખાબ[11]-કિબ્લોંમેં કાઅંબા૦ મુસહફોંમેં આખેરી કિતાબ
તારોંમેં આફતાબે મોબીં ફૂલોંમેં ગુલાબ-સબ ઓરતાંમેં ફાતેમા મરદાંમેં બુ. તોરાબ[12]

શાહે ઝનાને વક્ત મસ્તહોકી માં હુઇ
ઝહરા હરએક અસ્રકી[13] શાહે ઝનાં[14] હુઇ. ૮

ક્યા ફાતેમાકી કંદ્રહે!!! ક્યા રૂતબએ હૈદર!!!-અબ બોલતાહું ઉનકે મસાઇબ,[15] કા, મેં દફ્તર
આલમસે ઉઠા જબકે દોઆલમકા પયમબર-ઝહરાકા પદર હૈદરે સફદરકા બિરાદર

બરગશ્તા[16] મુનાફિક[17] હુએ ઇરશાદે નબીસે
ઝહરાસે ફિદક છીના ખિલાફતકો અલીસે. ૯

કિસ મુંહસે કહું મેં દરે[18] ઝહરાકા જલાના-ઓર પેહલુએ માઅસૂમાપે દરવાઝા ગિરાના
વો૦ બાઝૂએ પાકીઝા૦ પે, દિરરે, કા, લગાના-વો૦ ખેંચકે મસજીદમેં યદુલ્લાહકો લાના

હલ્લાલે[19] મોહિમ્માત[20] ગિરફતારે રસન થે
ઓર પેહલુઓંમેં ઉનકે હુસઈન ઓર હસન થે. ૧૦

ચોગિર્દ સિતમગાર થે તેગેં કિયે ઉરયાન[21]-ઓર રોતેથે ડરકર હસનઈન ઉનકા યે, થા ધ્યાન
નાનો, તો, મુંય કત્લકા બાબાકે હે સામાન-સમઝાતેથે હૈદર ન કુડહો હકે હે નિગેહબાન

મુડમુડકે મગર દેખે રસૂલે અરબીકો
ગરદન બંધી અપની વો૦ દિખાતે થે નબીકો. ૧૧

નાગાહ હૂવા મરકદસે ઐયાં દસ્તે[22] પયંમબર-હુંકારમેં ફિલફોર બપા હોગયા મહશર
ઘરમેં ગયે બેટોંકો લિયે હૈદરે સફદર-ઝહરાને કહા બારે રેહાઇ હુઇ ક્યું કર?

ફરમાયા ન ગાફિલ, થે, નબી, મેરી મદદસે
પૈદા હૂવા એક હાથ પયંમબરકા લહેદસે. ૧૨

---

૧ બહુજ શરમીદગી. ૨ હયરાનગી. ૩ કબ્ર. ૪ ઝાહેર. ૫ ઝાહેર કરવું. ૬ શરમ. ૭ દુન્યા. ૮ મોહું. ૯ ભેદ ભરેલુ. ૧૦ ખાલી જગ્યા. ૧૧ ચુનંદા. ૧૨ લકબ, હઝરત અલી અલયહિસ્સલામ. ૧૩ ઝમાનો. ૧૪ ઓરતનું બહુ વચન યાને ઓરતો. ૧૫ મુસીબતો. ૧૬ ફરી ગયેલા. ૧૭ તે માણસ કે દીલમાં બીજુ કાંઈ હોય અને ઉપરથી ડોળ બતાવે યાને ઝાહેરમાં બીજુ કાંઈ હોય. ૧૮ ઘર. ૧૯ બહુજ મુશકીલ કામનું આસાન કરનાર. ૨૦ મોટું સખત કઠણ ભારે કામ જરૂરીનું. ૨૧ ઉઘાડું. ખુલ્લું. ૨૨ હાથ.

વો૦ બોલી ફિદા બાબાકે એઅંજઝપે ઝહરા-અફસોસ, કી, જા, હે, કે, ન હાંઝિરથી, મેં, ઉસજા દિખલાતી યે પેહલૂયે શિકસ્તા ઉન્હેં અપના-નાગાહ હૂવા દૂસરે દિન ગુંલગુલા૦ બરપા

છિનતાહે ફિદક બિન્તે શહે જીન્નો મલકસે
ઝંહરાકે વકીલોંકો નિકાલા હે ફિદકસે. ૧૩

સુનકર યે ખબર કેહરકી. સિદ્દીકએ[1] ઝીજાહ-પોશીદા૦ હૂઇ ચાદરે ઇફફત,[2] મેં, બ, સદ, આહ. બેટોંકો કનીઝોંકો લિયા આપને હમરાહ-ઓર ઘરસે ચલીં કેહકે તવક્કલતો[3] એલલ્લાહ

થાં શોર કે બેદાદ નબી ઝાદીપે અબ હઈ
ગર અંર્શ ગિરે ખાકપે કયા ઉસકા અજબ હઈ. ૧૪

મસજીદમેં જો આઇ, તો, પયંમબરકી થી રફતાર[4]-બોલી, જો, ઝબાં, સાફ નબીકી થા વો૦ ગુફતાર[5] ગાંસિબસે કહા રેહંમકર ઓ, મુફસિદો[6] મક્કાર-મઝલૂમા હૂં મઝલૂમા હૂં નાદાર હૂં નાદાર

લે, તૂ, ન, ફિદક, બિન્તે રસૂલે મદનીકા
યે હૂંત હે મોહંતાજોંકી રાંકા૦ શિકનીકા. ૧૫

મેં અહંમદે મુખતાર, કે, વિરસેકી હૂં મુખતાર-આયે તો, મેરે સામને કોન ઉનકા હે હંકંદાર યે હંક હે મેરા. ગૈરકી શિરકત નહીં ઝિનહાર-હાંઝિરહે હેબાનામા[7] બા, ફિર કોનસી તકરાર

રખતી હું સનદ મોહરે રસૂલે અંરબી સે
ગર હો ન યકીં પૂછલો અબ કૌમે નબી સે. ૧૬

દિખલાયા હેબનામા ફિર ઉસ બાનીયે શરકો-ફરમાયા કે, ૫૬૦ દરતે બતે ખૈરેબશરકો[8] બાબાસે જુદા જાન ન મુઝ, બંસ્તાજીગરકો.[9]-ગર દેતી હું. આવાઝ અબી પીટકે સરકો

મરકંદ સે કફન પેહને ચલે આતે હેં બાબા
જો કેહતી હે ઝહરા યેહી કેહ જાતે હેં બાબા. ૧૭

કલ તક થા, ફિદક, મિલકમેં કિસકે? યે બતા દે-હાં દિલપે, તેરે મોહર, હે, ચાહેતો ભુલા દે લે તૂહી ફિદક પરસે, મેરા દાઅંવા ઉઠા દે-યે મોહર રસૂલે અંરબીકી, હે મિટા દે

બાતિલ, કહે ઇસ મોહરકો, તાકંત હે કીસીકી?
કમ મોહરે નબુવ્વતસે નહીં મોહર, નબીકી. ૧૮

કાઝિબ-નહીં. મેં દુધ બોદઈજાકા પિયા હઈ-મેં સાથ ખુદાકે હૂં મેરે સાથ ખુદા હઈ બાબા નહીં બેકસ હૂં સતાના મેરા કયા હઈ?-શાહિદ હે ખુદા ફાતેમા બેજુમોં બેતા હઈ

હંલ માઅંનીયે આયાતે ખુદા કરતી હે ઝહરા
દમમેં હંકો બાતિલ કો જુદા કરતી હે ઝહરા. ૧૯

જો મુદ્દઇ[10] ઇસકા હો મેરે સામને આએ-દેખે યે૦ હેબાનામા, સનદ અપની બી લાએ ઓર શાંહેદીયે[11] હંઝરતે જીબરીલ દિખાએ-દેખો ન મેરી આહ કહીં અંર્શ હિલાએ

---

૧ હઝરત ફાતેમા અલયહસસલામનું નામ છે. ૨ પરહેઝગારી. ૩ અલ્લાહ ઉપર ભરોસો કરવો. ૪ ચાલ. ૫ વાતચીત. ૬ ફસાદ કરનાર. ૭ બખશીશનામું. ૮ નામ હઝરત રસૂલે ખુદાનું. ૯ કલેજા માં ઘા લાગેલા. ૧૦ દાઅવો કરનાર (વાદી) ૧૧ શાહેદી.

સિદ્દીકા મેરા નામ હે મેં સિદકે બયાં હૂં
કાઝિબ મેં નહીં મઅબરેસાદિકે[1] ઝબાં હૂં. ૨૦

હાકિમને કહા રાસ્ત યે દાઅવે નહીં અલહાલ[2]-જો, બાઅદ રસૂલોંકે, રહે, સદકા૦ હે વો૦ માલ
હકકે ફોકરા હે વો૦ નહીં વિરસએ અતફાલ-ઝહરાને કહા દીનમેં રખના, તો, ન, તૂ, ડાલ

કુરઆંમેં ખબર ખાલિકે આદિલને યે, દી હઈ
દાઉદકી મીરાસ સુલઇમાનને લી હઈ. ૨૧

તૂને નહીં કુરઆંમેં પડહા કિસ્સએ યહ્યા-હાસિલ હુઇ મીરાસે જનાબે, ઝિકરિયા.
હકે ફોકરા માલ રસૂલોંકા અગર થા ! !-મુસેકા અસા મોહરે સુલઇમાં હુઇ ફિર કયાં ?

કિસ આયેમેં કિસ સૂરેમેં ઇરશાદે ખુદા હઈ ?
યે માલ ભી તકસીમ ફકીરોંકો હુવા હઈ ? ૨૨

મીરાસ કુજા સદકા કુજા માઅનોંમેં કર ગોર-ખુમ્સ ઓર ઝકાત ઓર હેબા ઓર સિલા૦[3] ઓર
કયૂં શરઅકો ગરદિશ નહો હે કાફિરોંકા દૌર યે, દીનહે, યા, કુફ્રહે, યા, અદલહે, યા જોર ?[4]

દુનયાકી તુઝે, હુબહે, કે, કુછ હુબ્બે ખુદાભી ?
બતલા તૂ સિતમગર કહીં ફિરતી હે હેબાભી ? ૨૩

યે કયા ? કે, સમઝકર મુઝે એ વારિસો નાદાર-એ દાદો જફા કરતે હો બોહચાતે હો આઝાર
અબ આપહી આપ આજ ફિદકકે, હૂયે મુખતાર ?-દાઅવેપે ન આયા ન હદીસે શહે અબરાર

કુરઆનસે કાઇલ કરો તફસીરસે કાઇલ
તકરીરસે કાઇલ કરો તહરીરસે કાઇલ. ૨૪

જબ માલિકે કઈબરપે, મોહમ્મદ હૂયે ગાલિબ-મુખતારે ફિદક જંગકો સમઝા ન મુનાસિબ
યે બાગ દિયા નઝર, આમાંકા હૂવા તાલિબ-આયા૦ યે૦ વહીં આયા, કે, દો, હકે અકારિબ[5]

જીબરીલને ફિર શર્હ કિયા હુકમે ખુદાકો
યા કઈરેબશર[6] દો, યે, ફિદક, કઈરેનિસાકો,[7] ૨૫

સુનકર યે બયાં કેહને લગા હાકિમે એ પીર-ઇન બાતોંકા શાહિદ કોન ? અઈ, સાહેબે તતહીર.[8]
વો૦ બોલીકે હાં શેરે ખુદા શબ્બરો શબ્બીર-શાહિદ હે ખુદા ઉનકા યે હેં શાહિદે તકરીર

જીબરીલ ગવાહ ઉસકા હે હઈદરભી હે શાહિદ
ગરદોંસે[9] નિદા આઇ, કે, દાવર[10] ભી હે શાહિદ. ૨૬

વો૦ બોલા, કે બાઇઝ નહીં અઈ ખલ્કકી સરતાજ-તબ રોકે પુકારી જીગરે સાહેબે મેઅરાજ
બિલફર્ઝ ફિદક મિલ્કમેં ઝહરાકે નહીં આજ-પરતેરે નબીકી હું યતીમ ઓર હૂં મોહતાજ

લે, તૂ, ન, ફિદક, ઝવજએ સુલતાને નજફસે
તેરાહી, સહી, દે, મુઝે તૂ અપની તરફસે. ૨૭

૧. કિનાયા હઝરત રસૂલ-સ. ૨ અત્યારે. ૩ ઇનામ આપવું. ૪ ઝુલ્મ. ૫ રીશ્તાદાર યાને નઝદીકના સગા. ૬ હઝરત રસુલ-સ. ૭ હઝરત ફાતેમા અ. ૮ ફાતેમા અ. ૯ આસમાનથી ૧૦ અલ્લાહ.

રોને લગા ઝહરાકી ગૈરીબી પે સિતમગર-શીલફ્રૈર હેબાનામા, ફ્રિદક્કા. દિયા લિખકર બેટોંકો લીયે ધરકો ચલી બિન્તે પયમબર-રસ્તેમેં મિલા દુસરા મલકુ૧ બદ અખ્તર

બોલા, કે નબી ઝાદીકો કબ હિર્સ રવા હઈ
મેં દેખૂં તેરે હાથમેં અઈ ફાતેમા કયા હઈ? ૨૮

ઝહરાને પસઅઝ ઉઝર દિયા નામા હેબાકા-પડતેહી શકીને ઉસે બસ, ફાડકે, ફેંકા ઔર પેહલૂયે મજરૂહપે પોંહચાઇ વો૦ ઇઝા-થર રાકે ગિરી બાકપે ઔર ગશ દુઈ ઝહરા

સંબ લોંડિયાં રોઇ, કે, કૈઝા કરગઈ બીબી
યેં૦ ઝર્બથી, કિસકેહરકી, લો મરગઇ બીબી. ૨૯

ફરઝંદોને ભી આપકો સાથ ઉનકે ગિરાયા-નૌહા કિયા અમ્માં કહા શાનોંકો હિલાયા પોંહચાથા બહોત સદમા બેટોંકો, જો, ન, પાયા-રોતે દુયે ધર આયે અલીકો યે સુનાયા

સર ખોલે દુયે લોંડિયાં બાલીપે ખડી હઈ
યા શેરે ખુદા વાલેદા૦ બેહોશ પડી હઈ. ૩૦

રસ્તે સે, ઉઠાલાએ ઉન્હેં ધરમેં યદુલ્લાહ-હોશ આયા, જો, ઝહરાકો, કિયા નાલએ, જાં, કાહ આતીથીં એયાદત,[1] કો,જો હમસાઇયાં નાગાહ-શરમાતીથીં, હાલ અપના બયાં કરતે દુયે આહ

ગાહ સેહનમેં ગાહ હુજરેમેં ગાહ પેહલૂયે દરમેં
એક એક જગેં૦ રોતીથીં વો૦ આઠ પહરમેં. ૩૧

રોયેહેં બહોત પાંચ બશર જબસે હે, દુનયા-યાઅકુબ, પએ, યુસુફો આદમ, પએ,[2] હવ્વા નૌહેમેં, રહે, નહે ખુકામેં, રહે યહૈયા-ઔર રોઇ હે બાબા કે લિયે ફાતેમા ઝહરા

પર, વઝન, અગર કીજીયે ઉન ચારકા રોના
અફઝૂદ[3] હે એક ફાતેમા નાચારકા રોના. ૩૨

જબ ફાતેમા કો દાગ મિલા બે પદરીકા-આલમથા શબોરોઝ ચિરાગે સહરીકા તાકતથી, કમ, ઔર ઝોઅફથા દરદે જીગરીકા-બાલાયે ફલક જાતાથા ગુલ નૌહા ગિરીકા

મેં, કયા કહું, જો ફાતેમા ઝહરાકી સદાથી
હૈ હૈ મેરે બાબા મેરે બાબાકી સદાથી. ૩૩

બેતાબીયે, ઝહરાસે, મલક શોર મચાતે-જીબરીલ ભી માબઈને ઝમીનો ફલક આતે ઔર કિસ્સા અજીબ, ઉસકી તસલ્લીકો સુનાતે-ઝહરાસે અલી સુનકે વો૦ તહરીરમેં લાતે

લિખ લિખકે વો૦ કિસ્સે કિયે એકજા શહેદીને
નામ ઉસકા ધરા મુસહફે ઝહરા શહેદીને. ૩૪

ખાનેકા ખાલિયા, જો, કીસીને ખીલા દિયા-લેકીન ગીઝામેં કુચ, ન, ગીઝાને, મઝા, દિયા ગંશમેં કીસીને મુંહમેં, જો, પાની ચુવા દિયા-કતરા પિયા ઔર આંખોસે દરયા બહા દિયા

નિસબત હે કિસસે, ફાતેમા, કે, શોરો શઈનકો
ઝહરાકે બાઅદ રોઇ હે ઝઈનબ હુસઈનકો. ૩૫

૧ બીમારની ખબર કાઢવી ૨ વાસતે ૩ વધારે.

સિનકમ ફલકકે[1] ઝિયાદ ફલકસે ફુગાં સિવા[2]-સીનેસે દિલ, તો, દિલસે જીગર, નાતવાં સિવા
ઔર બદનમેં નબ્ઝીકે કરમકા બયાં સિવા-તપ વો૦ કે નબ્ઝઓંસે, તપશેઉસ્તખ્વાં[3] સિવા

જબ ફાતેમાને હાથે પદર કેહકે આહકી
જ્હાં દિલગર્દ ઝરીહે રિસાલત પનાહકી. ૩૬

ફિઝ્ઝા કનીઝે ફાતેમા કરતી હે યે બયાં-ઘરસે હૂવા જનાઝા પયમબરકા જબ રવાં
બદ્દીકી બઈ રેહગઈ મખ્દૂમએ જહાં-એક હફતા રાતોદીં[4] રહીં હુજરેમેં નીમજાં

દેખા, જો મેંને ઝાંખકે, તો આંખ બંદથી
આવાઝ આહઆહકી દિલસે બુલંદથી. ૩૭

અલકિસ્સા બાઅંદ હફતેકે દિન આઠવાં હૂવા-ઔર નીલપોશ ઝુલમતે શબસે જહાં હૂવા
યહાં મેહરે બુર્જે હુજરએ માતમ એયાં હૂવા-પર કિસતરેહદેકે મુર્દેકા સબકો ગુમાં હૂવા

યે શીકલ હોગઇ થી અંઝામેં બતૂલકી
પેહચાની બેટીયોંને ન, સૂરત બતૂલકી. ૩૮

ફિઝ્ઝા બયાન કરતી હે ઇસ વકતકા યે હાલ દુબલાપે, સે, હૂવાથા બદન સૂરતે હિલાલ[5]
માતમકે નીલ સીનેપે રોનેસે આંખે લાલ-મુંહ ઝર્દ[6] હોંઠ ખુશ્ક[7] પરેશાન સરકે બાલ

રોતી ચલીં મઝારે રસૂલે અનામ કો
જીસ તરહ શમ્અ ગોરે ગરીબાંપે શામ કો. ૩૯

અંધેર, ફાતેમા, કે નિકલને સે હો ગયા-તૂફાને, નૂહ; અશકોંસે ઢલને સે હો ગયા
બરહમ ઝમાના હાથોં કે મલને સે હો ગયા-આઝીઝ ફલક ભી રાહકે ચલને સે હો ગયા

હવ્વા[8] કફનસે કબ્રમેં મુંહ ઢાંપને લગી
આદમ લહદમેં તડપે. ઝમીં કાંપને લગી. ૪૦

જુઝ અશ્કદોનોં આંખોંમેં, હર, શઇ[9] થી ખાર ખાર-ગિરકર રિદા ઉલઝ[10] તીથી પાઓંએ બારબાર[11]
ઔર માતમી કબાકા ગિરેબાં થા તાર તાર-દિલથા ઝઇફા ઝાર, પે, રોતીથીં ઝાર ઝાર

ગુલથા, કે, સબકે દિલકો હિલાતી હે ફાતેમા
હે હે નબીકી કબ્રપે જાતી હે ફાતેમા. ૪૧

રસ્તે કે લોગ ફિઝ્ઝાને બઢઢ કર હટા દિયે-હમસાઇયોંને[12] ગુરફોંકે[13] પરદે ગિરા દિયે
મરદોંકે મુંહપે દોડકે દામન ઉઠા દિયે-સબને ચિરાગ અપને, ઘરોંમેં, બુઝા દિયે

કેહતીથી ફાતેમા, કે, પદરકા યે શેહર હઈ
નામહરમોં[14] ને બીબીકો દેખાતો કેહર હઈ. ૪૨

યસરબ[15] મેં વકતે શામ યે ઝહરાકાથા અદબ-દિનકો છિપાયા બલવેમેં ઝૈનબકો હઈ ગઝબ
અલકિસ્સા આઇ કબ્રપે વો૦, ફુરતએતઅબ,[16]-પઓ કિસ ઘડી, કે, દિલતીથી કબ્રે હબીબે રબ

૧ બેકરારી. ૨ સિવાય-ઉપરાંત. ૩ હાડી તાવ. ૪ રાત્રી દિવસ. ૫ ચાંદ રાતથી તીજી તારીખ સુધી ચંદ્રમાને હિલાલ કેહવાય છે. ૬ પીળું. ૭ સુકઇ ગયેલું. ૮ આપણી મહાન દાદી. જેકે હઝરત આદમ અલય હીસ્સલામની ઓરતનું નામ છે. ૯ વસ્તુ ૧૦ વિંખઇ ગયેલી. ૧૧ વારે ઘડીયે. ૧૨ પડોશીઓ ૧૩ મેડીની બારીયો. ૧૪ જેનો પરદો કરવો વાજીબ છે ૧૫ મદીનએ મુનવ્વરા. ૧૬ થાકીને મરી ગયેલ જેવી.

તુરબત કે ગિર્દ ફિરને સે તાકત જો, ઘટ ગઇ
લેકર બલાએં ફુબ્રકી ઝહરા લિપટ ગઇ. ૪૩

ફેહને લગીં, કે. હજ઼્રતે સે ઝ્યારત નહીં હૂઇ–બસ, બે, નસીબ, સે કોઇ ખિદમત નહીં હૂઇ મિમબર, હે, સુના, વાએંઝો, નસીહત નહીં હૂઇ–મસજીદમેં ભી નમાઝે જમાઅત નહીં હૂઇ

હઝરત કે મુંહસે વહયે ખુદા, ભી, નહીં સુની
જીબરીલ કે પરોંકી સદા, ભી, નહીં સુની. ૪૪

હુંજરા૦ વોહી હે ઘરહે વોહી એક તુમ નહીં–તારે વોહી કમર[1] હે વોહી એક તુમ નહીં શબહે વોહી સહર[2] હે વોહી એક તુમ નહીં–હર્દ હર્દ ગે૦ એ પદર હે વોહી એક તુમ નહીં

દેતેહેં સબ દોઆ, કે દહર જાએ ફાતેમા
ઓર ફાતેમા યે. કેહતી હે મરજાએ ફાતેમા. ૪૫

તસલીમ મેરી અર્ઝ પદરે નામદાર લો–યે બાલ બિખરે હાથોંસે અપને સંવાર લો રાઝી હૂં મેં, ન, ગોદમેંભી ઝીનહાર લો–મુશતાક, હૂં, કે, ફાતેમા કેહકર પુકાર લો

પૂછો, યે, તુમ, મિઝાજ, તો, તેરા, બ, ખેર રહ્ર ?
લોંડી કહે, કે, હાલ જુદાઇ સે ગેર રહ્ર. ૪૬

કિસ દિલકો ગમમેં આપકે આહો ફુગાં નહીં–વો૦ કોન ઘરહે બર્નકા જીસમેં બયાં નહીં આંસૂ વો૦ કોનહે, કે મોસલસલ[3] રવાં નહીં–ઉમ્મતપે તુમસા કોઇ નબી મેહરબાં નહીં

ખાલિક, કે, બાઅંદ, બંદોકે, જો કુચથે આપથે.
રાંડોં કે શોહર ઓર યતીમોં કે બાપથે. ૪૭

આસાં પિસરકા દાગ હર્ઝ મુશકિલ પદરકા દાગ–વો૦ કુચ દિનોંકા દાગ યે ઉમ્રભરકા દાગ યે તન બદનકા દાગ હર્ઝ વો૦ એક જીગરકા દાગ–પેદા હૂવા પિસરતો મિટા ઉસ પિસરકા દાગ

ઓલાદકા બદલ હર્ઝ પદરકા બદલ નહીં
યે દર્દ વો૦ હે જીસકી દવા જુઝ અજલ નહીં. ૪૮

ફિરતે થે જબ સફ઼ર સે મેરે પાસ આતે થે–લોંડી કે, બે, મિલે, ન, કભી હુંજરેકો જાતે થે ફાકો, જો, મેરા સુનતે થે ખાના, ન, ખાતે થે–જો, જો, મેં, નાઝ, કરતીથી હઝરત ઉઠાતે થે

કર્સી હકીર • બાઅંદે રસૂલે કરીમ હૂં
દુરરેયતીમ[4] આગેથી અબતો યતીમ હૂં. ૪૯

મુંહસે પદરકા નામ લિયા ઓર રો દિયા–કુરઆન પડહ કે હદિયા કિયા ઓર રો દિયા ફર્શે નબી, કી, દેખી, ઝિયા ઓર રો દિયા–તકયોં કો સુંઘા બોસા દિયા ઓર રો દિયા

સરફ઼ા૦[5] ન, આહમેં, ન, ફુકામેં, ન બર્નમેં
બે ગશ હૂયે એફાકા૦[6] ન થા, શોરો શર્ન મેં. ૫૦

યે કેહકે પીટને લગી ખાતૂને નેકઝાત–ઘરમેં ઝનાને હાશમિયા૦ લાઇ હાથો હાથ કાફિર ભી રેહેમ ખાએ, જો, દેખે, યે, વારેદાત–ઉમ્મતકા અબ સુલૂક સુનો ફાતેમા કે સાથ

---

૧ ચાંદ. ૨ સવ.ર. ૩ ચોધારા આંસુ. ૪ મોટું મોતી આબદાર જે કે છીપની અંદર એકલું એકજ થાય છે. ૫ બખીલી. ૬ બેહોશીમાંથી હોશમાં આવવું.

ઘરકો રવાના સય્યદએ, શકા કશ હુએ
આતેહી ગિરપડીં સકે માતમપે ગૈશ હુયે.[1] ૫૧

લિખ્ખા હે હૂઇ જબસે વફાતે શહે લૈલાક-ઉસ રોઝસે ઝહરાને ન બદલી કભી પોશાક
આંખોંમેં લહૂ લબપે ફુગાં ગેસૂઓંપર ખાક—કેહતાજો બદલને કો કોઇ કેહતી વો૦ ગૈમનાક?

કપડે, જો, ઉતરવાતે હો, ઝહરાકે ગલે સે
લિપટાઓગે? બાબા મુઝે કયા આકે ગલે સે? ૫૨

નૈં દિનકો વો૦ ખામોશથી નૈં રાતકો અસલા[2]—તંગ આગયે ઉસ રોને સે હમસાયએ ઝહરા
હૈદરસે, કિયા, ફાતેમા, કે, રોનેકા શિકવા[3]—નીંદ ઉડગઇ ઝહરા સે યે કેહ દીજીયે આકો

યા, દિનકો ખુકા કીજીયે યા, રોઇયે શબકો
રોને સે શબોરોઝ, કે, તકલીફ હે સબકો. ૫૩

માંબાપને, હમારે, ભી દુનયા સે કી કૈઝા—હમતો, ન, અઈસા રોએ, ન, પીટે, ન,કી, અૈઝા[4]
ફરમાયા મુરતઝાને, કે, બતલાઓ તો ભલા?—તુમમેંસે કિસકા બાપ હુવા હે રસુલસા?

ઇલઝામ, કોઇ, દે, નહીં સકતા બતૂલકો
સમઝાતા હું મેં ખૈર યતીમે રસૂલકો. ૫૪

તબ સામને ઝહરા કે, ગયે સય્યદે વાલા—ઉસ વકત ભી બાબા કે લિયે રોતીથીં ઝહરા
શેહને કહા તંગ આયે હેં સબ, રોના, યે, કઈસા—રોનેકી મનાહીપે બહોત રોઇ વો૦ દુખયા

રોકર કહા કેહદો, મેં, ખૂશી સબકી કરૂંગી
ઘબરાઓ, ન, અઈ સાહેબો અબ જલ્દ મરૂંગી. ૫૫

સાથ અપને બુલા કર તો, નહીં તુમકો રૂલાતી?—રોનેકો ભરે ઘરમેં કિસીકે નહીં જાતી?
ઘર, અપને, મેં, રોતીહું. સો. રોને, નહીં, પાતી—ફિર બોલી, કે અલ્લાહ અજલ કયું નહીં, આતી?

કયા લેતી હે બાબાકે લિયે રોતીહે ઝહરા?
અબ જલ્દ ઉઠાલે, કે, સબુક[5] હોતી હે ઝહરા. ૫૬

રોકર કહા હૈદરને, કે, કમ કીજીયે રિક્કત—રહમતકે લિયે ખલ્ક હો, તુમ બાનીયે રહમત
યે સુનતેહી રેહમ આગયા ઓર બોલી, કે હઝરત—અચ્છા મેરી આંખોંપે યે રોનેકી શિકાયત

કેહદો કે ન, મશગૂલે ફુગાં હોયેગી ઝહરા
તકસીર હૂઇ બખ્શો ન યહાં રોયેગી ઝહરા. ૫૭

એક એકસે ઉઝર કરો જાકે, મેં વારી—રંજીદા૦ નહો સાહેબો રૂખસત હે હમારી
એક રોઝ, દો રોઝ, ઓર હું, મેહમાન તુમ્હારી—બાબા નહીં, મેં ભારી મેરા રોના ભી ભારી

દિલ જીસકા મુર્દા હો ઉસે જીનેસે કામ કયા?
બાબા સિધારે મુઝકો મદીને સે કામ કયા? ૫૮

રોનેપે, ઇખ્તેયાર, નહીં. બેપદર હૂં મેં—દિલકો, મેરે, ન, તોડો, કે ખસ્તા૦ જીગર હૂં મેં
ઉમ્મેદવાર મૌતકા આઠોં પહર હૂં મેં—ગરશામકો બચી, તો, ચિરાગે સહર હૂં મેં

1 પુરેપુરો ગમ. 2 હરગીઝ. 3 જે સબબથી નારાજપણું થતું હોય. અને તે નારાજપણું જેનાથી ભાંગી શકાય તેની પાસે તે બાબતની વાત કરવી. 4 માતમ પુરસી. 5 હળવી.

સબ એક તરફ અંઝા હે યે કિસકે નઝર કરૂં
બાબાકી રૂહ બીચમેં હેં દરગુઝર કરૂં. ૫૯

અબ મેં કીસી વીરાનીમેં ઠેહરાઉંગી રોના-તુમ પાંઉકો ફેલાકે યહાં ચેનસે સોના
દુખયારી હૂં દરપે મેરે, રોનેકા ન હોગા-બાબા નહીં હે ફર્ઝ મુઝે જાનકા ખોના
તુમસે યે અમલ હોગએ તો, મુઝસે વો૦ અમલહો
સોનેમેં ખલલ હોયે ન રોનેમેં ખલલ હો. ૬૦

સબકે, નબીકા, સોગ, હે, કુલકે નબીકા ગમ-યે, ભી, નસીબ, અપના, કે, ઇલઝામ પાએ હમ
યે કયા સમઝકે મુંહ સે નિકાલા, કે, રોઓ કમ-એ, ઝેનકી[1] રસ્લકે, માતમ, કી હઇ સિતમ
એજાઝ[2] તુમ્હારી ખફગી[3] હે, યે, મેંતો, રોઉંગી
કુચ હો મેરે, તો, ઝોકો, લગી હે. મેં રોઉંગી ૬૧

ઇસ નોહેને, અલીકો પરેશાં સિવા[4] કિયા-બૈતુલહુઝન[5] બકીએ, મેં. આખિર બિના કિયા
હરરોઝ વહાં બતૂલને માતમ બપા કિયા-બસતીસે ફાતેમાને, ઘર અપના જુદા કિયા
શાહેનજફ[6] ચિરાગ જલે ઘરસે જાતેથે
સમઝા કે સોગ વારે પયમબર, કો, લાતેથે ૬૨

આખિર મરઝે મૌત, મેં, ઝહરા હુઇ બીમાર-બિસતરસે ભી ઉઠનેકી ન, તાકત રહી ઝીનહાર
તબ આએ એયાદત કે, લિયે દોનોં સીતમગાર-બદતર, ઝે, ગુનાહ, ઉઝર અલી સે કિયા એકબાર
એસી ભી, મુરવ્વત કહીં દેખી હે કીસીને ?
ઉન દોનોંકી ઝહરાસે સિફારિશ, કી, અલીને. ૬૩

એક આહકી ઝહરાને હુવા શક[7] દિલેપુર નૂર-હૈદરને કહા ફાતેમા કયા હે તુમ્હેં મનઝૂર !
વો૦ બોલી કે અબ ઉઝરકા મુજકો નહીં મકદૂર-વો૦ કીજીએ જો ખુલ્કેમોહમ્મદકા,[8] હે દસ્તૂર
ઇરશાદ પયમબર, કે, બરાબર હે તુમ્હારા
ચાહો જીસે આનેદો યે ઘર, ઘર હે તુમ્હારા. ૬૪

અલ કિસ્સા હુએ દાખીલે ખાના૦ વો૦ સિતમગર-મુંહ ફેરકે ઝહરાને રિદા ઓઢલી મુંહપર
વો૦ બોલે ખતા અફવ[9] કર અય બિન્તે પયમબર-ઝહરાને કહા ફૈસલા હોગા દમે મહશર[10]
જો તુમને કહા સબમેં સુનાઉંગી નબીકો
પેહલૂએ શિકસ્તા ભી, દિખાઉંગી નબીકો. ૬૫

અલકિસ્સા,કે,માઅસૂમા,પે,કયા કયા,ન,હુએ જોર[11]-હમદર્દ[12]નથા,દર્દે યતીમી,કે સિવા[13]ઔર
ઝાહિર, હુએ ઝહરાપે હુયે મૌતકે જબ તૌર-હૈદર, કો, બુલાયા, કે, વસીય્યતપે કરે ગૌર
આએ જો, અલી, રોકે સુનાયા, યે, અલીકો
મેં જાતીહું કુચ દેતે હો ? પૈગામ નબીકો ? ૬૬

૧ શોભા. ૨ ગેરવ્યાજબી નકામી. ૩ ગુસ્સે થવું. ૪ ઉપરાંત. ૫ નામ એક કોટડીનું છે કે જ્યાં હજરત યાઅકૂબ અ. એકલા બેસીને હઝરત યૂસુફ અ. ની જુદાઈમાં રોયા કરતા હતા. ૬ મોલા અલી. ૭ ભેદાઈ જવું-ચીરઈ જવું. ૮ મોહમ્મદ સ. ની આદત. ૯ ગુનાહનું મઆફ કરી આપવું અને કરેલા ગુનાહનો બદલો ન લેવો માફી કરી આપવી. ૧૦ કયામત. ૧૧ જુલમ. ૧૨ દુખની બરાબર. ૧૩ ઉપરાંત.

હૈદરને કહા જબ ઉન્હેં દુખ અપના સુનાના–બંધના મેરી ગરદનકા ભી, તુમ ભુલ ન જાના
વો૦ બોલી કે ઉસકા, હે, ખુદા આલીમો દાના–અબ તુમ સે હે યે અર્ઝ અમલમેં ઉસે લાના

મેં કબ્રમેં ફાડુંગી ગીરેબાન કફનકો
ઇઝા નહો કુચ મેરે હુસૈનં ઓર હસનકો ૬૭

મશહૂર હે, સબ ખલ્કમેં યા શેરે ઇલાહી–બચ્ચોંકી, હે, બિનમાં કે, બરબાદીયો તબાહી
સો ખતેમા તો હોતી હે અબ ખુદ કો રાહી–તનહાઇ મેરે બચ્ચોંકી તકદીરને ચાહી

લિપટાઇયો સોબાર ગલે શામો સહરમેં
મેં કબ્રમેં તડપૂંગી જો યે રોયેંગે ઘરમેં. ૬૮

કયા બચ્ચોંકા હક માંપે હૈ યે કુચ આપને જાના ?–પૈવંદ[1] ખરૂ કુરતોંકા નેહલાના ધુલાના
ખુદ ખાકપે સોના ઉન્હેં બિસતરપે સુલાના–ખુદ ફાકાકશી કરના. ગિઝા ઉનકો ખિલાના

હરતરહ સે આરામ ઉન્હેં દીજીયો સાહેબ
ઝહરા સે ભી પ્યાર ઉનકો સિવા કીજીયો સાહેબ. ૬૯

ઇસ બાતકા કહીયેતો કહું જાનકે મેં હાથ–હાથ અપના ઉઠાના ન તુમ અય સય્યદે સાદાત
મબસૂસ યે શબ્બીર મેરા લાડલા ખૂશ ઝાત–રોદેતાથા. ગર ગુસ્સે સે, મેં કેહતીથી એક બાત

સબ ગોદમેં લે મરતબા કુરઆંકા સમઝકર
ઘુરકે ન કોઇ અબ ઉસે બિન માંકા સમઝકર. ૭૦

મગરિબ તલક બસ ઓર હે, માં. ઉનકે સરપે અબ–કલ સુબ્હ યે ઘેરેંગે યતીમા મે હૈ ગઝબ
પરવાના રહિયો મેરે ચિરાગોં પે રોઝોશબ–બિન માંકા જાનકર કોઇ ઘુરકે ન, એ સબબ

યે દોનોં હેં સિપુર્દ જનાબે અમીર કે
જાનશીન હેં આપ મેરે સગીરો કબીર કે. ૭૧

વાલી યતીમ બચ્ચોંકા હોતા હે દિલ હૈબાબ[2]–ઓલ્સા કે ઉનકી બાતકા દેના ન તુમ જવાબ
બહનોંકા ઉનકી ઉનકે સિવા હોગા ઇઝતેરાબ[3]–દિલ જૂહ, ઉનકી કીજીયો બેહદો બે હિસાબ

ઝૈનબસે હોશીયાર, કે, નાઝોંકી પાલી હૈ
ઓર દુસરે હુસૈનકી, યે, રોનેવાલી હૈ. ૭૨

ફિર બોલી, યે કનીઝ નવાઝી[4] હે સર બસર–ફરમાઇયે વસીયતે અવ્વલ પે અબ નઝર
કર બે પદર કે બાઅંદેનબી આપ હેં પદર–સિબતૈન તો હુઝૂરકે હેં પારએ જીગર

ગર ચાહતે હો કબ્રમેં ઝહરાકે ચૈન કો
દેના ન પીટ મેરે હસન ઓર હુસૈન કો. ૭૩

ઓર જીસને, કે, દિયેં મેરે બાઝૂપે હે મારા–વો૦ આયે, ન, ઝહરા કે જનાઝે પે ખુદારા
ઓર રાતકો લે જાઇયો તાબૂત હમારા–એહસાં યે મેરી રૂહપે હોવેંગા તુમ્હારા

દુનયા સે ગરીબોંકી તરેહ અપના સફર હો
નંઇ દોસ્તકો સદમા હો ન દુશમન કો ખબર હો. ૭૪

---

૧ થીગડું. ૨ પાણીના પરપોટા-નાજુક. ૩ બેચયન. ૪ મેહરબાની કરવી.

અંર્ઝે હુવ્તુમ યે હે મુઝે શબકો ઉઠાઇયો–ઓર કૈબ્રકા નિશાં કહ જાપર બનાઇયો તુરબતમેં ખૂદ ઉતારિયો ઓર ખૂદ લિટાઇયો–ફિર કાંપ કર કહા કે, ઇલાહી બચાઇયો

આંખોં કે આગે કૈબ્રકી તનહાઇ ફિર ગઈ
મોતીકી એક લડી થી કે, પલકોં સે ગિર ગઈ. ૭૫

બોલી કે યા અંલી યે કૈયામતકા વકૈત હૈ–મરને સે સખ્ત કૈબ્રકી વહૈશતકા[1] વકૈત હૈ મય્યિતપે બાઅંદે દફન યે આફતકા વકૈત હૈ–ઉસ વકૈત વારેસોંકી મોહૈબ્બતકા વકૈત હૈ

હમદમ[2] નહીં રફીકૈ નહીં મેહરબાં નહીં
યે વો૦ જગે૦ હે કોઈ કીસીકા જહાં[3] નહીં. ૭૬

પેહલે પહલ વો૦ બસ્તીસે વૈરાનીકા સફર–વો૦ અજનબી[4] મકાં વો૦ અંધેરા ઇધર ઉધર નંઈ શમ્અ રોશનીકે લિયે નંઇ રિગાફે[5] દર[6]–હમસાયે[7] વો૦ કે દૂસરેસે એક બેખબર

કિસકો કોઇ પુકારે કહાં જાએ કયા કરે ?
આસાન સબપે કૈબ્રકી મુશકિલ ખુદા કરે. ૭૭

અકસર તુમ્હારી શાનમેં ફરમાતે થે પદર–તુરબતમેં અપને શીઓંકે લેતે હેં યે ખબર ઉમેદવાર મેં ભી હું યા શાહે બહૈરોબર–કૈરબાં પડિહયો કૈબ્રકે પેહલૂમેં બઇડકર

ઉસ વકૈત મુરદે બેકસો બેયાર હોતે હૈં
ઝિંદોંસે ઉન્સકે[8] યે તલબગાર હોતે હૈં. ૭૮

આઇ નિદા રસૂલકી, બેટી મેં આઉંગા–હોતે હી દફન તુઝકો ગલેસે લગાઉંગા આગોશમેં લીયે હુયે જન્નતમેં જાઉંગા–ફાકે કે બદલે મેવએ તૂબા ખિલાઉંગા

મહૈબૂબએ ખુદાઓ નબી તેરા નામ હૈ
મદફુન[9] તેરે મોહીબ્બોંકા દારૂસ્સલામ[10] હૈ. ૭૯

નાગાહ મેહરને[11] કીયા દુનયાસે ઇન્તેકૌલ[12]–મસજીદકો મુરતઝા ગયે મહૈઝૂનો[13] ખંસ્તાહૌલ[14] હુંજરેમેં બાપકે ગઇ ખાતૂને ખુશ ખિસાલ–અસમાસે બોલીં મઝહરે અસમાયે ઝુલજલાલ

કાફુરે ખુલ્દ ફાતેમા ઝહરાકે પાસ લા
પાની હમારે ગુંસ્લકો, લા, ઓર લિબાસ લા. ૮૦

હુંજરેમેં ગુંસ્લ કરકે પડહી આખેરી નમાઝ–સિજદેમેં સર ઝુકાકે કહે અપને દિલકે રાઝ આવાઝે ઇરજેઇંસે કિયા હૈકને સરફરાઝ–ઝહરાને અપને પાઉં કિયે કિબ્લેકો દરાઝ[15]

હુરોંને હર બેહિસ્તમેં બાહમ[16] યે ગુંલ[17] કિયા
પીટા કૈઝાને શમ્એ પયમબરકો ગુલ[18] કિયા. ૮૧

---

૧ એકલાપણું. ૨ જોહર એક વખતે સાથે રહેલ (દોસ્ત) ૩ જ્યાં. ૪ બીજા દેશનો રેહવા વાલો. ૫ (કોઇ ચીજમાં ફાટ પડવી તે) ફાટ–બાંખોરૂ. ૬ અંદર. ૭ પડોશ. ૮ પ્યાર. ૯ કબ્રસ્તાન. ૧૦ નામ એક જન્નતનું. ૧૧ સુરજ. ૧૨ આથમ્યો. ૧૩ ગમગીન. ૧૪ પરેશાન હાલ. ૧૫ લાંબા. ૧૬ આપસ–પોત પોતામાં. ૧૭ શોરો ફરયાદ. ૧૮ બુઝાવ્યું–ઓલવ્યું.

નાગાહ આએ રોતે હૂએ શાહે અત્રસિયા[1]–ગુંસ્લો હુંનૂતે ફાતેમા હુંજરેમેં ખૂદ કિયા
ઇસતબરકે[2] બેહિસ્તે બરીંકા કફન દિયા–તાબુતમેં લિટાકે ગલેસે લગા લિયા
બોલે, કફનમેં ખોલ કે રૂખંસારે ફાતમા
મુશતાકો આઓ દેખલો દીદારે ફાતેમા. ૮૨

ફિરને લગીં કનીઝેં જનાઝેકે, આસ પાસ–ઝુક કર બલાએં બેટીયોંને લીં બહાલે યાસ
અબ કયા કહું, કે, શિદ્દતે ગંમસે હે દિલ ઉદાસ–નઝદીક હે વો૦ વકંત, કે, શીઆ૦ હોં બેહંવાસ
ઘરમેં અંલી લહંદમેં નબી થરથરાતે હેં
બિન માંકે બેટે માંકે જનાઝે પે જાતે હેં. ૮૩

નાઅંલેંન પાઊંમેં હેં ન સરપર હેં ટોપીયાં–કેહતે હેં કુચ પે મુંહ સે નિકલતા હે હાયે માં
લિખ્ખા હે જબ જનાઝે પે પોંહચે વો૦ બંસ્તાજાં–હંસરત સે દેખા મુરદાકા મુંહ ઓર, યે, કી,ફુગાં
અમ્માં ગુલામ આયે હેં રૂખંસતકે વાસતે
જાતી હો તુમ નબીકી ઝિયારત કે વાસતે. ૮૪

હોને લગે વિદાઅં યે કેહકર વો૦ નેકનામ–નન્ને સે સર ઝુકાકે કિયે આખેરી સલામ
ફિર તો વો૦ મયિતે જીગરે સય્યદે અનામ–થરરાઈ યૂં, કે, બંદે કફન ખુલ ગયે તમામ
આંશિકે કોઇ મિલે હુયે કિસતરહં કલ પડે
ફૌરન કફન સે દસ્તે મુબારિક નિકલ પડે. ૮૫

બાહેં ગલેમેં બેટોંકે ઝહરાને ડાલદીં–ઓર સીનેસે લિપટ ગયે ઝુકકર વો૦ નાઝનીં
હાતિફને દી અંલીકો નિદા અર્ષ અમીરે દીં–રોતે હેં હર ફલક પે મલક હિલતી હે ઝમીં
તસકીને અંર્શે આઅંઝમે રબ્બે હોદા કરો
બેટોં કો માંકી લાશસે જલદી જુદા કરો. ૮૬

મુંહ ચૂમકર, યતીમોંકા, બોલે યે મુરતઝા–પ્યારો ફિરશ્તે રોતે હેં અબ માંસે હો જુદા
ફિઝ્ઝા પુકારી બીબી કે એઅંજાઝ પર ફિદા–બસ આંશિકે હુંસેંનો હંસન પ્યાર હો ચુકા
બાહેં નિકાલો દફનમેં અબ દેર હોતી હેં
આઇ નિદા, કે, રૂહં નહીં સબ્ર હોતી હેં. ૮૭

અબ નઝર, દે, યે મરસિયા ઓર અંર્ઝ કર "દબીર"–યા સય્યદા૦ તુમ્હેં કંસમે ખાંલિકે કંદીર
બહરે રસૂલે પાક પએ હંઝરતે અમીર–તુમપર ફિદાથી વાલિદા૦ એ ઝાકિરે હકીર
ફરમાઇયે યે લુત્ફ, કે, વો૦ રૂસ્તગાર હો
હુંલ્લા કફન હો રોઝએ રિઝવાં મઝાર હો. ૮૮

૧ હઝરતઅલી અ. ૨ રેશમી જાડુ કપડુ (અતલસ).

મજલિસ.તીસરી વિલાયત મઆબ હઁઝરત અમીરૂલ મોઅમેનીન ઈમામુલ મુત્તકીન અઁલી ઇબને અબી તાલેબ અઁલયહિસ્સલામકે બયાનમેં.

મરસિયા પહેલા.

કુંરઆને મોબીં સુરએ એક આયા૦ હે કિસકા ?–ઓર અંર્શે બરી[1] મિમબરે[2] ન૦પાયા૦[3] હે કિસકા?
ખુંરશેદ જો બેસાયા હે વો૦ સાયા હે કિસકા ?–ફઁઝાને અઝલ બહંર ગિરાંમાયા૦[4] હે કિસકા?

વો૦ કોનસા બંદા હે, કે, હમનામે ખુંદા હે ?
મુમકિન હે મગર અઁાલમે ઇમકાંસે જુદા હઁ. ૧

તાઅંવીઝ પરો બાલે મલક નામ હે કિસકા ?–ફરયાદ રસી દાદગિરી કામ હે કિસકા ?
કોનેનમેં ઘર કિબલએ ઇસલામ હે કિસકા ?–ફરમાન જુઓ કુંલપર સહંરો શામ હે કિસકા ?

વો૦ કોનસા બંદા હે કે હમનામે ખુદા હે ?
મુમકિન[5] હે મગર અઁાલમે ઇમકાંસે[6] જુદા હે. ૨

મૌલિદ[7] હે વો૦ કિસકા, કે, ખંલીલ[8] ઉસકા હે મેઅંમાર[9] ?–મરકંદ હે વો૦ કિસકા કે મલક જીસકેહેં ઝવાંર ?
હે કોન મસીહંા[10] કે, ખિઝર જીસકા હે અંત્તાર[11] ?–સેહંત્તે એવઝ ઓર બેહ[12] સેહતે હેં બીમાર

વો૦ કોન હે મઝહર[13] હુવા જો હિકમતે રબકા ?
ઇં સાબી હે એક નુસખંા નવીસ ઉસકે મતબકા.[14] ૩

કિસકી સરેરાહ ફર્શે મલાઇક કી જબીં[15] હઁ ?–નાઅેલઁન[16] હરએક દીદએ જીબરીલે અમીંહઁ
નકંશે કફેપા[17] કિસકા ચિરાગે રહેદીં[18] હઁ ?–ખાંક ઉસકી ગુઝર ગાહમેં પઁરૌ[19] કો નહીંહઁ

ગર ખાંક હે તો કોહંલે જવાહીર[20] કી ખુંશી હઁ
ગર ખાંર હે તો મીલ[21] પએ[22] સુરમાકશી હઁ. ૪

હે ચશ્મે ખુદા કોન ? મેં ઉસ ચશ્મ કે કુંરબાં–ગિર્દ ઉસકે રસૂલોંકી સફેં સૂરતે મિઝગાં[23]
વો૦ શમ્એ હંરમ કોન હે ? પરવાનએ યઝદાં–ફાનૂસ નમતે[24] હફ્તફલક જીસકે નિગેહબાં

ખાંસાને ઇલાહી પે કરમ અઁામ હે કિસકા ?
કૌનેન, નેવાલા ખોરા ઇનઅઁામ હે કિસકા ? ૫

---

૧ બહુજ ઉંચે. ૨ નીસરણી. ૩ વગર પગથયાની. ૪ ભારી કીમત. ૫ કાયમ કરનાર ૬ થઇ શકવું. ૭ જન્મભુમી. ૮ ઈબ્રાહીમ. અ. ૯ ઈમારત બનાવનાર. ૧૦ ઇસા. અ. ૧૧ ગાંધી–દવા વેચનાર. ૧૨ સફરજન. ૧૩ જગ જાહેર. ૧૪ દવાખાનું. ૧૫ કપાળ. ૧૬ પગરખાં. ૧૭ પગનાં તળીયાનો આકાર. ૧૮ દીનનો રસ્તો ૧૯ મુરીદ. ૨૦ વીંધ્યા વગરના મોતી નાખેલાનો સુરમો. ૨૧ સુરમાની સળી. ૨૨ વાસતે. ૨૩ આંખોંની પાંપણો. ૨૪ રંગેલુ બીછાનું.

વો૦ નામ હે કિસકા જો હે નકશે પરે જીબરીલ ?–અંગુશ્ત બ, લબ, સૂરસે, હંર્ગરાં હે સરાફીલ
ઇંસાપે એયાં કિસને કિયે માઅંનીએ ઇનજીલ ?–મુસાને ભી તૌરેતકો કિસસે કિયા તહંસીલ ?

વો૦ કોનહે અઝ બુર્જસે કુલ મુસહંફે[1] રબ હેં ?
બચપનમેં અલિફ, બે, કી તરેહં વિર્દમેં સબ હેં. ૬

કિસને યે મુજઝા[2] કિયે સીપારએ અયૈંામ ?–કિસને યે મસફ઼ા[3] કિયે રૂઅંસારએ ઇંસલામ ?
મજમૂઆં૦[4] યે કિસને કિયા શીરાઝએ[5] આરામ ?–મરફૂઅં[6] યે કિસસે હુવા આવાઝએ અનઆંમ ?

કિસ નૂરસે આદમકા શરફ઼ ખાકને પાયા ?
કિસ તૂરસે[7] નૂરે અબદ અફ઼લાકને પાયા ? ૭

કિસકે શજરે ઇંશ્કકા ફલ જનંતે આદમ ?–કિસકે શરરે બુગંઝકા સમરાહે જહનૈંમ ?
હે કોન, કે, બેપરદા૦ રૂખે હંકં હુવા જીસ દમ ?–બે ઉસકે, ન હમરાઝ કોઇ પાયા નમહંરમ[8]

હે કોન ? કે, જુઝ નૂરે ખુંદા ગંર્ર ન દેખા
મૌજૂદ કોઇ ઉસકે સિવા ગંર્ર ન દેખા. ૮

વો૦ કોન હે ? જીસને, કે, કિયા ફ઼ાકે પે શકાં–પર ફ઼ાકે કે ગંમસે દિયા સાઇલિકો એ ફ઼ાકાં
સબ મોમેનોંકા કિસકો ખુંદાને કિયા આકાં ?–દુનયા કે એલાકેસે ન થા કિસકો એલાકાં ?

હરઇંઝઝો શરફમેં થા પયમબર કે બરાબર
ખાના થા ગિઝા બર્ઈદકે કંમબર[9] કે બરાબર. ૯

વો૦ કોન હે જો ખાંલિકે કૌનેનકા હે હાત[10]–ઓર આસિયા ગરદાં[11] હી રહા ફાતેમાકે સાત[12]
એક ઝર્ફ ન ઉસકી ન દોઆંલમકી ઇંબાદાત-ગરદન કે ભી બંધવાનેમેં શિકવેકી, ન, કી, બાત

દુશમન પે ન કુચ ગર્મ હુવા જલનેસે ધરકે
વો૦ કયા થા ? મગર રેહ ગયા અલ્લાહસે ડરકે. ૧૦

રોશન હે કંમર[13] પર કે, અંલી નુરે ખુંદા હેં–ખુંરશેદ[14] હે કાઇલ, કે, અંલી બદરે[15] દુજા હેં
બંદો પે ખુલા હે, કે, અંલી ઉકંદે કુશા હેં–કાઅંબેમેં યે ગુંલ હે, કે, અંલી કિબ્લનુમાં હેં

લિખ્ખા હે, કે, પૈદા ન અભી લૌહો કંલમથે
સબ રાઝ[16] યદુલ્લાહ કે નાખુંન પે રકંમથે. ૧૧

મમદૂહ[17] કો ગોજાનગએ હેં ઝવીલ ઇફહામ[18]–અહંસન[19] હેં કિનાયા[20] નહીં તસરીહંકા[21] કુચકામ
બે નામ લિયે અબ મેરે દિલકો નહીં આરામ-લો સદકે અંલા પડહને લગો લેતાહું મેં નામ

પૂછે જો કોઈ કોન યે૦ ખાંલિકંકા વલી હૈ
કુંરઆંભી હંદીસેંભી પુકારેં, કે, અંલી હૈ. ૧૨

---

૧ કુરાને શરીફ. ૨ ભાગ જુદા કર્યા. ૩ લેન દોરી કીંવા સફ બાંધવાની જગ્યા. ૪ તમામ. ૫ મસકો. ૬ ઉંચું કરેલું. ૭ પહાડનું નામ જ્યાં હ. મુસા. અ. ની સાથે કુદરતે ખુદાથી ઝાડની સાથે વાત થતી હતી. શામના મુલકમાં તે પહાડ છે જેને તુરે સયના પણ કહે છે. ૮ વાકીફગાર. ૯ હ. અલી-અ. ના ગુલામનું નામ. ૧૦ હાથ. ૧૧ ઘંટી ફેરવવામાં. ૧૨ સાથ. ૧૩ ચાંદ. ૧૪ સુરજ. ૧૫ પુનમનો ચાંદ. ૧૬ ભેદ. ૧૭ જેની તારીફ કરી. ૧૮ સમઝાવવું. ૧૯ બહુજ સારૂં. ૨૦ છુપું. ૨૧ ઝાહેર કરવું.

લિખ્ખાહે, કે, થી બઈતે મુકંદ્દસહી[1] મેં મરયમ[2]–પુરદર્દંઝાહ[3] ઉસ બીબીપે તારી[4]હુયે જીસ દમ
ઉસ વકંત હુવા હુંકમે ખુંદાવંદે દોઆલમ–મસજીદ યે હે હમ મરતબએ અંર્શે મોઅંઝંમ

અઈ માદરે ઇંસા તૂ અબ ઇસ જાસે રંવાહો
'મનઝૂર નહીં' વઝએ હંમલ તેરા યહાંહો. ૧૩

પરફાતેમા[5] બિન્તે અસદે માદરે હંઈદર[6]–જીસ વક્ત બહોત દર્દે શિકમસે[7] હુઇ મુઝતર[8].
કાઅંએકો ચલી વો૦ અસદુલ્લાહ[9]કી માદર–દર ખોલ દિયા કાઅંએકા જીબરીલને આકર

ઓર, દી, યે૦ સદા હંકંકા વલી તેરા પિસરહઈ
આ શૌકંસે અઈફાતેમા યે૦ ઘર તેર ઘર હઈ. ૧૪

લિખ્ખાહે યે રાવીને કે ફરમાતીહે ઝહરા–દેખો શરફેનામ, શહે યસરબો બતહાં
વારિદ મેરે ઘરમેં હુયે એકદિન મેરે બાબા–ઓર મુઝસે ઇશારોંમેં યદુલ્લાહકો પુછા

આગાહ સરાપા કિયા હંઈદરકે નિશાંસે
એકનામ અંલીકા ન લિયા અપની ઝબાંસે. ૧૫

ઝહરાને કહા આજ ઇશારોંકા સબબ કયા ?–લેતે નહીં કયું નામ અંલી અઈ શહે વાલા
બોલેકે ઉસે હંકંને દિયા રૂતબએ આઅંલા–નામ ઉસકા કભી ગંઈરે વઝૂ મેં નહીં લેતા

વાજીબ અદબે મુરશિદે જીબરીલે અમીં હઈ
અઈ ફાતેમા ઇસવકંત વઝૂ મુજકો નહીં હઈ. ૧૬

વો૦ રૂકનો મકાંમ ઓર વોહી કૌસરો ઝમઝમ–મીઝાનો સેરાત ઓર વોહી કાઅંબએ આઅંઝમ
કયા ખોલેં બયાઝ ઉસકે ફઝાઇલકે ભલા હમ ?–એક સતહી કુંરઆંકી ઓર એક ફર્દે દોઅંાલમ

તફસીર હરએક આયે૦ મેં હઈ શાન અંલીકી
તસગીરે સુલઈમાન હે સલમાને અંલીકી. ૧૭

બેહુંબે અંલી કોન ? ખુંદાકા હુવા મહંબૂબ ?–બેઇશ્કે અંલી કોન હીદાયતકા હે અસલૂબ[10] ?
બેલુત્ફે અંલી કિસકો મીલી ગંઈબસે મતલૂબ ?–બેમેહરે[11] અંલી એકભી ઝર્રાં ન હુવા ખુંબ

કેહતેથે પયમબરભી જનાબે અહુંદીમેં
યા રબ મુઝે લિખલે તૂ મોહીબ્બાને અંલીમેં. ૧૮

જબથી, ન, કુચ વજૂદ મલાઇકકી નૌઅંઓ[12]કિસ્મ–પઈદા હુઇથી રૂહું અંલીકી બગંઈરે જીસ્મ
આદમભી થા હીનોઝ[13] કફેખાંકકા તિલિસ્મ[14]–પરઅંર્શપર લિખાથા અંલીયે વલીકા ઇસ્મ

વો૦ ઝોહદ, કે, ઓલાસે જો આઅંલા હુયે અંલી
બિલ્લાહ ઇસ્મે હંકંસે મુસમ્મા[15]હુયે અંલી. ૧૯

હે મોઅંજીઝાતે શાહે નજફ ઝાહિરો વોઝૂહં*–તૂફાંમેં વકંતે નોહાં૦ હુયે દસ્તગીરે નૂહ
ઓર સામ ઇબ્ને નૂહંકો બખ્શી દોબારા રૂહં–યુસુફપે કંઈદમેં દરે રાહંત કિયે ફોતૂહં×

૧ શામના મુલકમાં એક મસજીદ છે કે જે હજરત દાઉદ અ. તેનો પાયો નાંખ્યો હતો અને હ. સુલયમાન અ. મેં પુરી કરી હતી અને ઘણાક અમબીયાનો તે વખતે તે કીબ્લો હતો. ૨ હ. ઇસા. અ. ની. મા. ૩ જણવાનું દરદ. ૪ એકાએક ઝાહેર થવું. ૫ હ. અલી. અ. ની માનું નામ. ૬ હ. અલી. અ. ૭ પેટ ૮ લાચાર ૯ હ. અલી. અ. ૧૦ રસ્તો. ૧૧ વગર મોહબ્બત. ૧૨ પ્રકાર–કીસમ. ૧૩ અત્યાર સુધી. ૧૪ અચંબો પમાડનાર ૧૫ નામ પાડેલું. * ઝાહેર થવું. × ફતેહ.

તાઅલીમ ઉસને મોઅજઝા દાઉદકો કિયા
બાગેખલીલ[3] આતિશે નમરૂદકો કિયા. ૨૦

રૂતબેમેં ગો નબીસે નહીં હૈ બરાબરી–દરજે હેં સબ રસૂલકે ઇલ્લા પયમબરી
ફય્યાઝીયો રહમિયો મોહબતાજને પરવરી–દરયા દિલીયો દાદરસી બંદલે ગુસ્તરી[4]
કોનેનમેં મિસાલે યદુલ્લાહ કોન હૈ?
મુફ્તી[5]યે દીનોશરએ ઇમામે, દો,[6] કોન હૈ? ૨૧

સફ્દર[7] અલીકા નામ હે મુશકિલ કુશાબી હેં–અકલીમે હુસ્ન માલિકે મુલ્કે સખાબી હેં
ઓર ફિર દરેઓલૂમે રસૂલે ખુદાબી હેં–દરબી હે ઓર બિરાદરે ખૈરૂલવરાબી હેં
હકસે જુદા નહીહે. બશિરકત જુદાબી હેં
બંદાબીહે. નુસૈરયોંકા[8] ઓર ખુદાબી હેં. ૨૨

શેરે ખુદા હે આલમે, માકા. ન. મા. યકૂન–મમદૂહ હલઅતા હે તો મૌસૂફ યનફેકૂન
હે અકલ કુલકી ફહમસે. ઇલ્મે અલી ફુઝું–ઇલ્મે મોહીત ઉસકા એહાતાસે હે બેરૂન[9]
ઇનસાંકો ફહમ અબેસો આખિર મહાલ હૈ
આઇનદઓ ગુઝીસ્તાકા યાં એકહાલ હૈ ૨૩

ફરમાતે હે. યે, જાઅફરે સાદિક શહે આદિલ–મેઅરાજ સદોબિસ્ત[10]નબીકો હુઈ હાસિલ
હરબાર કિયે હકને યેહી ઉનસે મસાઇલ–તાકીદ કર ઉમ્મતકો અલીસે નહો ગાફિલ
મોઅમીન હેં વોહી જીનકો મોહબ્બતહે અલીકી
જો તેરી નબુવ્વત સો ઇમામત હે અલીકી. ૨૪

મેઅરાજે પયમબરકા સબબ મોમિનો જાના–ઓરહકકા વો૦ તા પરદએ અર્શ ઉનકો બુલાના
ઉસ પરદેમેં આવાઝે અલીકાથા સુનાના–મનઝૂરથા અપની, યદે, કુદરતકો દિખાના
ખલવતમેં[11]પયમબરથા તોજલવતમેં[12]અલીથા
એક રાઝે ખૈરી હકકાથા એક રાઝે જલીથા. ૨૫

લિખ્ખા હે જબ આવાઝે અલી પરદેસે આઇ–ફરમાયા નબીને, કે, ઝહે હુસ્ન રસાઇ
લો મુઝસેબી પહેલે યહાં દાખિલ હુયે ભાઇ–હકને ઉસી આવાઝમે યે બાત સુનાઇ
નંઇ નુતકે અલી નંઈ લબે એઅજાઝે અલી હૈ
પરદેમેં અલી તો નહીં. આવાઝે અલી હૈ ૨૬

હે તુજકો મોહબ્બતમેં અલી દિલકે મુકાબિલ–ઓર સબકો પસંદ આતાહે જોકુચ, કે,કહેદિલ
હે ઉસસે હમ આવાઝેઅલી ખાલિકે આદિલ–તા, હો, મેરી. તકરીરસે લઝ્ઝત તુઝે હાસિલ
સુન મેરી ઝબાની તૂ સદા મેરે વલીકી
શાહિદ હે. યે, આવાઝે ઝમાં હકકેહે અલીકી ૨૭

૩ સાચો દોસ્ત અને લકબ હઝરત ઇબ્રાહીમ. અ. ૪ પથરણું. ૫ ફતવો આપનાર. ૬ અધ્યાર છે. દોજહાનનો યાને દીન અને દુનયાના આગેવાન ૭ લશકરની સફને તોડનાર ૮ એક કોમ છે જે કે હઝરત અલી. અને ખુદા કહે છે તેનો કીસો મશહુર છે. ૯ બાહેર ૧૦ એકસો વીસ ૧૧ ખાલી જગ્યા એકલાપણું. ૧૨ ઝાહેર કરવું.

ફિર સામને શીરો[1] અંસલો[2] સિરકા૦ ભી આયા–કી અર્ઝ પસ અઝ શુક્ર નબીને, કે, ખુદાયા
તનહા તો કભી, બંદેને ખાના નહીં ખાયા–ખુદ પરદેસે હકને યદે કુદરતકો બડહાયા
દેખા યે૦ પયંબરને, કે, વો૦ મુશ્તે અલી હઈ
નાખુ વોહી પંજા વોહી અંગુશ્તે અલી હઈ. ૨૮

અંગુસ્તરીએ ખાસથી અંગુશ્તકે અંદર–અંગુશ્ત બદંદાહુએ હઈરતસે પયમબર
આઇ યે૦ નિદા અબતો તવક્કુફ[4] નહીં બેહતર–હમ કાસા૦ તેરા દસ્તેખુદા હોગા બરાબર
કાફી, યે૦ કફેદસ્તહે હરબંદએ રબકો
કરતાહું અતા રિઝ્ક ઇસી હાથસે સબકો ૨૯

હઝરતને કહા અબ હે યેહી બાઅસે દેરી–સઈરે ચમને સનાઅ[5] સે હોતી નહીં સેરી
જો અકલમેં આતા નહીં કુદરતમેં હઈ તેરી–અંગુશ્તરી ઇસદસ્તે મુબારિકમેં હઈ મેરી
કરતાહું અદા શુક્ર ખુદાએ અઝલીકો
પેહચાના યદુલ્લાહકો ઓર જાના અલીકો. ૩૦

હાં હઈદરિયો દિલસે હરએક ફિક્ર ભુલાઓ–યૂં મહવ[6] હો જો કુદસિયોંકો વિજ્દ[7]મેં લાઓ
બઈઅત કે લિયે હાથ તસવ્વુર[8] મેં ઉઠાઓ–ખૂશનૂદ કરો હકકો મુખાલિફકો રૂલાઓ
કેહતે હેં નબી મુઝપે હેં એહસાન તુમ્હારે
તાઅરીફે અલી સુનતે હો કુરબાન તુમ્હારે ૩૧

યું અબ્રેકલમ હે સરે દીબાચએ ઘરયાર–બાઅદ અઝ શરફે હજ્જો વિદાએ અહમદે મુખતાર
કાઅબેસે જો યસરબકો રવાના હુયે એકબાર–જીબરીલને યે આકે કિયા રાહમેં ઇઝહાર
ખાલિકને વસી રોઝે અઝલ જીસકો કિયા હઈ
અબ તુમભી વસી ઉસકો કરો હુકમે ખુદા હઈ ૩૨

દિલસેભી ઝબાંસેભી નબીને કિયા ઇકરાર–હઈદર મેરા મુખતાર મેરે દીનકા મુખતાર
યસરબમેં બજા લાઉંગા ફરમુદએ[9] ગફ્ફાર–વ્હાં હેં મેરે આઅદા બહોત ઓર દોસ્ત હેં દોચાર
કાફિર ન સતાએં કહીં પઇગમબરે દીં કો
ફિર સંગસે તોડેં ન, વો૦ દંદાનો જબીં કો. ૩૩

જીબરીલ મુરખ્ખસ[10] હુયે બસ સુનકે યે અહવાલ–ઝીહજ્જા૦ કી અઠ્ઠારવીંકા લિખ્ખાહે યે હાલ
અસવાર દમેસુબ્હ હુયે શાહે ખુશ ઇકબાલ–મિસ્લે દોમલક પેહલઓમેં હશમતો અજલાલ
આલમથા યે કુચ ફૌજે શાહે જીન્નો મલકપર
ખુરશેદ તમાશેકો ચડહા બામે ફલકપર ૩૪

અલકિસ્સા અલીસે થા યે ઇરશાદે પયમબર–જો નઝદે ગદીરે ખુમ[11] ઉન્હેં લાયા મુકદ્દર
ઉસ ચશ્મેમેં થા મછલિયોંકા શોર બરાબર–દુનયામેં યે કૌસર હે યે કૌસર હે યે કૌસર
વ્હાં બઈઅતે હઈદરસે કલી દિલકી ખુલેગી
ઇસ ચશ્મેકો આજ આબરૂએ તાઝા મિલેગી ૩૫

૧ દુધ ૨ મધ. ૩ મુઠ્ઠી. ૪ વાર કરવી. ૫ શોભાયમાન. ૬ ભુંસી નાંખવું. ૭ આનુવું. ૮ ધ્યાન. ૯ કહેલું. ૧૦ રવાના થયા. ૧૧ એક જગ્યાનું નામ છે જ્યાં કે, એક તળાવ છે ગદીર યાને તળાવ.

અર્ઝ અંર્કલરસા અબ્જદે ઇમાંકા સબક લે-મુસેકી તરેહ ખિઝરસે ઉરફાંકા સબક લે
કુરઆનસે તૂ માઅંનીએ કુરઆંકા સબકલે-જીબરીલસે મદદે શહે મરદાંકા સબકલે

હેં ચાર મલક ચાર અંલમ રૌજે અલીકે
હેં ચાર કુતુબ ચાર ગવાહ ઔાજે અલીકે ૩૬

મુસાને, જો, લી, ખિઝરસે તાઅંલીમ કંઝારા-પહેલેહી સબકમેં કિયા હિમ્મતને કિનારા
કિશ્તીએ ઝઇફાકો ખિઝરને કિયા પારા-બસતીમેં જો વારિદ હુયે એક બચ્ચેકો મારા

યે દેખકે તસવીર તહૈયુર[1] હુયે મુસે
મુસતગૅરકે[2] દરયાએ તહયુર[3] હુયે મુસે. ૩૭

હરબ્બાતપે બોલ ઉઠતેથે મુસાએ ખુંશ ઔાકાત-અલ્લાહસે બાતે યે કિયા કરતે થે દિનરાત
ફિર સામને મુસેકે યે બોલ ઉઠતેથે કયા બાત?-આખિરકો કહા ખિઝરને બનનેકા નહીં સાથ

હરએક અંમલ ખિઝરમેં થે રાઝ ખુંદાકે
રૂખંસત કિયા મુસાકો વો૦ અસરાર[4] બતાકે. ૩૮

ઉસ વાકેએકા ઝિક્ર હુવા પેશે યદુલ્લાહ-ફરમાયા ન બોલ ઉઠતે અગર મુસએ ઝીજાહ
તો ખિઝર કઇ રાઝસે કરતા ઉન્હેં આગાહ-પર મે હૂં વો૦ અાલીમ જો, ખિઝર હો મેરે હમરાહ

વો૦ તાઝા સબકહૂં, કે, જો, અબતક ન પડહા હો
હૈરાન ખિઝર મુસએ ઇમરાંસે સિવાહો. ૩૯

વો ચશ્મા થા જારી સિફ્તે ફૈઝે ઇલાહી-શુસ્તા૦ કરે આબ ઉસકા રૂખે શબકી સિયાહી
રાહી ઉસે દેખે તો ન આગેકો હો રાહી-હોએ હુમાતન[5] ચશમે ખિઝર[6] સૂરતે માહી

ઇલયાસ અગર રેહબરીએ બખ્તસે આજાય
ફિર વ્હાંસે વો૦ તા આબથા રૂબાહે કિફાજાય. ૪૦

વો૦ ઓર કોઇ ચશ્મા ન થા જાનગએ હમ-પોશીદા બઝેરે કદમે કિબ્લએ અંાલમ
કાઅંબેસે જુદા હોકે ચલા આયાથા ઝમઝમ-યાઅંને, ન, રહે, રાહમેં પ્યાસે શહે અકરમ

આબે, ખોતુક,[7] ઉસકા, અસર જુમલા૦ દવાથા
મુસતસકીયોં,[8] કે, વાસતેભી આબે, શેફાથા, ૪૧

પાબોસે પયમબરથા લબે ચશ્મા, કે, યકબાર-નાઝિલ હુયે જીબરીલ બસદ તેઝએ રફતાર
કી, અર્ઝ, કે, લાયાહૂં મેં, દો, હદયએ, ગંફ્ફાર-હે તોહફએ અવ્વલતો દોરૂદ અર્ઝ શહે અબરાર

ઓર હદયએ સાની, કે, વો૦ ફરમાને ખુંદાહૈ
શીરીં હે મગર કંદ[9] એતાબ ઉસમેં મિલાહૈ. ૪૨

ફરમાયા પયંબરને લરઝ કર, કે, વો૦ કયા હૈ?-વો૦ બોલે, કે, જબ્બારને ઇસદમ યે કહાહૈ
હૈ દરકી ઇમામતમેં જો ઇરશાદે ખુંદા હૈ-ઉમ્મતસે અભી કેહ, કે, યેહી મેરી રેઝા હૈ

ગર યે૦ ન. કિયા. કુચ ન કિયા કામ હમારા
બંદોકો દિયા એક ન. પએગામ હમારા ૪૩

૧ સોંચલું ૨ ડુબેલો ૩ હએરાનથવું ૪ ભેદ ૫ હુમાના જેવું શરીર હુમા એક પરંદ છે કે જેના ઉપર તેનો છાંય પડે તો બાદશાહત મલે છે. ૬ ખીઝર અ. ના જેવી આંખો. ૭ ઠંડું. ૮ જે બીમારીમાં પાણીની બહુજ આતશ થાય છે તે માટે પાણી માંગનાર શખશ. ૯ કંદ યાને સાકર એતાબ યાને ગુસ્સો યાને ગુસાની સાકર.

ડર કિસકા મદદકે લિયે હૂંઈદર તો હઈ મૌજૂદ-હાંસિદ કોઈ નાખુશ હોતોહો. મેં તો હું ખુશનૂદ ખુતબાકે લિયે અનજુમન આરાસ્તા કર ઝુદ[1]-મિમબર નહો તો અર્શે બરીં ભેજદે માઅબૂદ

ગર કેહ તૂ બિછોના હો પરો બાલે મલક સે
કાઅબા ઇસી સહરામેં ઉતર આએ ફલક સે. ૪૪

ફરમાયા નબીને બ સરો ચશ્મ યે ફરમાન-ચશ્મેસે સૂયે રાસ્ત ગયા કુલકા વો૦ સુલતાન
ફરમાયા મુઝે વહીએ ખુદા આઇ હે ઇસઆન-તકમીલે અમદ પાએગા જીસ વહીયસે ઇમાન

પિનહાં[2] કરૂં ઉસકો તો રિસાલતમેં ખલલ આય
ઓર નામ નબુવ્વતકે જરીદા૦સે[3] નિકલ જાય. ૪૫

હર સિમ્ત નિદાદો, કે, હોં સબ આનકે હાંઝિર-સુલતાનો ગદા પીરો જવાં ગોમિનો કાફિર
હર શેહરીયો સહરાઇયો[4] અનસારો[5] મોહાજીર[6]-સબ જાહિલોઆકીલ સબઅસાગિર[7] સબઅકાબિર[8]

કેહદો કે, સુનો આજકે દિન આકે વો૦ હમસે
અલ્લાહને જો લૌહપે લિખ્ખાહે કલમસે. ૪૬

ફિર દસ્તે યદુલ્લા૦ શહેલૌલાકને થામા-મિમબરપે ગયે હાથ ધરે સીનેપે આકા
વો૦ મિમબરેનૌ[9] હો ગયા પુરનૂર સરાપા-કેહને લગા લઈક ઉસે અર્શે મોઅલ્લા

સદકે મેં શોકૂએ[10] નબીયે જીન્નો મલક પર
મિમબરકા દિમાગ ઉનકે કદમસે થા ફલક પર. ૪૭

નાગાહ પયમબરને, ઝબાંકે; ગોહર અફશાં[11]-એક ખુતબા પડહા મુશતમિલે[12] કુદરતે યઝદાં
યાઅને, કે હે-અલ્લાહ અહદ અરહમો રહમાં દાનિંદએ[13] બીનિંદએ[14] હર મખફીયો[15] પિનહાં

કહ્હારહે જબ્બારહે કાદિરહે અહદ હઈ
તવ્વાબ હે[16] વહ્હાબહે[17] આદિલ હે સખી હઈ. ૪૮

કુદ્દુસ હે સુબ્બુહ હે ખાલિક હે સમદ હઈ-ખલ્લાકે તનોરૂહહે રાઝેક હે અહદ હઈ
હૈરાન બિદાયતસે[18] યહાં સબકી ખિરદ[19] હઈ-વાકિફ ન અઝલ ઉસસે ન આગાહ અબદ હઈ

અકલીમ અબદ કિશવરે પાઇંદા૦ હે ઉસકા
જો ઉસકે સિવાહે બખુદા[20] બંદા૦ હે ઉસકા. ૪૯

એક કતરેમેં ચાહેતો કરે ગરક વો૦ દરયા-એક ઝરરેસે ચાહેતો દો આલમ કરે પઇદા
હર શબહે બરઆરિંદએ[21] હાજાતો તમન્ના-હરરોઝ હે બખશિંદએ[22] રોઝી વો૦ હમેશા

હર વજહસે ખાલિકકી તરફ રૂયે જહાં હઈ
ઓર રૂએખુદા ચાર તરફ સૂયેજહાં હઈ. ૫૦

---

૧ જલદી. ૨ છુપાવવું. ૩ દફતર. ૪ ગામડાના. ૫ મદદગાર. ૬ તે શખસ કે જેણે-રસૂલ. સ. ની સાથે મકકએ મોઅઝ્ઝમાથી મદીના તરફ હીજરત કરી હતી. ૭ બચ્ચાઓ. ૮ મોટાઓ. ૯ નવું. ૧૦ શોકુહ=બુઝુરગી. ૧૧ ઝબાનમાંના જવાહીર ખરવા મંડયા. ૧૨ શામીલ. ૧૩ જાણનાર. ૧૪ દેખનાર. ૧૫ છુપું. ૧૬ તૌબા કબુલ કરનાર. ૧૭ બહુજ બક્ષનાર. ૧૮ પેહલે પ્રથમ. ૧૯ અકલ. ૨૦ કસમખુદાની. ૨૧ બર લાવનાર-ઉમેદ પુરી કરનાર. ૨૨ આપનારવાળો.

જીસકી હે યે કુદરત મુઝે આજ ઉસકા હે ફરમાં—જો બહરે અલી હુકમ હે ઉસકા હૂં નિગેહબાં
જીબરીલ ભી રસ્તેમેં સેબાર[1] આએ મગર હાં—મેં ખૌફે અદૂસે થા ઝબાં બસ્તએ હૈદરાં
ગર અબ ન કહૂં સલ્બે[2] નબુવ્વતકા ખતર હૈ
અબ હક્ક હે નિગેહબાન તો કયા બંદોંકા ડર હૈ? ૫૧

ફિર બાઝૂઓંકો થામ કે હૈદરકો ઉઠાયા—જો પાએ અલી ઝાનૂએ અહમદ તલક આયા
હફતાદહઝાર[3] આદમી થે સબકો સુનાયા—ઓર બોલે સુનો સાહેબો આયા૦ હે યે આયા
હર ગાહબો ઝાહિરપે અજમ ઓર અરબ પર
હૈદરકો અમીર આજ ખુદાને કિયા સબ પર. ૫૨

મૌલા હે નબીજીસકા અલીઉસકા હે મૌલા—મેં કયા હૂં !! કે, ખૂદ, હક્ક હે વલી ઉસકે વલીકા
જો ઉસકે હેં આઅદા વો૦ મોહમ્મદકે હેં આઅદા—અલ્લાહો મલાએકકી હે લાઅન ઉનપે હમેશા
હમસાયએ મુસા હેં મોહિબઉસકે નઝર મેં
હમસાયએ ફિરઔન, અદૂ ઉસકે, સકર મેં. ૫૩

હોયેગી નબુવ્વત તો નહીં બાઅદ હમારે—બાકી જો ફઝાએલ હેં વો૦ હૈદરમેં હેં સારે
પેહચાન રખો ઇનકો યે૦ આકા હેં તુમ્હારે—યે૦ વો૦ હેં મદદકે લિયે સબ જીનકો પુકારે
હાથ ઉસકે હમાએલ હેં પયમબરકે ગલેમેં
દેખો, ન, રસન બાંધિયો હૈદરકે ગલેમેં. ૫૪

એક આયએ રહમત નહીં કુરઆનમેં નાઝિલ—જીસ આયે૦ મેં યે મુસહફે નાતિક નહીં દાખિલ
વલ અસ્રકા મર્જૂઅ હે, યે અર્ઝ આકિલો જાહિલ—યા...સી,ન,મેં,હમ ઓર અલી દોનોં હેં શામિલ
સૂરા૦ સરેકુરઆ જો પયમબરકે લિયે હૈ
વો૦ હૈદરો ઝુરીયતે હૈદરકે લિયે હૈ. ૫૫

જાએઝ નહીં હે દુશમની ઇસકી કભી વલ્લાહ—અકલીમે શરીઅતકા અઝલસે હે યેહી શાહ
હૈદર હે સેરાત ઉસસે જો દુનયામેં હેં આગાહ—ઉકબાકી સેરાત ઉસકે લિયે ખુલ્દકી હે રાહ
ઉસકા જો અદૂ હોગયા ઇસ રાહસે ફિરકર
વો૦ બુતકા હુવા મોઅતકિદ[4] અલ્લાહસે ફિરકર. ૫૬

યે કિબ્લએ દીં હૈ જો ફિરા ઇસસે વો૦ ગુમરાહ—બાતિલ હૈ એબાદત, કે, નહીં કિબ્લે૦સે આગાહ
માહે રમઝાં હુરમતે રોઝા૦ હૈ, યે૦ ઝીનહ—એ ઉસકે શનાસાઈ. કે, રોઝા નહીં વલ્લાહ
જો ઇસસે ફિરા હજ નહીં. ઇસયસે કમ ઉસકો
અલ્લાહસે ફિરના હૈ તવાફે હરમ ઉસકો. ૫૭

ગર ઉસકી જગે૦ ગૈરકો સમઝા કોઇ ફાસેક—ખાલિકકે એવઝ બુતકો કિયા સિજદએ ખાલેક
જો ગૈરકા તાબેઅ હુવા ઓર ઇસકા મોનાફેક—વો૦ હક્કસે મુખાલિફ હુવા બાતિલસે, મોવાફેક,
ગર આજ મોહિબ ઉસકે તમામ અહલે ઝમીં હોં
દોઝખ, ન, રહે, એક બી, સબ ખુલ્દે બરીં હોં. ૫૮

૧ ત્રણ વખત. ૨ લઈ જવું. ૩ સીતેર હજાર. ૪ એઅતેકાદ રાખનાર.

યે અવ્વલે મખ્લૂક હે યે સાબેકુલ ઇસલામ—કલમેમેં મેરે નામકે બાઅંદ ઇસકાભી, લો, નામ બાઅંદ ઇસકે ખલફ[1] યાઝદાહ[2] ઉસકેહેં ખુશઅંજામ—મુખ્તાર મેરે શરઅ, કે, ઓર માલિકે અહકામ

ઝુરીયત[3] આદમ તો બઢહી શીશ નબીસે
ઓર નસ્લ મેરી હોગી હુસેન ઇબ્ને અલીસે. ૫૯

કુરઆનમેં જો વાઅતસેમૂ હકને કહા હે—લો ચુસ્ત ઇસે થામલો યે હબ્લે[4] ખુદાહે નફરીન, ન, કીજો, કે, યે હુસયાનો ખાતા હે—જો ઇસસે જુદા હે વો પયમબરસે જુદાહે

એક બાર કિયા ગર, દિલે હેદરકો શિકસ્તા
સો બાર કિયા કાઅબએ દાવરકો શિકસ્તા. ૬૦

હમ દોનોંકા હકને કિયા એક નૂરસે ખિલકત—દી મુજકો નબુવ્વત મેરે ભાઇકો ઇમામત ઇનકાર ઇમામતકા હે ઇનકારે નબુવ્વત—મુનકિર જો નબુવ્વતકા હે વો મુનકિરે વહદત

જો વહદતે અલ્લાહકા મુનકિર હુવા યારો
કાફિર હુવા કાફિર હુવા કાફિર હુવા યારો. ૬૧

યે ચશ્મે ખુદાહે, ઇસે યારો ન, રૂલાના—યે તુરકે ખુદાહે, જો કહે ધ્યાનમેં લાના યે સરહે મેરા. તેગ, ન, સિજદેમેં લગાના—યે દરહે મેરા. ઉસકા ન દરવાઝા જલાના

યે કિશવરે[5] ઇમાન હે વીરાન ન કરના
યે જામએ કુરઆં હે પરેશાન ન કરના ૬૨

કેહતે હેં નબી દસ્તે ખુદા કયા હે? અલી હે—આદમ સફી યુલ્લાકી સફા કયા હે? અલી હે રૂખસારએ યુસુફકી ઝિયા[6] કયાહે? અલીહે—અયુબકી તસલીમો રેઝા કયાહે? અલી હે

આગે યે શરફ થા, ન, નબીમેં, ન, વસીમેં
હે સારે રસૂલોંકે કમાલ એક અલીમેં. ૬૩

યે કેહકે કિયા કામતે[7] હેદરકો બુલંદ ઓર—જો ઝેરે બગલ રાઝયે વો ખુલગયે ફિલફોર ફરમાયા, કે, ફિર દેખલો, હેદરકો બસદગૌર—મેં કેહચુકા ફરમાને ખુદા પોહચાથા જીસતોર

હકકા હે વલી ઓર, યે મોલા હે તુમ્હારા
મેરા, હે, વસી, ઓર યે આકા હે તુમ્હારા. ૬૪

મિમબરસે ફેરૂદ[8] આએ મેરે સાથ જો હેદર—હાબઅતે ઓર, તહનેયત,[9] ઉસકો,દો, મુકર્રર ફિર રોકે કહા કિબલેકો અંગુશ્ત ઉઠાકર—લે તેરી રેસાલતકો બજા લાયા પયમબર

હુજ્જત જો મેરે સરપેથી વો મેંને અદાકી,
બે વકફા ખુદાને કહા રહમત હે ખુદાકી ૬૫

મિમબરસે કદમ અહમદો હેદરને ઉઠાયા—ઓર આયએ અકમલતો લકુમ દીનકુમ આયા બઅતકે[10] લિયે હાથ ખલાઇકને બઢહાયા—પિન્હાં યે શરફ હુરરો મલાએકને ભી પાયા

૧ પછીથી આવનાર જાનશીન ફરઝંદે નેક પરહેજગાર ૨ અગીયાર ૩ નસલ ઓલાદ ૪ દોરડું ૫ મુલક ૬ ખુબસુરતી ૭ કદ ૮ નીચે: ૯ મુબારિકબાદી આપવી ૧૦ હુકમ માનવો મુરીદ થવું.

બાકી કોઇ બંદા, ન, રહા અરઝો સમાપર
કૌનૈનકી બઈઅંત હુઇ એક દસ્તે ખુદાપર ૬૬

કી સબને કરીબ આકે અલીસે ચેહીગુફતાર[1]–અખિઅલીક બખિઅલક[2] યા હૈદરે કર્રાર લિપટાકે કલેજેસે નબીને કહા દોબાર–માં બાપ મેરે તુઝપે ફિદા અઈ મેરે ગંમખાર

આઝ યેહ નિદા અર્શે મોઅઝ્ઝમસે નબીકો
અલ્લાહકી જાનિબસે ભી મુઝદા[3]દો, અલીકો. ૬૭

અબ જાઅફરે સાદેકકી ઝબાની હે યે અખબાર–જબ હકકે અલી છીન ચુકે ગાસિબો ગદ્દાર દાદીકો મેરી સાથ લિયે હૈદરે કર્રાર–ઘર સબકે ગએ રાતોંકો છુપ છુપકે કઇ બાર

હૈદરપે ન ઝહરાપે ન સિબતૈને નબીપર
અનસારો મોહાજીરકો ન રહેમ આયા કિસીપર ૬૮

ફરમાતે હેં સાદેક કે ફિરઆએ જદે[4] અમજદ–પર સુબહકો દરવાઝેપે બલવા હુવા બેહદ બઈઅંતકા તલબગાર હુવા હાકિમે ચસરબ–કેહતાથા કે દર ખોલદે અઈ દુખતરે અહમદ

વરના મેં ઉઠા દુંગા પયમબરકે અદબ કો
જો જો હેં તેરે ઘરમેં જલાદુંગામેં સબકો ૬૯

તબ દરકે કરીબ આનકે ચિલ્લાઇ યેહ ઝહરા–કયું ઘરકો જલાએગા ગુનાહ કયા હુવા અઈસા? હમસે તુમ્હેં કયા વાસતાહ? ઓર તુમસે હમેં કયા?–ચઈન અબભી નહીં? છોડદિયા હમને હક અપના

બરપા કરો તુમ અપની ખિલાફતકી ખુશીકો
હમલોગતો બઈઠે હુયે રોતેહેં નબી કો ૭૦

યે સુનકે યેહ ઉસને કહા હાં આગતો લાઓ–કયા દેખતે હો? બાતપે ઔરતકી ન જાઓ યે ઘર હે નબીકા તો હો. જલ્દ આગ લગાઓ–બાઅઝોંકો દિયા હુકમ કે દરવાઝા ગિરાઓ

ખુદ લાત લગાઇ દરે શાહન શહેદીંપર
દર ફાતેમા ઝહરાપે ગિરા ઓર વોહ ઝમીંપર ૭૧

વલ્લાહ કે ફરમાતે હેં સાદેક[5] યે મુકર્રર[6]–ઝહરાપે જો ગુઝરા વોહ મોફસ્સલ [7]કહું કયુંકર પર આહ વોહ ગુઝરા, કે, હિલી કબ્રે પયમબર–પેહલૂભી શિકસ્તા હુવા ઓર હાથભી ચકસર[8]

જીન બચ્ચેકા મોહસિનથા રખા નામ નબીને
સો બતનહીમેં[9] કત્લ કિયા ઉસકો શકીને ૭૨

અંબોહ લિયે ઘરમેં દર આયા વોહ બદઅખતર–પર કિસ ઘડી દાખિલ હુવા ઘરમેં વોહસિતમગર ઉસ વક્ત ન મકનાઅથા મેરી દાદીકે સરપર–ખેંચા મેરેદાદાકો ગિરેબાંન પકડકર

મસજીદકો ચલે પકડે હુયે હાથ અલીકે
ઝહરાભી ચલી ગિરતી હુઇ સાથ અલીકે ૭૩

---

૧ વાતચીત ૨ આ કલમો તાઅરીફ કરતી વેળાએ બોલાય છે. મુબારિક મુબારિક ૩ ખુશ ખબરી બિશારત ૪ દાદા નાના બુઝુર્ગ. ૫ છઠા ઇમામ જાઅફરે સાદેક. અ ૬ હરઘડી ૭ ખુલાસાવાર ૮ માથાથી પગ સુધી પણ હાથની બીના છે. તો આ ઠેકાણે આખો હાથ થાય છે. ૯ પેટ

સબ્રે અસદુલ્લાહ સે કરતા હૂં મેં આગાહ—જબ ગાસિબો ખાસિરકે[1] હોઝૂર આયે યદુલ્લાહ
એકને કહા અબ બઈઅંતે હાકિમ કરો યા શાહ—શેહને કહા લાહોલવલા દૂર હો ગુમરાહ

ચાલીસ બરસ જો કે જહાલતમેં રહા હો
ઉસ હાથકી બઈઅંત કરે જો દસ્તે ખુદા હો ? ૭૪

ઓર સિજદએ અસનામમેં[2] જો ખંમ[3] રહા પઈહમ[4]—મૌલૂદે[5] ખંર્મ[6] સરકો હુઝૂર ઉસકે કરે ખંમ ?
બઈઅંતકા સઝાવાર હે યે શખ્સ વ યા હમ ?—ક્યા યાદ નહીં રોઝે ગદીર અબ તુઝે અઝલમ[7]

હફતાદહઝાર આદમી ઉસવકત બહમ[8] થે
ઉસરોઝ પયમબરકા વસી યે૦ થા ? કે હમ થે ? ૭૫

બાબ્બે મુઝે વ્હાં કિસને કહા થા તૂહી બતલા—અતમમતો ઓર્લઈ કુમકી હે કુરઆંમેં ગરઝ[9] કયા ?
ઓર નામે ઇમામ આયાહે યા સીનમેં કિસકા ?—મન કુનતો સના[10] કિસકી હે ? અઈ તાલિબે દુનયા

અબ સબકે દિલોંસે યે હદીસે ભી ભુલાદે
કુરઆંમે મેરા વસ્ફ[11] હે ઉસકો ભી મીટા દે. ૭૬

સલમાનો અબૂઝરને ગવાહી દી કે હક્કા[12]—મૌલા તુઝે હમ સબકા નબીને કિયા મૌલા
બોલે યે મુનાફિકં ભી શક ઉસમેં નહીં અસલા[13]—નાઇબ તૂ હુવા હુકમે ઇલાહીસે નબીકા

અબ કુરઆં૦[14] મગર નામ ખલીફાપે પડાહઈ
ઉમ્મતકા હે ઇજમાઅ કે યે૦ સિનમેં બડાહઈ. ૭૭

હૈદરને કહા કાંપકે અલ અઝમતો લિલ્લાહ—અલ્લાહસે અકલ અપની સિવા જાનતે હો આહ
હકને મુઝે તજવીઝ[15] કિયા તુમને ઉસે વાહ—કયા મેરે સિનો સાલસે અહમદ નથે આગાહ ?

કયું એ ખિરદો[16] તુમને તો તજવીઝ બજાંકી ?
પર સચ કહો અલ્લાહો પયમબરને ખતાકી ? ૭૮

ઇજમાઅ ફકત આમકા જાઇઝ હુવા કયું કર ?—અબ્બાસ શરીક ઉસમેં, ન, સલમાં, ન, અબૂઝર
દાખિલ, ન, ઇમામ ઉસમેં ન હઈ આલે પયમબર—નાકિસ હુવા ઇજમાઅ ભી દાઅંવાભી સરાસર

કાઅંએકા શરફ દઈ રસે[17] કયાહોગયા બાતિલ[18] ?
સિજદા કિયા બુતકો તો ખુદા હો ગયા બાતિલ ? ૭૯

કેહતે થે યે અકસર નબી યે ખાલિકે યકતા—નંઇ અર્શથા નંઇ ફર્શ ન આદમ થા ન હવ્વા
માઅબૂદે હકીકી થા મોહંમ્મદ થા અલી થા-ગર સિનકી દરાઝી પે ખિલાફતહે મોહય્યા ?

લો પેશતર[19] આદમસે ભી પઈદા મેં હુવા હૂં
યે સિનમેં ઝિયાદાવહે, કે, મેં સિનમેં સિવા હૂં ! ૮૦

---

૧ પોતાના હાથથી પોતે નુકસાનમાં ઉતરનાર. ૨ બુત. ૩ નમ્યો. ૪ બરાબર ઉપરાસાપરી. ૫ જણુતી વખતે. ૬ નાક વિંધ્યું. ૭ ઝુલમો કરનાર. ૮ સાથ-સંગાથ. ૯ મતલબ. ૧૦ વખાણુ. ૧૧ વખાણુ. ૧૨ સાચી વાત છે-કસમ ખુદાની. ૧૩ બીલકુલ. ૧૪ પાસો રમલ જોવાનો. ૧૫ મત આપવો જાઇઝ કરવું કોઇ નવી વાત પોતાના તરફથી કાઢવી. ૧૬ અકલ વગરના. ૧૭ મંદીર-દેવળ. ૧૮ જુઠ. ૧૯ અગાઉ.

ગર ઈલ્મકા દાઅવા હે તો ખોલે લબે તકરીર-યે ભી કરે તફસીર અલી ભી કરે તફસીર
જુરઅત[1]હે તો બિસમીલ્લાં૦ અભી ખેંચલે શમશીર-યે જાહીલે તદબીર હે મેં આલમે તકદીર
સિનમેં તો ઝીયાદા૦ હે યે ફાઇલ મુઝે કરદે
ક્યા હોએગા કલ ગઈબકીતો મુઝકો ખબરદે ? ૮૧

દિખલા દીયા તકરીરે અલીને હકકો બાતિલ-વો૦ કુફ્ર હે યે દીન વો૦ નાકિસ હે યે કામિલ
ખૂરશદે[2] જુદા હોકે ફલકસે[3] હુવા નાઝિલ-ઓર આકે યે કેહને લગા મજમાએકે મુકાબિલ
મુખતારે ખિલાફત બખુદા[4] હકકા વલી હઈ
યે હક્કે અલી હક્કે અલી હક્કે અલી હઈ. ૮૨

લિખ્ખાહે લરઝને લગા આએદાકા હરએક બંદ-સરખમથા તો ખમથા જો દહન બંદથા તો બંદ
મુનકિરને કહા કિસલિયે આજીઝ હેં ખિરદમંદ-સાહિર[5]હે અલી અહમદે મુખતારસે દાહ્યચંદ[6]
તકરીર, નહીં, કી, કોઇ અફસૂ[7] યે પડહા હઈ
ખૂરશેદકો ભી સેહરસે[8] તસખીર[9] કિયા હઈ. ૮૩

હે યાદ મુઝે કોલે નબી કેહતે થે મૌલા-દુનયાકે એવઝ હકને મુઝે બખશી હે ઉકબા
પઈગંમબરી અપની હે ખિલાફતસે મોઅર્રાં[10]-હઈદર હેં અઝીઝ ઉનકે ખિલાફતસે ઉન્હેં ક્યા ?
હઈદરને કહા, લા, તૂ, ગવાહ ઉસકે કહાં હઈ
વો૦ બોલા, કે, મૌજૂદ હેં હાઝિર હેં યહાં હઈ. ૮૪

લિખ્ખાં હે ગવાહીકો ઉઠે પાંચ સિતમગાર-અલ્લાહ સે ઓર પંજતને પાકસે બે ઝાર
હઈદરને કહા કોલે નબી યે નહીં ઝીનહાર-હાં કાઅબેમેં તુમ પાંચોંને લિખ્ખાં થા યે ઇકરાર
હઈદર કો સતાએંગે નબી જબકે મરેંગે
હમ વઝએ[11]હદીસ એક ઇસી મઝમૂંકી કરેંગે. ૮૫

હઈરાન ખલીફા હુવા ઓર બોલા કે હઈદર-તુમ કાઅબેકી તહરીરસે[12] વાકિફ હુવે ક્યુંકર ?
હઈદરને કહા કાઅબા ખબર દે ગયા આકર-જો દિલમેં કિસીકે હે વો૦ હઈદરકી ઝબાં પર
ઉસ નામેકો બિન દેખે હુવે મંઈને પડહા હઈ
આગે જો લિખોગે વો૦ મેરે દિલપે લિખા હઈ ૮૬

કી કદ્ર ખુદાને યે રસૂલાને હોદાકી-શાહી ભી નબુવ્વત ભી સુલઈમાં કો અતાકી
ઇસકંદરો યુસુફકી ભી તોકીર સિવાકી-અહમદ પે ઝિયાદ ઉનસે એનાયતથી ખુદાકી
શાયાને[13] ખિલાફત ન રસૂલે અરબી હો
તેરે લિયે હો ઓર ન પએ[14]આલે નબી હો ? ૮૭

કુરઆંમેં ઓલૂલ[15]અમ્રકી[16]તાઅતકા હે ફરમાન-મેં ઓર મેરી ઔલાદ ઓલૂલ,અમ્રહેં,પેહચાન.
જબ હુકમ હે તાઅતકા તોહમ સબકે હેં સુલતાન-ખાલિદસે યે હાકિમને કહા હોકે પશેમાન
બઈઅત યે નહીં કરનેકા હમમેં સે કિસીકા
ક્યા દેખતા હે ? કાટલે ગરદન તૂ અલીકી. ૮૮

૧ બહાદુરી. ૨ સૂરજ. ૩ આસમાન. ૪ કસમ ખુદાની. ૫ જાદુગર. ૬ દસમણા. ૭ જાદુ-મંતર. ૮ જાદુ. ૯ તાબેઅ કરવું. પોતાની તરફેણમાં કરી લેવું. ૧૦ દુર-બેઝાર-પાક. ૧૧ બનાવટી. ૧૨ લખાણ. ૧૩ લાયક. ૧૪ વાસ્તે. ૧૫ નેક. ૧૬ હુકમ.

શમશીર અઁલમ કરકે ઉઠા ખાઁલિદે ખૂંખાઁર-ગુસ્સેસે ચલે શેરેખુદા જાનિબે ગંદ્દાર
એક હાથમેં ગરદન લી ઔર એક હાથમેં તલવાર-દી અઈસી તકા[1] ઉસકો (કે) ગીરા મુંહબહલ[2] એકબાર

ફરમાયા બતા કુંઅઁરેસકઁરમેં[3] તુઝે ડાલૂં ?
ઓર કેહતો ઝમીકોભી તેરે સાથ.ઉઠા લું. ૮૯

લિખાઁહઈ કે આજ જો શબે ઝરબતે હૈદર-બસ ખોલતેહી રોઝા૦ કમર બાંધી અજલપર
ઉસ શબકોથે ગહ[4] સેહનમેં ગહ હુંજરેકે અંદર-હમસાયોંકો હરબાર નિદા દેતે થે રોકર

હૈદરકી સવારી સૂયે ફિરદૌસ ચલી હઈ
જાગો યે૦ શબેકંદ્ર શબેકત્લે, અઁલી, હઈ, ૯૦

ફરમાતીહેં કુલસૂમ કહામઈને, કે, બાબા-બઈઠે કભી મુઝતર[5] તુમ્હેં દેખાથા ન અઈસા
યે ખૌફ હે કિસકા, કે લરઝતે હેં સબ આઅઁઝા[6]-શેહને કહા, દો, રાતોંકા મેહમાન હું બઈટા

રાઅઁશા[7] મેરે આઅઁઝાકોહે ઓર દિલભી હૈઝીંહઈ[8]
તાહૈફા[9] કોઈ ખાઁલિકકે લિયે પાસ નહીં હઈ ૯૧

રોઝેપે રખા રોઝા યદુલ્લાહને તો કયા ?-મકબૂલે[10] ખુદા હો તો બજા[11] વરના હે એજા[12]
સિજ્દોંસે વરમ,[13] ગો, કે, જબી પરહે હોવઈદા[14]-એઝાએદા૦હેંસબ, જોનહીંહંકકો પઝીરા[15]

દોઝખ ભી હે જન્નત ભી હે દરગાહે ખુદામેં
દેખું મુઝે કયા મિલતા હે તાઅઁતકી જઝામેં.[16] ૯૨

દરપેશ હેં[17] અહ્નાકો અબ આઅઁલાકી મુલાકાત-આયાથા બંધે હાથ, મેં, જાતાહૂં ખુલે હાત
હદયા જો વો૦ માંગેગા તો કયા દૂંગા મેં હઈહાત[18]-ન,ઉઝરકી[19] તાકત,ન.સોફારિશકો કોઇસાત

મરકંદકે[20] તસવ્વુરમેં મેરે હોશ ગએ હઈ
મસકિન[21] ભી,નયા ઓર મોસાહિબ[22] ભીનયેહઈ. ૯૩

કુલસૂમને કી અઁર્ઝ, કે, અઈ સય્યેદે વાલા-દરપેશ સુજાઓંસે રહે માઅઁરકે કયા કયા !
લોંડીને કભી તુમકો હેરાસાં[23] નહીં દેખા-યે ખૌફ હે કિસકા, કે લરઝતે હેં સબ આઅઁઝા

ફરમાયા, કે દિલ ખૌફે ઇલાહીસે હૈઝી હઈ
માલિક, હે, લિયે તોહફા કોઇ પાસ નહીં હઈ ૯૪

આંખોંસે અસ્ક ભરકે યે કેહતેથે મુરતઝા-લાખોંસે મઅઁરિક૦[24] રહેદરપેશે જાબજા
ઇનસાસે, મેં, ન, જીનસે[25] કભા જગમેં ડરા-ગરદનકશોંકો[26] પસ્ત અઁલીને કિયા સદા

પિછે હટા કદમ, ન, કભી ઇસ ફકીરકા
પર આજ સામના હે ખુદાએ કદીરકા. ૯૫

બેટી અજલહે સરપે દમે ખૌફો બીમ હઈ[27]-દેહશતસે કાંપતા હે જીગર દિલ, દો, નીમહઈ[28]
જાના હે, વાં, જો, સાહેબે અઁર્શે અઁઝીમહઈ-શાયદ વો૦ બખ્શદે, કે, ગફુરૂર રહીમહઈ

---

૧ ઝટકો આંચકો ૨ મોંભરીયા ઉંધુ પડી જવું ૩ સકર નામની દોઝખની ઉંડાણ કબર યાને ઉંડાણ ઘેરાવ ૪ ઘડીકમાં ૫ બેકરાર ૬ આખું શરીર ૭ થરથરવું ૮ દુખી ૯ સોગાત ભેટ ૧૦ કબુલ કરેલું ૧૧ ઠીક ૧૨ ફોકટ ૧૩ સોજો ૧૪ ઝાહેર નીશાની ૧૫ કબુલ કરના ૧૬ બદલો ૧૭ સામબે ૧૮ અફસોસ ૧૯ બહાનું સબબ ૨૦ કબર ૨૧ રેહઠાણ ૨૨ સાથે બેસનાર ૨૩ ડરલાગેલો. ૨૪ લડાઇનું મેદાન ૨૫ જીન્નાત ૨૬ તકબ્બુર કરવાવાલા ૨૭ બીક-ડર ૨૮ બે કટકા.

જાને વોહીયે હાલ, જો, નકશે ફના બને
દરબારમેં પહોંચકે ખુદા જાને કયા બને ? ૯૬

કુલસુમને રોકર કહા વા[1] હસરતો દરદા—કયા બેટીયાં અબ સબ્ર કરેં આપકો બાબા
કિસતરહ યકીં તુમકો હુવા? અપની અજલકા—શેહને કહા ઇરશાદે પયંમબર હે સો હોગા
દો રોઝ્હે દુનયામેં બસ અબ કૂત[2] હમારા
એકકીસવીં કો ઊઠેગા તાબૂત[3] હમારા. ૯૭

ઝેનબસે રિવાયત હે, કે, થી, ચાર ઘડીરાત—મસજીદકો ચલે મહૂવે[4] અજલ સય્યદે ખૂશઝાત
તસબીહ બકફ[5] જમઅ હુવે દેવડી પે સાદાત—ઝહાં શેહને અઝાંદી યહાંકી સબને સુના જાત
ગુલદસ્તા હો હૈદરસે સરઅફરાઝ[6] હમેશા
યારબ રહે દુનયામેં યે આવાઝ હમેશા. ૯૮

ફિર બાઅંદ અઝાં કાનમેં આવાઝ યે આઇ—અઈશાઓ અલી કત્લ હુવે હૈફકી દૂહાઇ
ઇસ નૌહેસે આગાહ હુઇ સારી ખુદાઇ—ચેહરોંપે નબીઝાદિયોંને ખાક લગાઇ
સીબતૈને નબી ઘરસે ચલે ખાનએ હકકે મેં
ઔાર મુંહપે તમાંચે વો૦ લગાતે થે ફલકે મેં.[7] ૯૯

બાબાકા લહૂ પેહલે તો ચેહરોં પે લગાયા—ફિર દોનોંને માબૈને[8] ગેલીમ[9] ઉનકો લે ટાયા
લેકર જો ચલે રોના અલીકો બહોત આયા—શબ્બીરને પૂછા તો યે હૈદરને સુનાયા
રોના હે યે૦ જબ હલ્કે તૂ કટવાએગા પ્યારે
કોઇ તેરા લાશા, ન, ઊઠા લાએગા પ્યારે. ૧૦૦

કયા લાશકે આનેકા સુનાઉં હશમો જાહ—બાલીંપે હસન પાએંતી શબ્બીર થે વલ્લાહ
અબ્બાસકા કદ છોટા થા ઉનરોઝોમેં જો આહ—સર પીટતે લાશે કે તલે આતે થે હમરાહ
અંબોહ ફિરશતોંકા ઇધર ઔર ઉધર થા
ઔર શાઓંકા ગોલ[10] આગે બરેહના, કિયે, સર થા. ૧૦૧

અબ્બાસપે રિક્કત જો બહોત હોતીથી તારી[11]—સમઝાતે થે શબ્બીર, કે, કયું ? કરતે હો ઝારી
બાબા નહીં તો માંહે તસલ્લીકો તુમ્હારી—હમ કયા કરેં જીતી નહીં માદર ભી હમારી
શબ્બીરકા યે કલમા જો સુન પાતે થે હૈદર
યે આલમે ગશમેં પે, તડપ જાતે થે હૈદર. ૧૦૨

લાશા લિયે પોંહચે સરે દરવાઝે જો બારે[12]—લિપટે હુવે મસનદસે હરમ રોતે થે સારે
અબ્બાસે અલી રોતે હુવે ઘરમેં સિધારે—દિખલાકે ગિરેબાન ખુદા માંકો પુકારે
લો ખાક મલો મુંહપે રિદા ફેંકદો સરકી
અઈ અમ્માં ચલો લેનેકો લાશ આઇ પદરકી. ૧૦૩

૧ અંધાર છે વાવયલાનો એટલે—અફસોસ—ફરયાદ. ૨ રોઝી ૩ પેટી મુરદાની યાને જનાઝો. ૪ અજલનું જાણી કરીને ભુલી જવું. ૫ હાથમાં. ૬ ઉંચું માથું. ૭ બે કરાર. ૮ અંદર. ૯ ઉનની કાંમળ. ૧૦ ટાળું. ૧૧ એકાએક દેખઇ આવવું. ૧૨ બારણા આગળ.

સબ રોતે હુવે દોડે, કે, લાશા વહીં આયા-હુંજરેમેં યદુલ્લાહકો મસનદપે લેટાયા
અબ્બાસકો અબ્બાસકી માદરને બુલાયા-સદકેકી તરેહ ગિર્દ અલી ઉસકો ફિરાયા

ઓર બોલી, કે, યારબ, મેરે વાલીકો શફા દે
સદકેમેં પિસર દેતી હું વારિસકો બચા દે. ૧૦૪

થર્રાકે અલીને કહા ગુસ્સેસે યે ઉસ આન-હાં થામ ઝબાં અપની કિધરકો હે તેરા ધ્યાન
અબ્બાસપે તૂ સદકે મેં અબ્બાસપે કુરબાન-અબ્બાસકી તૂ કોન યે હઈ ઝાતેમાકી જાન

બીબી કહીં ઝહરાકા એતાબ[1] આએ ન તુઝપર
શબ્બીરકે ફિદયેકો ફિદા કરતી હે મુઝપર. ૧૦૫

યે હે મેરે શબ્બીરકે લશકરકા અલમદાર-માલિક હે હુસેન ઇસકા તુમ ઉસકી નહી મુખ્તાર
ઇસવક્ત મેરે સામને ફિરતે હે યે આસાર[2]-સર નંગે હે ઇસ ફિક્રમે, ઝેનબ સરે બાઝાર

ઝુલ્ફેં સરે શબ્બીરહે ઓર ચેબે સિનાં હઈ
ભાઇકે બરાબર સરે અબ્બાસ રવાં હઈ. ૧૦૬

યે સુનકે કલકે આલે નબીકો હુવા અફઝૂદ[3]-નાગાહ[4] કિસીને કહા અઈ આશિકે માબૂદ
મુશકે[5] બંધા કાતિલભી હે દરવાઝેપે મૌજૂદ-હાઝિર હો યહાં? યા વહીં કૈદી હો વો મરદૂદ

ફરમાયા કે ઝાલિમકો હેજાબ[6] આએગા મુઝસે
લાઓ ન મેરે સામને શરમાએગા મુઝસે. ૧૦૭

હઝરતકે ગિર્દ જમઅ થે અસહાબે બાવફા-ફરમાતે થે હરએકસે આંસૂ બહાબહા
તુમસે વસી રસૂલકા હોતા હે અબ જુદા-વો પૃછલેવે આજ જીસે જો, હો, પૂછના

ગમમેં હમારે ખાક સરોંપર ઉડાઓગે
કલ ખેશ[7] મુસતફાકો, ન, દુનયામેં પાઓગે. ૧૦૮

કી, ઉઠકે સાઅ સાઅ[8] બિનોસાહબાને અર્ઝ તબ-ખાતિરમેં ચંદ મસઅલે હે યાશાહે અરબ
જબ ચાહા ઉસકો પૂછું તો માનેઅ હુવા અદબ-દેતે હે હુકમ આપ, તો, કરતા હું અર્ઝ અબ

ખાદિમ ઉમેદવાર હે ઉસકે જવાબકા
આદમકા મરતબા હે સિવા? યા જનાબકા? ૧૦૯

સરકો ઝુકાકે શેરે ખુદાને દીયા જવાબ-આતા હે મુજકો અપની સના કરનેસે હેજાબ[9]
ગંદુમકે[10]ખાનેસે વો હુવે મોરિદે[11]એતાબ[12]-મેંને બગેરે મનઅ કિયા ઉસસે ઇજતેનાબ[13]

ફાકોંમેં શુક્રે હકસે ઝબાં આશના[14] રહી
નાને જવીં[15] હમેશા અલીકી ગિઝા[16] રહી. ૧૧૦

કી અર્ઝ રોકે ઉસને, કે, યા શાહે લા-ફતા-રૂતબા ઝિયાદા આપકા હે? યા, કે, નૂહકા?[17]
ફરમાયા જબકે ઉમ્મતે સરકશને,[18] કી, જફા-કી. હકમેં ઉનકે, નૂહસે સાબીરને, બદ દોઆ

૧ ગુસ્સો. ૨ નીશાનીઓ. ૩ વધારે. ૪ અચાનક ૫ બેઉ હાથ બાંધેલ. ૬ પરદો. મોઢું છુપાવવાનું. ૭ જમાઇ. ૮ નામ એક અસહાબનું. ૯ શરમ. ૧૦ ઘઉં. ૧૧-૧૨ ગુસા યાને-ગુસ્સાની હદમાં આવવું. ૧૩ બચવું-દૂર રેહવું-પરહેઝ કરવા. ૧૪ દોસ્ત. ૧૫ જવની રોટલી. ૧૬ ખોરાક. ૧૭ નામ એક પયગમબરનું. ૧૮ ફરી ગયેલ-અહંકારી.

બાંધા સિતમગરોંને ગલા રીસમાનસે[1]
મેંને દોઆંએ બદ, ન, કભી, કી, ઝમાનસે. ૧૧૧

ઓર દુસરે સઈદ[2] ન થા નૂહકા પિસર-કાફિર રહા સદા ન, હુવા, દીંસે બહર૦ વર[3] મેરે પિસર રસુલકે હેં પારએ જીગર-યે દોનોં લાએલ અર્શી છલાહીકે હેં ગોહર

સરદારે અહલે ખુલ્દ હેં આલી મકામ હેં
નાના નબી હેં બાપ ઇમામ આપ ઇમામ હેં. ૧૧૨

ફિર ઉસને અર્ઝકી, કે, ગુલામ આપ પર નિસાર-કંદ્ર આપકી સિવાહે, કે, ? મુસેકા ઇફતેખાર ફરમાયા ઉનકો જબ યે હુવા હુકમે કિરદેગાર-ફિરઔનપાસ જાકે કરો હાલે આશકાર[4]

કી અર્ઝ ખૌફ યે હે, કે, જીતા, ન આઉમેં
ગર હુકમ હોતો ભાઇકો ભી લેકે જાઉમેં. ૧૧૩

મુઝસે રસુલેપાકને ઉસ દમ કહી યે૦ બાત-હાં જાકે અહલે કાઅબેમેં પડહ સૂરએ બરાત થે જમઅ વહાં બહોતરસે સનાદીદ[5] બદ સિફાત-લાયા બજા મેં હુકમે શહનશાહે કાએનાત[6]

સુરા૦ પડહા બરાતકા ઇસિ ઇઝો શાનસે
આતીથી મરહબાકી સદા આસમાનસે. ૧૧૪

જબ તૂરપર[7] અસા[8] હુવા મુસાકા અઝદહા[9]-મુસા પકડ ઇસે યે હુવા હુકમે કિબરેયા વો૦ ડરગએ યે થા, બશરિયતકા[10] મુકતઝા[11]-ગૈરઝ ખુદા કિસીસે કભી મેં નહીં ડરા

હૈદર લકબ મિલા મુઝે તિફ્લીકે એહદમેં
દો ઉંગલિયોંસે ચીરા હઈ અઝદરકો[12] મહ-દમે.[13] ૧૧૫

ઇસાકો ઉસને પૂછા તો મૌલાને યે કહા-માદરહે ઉનકી હઝરતે મરયમસી પારસા[14] જબ દર્દે વ-ઝએ હમ્લ ઉન્હેં કાઅબેમેં હુવા-આઇ નિદા યે ગૈબ, કે, બાહેર યહાંસે જા

યહાં કોઇ અમ્રે ગૈરે એબાદત રવા નહીં
તાઅંતકી યે જગા૦ હે. વિલાદતકી જા નહીં. ૧૧૬

ઓર વકત આયા મેરી વિલાદતકા જીસ ઘડી-માદર મેરી દોઆંકે લિયે કાઅબેમેં ગઇ બાહેરસે ફાતેમાકો સદા યે૦ કીસીને દી-આ. અંદર આ. તૂ. કાઅબેમેં અઈ માદરે અલી

મરયમસે મરતબા તેરા ઇસદમ ઝિયાદ હઈ
તૂ. હઈ. કનીઝે ખાસ અલીઆના૦ ઝાદ હઈ. ૧૧૭

યે કેહતે થે કે શેરે ખુદાકો ગશ આ ગયા-પરદેકે પાસ આનકે ઝૈનબને યે૦ કહા ભાઇ હુસૈન લોગોંસે ઇતના કહો ઝરા-ઘર અપને જાઓ વકતે મુલાકાત હો ચુકા

આતે હૈં ગશપે ગશ શહે દીનો મકાનકો
જી ભરકે દેખને દો હમેં બાબા જાનકો. ૧૧૮

રોતે હુએ વિદાઅ હુએ શેહકે દોસ્તદાર-ઝૈનબ બલાએં લેને લગીં રોકે ઝાર ઝાર બેટોંસે તબ યે કેહને લગે શાહે ઝુલફેકાર-આઓ મેરે કરીબ, કે, હે, વકતે એહતેઝાર[15]

---

૧ દોરડાથી. ૨ નેક. ૩ ભાગીદાર. ૪ ઝાહેર. ૫ આગેવાન-મોટાઓ. ૬ દુનયા. ૭ એક પહાડ છે શામના મુલકમાં કે જ્યાં. હ મુસા. અ.ને તે પહાડ ઉપર કુદરતે ખુદાથી ઝાડ સાથે વાત થતી હતી. ૮ લાકડી. ૯ અજગર. ૧૦ ઇનસાનીયત. ૧૧ સબબ-મતલબ. ૧૨ મોટો સાંપ. ૧૩ ઘોડીયું-પારણું બચાઓનું. ૧૪ પરહેઝગાર. ૧૫ મોત આવીને ઉભુ રહેલ મોતની અણીનો વખત.

યે સુનકે રોતેરોતે દમ ઉનકે ઉલટ ગએ
બારા૦ પિસર અલીકે કદમસે લિપટ ગએ. ૧૧૯

રોએ અલી હુસનકો ગલેસે લગા લગા—ઓર હાથ ઉનકે હાથમેં નૌ[1] બેટોંકા દિયા
અબ્બાસે નામદારકે હુકમેં ન કુચ કહા-ચુપકે ખડે થે .સામને ઓર રંગ ઝર્દ થા

પાસે અદબસે બાપકે, કુચ કેહ, ન, સકતે થે
માં ઉનકો દેખતીથી, વો૦ મુંહ માંકા તકતે થે. ૧૨૦

ઉમ્મુલબની કદમપે ગિરી, બોલે, સરકે, બાલ-કી, અર્ઝ યા અલીયે વલી શેરે ઝુલજલાલ
અબ્બાસસે હઈ ખાતિરે અકદસપે કુચ મલાલ[2] ?-લોંડી હુમેં ગુલામહે હઝરતકા મેરા લાલ

રેહતા, ન ? ખિદમતે હસને ખૂશ સેફાતમેં ?
હાથ ઇસ ગુલામકા ન, દિયા, ઉનકે હાથમેં. ૧૨૧

ઉમ્મુલબની સે રો, કે, અલીને કહી યે૦ બાત-દેતા હુસનકે હાથમેં કયુંકર મેં ઇસકા હાત
શૈદા તેરે પિસરકા હઈ. શબ્બીરે ખૂશ સેફાત-ઓર આશિકે હુસૈન હઈ અબ્બાસે નેકઝાત

શાને બહાદરી હે તેરે નૂરે અઈનમેં
ઇસકા અઝલસે હાથ હઈ દસ્તે હુસૈનમેં. ૧૨૨

યે કેહતે હી બેતાબ હુયે હૈદરે કર્રાર-શબ્બીરકી ગુરબત પે જીગર હો ગયા અફગાર
એક સિમ્તસે નૌહા૦ સુના, નાગાહ, કઇબાર-લેટે થે, કે, ઉઠ બૈઠે. યે કરતે હુયે ગુફતાર

કિસ દર્દ રસીદા૦ કી, યે, ફરયાદો બુકા હઈ
યે તો મેરે અબ્બાસકે રોનેકી સદા હઈ. ૧૨૩

સબ બોલે વોહી રોતા હઈ યે કેહકે બસદ યાસ-બાબાહી મુઝે ભુલેતો અબ કિસકી રખું આસ
સોંપા, ન, હુસનકો, મુઝે. કમરૂતબા થા અબ્બાસ-અબ આજસે બૈઠુંગા, ન, મેં, ભાઇયોંકે પાસ

હમસૂરતો હમ શાને શહે કિલઆ શિકન થા
કયામેં, ન, સઝાવારે ગુલામીએ હુસન થા ? ૧૨૪

નાચીઝ સહી કમસહી, મેં રૂતબેમેં. લીકન[3]-બાબાને ગુલામોંકે, ભી, હુકમેં કહા કયાકયા ?
હાથ ઉનકા પકડકર હુસને પાકો સોંપા-અબ્બાસ ગુલામોંસે ભી, કમ મરતબા૦ ઠેહરા

મિરાસકી ખાહેશ ન, વિરસેકી તલબ હઈ
પર ભાઇયોં મેં મેરી હેકારત, તો, ગઝબ હઈ. ૧૨૫

રોકર કહા મૌલાને બબસ,[4]ઉસકો હઈ વસવાસ-કયું કયું મેરા અબ્બાસ નહીં આતા મેરે પાસ ?
યે સુનકે ગએ સરકો ઝુકાએ હુએ અબ્બાસ-ઓર બાંધકે હાથોંકો, યે, કી, અર્ઝ બસદ યાસ

વો૦ દર્દ હઈ મુઝકો, કે, એફાકા નહીં બાબા
ઇન સબકા હે આકા મેરા આકા નહીં ? બાબા. ૧૨૬

ફિર રોકે કહા રાઝીયે તકદીરકો લાઓ-મઝલૂમકો લાઓ શહે દીલગીર કો લાઓ
શમએ લહદે સાહેબે તતહીરકો લાઓ-શબ્બીર કો લાઓ મેરે શબ્બીરકો લાઓ

---

૧ યાને-નવ (૯). ૨ રંજ-ઉદાસ. ૩ પરંતુ મગર. ૪ બે ફાયદા વના કારણે.

લાઓ ઉસે જીસપર ફલકે ઝુલ્મ ગિરેગા
સર જીસકા ઇસી ફૂફેમેં નેઝેપે ફિરેગા. ૧૨૭

શબ્બીરજો આએ. તો. કહા. હાથોંકો ફઈલાવ-બેટા, મેરે અબ્બાસકો.તુમ સીનેસે લિપટાવ
અબ્બાસસે ફરમાયા, કે, તુમ 'પાંઉંપે ઝુકજાવ-પાબોસીએ શબ્બીરકી આદાબ બજા લાવ

શબ્બીર મેરા પંજે હઈ ઇઝ્ઝત હઈ શરફ હઈ
તૂ મેરા અલમ હઈ યે, પયંગમ્બરકા ખલફ હઈ. ૧૨૮

ખિદમતસે કીજીઓ, ન, કિસી હાલમેં કોસુર-તુ એક મુસ્તેબાંકહે યે, હઈ, ખુદાકા નૂર
દિલબંદ ફાતેમાકા હઈ પાસે અદબ ઝરૂર-જો ઉસકે દિલસે દૂર હઈ વો૦ હઈ ખુદાસે દૂર

આકાંકા સાથ, તા, દમે મુરદન,[1] ન, છોડીઓ
સબ છૂટેં, પર, હુસઈનકા દામન, ન. છોડીઓ. ૧૨૯

બચ્ચોં સમેત, જબ, યે, વતનસે કરે સફર-પહેલે મેરે હુસઈનસે તૂ બાંધીઓ કમર
પોંહચે જો કરબલામેં યે સુલતાને બહરોબર-ઈમેકી ચોકી શામસે તૂ, દીજો, તા, સહર

રોઝે નબર્દે[2] માબેરકા૦ આરાઈ કીજીઓ
પાની હો ઉસપે બંદ તો સક્કાઇ[3] કીજીઓ. ૧૩૦

ફિર બોલે યેં૦ ઝઈનબસે, કે, લાઓ, જો, હો,કુચ માલ-હિસ્સેકે મોવાફિકં મેં, કરૂં. હિસ્સે અતશાલ
વો૦ બોલી, કે. મુતલકં નહીં અઈ શાહે ખુશ ઇકબાલ-હઝરતને કહા શુક્ર ખૂશાહાલ ખૂશાહાલ

ગંજીનએ તાઅતે ખુદા લેકે ચલા હૂં
જો કુચ થા રહે હકં[4] મેં વો૦ સબ દેકે ચલા હૂં. ૧૩૧

હાં ઝેહર ભરી તેગસે ઝખમી હઈ સર અપના-યે, જીન્સે શહાદતભી જો બટજાએ તો અચ્છા
હઈ ઝેહરાકા માલિકતો હસન દિલબરે ઝહરા-બાકી રહી શમશીર, સો, શબ્બીરકા હિસ્સા

બેટે મેરે કુરબાનિયે દાવર હુવે દોનોં
કયા હિસ્સે યે!! દોનોં કે, બરાબર હુવે દોનોં. ૧૩૨

અબ્બાસને દેખા રૂએ હઈદરકો કઝારા-મૌલાને કહા ઉસમેં નહીં હિસ્સા તુમ્હારા
પર દિલ શિકનીભી, ન, હુઈ ઉસકી ગવારા-કુચ સોચકે મૌલાને, યે, ઝઈનબકો પુકારા

ખાતિર હે બડી ફિદયએ શબ્બીરકી હમકો
રખ દો મેરે અબ્બાસકે કાંધેપે અલમકો. ૧૩૩

ઝઈનબસે યે કેહતેથે કે ગશ કરગએ હઈદર-ઓર જાનિબે અલ્લાહો પયમબર ગએ હઈદર
સબ રેહગએ રોતે લબે કોસર ગએ હઈદર-ગુલ હઈદરીયોમેં હુવા લો મરગએ હઈદર

હઈ અંઝે "દબીર" અબ યે પયમબરકે વસીસે
બખ્શો વો૦ કેનાઅત, કે ન સાઇલ હોં કિસીસે. ૧૩૪

૧ મરવાના દમ સુધી. ૨ લડાઈનું મયદાન. ૩ પાણી પીવરાવનાર. ૪ ખુદાની રાહ.

મજલિસ ચૌથી હંઝરત ઈમામ હંસનુલ મુજતબા અંલયહિસ્સંલાતો વસ્સલામો અંલયહ કે બયાનમેં

મરસિયા પહેલા.

મસજીદમેં કંત્લ જબ શાહે ખૈબર શિકન હુયે—ઝીનત વો૦ સરે મીરે ઇમામત હંસન હુયે
સિબ્તે રસૂલ જબકે ઇમામે ઝમન હુયે—મમનૂન[1] ફૈઝે આમસે સબ મરદોઝન હુયે

ચરચા થા ખૂબીયોંકા ફલકસે ઝમીં તલક
ખુલ્કે હંસનકા શોર થા અંર્શે બરીં તલક. ૧

હંલ્લાલે મુશકેલાતે અમીરો ફકીર થે—ઓર શાહેલાઅતાકે મોઅંઝ્ઝમ વઝીર થે
કાંઝીમે મકામેસર દરે ગરદૂં અમીર થે—કયા ગૌહરે નસબમેં અંદીમુન[2] નઝીર થે[3] !!!

નાના રસૂલ બાદશાહે મશરકૈનસા
બાઝૂ અગર દિયાતો ખુદાને હુસૈનસા. ૨

રૂતબેમેં હંસન ઓર હુસૈન એકહેં વલ્લાહ—એક હૈ સિયુમ "યા"કા,, ઝિયાદ ઉસમેં હેં પૈદા
સો શૈકે[4] હંસનપર નહીં શપ્પીરકો અસલા[5]—વાઝેહ હૈ હર મોમેનીકે પર યે મોઅંમ્મા[6]

દસ હોતેહેં "યા"કે, સો, ઇશારે યેહી બસ હૈ
હૈદરકે વસી બાઅંદે હસન અંદદમેં દસ હૈ. ૩

"યા"હસતીએ શપ્પીરકા ઉસ"યા"સે, હૈ ઇદરાક[7]—દસ સાલ જીયે બાઅંદે હંસન બા દિલે ગંમનાક
જીસ સાલ હુવા માતમએ પંજેતને પાક—થે સાઠ સિને હિજરીયે શાહનશહે લોલાક

એ દિલજો નબી હૈ તો હંસન એસરોપા હૈ
યે હંઝરતે શપ્પીરકી તારીખે કંઝા હૈ. ૪

સબ દરજે મુઝે ઉનકે નઝર આએ બરાબર—એક નૂરહે એક જીસ્મહે એક રૂહ હે યકસર
મઝલૂમહે શપ્પીરકે માનિંદભી શબ્બર—ગુઝરા જો હુસૈન ઇબ્ને અંલીપર વો૦ હંસનપર

રોદાદે હસન કાંબિલે ફરયાદો બુકા હૈ
દિલ ઝેહરસે સર શિમ્રકે ખંજરસે કટા હૈ. ૫

શેહને તો પિયા ઝેહર લબે લાઅંલે હંસનસે—પ્યાસે રહે મકંતલમેં હુસૈન ઉનકે દહનસે[8]
હાંસિલ કિયા ઝંખ્મોંકા, મઝા ભાઇકે તનસે—એઝાર રહે બાઅંદે ફના ગોરો કફનસે

પામાલ હુએ જીસ્મે શહે તિશ્ના જીગરસે
મેઅંરાજ મિલી નેઝેપે શપ્પીરકે સરસે. ૬

---

૧ એહસાન ૨ નાયાબ—જે, કે, તેના જેવી બીજી ન મળતી ચીઝ. ૩ જેવું. માનીંદ. ૪ ચડ-થાતાપણું. ૫ બીલકુલ. ૬ છુપી ચીઝ—યાને જેમાં છુપો કેદ સમાયેલો હોય તે. ૭ સાબીત છે. ૮ મોઢાથી

ગર બાનૂએ શબ્બીર ફિરી બલવેમેં દરદર-નામૂસે હુસનબી થા શરીક ઉમેં ખુલેસર
ઝૈનબ જો બહન ઉનકી વોહી ઇનકી હઈ ખાહર-કુબરાહે બહુ ઇનકી અગર ઉનકી હઈ દુખ્તર
બાકિરકે ગલેમેં જો પડા હલકો રસનકા,
પોતાહે વો ઉનકા તો નવાસા હે હુસનકા. ૭
સાબિત હઈ અહીદીસે રસૂલે દોસરાસે-યાઅને હઈ બરાબર યે મેરે દોનોં નવાસે
એક અશ્ક ગિરે નઝરે હુસન જો, કે, વિલાસે[1]-ઝામિન હૂં મિલે હસ્તબેહિસ્ત ઉસકો ખુદાસે
બાઅદ ઉસકે હો, મુસતાજીએ[2] દોઝખતો બચાહૂં
હકે ઉસકો નદે ખુલ્દ, તો, મેં, કેહકે દિલાહૂં. ૮
લિખતાહે યૂં બેહારમેં રાવી યે ખૂશ, કલામ-એક દિન સવાર જાતેથે શાહે ઝૂલ એહતેરામ
ખુદ્દામથે સવારીમેં સરગર્મ એહતેમામ[3]-ઝુકતેથે સફ બસફ પએ તસલીમ ખાસોઆમ
થી રોશની ઝિયાદ તજલ્લીએ તૂરસે
રસ્તે ભરેથે નૂરે ઇલાહીકે નૂરસે. ૯
નાગાહ આયા સામને એક મર્દ ખીરાસર[4]-ઔર જાનિબે ઇમામ દોરૂશતીસે[5] કી નઝર
મુંહસે કલામ સખ્ત કહે ઉસને બેશતર[6]-તરકે અદબાહે લાઉં ઉસે કિસ ઝબાનપર
સમઝા, ન, રૂતબએ શહેઆલી મકામકો
દુશનામદી[7] ઇમામ એલઈહિસ્સલામકો. ૧૦
જબ વો હુવા ખામોશ તો સર શેહને ઉઠાયા-ક્યા હિલ્મ હઈ !!! ગુસ્સાતો ન આયા તરસ આયા
હંસહંસકે સલામ ઉસકો કિયા ઔર યે સુનાયા-ક્યા ભાઇ તુમ્હેં ફિકરે મઈશતને[8] સતાયા ?
ખોલી હઈ ઝબાં દસ્તોદરાઝી હઈ એના પર[9] ?
નંઇ હાથપે કાબૂહે તુમ્હારા ન ઝબાં પર. ૧૧
બિલફર્ઝ હુસન બદ હઈ તો નુકસાં તેરા ક્યા હઈ ?-હરએકકી મનઝિલ હઈ જુદા કબ્ર જુદા હઈ
શાયદ ન મેં અઇસા હૂં જો કુચ તૂને કહા હઈ-ફિર હશ્રમેં કેહ કિસકે લીયે જાએ હૈયા હઈ ?
બદ કેહકે હુસનકો ન ખરાબ અપની ઝબાંકર
જો કુચ તેરી હાજતહો મેં બરલાઉં બયાંકર. ૧૨
મુઝસે સોવાલ કર કે મેં હાજત રવા કરૂં-ઔર દર્દ મુફલેસી હો તો ઉસકી દવા કરૂં
ગર તૂ મરીઝ હો તો શેફાકી દોઆ કરૂં-હોવે કિસીકા કર્ઝ તો ઉસકો અદા કરૂં
તનહા હઈ ગર તૂ આ કે મેરા ગમગોસારહો
પઈદલ હઈ ગર તૂ ઘોડેપે મેરે સવાર હો. ૧૩
ભુખા હોતો ચલ સાથ તુઝે આબો ગિઝાદેં-ઉરયાં હો તો હમ ખિલઅતે ઝરતાર પિન્હાદેં
ગર સામના દુશમનસે હો શમશીરે વિગાદેં-બરસોકા મરઝ હો તો અભી તુઝકો શેફાદેં
કાફિર હોતો ઇમાન લે બેઝર હોતો ઝરલે
દોઝખસે હેરાસાં[10] હોતો ફિરદોસે[11] બરીંસે. ૧૪

૧ મોહબ્બતથી. ૨ લાયક ૩ સુખ દુખમાં ભાગ લેનારા દોસ્તો. ૪ અહંકારી. ૫ તોછડાઈથી
૬ બહુજ. ૭ બદ કલામ કહ્યા. ૮ રોઝીએ યાને તે ચીઝ કે જેને ખાવાથી જીવનદોરી ટકી શકે છે.
૯ દુખ ઉપર કિંવા મોહતાજી ઉપર ? ૧૦ ખોફ-ડર. ૧૧ એક જન્નતનું નામ છે.

મોહતાજહે, પે, ખલ્કકે હાજત રવા હૈં હમ–વલ્લાહ સાહેબે શરફે "હલઅતા" હૈં હમ
જો દર્દ લા દવા હો તો ઉસકી દવા હૈં હમ–મુશકિલ કુશાકે લાલ હૈં મુશકિલ કુશા હૈં હમ

હમકો રેઝાએ ખાલેકે અકબર અઝીઝ હૈં
સાઇલસે ઘર અઝીઝ હૈં ન સર અઝીઝ હૈં. ૧૫

હાઝિર રહૂંગા મેં તેરી ખિદમતમેં રોઝો શબ–હરગીઝ કીસી તરેહકા નહોગા તુઝે તઅબ[૧]
મેહમાનોંકો દોસ્ત રખતે હૈં સબ ખાસગાને રબ–દેંગા હુસૈન તુજકો ઝરોમાલ બે તલબ

હમ આલે મુસતફા હૈં યે સબ ઘર રહીમ હૈં
મુજસે ઝિયાદા૦ મેરા બિરાદર કરીમ હૈં. ૧૬

સુનકર કલામે બાદશાહે આસમાં સરીર[૨]–કાંપા મિસાલે બેદ સરાપા[૩] વો૦ મર્દ પીર
બે ઇખ્તેયાર રોકે પુકારા કે અય કદીર–તેરા કોઇ અદીલ[૪] ન ઉસકા કોઇ નઝીર

શેરે ખુદા વસીયે નબી લા કલામ હૈં
હક્કા કે તૂ એમામ હૈં ઇબ્ને એમામ હૈં. ૧૭

હૈદરસે બુગઝથા મુઝે ઔર આપસે એનાદ[૫]–માનિંદે રૂહો જિસ્મ હુવા આજ ઇત્તેહાદ[૬]
દિલસે તમામ મહવ હુએ બાતેની ફેસાદ–અબ બખશીયે ખતાકો યેહી હૈં મેરી મોરાદ

તાઅઝીર[૭] દીજે તેગે દોદર્દ કર નિકાલીયે
તકસીરવાર હૂંમેં, ઝબાં કાટ ડાલીયે. ૧૮

છાતી લગાકે કેહને લગા વો૦ ખુદાકા નૂર–બેતાબ કિસલીયે હૈં તેરા કુચ નહીં કોસૂર
ઇમાન લાયા તૂ મેરે દિલકો હુવા સોરૂર[૮]–નઝદીક તૂ બેહિસ્તસે હૈં ઔર સકરસે[૯] દૂર

આલે નબીકી તુજસે મોહબ્બત ઝિયાદ હૈં
તુઝસે હુસેન ખૂશી હૈં ખુદા તુઝસે શાદ હૈં. ૧૯

જબ હૈદરે સફદરસે ઝમાના હુવા ખાલી–એકબાર લઈનોંને બિના[૧૦] ઝુલ્મકી ડાલી
બેદીન હૂએ શામકે હાકિમકે મવાલી[૧૧]–લશકર કિયા તય્યાર પએ સય્યદે આલી

સબને પિસરે હિન્દકે કેહનેસે જફા કી
મા બર્દને સફર રાહમેં હઝરતસે વિગાકી.[૧૨] ૨૦

જબ આપને દેખા, કે, નહીં કોઇ મદદગાર–જાકર પિસરે હિન્દસે તબ સુદ્દે, કી નાચાર
ઉસપરભી, અદાવતસે, ન બાઝ આયા સિતમગાર–ઇસ, તરહસે, શફકરસે વો૦ કરને લગા ગુફતાર

ક્યું. આતે નહીં? દુસરે ખાલિકકે, વલીભી
બયઅત કરેં હાકિમકી હુસૈન ઇબ્ને અલીભી. ૨૧

ફરમાયા હુસનને કે અબસ[૧૩] હે યે એરાદા૦–ક્યૂં હોતાહે નઝરોંસે પયમબરકી ફેતાદા૦[૧૪]?
ઝાલિમકે લિયે બાબે જહન્નમ હૈં કોશાદા૦–મનઝૂર ન કર ઝુલ્મોસિતમ ઔર ઝિયાદા૦

૧ દુખ–હએરાનગતી. ૨ તખ્ત–બાદશાહી. ૩ માથાથી પગ સુધી. ૪ મરતબામાં બરાબરી કરનાર. ૫ દુશમની–વેરભાવ. ૬ એકયતા–દોસ્તી. ૭ શિક્ષા. ૮ ખૂશી. ૯ દોઝખથી. ૧૦ પાયો. ૧૧ મદદગાર. ૧૨ લડાઇ કરી. ૧૩ નકામો–બે ફાએદા. ૧૪ પડી ગયેલ (દુર થયેલ.)

શબ્બીર કભી તેરી એતાઅંત ન કરેંગે
સરદેંગે મગર વોહ તેરી બઈઅંત ન કરેંગે. ૨૨

ઉસ દિનસે હૂએ, ખાનાનશીં કિબલએ હાજાત—યહાં જોઅંદાહ હૂઇ કાતિલેજાં આપકી હઈહાત
મરવાંકોભી યસરબમેં યેહી ફીક્રથી દિનરાત—ઓર બીચમેં અઈ સુનિયાહ દલાલએ બદઝાત
આરામ નથા હાકિમે શામીકે જીગરકો
ભિજવાતાથા હરરોઝ નયા ઝેહર ઇધરકો. ૨૩

અસમાને કઇ બાર મોહંમદકો રૂલાયા—ગાહ,[1] શેહદમેં,[2] ગાહ, શીરમેં,[3] ઝેહર ઉનકો ખીલાયા
ગાહ, ખાનેમેં, ગાહી, રોતબેતરમેં,[4] મિલાયા—કેહતેથે હસન કયા કરૂં મેં બારે ખુદાયા
શેહરોંમેંભી, ઓર ઘરમેંભી, સામાં હઈ અજલકે
દુનયા મેરી કાતિલ હઈ કહાં જાંઉં નિકલકે. ૨૪

ઉન ઝેહરોંસે જો બચ ગયા ઝહરાકા વોહ દિલદાર—અસમાકે ઘર અઈ સુનયાહ દાખિલ હુઇ એકબાર
દેકર તમએ, લાઅંલો, દૂરો દિરહમો દીનાર—એક શિશએ ઝેહર ઉસકો દિયા ઓર કિયા ઇઝહાર
અબ મોતકા પઈગામ બડી ધૂમસે આયા
યેહ ઝેહર હસનકે લિયે હઈ રૂમસે આયા. ૨૫

યે ઝેહર વોહ હઈ જીસસે, કે, હો ખુશ્ક સમંદર[5]—ઇસ ઝેહરસે દરયાકી તરેહ પાનીહો પથ્થર
પઈદા ન ઝેરાઅંતહો[6] ગિરે જો યે ઝમીંપર—પાની ન હસન માંગેંગે ઇસિ ઝેહરકો પી કર,
કયું મોઅમેનો કયા ચર્ખકી તજવીઝ હઈ એજન !!!
યે ઝેહરે જફા ઓર દિલે ઝહરાકા કલેજા !!! ૨૬

સોતાથા જહાં શાહે ઉમમ કા તાલએ બેદાર—શબકો ગઇ ઉસ હુજરેમેં છુપકર યે જફાકાર
બાલીંયે હસન પાનીકા થા કૂઝએ સરશાર[8]—ઉસ કૂઝેમેં સબ ઝેહર મિલા આઈ યે મક્કાર
સોતેસે હસન ઉઠે, તો કિસ કેહરકી થી પ્યાસ
પાનીકી નથી પ્યાસ ઉસી ઝેહરકી થી પ્યાસ. ૨૭

ઝઈનબ વહાં સોતીથી પર ઉનકો ન જગાયા—ખૂદ કૂઝેકો ઉસ પ્યાસકી શિદ્દતમેં ઉઠાયા
સાગીકો હટાકર લબે અકદસસે લગાયા—એક ઘૂંટ પિયા હોગા કે મુંહકો જીગર આયા
હલકૂમસે તા, નાફ[9] કલેજા હુવા ટુકડે
ગંમસે જીગરે હઈદરો ઝહરા હુવા ટુકડે. ૨૮

નોબાર[10] દિયા ઝેહર પે[11] મતલબ ન બર આયા—આખિરકો, ઉન્હેં પાનીમેં અલમાસ પિલાયા
ઉસ પાનીકો પાતેહી યે બેહનોંકો સુનાયા—લો અબ હમેં તકદીરને તુમ સબસે છુડાયા
પાનીથા કે આબેદમે શમશીર પિયા હઈ
ઇસ પાનીને સો ટુકડે કલેજેકો કિયા હઈ. ૨૯

---

૧ કોઈ વખત. ૨ મધમાં. ૩ દૂધમાં. ૪ તાઝી. રસદાર ખજૂરમાં. ૫ તે એક એક જાનવર છે ઉંદર જેવું જે, કે, અગ્નીમાંથી પેદા થાય છે અને તે જો અગ્નીમાંથી બાહેર નીકળે તો તે મરી જાય છે કેટલાક એમ પણ કહે છે કે તે એક પક્ષી છે કે તેને અગ્ની અસર કરી શકતી નથી. ૬ ખેતીનો પાક. ૭ ગેર વ્યાજબી. ૮ લબરેઝ-ભરેલો. ૯ ડુંટી. ૧૦ નૌ વખત (૯) ૧૧ પરંતુ.

હાથોંસે કલેજેકો બેહોત થાના જો બારે-કુચ દર્દકો વકેશ હુવા ઝઈનબકો પુકારે
ઉઠો બહન ઉઠો કે મેં હૂં ગોર કિનારે-વો૦ ચોંકકે ચિલ્લાઈ કહો સદકે તુમ્હારે
ફરમાયા ઈશારેંસે અભી પાની પિયા હઈ
એક કતરેને તો, નાક જીગર ટુકડે કિયા હઈ !!! ૩૦
ઓર બોલે મેરે જીનેસે અબ હાથ ઉઠાઓ-ઝઈનબ મેં નહીં બચનેકા ભાઇકો બુલાઓ
કેહદો મેરે કાંસિમકો ગલે આકે લગાઓ-ઓર આંખિંદો અકબરકોભી લેતે હુએ આઓ
કેહદો કે સોબઁન આખેરી સુનજાઓ હમારા
રૂખ઼સત કરો, તાબૂતો કફન લાઓ હમારા. ૩૧
ફરમાતેથે હંસન કે બુલાઓ હુંસઈનકો-થા દમબદમ યે હુંકમ કે લાઓ હુંસઈનકો
ભાઇકા હાલેઝાર સુનાઓ હુંસઈનકો-ટુકડે મેરે જીગરકે દિખાઓ હુંસઈનકો
કેહદો, કે જલ્દ આઇયે રેહલતકા વકત હઈ
સુનજાઇયે કુચ આકે વસીયતકા વકત હઈ. ૩૨
બોલે ઈમામ આહ નહીં તાકતે સોબઁન-જીસકી કોઇ દવા નહીં વો૦ દર્દ હઈ બહન
લિપટી ગલેસે ભાઇકે રોકર વો૦ ખસ્તાતન-યે બેકરારથે, કે સંભલતે નથે હંસન
દર આયાથા જો ઝેહર જીગરમેં ઈમામકે
ઝુકતેથે બારબાર કલેજેકો થામકે. ૩૩
કુલસૂમસે, ફરમાયા જીગર થામલો મેરા-ઝઈનબસે કહા દરકો હાઝિર કરો બેહના
કાંસિમસે યે રોકર કહા ઓર યાસસે દેખા-જા, મેરે યતીમ અપને ચચાકો તૂં બુલાલા
યે હાલ સુનાના ન ચચાજાનકો અપને
પર ચાક ઝરા કરલો ગિરેબાનકો[1] અપને. ૩૪
કાંસિમતો ચલા જાનિબે શબ્બીર બુલેસર-બ્યાં તશ્ત રખા સામને ઝઈનબને જો લાકર
હંઝરતને ઝુકાયા દહને પાકકો ઉસપર-ફિર ટુકડે કલેજેકે નિકલને લગે બાહર
બેહોશ, જો, હોજાતેથે અંદોહો મેહનસે
ગૈશમેંભી લહૂ બેહતાથા હંઝરતકે દહનસે. ૩૫
કાંસિમને જાકે દી શહે ઝીજાહકો ખબર-દારેફનાસે[2] આપકે ભાઇકા હઈ સફર
દોડે હુંસઈન ચાકગિરેબાં[3] બરહના સર[4]-દેખા તડપ રહે હઈ શહનશાહે બહરોબર
ગિરને લગે ઝમીંપે જીગર ગૈમસે ફટ ગયા
ફઈલાકે હાથ ભાઇસે ભાઇ લિપટ ગયા. ૩૬
આતેહી ગલે ભાઇકે લિપટે શાહે વાલા-રોરોકે કહા ખઈરતો હઈ ? અઈ મેરે ભૈયા
હંઝરતને કહા ખઈર કહાં ! કુચ હઈ અપના-પર ગૈમ હઈ યેહી હમકો, કે તુમ હોગયે તનહા
ઝઈનબને કહા સામને ઉસ તશ્તકો ધરકે
લો દેખો યે સબ ટુકડે હંએ ભાઇકે જીગરકે. ૩૭
શબ્બીરને કી આહ કલેજેકો પકડકર-નાગાહ નઝર આગયા વો૦ ઝેહરકા સાગર[5]
પીનેકે એરાદેસે ઉઠાને લગે સરવર-તબ ફેંકકે ઉસ કૂઝેકો કેહને લગે શબ્બર[6]

૧ પેરણ. ૨ ફાનીદુનયા. ૩ પેરણ ફાડીને. ૪ ઉઘાડે માથે. ૫ પ્યાલો-વાસણ. ૬ હ. ઇમામ હસન અ.

સોચો તો શરીઅંત મેં રવા અઈસી કંઝા હઈ ?
અબ કૌન યતીમોકા મેરે, તેરે સીવા હઈ ૩૮
ગો શૌકે શહાદત હઈ મગર દિલકો સંભાલો—તાબૂત તો કાંધેપે બિરાદરકા ઉઠાલો ?
દસ સાલ ભલા મેરે યતીમોંકો તો પાલો ?—તુમ હાથોંસે અપને મેરી તુરબતતો બનલો ?
જીબરીલને જબ, મહઝરેખૂં[1] તુમકો દિયાથા
કુચ યાદ હઈ ? કયા આપને ઇકરાર કિયાથા ? ૩૯
હમકો તો મિલા ઝેહરકા પાનીભી બિરાદર—પર તુમકો તો પાનીભી ન હોયેગા મોયસ્સર
હાં નઝઅમેં[2] તુમ પાઓગે આબેદમે ખંજર—મુઝસેતો કહીં ઝુલ્મ સિવા હોંએગે તુમપર
મરજાઉંગા જબ મેં તો મુઝે રોએગા ભાઇ
લાશેપે તુમ્હારે ન કોઇ હોએગા ભાઇ. ૪૦
ફિર યૂં કહા અંબાસકો કે અઈ વફા શેઆર—છુટપનસે તુમકો કરતા હઈ શબ્બીર દિલસે પ્યાર
ઓર તુમભી ઉનકે નામપે સો જાંસે હો નિસાર—હાજત તો કુચ નહીં હઈ સોફારિશકી ઝિનહાર
તુમ શાહે બે કસાંકી રેફાકત[3] ન છોડયો
ભાઇકા અપને દામને દૌલત ન છોડયો. ૪૧
વકતે જેહાદ[4] માઅરકા० આરાઇ કીજીયો—પ્યારી ન જાન ભાઇસે, અઈ ભાઇ કીજીયો
લેકર અલમકો ફોજકી ઝેબાઈ કીજીયો—પ્યાસે હોં અહલેબઈત તો સક્કાઇ કીજીયો
અબ હમતો સૂએ ખુલ્દેબરીં જાનેવાલે હઈ
તુમ ઉનકે સાથ હો યે તુમ્હારે હવાલે હઈ. ૪૨
પોંહુચીથી મુઝકો મખબરે સાદીકસે[5] યે ખબર—શબ્બીરકે નસીબમેં ફેકા હઈ સફર
ગુરબત[6] હઈ તીશનકામી હઈ જાનોંકા હઈ ઝરર[7]—લેકિન ઉસી સફરમેં હઈ દારઈનકી[8] ઝફર[9]
ઇઝહારે અજ્રે હકકે દમે રેહલત ઝરૂર હઈ
ઇનસાંકો વકતે મર્ગ[10] વસીય્યત ઝરૂર હઈ. ૪૩
બંદોકી[11] તરેહ કદમોંપે આકાકે સર રહે—ભાઇપે તીર આએંતો સીનાં સિપર[12] રહે
ઝઈનબકી પરદેદારીકી હરદમ ખબર રહે—શફકતકી[13] ઇસ ભતીજેપે હરદમ નઝર રહે
બેવાઓકા સખ્ત દિલ હઈ ન યે ધ્યાન કીજીયો
કાસિમકો પહલે ભાઇપે કુરબાન કીજીયો. ૪૪
યે કેહકે હરએક સિમ્ત[14] લગે દેખને મૌલા—ઝઈનબસે કહા વાલેદાo કાસિમકી હઈ કિસજા ?
રોકર કહા ઝઈનબને મેં હાલ ઉસકા કહું કયાં !!!—કાતિલ જો તુમ્હારા કોઇ સાબિત નહીં હોતા
સો માદરે કાસિમકો બડી શરમો હયા હઈ
એક કોનેમેં બઈઠી હૂઈ મશગૂલે બુકા હઈ ૪૫
કેહતી હઈ કે હઉં ઝઈનબે કુલસમતો બાહર[15]—સબ જાનતે હઈ ઉનકો જો હઈ ઇસકે બિરાદર
એક ગઈર હૂં ઇસ ઘરમેં તો મેં, શરદરો મુઝતર—સાબિત કોઇ અબતક ન હૂવા કાતિલે સરવર

૧ શહીદ થવાનું કરારનામું. ૨ જાન નીકળતી વખતે. ૩ સાથ. ૪ પએગમબર કીંવા ઇમામના હુકમથી લડાઇમાં ઉતરવું. ૫ હ. રસૂલે ખુદા સ. થી. ૬ મુસાફરી. ૭ ઇજા—દુખ—બીક. ૮ દિન અને દુનયા. ૯ ફતેહ. ૧૦ મરતી વખતે. ૧૧ ગુલામની માફક. ૧૨ ઢાલ ૧૩ મહેરબાનીની ૧૪ તરફ. ૧૫ બહેન.

મૌત અપની તલબ કરતી હઈ ઇસદમ વો૦ ખુદાસે
તુમ ઝેહરસ મરતેહો વો૦ મરતી હઈ હયાસે. ૪૬

શેહ બોલે ઉસે શર્મ હઈ ક્યા? લાઓ મેરે પાસ–ઝહરાકી બહૂ હઈ ઉસે ક્યૂંકર ન હો યે પાસ ઝઈનબ જો ઉસે સામને લે આઇ બસદ યાસ–હઝરતને કહા તુમકો હઈ કિસબાતકા વસવાસ?

તૂ અહલે વફા સાહેબે તોકીર હઈ બીબી
ફરઝંદ તેરા ફિદયએ શબ્બીર હઈ બીબી. ૪૭

કાતિલકો ન બતલાઉંગા મેં ગોકે હઈ માઅલૂમ–મહશરમેં સઝા દઈગા ઉસે ખાલેકે કય્યૂમ તકસીર તેરી ક્યા હઈ? તૂ હઈ કિસલિયે મગમૂમ?–શરમીંદએ એહસાં હઈ તેરા સય્યદે મસમૂમ[1]

બસ નાલઓ ફૂગાંસે ન ટુકડે મેરા દિલ કર
તકસીર જો કુચ કી હો હસનને તો બહલ[2] કર. ૪૮

વો૦ કેહને લગીં આપતો માઅસૂમ હઈ આકા–ઇસયાંસેભી[3] હો પાક ખતાસેભી મોબર્રા[4] લોંડીસે યે ફરમાઓ કે મઈને તુઝે બખ્શા–ઓર હાથમેં શબ્બીરકે, અબ હાથ દો મેરા

મુજકોતો ફકત સોગનશીં હોના હઈ સાહેબ
પરબચ્ચે હઈ કમસિન યે૦ બડા રોના હઈ સાહેબ. ૪૯

શેહને કહા હકકે કરતા હઈ સબ મુશકિલેં આસાન–હાં, લાઓતો કિરતાસો[5] દવાતો[6] કલમ ઇસઆન કુચ કેહના હઈ કાસિમસે મગર હઈ અભી નાદાન–બચપનકી નસીહતપે ન શાયદ યે૦ રખે ધ્યાન

લિખકર ઉસે દેજાઉં જો કિસમતકા લિખા હઈ
દરપેશ[7] અભી એક વાકેઅએ રંજો બલા હઈ. ૫૦

જબ સામને કિરતાસો દવાતો કલમ આયા–કુચ શેહને લિખા ઓર ઉસે સબસે છુપાયા રોને લગે ઓર પ્યારસે કાસિમકો બુલાયા–વો૦ નામા દિયા હાથમેં ઓર રોકે સુનાયા

તડપૂંગા લહદમેં મુઝે રોના ન મેરી જાં
યે ખત હઈ બડે કામકા ખોના ન મેરી જાં. ૫૧

કાસિમકો પ્યાર કરકે કિયા ઇસતરેહ કલામ–ઇસ ઘરકે તુમ ચિરાગહો રૌશન હઈ તુમસે નામ હઈ બરસરે સફર શહે મઝલૂમ સુબ્હો શામ–વો૦ કીજીયો કે જીસ્મેં રેઝામંદહોં ઇમામ

પ્યારે, શહીદે તેગેજફા હોકે આઇયો
ફિરદૌસમેં ચચા પે ફિદા હોકે આઇયો. ૫૨

મુજમલ[8]યે થા જો તુમને સુના આજ મેરી જાં–પોંહચોગે કરબલામેં તો હોજાએગા એયાં[9] નામા૦ વો૦ અપને હાથસે બાચશ્મેં ખૂં ફિશાં–બાઝૂપે ઉસકે બાંધકે ફિર યે કિયા બયાં

ઇસકો સિવાએ વકતે મોસીબત ન ખોલયો
યે૦ હિર્ઝે[10]જાં હઈ ગઈરે ઝરૂરત ન ખોલયો. ૫૩

---

૧ તે શખ્સ કે જેને ઝેર ખવરાવવામાં આવ્યું હોય (હ. ઈમ.મ. હસન. અ.) ૨ આસાન કર, માફ કર. ૩ ગુનાહોથી પણ. ૪ પાક, દૂર. ૫ કાગળ. ૬ ખડીઓ. ૭ ભવિસ્યકાળ યાને આવનાર છે. ૮ તમામ હાલ ખોલાસાવાર. ૯ ઝાહેર. ૧૦ તાઅવીઝ.

થા એક, શાહઝાદોંમેં ફરઝંદે ખુર્દસાલ [1]–હાઝિર હોઝૂરે શાહમેંથા વો૰બી નો નેહાલ
હાથોંકો ઉસકે ચૂમકે કરતેથે યૂં મકાલ [2]–અઈ આખંરી શહીદ ખુશા તુઝ પેસરકા હાલ

નાઝુક કલાઇયાં યે તેરી દિલસે ભાઇ હઈ
હૂરેં અભીસે ગોદમેં લેનેકો આઇ હઈ. ૫૪

ઉસ હર્ફકો કેહતેહી યે રિક્કતકા હુવા જોશ–કેહનેકા રહા હોશ ન સુનનેકા રહા હોશ
રોરોકે હુએ ગંશ વો૰ અંતાપોશો [3] ખતાપોશ [4]–સબ નોહા૰ ગિરોંમેં યે૰ ઉઠા શોર કે ખામોશ

શપ્પીરસે ઝઈનબને કહા ભાઈ યે૰ કયા હઈ ?
મઝમૂન ગંઝમકા કોઇ ઉસ ખતમેં લિખા હઈ ?. ૫૫

તુમ હાથસે કાસિમકે ઝરા લેકે પડહોતો !!!–મઝમૂનકો દરયાફત કરો નામેકો ખોલો !!
શપ્પીરને ફરમાયા મોનાસબ નહી મુજકો આ જાએ ઝરા હોશમેં ભાઇ મેરા ખુશબો

એ હુકમે હસન મુઝસે યે કિસ તરહ અમલહો ?
મરતે હુયે ભાઇકી એતાઅંતમેં ખલલ હો. ૫૬

આંખેં શાહે મસ્તૂમકી ગંશસે જો ખુલ વા [5]–તબ બાંધકે હાથોંકો યે શપ્પીરને પૂછા
ફરમાઇયે ઉસ નામેમેં કયા આપને લિખાં ?–હઝરતને કહા દર્દકે મઝમૂં હઈ સરાપા [6]

લિખનેમેં જીગર ફટતા થા કેહનેમેંબી ગંમ હઈ
ઉસમેં વો૰ રકંમ હઈ જો મોકદ્દરમેં રકંમ હઈ. ૫૭

યે નામા૰ તુમ્હારેહી તો પડહનેકો લિખા હઈ–પડહ લીજીયે ઉસ નામેકો જલદી અબી કયા હઈ ?
કયા ઝાલેમોંને આકે તુમ્હેં ઘેર લીયા હઈ ?–એકસસે, અબીનો નહીં સામાને વીગાં [7] હઈ ?

ઇસદમતો મેરે ગંમસે હો ફરયાદો બુકામેં
પડહયો, તુમ ઇસે માઅંરકએ કરબો બલામેં. ૫૮

ફિર સોંચકે કુચ, બોલે કે મરઝી જો તુમ્હારી–શપ્પીરને ખત ખોલા તો રિક્કત હુઈ તારી
ઝઈનબને કહા બેહના મુઈ જાતી હઈ વારી–ચિલ્લાંકે પડહો બીબીયાં મુશતાક હઈ સારી

શેહ બોલે યે અસરાર [8] બયાં [9] કર નહીં સકતા
તુમ સુન ન સકોગે, મેં બયાં કર નહીં સકતા. ૫૯

લિખાં હઈ મુઝે, દસ્તે શહાદતકો [10] જો જાના–વ્હાં મૌતકા દુલ્હા મેરે કાસિમકો બનાના
મલબૂસે શહાના [11] મેરે બેટેકો પિન્હાના–ઓર કતલકે મઈદાંનકો કરદેના રવાના

કાસિમકો યે લિખાં હઈ મંઈ કુરબાન તુમ્હારે
વો૰ કરના કે રાઝીહોં ચચાજાન તુમ્હારે. ૬૦

ઉસ ખતકો તો પડહતેથે શાહે કરબોબલાઈ–જો મોતકી હીચકી હસનને પાકકો આઈ
ઓર રૂહને કી કાલિબે અકદસસે જુદાઈ–શપ્પીરને રોકર કહા આખિર હુયે ભાઇ

---

૧ કમસિન–નાની ઉમર. ૨ વાત. ૩ મેહરબાનીનો છંટકાવ કરનાર. ૪ બીજાઓની એબોને ઢાંકનાર. ૫ ખુલી–ઉઘડી ૬ પેહલેથી છેલ્લે સુધી. ૭ લડાઈ–જંગ ૮ ખાનગી–ભેદ. ૯ ઝાહેર ૧૦ શહીદ થવાના મેદાનમાં. ૧૧ બાદશાહી કપડા.

નાલાં૦ થા અંજબ દર્દસે શાહે શોહદાકા
થરીંતા થા મુરદા૦ હુંસને સબ્ઝ કુંબાકા. ૬૧

એક સિમ્તથે અબ્બાસ, ખડે ચાક ગિરેબાં–એક સિમ્તથા કાસિમ કિયે ઝુલ્ફોંકો પરેશાં
અકબરકા યે થા વિર્દે ઝબાં હાએ ચચાજાં–અફલાકો ઝમી હિલતેથે મહેશરકા થા સામાં
જબ ગુસ્લો કફન દે ચુકે ફરઝંદે અલીકો
તાબૂતે હુસન લેકે ચલે કબ્રે નબીકો. ૬૨

નઝદીક રવાકે નબવી પોંહચે જો નાગાહ–તાબૂતે હુસન રોકા લઇનોંને સરે રાહ
ઓર તીર લગાને લગે તાબૂતપે બદખાહ–મઝલૂમકી મચ્યતપે કઇ તીર લગે આહ
કેહતેથે કે ઠેહરો નહીં (તો) તલવાર ચલેગી
ફિસ રોઝેમેં તો કબ્ર હસનકો ન મિલેગી. ૬૩

કુચ રિશતા૦[1] પયંમબરસે હુસનકો નહીં અસલા[2]-લેજાઓ જનાઝેકો નજફમેં, તો હૈ અચ્છા
શબ્બીર, પયમબરસે તુમ્હેં વાસતા૦[3] હૈ કયા?–યે સુનકે બદન ગુસ્સેસે શબ્બીરકા કાંપા
ફરમાયા કે મેં વારિસે પયગમબરે દીં હૂં
તુમ દોસ્ત પયમબરકે હો!!! મેં, કોઇ નહીં હૂં? ૬૪

તુમ દફન નબીકોબી તો કરતેથે દુબારા–પર કબ્રપે જબ બઈઠ ગયા બાપ હમારા
ખોદી ન લહેદ, કર ગએ ડરડરકે કેનારા–વલ્લાહ કે મેંબી હૂં ઉસી શેરકા પ્યારા
ગુસ્સેસે જો ખેંચૂંગા મેં શમશીરે અલીકો
વલ્લાહ કે બાકી નહીં રખનેકા કિસીકો. ૬૫

થા ગિર્દ જનાઝેકે અજબ ગુલગુલા૦ બાહમ–કાસિમકા યે આલમથા કે થરીતાથા પયહમ
લડનેપે મોહય્યાથે શહનશાહે દોઆલમ-અબ્બાસ યે કેહતેથે કે હોએંગે ફિદા હમ
ઝયનબસે યે રોદાદ કિસીને જો કહીથી
દેવડીપે ખડી સીનઓ સર પીટ રહીથી. ૬૬

તાબૂતે હુસનસે યે સદા, ઇતનેમેં, આઇ–શબ્બીર ખુદાકે લિયે કરના ન લડાઇ
ગર તૂ ભી હુવા કતલતો હૈ ઘરકી સફાઇ–કયા મેરે યતીમોંકો ન તુમ પાલોગે ભાઇ?
ઈતરતકી તબાહીકા ન સામાન કરો તુમ
કાસિમકેતો બચપનકે તરફ ધ્યાન કરો તુમ. ૬૭

મુરદેકો મેરે દફન બકીઆં૦ મેં કર અબતૂ–અમ્માંકાબી પેહલૂ મુઝે નાનાકા હૈ પેહલૂ
તબ દેખકે રોઝેકો પુકારે શાહે ખુશખૂ–નાચાર હૂં નાના, કે, મેરા કુચ નહી કાબૂ
જી, ચાહતાહે મેંભી કરૂં તર્ક વતનકો
ઇસ રોઝેકે કાબીલ કોઇ સમઝા ન હુસનકો. ૬૮

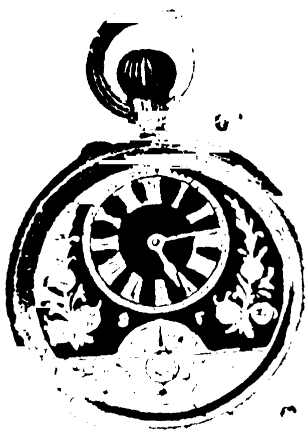
આવાઝ હુઇ કબ્રે પયમબરસે યે પયદા–મચ્યિતપે તેરે ભાઇકે સદકે તેરા નાના
અબ દફનમેં ભાઇકે ન વકફા કરો બેટા–હૈ કબ્રસે હાથ અપના નિકાલે હુયે ઝહરા

૧ લગાવટ. ૨. બીલકુલ. ૩ સંબંધ.

તૂ ભાઈકી મય્યિતકો લહૃદમેં જો ધરેગા
નાનાભી વહાં આકે ઉસે પ્યાર કરેગા. ૬૯

ક્યા દફ્ને હુસનકા કહૂં અફ્સાનએ પુરદર્દ–સરગર્મ દોઆમેંહો "દબીર" અબ બ, દમેસર્દ
યા સિઙ્તેનભી દફ્તરે કુદરતમેં હઈ તૂ પર્દે[1]–કર અપની મોહબ્બતમેં, અંતા, મુજકો રૂખેઝર્દ
બેહતર હઈ ગોલામી તેરી સો હંઝો શરફ્સે
કોશીશ મેરે જાનિબસે કશિશ તેરે તરફ્સે. ૭૦

૧ એકલો.

મજલિસ પાંચવીં હિજરત કરના હઝરત એમામ હુસયનઃ અ..કા. મદીનએ મોનવ્વરા૦ સે મકકએ મોઅઝ્ઝમા૦ કે તરફ ઓર અપને સાથ લેજાના અહ લેબયતે અતહાર અલયહે મુસ્સલામકો ઓર છોડકે જાના અપની બીમાર બેટી ફાતેમા સુગરા અલયહ સ્સલામકો અપની માં જદ્દા૦ ઉમ્મે સલેમા૦ અલ-યહસ્સલામકે પાસ બસબબે મરઝકે ઓર મુસલીમ. અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

મરસિયા પેહેલા

જીસદમ યઝીદ શામમેં મસનદ નશીં હુવા—સબ મુલ્ક રૂસિયાહકે[1] ઝેરે નગીં હુવા
શબ્બીરસે ઝિયાદા૦ ઉસે બુગ્ઝો કીં હુવા—ઇઝાએ અહલે બઈતકા દરપઈ લઇં હુવા

કેહતાથા સલતનતકા તો સામાં દોરૂસ્ત હઈ
સખ્તી ન ઉનપે હોતો રેયાસત યે સુસ્ત હઈ. ૧

ખત હાકિમે મદીનાકો લિખ્ખા બ શદ્દોમદ્દ[2]—મઝમૂં યે થા કે તબ હઈ એતાઅત તેરી સનદ
બઈઅત મેરી હુસઈનસે લે તૂ બજીદ્દો[3] કદ[4]—મેં ફોજ ભેજતાહૂં કરેગી તેરી મદદ

બઈઅત કરેં તો જલ્દ ઇધર ભેજ દીજીયો
રાઝી નહોંતો કાટકે સર ભેજ દીજીયો. ૨

પોહચા ઉસે મદીનેમેં જબ નામએ યઝીદ—પડહકર વો૦ ખત બહોત મોતરદ્દિદ[5]હુવા વલીદ
દિલમેં કહા યે૦ જુલ્મનો હઈ અકલસે બઈદ[6]—મેં ફાતેમાકે લાલકો કયૂંકર કરૂં શહીદ

દાઅવાએ સલતનતભી નહીં એકોસૂર હઈ
અઈસે કેનારા કશપે સિતમ ક્યા ઝરૂર હઈ? ૩

૧ કાળા મોઢાવાળાનો. ૨ રોઅબથી. ૩ કોશીશથી. ૪ સખતાઈથી-દુખ આપીને. ૫ પરેશાન. વીચાર. ૬ દૂર.

આખિર કિસીકો ભેજકે શેહકો કિયા તલબ-ભાઇ ભતીજે શાહકે હાઝિરથે સબકે સબ
ફરમાયા, ઉસસે, જા, કે મેં આઉંગા વકતે શબ-માઅેલૂમ હૈ મુઝે જો બુલાનેકા હૈ સબબ
સબ જાનતે હૈં બઈઅતે ફાસિકં હરામ હૈ
ઉસકી તલબ હમેં યે અજલકા પયામ હૈ." ૪

ગભરા ગઅે યે સુનકે અઝીઝો રફીકો યાર-કાસીમને રખલી સામને શમશીરે આબદાર
અકબરનેભી તલબ કિયા અસબાબે કારઝાર[1]-આઅે કમાલ ગૈઝમેં અબ્બાસે નામદાર
કેહકર યે બાત સૂનતે શેર ઉઠ ખડે હુએ
હાકિમકે ઘર ન જાઅેંગે હમ બે લડે હુએ ૫

ઝૈનબકે દોનો બેટોંકો ઉસદમ રહી ન તાબ[2]-જાકર હરમસરામેં કહા બાસદે ઇઝતેરાબ[3]
હાકિમકે ઘરમેં જાતે હૈં શાહે ફલક જનાબ-અમ્મા અમારે નીમચે[4] લા દિજીયે શેતાબ[5]
બીગડેંગે ગરતો ખૂનકે દરયા બહાયેંગે
કામ આજભી ન આઅેતો કિસ કામ આઅેંગે. ૬

સુનકર સોખન યે હોગયા ઝૈનબકા રંગ ઝર્દ-આંસૂ ભરઆઅે આંખોંમે, ઉઠા જીગરમેં દર્દ
બોલીં કલેજા થામકે ઓર ભરકે આહે સર્દ-કયા વાલીયે મદીના હૈ આમાદએ બઝદ ?[6]
અૈસી અલીકે લાલસે તકસીર કયા હુઇ?
કયા જુર્મ, કયા ગુનાહ હુવા કયા ખતા હુઇ? ૭

નાના હૈ ઉસકે સરપે ન હૈદર હૈ નય હસન-સદકે ગરીબ ભાઇપે હોજાય યે બહન
ઝિંદા હૈ જબ તલક યે, તો ઉતે હૈ પંજતન-મરઝી હો દુશમનોકી તો હમ છોડદેં વતન
ગર યહાં મિલેગા ચૈન ન ઝહરાકી જાઇકો
જંગલમેં જા રહેગી બહન લેકે ભાઇકો. ૮

ભાઇકો મેરે પાસ બુલાઓ સુનૂં મેં હાલ-કયા બાત હૈ જો ખાતિરે અકદસપે હૈ મલાલ
તનહા ચલા ન જાય કહીં ફાતેમાકા લાલ-ભાઇપે કુચ બનેગી તો ખોલૂંગી સરકે બાલ
શાયદ વિગા હો જંગકા સામાં કીયે ચલે
હાકિમકે ઘરમેં સાથ મુઝેભી લિયે ચલે ૯

ઝૈનબ યે કેહ રહીથીં કે આઅે એમામેદીં-મુંહ દેખ શેહકા રોને લગીં ઝૈનબે હઝીં
ફરમાયા શેહને રોતીહો કયુ? ખૌફ કુચ નહીં-હાકિમકે ઘરમેં જાઅેગા હૈદરકા જાનશીં
વો ઔર હૈ જગેં તુમ્હેં જીસકા ખયાલ હૈ
યહાં મુઝપે હાથ ઉઠાઅે કોઇ કયા મજાલ હૈ !!! ૧૦

ઉસદમ કમાલ ફખરતે ઝૈનબથીં બેકરાર-બૈતુશ્શરફકો જાતીથીં દેવડીસે બારબાર
અબ્બાસસે બુલાકે કહા અૈ વફા શેઆર-ભાઇકો છોડયો ન અકેલા બહન નેસાર
હાકિમસે હમસોખન જો શહે ખુશ ખિસાલ હોં
તુમ એક તરફ હોં, એક તરફ મેરે લાલ હોં. ૧૧

યે બાત કેહકે રોને લગીં વો જીગર કબાબ-ચાલીસ શખ્સ લેકે ચલા ઇબને બૂતોરાબ
જો દેખતાથા શાને એમામે ફલક જનાબ-કેહતાથા વો કે રાતકો નિકલાહૈ આફતાબ

૧ જંગ-લડાઈ. ૨ તાકત. ૩ ગભરામણ. ૪ નાની તલવાર. ૫ જલદી. ૬ લડાઇ.

રસ્તેમેં શબકો હુંસ્ને નબીકા ઝોહૂરથા
અફ્લાક તક ઝમીંસે સિતારોંકા નૂરથા. ૧૨

હાકિમકે દર પે પોહચે તો કેહને લગે એમામ–તુમ સબ રહો યહીં કે નહીં બ્હાં તુમ્હારા કામ પર જબ કરૂં પુકારકેં હાકિમસે મેં કલામ–દરૌંના૦[1] આઇયો કે મદદકા હૈ વો૦ મકામ

ગભરાતે ઇતને ક્યું હો ? કે મેં એકોસૂર હૂં
ન તુમ હો મુઝસે દૂર ન મેં તુમસે દૂર હૂં. ૧૩

યે૦ કેહકે જો બ્હાંસે ગએ હાકિમકે પાસ શાહ–ઉસને કહા, મોઆંવેયાને લી અૈદમકી રાહ પડહચે ખતે યઝીદકો અૈ શાહે દીં પનાહ–પડહકર વો૦ ખત એમામને ખેંચી જીગરસે આહ

ફરમાયા સર કટે તો કટે કુચ અલમ નહીં
દાનિસ્તા[2] દેવેં હાથસે ઇઝ્ઝત વો૦ હમ નહીં. ૧૪

હમ હૈં સિતૂને દીનો નેશાન રહે[3] યકીં–ખલિકને અપને રાઝકા[4] હમકો કિયા અમીં વલ્લાહ હમ હૈં વારેસે સરદારે મુરસલીં–રૌશન હમારે નૂરે એમામતસે હૈં ઝમીં

ગરદિશસે ગો ઝમાનેકી મઝલૂમ આજ હૈં
ફઝલે ખુદાસે અર્શે મોઅલ્લાકે તાજ હૈં. ૧૫

ભેજ્ન હમારે શાનમેં ખલિકને "હલઅતા"–કારી સનદકે વાસતે હૈં લફ્ઝે "કુલ કફા" ઝેબા હમારે તનપે હૈં તશરીફે "ઇન્નમા"–હમકો કિયા ખુદાને સરફરાઝે "લાફતા"

હમસે ઝિયાદા૦ કિસકા હૈં રૂતબા જહાનમેં
કુરઆનમેં હૈં હિસ્સા હમારેહી શાનમેં. ૧૬

ગો હક્કે તરફસે મેં એમામે દોસરાહૂં–બાતિનમેં હૂં મેં શાહ પે ઝાહિરમેં ગદાહૂં કિસ તૌર ભલા દૌલતે દુનયાકો મેં ચાહૂં–નાદારહૂં બેકસહૂં ગૌરીબુલ ગોરબાહૂં

ફાસિકકી એતાઅતકા ન યે નંગ સહૂંગા
ઔર અબ મેં વતન છોડકે જંગલોમેં રહૂંગા. ૧૭

હાકિમને સુની જબ શહેવાલાકી યે તકરીર–કી અર્ઝ મેં મજબૂરહૂં યા હઝરતે શબ્બીર પર આપને કી હૈં જો સફર કરનેકી તદબીર–જલદીસે વતન છોડગે લાઝિમ નહીં તાખીર[5]

આમાદએ[6] જંગ આપસે અફવાજે શાકી હૈં
યા સિબ્તે નબી મસલહતે વક્ત યેહી હૈં. ૧૮

યે સુનકે ઉઠે બ્હાંસે જો શાહનશહે ઝીજાહ–પૈગામ લિયેઆએ જો ઘરમેં વો૦ શહનશાહ મઝમુનસે ઉસકે, કિયા એકએકકો આગાહ–ફરમાયા કે દરપેશ હૈં ફરકી મુઝે રાહ

આએંગે ઝિયારતકો બશર ચાર તરફકે
એક શેહર બસાઉંગા મેં નઝદીક નજફકે. ૧૯

ફિર ઝૈનબે બેકસકો યે રોરોકે પુકારે–કયા કયા નહીં ઇસ બાઇપે એહસાન તુમ્હારે અબ સાથ ચલો રૈનેકો લાશેપે હમારે–અસબાબકે સંદૂકે ફરાહમ[7] કરો સારે

હમપરતો નહીં તાઝા૦ મોસીબત યે૦ પડી હૈ
પર સાથ હૈં બચ્ચોંકા યે તશવીશ[8] બડી હૈ. ૨૦

૧ કોઈપણ જાતનો ડર નહીં રાખતાં એકદમ ઘુસીજવું. ૨ જાણીબુઝીને ૩ રસ્તો. ૪ ભેદ. ૫ વાર લગાડવી-મોડું કરવું ૬ તૈયાર છે. ૭ ભેગા કરો-એકઠા કરો. ૮ ફિકર-વિચાર.

બાનુસે યે ફરમાયા કે અઈ બાનૂએ ખુશઝાત–ઓલાદ ન પ્યારી હોતો તુમ મેરે ચલો સાત
એકબાર અસીર[1] ઓર તુમ્હેં હોના હઈ હઈહાત[2]–શીરીંસેબી હોએગી અસીરીમેં મોલાકાત
સોગાતમેં કુછ ઔરતો ક્યા દેગી વો૦ તુમકો
હાં દેખેગી સર નંગે!!! (તો) રિદા દેગી વો૦ તુમકો. ૨૧
ફિર ઝૂલેમેં અસગરસે કહા અઈ મેરે નાદાન–તુમ અપની સફરકા નહીં કુછ કરતેહો સામાન
રખવાદો કિસી ઉંટપે ઝૂલેકો મેરી જાન-માં બાપકે ઘરમેં છે મહીનેકે હો મેહમાન
ગેહવારેમેં લિપટેહુયે ક્યા હંસતેહો ઘરમેં?
અબ ચૂસીયો તુમ ચલકે અંગૂઠેકો સફરમેં. ૨૨
હઝરતસે કહા માદરે અબ્બાસને ઉસદમ–વારી ગઈ ગર કૈદ હઈ ફૂફીકા મોસમ્મમ[3]
જઈસે ગએ અબ જઈસે ગએ બાઅંદ મોહર્રમ–દેખોતો મેં વારી કે હઈ ક્યા ગરમીકા આલમ
રૂખસત કરો કાસિમકો ન હમ શિકલે નબીકો
સદકેગઈ તુમ ભેજદો અબ્બાસ અલીકો. ૨૩
ઉમ્મે સલેમાબા યેહી રોરોકે પુકારી–ફૂફેમેંતો જાનાકી મોનાસબ નહીં વારી
ઝરબત સરે હઈદરપે લગીથી વહીંકારી–આખિર વોહી કૂફા હઈ વોહી ખલ્ક હઈ સારી
બનજાએગા સબ કામ તેરા હક્કી મદદસે
સદકે ગઈ તુમ જાઓ ન નાનાકી લહદસે. ૨૪
ઉમ્મે સલેમાસે યે કહા શાહને રોકર–માનું બ સરોચશ્મ કહા આપકા માદર
લેકિન તુમ્હેં માઅલૂમ યે હોએગા મોકર્રર–મહઝરપે[4] મેરે ખૂનકી હઈ મોહરે પયમબર
અબતકતો દોઆ દેતાથા બઈઠા હુવા ઘરમેં
અબ જાતાહૂં બખ્શાનેકો ઉમ્મતકો સફરમેં. ૨૫
યે આપહી ફરમાએ જો ઝહરાકા પિએ શીર–કિસ્તરહ કરે વાઅદા વફાઈમેં વો૦ તાખીર
બેશક યે સફર હઈ સફરે રહેલતે શબ્બીર–અબ રેહ નહીં સક્તાહૂં કે હઈ મોત ગોલૂગિર
પીટો ન અગર તુમતો મેં સબ હાલ સુનાદૂં
દેખોતો મકામ અપની શહાદતકા દિખાદૂં. ૨૬
ફિર હાથ કિયા દશતેબલાકે[5] તરફ અપના–અલ્લાહરે એઅજાઝે શહે યસરબો બતહા
હરએક ઝમીંસે વો૦ ઝમીં હોગઈ બાલા[6]–કેહને લગે ઉમ્મેસલેમાસે શહે વાલા
યે દશ્ત ગુઝરગાહ હઈ ઝહરાઓ નબીકા
લો દેખો યે મકતલ હઈ હુસઈન ઇબ્ને અલીકા. ૨૭
ફિર શેહસે કહા મેં તેરે એઅજાઝકે કુરબાન–મકતલકા, મોરકકાઅતો[7] દિખાયા મુઝે ઇસઆન
અબ યે૦ મુઝે બતલાઓ કે ઇસદમ હૂં મેં હઈરાન–લાશેં જો શહીદોંકે નઝર આતેથે એજાન
ક્યા જાનિયે કિસકા પેસરે માહે લેકાંથા
એક નન્નાસા લાશા ઉન્હીં લાશોંમેં પડાથા. ૨૮
ગશ હોગઈ ઉસ લાશકો મઈને નહીં દેખા–ઇતના હઈ મગર યાદ કે બચ્ચેકાથા લાશા
બાલ ઉસકે ઝંઝૂલેથે બદનમેંથા શલૂકા[8]–હોટોંસે ઝબાં નિકલીથી ઓર મુંહભી ખુલાથા

૧ કએદ. ૨ અફસોસ. ૭ ચોક્કસ ઈરાદો. ૪ કરારનામા ઉપર. ૫ કરબલાની ઝમીન તરફ ૬ ઉંચે. ૭ તસવીર. ૮ બદન આખી બાંયનું કિંવા અડધી બાંયનું.

કંતરેતો કઇ દૂધકે, બાછોંમે[1] ભરેથે
ઔર મુટ્ઠી બંધે હાથ કલેજેપે ધરેથે. ૨૯

શેહ બોલે વો૦ બચ્ચા હઈ મેરા અસગંરે બેશીર–મરકરભી નહીં છોડેગા વો૦ પેલૂહએ શપ્પીર તડપેગા મેરી ગોદમેં હોકર હદફે તીર–હમસે કફનો ગોરકીભી હોગી ન તદબીર

અકબરભી નજીતા હુવા મઈદાંસે ફિરેગા
અસગંરકા લહૂ કુરતેપે અસગંરકે ગિરેગા. ૩૦

તબ ફિઝ઼ાંસે ઉમ્મેસલેમા બોલીં બસદ આહ–શપ્પીર જહાં જાએગા મેં જાઉંગી હમરાહ રખદે મેરા અસબાબ કિસી ઉંટપે લિલ્લાંહ–પ્યાર ઉસકો બહોત કરતેથે પઈગમબરે ઝીજાહ

ખિદમત મેં કરૂં કુચ તો હુંસઈન ઇબને અલીકી
યે સિબ્તેનબી હઈ તો મેં ઝવજા૦ હૂં નબીકી. ૩૧

ઉમ્મે સલેમાને યે કહા જબકે મોકર્રર[2]–રોરોકે ગિરે સિબ્તે નબી ઉનકે કદમપર કી અર્ઝ કે યે કસ્દ ન તુમ કીજીયો માદર–દેતાહૂં મેં તુમકો કસમે રૂહે પયમબર

હાં ગોશએ દિલસે ન ભુલા દિજીયો મુઝકો
બઈઠી હૂઇ તુમ ઘરમેં દોઆ દીજીયો મુઝકો. ૩૨

વો૦ બોલીં મેં કયા કાબિલે ખિદમત નહીં જાની ?–હાં હોએ ખોદઈજાં જો હકીકી તેરી નાની લેજાતે ઉસે સાથ બસદ મરતબે દાની–મેં કૌન મેરી બાત ન માની તો ન માની

નાનાકા કરો પાસ હકીકતહી મેં કયાં હૂં
જો કુચ હૂં સોહૂં ઝવજએ મહબૂબે ખુદા હૂં. ૩૩

રોકર કહા હઝરતને યે કયા કેહતીહો માદર !!!–મેં તુમકો સમઝતાહૂં ખોદઈજાકે બરાબર પર કૂફેમેં લેજાઉં તુમ્હેં સાથ મેં કયુંકર–વ્હાં હોંગે મોકય્યદ[3] હરમે હઈદરે સફદર

તુમસે નહીં ઉઠનેકી જફા કઈદે જફાકી
ઔર દૂસરે તુમ ઝવજા૦હો મહબૂબે ખુદાકી. ૩૪

આતીં હઈ જો હમરાહ મેરે ઝઈનબો કુલસૂમ–સર નંગે ફિરેગી વહાં યે શશદરો મગંમૂમ યે બેટીયાં હઈદરકી હઈ દુનયાકો હઈ માઅલૂમ–પર આપકા શૌહર હઈ નબી ખાંસએ કયૂંમ

સર નંગે ફિરો તુમ યે બડી શર્મકી જા હઈ
તૌકીર નબુવ્વતકી એમામતસે સિવા હઈ. ૩૫

ઇસ ઓહદે ઝઇફીમેં સફર તુમકો હઈ દુશવાર–પીરીમેં અસીરીકે ન દુખ ઉઠેંગે ઝિનહાર ઝઈનબકા ગલા રસ્સીસે હોજાએગા અફગાર[4]–દરબારે શકીમેં ઉન્હેં લેજાએંગે કુફ્ફાર

લગંઝિશ[5] હઈ બહોત ઝોઅફસે હઝરતકે કદમકો
દરબારમેં વ્હાં બઈઠને દેંગે ન હરમકો. ૩૬

રોકર કહા ઉમ્મેસલેમાને કે મેંઈ કુરબાન–હઈ ફર્ક નબુવ્વત ઓર એમામતમેં મેરી જાન પર ઝઈનબે બેકસકે તો રૂતબેપે કરો ધ્યાન–બે પરદગી ઉસકી હૂઈ કિસતરહસે આસાન

મંઈ બેકસો નાકામ જો ઝવજાહૂં નબીકી
ઝઈનબભી નવાસી હઈ રસૂલે અરબીકી. ૩૭

---

૧ બેઉ હોઠના છેડાઓને કહે છે. ૨ બીજી વખત–ફરચડી. ૩ કએદી. ૪ ઝખમી (છોલાશે) ૫ ફેર–ચક્કર–થરથરાટ.

તાઅંઝીમકો ઝહરાકી નબી ઉઠતેથે હરબાર–તાઅંઝીમ ન કરતેથે મેરી અહેમદે મુખ્તાર
બેટી હઈ ઉસી ફાતેમાકી ઝઈનબે નાચાર–વો૦ રાતકો હો દફન યે નિકલે સરે બાઝાર !!!
ઉસ દુખ્તરે ખાતૂને કેયામતકી હેકારત !!!
બેશક હઈ નબુવ્વત ઓર એમામતકી હેકારત. ૩૮
યે સુનકે બહોત રોએ જનાબે શહે દિલગીર–બોલે કે મેં નાચારહું જો મરઝાયે તકદીર
ઇસ શર્તસે મહઝર હઈ મેરે ખૂનકા તહરીર–ઝઈનબહો અસીર ઓર સિનાપર સરે શબ્બીર
રસ્સીસે અગર બાઝૂએ ઝઈનબ ન છિલેંગે
બિલકુલ ન હમેં દરજે શહાદતકે મિલેંગે. ૩૯

મરસિયા દૂસરા જનાબે ફાતમા સુગરા અલયહ-સ્સલામકા અપને પેદરે બુઝુર્ગવાર હઝરત એમામ હુસએન. અ. કે સાથ હમસફર હોનેકી ગુફતગોકે બયાનમેં

હઈ મૌસમે ગુલ હૂસ્નપે ગુલઝાર જહાં હઈ–સર્વે ચમને ફાતેમા યસરબસે[1] રવાં હએ
ફૂરેમેં બહાર[2] ઓર મદીનેમેં ખઝાં[3] હઈ–વ્હાં નગમએ[4] બુલબુલ યહાં ઝહરાકી ફુગાં હઈ
ફલ બરછીયોંકે હઈ શહે દિલગીરકે ખાતિર
ઉસ ફસ્લકા મેવા૦ નહીં શબ્બીરકે ખાતિર. ૧
ફૂરેમેં બહાર આઇ શેફા પાતે હઈ બીમાર–વ્હાં ફાતેમા સુગરાકા મગર બડહ ગયા આઝાર
લિખ્ખાં ગયા નુસ્ખેમેં ફેરાકે[5] શહે અબરાર–વ્હાં જશનકા સામાં હઈ યહાં સોગકે આસાર
ફૂરેમેં ચરાગાં[6] હઈ ખુશી હોતી હઈ યારો
એશમ્અં[7] યહાં કબ્રે નબી હોતી હઈ યારો. ૨
વ્હાં મિલતે હઈ બિછડે હુવે બાપ આકે પેસરસે–વ્હાં ફાતેમા સુગરાકો જુદાઈ હઈ પેદરસે
ફૂરેમેં મોસાફિર ફિરે આતે હઈ સફરસે–વ્હાં બઈકે બીડાયે શહેદી જાતે હઈ ઘરસે
વ્હાં ઉકદએ દિલ વ્હાં સરે અતફાલ ખુલે હઈ
સબ એક તરફ ફાતેમાકે બાલ ખુલે હઈ. ૩
લિખ્ખે હઈ યે ખતફરયોંને અઈ શહેઅબરાર–સર સબ્ઝ હઈ ગુલઝાર,[8]સમર[9]લાએ હઈ અશજાર[10]
બે આબ પડા હઈ મગર ઇમાનકા ગુલઝાર–જલ્દ આઓ શેતાબ[11] આઓ કે મુશતાક હઈ દીદાર

૧ મદીનએમોનવ્વરાથી. ૨ વસંત રૂતૂ. ૩ પાનખર રૂતૂ. ૪ ખૂશ આવાઝ. ૫ જુદાઇ. ૬ રોશની ૭ અંધારૂ. ૮ બગીચા. ૯ ફળ. ૧૦ ઝાડવાઓ ૧૧ જલદી.

કયા બાબાકે શીઓંપે એનાયત[1] ન કરોગે ?
કયા નાનાકી ઉમ્મૈતકો હેદાયત ન કરોગે ? ૪

દુશમનકોભી અલ્લાહ છુડાએ ન વતનસે—સમઝેં વોહી બુલબુલ જો બિછડ જાએ ચમનસે
વાકિફ હૈ મોસાફિરકા દિલ ઉસ રંજો મેહનસે—છુટતા નહીં ઘર જાન નિકલ જાતી હૈ તનસે
આરામકી સૂરત નહીં મસકનસે[2] બિછડકર
તાઇરભી[3] ભડકતા હૈ નશીમનસે[4] નિકલકર. ૫

દુનયાકી મઝમ્મૈતમેં હૈં ઈરશાદે પયગમ્બર—હૈં તીન મસાઇબ[5] કે નહીં ઉનસે ફોઝૂંતર[6]
અવ્વૈલતો સોવાલ ઉનમેં હૈં વાલિદસેભી હો ગર—ઓર દૂસરી જીસ શખ્સકો હો એકભી દુખ્તર
દોનોંકે લિયે રંજો અલમ શામો સહેર હૈ
બાકી રહી અબ એક મોસીબત વો૦ સફર હૈ. ૬

વો૦ લૂ[7] વો૦ તપશ[8] ઓર વો૦ ગરમીકા મહીના—સરદીમેં હો ઝિક્ર ઉસકા તો આજાએ પસીના
દુશવાર હૈ ઉસ ધૂપમેં માઅૈસૂમોંકા જીના—વૈરાના હૈ બસતીમેં ઉજડતા હૈ મદીના
હેઝરતભી ચલે જાતે હૈં તશરીફે સફરસે
હૈં સાથ વો૦ બચ્ચે કે જો નિકલે નહીં ઘરસે. ૭

કેહતા હૈ કોઇ કયા હુવા યે બઈ કે બિહાએ !!!—કયા જાનીએ અૈત ફૂફેસે કિસ તરહેકે આએ !!!
રોઝેપે નબીકે શહેદીં રેહને ન પાએ—કુચ અૈસા હો યા રબ કે યે મઝલૂમ ન જાએ
ફૂફેમેં મોહેબ્બત ન મોરવ્વૈત ન હેયા હૈ
અૈત મક્કે લિખ્ખે હૈં બુલાનેમેં દગા હૈ. ૮

કેહતે હૈં જવાનાને મદીના યેહી રોકર-અબ હમસે બિછડ જાએંગે હૈહૈ અલી અકબર
એતાબ હૈં અહેબાબે[9] અલમદારે દિલાવર—રોતા હુવા ગિરતા હૈ કોઇ આકે કેદમ પર
હર મરતબા અશ્ક આંખોંમેં ભર લાતે હૈં અબ્બાસ
છાતીસે હરએક દોસ્તકો લિપટાતે હૈં અબ્બાસ. ૯

કાસિમકે જો હમસિન હૈં વો૦ સબ કરતે હૈં ઝારી—એક એકપે અંદૂહો ગમો રંજ હૈ તારી
કેહતે હૈં કે અબ તલ્ખ[10] હુઇ ઝીસ્ત[11] હમારી—કયા હોગા ચલી જાએગી જીસ વકત સવારી
જબ આએંગે યહાં નાલઓ ફરયાદ કરેંગે
ઓર રોએંગે સબ બેઠકે હુસૈન(કો)યાદ કરેંગે. ૧૦

રોતે હૈં વો૦ જો અૈનો મોહંમ્મદકે હૈં હમસિન—કેહતે હૈં કે મકતબમેં ન જી બેહલેગા તુમબિન
ઉસ દાગસે ચઇન આએ હમેં યે નહીં મુમકિન—ગરમીકા મહીના હૈ સફરકે યે૦ નહીં દિન
તુમ હેઝરતે શપ્પીરકે સાએમેં પલેહો
કયું ધૂપકી તકલીફ ઉઠાનેકો ચલેહો ? ૧૧

---

૧ મેહરબાની. ૨ રેહઠાણ. ૩ પક્ષી—પાંખોવાળા જાનવર. ૪ પંખીઓને રેહવાનો માળો. ૫ મુસીબત. દુખ. ૬ વધારેમાં વધારે. ૭ ગરમ હવા (લુ). ૮ તડકો. ૯ દોસ્તો. ૧૦ કડવી ૧૧ જીંદગી.

હમ જોલયોંસે[1] કેહતે હૈં વો૦ દોનોં બિરાદર–હાં ભાઇયો તુમભી હમેં યાદ આઓગે અકસંર
પાલા હૈ હમેં શાહને હમ જાએ ન ક્યૂંકર–મામૂં રહે જંગલમેં, તો અપના હૈ વોહી ઘર
વો૦ દિનહો કે હમ હંક્કે ગોલામોસે અદાહો
તુમભી યે દોઆં માંગો કે હમ શેહપે ફિદા હો. ૧૨

તદબીરે સફરમેં હૈ ઉધર સિમ્તે પયમબર–ઘરમેં કભી આતે હૈં કભી જાતે હૈં બાહેર
અસબાબ નિકલવાતે હૈં અબ્બાસે દિલાવર–તકંસીમે સવારીકે તરદ્દુદમેં હૈં અકબર
શેહકો જીન્હેં લેજાના હૈ વો૦ પાતે હૈં ઘોડે
ખાલી હુવા ઇસતબ્લ[2] ચલે આતે હૈં ઘોડે. ૧૩

દર પર કોઇ રોતા હૈ કોઇ રાહ ગુઝરમેં–તારીક હૈ દુનયા કિસી ગંમગીંકે નઝરમેં
હૈં જમઅ મહૅલ્લેકી જો સબ બીબયાં ઘરમેં–એક હંશ્ર હૈ નામૂસે શહે જીન્નો બશરમેં
સબ મિલકે બુકા કરતે હૈં જબ આતા હૈ કોઇ
યું રોતે હૈં જીસ તરહં કે મરજાતા હૈ કોઇ. ૧૪

સબ કેહતે હૈં ઝૈનબસે કે અૈ શાહકી શૈદા–કિસ તરહંકે બૈત આએ એકાએક હુવા યે કયા?
પાનીકી કમી ગરમીકે દિન ખૌફકા રસ્તા વો૦ ધુપ પહાડોંકી વો૦ લૂ ઓર વો૦ સહૅરા
કયા સોંચકે ઇસ ફસ્લમેં શબ્બીર ચલે હૈં
બચ્ચોંપે કરો રહંમ કે નાઝોંકે પલે હૈં. ૧૫

સુનતે હૈં યે હર વારેદો[3] સાદેરકી[4] ઝબાની–ઝહલોંમેભી[5] નહરોંમેંભી સબ ખુસ્ક હૈં પાની
ઇસ ફસ્લમેં હોતી હૈ બહોત તસ્ના દહાની–કિસ તરહં જીયેંગે અસદુલ્લાહકે જાની
તુન્સા[6] હુવા બચ્ચા કભી જાંબર[7] નહીં હોતા
જબ ખુસ્ક હુવા ફૂલતો ફિર તર નહીં હોતા. ૧૬

હૈહૈ છે મહીનેકે ભી બચ્ચેકી સફર હૈ–કુચ તુમકો પહાડોંકી ભી ગરમીકી ખબર હય?
ગુરબતમેં જવાનોંકે તલફ હોનેકા ડર હૈ–રેહંમ ઉસપે હૈ લાઝીમ કે યે બચ્ચા ગુલે તર હૈ
અસગંરકો જુદા દુખહો કંલકં માંકો જુદા હો
ગરમીકે સબબ દૂધ જો ઘટ જાએતો કયા હો? ૧૭

ફરમાતીથી ઝૈનબ નહીં એહનોં કોઇ ચારા–કિસમતમેં તબાહી હૈ તો કયા ઝોર હમારા
ઘર છોડકે જાના ભી કીસીકો હો ગવારા?–મજબૂર હૈ મુઝતર હૈ યદુલ્લાહકા પ્યારા
અય્યામ મોસીબતકે હૈં તનહાઇકે દિન હૈં
ગુરબતકી શબેં બાદેયા૦ પયમાઇકે દિન હૈં. ૧૮

જીસ દિનસે હુઇ અહંમદે મુરસલસે જુદાઇ–દમ ભરભી મેરે ભાઇને રાહંત નહીં પાઇ
માં બાપ છુટે પેહલી મોસીબત વો૦ ઉઠાઇ–તનહા હુએ જબ ઝેહરસે એજાં હુએ ભાઇ
રાહંતસે કીસી રાતકો સોએ નહીં શબ્બીર
દિન કોનસા અૈસાથા કે રોએ નહીં શબ્બીર. ૧૯

૧ ઉમરમાં સરખા (બરાબરી.) ૨ ઘોડાનો તબેલો. ૩-૪ આવનાર જનાર. ૫ તે કુવો કે જેમાં પાણી થોડું હોય તેવા કુવાઓમાં પણ. ૬ તરસ્યા. ૭ સયરાબ.

યે કેહતીથી ઝઈનબ કે પુકારે શહે અંદિલ–તૈયાર હઈ દરવાઝેપે સબ હૌદજ્ને[1] મહંમિલ[2]
તઈ શામ તલક હોગી કહીં આજકી મનઝિલ–રૂખ઼સત કરો લોગોંકો બસ અબ રોનેસે (કયા) હાંસિલ
ચલતી હઈ હવા સર્દ અભી વકતે સહર હઈ
બચ્ચે કઇ હમરાહ હઈ ગરમીકા સફર હઈ. ૨૦

સુનકર યે સોખ઼ન બાનૂએ નાશાદ પુકારી–મેં લુટતીહૂં કઈસા સફર ઔર કઈસી સવારી
ગૈશ હોગઈ હઈ શાતેમા સુગૈરા મેરી પ્યારી–એકસકે લિયે કરતે હઈ સબ ગિર્યઓ ઝારી
અબ કિસપે મેં ઇસ સાહેબે આઝારકો છોડૂં
ઇસ હાલમેં કિસતરહંસે બીમારકો છોડૂં. ૨૧

માં હૂં મેં કલેજા નહીં સીનેમેં સંભલતા–સાહેબ મેરે દિલકો હઈ કોઇ હાથોંસે થમતા
મેંતો ઉસે લેચલતી પે કુચ બસ નહીં ચલતા–રેહજાતી જો એહનેંબી તો દમ ઉસકા બહલતા
દરવાઝેપે તયાઁર સવારી તો ખડી હઈ
પર અબ તો મુઝે જાનએ સુગૈરાકી પડી હઈ. ૨૨

ચિલ્લાતીથી કુબરા કે બહન આંખેંતો ખોલો–કેહતીથી સોકઈના કે ઝરા મુંહસેતો બોલો
હમ જાતે હઈ તુમ ઉઠકે બગલગિર તો હોલો–છાતીસે લગો બાપકે દિલ ખોલકે રો લો
તુમ જીનકી હો શઈદા વો૦ બેરાદર ન મિલેગા
ફિર ઘરમેં જો ઢૂંઢોગીતો અકબર ન મિલેગા. ૨૩

હોશયાર હો કુચ સુબ્હંસે બેહોશહો ખાહર–અસગરંકો કરો પ્યાર કલેજેસે લગા કર
છાતીસે લગો ઉઠકે ખડી રોતી હઈ માદર–હમ રોતે હઈ દેખોતો ઝરા આંખ ઉઠાકર
અફસોસ ઇસી નૌરસે ગફલતમેં રહોગી
કયા આખેરી બાબાકી ઝિયારત ન કરોગી? ૨૪

સુનકર યે સોખ઼ન શાહકે આંસૂ નિકલ આએ–બીમારકે નઝદીક ગએ સરકો ઝુકાએ
મુંહ દેખકે બાનૂકા સોખ઼ન લબપે યે લાએ–કયા ઝોઅંફ઼ો નકાહત હઈ ખ઼ુદા ઇસકો બચાએ
ઇસ સાહેબે આઝારકા યે હાલહો ઘરમેં
દાનિસ્તા૦ મેં કયૂંકર ઉસે લેજાઉં સફરમેં. ૨૫

કેહકર યે સોખ઼ન બઈઠગએ સયંદે ખુશખૂ–ઔર સુરએ "અલહંમ્દ" પડહા થામકે બાઝૂ
બીમારને પાઇ ગુલે ઝહરાકી જો ખુશબૂ–આંખોંકોતો ખોલાપે ટપકને લગે આંસૂ
માંસે કહા મુઝમેં જો હવાસ[3] આએ હઈ અમ્માં
કયા મેરે મસીહા મેરે પાસ આએ હઈ અમ્માં? ૨૬

માંને કહા હાંહાં વોહી આએ હઈ મેરી જાં–જો કેહના હઈ કેહલો કે યહાં ઔર હઈ સામાં
દેખોતો ઇધિર બીબી હઈ રોતે શહે ઝીશાં–સુગૈરાને કહા ઉનકી મોહબ્બતકે મેં કુરબાં

૧ ઉંટનો કજાવો કિંવા અંબાડી કે જેમાં ઓરતો બેસે છે. ૨ કજાવો. ૩ તેના દસ પ્રકાર છે. તેમાંથી આ ઠેકાણે ચાર પ્રકાર બંધબેસતા છે. દેખવાથી અથવા કાને આવાઝ આવવાથી અથવા સુગંધ આવવાથી અથવા એકાએક અડકી જવાથી.

વો૦ કોનસા સામાં હઈ ? જો યૂં રોતે હેંઈ બાબા
ખોલ કર કહો કયા મુઝસે જુદા હોતે હેંઈ બાબા ? ૨૭

યે૦ ઘરકા સબ અસબાબ ગયા કિસલીયે બ.હેર–ન ફર્શ ન હઈ મસનદે ફરઝંદે પયમબર
દાલાનસે[1] કયા હો ગયા ? ગેહવારએ અસગંર–ઉજડા હુવા લોગો નઝર આતા હઈ મુઝે ઘર
કુચ મુંહસેતો બોલો મેરા દમ ઘુટતા હઈ અમ્માં
કયા સિબ્તે પયમબરસે વતન છુટતા હઈ અમ્માં ? ૨૮

શબ્બીરકા મુંહ તકને લગી બાનૂએ મગમૂમ–સુગંરાકે લીયે રોને લગીં ઝઈનબો. કુલસૂમ
બેટીસે યેં ફરમાને લગે સય્યદે મઝલૂમ–પરદા૦ રહા અબ કયા ? તુમ્હેં ખૂદ હોગયા માઅલૂમ
તુમ છુટતીહો ઇસવાસતે સબ રોતે હેંઈ સુગંરા
હમ આજસે આવારા૦ વતન હોતે હેંઈ સુગંરા. ૨૯

અબ શેહરમેં એકદમ હઈ ઠહરના મુઝે દુશ્વાર–મેં પા, બ, રકાબ, ઓર હોતુમ સાહેબે આઝાર
ફિરઆતા હઈ વો૦ ઘરમેં સફરમેં જો હો બીમાર–તકલીફ તુમ્હેં દૂં યે મોનાસિબ નહીં ઝિનહાર
ગુંરબતમેં બશરકે લિયે સો તરહંકા ડર હઈ
મેરાતો સફર રંજો મોસીબતકા સફર હઈ. ૩૦

લૂં ચલતી હઈ ખાક ઉડતી હઈ ગરમીકે હઈ અય્યામ–જંગલમેં ન રાહત ન કહીં રાહમેં આરામ
બસતીમેં કહીં સુબ્હ તો જંગલમેં કહીં શામ–દરયા કહીં હાઇલ[2] કહીં પાનીકા નહીં નામ
સેહતમેં ગવારા હઈ જો તકલીફ ગુઝર જાય
ઇસ તરહંકા બીમાર ન મરતા હોતો મરજાય. ૩૧

સેહત તુમ્હેં દે હકે યેહી બાબાકી દોઆ હઈ–આૈલાદકો રાહત હોતો ઉનકા મઝા હઈ
અબ આદએ પઈમાઇ હઈ કઝા હઈ બલા હઈ–કયા જાનીયે શબ્બારકે તકદીરમેં કયા હઈ
દિલ જલતા હઈ જબ તપમેં તુમ્હેં પાતાહૂં સુગંરા
ઇસ રંજસે મેં આૈર ઘુલા જાતાહૂં સુગંરા. ૩૨

અઈસા સફરે સાઅબ[3] ઓર ઇસતરહંકા બીમાર–ડર હઈ કે ન બઢહ જાએ કહીં રાહમેં આઝાર
કયા નરગેસી[4] આંખોંસે નકાહત હઈ નમૂદાર–સબ ઝર્દ હઈ અઈ જાન હરારતસે[5] તને ઝાર
ચેહરેપે કિસી રોઝ બહાલી નહીં પાતા
સુરઅંતરસે કભી નબ્ઝકો ખાલી નહીં પાતા. ૩૩

દમ ચઢતા હઈ બિસતરસે ઉઠાતીહો અગર સર–બાબા કહો મંઝિલમેં ચઢા જાએગા કયુંકર
ઘરમેં તુમ્હેં પાનીકી બઢક રેહતી હઈ દિનભર–ફિર કયાહો ? કિસીદિન જો નહો પાની મોયસ્સર
તુમ જાનેકે કાબિલ નહીં મેં રેહ નહીં સકતા
શબસે હઈ વો૦ તશવીશ કે કુચ કેહ નહીં સકતા. ૩૪

ઘરમેં તુમ્હેં છોડૂં યે નહીં દિલકો ગવારા–લે જાઉંતો બચના નહીં મુમકિન હઈ તુમ્હારા
બ.ચ્ચોંમેં કોઈ તુમસે ઝિયાદા૦ નહીં પ્યારા–મજબૂર હૂં એ હિજર[6] નહીં અબ કોઇ ચારા

૧ મોટા ઓરડામાંથી (દિવાન ખાનામાંથી.) ૨ બે ચીઝની વચ્ચેનો ભાગ (કિનારો.) ૩ કઠણ અઘરી. ૪ નરગિસના ફુલ જેવી. ૫ ઉનો તાવ કીંવા તાવની ગરમીથી. ૬ જુદા થયા શીવાય.

ફુરકતમેં સદા નાલઓ ફરયાદ કરૂંગા
ઉતરૂંગા જો મનઝિલપે તુમ્હેં યાદ કરૂંગા. ૩૫

સુગંરાને કહા આપકી ઉલફતકે મૈં કુરબાન–ફિર કિસકો હો ગર આપકો લોંડીકા નહીં ધ્યાન
સદકે ગઈ સેહતકાભી 'હોજાએગા સામાન–મૌલાકી તવજ્જો૦ હૈ હરએક દર્દકા દરમાન[1]
જીસપર નઝરે લુત્ફે મસીહે દોસરા હો.
બરસોંકા હો બીમાર તો એક દમમેં શેફા હો. ૩૬

કુરબાન ગઈ અબતો બહોત કમ હૈ નકાહત–તપકી ભી હૈ શિદ્દતમેં કમી રોઝસે ખિદમત
બિસતરસે મૈં ખુદ ઉઠકે ટહલતી ભી હૂં હઝરત–પાનીકી ભી ખ્વાહિશ હૈ ગિઝાકી ભી હૈ રગબત
હઝરતકી દોઆસે મુઝે સેહતકા યકીં હૈ
અબતો મેરે મુંહકા ભી મઝા તલ્ખ નહીં હૈ. ૩૭

ઇતને લીયે તુમ છોડતે હો? અય શાહે આલમ–બીમાર હૈ તકલીફ યે દેગી હમેં હરદમ
ખાતીહૂં કસમ આપકે કદમોંકી મૈં પુરગમ–ગર દમ ભી નિકલ જાએ ન મારૂંગી ઝરા દમ
તકલીફ કિસીકો ભી નહીં દેનેકી સુગરા
રિઝાંસે ભી કુચ કામ નહીં લેનેકી સુગરા. ૩૮

સૌગાત[2] સફરકી ન ઝરા માંગુંગી બાબા–કુચ ચીઝ ન મૈં એ સરોપા[3] માંગુંગી બાબા
મુતલક ન દવા ઔર ન ગિઝા માંગુંગી બાબા–બસ આપકે જીનેકી દોઆ માંગુંગી બાબા
યે દાગ ન દિલપર મેરે દેતે હુએ જાઓ
અચ્છે મેરે બાબા મુઝે લેતે હુએ જાઓ. ૩૯

બેહનોંકા મૈં દુખદર્દ બટાનેકો ચલી હૂં–ગેહવારેમેં અસગરકો ઝુલાઉંગી મૈં મહઝૂં
જીસ વક્ત વોઝૂ કરતે હુએ આપકો દેખૂં–તબ દોડકે સજ્જાદા૦[4] મૈં હઝરતકા બિછાદૂં
મનઝિલપે પહોંચકર ભી ન આરામ કરૂંગી
બયાઁ અલીઅકબરકા સદા કામ કરૂંગી. ૪૦

મરજાઉંગી બિછડી મૈં મસીહે દોસરાસે–સેહત મુઝે હોજાએગી હઝરતકી દોઆસે
કટ જાએગા અંદુહે સફર ફઝલે ખુદાસે–બીમારીમેં જાન આએગી જંગલકી હવાસે
સબ સાથ હૈ રોઉંગી ન ગમ ખાઉંગી બાબા
લિપટી હુઇ મહમિલમેં ચલી જાઉંગી બાબા. ૪૧

શેહને કહા તુમ હાલસે મેરે નહીં આગાહ–મજબૂર નિકલતાહૂં મૈં ઇસ શેહરસે વલ્લાહ
આફતકા હૈ બાબી યે સફર ખૌફકી હૈ રાહ–બીમાર હો કિસતરહસે લેજાઉં તુમ્હેં આહ
આઝાર રસીદા૦ હૂં ગિરફતારે બલા હૂં
ઘર છોડકે જલ્લાદોંકી સરહદમેં ચલા હૂં. ૪૨

વો૦ સાઅબ[5] પહાડોંકા સફર ઔર વો૦ કડહે કોસ–દિનરાત મોસાફિરપે કભી ધૂપ કભી ઓસ[6]
એકએક કદમ રંજો અલમ હસરતો અફસોસ–હોતા નહીં જુઝ ખાર કોઇ આકે કદમ બોસ

૧ દવા-ઈલાજ. ૨ તોહફો-ભેટ. (સારી ચીઝ) ૩ ન મળતી ચીઝ. ૪ નમાઝ પડવાનો મુસલ્લો.
૫ અડચણ-કઠણ-દુશવાર. ૬ ઝાકળ.

આરામ કહીં રાહમેં જાની નહીં મિલતા
જંગલમેં વો પુરહોલ[1] કે પાની નહીં મિલતા. ૪૩

થોડેહી દિનોં હોએગી કુંમબેસે જુદાઇ—પરદેસસે આકર તુમ્હેં લે જાએંગે ભાઇ
કી મુઝસે ન ગર કૂફેકી ખિલકતને બુરાઇ—મુમકિન હૈ કે મૈં ઓર ન કરૂં વાઅંદા વફાઇ

ખૂશ હૂંગા તુમ અબ દિલપે અગર જબ્ર કરોગે
મરજાઉંગા જબ મૈં તો ન કયા સબ્ર કરોગે? ૪૪

સુગૈરાને કહા ખાનેસે ખૂદ હૈ મુઝે ઇનકાર—પાની જો કહીં રાહમેં માંગું તો ગુનાહગાર
કુચ ભૂખકા શિકવા નહીં કરનેકી યો બીમાર—હંસરત યે ફકત આપકા હૈ શરબતે દીદાર

ગરમીમેં ભી રાહતસે ગુઝર જાએગી બાબા
આએગા પસીના તપ ઉતર જાએગી બાબા. ૪૫

કયા તાબ અગર મુંહસે કહૂં દર્દ હૈ સરમેં—ઉફતક ન કરૂં ભડકે અગર આગ જીગરમેં
ભુલેસે ભી શબકો ન કરાહૂંગી સફરમેં—કુરબાન ગઇ છોડ ન જાઓ મુઝે ઘરમેં
હોજાના ખફા રાહમેં ગર રોએગી સુગૈરા
વ્હાં નિંદ કબ આતી હૈ જો વ્હાં સોએગી સુગૈરા. ૪૬

વો બાત નહોગી કે જો બેચૈન હોં માદર—હર સુબ્હમેં પીઉંગી દવા આપ બનાકર
દિનભર મેરી ગોદીમેં રહેંગે અલી અસગર—લૌંડી હૂં સોકૈનાકી ન સમઝો મુઝે દુખ્તર
મેં યે નહીં કેહતી કે અંમારીમેં બિઠાદો
બાબા મુઝે ફિઝ્ઝાકી સવારીમેં બિઠાદો. ૪૭

શેહ બોલે કે વાકિફ હૈ મેરે હાલસે અલ્લાહ—મૈં કેહ નહીં સકતા મુઝે દરપેશ હૈ જો રાહ
ખુલ જાએગા યો રાઝભી ગો તુમ નહીં આગાહ—અૈસાભી કોઇ હૈ? જીસે બેટીકી નહો ચાહ
નાચાર યે ફુરકતકા અલમ સેહતાહૂં સુગૈરા
હૈ મસલહતે હક યેહી જો કેહતાહૂં સુગૈરા. ૪૮

અૈ નૂરે બસર આંખોંપે લેકર તુઝે ચલતા—તૂ મુઝસે બહલતી મેરા દિલ તુઝસે બહલતા
તપ હૈ તુઝે ઓર ગમસે જીગર હૈ મેરા જલતા—યે ઝોઅફ કે દમતક નહીં સીનેમેં સંભલતા
જુઝ હિજ્ર એલાજ અૈાર કોઇ હો નહીં સકતા
દાનિસ્તા તુમ્હેં હાથસે મૈં ખો નહીં સકતા. ૪૯

સુગૈરાને કહા કોઇ કીસીકા નહીં ઝિનહાર—સબકી યેહી મરઝી હૈ કે મરજાએ યો બીમાર
અલ્લાહ, ન વો આંખ કીસીકી હૈ ન વો પ્યાર—એકહમ હૈ કેહમ સબપે ફેદા સબકે હૈ ગમખાર
બેઝાર હૈ સબ એકભી શફકત[2] નહીં કરતા
સચ હૈ કોઇ મુરદેસે મોહબ્બત નહીં કરતા. ૫૦

હમશીરકે[3] આશિક હૈ સલામત રહે અકબર—ઇતના ન કહા મરગઇ યા જીતી હૈ ખાહર
મૈં ઘરમેં તડપતીહૂં વો હૈ સુબ્હસે બાહર—વો કયા કરેં બરગશ્તા[4] હૈ અપનાહી મોકદર

૧ પુરેપુરો ડર. ૨ દયા. ૩ બેહન. ૪ ફરી ગયેલું-અવળું થઈ ગયેલું.

પૂછા ન કિસીને કે વો૦ બીમાર કીધર હૈ
ન ભાઇયોંકો ધ્યાન ન બેહનોંકો ખબર હૈ. ૫૧

ક્યા ઉનકો પડીથી જો વો૦ ગંમ ખાનેકો આતે–મૈં કૌન જો સૂરત મુઝે દિખલાનેકો આતે
હોતી જો ગરઝ છાતીસે લિપટાનેકો આતે–ઝુલ્ફેં જો ઉઝલતીં તો વો૦ સુલઝાનેકો આતે
કલતક તો મેરે હાલે પરેશાંપે નઝર થી
તકદીરકે ઇસ પેચકી મુઝકો ન ખબરથી. ૫૨

માનૂસ[1] સોકર્ફ નાસે હૈ, અંબાસે દિલાવર–મૈં કૌન હૂં જો મેરી ખબર પૂછતે આકર
સર સબ્ઝ રહે ખેહકમેં નો[2] બાદએ શબ્બીર–શાદીમેં બુલાએં મુઝે યેભી નહીં બાવર[3]
એ દુલ્હા બને મુંહકો છુપાતે હૈં અભીસે
મેં જીતી હૂં ઔર આંખ ચુરાતે હૈં અભીસે. ૫૩

કિસસે કહૂં ઇસ દર્દકો મૈં એકસો રંજૂર–બેહનેંભી અલગ મુઝસે હૈં ઔર ભાઇભી હૈં દૂર
અમ્માંસે સોખન યે હૈ કે બેટી મૈં હૂં મજબૂર–હમરાહીયે બીમાર કિસીકો નહીં મનઝૂર
દુનયાસે સફર રંજે મોસીબતમેં લિખાથા
તનહાઇકા મરના મેરી કીસમતમેં લિખાથા. ૫૪

શેહ બોલે મોહબ્બતસે બજા સબ હૈ યે તકરીર–પર ક્યા કરૂં મજબૂર હૂં જો ખાહેશે તકદીર
બેટી તેરી કિસ્મતહીમેં થી ફુરકતે શબ્બીર–બીમારી તેરે પાંઉંકી તેરી હુઈ ઝનજીર
પ્યારી, મેરી ફુરકતસે[4] ન ફરયાદ કરો તુમ
ઝહરાપે મોસીબત જો પડી યાદ કરો તુમ. ૫૫

સુગરા તુમ અગર દિલસે હમેં કરતી હો અબ પ્યાર–ફુરકતપે રેઝામંદ હો એ હુંજેતા તકરાર
મૌજૂદ હૈ યહાં માદરે અબ્બાસે ખુશ અતવાર–તુમ અહમદે મુખ્તારકે ઘરકી હૂઇ મુખ્તાર
મનઝૂર હૈ ? હમ આંખોંસે ખૂંબાર હોં સુગરા
તુમ મુંહસે જો કેહદોતો હમ અસવાર હોં સુગરા. ૫૬

સાબિત હુવા સુગરાપે કે અબ હમ રહે ઘરમેં–બસ ફિરગઇ તનહાઇકી તસવીર નઝરમેં
એક જોશ હુવા આંસૂંઓંકા દીદએ તરમેં–સદમેસે ખટક દર્દકી પયદા હુઈ સરમેં
શિકલ અપની શબે હિજર, જો દિખલા ગઇ ઉસકો
કાંપા યો૦ તને ઝાર કે તપ આ ગઈ ઉસકો. ૫૭

થર્રાતી હુઇ ઉઠકે ગિરી શેહકે કદમ પર–કી અર્ઝ કે મરજાઉંગી યા સિબ્તે પયમબર
તનહાઇમેં બાબા મેરા દિલ બેહલેગા કયૂંકર ?–સબ બેટિયાં હૈં ક્યા મૈં નહીં આપકી દુખ્તર ?
બે આપકે ઇસ ઘરમેં ન યા શાહ રહૂંગી
અચ્છા મૈં કનીઝોંહીકે હમરાહ રહૂંગી. ૫૮

બાનૂકો એશારા કિયા હઝરતને કે સમઝાવ–તસકીંકા કલેમા૦ મેરી બીમારસે ફરમાવ
તબ હાથ બડહાકર કહા બાનૂને ઇધર આવ–મેં સદકે હૂં બીબી મેરી છાતીસે લિપટ જાવ
માં બાપ જુદા કિસસે નહીં હોતે હૈં સુગરા ?
યૂં આગે મોસાફિરકે નહીં રોતે હૈં સુગરા. ૫૯

૧ પ્યાર થયેલો. ૨ નોબાહએ શબ્બર (હઝરત કાસિમ અ.) ૩. યકીન ૪ જુદાઇથી.

રેરોકે લગી માંસે યેહ કેહને વો૦ દિલ અફગાર–મેં પ્યારી નહીં કિસ લીયે કરતીહો મુઝે પ્યાર
કયા કામ હૈ મુઝસે કે મૈં હૂં મુઝતરો નાચાર–કોઈ નહીં તુમ સબકે મેં કોઇ નહીં બીમાર

કયા લે ચલોગે ? તુમ મુઝે છાતીસે લગાકર
તુમ પ્યાર કરો અપની સોકૈનાકો બુલાકર. ૬૦

યે સુનતેહી બસ માંકીતો છાતી ઉમંડ આઇ–ચિલ્લાઇ વો૦ નાશાદ કે હૈહૈ મેરી જાઇ
ઝૈનબને કહા ઘરસે નિકલતા હૈ યેહ ભાઈ–મરજાનેસે કુચ કમ નહીં સુગૈરાકી જુદાઇ

ઘર લુટતા હૈ કિસ તરહૈ કેયામત ન બપાહો
પેહલા હૈ યે ગમ આગે ખુદા જાને કે કયાહો ! ! ! ૬૧

આગાઝે[1] સફરમેંતો યેહ માતમ હૈ યેહ કોહરામ–કયા દેખેં દિખાતા હૈ ઇસ આગાઝકા અંજામ
જંગલહો કે બસતીહો કહીં રાહતો આરામ–માં રોએગી બેટીસે બિછડકર સહેરો શામ

બસતીભી હૈ જંગલ જો કલેજા નહીં બરમેં
ભુલેગી વો૦ ? છોડેંગે અકેલા જીસે ઘરમેં. ૬૨

સુગૈરાને કહા આપકી બાતોંકે મૈં કુરબાં–તુમ મુજકો બચાલો કે મૈં લોંડીહૂં કુફીજા
બેટીહો અલીકી મેરી મુશકિલ કરો આસાં–જીતી રહી સુગૈરાતો ન ભુલેગી યેહ એહસાં

કુચ બાત બજુઝ ગિર્યઓ ઝારી નહીં કરતી
અમ્માંતો સોફારિશભી હમારી નહીં કરતી. ૬૩

દિલ સખ્ત કિયા માંને મુઝે ગમ હૈ ઇસીકા–સચ હૈ કે નહીં કોઇ ઝમાનેમેં કિસીકા
હૈરતમે હૂં બાઇસ મુઝે ખુલતા નહીં ઇસકા–વો૦ આંખ ચુરા લેતે હૈ મુંહ તકતીહૂં જીસકા

ભુલેસે ન અબ ખાતેરે નાશાદ કરેંગે
મેં કબ્રમેં જબ હૂંગી તો સબ યાદ કરેંગે. ૬૩

વો૦ ચાહનેવાલા હૈ મોસીબતમેં જો કામ આય !!!–મૈં સબકી હુઇ ઓર કોઇ મેરા ન હુવા હાય !!!
ઇસ રાહમેં હમરાહ ક્નીઝેંતો હોં ઔર વાય ! !!–કુંબ્બેકી જો હો ચાહને વાલી વોહી રેહજાય !!!

બીમારીયે મુઝમિનમેં દવા ખુબ હુઇ હૈ ! ! !
તજવીઝ મેરે વાસતે કયા ખુબ હુઇ હૈ ! ! ! ૬૫

તનહાઇમેં રોનેસે ઉતર જાએગી યેહ તપ !!!–હાં દર્દભી અબ સરમેં મેરે હોગા નહીં અબ!!!
તડપૂંગી તો જાએગી યેહ આઅઝા શિકની સબ !!!–બેહતર યેહી તરકીબ હૈ નુસખા યેહી અનસબ!!

કમ હોગી હેરારત અલમો રંજો મેહનમેં ! ! !
ગમ ખાનેસે આજાએગી તાકત મેરે તનમેં !!! ૬૬

ખોએગા યોબૂસતકોભી[2] રાતોંકા ન સોના ! ! !–તજરીદ[3] મુઝે બખ્શેગા મુંહ અશ્કોંસે ધોના !!!
તસકીન[4] હૈ બાલીપે અઝીઝોંકા ન હોના !!!–તનકેયા૦[5] કામિલ હૈ મેરે વાસતે રોના !!!

રાહતસે શબોરોઝ બેલાકો૦ મુઝે હોગા ! ! !
ફાકોં જો કરુંગી તો બેશકો૦ મુઝે હોગા !! ! ૬૭

---

૧ શરૂઆત ૨ શરીરનું સુકાઈ જવું પણુ ! ! ! ૩ તનહાઈ જુદાઇ એકલાપણું ૪ દિલાસો
૫ પાક થવું (શરીરનું ન્હાવું)

તનહાઇમેં શિદ્દતભી નહોતી ખોફકાકી[1] !!!-બીમારકા દિલ બેહલેગા વહશતસે મકાંકી !!!
તડપૂંગી ન ફુરકતમેં એભામે દોજહાંકી !!!-શફકત મુઝે યાદ આએગી બેહનોંકી ન માંકી !!!

ફુરકતમેં મેરી તરહ જીગર કિસસે સંભલતા ?
મૈં ઘરમેં નહોતી તો યેહ ઘર કિસસે સંભલતા ? ૬૮

સબ ચાહને વાલે હૈં કરૂં કિસકી શેકાયત !!!-બાબાકી યેહ તકરીર હૈ બેહનોંકી યેહ સૂરત !!!
છોડા હમેં બસ દેખકે અમ્માંકી મોહબ્બત !!!-બોલીં ન ફુરી જાનભી કુચ વાહરે કિસમત !!!

ફુરકતકા અલમ મેરે કલેજેકો છુરી હૈ
સબ અચ્છે હૈં લોગો મેરી તકદીર બુરી હૈ. ૬૯

આશિક મેરે મશહૂર હૈ ભયાઁ કે મૈં વારી-દો દિનસે ખબરભી નહીં લી આકે હમારી
કાસિમકો ગરઝ કયા ? જો સુનેં ગિર્યાઓ ઝારી-મૈં કૌન ? સોકીના હૈ ચચાજાનકો પ્યારી

અફસોસ તો હૈ ગર કોઇ ગમ ખાર નહીં હૈ
મરના મેરી કુચ ફબ્રકો દુશવાર નહીં હૈ. ૭૦

ઉસ વકત મોહબ્બત મેરી હોજાએગી ખાલી-જબ રાહમેં ખત પઢકે કહેંગે શહે આલી
લો મરગઇ કુમ્બ્રેકી જો થી ચાહને વાલી-આબાદ જો કુંજરાથા વોહ અબ હોગયા ખાલી

કિસમતને સુનાઇ ખબરે મર્ગ સફરમેં
વોહ કબ્રમેં સોઇ જીસે છોડ આયેથે ઘરમેં. ૭૧

ફિર હમ નહીં મિલનેકે કોઇ લાખ હો જો વ્હાં-સબ રોકે કહેંગે કે ઉસે હાથસે ખોયા
આલમસે વોહ બેગાનાહ હૈ જો કબ્રમેં સોયા-કયા નફઆ ઉસે કોઈ કુડહાયા કોઇ રોયા

પુરસેકે લીયે જમઅ હુયે લોગતો ફિર કયા ?
પરદેસમેં કુમ્બ્રેને રખા સોગ તો ફિર કયા ? ૭૨

રોને લગી, માં, સુનકે યેહ બીમારકી બાતેં-કેહને લગીં પ્યારી ન કરો પ્યારકી બાતેં
સબ કેહ ચુકી હઝરતસે દિલેઝારકી બાતેં-લાઝિમ નહીં અબ ફુરકતો તકરારકી બાતેં

કિસમતમેં જો હૈ હોગા વોહી જાનલો સુગરા
જો કેહતે હૈં ફરઝંદે નબી માનલો સુગરા. ૭૩

લો અબ તુમ્હેં ઝહરાઓ પયંમબરકી કસમ હૈ-અબ તુમકો શબાબે[2] અલી અકબરકી કસમ હૈ
બેતાબ નહો તુમ સરે સરવરકી કસમ હૈ-બીબી તુમ્હેં અપને અલીઅસગરકી કસમ હૈ

છાતીપે રખો સબ્રકી સીલ અય મેરી પ્યારી
ખોટી ન કરો બાપકી મનઝિલ મેરી પ્યારી. ૭૫

સદકેગઈ તુમ કેહદોતો રૂખસતકો સબ આએં-ફુફ્યાંભી ખડી રોતીં હૈં લેનેકો બલાએં
સુગરાને કહા મૈંતો નહીં રોકતી આએં-મુખતાર હૈં છાતીસે લગાએં ન લગાએ

એક બર્કે અલમ દિલપે મેરે ગિરતી હૈ અમ્માં
ઇસ વકત કલેજે પે છુરી ચલતી હૈ અમ્માં. ૭૫

હઝરતને કહા ઝૈનબે મુઝતરકો બુલાઓ-સુગરાસેહો રૂખસત મેરી ખાહર કો બુલાઓ
માં બોલીં કે અબ્બાસે દિલાવર કો બુલાઓ-સુગરા યેહ પુકારી અલી અકબરકો બુલાઓ

૧ એક જાતની બીમારી છે. જેની અંદર દિલ ધડકયા કરે છે. બે કરાર ૨ જવાની

વોં મિલકે જુદા હોએ, યેં બીમારસે પેહલે
રૂખ્સતહો યે બીમાર બહન, ભાઇસે, પેહલે. ૭૬

બાનૂં યે પુકારી અલી અકબર ઇધર આઓ–રૂખ્સત હો બહનસે મેરે દિલબર ઇધર આઓ
કયા રોતેહો? હમ શિકલે પયંમબર ઇધર આઓ–સુગરા યે પુકારી કે બેરાદર ઇધર આઓ
થર્રાકે ગિરી પડતીહૂં ખાહરકો સંભાલો
ભય્યાઁ અલીઅકબર મુઝે છાતીસે લગાલો. ૭૭

પાસ આનકે અકબરને કી યેં પ્યારકી તકરીર–કયા મુઝસે ખફા હોગઇ? સુગરા મેરી તકસીર?
ચિલ્લાને લગીં છાતીપે મુંહ રખકે વોં દિલગીર–મજબૂર બેરાદર તેરે કુરબાન યેં હમશીર
સદકે તેરે સર પરસે ઉતારે મુઝે કોઇ
બલ ખાઇ હુઇ ઝુલ્ફોંપે વારે મુઝે કોઇ. ૭૮

રૂખ્સારોંપે સબ્ઝેકે નિકલનેકે મૈં સદકે–તલવાર લીયે શાનસે ચલનેકે મૈં સદકે
અફસોસસે ઇન હાથોંકે મલનેકે મૈં સદકે–કયૂં રોતેહો? અશ્ક આંખોંકે ઢલનેકે મૈં સદકે
જલ્દ આનકે બેહનાકી ખબર લીજીયો ભાઇ
બે મેરે કહીં બ્યાહ ન કર લીજીયો ભાઇ. ૭૯

ભય્યાઁ મેરી તનહાઇપે આંસૂ ન બહાઓ–વોં દિનહોં કે ફિર ખૈરસે ઇસ શેહરમેં આઓ.
હરચંદ યેં મુશકિલ હૈ કે જીતી હમેં પાઓ–સદકે ગઇ ફિર આનેકા વાઅદા કીયે જાઓ
અરસા હોતો ખત લિખકે તલબ કીજીયો ભાઇ
અબ બ્યાહમેં મુઝકો ન ભુલા દીજીયો ભાઇ. ૮૦

લિખના મુઝે, નિસબતકા અગર હો કહીં સામાન–હકદારહૂં મૈં નેગકા[1] મેરી ભી રહે ધ્યાન
ઓર મરગઇ પીછેતો રહે દિલમેં સબ અરમાન–લે આના દુલ્હનકો મેરી તુરબતપે મૈં કુરબાન
ખુશનૂદ મેરી રૂહકો કરદીજીયો ભાઇ
હક નેગકા તુમ કબ્રપે ધર દીજીયો ભાઇ. ૮૧

વોં દિનહોં કે બુટાસી તુમ્હારી દુલ્હન આએ–જલદી કહીં યા હઝરતે બારી દુલ્હન આએ
સબ ફૂલકે ગેહનેમેં સંવારી દુલ્હન આએ–તુમ જૈસે હો વૈસીહી તુમ્હારી દુલ્હન આએ
હમશીરકો તુરબતમેં ન તરસાઇયો ભાઇ
ભાભીકો મેરી કબ્રપે લે આઇયો ભાઇ. ૮૨

કયા ગુઝરેગી જબ ઘરસે ચલે જાઓગે ભાઇ–કૈસે મુઝે હરબાતમેં યાદ આઓગે ભાઇ
તશરીફ જુદા જાને કે કબ લાઓગે ભાઇ–કી દેર તો જીતી ન હમેં પાઓગે ભાઇ
કયા દમકા ભરોસા કે ચરાગે સહરી હૈં
તુમ આજ મોસાફિર હોતો હમ કલ સફરી હૈં. ૮૩

હાં સચ હૈ કે બીમારકા બેહતર નહીં જાના–સેહતસે જો હૈં ઉનમેં કહાં મેરા ઠીકાના
ભય્યાઁ જો અબ આના તો મેરી કબ્રપે આના–હમ ગોરકી મનઝિલકે તરફ હોંગે રવાના
કયા લુત્ફ? કિસીકો નહીં ગર ચાહ હમારી
વોં રાહ તુમ્હારી હૈ તો યેં રાહ હમારી. ૮૪

1 પરણતી વખતે બેહન, સાળી–વીગેરેઓના હક હોય છે તેને નેગ કહે છે (લાગા).

મરનાતો મોકદ્દમ હઈ ગંમ ઉસકા નહીં ઝીનહાર–ધડકા હઈ કે જબ હોંગે એયાં મૌતકે આસાર
કિબલેકી તરફ કૌન કરેગા ? રૂખે બીમાર–"યાસી...ન"ભી પડહનેકો ન હોગા કોઈ ગંમખાર

સાંસ ઉખડેગી જીસ વક્ત તો ફરયાદ કરૂંગી
મંઈ હિચકેયાં લેલેકે તુમ્હેં યાદ કરૂંગી. ૮૫

માં બોલીં યે કયા કેહતી હઈ સુગંરા તેરે કુરબાન–ગભરાકે ન અબ તનસે નિકલ જાએ મેરી જાન
એકસ મેરી બચ્ચી તેરા અલ્લાહ નિગેહબાન–સેહૃતહો તુઝે મેરી દોઆ હઈ યેહી હરઆન

કયા ભાઇ જુદા બેહનોંસે હોતે નહીં બેટા ?
કુંમબેકે લીયે જાનકો ખોતે નહીં બેટા. ૮૬

મેં સદકે ગઇ બસ ન કરો ગિર્યએ ઝારી–અસગંર મેરા રોતા હઈ સદા સુનકે તુમ્હારી
વો૦ કાંપતે હાથોંકો ઉઠાકર યે૦ પુકારી–આઆ મેરે નન્નેસે મોસાફિર તેરે વારી

છુટતી હઈ યે૦ બીમાર બહન જાનગએ તુમ !!!
અસગંર મેરી આવાઝકો પેહચાન ગએ તુમ !!! ૮૭

તુમ જાતેહો ઓર સાથ બહન જા નહીં સકતી–તપ હઈ તુમ્હેં છાતીસે મંઈ લિપટા નહીં સકતી
જો દિલમેં હઈ લબપર વો૦ સોખન લા નહીં સકતી–રખલૂં તુમ્હેં અમ્માંકો ભી સમઝા નહીં સકતી

એકસહૂં મેરા કોઈ મદદગાર નહીં હઈ
તુમહો સો તુમ્હેં તાકતે ગુફતાર નહીં હઈ. ૮૮

માઅંસૂમને જીસદમ યે સુની દર્દકી ગુફતાર–સુગંરાકે તરફ હાથોંકો લટકા દિયા એકબાર
લેલેકે બલાએં યે લગી કેહને યે૦ બીમાર–ઝુકઝુકકે દિખાતેહો મુઝે આખેરી દીદાર

દુનયાસે કોઇ દિનમેં ગુઝર જાએગી સુગંરા
તુમભી યે૦ સમઝતેહો કે મરજાએગી સુગંરા. ૮૯

હમરાહ જો આતી તો મંઈ કુચ રંજ ન ખાતી–મંનઝિલપે પહોંચકર તુમ્હેં ગોદીમેં ખિલાતી
તુમ જાતે નહીં તનસે મેરી જાન હઈ જાતી–અસગંરકે લીયે ટુકડે હુઈ જાતી હઈ છાતી

ગર બોલના આએતો યે૦ કુચ કહોતોં પેદરસે
કયા દેખ રહેહો મુઝે ? હસરતકી નઝરસે. ૯૦

ફિર શાહને રોકર કહા લો જાતે હંઈ સુગંરા–જલ્દ આતે હંઈ યા ખૂદ તુમ્હેં બુલવાતે હંઈ સુગંરા
જાન અપની ન ખોના તુમ્હેં સમઝાતે હંઈ સુગંરા–હમ સબ તેરી તનહાઇકા ગંમ ખાતે હંઈ સુગંરા

કુરબાન પેદર આબો ગિઝા તર્ક ન કીજે
બડહ જાએગા આઝાર દવા તર્ક ન કીજો. ૯૧

બેટીસે યે૦ ફરમાકે ચલે કિબલએ આંલમ–નામૂસે મોહંમંદભી ચલે સાથ બસદ ગંમ
સુગંરાભી ચલીજાતીથી રોતીહુઈ બાહમ–હમસાઇયાં બાંધે હુયેથીં હલકાએ માતમ

રાહંતથી જો સબકો શહે ઝીજાહકે દમસે
એક પીટતીથી એક લિપટતીથી કંદમસે. ૯૨

મરસિયા તીસરા હઝરત એમામ હુસયન અ. ઓર અહલે બયતે અતહાર અ. કા. જાના આખેરી ઝીયારતો રૂખસતકે વાસતે અપને નાના હઝરત રસૂલે મકબૂલ સ. ઓર અપની વાલેદાહ ફાતેમ તુઝ ઝહરા અ. ઓર અપને ભાઈ હઝરત એમામ હસન અ, કે રૌઝએ અનવરમેં ઓર જનાબે ફાતેમા સુગરા અ. કા રૌઝએ રસુલકા દરવાઝા બંદ કરદેનેકે બયાનમેં.

જબ કુચકી શબ કબ્રે નબીપર ગએ શબ્બીર–રૂખસતકો મએ આલે પયગમ્બર ગએ શબ્બીર
કિનદીલ[1] જો રૌશન કી તો ગૌશ કરગએ શબ્બીર–ઝઈ નબને યે૦ જાના કે બસ અબ મરગએ શબ્બીર
થી ગૌશમે નેદા હમ ઈસી હસરતમેં મરેંગે
અબ રૌશની ઇસ કબ્રપે કાહેકો કરેંગે. ૧

અઈ નાનાકે રૌઝે મેરા ઘર હોતા હઈ વઈરાન–અઈ કબ્ર હુસઈન આજકી શબ હઈ તેરા મેહમાન
કલ સુબ્હ મેરી આખેરી મનઝિલકા હઈ સામાન–કલ રૂહ મેરે નાનાકી હોએગી પરેશાન
અઈ કબ્ર મંઈ દુખ પાઉંગા પરદેસમેં જાકર
તૂ શક[2] હોતો નાનાસે લિપટ જાઉં મંઈ આકર. ૨

અઈ કબ્ર મંઈ કઈસા તેરે સાહેબકા હૂં પ્યારા–સિજદેમેં મુઝે પુસ્તસે અપની ન ઉતારા
અબ ઝાનુએ જલ્લાદ હઈ ઓર સીના હમારા–સુનયો કે મોજાવિર તેરા પ્યાસા ગયા મારા
તેરી તો મોલાકાતકી યે૦ રાત હઈ બાકી
ફિર ખંજરો ગરદનકી મોલાકાત હઈ બાકી. ૩

પાની હઈ વો૦ શઈ પીતે હંઈ સબ મોઅમેનો કાફિર–પર કહત[3] ઇસી પાનીકા હોગા મેરે ખાતિર
દુનયાસે કફન લેતે હંઈ ઉકબાકે મોસાફિર–લઈકિન ન કફન પાએગા યે૦ તેરા મોજાવિર
કિસ શખ્સકો મરકદ[4] પસે[5] મુરદન[6] ન મિલેગા
અઈ કબ્રે પયગમ્બર હમેં મદફૂં[7] ન મિલેગા. ૪

---

૧ ફાનુસ ૨ ફાટવું ૩ કાળ ૪ કબર ૫ પછી પાછળ ૬ મરવું ૭ દફન થવાનું.

મંઈ એક તને તનહા હૂં સિતમગાર હઝારોં—એક જાન હઈ ઓર દરપએ આઝાર હઝારોં
એક ફૂલસે રખતે હઈ ખલિશ[૧] ખાર[૨] હઝારોં—એક સર હઈ ફક્ત ઓર ખરીદાર હઝારોં

જહાં જમઅ કઇ શેહરકે ખૂંરેઝ હુયે હઈ
ખંજર મેરી ગરદનકે લીયે તેઝ હુયે હઈ. ૫

ફિર શાહને અમ્મામાં ધરા ફર્કપર અપના—ઓર ખોલકે ગેસૂકો કહા બારે એલાહા
ઇસ ખાકમેં જો નૂર હઈ ઉસ નૂરકા સદકા—દિલ મેરા રહે ગિર્દ કદૂરતસે યેં મેરા

અલ્લાહ બદી મુજકો ન કોઇ નઝર આએ
આંખોંસે સીવા તેરે ન કોઈ નઝર આએ. ૬

દરકાર નહીં મુજકો જહાંકા સરો સામાં—એ સર તેરે દરબારમેં આઉં યે હઈ અરમાં
દુનયાસે કફનકા ભી ન લૂં સરપે મંઈ એહસાં—ઉરયાન ઉઠું આયાથા દુનયામેં ભી ઉરયાં

રહમત તેરી લાશેપે મેરે સાયાંફેગન[૩] હો
ઉરયાં બદનામેં યેહી બંદેકા કફન હો. ૭

તન ખાકમેં મિલજાએ તો સર ખાકે સિના પાય—મેઅરાજ નબીકી કલેમાં ગોયોંકો દિખલાય
તુરબતસે મેરી દિલમેં કિસીકે ન ગોબાર આય—તસબીહ બને ઓર તેરી તસબીહ પડહી જાય

ડરતાહૂં મોકદ્દર ન કોઇ બાઅદ ફનાહો
શબ્બીર જો હો ખાક ભી તો ખાકે શેફાહો. ૮

તન વોં દે કે જો ઝખ્મ તેરી રાહમેં ખાવે—સર વોં દે કે જો કટકે તેરી રાહમેં આવે
દિલ વોં દે કે જો સિનેપે કાતિલકો બિઠાવે—લબ વોં દે કે શિકવાં ન કભી પ્યાસકા લાવે

દુનયાસે જો અઈ ખાલેકે કૈયુમ ઉઠૂં મંઈ
મઝલૂમકા ફરઝંદહૂં મઝલૂમ ઉઠૂં મંઈ. ૯

દુનયાસે ઉઠૂં પાક મંઈ અઈ ખાલેકે સુબહાં—મહશરમેં મેરા હાથહો ઓર શિમ્રકા દામાં
કોઈ તેરે શબ્બીરકા પકડે ન ગિરેબાં—હો દાદે તલબ હશ્રમેં એકસ મેરી અમ્માં

ગરદનપે મેરી મઝલૂમાં હોવે ન કિસીકા
બાકી રહે ઉમ્મતપે કેસાસ આલે નબીકા. ૧૦

અસગરકો લીયે રનસે મંઈ રોતા હુવા જાઉં—લઈકિન તેરે દરબારમેં હંસતા હુવા આઉં
ઉમ્મત જો સતાએ મુઝે મંઈ રંજ ન ખાઉં—નફરીં ન કરૂં બદ ન કહૂ લબ ન હેલાઉં

અસગરકો જો પાની ન દે મંઈ કુચ ન સઝાદૂં
અકબરકો જો બિસમિલ કરેં મંઈ ઉનકો દોઆદૂં. ૧૧

મકતૂલ[૪] હો અઠ્ઠારાં બરસકા મેરા બેટા—પર મંઈ ન કરૂં કત્લ જવાં બેટા કીસીકા
રૂખસાર[૫] સોકઈનાકે હોં ઓર સેલીએ[૬] આઅદા—બિન બાપકી બેટીકો ન મારૂં મંઈ તમાંચા

ગો શિમ્રકા દિરૈં[૭] મેરે દિલદારપે ઉઠે
પર હાથ ન મેરા કીસી બીમારપે ઉઠે. ૧૨

૧ ભોંકાઈ જવું. ૨ કાંટા. ૩ થયેલો. ૪ શહીદ. ૫ ગાલ. ૬ તમાંચા. ૭ ચાબુક.

યે૦ મૈં નહીં કેહતા નહો અસગૈર હદફે તીર–પર કત્લ નહો હાથસે મેરે કોઈ એ શીર
સર નંગે હોવે બલવેમેં ઝૈનબ મેરી હમશીર–લુટે ન કીસી પરદેનશીંકો તેરા શપ્પીર
મરનેપે મેરે હોંટ ખુલેં ચૂબે[1] જફાસે
લૈકિન ન ઝબાં બંદહો ઉમ્મતકી દોઆસે. ૧૩

છોટે કઇ સય્યદ હૈં મેરે સાથ ચલે આહ–મરજાએં યે૦ રસ્તેમેં અગર ધૂપસે નાગાહ
બે દફન ઉન્હેં છોડકે મકતલકી મૈં લૂં રાહ–આઇ યે૦ નેદા અર્શસે કયા હોસલા હૈ વાહ!!!
શપ્પીર તુઝે કામ હૈ ખૂશનૂદીએ રબસે
રૂતબા૦ તુઝે હમ દેંગે સિવા તેરી તલબસે. ૧૪

શપ્પીરને સર શુક્રકે સિજદેમેં ઝુકાયા–ઓર પેહલૂએ મરકદમેં મોસલ્લેકો બિછાયા
સોએ જો એબાદતમેં તો નાના નઝર આયા–તા નાફ ઉન્હેં કબ્રસે નિકલા હુવા પાયા
દેખા કે ગલે મિલનેકે અરમાન બડે હૈં
ફૈલાએ હુએ હાથોંકો મરકદમેં ખડે હૈં. ૧૫

શપ્પીરને સર નાનાકી છાતીસે લગાયા–રોકર કહા જીસ દિનસે ઉઠા આપકા સાયા
નાનાકી કસમ ચૈન કહીં હમને ન પાયા–અબ લે ચલો સાથ અપને, કે ઉમ્મતને સતાયા
જાનેદો સફરમેં ન મુઝે છોડો વતનમેં
હમ તુમ રહેં એક કબ્રમેં ઓર એક કફનમેં. ૧૬

વો૦ બોલે કે કયા વાએદા વફા કર ચુકે શપ્પીર?–સરકો, મેરી ઉમ્મતપે ફેદા કર ચુકે શપ્પીર?
કયા લાશએ અકબરપે ઝુકા કરચુકે શપ્પીર?–ખંજરકે તલે શુક્રે ખુદા કરચુકે શપ્પીર?
કયા ઉંટસે લાશેપે તેરે ગિરચુકી ઝૈનબ?
કયા કૂફેમેં સર ખૂલે હુવે ફિરચુકી ઝૈનબ? ૧૭

કયા હાથોંપે તેરે, અલી અસગૈર ગએ મારે?–કયા લુટ ગયા ઘર? ઓર જલે ખૈમેંભી સારે?
શપ્પીર યે૦ સબ શરતેં હૈં આનેમેં તુમ્હારે–કયા યે૦ કલેમા૦ ગો નહીં? તુજકો મેરે પ્યારે
ગર હંફકો કટવા ચુકેહો આઓ મેરી જાન
ઉમ્મતકો જો બખ્શા ચુકેહો આઓ મેરી જાન. ૧૮

રોકર હુએ બેદાર શહે ફરમો બલાઇ–ઝૈનબને હોઝૂર આનકે યે૦ બાત સુનાઇ
નાનાસે જો તુમ કેહતેથે મેં સુનતીથી ભાઈ–સર પીટતી અમ્માંભી મેરે ખ્વાબમેં આઇ
તસલીમો રેઝા બેટીકો સિખલાતીથીં ઝહરા
પેહલૂએ શિકસ્તા૦ મુઝે દિખલાતીથીં ઝહરા. ૧૯

રોઝેમેં નબી ઝાદોયોંને શોર મચાયા–જબ નોહા૦ કિયા કબ્રે પયંમબરકો હિલાયા
ઓર ગિર્દે લહદ બાનુને અસગૈરકો ફિરાયા–ઓર કબ્રસે માસૂમકે માથેકો લગાયા
કેહતીથી કે અબ મૌતકે ઘર, ચલતેહો ઘરસે
યહાં છુટનિયેં ફિરલો કે ફિરોગે ન સફરસે. ૨૦

---

૧ લાકડી.

રૌઝેમેં પયમબરકે તો યેㅇ હુંશ્રથા બરપા–બાહિરસેભી રોનેકી સદા કુચ હુઇ પયદા સયદાનયાં ચિલ્લાઈ કે યેㅇ નૌહાㅇ હય કિસકા?–બાનૂને કહા કોઈ નહીં, રોતી હય સુગરા

રોતી હય વોહી સાફ મેરે દિલકો ખબર હય
વોㅇ તપમેં હય ઓર સુબ્હ મસીહાંકા સફર હય. ૨૧

શેહ બોલે યહાં કયૂં નહીં વોㅇ આતી હય કયા હય ?-ફિઝ્ઝાને કહા રૌઝેકા દર બંદ કિયા હય બયઠી હુઇ દરવાઝેપે મશગુલે બુકા હય–ઓર કૂબ્બે પયમબરકી તરફકો યેㅇ સદા હય

અય નાના ઉઠો કબ્રસે ઇમદાદકે ખાતિર
સબ મીલનેકો આયે હું મેં ફરયાદકે ખાતિર. ૨૨

બીમાર મુઝે છોડે હુયે જાતે હૈં બાબા–કલસે મેરે હુજરેમેં નહીં આતે હૈં બાબા મેં સામને જાતીહૂં તો શરમાતે હૈં બાબા–સબકે લિયે અસવારયાં મંગવાતે હૈં બાબા

સુગરાકો હવાલે કિયે જાતે હૈં અજલકે
ઇનસાફ કરો કબ્રે મોનવ્વરસે નિકલકે. ૨૩

સુગરાકે લિયે એક સવારી હુઇ નાયાબ[1]–ભારી હુવા બીમારહીકા થોડાસા અસબાબ અબતક તો કિયા ઝબ્તપર અબ દિલકો નહીં તાબ–તકસીર મોઆફ અબ મેં નહીં કરનેકી આદાબ

કયા હોતા હય ? અચ્છા ન મુઝે લે ચલેં ઘરસે
દરવાઝા ન ખોલૂંગી તો જાએંગે કિધરસે. ૨૪

અમ્માંકીભી અબતો ન સુનૂં મિન્નતો ઝારી–બાબાસે કિસીને ન સોફારિશકી હમારી દરખોલૂં તો તબ ખોલૂં મેં દુખ દર્દકી મારી–લેલૂં કસમ ઓર સામને મંગવાલૂં સવારી

યે દાગ જુદાઇકા લિયા હય ન મેં લૂંગી
બાબાકો કહીં રૌઝેસે અબ જાને ન દૂંગી. ૨૫

યે કેહતીથી સુગરા કે હુઇ સુબ્હ નમૂદાર–અબ્બાસસે શેહ બોલે સવારી કરો તય્યાર ઉંટોંપે કરીનાㅇસે ચડહેં ઇંતરતે અતહાર–ઝયનબ રહે મહમિલમેં સોકયનાસે ખબરદાર

છોટોંકે નિગેહબાં રહેં જો સિનમેં બડે હૈં
દરવાઝેસે સુગરાને કહા હમભી ખડે હૈં. ૨૬

અબ્બાસને કી અર્ઝ કે અય દિલબરે ઝહરા–જાઉં કહાં દર બંદ કિયે રોતી હય. સુગરા આકર અકબે[2] દરપે પુકારે શહે વાલા–અય આશિકે બાબા તેરે કુરબાન યેㅇ બાબા

મનઝિલકા હરજ હોઅગા લો ખોલદો દરકો
કુરબાન કરો નાનાકી ઉમ્મતપે પેદરકો. ૨૭

વોㅇ બોલી નહીં, હમતો નહીં ખોલેંગે દરકો–એ મેરે ભલા જાઇયે તો આપ સફરકો માંને કહા બીબી ન કરો તંગ પેદરકો–સુગરાને કહા આહ નિકલ જાઉં કિધરકો

કયા મેરે લીયે ઉઠગયા ઇનસાફ !!! જહાંસે
દેખો જીસે હયહય યેહી કરતા હય ઝબાંસે. ૨૮

૧ નહીં મળી. ૨ પછવાડે.

અમ્માં તુમ્હેં ઉલફત નહીં ઝિનહાર મેરે સાત–એકતો ન સોશરિશકી પેદરસે મેરી હઈહાત
હર તરહંસે મેરીહી ખંતા કરતીહો અસબાત[1]–મંઈ તુમસે નહીં બોલતી મુઝસે ન કરો બાત
હાં ચાહતીહો તુમ કે ન મંઈ આપસે રૂઠૂં[2]
બાબાસે ન રૂઠૂં તો, મંઈ કયા આપસે રૂઠૂં ? ૨૯

અલ્લાહ અઝીઝ આપને દો બેટીયાં કી વાહ–મેં શામસે યહાં રોતીહૂં પૂછા ન ઝરા આહ
પારૂંપે વરમ[3] આગયા જો મરઝીયે અલ્લાહ–તપ કલસે ઝિયાદા૦ હઈ ખુદા ખૂબ હઈ આગાહ
નંઈ ઝોઅફપે નંઇ ઝરદીયે રૂખંસારકે ઉપર
કુચ રેહમ નહીં આપકો બીમારકે ઉપર. ૩૦

બાનૂકા જીગર ફટ ગયા ઓર રોકે પુકારી–હઈહઈ યે૦ સમઝતીહો કે માંકો નહીં પ્યારી
અલ્લાહ કરે મુજકો તપ આજાએ તુમ્હારી–યે મસલહતે વક્ત હઈ કયા કેહતીહો વારી
બીબીકી બલા જાને કે કયા હોગા સફરમેં
સુગરા, સરે શબ્બીર જુદા હોગા સફરમેં. ૩૧

શેહને કહા દર ખોલકે બાબાસે લિપટ જાવ–લો સાથ ચલો બાબાકે અસબાબે સફર લાવ
વો૦ બોલી કે બાબા મેરી ખાતિરસે ન ફરમાવ–દર ખોલતીહૂં અચ્છા સોકઈનાકી કસમ ખાવ
મૌકૂફ કિસીતરહં જુદાઇકા ખલલ હો
સદકેસે સોકઈનાહીકે મુશકિલ મેરી હલ હો. ૩૨

અસગરકા તસદ્દુક મુઝે મિલજાએ સવારી–અકબરકે લિયે અઝ પઝીરા હૂં મંઈ વારી
ઓર હો ન સવારી તો યે૦ તકદીર હમારી–એદિલહી મંઈ હાઝિર હૂં ખૂશી જીસમેં તુમ્હારી
રસ્તેમેં નકાહતસે જો તેવરાઉંગી[4] બાબા
યા ફાતેમા૦ કેહકર મેં સંભલ જાઉંગી બાબા. ૩૩

ગશ હોગએ સુગરાકે બયાંપર શહે ઝીશાં–રોઝેમેં હુવા શોર કેયામતસે દોચંદાં[5]
સુગરાનેભી દર ખોલદિયા હોકે હેરાસાં–બાબાકી બલાએં લીંકહા બોલો મંઈ કુરબાં
સદમા તુમ્હેં હોતા હઈ મંઈ અબ કુચ ન કહૂંગી
લો હોંશમે આઓ મંઈ મદીનેમેં રહૂંગી. ૩૪

ઉસ ઝિક્રપે રોયા કીયે શેહ સરકો ઝુકાએ–બ્હાંસે જો ઉઠે ફાતેમાકી કબ્રપે આએ
પાઇંને લહદ ગિરકે બહોત અશ્ક બહાએ–આવાઝ યે૦ આઈ કે મંઈ સદકે મેરે જાએ
હઈ શોર તેરી કૂચકા જીસ દિનસે વતનમેં
પ્યારે ઉસી દિનસે મંઈ તડપતી હૂં કફનમેં. ૩૫

તુરબતમેં જો કી મંઈને બહોત ગિર્યઓ ઝારી–ગભરાકે અલી આએ નજફસે કઇ બારી
કેહતેથે કે અઈ અહંમદે મુખતારકી પ્યારી–તુમ પાસ હો, તુરબત હઈ બહોત દૂર હમારી
ઘર લુટતા હઈ કયુંકર હમેં ચઈન આએગા ઝહરા
કયા હમસે ન રૂખસતકો હુસઈન આએગા ઝહરા ? ૩૬

---

૧ સાબીત. ૨ રીસાવું. ૩ સોજો ૪ ચક્કર આવશે ૫ બમણા (ડબલ.)

મંઈનેં જો કહા કુંબસે કયૂં નિક્લેહો બાહિર ?—ન સરપે એમામાં૦ હઈ ન હઈ દોશપે ચાદર
ફરમાયા કે બેચઈન હૂં અઈ બિન્તેં પયમબર—મરનેકો પેસર જાતા હઈ બરબાદ હુવા ઘર
તરસેંગે વો૦ પાનીકો જો નાઓંકે પલે હઈં
તલવારે હઈં અબ ઓર મેરે બચ્ચોંકે ગલે હઈં. ૩૭

પેહલા તો વો૦ થા ઝૂલ્મ કે બાંધી મેરી ગરદન—અબ બાઝૂએ ઝઈનબમેં રસન બાંધેંગે દુશમન
બાકીથા યેહી એક ચરાગે સરે મદફન—ઉસકોભી બુઝાદેંગે મેરે દિલપે હઈ રોશન
કયૂંકર ન ભલા માતમે ઔલાદ કરૂં મંઈ
અબ કિસસે ઇસ અંધેરકી ફરયાદ કરૂં મંઈ. ૩૮

ફિરતા હઈ મેરી આંખોંમેં શબ્બીરકા મકૈતલ—વો૦ નેહરે ફોરાત ઓર કઇ કોસકા જંગલ
વો૦ બિજલીયાં તલવારોંકી ઓર શયામકા બાદલ—દરયાસેં વો૦ પ્યાસોંકો હટા દેનેકી હિલચલ
શબ્બીરકે સરપરસે યો૦ આફત ન ટલેગી
દસવીંકો મોહેર્રમકી છુરી મુઝપે ચલેગી. ૩૯

સુનકર યો૦ બયાં બાપકા માદરકી ઝબાની—રોરોકે પુકારા અસદુલ્લાહકા જાની
હાં વાલેદા૦ સચ હઈ ન મિલેગા મુઝે પાની—પ્યાસે હઈં મેરે ખૂનકે યો૦ ઝુલ્મકે બાની
બચપનમેં કિયાથા મેરા માતમ શહેદીંને
નાનાકો ખબર દીથી મેરી, રૂહેઅમીંને[1] ૪૦

પેહલૂમેં જો થી ફાતેમા૦કે તુરબતે શબ્બર[2]—ઉસ કુંબસે લિપટે બ મોહબ્બત શહે સફદર
ચિલ્લાએ કે શબ્બીરકી રૂખસત હઈ બેરાદર—હઝરતકો તો પેહલૂ હુવા અમ્માંકા મોયસ્સર
કુંબ્રેંભી જુદા હઈં તહે[3] અફલાક હમારી
દેખેં હમેં લેજાએ કહાં ખાક હમારી. ૪૧

નાગાહ કહા આનકે અબ્બાસને એકબાર—કયા હુકમ હઈ ઉશતૂર[4] દરે દૌલતપે હઈં તયાર
શેહ બોલે કે અબ ઝઈનબો કુલસૂમ હોં અસવાર—પર રોકલો દેવડીપે કનાત[5] અઈ મેરે ગમખ્વાર
ઉઠતે મેરે કમ બેહનોંકી તૌકીર ન હોએ
બે પરદા૦ યો૦ જબ હોયેં કે શબ્બીર ન હોએં. ૪૨

બઈ તુર્શરફે ખાસસે નિકલે શહે અબરાર—રોતે હુએ દેવડહીપે ગએ હઝરતે અતહાર
ફર્રાશોંકો અબ્બાસ પુકારે યો૦ બ તકરાર—પરદેકી કનાતોંસે ખબરદાર ખબરદાર
બાહિર હરમ આતે હઈં રસૂલે દોસરાકે
શુક્કા[6] કોઇ ઝુક જાએ ન ઝોંકેસે હવાકે. ૪૩

લડકા બી જો કોંડપે ચડહા હો તો ઉતર જાય—આતાહો ઇધર જો વો૦ ઉસીજાપે ઠહર જાય
નાકેપે બી કોઇ ન બરાબરસે ગુઝર જાય—દેતે રહો આવાઝ જહાંતક કે નઝર જાય
મરયમસે સિવા હકને શરફ ઉનકો દીયે હઈં
અફલાકપે આંખોંકો મલક બંદ કિયે હઈં. ૪૪

૧ હઝરત જીબરઇલ. અ. ૨ હઝરત એમામ હસન અ. ૩ નીચે. ૪ ઉંટ. ૫ એક જાતનો પરદો કે, જે ઉંચ ખાનદાનની પરદા નશીન ઓરતોને બાહેર નીકળતી વખતે માણુસો આડો રાખીને ઉભા રહે છે તે. ૬ તે કપડુ જે. કે, અલમ કિંવા નીશાન ઉપર બંધાય છે.

અબ્બાસે અલીસે અલી અકબરને કહાતબ–હઈ કાફલે સાલારે હરમ હઝરતે ઝયનબ
પેહલે હોં વો અસવાર તો મહમિલમેં ચડહેં સબ–હઝરતને કહા હાં યેહી મેરા ભી હઈ મતલબ

ઘરમેં મેરે ઝહરાકી જગેહ બિન્તે અલી હઈ
મંઈ જાનતાહૂં માં મેરે હમરાહ ચલી હઈ. ૪૫

આ પોહચીં જો નાકે કે કરીં દુખ્તરે હૈદર–ખૂદ હાથ પકડનેકો બડહે સિબ્તે પયમબર
ફિઝ્ઝા તો સંભાલે હુવે થી ગોશએ ચાદર–થે પરદએ મહમિલકો ઉઠાતે અલી અકબર

ફરઝંદ કમર બસ્તા ચપો[1] રાસ[2] ખડેથે
નાઅલૈન ઉઠા લેનેકો અબ્બાસ ખડેથે. ૪૬

ફિર હમ સફરોંસે યેહ કહા શેહને બ તકરાર–મંઈ જબ્ર કીસી દોસ્તપે કરતા નહીં ઝીનહાર
દુશમનકીભી ઇઝાકા નહીં મંઈ તો રવાદાર–જો ચાહે ચલેં સાથ જો ચાહે કરે ઇનકાર

અકબરકો મેરે, લુત્ફે જવાની ન મિલેગા
યારો યેહ સફર વોહ હઈ કે પાની ન મિલેગા. ૪૭

વોહ સાથ ચલે મેરે જીસે હોંના હો બરબાદ–બિન બેટોંકે હો જાએંગે વહાં સાહેબે ઔલાદ
વોહ સાથ ચલેં મેરે જો જંગલમેં હો આબાદ–વોહ કસ્દ કરેં જીસકો વતનકી ન રહે યાદ

મોહતાજ હૂં બેકસ હૂં ન દૌલત હઈ ન ઝર હઈ
અઈ દોસ્તો તસલીમો રેઝા, ઝાદે[3] સફર હઈ. ૪૮

દુનયાકા જો ખાહાં હો કરે હમસે કેનારા–ઉકબાકા જો તાલિબ હો વોહ દે સાથ હમારા
વોહ આએ જીસે રંજો મોસીબત હો ગવારા–અબ અઈસી શાહાદત નહીં મિલનેકી દોબારા

ઇસ રાહસે નઝદીક બહોત બાગે એરમ હઈ
હર એક કદમ બાગે જીનાં ઝેરે કદમ હઈ. ૪૯

ગુલથા શાહે અબરાર ખુદા હાફેઝો નાસિર–રાંડોંકે મદદગાર ખુદા હાફેઝો નાસિર
અઈ અહલકે સરદાર ખુદા હાફેઝો નાસિર–મોહતાજકે ગમખ્વાર ખુદા હાફેઝો નાસિર

દુખ ફાકોંકે, ગુરબતકે અલમ કિસસે કહેંગે ?
મુશકિલ કોઇ અબ હોગી તો હમ કિસસે કહેંગે ? ૫૦

શેહ કેહતેથે અલ્લાહ મદદગાર હઈ સબકા–ઇનસાનકો કયા આસ ભરોસા તો હઈ રબકા
સામાં હઈ કભી ગમકા કભી અઈશો તરબકા[4]–મુઝતર[5] નહીં ફરઝંદ શહનશાહે અરબકા

માંગો યેહ દોઆ અઈસે વોહ વકત બસરહો
જીસ રોઝ કે શબ્બીરકા દુનયાસે સફર હો. ૫૧

કસમેં ઉન્હેં દેદે કહા શેહને કે જાઓ–તકલીફ તુમ્હેં હોતી હઈ અબ સાથ ન આઓ
અલ્લાહકો સોંપા તુમ્હેં આંસૂ ન બહાઓ–ફિરનેકે નહીં હમસે બસ અબ હાથ ઉઠાઓ

ઉસ બેકસો તનહાકી ખબર પૂછતે રેહના
યારો મેરી સુગરાકી ખબર પૂછતે રેહના. ૫૨

---

૧ ડાબી બાજુ. ૨ જમણીબાજુ ૩ ભાતુ. ૪ ખુશી. ૫ દુખ પોંહચેલ.

બાઅઝોંને તો યે૦ સુનકે કેનારા૦ કિયા હઈહાત—જો મર્દથે ઇબને શાહે મરદાંકે રહે સાત
મનઝિલકો રવાના હુએ સબ ઉશતુરે સાદાત—મરકબપે[1] હુવા જલવા૦ તુમા સયદે ખુંશઝાત

દેખા નઝરે યાસસે ફિર ગૈઝએ જદકો
ઓર દૂરસે મુજરા કીયા નાનાકી લહૂદકો. ૫૩

આતીથી સદા અઈ મેરી તુરબતકે મોજાવિર—સદકે તેરી મઝલૂમીકે અઈ સાબેરો શાકિર
અઈ પાકોં કશ અઈ મનઝીલે અવ્વલકે મોસાફિર—હઈહઈ મેરી ઉમ્મતને સતાયા તુઝે આખિર

દુશમનકો ભી ઇસતરહ અઝીયત નહીં દેતે
ઝાલિમ મુઝે મરનેપે ભી રાહત નહીં દેતે. ૫૪

મુંહ ફેર લીયા સબને મેરે દફનો કફનસે—બાંધા મેરે દામાદકી ગરદનકો રસનસે
ઝહરા તો સિતમ સેહકે ગઇ દારે મેહનસે—કી રસ્મે મોહબ્બતમેં દગા સબને હસનસે

ક્યા ક્યા મેરા દુનયામેં ગિરફતારે બલા હઈ
બાકી થા હુસઈન એક સો મરનેકો ચલા હઈ. ૫૫

આતીથી સદા તુરબતે ઝહરાસે યે૦ ઉસઆન—તુમ જાતે હો જંગલકો બસાનેકો મેરી જાન
ગૈજે હઈ ન લશકર ન વિગાંકા કોઇ સામાન—શબ્બીર યે૦ માદર તેરી તનહાઇકે કુરબાન

ક્યા હોગા ? હુવા ઝુલ્મ કે જબ આહ ચલેગી
માદરભી સિપર હોનેકો હમરાહ ચલેગી. ૫૬

જીસ બાગકો ઝહરાને રેયાઝતસે લગાયા—જબ ફસ્લે બહાર આઇ તો ફલ આહ ન પાયા
ઉન બાગીયોંને કુબ્રમેં ભી મુજકો સતાયા—હઈહઈ મેરી બસતીકો કીસીને ન બસાયા

દાગોંકે ચમન સીનેમેં ખિલ જાએંગે હઈહઈ
અબ ફૂલ મેરે ખાકમેં મિલ જાએંગે હઈહઈ. ૫૭

સુનતે હુએ માદરકી ગમ અંગીઝ યે૦ તકરીર—રોતે હુએ ઘોડેપે ચલે જાતેથે શબ્બીર
યારાને વતન ગિર્દથે અફસુર્દઓ[2] દિલગીર—ફરમાતાથા એક એકસે વો૦ સાહેબે તોકીર

ક્યું પીટતેહો ? ગમમેં હુસઈન ઇબ્ને અલીકે
અબ તુમભી કરો સબ્ર નવાસેકો નબીકે. ૫૮

દુનયા હઈ સરાયે ગમો અંદૂહો મોસીબત—હમ ક્યા હઈ પયમબરને તો પાઇ નહીં રાહત
અહબાબકા હઈ વસ્લ કભી ઓર કભી ફુરકત—બરહમ ન હુઇહો કોઈ અઈસી નહીં સોહબત

ગમ આજતો યે હઈ કે બિછડતે હઈ વતનસે
ઉઠ જાએંગે એક રોઝ યુંહી દારે મેહનસે. ૫૯

લાખોં હઈ મોસાફિર કે ન ફિર આએ સફરસે—જંગલમેં અઝીઝોંકો અજલ લે ગઇ ઘરસે
રૂક જાતી હઈ શમશીરકી ઝરબત તો સિપરસે—સાઅત વો૦ અજલકી હઈ કે ટલતી નહીં સરસે

કેહતે હઈ મોસાફિર કે તહે ખાક નેહાં[3] હઈ
કુબ્રેં તો હઈ વઈરાનીમેં બસતીમેં મકાં હઈ. ૬૦

અલકિસ્સા ચલે કેહતે તવક્કલતો અલલ્લાહ—ઓર રાહ નોમાંઇકે લીયે માતથી હમરાહ
ઘોડા શાહે બેકસકા રૂકા રસ્તેમેં નાગાહ—ઉશતુર ભી નબીઝાદીયોંકે રૂક ગએ સબ આહ

૧ ઘોડા ઉપર. ૨ ઉદાસ શોકાતુર. ૩ છુપેલ.

તશવીશ હુઈ ઇબને શહનશાહે નજફકો
ઘબરાકે લગે દેખને હર ચાર તરફકો. ૬૧

જબ મુડકે પસે પુશ્ત નઝર કી તો યેં દેખા—ગિરતી હુઈ હર ગામપે ચલી આતી હઈ સુગરા
યેં ખાકપે લોટી હઈ કે જો ટુકડે હઈ કુરતા—પટકા હઈ જો સર ખાકપે ખું ઉસસે હઈ પઈદા
રોરોકે દોઆં હંકસે યેં કી હાથ ઉઠાકર
સુગરાકો જુદાઇમેં મેરી સબ્ર અતાકર. ૬૨

પાસ આકે યેં કેહને લગી વોં શાહકી પ્યારી-બાબા કહો કિસ ઉંટપે અમ્માં હઈ હમારી?
મહંમિલકા નિશાં પાયા તો રોકર યેં પુકારી—અમ્માં તેરે સદકે તેરે કુરબાં તેરે વારી
યેં મઈ નહીં કેહતી કીસી ઉશતુરપે બિઠાદો
પર દૂરસે ભય્યા અલી અસગરકો દિખાદો. ૬૩

મુઝતર હુઇ સુનકર યેં સોખેંન બાનૂએ એપર—પરદેસે જીગર બંદકા મુંહ કરદીયા બાહર
બેટીસે કહા દસ્તે પેસર માથેપે રખકર—લો, આખેરી તસલીમ બજા લાતે હઈ અસગર
મુંહ ઝર્દ હઈ રૂખસારોપે આંસૂ ભી બહે હઈ
યેં નરગેસી આંખોંસે તુમ્હેં દેખ રહે હઈ. ૬૪

થરાતે હુએ હાથ ઉઠાકર વોં પુકારી—ઇસ હાથકે ઇસ ચાંદસે માથે કે મઈ વારી
આખિર કોઇ દિનમેં હઈ બસ અબ મોત હમારી—ભય્યા નહીં જીનેકી મઈ ફુરકતમેં તુમ્હારી
જબ આકે ફિર ઇસ ઝુલેકો આબાદ કરોગે
તુમભી મેરી ગોદીકો બહોત યાદ કરોગે. ૬૫

સુગરાસે કહા સય્યદે મઝલૂમને રોરો—બસ દેખ ચુકીં ભાઇકો લો ઘરકો સિધારો
સુગરાને કહા સબ્ર નહીં આતા હઈ મુજકો—સબ કુમ્બા જુદા હો ગયા અઈ સય્યદે ખુશખો
અકબરકી જુદાઇ અલી અસગરકી જુદાઇ
કિસ તરહ ન રોઉં કે હઈ સબ ઘરકી જુદાઇ. ૬૬

અલ કિસ્સા ચલી ઘરકે તરફ ફાતેમાં નાચાર—મુડ મુડકે મગર દેખતીથી બાપકો હરબાર
મહંમિલસે નઝર કરતેથે સબ ઇતરતે અતહાર—શેહ કેહતેથે અલ્લાહ નિગેહબાં તેરા બીમાર
ગર તુમકો શફા હોગી બુલા ભેજુંગા સુગરા
વરના મેં તુમ્હેં આકે શફા ભેજુંગા સુગરા. ૬૭

રોતે હુએ વોં લોગ ફિરે શાહ સિધારે—જો સાહેબે કિસમતથે વોં હમરાહ સિધારે
કિસ શાકસે મરદાને હકે આગાહ સિધારે—આબિદ તરફ ખાનએ અલ્લાહ સિધારે
ઉતરે ન મોસાફિર કિસી મખ્લૂકકે ઘરમેં
આશિકકો કશિશ લે ગઇ માઅશૂકકે ઘરમેં. ૬૮

હૈરાન હુઇ કાઅબેકી ઝમીં નૂરે ખુદાસે—મકકેને શરફ ઔરભી પાયા શોરફાસે
ઝુકઝુકકે મિલે સિબ્તે પયંમબર ગોરબાસે—આબાદ હુવા શેહર નમાઝોંકી સદાસે
ખુશ હોકે હવાખાહ યેં કેહતેથે અલીકે
સબ બાપકી ખું, બૂ, હઈ નવાસેમેં નબીકે. ૬૯

મરસિયા ચૌથા રવાના હોના હઝરત મુસ-લિમ. અ. કા મક્કએ મોઅઝ્ઝમાસે તરફ કૂફેકે ઓર અપને દો ફરઝંદોં કો હમરાહ લેનાં ઓર વહાં જાકે શહીદ હોને કે બયાનમેં.

સુબ્હમથી રજબકી જબ મદીના હુવા વફીરાં—દાખિલ હુએ કાઅબેમેં તો થી સુબ્હમે શાઅબાં
પિંજાહ[1] ખતૂત આએથે હમ કૂફીયોંકે વહાં—ફરમાને લગે અલચાયોંસે શહે ઝીશાં
અલ્લાહ ! ! ! બહોત ફિરકએ દીદાર હૈં મુશતાક
હાતિફને કહા શિમ્રકી તલવાર હૈં મુશતાક. ૧
હર કાસેદે કૂફાને યેંા કી અર્ઝ કે યા શાહ—મુશતાક કદમ આંખ હૈં હરએકકી સરેરાહ
હઝરતને કહા કિર્દૈ[2] દગા[3] તો નહીં કુચ ? આહ !!!—કાનોંપે ધરે હાથ વોં બોલે કે ન વલ્લાહ
હઝરતને કહા સિર્ફ[4] દગા હૈ કે વફા હૈ
કૂફેહીમેં જિન બાપકા શબ્બીર હુવા હૈ. ૨
ફિર ઝૈબ યે વોં રૂકનો મકામ આગે હુવે શાહ—ઓર મશવેરાં ખલિકસે કિયા બાદિલે આગાહ
લિખ્ખા વોહી નામેમેં જો થી ખાહિશે અલ્લાહ—મુસલિમકો નેયાબતકા દિયા મરતબએ જાહ
રૂતબેમેં રસૂલોંકે બરાબર હુએ મુસલિમ
પૈગાંમબરે સિબ્તે પયમબર હુએ મુસલિમ. ૩
ખત દેકે યે મુસલિમસે બયાં કરને લગે શાહ—લો કાઅબાં ભી અબ છોડો મદીના તો છુટા આહ
ઉમ્મત કહીં ગુમરાહ નહો કૂફેકી લો રાહ—અહવાલે બદો નેકસે તુમ કીજીયે આગાહ
તુમ રહેમકી કરના જો હો બેદાદો સિતમ ભી
તુમ સૂએ બેહિસ્ત આગે ચલો આતે હૈં હમભી. ૪
અલકિસ્સા ચલા એલચીએ નાએબે હૈદર—હમરાહ હુએ ઉનકે દો ફરઝંદે ખુશઅખતર
સાઅદૈનસે[5] સાબીતથા કિરાને[6] મહે અનવર—મુસલિમને બ ઉજરત લીયે સાથ અપને દો રહબર[7]
નંઇ હકથા ફરામૂશ ન થે શાહ ફરામૂશ
પર ગરદિશે તકદીરને કી રાહ ફરામૂશ[8]. ૫
વારિદ હુએ ઉસ બાદિયોં મેં રાહરવે હૈરાં—જો ગર્મથા સહરાએ કેયામતસે દોચંદાં
થા નામ "મઝીક"[9] ઉસકા મયાને અરબિસ્તાં—ઇસબંદ[10] જો ઝરેથે તો મિજમર[11] થા બયાબાં

૧ પચાસ. ૨-૩ દગાનું કામ. ૪ ખાલીસ ચોખ્ખો. ૫ ઝોહરા અને મુશતરી નામના બે સિતારા છે. તે બન્નેને એકજ નામથી બોલતી વખતે (સાઅદએન) કેહવાય છે. ૬ નઝદીક પાસે એક ઠેકાણે સાથે થઇ જવું. ૭ રસ્તો દેખાડનાર (વળાવો). ૮ ભુલ. ૯ નામ એક ગામનું. ૧૦. એક જાતના કાળા દાણા આવે છે. તે ઘણા કામમાં આવે છે. અને અગર કોઇને નઝર લાગી હોય તો તે નઝર ઉતારવા માટે પણ તેને અગ્નિમાં નાંખે છે. (તે એક ટુચકો છે.) જેને આપણે ઈસફંદના નામથી ઓળખાયે છીએ. ૧૧ સિગડી.

હૈરાં અકબે[1] રાહનોમા જાતેથે મુસલિમ
લેકિન રહે મકસદ ન હમીં પાતેથે મુસલિમ. ૬

મુસલિમકે જીગર ગોશે[2] ઝબાં અપની નીકાલે–કેહતેથે બડી પ્યાસ હૈ અલ્લાહ બચાલે બાબા, હમેં ઇસ ધૂપસે દામનમેં છુપાલે–અલ્લાહ કરે માંમૂં હમેં પાસ બુલાલે

દિલ ટુકડે હુવા જાતા હૈ મુશકીગે ઝબાંસે
પોંહચાદો હમેં વાલેદાંકે[3] પાસ યહાંસે. ૭

કી રાહબરોંને તલબે આબ હરએક જા–જુઝ મૌજે સરાબ[4] ઔર કુછ મૌજ ન પૈદા વ્હાં કાંટે ઝબાનોંમેં થે ઓર છાલે તહે પા–હોતા હૈ એલાજ આબલેકા ખારસે પૈદા

જુઝ[5] આબલા[6] એક કતરા ન પાનીકા કહીંથા
થા આબ ભી તો આબલેમેં પરદાગ નશીંથા. ૮

પ્યાસે કે હરાવુલ કે જો વો દોનો થે રાહબર–લિખ્ખા હૈ કઝા કરગએ બિન આબ તડપકર બચ્ચોંકો લિયે આગે બડહે મુસલિમે મુઝતર–એક ચશ્મા મિલા રાહમેં પર લબ ન કિએતર

બચ્ચોંસે કહા પ્યાસહીમેં લુત્ફ બડે હૈ
દો મુરદે મુસલમાનોંકે એ ગુસ્લ પડે હૈ. ૯

ક્યા રેહમ હૈ !!! ઉન મુરદોંકો ખુદ જાકે ઉઠાયા–વ્હાં લાકે દિયા ગુસ્લ કફન ઉનકો પિન્હાયા ઓર કિબ્લારૂખ એક એકકો મરકદમેં લિટાયા–જંગલમેં નેશાં ગોરે ગરીબાંકા બનાયા

બખ્શાથા યેહ રેહમ ઉનકો જનાબે અહદીને
પર યેહ જો મૂએ કબ્ર બનાઇ ન કિસીને. ૧૦

ફિર ખૈંચકે મદ અરઝીકા આકાંકો યેહ લિખ્ખા–અય શમએ હરમ દુરરે નજફ કિબલએ બતહા પ્યાસે મૂએ રાહબર ન મિલા પાની કીસી જા–આગાઝ[7] યેહ હૈ દેખીયે અંજામ સફરકા

બંદેકો મોઆફ આપ કરેં વ્હાંસે બુલાલેં
હઝરત ભી કદમ કાબએસે બાહિર ન નિકાલેં. ૧૧

મુસદમ યેહ અરીઝા[8] નઝરે શાહસે ગુઝરા–રોકર કહા ઝૈનબસે મૈં તદબીર કરૂં કયા ? મુસલિમકો તો જાનેમેં પસોપેશ હૈ બેહના–વો બોલીં કે બેટે મેરે મૌજૂદ હૈ આકા

કમસિન હૈ તો હોં દાબવતે ઇસલામ કરેંગે
યેહ આપકે ઇકબાલસે સબ કામ કરેંગે. ૧૨

અબ્બાસે દિલાવરને યેહ કી અર્ઝ કે આકા–બંદેકો ન ક્યું ભેજીયે હૈ બંદેને તમન્ના બસ દસ્તે મુબારકસે લિખ દીજીયે ઇતના–નાઇબ નહીં આતા હૈ ગોલામ આતા હૈ મેરા

એક એકસે બૈઅત શહે વાલાકી મૈં લુંગા
સો ફખ્ર હૈ ગર જાન તેરી રાહમેં દુંગા. ૧૩

શેહ બોલે અબાસે ન કમર તોડો યેહ કેહકર–અબકે તો મોહર્રમમેં જોદાઈ હૈ મોકર્રર લિખ ભેજા યેહ મુસલિમકો કે અય જાને બેરાદર–વ્હાં આનેસે તબ્દીલ[9] ન હોએગા મોકદ્દર

૧ પાછળ. ૨ ફરઝંદ. ૩ માં. ૪ ઝાંઝવાનું પાણી (મૃગજળ) ૫ સિવાય. ૬ ફરફોલો. ૭ શરૂઆત ૮ અરઝી (કાગલદવારા અરજ કરેલી) ૯ બદલાઇ જવું.

જાન એક હઈ મૌત એક ખુદા એક હઈ ભાઈ
ઉમ્મતકે લિયે તો યેૃ સફર નેક હઈ ભાઈ. ૧૪

ફરમાન વોૃ કૌનઈનકા પોંહચા જો યેૃ ફરમાં-મુસલિમ તરફે કૂફા ચલે ખુર્રમો[1] ખંદાં[2] વારિદ જો હુવા કૂફેમેં વોૃ નાએબે ઇમાં-મેહમાનીયે મુસલિમકા સભોંને કીયા સામાં
અઈ વાએ ગરીબી વોૃ હુસઈન ઇબને અલીકી
એક દિનભી ઝીયાફત ન હુઈ સિબ્તે નબીકી. ૧૫

કૂફેમેં વકીલે શહે જીન્નો બશર આયા-એક શોર ઉઠા મુસલિમે આલી ગોહર આયા કાએઅેકે તરફસે ખિઝરે નામવર આયા-અબ રાહપે બખ્ત આયા કે યેૃ રાહબર આયા
અબ ચરમએ ઇમાં પે પહોંચ જાએંગે પ્યાસે
ઘર બઈઠે મિલા ખિઝરે યમીં ફઝલે ખુદાસે. ૧૬

હર જલસેમેં મુશતાક ગે સબ કેહતેથે રોરો-અબ કિબ્લએ કાએબાૃકા હઈ કબ કૈસ્દ ઇધરકો અલ્લાહ કરે માહે મોહર્રમ તો યહીં હો-ફરમાતેથે મુસલિમ અબ ઉન્હીં આયા હઈ સમઝો
તુમ સબમેં મોહબ્બત જો સેવા પાતે હંઈ મૌલા
બચ્ચોંકો ભી ઝૂલેસે લીયે આતે હંઈ. મૌલા. ૧૭

અઈસાહી વફાદાર તુમ્હેં જાનતે હંઈ શાહ-જો ફાતેમાકી બેટીયોંકો લાતે હંઈ હમરાહ કાસિમ ભી ઓર અકબર ભી બનેંગે યહાં નૌશાહ[3]-દો તીન મહીનેકા હઈ અસગર અલી વલ્લાહ
મકતબ યહીં હોગા યહીં દૂધ ઉસકા બડહેગા
ચિલ્લાઈ અજલ કોઇ ન પરવાન ચડહેગા. ૧૮

અબલિખતે હંઈ યું વાકેઆએ મુસલિમે ઝીજાહ-પચપન હઝાર[4] આએથે બઈઅતમેં કે નાગાહ નાઝીલ હુવા વહાં મિસ્લે બલા ઇબને ઝેયાદ આહ-મિમબરપે પડહા બઝમમેં[5] યેૃ ખુતબએ દિલખાહ
હાં સબ હો મોશર્રફ મેરી બઈઅતકે શરફસે
હાકિમ હૂં મંઈ યહાં શામકે હાકિમ કે તરફસે. ૧૯

મુસલિમકા જગાૃ દઈગા જો ઘરમેં સો ગુનહગાર-ઝિંદાૃ અભી ચુનદૂંગા મંઈ ઉસકો તહે દીવાર ઓર બઈઅતે શબ્બીરકા હોગા જીસે ઇકરાર-મેં હાથસે અપને ઉસે ખેચુંગા સરે વાર
મુસલિમ પે જફા વોૃ કરૂં હાકિમકી મદદસે
જો ફાતેમા રોતી હુઇ યહાં આએ લહદસે. ૨૦

મુસલિમને ભી યેૃ સુન લીયા બાએઝોંકી ઝબાની-જુઝ ખાનએ હાની ન પનાહ ઓર કહીં જાની હાનીકો ગેૃ ઇમાંકા મિલા ગંજે નેહાની-પર મહફિલે હાકિમમેં તલબ હો ગયા હાની
બસ આ ગયા બે રહમ ઝદો કુસ્તકે ઉપર
દિર્રે કઇ સો મારે ફકત પુસ્તકે ઉપર. ૨૧

જબ પડહતાથા દિર્રા[6] તો વોૃ કરતાથા યેૃ તકરીર-યા અહમદો ઝહરાઓ અલી શબ્બરો શબ્બીર શાહિદ મેરે રહીયો કે મેરી કુચ નહીં તકસીર-ઉલફતમેં તુમ્હારી યેૃ મુઝે મિલતી હઈ તાઅઝીર[7]

---

૧ ખુશી થઇને. ૨ રાઝી થઈને. ૩ વરરાજા ૪. પંચાવન હજાર. ૫ સભા. મજલિસ. ૬ ચામડાનો મઝબુત ચાબુક. ૭ શિક્ષા.

આતીથી નેદા હમકો ભી હાની તેરા ગંમ હઈ
હમ પંજતને પાક પે યે૦ ઝુલ્મો સેતમ હઈ. ૨૨

વો૦ કેહતાથા મુસલિમકો અભી તુઝસે મંઈ લૂંગા-દઈગા જો ન તૂ કત્લ ઇસી આન કરૂંગા
યે૦ કેહતાથા સર દૂંગા પે મુસલિમકો ન દૂંગા-ઇસ અમ્રપે રાઝી ન હુવાહૂં ન મંઈ હૂંગા
એશર્મ મોસાફિરપે તરસ ખાના હઈ લાઝિમ
મરજાનાકે[1] બેટે તુઝે મરજાના હઈ લાઝિમ. ૨૩

ગર મેરી ઝબાં ભી તૂ નિકાલેગા દહાંસે[2]-હાંશા[3] ન મંઈ મુસલિમકા નેશાં દૂંગા ઝબાંસે
ગો પુતલીયાં આંખોંકી તૂ ખેંચેગા સિનાસે-પર આંખ ન ફેરૂંગા મંઈ ફખરે દો જહાંસે
મુસલિમકા નેશાં કાફેરો ઝાલિમકો બતાઉં ?
હો જાઉં જો મંઈ ખાક ન મુસલિમકો બતાઉં. ૨૪

યહાં રિશ્તએ બઈઅતકો સેતમગારોંને તોડા-દિલ હૈકેસે કદમ ખુદદસે રૂએ કિબ્લેસે મોડા
ઇમાંકી તરેહ નાએબે શબ્બીરકો છોડા-ફિતનેને કમાં હાથમેં લે તીરકો છોડા
મુસલિમ શબે તારીકમેં મગમૂમો હૈઝીથે
પરદેસમેં ફરઝંદ કહીં આપ કહીં થે. ૨૫

વો૦ શેહર પર આફત વો૦ તલાતુમ વો૦ શબેતાર[4]-જલ્લાદ કમિનગાહમેં[5] દુશમન દરો દીવાર
બરગશતા૦ ઝમીનો ફલકો કુચઓ બાઝાર-ઓર મુસલિમે મઝલૂમ ફકત એકસો એયાર
બઈઠે કહીં ભુલકર તો અજલ સરપે ખડીથી
એક સરપે ઝમાનેકી બલા ટૂટ પડીથી. ૨૬

ફૂફેગોં જો પાબંદે બલા હો ગએ મુસલિમ-ઓર મૌરેદે[6] એદાદો જફા હો ગએ મુસલિમ
બચ્ચોંસે ભી ગુરબતમેં[7] જુદા હો ગએ મુસલિમ-ઉન સદમોંસે મુશતાકે કઝા હો ગએ મુસલિમ
હરરોઝ મોસાફિરકે લીયે દર બદરી થી
સર શામકો ઉમ્ર ઉનકી ચરાગે સહરીથી. ૨૭

એક દોસ્ત થા હાની સો હુવા કૈદ વો૦ દીંદાર-ફિર રેહનેકા ઘરમેં ન હુવા કોઇ રવાદાર
ફાકોંસે જો લગઝિશથી કદમકો દમે રફતાર-ચુપકેસે યે૦ કેહતેથે કે યા હઈદરે કર્રાર
હર કૂચેમેં ગુલથા કોઇ ગઇર આને ન પાએ
હાં લે ચલો મુસલિમકો કહીં જાને ન પાએ. ૨૮

આશૂરે મોહર્રમકા હુઇ શેહપે જો આફાત-તનહાઇ થી મુસલિમ પે વોહી કૂફેમેં હઈહાત
પર ફર્ક હઈ ઇતના કે વહાં દિન થા યહાં રાત-રોતી હુઇ થી ફાતેમા૦કી રૂહ ફકત સાત
ઝઇનબ વહાં ગમખારે શહે અર્શ નશીં થીં
યહાં ખાહરે મુસલિમ ભી ન મુસલિમકે કરીં[8] થીં. ૨૯

---

[1] મરજાનાહ (અબદુલ્લા બિન ઝેયાદની માંનું નામ) [2] મોઢામાંથી. [3] હરગીઝ. [4] અંધારી રાત. [5] તે જગ્યા જયાં કોઈ માણસ બીજા કોઈની ઘાત કરવા મારી નાખવા છુપાઈને બેસે [6] ઠેકાણું. [7] મુસાફરીમાં [8] પાસે નઝદીક.

વારિદ હુએ નાગાહ દરે તૌઆં૦પે શશદર-તસબીહ બ કફ ઝીક્રે ખુદામેં થી વો૦ દરપર
હઝરતને કહા ખુસ્ક ઝબાં અપની દિખાકર-નઝરે પેસરે ફાતેમા૦ એક પાનીકા સાગર[1]

એહેસાન કર અલ્લાહો પયગમ્બરકા તસદ્દુક
પાની દે મુઝે સાકીએ કૌસરકા તસદ્દુક. ૩૦

તૌઆં૦ ગઇ ઔર જામ લબાલબ દિયા લાકર-હઝરતને પિયાં બઈઠકે દરવાઝેકે ઉપર
ફિર ફૂઝેકા વો૦ રખકે જો વહાં આઇ મુકર્રર-દેખા કે હઈ બઈઠે હુએ ઝાનૂપે ધરે સર

દિલમેં કહા તૌઆં૦ ને કે રંજ ઇસકો બડા હઈ
કૌમે શોરફાસે હઈ મગર વક્ત પડા હઈ ૩૧

આખિર કહા તૌઆં૦ ને કે અઈ એકસો તનહા-બસ પી ચુકા પાની મેરે દરવાઝેસે ઉઠજા
તૂ દેખતા હઈ શેહરમેં કયા ફિતના હઈ બરપા-જા ઘરમેં તરદ્દુદ તેરે નામૂસકો હોગા

ઇસ વક્તમેં હરએકસે કેનારાહી ભલા હઈ
તૂને બી સુનાહોગા જો હાની પે બલા હઈ. ૩૨

ઉઠ જાનેકો તૌઆં૦ ને કહા જબકે બ તકરાર-કાઅંબેકી તરફ મુડકે યો૦ કરને લગે ગુફતાર
યા સિમ્તે નબી હમબી હઈ કયા એકસો નાચાર !!!-દરવાઝે પે રેહનેકા નહીં કોઇ રવાદાર

ઇસ રાતકી રાત ઔર તબાહી હમ ઉઠાલેં
નાનાસે કહો કલ હમેં જન્નતમેં બુલાલેં. ૩૩

ફિર દેખકે તૌઆં૦ કી તરફ બોલે યો૦ રોકર-ઘર હોતા તો હમ કાહેકો યું બઈઠતે દર પર
યહાં મેરે લિએ ફિક્ર કિસે હોએગી બાહર-ઝઈનબ હઈ ન બાનૂ હઈ ન ઝવજા[2] હઈ ન દુખ્તર[3]

શબ્બીર જુદા મુઝસે હઈ અબ્બાસ જુદા હઈ
એક હમ તને તનહા યહાં મહેબૂસે[4] બલા હઈ. ૩૪

નૌહા૦

કરતેથે મુસલિમ બયાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં
એકસો બેખાનમાં[5] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૧

કેહતી હય તૂ યૂં કે જા, જાઉં કહાં યો૦ બતા
ઘર નહીં મેરા યહાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૨

દેખનેકો વહાં કહીં ખયશો યગાના૦ નહીં
દુશમને જાં હય જહાં[6] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૩

હય કેહનેમેં મુઝકો હયા[7] તીસરા દિન હો ચુકા
છુટે હુએ આબો[8] નાન[9] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૪

૧ પ્યાલો-જામ. ૨ સ્ત્રી. (ઓરત). ૩ દીકરી. ૪ કએદ. ૫ સામાન વગર. ૬ દુનયા. ૭ શરમ. ૮ પાણી. ૯ રોટલી (ખાવાનું)

કૌમસે હૂં મંય નજીબ[1] આજ લકબ હય ગરીબ
સુન મેરા નામો નેશાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૫
હૂં મંયહી મુસલિમ મલૂલ[2] કાસેદે જાને રસૂલ
તુઝસે કરૂં કયા બયાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૬
બાપ અકીલ ઓર ચચા શેરે ખુદા મુરતઝા
ખત્મે રેસોલકી હૂં જાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં ૭
શેહરમેં હય શોરો[3] શર[4] જાઉં ભલા કિસકે ઘર
તુહી મુઝે દે અમાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૮
મરઝી હો તેરી અગર આજકી શબ તેરે ઘર
રેહકે વતન હૂં રવાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૯
પર યેહ ખબર હો ન ફાશ[5] ફિરતે હુંય કરતે તલાશ
તેગે બ કફ જાં[6] સેતાન[7] તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૧૦
કયૂં ન "મતી" પીટે સર સોંચકે યેહ અલહઝર[8]
કાસેદે શેહકા બયાં તૌઆ૦ મંય પરદેસી હૂં. ૧૧

હઝરત હુઇ તૌઆ૦ કો યેહ બોલે વો૦ હકે આગાહ–શબ્બીર તેરા કૌન હઈ ? અઈ બંદએ અલ્લાહ રોકર કહા સરદાર હઈં આકો હઈં શહનશાહ–વો૦ બોલી કે કયા !!! આયાથા મુસલિમકે તૂ હમરાહ?

શરમાકે કહા વો૦ વતન આવારા૦ મેંહી હૂં
મુસલિમ જીસે કેહતે હઈં વો૦ બીચારા મેંહી હૂં. ૩૫

હાથોંકો બઢહાકર યેહ પુકારી વો૦ ખૂશ હોમાં–તૂ નાએબે શબ્બીર હઈ ? આ મંઈ તેરે કુરબાં અઈ મોતકે મેહમાં તૂ મેરે ઘરમેં હો મેહમાં–ઝહરાકી નેદા આઇ કે હમપર હઈ યે એહસાં

મુસલિમકો તો હુંજરા દિયા ઉસ અહલે વફાને
બખશા ઉસે ફિર દૌસકા ગુલઝાર ખુદાને. ૩૬

લિકિન હઈ નવી રાતથી ઝિલહીજહકી યેહ આહ–મુસલિમને કફન બોકે મોઅત્તર કીયા નાગાહ સર સિજદેમેં લબ[9] ઝિક્રમેં ઓર દિલ સૂયે[10] અલ્લાહ–જબ આતીથી તૌઆ૦ તો યે કેહતાથા વો૦ ઝીજાહ

ફિરદૌસકી ખંજરકે તલે દીદ કરેંગે
કલ અરફેકો[11] કુરબાનીકી હમ ઇદ કરેંગે. ૩૭

નાગાહ પેસરે તૌઆ૦ ને યેહ તઝકેરે[12] સુન પાય–કી ફિક્ર શકીને કહીં ઘરબાર ન લુટ જાય કુચ[13] શબથી કે હાકિમકો ખબર ઉસને યેહ દી હાય–મુસલિમ મેરે ઘરમેં હઈ કોઇ જાકે પકડ લાયે

દી ઉસને નેદા ફૌજ કમર બાંધકર આએ
હાં સુબ્હ ન પઈદા હો કે મુસલિમકા સર આએ. ૩૮

૧ ઉંચ ખાનદાન. ૨ દુખી–રંજ પોંહચેલો. ૩ ખરાબ–નઠારા. ૪ બુરાઈ કરવા વાળા. ૫ ખબર–ઝાહેર. ૬ જીવ. ૭ લેનારા. ૮ બહુજ આફ. ૯ હોઠ ૧૦ તરફ. ૧૧ નવમી તારીખ ઝીહજજહ ની ૧૨ વાતો. ૧૩ થોડીએક.

લશકરકી હુઇ ખાનએ તાઆં૦ પે ચડહાઇ—મુસલિમને યહાં જાએ નમાઝ અપની ઉઠાઇ
હમસાયોંકો તાઆં૦ ને યે૦ આવાઝ સુનાઇ—મેહમાન મેરા મરનેકો જાતા હૈ દુહાઇ

ઘર તાઆં૦ કા ઘેરા ગયા મેહમાનકે ખાતિર
જો ગિર્દ યે૦ અંબોહ હૈ એક જાનકે ખાતિર. ૩૯

યસરબકે મોસાફિરકી મદદ કરનેકો આઓ—અઇ મોઅમેનો હૈદરકે ભતીજેકો બચાઓ
કુરઆંકો ભી દો બીચમેં સોગંદ ભી ખાઓ—યે કાઅબેકો ફિરજાતા હૈ લશકરકો હટાઓ

યેં હૈદરે કર્રારકે ભાઇકા ખલફ[1] હૈ
શેહર ઇસકા ભી મક્કા હૈ મદીના હૈ નજફ હૈ. ૪૦

દરપે હુવા કયું ? ઇબને ઝેયાદ ઉસકા ગુનાહ કયા ?—યે૦ કોઇ નહીં લો વોહી હાકિમ સહી અચ્છા
લશકર નહીં હશમત નહીં ફિર બુગ્ઝ યે કૈસા?-બઇ અંત ભી તો બીચારા કીસીસે નહીં લેતા !!!

કયું લડનેકો સબ આયે હૈં યે૦ કિસસે લડા હૈ
બેચારા૦ મેરે હુજરેમેં ફાકેસે પડા હૈ. ૪૧

ફિર થામ લિયા મુસલિમે મઝલૂમકા દામાં—કેહતીથી ન જા મૈં તેરે સદકે તેરે કુરબાં
હાકિમકો મૈં દે લૂંગી જવાબ અઇ મેરે મેહમાં—છોડી નહીં ઝહરાકી જો કદમોંપે ન દૂં જાં

મેહમાન મેરે ઘરસે નિકલ કર જો મરેગા
ઝહરાસે મુઝે હશ્રમેં શરમિંદા કરેગા. ૪૨

મુસલિમને કહા ઝામિને જન્નત હૂં મૈં તેરા—અઇ ખાતેમા૦કી છોડી રઝા દે પએ[2] ઝહરા
પર ધ્યાનમેં બેટોંકે યે૦ રોકર હુએ ગોયા[3]—પરદેસીયો બાબાને ખુદાકો તુમ્હેં સોંપા

હમ મરકે યહાં બે કફનો ગોર રહેંગે
સર કટકે બદન પ્યારોંકે દરયામેં બહેંગે. ૪૩

યે કેહકે બરઆમદ હુવા વો૦ નાએબે શબ્બીર—બાદલકી તરેહ છાગએ સબ ઝાલેમે બેપીર
બાતોંમેં તુલી બરછીયાં ચિલ્લોંસે મિલે તીર—પડહને લગી મઝલૂમપે શમશીર પે શમશીર

દીવારોં પે અંબોહ થા ઓર બામકે[4] ઉપર
બલવા થા અજબ મુસલિમે ના કામકે[5] ઉપર. ૪૪

નાગા૦ લબો[6] દંદાં[7]પે લગા સંગે[8] જફાકાર—ખમ હો ગએ ઓર મુંહસે લહૂ ડાલા કઇબાર
પર દબદબા૦ યે થા કે ન પાસ આતેથે કુફ્ફાર—આખિરકો દગા કી યે૦ પુકારે સેતમ અતવાર

ફિર લડના ઝરા પૂછલો ભાઇકી ખબરકો
વો૦ નાકે[9] સવાર આતા હૈ કાઅબેસે ઇધરકો. ૪૫

મુદ્દતસે સુનાથા જો ન હાલે શહેવાલા—યે૦ સુનતેહી તલવારકો બેસાખતા૦ રોકા
પર મુંહકો ફિરાતેહી અજલને કીયા મુજરા—બરછી તો કલેજેમેં થી બરછીમેં કલેજા

મુંહ સૂએ નજફ કરકે કહા અપને ચચાસે
મઝલૂમ ભતીજે કો તેરે મારા દગાસે. ૪૬

૧ ફરઝંદ. ૨ વાસતે. ૩ કહ્યું. ૪ મકાનની છત છજજું. (અગાશી) ૫ લાચાર ૬ હોઠ.
૭ દાંત. ૮ પથર. ૯ ઉંટણી.

ये सूखे नजफ़ केहके गिरे मुसलिमे ज़ीजाह—लाखे दरे हाकिमपे उठाकर उन्हें गुमराह
साइल[1] हुए पानीके किसीने न दिया आह—सागर लीए तौआं० वहां वारिद हुई नागाह
रोतीथी के तुम भुखेहो कल रातसे आक़ा
लो पानी पीयो ख़ादेमा०के हाथसे आक़ा. ४७
फिर तौआं० ने होटोंसे लगाया वो० पेयाला—पीने जो लगे मुंहसे लहू पानीमें डाला
दंदां भी गिरे जाम बना ख़ूनका थाला—रोरोके पुकारे मलके आलमे बाला
अब साकीए कौसर तुम्हे सैराब करेंगे
प्यासे मरो शब्बीर भी प्यासेही मरेंगे. ४८
अलकिस्सा के हाकिमने होजूर अपने बुलाया—ओर वो० कलेमा० सख्त सेतमगरने सुनाया
जिस्ने लहूदे अहमदे मुरसलको हिलाया—मुसलिमने मला हाथोंको रोना बहोत आया
हाकिमने कहा कैदमेंभी हाथ मलेगा
अब ख़ंजरे बेदाद मेरा तुझपे चलेगा. ४९
वो० बोले के हाशा जो तअस्सुब हो कुच अपना—फुरसत दे ओमरको के वसी होवे ये० मेरा
लिल्लाह दवातो कलम इस वक्त तू मंगवा—कुच मुझको मदीनेके मोसाफिरको हई लिखना
तहरीर फकत नामेकी मनजूर हई मुजको
भिजवाने न भिजवानेका मक़दूर हई तुजको. ५०
हाकिमका जो इमा[2] ओमरे साअदने पाया—तब लेके वो० किरतासो[3] दवातो कलम आया
मुसलिमने लहू ज़ख्मोंका कागझपे लगाया—ओर फिर रकम हाथमें ख़ामेको[4] उठाया
लिख्खा शहेवालाको के कया हाल रकम हो
अगलब[5] हई के अंत लिखनेमें सर तनसे कलम हो. ५१
ज़िलहज्जकी नवीं अरफ़ेका दिन कतलका सामां—पर हद ये हई आपपे मंई होताहूं कुरबां
शेहज़ादोंका ओर शाहका अल्लाह निगेहबां—लिखताहूं रोकैयाकी सफ़ारिश मगर इसजां
कुडह कुडहके मेरे गममें न दम उसका निकल जाय
सदके मंई सोकईनाके रोकैया मेरी पल जाय. ५२
बेटी हई मेरी आपकी हुरमतके हवाले—फरजंद हई अकबरके ओर असगरके हवाले
सब घर हई मेरा ज़ईनबे मुजतरके हवाले—ज़वजा हई मेरी बानूये बे परके हवाले
कया मुंह? जो कहूं मंई के अजीज़ोंमें रहेगी
लोंडीकी तरेह उनकी कनीज़ोंमें रहेगी. ५३
बेवा० हई मेरी ख़ाहरे अब्बासे दलावर—वो० मरतबेदां ख़ूद हई ये० केहदेना मोकर्रर
रोये मुझे तो बानूए शब्बीरसे छुपकर—ईसा नहो शरमींदा० हो कुच बानूए सरवर
अब्बासे दलावर के बराबर मंई नहीं हूं
वो० बानूकी लोंडी में गोलामे शहे दीं हूं. ५४

---

१ चाहनार मागनार. २ ईशारो. ३ कागळ. ४ कलम. ५ मअन्नायाने ब मनज़ीले यकीनके याने खात्री थाय छे. यकीन थाय छे.

રોંદાદ બહોત વકફા[1] કમ અઈ શાહે ખૂશ અંજામ—કયા લિખ્ખું અૈલમ, સરપે હઈ જલ્લાદકી સમસામ[2]
પસ મેરા યેહી અંત હઈ યેહી આખેરી પઈગામ—અબ ફૂફીમેં આનેકાભી લેના ન કભી નામ

અંત પેહલે તલબકા જો બેરાદરને લિખા હઈ
મંઈને નહીં લિખ્ખા હઈ મોકદ્દરને લિખા હઈ. ૫૫

તકસીરં હુઈ બખ્ખશીયો લિખનેપે ન જાના—કયા જાનતાથા ખૂનકા પ્યાસા હઈ ઝમાના
બિલ્લાહ[3] દગા હઈ યહાં લિલ્લાહ[4] ન આના—ઔર ભઈર જો તુમ આના તો ઝઈનબકો ન લાના

લાઓગે તો વો૦ નરગએ આઅદામેં ઘિરેગી
સરનંગે બહન આપકી બલવેમેં ફિરેગી. ૫૬

અંત લિખકે ઓમરસે દિયા ઔર બોલે યે૦ આકા—તૂ કામે કોરઈશીસે હઈ હમકામ હઈ મેરા
બિજવાના યે મકતુબ[5] જહાં હો શાહવાલા—ઔર કર્ઝ મેરા તેગો ઝેરા૦ બેચકે દેના

કુચ ગમ નહીં ફિર સર ન અગર તનપે રહેગા
વરના૦ તેરી ગરદનપે યેહી બોઝા૦ રહેગા. ૫૭

ઔર દુસરે હોવનકેગા જબ કતલ મંઈ નાકામ—ભેજેગે મોકદ્દર મેરે સરકો તરફ શામ
દફનાઈયો લાશેકો કે હઈ અજરકા[6] યે૦ કામ—પરદેસમેં મરકર તો ભલા હો મુઝે આરામ

એક રોઝ ઝમાનેસે ગુઝરના હઈ તુઝે ભી
કાજો ન કોસર ઈસમેં કે મરના હઈ તુઝે ભી. ૫૮

મરતા હઈ જો ગુરબતમેં[7] કોઈ મર્દ મુસલમાં—કરદેતે હઈ મોઅમિન કફનો દફનકા સામાં
હોતે હઈ શરીક આનકે સબ સાહેબે ઈમાં—તલકીન કોઈ પડહતા હઈ કોઈ સુરએ કુરઆં

આઝાર[8] ઉસે વો૦ કીસી સૂરત નહીં દેતે
દુશમનકેભી મુરદેકો અઝીયત[9] નહીં દેતે. ૫૯

હઈ તીસરી અબ મેરી વસીયત યે૦ તુઝે આહ—સુન ગૌરસે ઔર ઉસકો બજા લાઈયો વલ્લાહ[10]
શપ્પારકો લિખના મેરી જાનિબસે[11] કે યા શાહ—મારા મુઝે બેજુર્મ[12] ખુદા ખૂબ[13] હઈ આગાહ[14]

કયા દૂખ ન સહે કોનસા આઝાર ન દેખા
પર હઈફ કે હઝરતકો ફિર એકબાર ન દેખા. ૬૦

હમ કૈદમેં હસરત[15] યે૦ લિયે જાએંગે ભાઈ—તા હશ્ર કલેજેપે રહા દાગે જુદાઈ
મોહલત ન કહીં યહાંસે નિકલ જાનેકી પાઈ—મિલતી હઈ કિસે મૌતકે પંજેસે રેહાઈ[16]

લઈકીન બખુદા[17] મર્ગકા[18] ગમ કુચ નહીં મુઝકો
ફિક્ર આપકી હઈ અપના અલમ કુચ નહીં મુઝકો. ૬૧

બચ્ચોંસે દેલાવરકો યે૦ લિખના કે બેરાદર—હમ કતલ હુએ રાંડ હુઈ આપકી હમશીર
બે મેહરો વફા કૂફેકી ખિલકત હઈ સરાસર—હમરાહીયે[19] શપ્પાર ન તુમ છોડયો દમભર

૧. થોડીવાર ઠેહરવું. ૨ બહુજ તેઝ તલવાર. ૩ અલ્લાહની કસમ. ૪ અલ્લાહને વાસતે. ૫ લખેલું. ૬ સવાબનું. ૭ મુસાફરીમાં. ૮ દુખ. ૯ દુખ. ૧૦ અલ્લાહની કસમ. ૧૧ તરફથી. ૧૨ ગુનાહ વગર (વગર વાંક) ૧૩ સારી રીતે. ૧૪ જાણનાર. ૧૫ અરમાન. ૧૬ છુટકારો. ૧૭ કસમ ખુદાની. ૧૮ મરવાનો. ૧૯ સંગાથ.

સમઝાઇયો લિલાહ શહે જીન્નો બશરકો
આને ન ઇધિર દીજીયો ઝહરાકે પેસરકો. ૬૨

હિમરાનકે ફરઝંદસે હાકિમ હુવા ગોયા—અબ દેર ન કર બામપે મુસલિમકો તૂ લેજા લટકાદે દરે કૂફેમેં સર કાટકે ઉસકા—ઓર બામસે બાલાએ ઝમીં ફેંકદે લાશા

હાં બાંધકે ફિર લાશકે પાંઉંમેં રસનકો
તશહીર[1] કરો મુસલિમે આવારા૦ વતનકો. ૬૨

જલ્લાદને તબ બાઝુએ મુસલિમકો લિયા થામ—સાથ ઉસકે ગેરીબાસે ચલે મુસલિમે નાકામ હર ઝઈન[2]પે મેઅરાજે શહાદત મીલા હર ગામ[3]—ઓર બામપે આકર હુએ ખૂરશેદ લબે બામ

ચુપ બઈઠેથે મુસલિમ વહાં સમસામકે નીચે
થે ખલ્કે તમાશેકો ખડે બામકે નીચે. ૬૩

તબ ધ્યાનમેં શબ્બીરકે મુસલિમ ગેં૦ પુકારે—કાઅંએમેંહો યા રાહમેં સદકેમેં તુમ્હારે અબ કટતા હઈ સર લોગ તમાશાઇ હઈ સારે—દેખો મેરે આકા મેરે હસરતકે નઝારે[4]

એઅંજાઝસે પરદે મેરી આંખોંકે ઉઠાદો
યા સિબ્તે નબી આખેરી દીદાર દીખાદો. ૬૪

અઈ ફાતેમા૦ કે માહ જો આનાહો તો આઓ—મુસલિમ હઈ સરેરાહ જો આનાહો તો આઓ બાને અસદુલ્લાહ જો આનાહો તો આઓ—તાઇદકો[5] યા શાહ જો આનાહો તો આઓ

અબ એક જહાં નારીએ હંઝરતસે ફિરા હઈ
તેગોંમેં ગોલામ આપકા ઇસ વકત ઘિરા હઈ. ૬૫

ચિલ્લાએ કભી આઇયે યા હઈદરે કર્રાર—મુસલિમકો બચા લીજીયે યા હઈદરે કર્રાર તશરીફ ઝરા લાઇયે યા હઈદરે કર્રાર—કુફ્ફારકો સમઝાઇયે યા હઈદરે કર્રાર

સુનતે નહીં અઈ ઉકદેકુશા આપ કહાં હઈ ?
બાઇ હસનને સબ્ઝ કૈબા આપ કહાં હઈ. ૬૬

જલ્દ આઇયે મહબૂબે ખુદા આપ કહાં હઈ ?—ઇસ વકત બતૂલે ઓઝરા આપ કહાં હઈ ! કેહદો કે ગોલામ આપકા મેહમાં કોઇ દમ હઈ ?—યા સિબ્તે નબી આપકે કાસિદપે સેતમ હઈ

યહાં લાશપે રોયે કોઇ ગે૦ આસ નહીં હઈ
સર કટનેકા હઈ વકત કોઈ પાસ નહીં હઈ. ૬૭

કાઅંએસે ઉસી રોઝ રવાના હુયેથે શાહ—મુસલિમ તો લબે ગોરથે શબ્બીર સરે રાહ જીબરીલને ફૂફેકી ઝમીંસે કહા નાગાહ—હાં હુકમે ખુદા હઈ તૂ બાલંદ[6] હોતનીહો વલ્લાહ

મુસલિમ શહે મઝલૂમકી તસવીરકો દેખે
શબ્બીર ઉસે દેખે યે શબ્બીરકો દેખે. ૬૮

કૂફેકી ઝમીન સરે રિફઅત[7] કિયા પઈદા—પર સારી ઝમીનોંપે હુવા ઝલઝલા૦ પઈદા ચલતેસે રૂકા રાહમેં અસ્પે શહે વાલા—ઓર થમગએ સબ ઉશતુરે ઝુરીયતે[8] ઝહરા

---

૧ મશહૂર (સર્વેની જાણમાં લાવવું.) ૨ ખૂબી. ૩ કદમ (પગલે પગલે.) ૪ દેખવું. ૫ મદદ કરવા વાસતે. ૬ ઉંચી. ૭ ઉંચાણ–ઉંચી ૮ ઓલાદ.

હાતિફને[1] નેદા દી યેહ પયમબરકે ખલક કો
યા સિબ્તે નબી દેખીએ ફ્રૂકેકી તરફ કો. ૬૯

ફ્રૂકેકી તરફ શાહને ચેહરેકો ફિરાયા–સફદાનીયોંને મહમેલોંસે પરદાહ ઉઠાયા
અલ્લાહને મુસલિમકા જમાલ ઉનકો દિખાયા–બફદા હુવા તલવારકે નીચે નજર આયા
બાહમ[2] થીં નઝારેમેં સદા હાએ અખીકી
વહાં ફાતેમા રોતીથી વહાં રૂહે અલીકી. ૭૦

ચેહરેપે, તમાંચે હરમેં શેહને લગાએ–મિલનેકે લિયે હાથ રોકૈયાંને બડહાએ
ચિલ્લાઇ કે લો અમ્માં વોહ બાબા નઝર આએ–સબ કેહતેથે બાબાને વહાં શેહર બસાએ
ન ફર્શપે ન સાયએ દીવારકે નીચે
બાબા તો મેરે બયઠે હય તલવારકે નીચે. ૭૧

ક્યા રોતેંહો લોગો મેરે બાબાકો પુકારો–સેજ્જાદકે રોકૈયાંકો પેદર પર કોઇ વારો
ઝયનબ ફુફી ઉશતુરસે મુઝે જલ્દ ઉતારો–યા હઝરતે અબ્બાસ હેમાયતકો સિધારો
બયાં અલીઅકબર યેહ બહન તેરી બલાલે
લૉંડી હું મંય તેરી મેરે બાબાકો બચાલે. ૭૨

ફિર પીટકે સર નન્નાસા હઝરતકો પુકારી–ફરયાદ ચચાજાન ફુદાઇ હય તુમ્હારી
ઝાત આપકી હય ઉકદે કોશા સબકે મંય વારી–અસગરકે લિયે દેખો સગીરી યેહ હમારી
દેતીહું સોકયનાકી કસમ જાકે બચાલો
બાબાકો મેરે તેગકે નીચેસે ઉઠાલો. ૭૩

શબ્બીર પુકારે તેરા બાબા હય બહોત દૂર પર બાસેકે મુખતારકો અબ યું હુવા મંનઝૂર
કાતિલસે વહાં કેહને લગે મુસલિમે રંજૂર-હસરત મેરી પૂરી હુઇ અય ઝાલેમે મકહૂર
અબ કાટલે સરકો યેહી મરનેકા મઝા હય
આકા મેરા ઇસ વક્ત મુઝે દેખ રહા હય. ૭૪

થા બસ કે વોહ આમાદએ ઝુલ્મો સતમો જોર–નઝદીક ગયા મુસલિમે મઝલૂમકે ફિલફોર
ઝુંઝલાકે કહા અબ નહીં બચનેકે કિસી તૌર-ઇઝહાર કરો દિલમેં તમન્નાહો જો કુચ ઓર
ઇસ વક્ત ગનીમત હય જો વક્ફા કોઇ પલ હય
દસ્તે મલકુલમોત મેરી તેગકા ફલ હય. ૭૫

ભુખેહો તો ખાના અભી આજાતા હય ખાઓ–પ્યાસેહો તો પાની તુમ્હેં દૂં પ્યાસ બુઝાઓ
પયગામ જો દેનાહો કિસીકો તો સુનાઓ–કરનીહો મોલાકાત કિસીસે તો બતાઓ
આપોંહચી અજલ વક્ત હય દુનયાસે સફરકા
મુસ્તાક હય જહાં ઇબ્ને ઝેયાદ આપકે સરકા. ૭૬

રોરોકે યેહ ફરમાને લગા એલચીએ શાહ–દિલ સયર હય ઝનેસે મંય ભૂકા નહીં વલ્લાહ
પાનીકે એવઝ આબે દમે તેગકી હય ચાહ-પયગામ કીસે દૂં કોઈ હમદર્દ નહીં આહ

૧ તે ફેરિશતો છે કે ગએબી આવાઝ આપે છે. (ગએબી આવાઝ) ૨ આપસમાં (સામસામા.)

મારા મુઝે દૂરીને[1] ગમામે અઝલીકી
હસરત હઈ મોલાકાતે હોસઈન ઇબ્ને અલીકી. ૭૭

આખિર સરે મુસલિમપે લગાઇ યેં જો શમશીર–સર કટકે પોકારા મંઈ ફેદાયે સરે શબ્બીર
કોઠેસે ગિરાયા જો તને મુસલિમે દિલગીર–યા હઈદરે કર્રાર કહા ઓર કહી તકબીર[2]
કતરે તો ગિરે ખૂનકે દામાને નબીમેં
સર ગોદમેં ઝહરાકે તન આગૂશે[3] અલીમેં. ૭૮

સર પીટનેકા જા હઈ ગિરા જબકે યેં લાશા–મૌજૂદ થે હાકિમકે તરફસે વહાં ·બાગ્રહા
મેં કયા કહું એકએકને જો દી લાશકો ઇઝા–ફિર લાશકે પાંઉમેં ગેરઝ રસ્સીકો બાંધા
પેહલે ઉસે દરબારે સતમગારમેં લાએ
ફિર ખિંચતે હર કૂચઓ બાઝારમેં લાએ. ૭૯

પર લાશકો કૂચોંમેં ફિરાતેથે જો બદખાહ–રોનેકી ફેરિસ્તોંકી સદા આતીથી વલ્લાહ
એક બાબી ભી પોશીદાંથી ઉસ લાશકે હમરાહ–ચિલ્લાતીથી વોં યા વલદી યા વલદી[4] આહ
જબ પૂછતાથા કોઈ કે યે કિસકી સદા હઈ
કહતીથી ઝમીં ફાતેમાં મશગૂલે બોકા[5] હઈ. ૮૦

મઝલૂમાએ મુસલિમપે "દબાર" અબતૂઓકા કર–ઇસ મરસિયેકો હાથોંપે રખ ઓર યેં દોઆં કર
મકબૂલ યેં હદયાં મેરા અઈ બારે ખુદા કર–હર લહઝા મુઝે કુવ્વતે તસનીફ અતા કર
ગો દુઝદ[6] સોખન સરેકાં[7] કરે મેરે બયાંસે
મુલ્કે સોખને તાઝા મંઈ લૂં તેગે ઝબાંસે. ૮૧

---

૧ જુદાઇ. ૨ અલ્લાહો અકબર. ૩ ખોળામાં. ૪ મારા ફરઝંદ ૫ રોવું (રોવામાં.) ૬ ચોર ૭ ચોરી.

મજલિસ છઠ્ઠી ફરઝંદાને હઝરત મુસલિમ અ. કે બયાનમેં.

મરસિયા પેહલા હઝરત મોહમ્મદ ઓર હઝરત ઇબ્રાહીમ અ. કા કયદ કરનેકે બયાનમેં.

વોહ કૌન હૈં દો મઝલૂમે અઝલ હૈં દો સરામેં ?–જો બિસમિલે એક તેગ હૈં એ રાહે રેઝામેં
આઅઝાએ બદન મલ્તા હૈં જીનકે જુદામેં–ઓર સિર્ફ હૈં ઉન દોનોંકી તાઅરીફ અઝામેં
દો હાથ હૈં માતમકો તો દો ચશ્મ બોકાકો
દો ગોશ સમાઅતકો[1] તો દો લબ હૈં સનાકો[2]. ૧

વો૦ કૌન હૈ યુસુફ હૈં ? કે આવારા૦ વતન હૈં–વો૦ કૌન હૈ ઈસા હૈં ? કે બીમારે મેહન હૈં
વો૦ કૌન હૈ ગુલરૂ[3] હૈં ? કે દાગોંસે ચમન હૈં–વો૦ કૌન હૈ સય્યદ હૈં ? કે બે ગોરો કફન હૈં
ગુરબતમેં[4] ન તુરબત ન કોઈ પાતેહા૦ ખાં હૈં
તાબૂતે હયાત ઉનકા કફન આબે રવાં હૈં. ૨

વો૦ કૌન હૈ સર કુસ્તએ સહેરાએ બલા હૈં ?–બાબાસે જુદા માંસે જુદા ઘરસે જુદા હૈં
વો૦ કૌન હૈ લબ તિશ્નએ દરયાએ ફના હૈં ?–જીનકે લિયે બહેરે ફનમેં યે૦ શોરો બોકા હૈં
યે કૌન હૈ સય્યદ હૈં ? કે ફખ્રે દો જહાં હૈં
યે કિનકે દો લાશે હૈં ? કે દરયામેં રવાં હૈં. ૩

વો૦ કૌન હૈ બેકસ હૈં ? કોઇ મુજકો બતાએ–હારિસને તમાંચે જીન્હેં બેજુર્મ લગાએ
વો૦ કૌન મોસાફિર હૈં ? કે ફિર ઘરમેં ન આએ–હૈં કૌન વો૦ સાબિર ? કે ફુગાં લબપે ન લાએ
વો૦ કૌન હૈ મેહમાને મોસીબત હૈં સફરમેં ?
જીનકી કે ઝેયાફત હુઇ જલ્લાદકે ઘરમેં. ૪

વો૦ કૌન યદુલ્લા૦કે નવાસે હૈં દો મેહરૂ ?--કાતિલકો મિલે હુજરેમેં શબકો જો વો૦ મેહરૂ
તા સુબ્હે બંધા રખ્ખા ઉન્હેં બાંધકે બાઝૂ–ઓર લે ગયા દરયાકે તરફ ખેંચકે ગેસૂ
નાઅલૈન[5] તલક ભી ન પહેનને દી શકીને
મેહમાનોંકો યું ઘરસે નેકાલા હૈ કીસીને ? ૫

વો૦ કૌન હૈં દો આબલેપા[6] નાઝોંકે પાલે–નાઅલૈનકી જા જીનકે કફેપામેં હૈં છાલે
પૈવસ્ત હૈં ઓર આબલોંમે, કૌન નેકાલે ?–બાબા નહીં જો કાંધેપે દોનોંકો બિઠાલે
રેહ સકતે હૈં જંગલમેં ન આ સકતે હૈં ઘરમેં
હૈં મિસ્લે મહો મેહર, શબો રોઝ સફરમેં. ૬

વો૦ કૌન હૈં દો સર્વસે હૈં કામતે હૈદર ?–દો ચશ્મસે જન્નત જીન્હેં રોતી હૈ સરાસર
એક ચશ્મ તો તસનીમ હૈ એક ચશ્મ હૈ કૌસર–ઓર સિદ્રએ તૂબા હૈ પએ ઝીક દો મિમ્બર

---

૧ સાંભળવાને. ૨ તાઅરીફ કરવાને. ૩ ફુલ જેવું મોઢું. ૪. મુસાફરીમાં. ૫ પગરખાં. (જુતા) ૬ પગ ફરફોલાવાળા.

ગર ઉસકે મોખાલિફકા જહન્નમમેં મકાં હૈ
તો ઉસકે મોવાફિકકા વતન બાગે જીનાં હૈ. ૭

અબ અર્ઝ હૈ યે૦ શિઓંકી ખિદમતમેં હમારી–નામ ઉનકે બતાનેમેં મુઝે ફિક્ર હૈ તારી
જબતક ન સુનું બુલબુલએ નાલઓ ઝારી–ક્હાં નામહો ઝારી ઓર ઉધર અશ્ક હો જારી
ક્યું નામ શહીદોંકે હમે સર્દ ભરોગે
ક્યું સાહેબો સદકે ગોહરે અશ્ક કરોગે ?– ૮

દો નામ હૈ સદકેકી કરો ફિક્ર બરાબર–દાગોંકે તો દિરહમ હોં ઓર હો અશ્કોંકે ગોહર
પર ક્યા મેરા મકદૂર હૈ લૂં નામ યે ક્યુંકર–હૈ ફિદયએ ઓલાદે શહીદોં, યે૦ ખુશ અખ્તર
ઉન દોનોંકે તબ ઇસમે મોબારિકકા બયાં હો
અસગરકા દહાં હો અલીઅકબરકી ઝબાં હો. ૯

બિસમિલકી તરહ તડપેં મોહિબ્બાને ખુશ અંજામ–કાનૈનમેં[1] ગુલ હો કે શહીદોંકા લિયાનામ
ઝાકિરકા નહીં કામ યે હૈ ફાતેમાકા કામ–લો ગોશે અકીદતસે સુનો અૈ ઝીલ ઇકરામ
ફરમાતી હૈ ઝહરા યે૦ મેરે લખ્તે જીગર હૈ
મુસલિમકી નેદા આતી હૈ યે૦ મેરે પેસર હૈ. ૧૦

યું રાવીયે અખબાર અલમ કરતે હૈ મરકુમ–કૂફેમેં જો મઝબૂર હુએ મુસલિમે મઝલૂમ
ઉસ ગાઝીકે હમરાહ થે દો લાડલે માઅસૂમ–વો૦ દોનોં રહે બાપકે દીદારસે મહરૂમ
જબ ઘિરગએ મુસલિમ વહાં ઇસ ફિતનએ શરમેં
દોનોંકો છુપા રખ્ખાથા એક દોસ્તકે ઘરમેં. ૧૧

જીસ રોઝ હુઈ મુસલિમે બેકસકી શહાદત–ઉસ દિનસે અજબ હોગઈ ઉન બચ્ચોંકી હાલત
જો આતાથા ઉન પાસ વો૦ કેહતેથે બરિક્કત–ક્યા તુમને સુના બાબા હમારેકી હકીકત ?
ઇસ શેહરકે હાકિમને બુલા ભેજા હૈ ઉનકો
બતલાદો, કિસીનેભી કહીં દેખા હૈ ઉનકો ? ૧૨

ઉસ શેહરકે કાઝીકે જો મેહમાંથે વો૦ દિલબર–વો૦ દાબેસે ખાના હુવા એક મરતબા આકર
બચ્ચોંને જો દેખા કે મોશવ્વશ[2] હૈ સરાસર–વો૦ જાન ગએ બાબા હુએ કતલ મોકર્રર
કાઝીસે કહા, ચશમ તેરી કીસ લીયે તર હૈ ?
સચ કેહ, તુઝે બાબાકી હમારેભી ખબર હૈ ? ૧૩

ઇતનેમે મોનાદીને નેદા કી વહાં આકર–મુસલિમકા યહાં હુકમસે હાકિમકે કટા સર
પોહચી હૈ ખબર હાકિમે કૂફાકો મોકર્રર–ઇસ શેહરમેં દો મુસલિમે બેકસકે હૈ દિલબર
પોશીદા૦ કોઈ ઘરમેં ન અસલા[3] કરેં ઉનકો
વો૦ ખિલઅતો[4] ઝેવર લે જો પયદા કરેં ઉનકો. ૧૪

લિખ્ખા હૈ જો ખુરશેદ[5] ફલક હોગયા પિનહાં[6]–બસ આઇ ગરીબોંકે લીયે શામે ગરીબાં
તબ કાઝીકે નઝદીક ગએ દોનોં વો૦ ઝીશાં–એકબાર ખડા હોગયા વો૦ સાહેબે ઇમાં

૧ દીન અને દુનયામાં. ૨ વિચારમાં ૩ હરગીઝ. ૪ કપડા કિંવા પોશાક કોઇની તરફથી બક્ષીસ થઇ હોય તે (ઇનામ). ૫ સુરજ. ૬ છુપાઇ ગયો (આથમીગયો).

સદકે હુવા ચારોં તરફ ઉનદાનોંકે ફિરકર
ફિર રોને લગા પાઉંપે માઅંસૂમકે ગિરકર. ૧૫

કાઝીસે કહા બચ્ચોંને, ક્યું રોતેહો ભાઇ ?–થી અપને નસીઓંમેં યેહ બાબાકી જુદાઇ
રાહત બહોત અબ હમને તેરા ઘરમેં તેરે પાઇ–કર ફિક્ર હમારે લીયે કુચ, રાત અબ આઇ
હમ ઘરમેં તેરે હઇ યેહ કિસીકો ન ખબરહો
આઅસસે[1] હમારે તેરે હકમેં ન ઝરર[2] હો. ૧૬

કાઝીને કહા અપના મુઝે ગમ નહીં અસલા–કોઇ માર ન ડાલે તુમ્હેં, હઇ બાત ઇસીકા
હાકિમ હઇ અદુ,[3] તુમકો મંઇ અબ રખ નહી સકતા–ગર ઘરસે મેરે તુમકો પકડ લે ગએ આઅંદા[4]
ક્યા દુંગા જવાબ ઉસકો મંઇ ઝહરાઓ અલીકો ?
ક્યુંકર મંઇ મુંહ દિખલાઉંગા મહશરમેં[5] નબીકો. ૧૭

યે કહકે પેસર અપનેકો કાઝીને બુલાયા–ફરઝંદકો ઉનદાનોંકે કદમોંપે ગિરાયા
માઅંસૂમોંને સર ઉસકા કદમ પરસે ઉઠાયા–યૂં અપને જીગરગોશેકો કાઝીને સુનાયા
ઇસ હાલમેં આગાહ ન કહીં હાકિમે દુંઇ હો
ડરતા હું મેરે ઘરમેં ન ઇનકા કહીં ખું હો. ૧૮

એક કાફલા૦ ઇસ શેહરસે યસરબકો હઇ જાતા–ઉસ કાફલેમેં જલ્દ તૂ ઇનદોનોંકો પોહચા
ઉસ કાફલે વાલેંસે યેહ કહ દીજીયો બેટા–બચ્ચે હઇ કીસી ઉટપે લેવેં ઇન્હેં બિઠલા
જાનેં ઇન્હેં અલ્લાહો પયમબરકી અમાનત
ઝહરાકી અનામત હઇ યે હઇ દરકી અમાનત. ૧૯

કાઝીકા સોખન જબકે યેહ બેટેને સોના આહ–તબરુક સમઝકર વોહ હુવા દોનોંકે હમરાહ
કાઝીસે મોરબ્બસ[7] હુવે જીસ વક્ત કે વોહ આહ–કહને લગે ઇસતરહંસે બા નાલએ જાંકાહ
તૂ માંગ દોઆ આએ દિન અબ અપને ભલે હો
શબ્બીરભી ઇસ સિમ્તકો યા રબ ન ચલે હો. ૨૦

જબતકકે વહાં પોંહચે ન મહમૂસે તબાહી–લિખ્ખા હઇ કે વોહ કાફલા૦ થા હોચુકા રાહી
ઉસ કાફલેકી વહાં નજર આતીથી સેયાહી–જારી નહો!!! કીસ તોરસે તકદીરે એલાહી
કાઝીકે પેસરને કહા ઉંગલીસે બતાકર
વોહ કાફલા જાતા હઇ મિલો જલદીસે જાકર. ૨૧

યે કહકે મોરબ્બસ હુવા કાઝીકા જીગરબંદ–આગેકો બઢહે મુસલિમે મઝલૂમ કે ફરઝંદ
પાયા ન નેશાં કાફલેકા, દોડે વોહ હરચંદ–દમ ચઢહ ગએ અઇસે કે હુએ દોનોંકે દમ બંદ
પાંઉ પે વરમ આ જો ગયા રાહ ચલેસે
રોને લગે આપસમેં વોહ મિલમિલકે ગલેસે. ૨૨

પરદેસમેં માઅંસૂમોંકા દુશમનથા ઝમાના–ન બઇઠનેકી જા થી ન રેહનેકા ઠેકાના
બિન બાપ કઇ રોઝસે ખાયાથા ન ખાના–તકદીરમેં ગમ ખાનાથા ઓર અશ્ક બહાના

---

૧ સબબથી. ૨ નુકસાન ઇઝા દુખ. ૩ દુશમન. ૪. દુશમનો. ૫ રોઝે હશર કેયામત ૬ કમીના (કમઝાત) ૭ રવાને. ૮ ફરઝંદ.

સેહંતે હુએ આપસમેં યેહી કેહતેથે રોકર
સાથ આએથે અફસોસ ચલે બાપકો ખોકર. ૨૩

પાસ ઉનકે અગર હોતે તો કુચ કામભી આતે–હમ બનતે નેશાના જો લઇં તીર લગાતે
પાનીતો ભલા મુંહમેં દમે મર્ગ ચુવાતે–કાંધેપે પેસર બાપકે લાશેકો ઉઠાતે
ક્યા જાનિયે મરનેપે ભી ક્યા રંજો મેહન હઇ
ગાડેભી ગએ યા અભી બે ગોરો કફન હઇ. ૨૪

મઝલુમકી તુરબતકા પતા અબભી જો પાએં–ફુરસતકે લીયે કબ્રપે રોતે હુયે. જાએં
તાઅંતીઝે મઝારે[1] પેદર આંખોંસે લગાએં–સર પીટકે ફરયાદ કરેં અશ્ક બહાએં
પાલા થા હમેં આપને છાતીપે સુલાકર
કુરઆનભી હમ પડહ ન સકે કબ્રપે જાકર. ૨૫

તકદીરને અમ્માંકી અગર શિકલ દિખાઇ–ઓર કતલકી બાબાકે ખબર ઉનકો સુનાઇ
પુછેંગી જો સર પીટકે ઓર દેકે દુહાઇ–બચ્ચો કહો વાલિદકી[2] કહાં કબ્ર બનાઇ
ગરદનકો ઝુકાએ હુયે ખામોશ રહેંગે
તુરબતભી તો દેખી નહીં ક્યા માંસે કહેંગે. ૨૬

હમસાભી ઝમાનેમેં ન હોગા કોઇ મજબૂર–તીજાતો કરેં બાપકા ઇતના નહીં મકદૂર
વારિદ હઇ વહાં રસ્મકા જીસજા નહીં દસતૂર–માં દૂર, પેદર દૂર, ચચા દૂર, વતન દૂર
કિસસે કહેં સિન છોટે હઇ ઓર રંજ બડે હઇ
બાબાકે તો મરનેસે તબાહીમેં પડે હઇ. ૨૭

એક એક લહે કફેમેં દુશમન હઇ હમારા–એક દોસ્ત થા હાની સો વો૦ દુનયાસે સધારા
ભઇ કહેં કહીં છુપકર નહીં ઇતનાભી સહારા–ગુરબતમેં હમેં બાપકે મરજાનેને મારા
એક દમમેં યહીં હઇ કે તહે તેગે યે સર હઇ
જબ દોસ્ત ન બાબાકા બચા હમતો પેસર હઇ. ૨૮

યે કહતેથે ઓર રોતેથે વો૦ હિજરે પેદરમેં–તસવીરે અજલ ફિરતીથી દોનોંકી નઝરમેં
થા શોર મોનાદીકા યે૦ હર રાહ ગુઝરમેં–એટોંકો ન મુસલિમકે છુપાએ કોઇ ઘરમેં
બતલાદે કિસી હુજરેમેં ગર બંદ હઇ દોનોં
હાકિમકે ગુનાહગારકે ફરઝંદ હઇ દોનોં. ૨૯

માઅસૂમ સમઝકર કોઇ રહેમ ઉનપે ન ખાએ–હાથ આએં તો પકડે હુયે દરબારમેં લાએ
મુજરિમકી[3] કોઇ મિન્નતો ઝારીપે ન જાએ–દાના વોહી જો ગોહરે કિસ્મતકો બચાએ
જીસને ઉન્હેં પિનહાં કિયા ઘર ઉસકા લુટેગા
મરજાયગા પર કૈદસે જીતા ન છુટેગા. ૩૦

ચરાતેથે સબ સુનકે મોનાદીકા યે૦ મઝકૂર–થે શેહરકે દરવાઝે સરે શામસે માઅમૂર
દુશમન જો અંસાકે થે વો૦ થે મુઅમો મસરૂર–જો દોસ્તથે કૈદરકે વો૦ થે આજેઝો મજબૂર

1 કબર ૨ બાપ. ૩ ગુનેહગારની.

બાતેં ઉન્હીં માઅ્સૂમોંકી હોતીથી ઘરોંમેં
મુંહ ઢાંપે હુએ બીબીયાં રોતીથીં ઘરોંમેં. ૩૧

કેહતીથી કોઇ ક્યા કરેં ક્યુંકર ઉન્હેં પાએં-જનસૂસોંકા લશ્કર હૈ કહાં ઢુંઢને જાએં
જલ્લાદોંસે છુપકર વોહ અગર રહાં ચલે આએં-હમ દિલકી તરેહ ઉનકો કલેજેમેં છુપાએં
આકા હૈ વોહ ઉસકે જો ગોલામે શહેદીં હૈ
હમ લોંડીયાં હાઝિર હૈ જો માં સરપે નહીં હૈ. ૩૨

ક્યા રોઝે સિયાહ ચર્ખને બચ્ચોંકો દિખાયા-હૈ હૈ ન ચચા સરપે ન માં બાપકા સાયા
સાત આઠ બરસકા તો સિન ઔર દેસ પરાયા-જાનેં ન બચેંગી કિસી દુશમનને જો પાયા
કુચ બસ નહીં કિસતરહ કોઈ આહ બચાએ
બચ્ચો તુમ્હેં પરદેસમેં અલ્લાહ બચાએ. ૩૩

શાહોંકે ઘરોંમેં તો યે થા ગિર્યઓ ઝારી-ઔર ઢુંઢતે ફિરતેથે ઉન્હેં કૂફેમેં નારી
નાકેપે લઇ કેહગએ આકર કઇ બારી-હોશયાર ખબરદાર અગર જાન હૈ પ્યારી
અહેકામમેં હાકિમકે ખલલ આને ન પાએ
નાકેસે કોઈ છુપકે નિકલજાને ન પાએ. ૩૪

દો તિફ્લે હુસૈન ભાગે હૈં કસ કોઝીકે ઘરસે-કર લીજો ગિરફ્તાર જો આ નિક્લે ઇધરસે
ખુરશીદસે[1] માથે હૈં તો ચેહરે હૈં કમરસે[2]-છોટેસે અમામે હૈં લિપટે હુએ સરસે
ગૂંધી હુઇ ઝુલ્ફેં બ સરે દોશ પડી હૈં
આંખેં કહીં આહૂકીબી આંખોંસે બડી હૈં. ૩૫

હૈ મેહરે દરખ્શાંસે ફ્રોઝૂં હુસ્નકા પરતો[3]-મહતાબસે રૌશનમેં યે રૂખસારોંમેં હૈ ઝૌ
કૂફેસે નિકલજાનેકી હૈ ઉનકો તકો દૌ-પેહને હુયે હૈં હંસલિયાં માનિંદે મહે નૌ
ગોરે હૈં ગલે જલવાહ નોમા કુરતોંમેં તન હૈ
લબ પંખડીયાં ગુલકી હૈં ગુંનચેસે દહન હૈ. ૩૬

પેશાનીયાં દોનોંકી જો હૈં માહે મોનવ્વર-સિજ્દોંકે ચમકતે હૈં નેશાં સૂરતે અખ્તર[4]
તાઅ્વીઝોંકી દો હૈકલેં હૈં સીનોંકે ઉપર-હિલતે હૈં સેતારોંકી તરેહ કાનોંકે ગૌહર
ભાગે હૈં બુરા વક્ત જો દોનોંપે પડા હૈ
એક ઉમ્રમેં છોટા હૈ કુચ, ઔર એક બડા હૈ. ૩૭

હર નાકેપે થા હુકમ યેહ ઉન દોનોંકે ખાતિર-દરબારમેં ગુલથા કે કરો જલ્દ ઉન્હેં હાઝિર
ઔર ફિરતેથે હૈરાં વોહ મદીનેકે મોસાફિર-કોઇ ન મદદગાર થા ન હાફેઝો નાસિર
ફિરતીથી અજલ સાથ ઉધર જાતેથે દોનોં
પત્તાબી ખુડકતા થા તો ડર જાતેથે દોનોં. ૩૮

નાકે તલક આ પોંહચે નથે વોહ જીગર અફ્ગાર-જો દેખ લિયા ઉનકો કિસી શખ્સને એકબાર
ચિલ્લાયા કે બસ આગે કદમ રખયો ન ઝિનહાર-જાતે હો કહાં ભાગે, હમ આપોંહચે ખબરદાર

૧ સુરજ જેવું. ૨ ચાંદ જેવું. ૩ રોશની (કિરણ.) ૪ સિતારા.

સુનતેહી ઉસ આવાઝકો ગભરા ગએ દોનોં
સર તા બ કંદમ બેદસે થરાઁ ગએ દોનોં. ૩૯

ભાઇસે કહા ભાઇને અબ કયા કરેં ભાઇ—આએંદા હમેં લેને નહીં આએ અજલ આઇ
અફસોસ કહીં અમ્નકી જા હમને ન પાઇ—મુશકિલ હઇ બહોત મૌતકે નીચેસે રેહાઇ

આતેહી બસ અબ બરછીયાં તાનેંગે સેતમગર
મિન્નતભી કરેંગે તો ન માનેંગે સેતમગર. ૪૦

યેહ કેહતેથે જો આનહી પોંહચે વોહ જફાજૂ—ઓર બાંધ લિયે રસ્સીસે ઇનદોનોંકે બાઝૂ
બચ્ચોંપે ઉઠાતાથા તમાંચા કોઇ બદખૂ—કેહતાથા કોઇ લે ચલો ખેંચે હુએ ગેસુ

વોહ કેહતેથે હમ દામે બલામેં તો ફસે હઇ
બાઝૂ કહો ફિર કિસલિયે રસ્સીસે બંધે હઇ. ૪૧

જાતેથે જો રોતે હૂએ વોહ ગેસૂઓ વાલે—બાઝારમેં બેતાબ થે સબ દેખને વાલે
જલ્લાદોંમેં, માઅસુમોંકે થે જાનકે લાલે—તકતેથે હરએકકો કે હમેં કોઇ છુડાલે

હાલ અપના એશારેસે જતાતે થે કિસીકો
રસ્સીમેં બંધે હાથ દિખાતેથે કેસીકો. ૪૨

પોંહચે ઉન્હેં લેકર જો વોહ ઝાલિમ સરે દરબાર—હુદ્દામને કી અર્ઝ કે હાઝિર હઇ ગોનહગાર
થા તખ્તે મોરસ્સઅ[1] પે મકીં હાકેમે ગદ્દાર—દેહશતસે લરઝને લગે બચ્ચોંકે તને ઝાર

બઇઠે હૂએ સબ કુરસીયોં પર છોટે બડે થે
રસ્સીસે બંધે સામને માઅસુમ ખડે થે. ૪૩

માઅસુમોંસે યૂં કેહને લગા હાકેમે મલઉં—ઇસ ભાગનેકી અબ કહો કયા તુમકો સઝા દૂં?
સદમેસે યતીમોંકા હુવા હાલ દીગર ગૂં—થર્રાકે વોહ યે કેહને લગે બેકસો મહઝૂં

હાં કતલહી કરનેકે સઝાવાર હઇ હમભી
બાબાથે ગોનહગાર ગોનહગાર હઇ હમભી. ૪૪

બોલા કોઇ માઅસુમ હઇ યેહ બેકસો દિલગીર—દેહશતકે સબબ કાંપતે હઇ રંગ હઇ તગયાર
હઇ ફૂલસે અંદામ નહીં લાયેકે તાઅઝીર—નાદાન હઇ કમસિન હઇ કુચ ઇનકી નહીં તકસીર

તાકત હઇ કહાં ભાગકે જાતે યેહ કેધરકો
બોલે હઇ બહોત ઢુંઢતે હોએંગે પેદરકો. ૪૫

ચુપ રેહગયા વોહ દુશમને દીં સરકો ઝોકા કર—ઝીંદાંકે નિગેહબાંસે કહા પાસ બોલાકર
કર કૈદ ઇન્હેં કુંજરએ તારીકમેં જાકર—સુનયો ન જો મિન્નતભી કરેં અશ્ક બહા કર

આરામસે દોનોંમેં કોઇ સોને ન પાએ
કુફલે દરે ઝીંદાં કભી વા હોને ન પાએ. ૪૬

દીજો ન ખબરદાર મઝેકા ઇન્હેં ખાના—ગરમીમેં ભી ઠંડા ઇન્હેં પાની ન પિલાના
યેહ સહરે બયાં હઇ કહીં બાતોંપે ન જાના—બાઝૂ ન ખુલેં રસ્સીસે જબતક તૂ ન આના

૧ હીરા જડીત.

દુશમનકે હુંઈ જરઝંદ આઝીયૈંત ઇન્હેં દીજે
કપડેભી બદલનેકી ન ફુરસત ઇન્હેં દીજે. ૪૭

ઇસતરહંકે હુંજરેમેં હોં યેહ માહેલેકા બંદ–જીસ હુંજરેકે રખનેભી હોં બંદ ઔર હવા બંદ
દિનભરં તો રહેં એકહી ઝંનજીરમેં પાબંદ–ઓર રાતકો હો એક જુદા એક જુદા બંદ

સરકો દરો દીવારસે પટકા કરેં દોનોં
આપસમેં ગલે મિલનેકો તડપા કરેં દોનોં. ૪૮

યે સુનકે ઉન્હેં લેગયા ઝીંદાંકા નેગેહબાં–એક હુંજરેમેં કૈદી હુએ દોનોં મહે તાબાં
ઘુટને જો લગા દમ તો યેહ ચિલ્લાંએ વોહનાદાં–દર ખોલદો લિલ્લાહ નહીં (તો) તનસે ચલી જાં

ભાગેંગે ન હરગીઝ હમેં હુંજરેસે નેકાલો
એક તૌક જો હલકા હો તો દો તૌક પેન્હાદો. ૪૯

દરવાઝેસે ટકરાએ બહોત સરકો વોહ નાશાદ–માદરકો ભી ચિલ્લાંએ પેદરકો ભી કિયા યાદ
અચ્ચોંકી કીસીને ન સુની ઝારીઓ ફરયાદ-કબ ખોલતે હુંઈ તાએરે પર બંદ કો સય્યાદ[1]

એ તાબથે ઇસતરહં વોહ છુટનેકી હવસમેં
જો તાઝા ગિરફતાર ફડકતા હુંઈ કફસમેં[2]. ૫૦

તારીક[3] વોહ હુંજરા થા મેસાલે શબે ઝુલમાત–માઅલુમ ન હોતાથા કે કબ દિન હુવા કબ રાત
મરકદકે[4] અંધેરેકો ભી ઉસ ઘરને કિયા માત–સહતે હૂએ રોતેથે વોહ આંખોંપે ધરે હાથ

થી ગોશે નઝર વસ્લમેં તનહાઇકી સૂરત
ભાઇકો ન આતીથી નઝર ભાઇકી સૂરત. ૫૧

દીવારમેં ન છેદ ન દરવાઝેમેં રોઝન-થે દાગે ચરાગોંકે તરેહં સીનેમેં રોશન
વોહ સૂરતેં ભોલીં વોહ ગરીબી વોહ લડકપન–ચુપ બઈઠેતેથે દોનોં ઝુકાએ હુએ ગરદન

બૂંદેં ભી પસીનેકી ટપકતીથીં ઝમીંપર
બલ ખાઇ હુઇ ઝુલ્ફેં લટકતીથીં ઝમીં પર. ૫૨

હર સુબ્હં યેહ માઅમૂલ થા મુંહ અશ્કોંસે ધોના–ઉઠ ઉઠકે નમાઝેં કભી પડહના, કભી રોના
દેખા ન કભી ખાબમેં ભી ચઈનસે સોના–હર રાતકો ખાક ઓઢના, ઓર ખાક બિછોના

જુઝ શુક્રે ખુદા મુંહસે ન કુચ્છ કેહતેથે દોનોં
સર ખાકપે નેવડહાએ હુએ રેહતેથે દોનોં. ૫૩

ફાકેમેં બસર કરતેથે દિનભર વોહ ગુલ અંદામ–જો માલેકે ઝીંદાં થા વોહ આતાથા સરેશામ
જા બઈઠતે દરવાઝેકે નઝદીક વોહ ગુલફામ–દેતા ઉન્હેં દો રોટીઆં ઓર પાનીકે દો જામ

થા ખાફ ઝેબસ ઝાલેમે અઝલમકે ગઝબસે
ઉઠ ઉઠકે સલામ ઉસકો વોહ કરતેથે અદબસે. ૫૪

ખાના વોહ કહાં ઓર કહાં વોહ નાઝોંકે પાલે–રો દેતેથે જબ હલ્કમેં ફંસતેથે નેવાલે
આપસમેં યેહી કેહતેથે વોહ ગેસૂઓં વાલે–કિસમત કભી દુશમનપે ભી યેહ વક્ત નડાલે

૧ શીકારી. ૨ પીંજરામાં. ૩ અંધારૂં. ૪ કબરનું.

પાનીભી તો જીભરકે નહીં મિલતા હઈ ભાઇ
યે સખ્ત હઈ રોટી કે ગલા છિલતા હઈ ભાઇ. ૫૫

સમઝાતાથા છોટેકો બડા ભાઈ યેં રોકર-જાગાં નહીં શિકવેકી કરો સબ્ર બેરાદર
દેખોતો !!! ન સર પર હઈ પેદર ઓર ન માદર-થોડા હઈ !!! કે યેભી હમેં હોતા હઈ મોયસ્સૅર
નેઅઁમતસે ઝેયાદાં હમેં યેં નાને જવીં હઈ
મુંહ અપનાતો ઇસ ખાનેકે કાબિલભી નહીં હઈ. ૫૬

અઈસેભી બહોત હઈ ઇન્હેં મિલતા નહીં દાના-પીનેકો જો પાની હો તો મિલતા નહીં ખાના
ભાઇ હઈ ખુદા માલેકો મુખ્તાર તો અપના-કુચ એકસાં રેહતા નહીં દુનયામેં ઝમાના
મોત આઈ તો ઇસ કૈદસે મરજાએંગે ભાઇ
જીતે હઈ તો યેં દિનભી નિકલ જાએંગે ભાઇ. ૫૭

રઝ્ઝાકીએ માઅંબૂદ હકીકીપે નઝર ગોર-ઇસ કૈદમેં થા ! રિઝક પહોંચનેકા કોઇ તોર
દીનદારીસે જો દૂર હઈ દિન લોગોંકા હઈ દૌર-હમ ઓર મકાં ઓર; ઝમાં ઓર, હવા ઓર:
હઈ કૈદમેં જીસકે વોહી દેતા હઈ ખાના
હર તરહ ખુદા બંદેકો પોંહચાતા હઈ ખાના. ૫૮

ઝિંદાનમેં ભૂખા ન કભી હમકો સુલાયા-દિનભર જો મોયસ્સૅર ન હુવા રાતકો ખાયા
ખાસાને ખુદાનેભી સદા રંજ ઉઠાયા-દુખ ફાકોં કશીકા હમેં મીરાસમેં આયા
ઉસરત[1] રહી દુનયામેં શાહે ઉફૈદ કોશાકો
ફાકેતો ગુઝર જાતેથે મહબૂબે ખુદાકો, ૫૯

યેં કૈદકે દિન શુક્રે એલાહીમેં ગુઝારો-જો મરઝીએ માઅંબૂદ હઈ દમ ઉસમેં ન મારો
સાબિર રહો શાકિર રહો હિમ્મતકો ન હારો-રોટી જો મુંસે પાનીકે ઘૂંટોસે ઉતારો
રઝ્ઝાકે દો આલમકી એનાયત ઇસે સમઝો
ગર સબ્રકી લઝ્ઝત હઈ તો નેઅઁમત ઇસે સમઝો. ૬૦

ઝાહિરમેં રગેં તનકી બદન ઝર્દ હઈ સારા-ખા લો કે એબાદતકા રહે જીસ્મમેં યારા
ક્યું રોતે હો ? કિસમતસે કીસીકા નહીં ચારા-યેં ભી ન મોયસ્સૅરહો તો ક્યા ઝોર હમારા
દાદાને સદા નાને જવીં ખાઇ હઈ ભાઇ
નાન ફક્રકી દૌલત ઉન્હેં હાથ આઇ હઈ ભાઈ. ૬૧

ઘબરાતે હો ક્યું ? રોતેહો કિસ વાસતે હરબાર ?-ખાલિક હઈ અસીરોંકા યતીમોંકા મદદગાર
છુટ જાતે હઈ તાઇરભી જો હોતે હઈ ગિરફતાર-માલીકે શેકમમેં રહે કબ યુનાસે દીદાર
તારીકીએ ઝીંદામેં ન ઇસ તરહ ઘટેંગે
યુસુફતો છુટે કૈદસે ક્યા હમ ન છુટેંગે ? ૬૨

મહબૂસ[2] હમારેહી તરેહ થે બડે કિનઆં-કાહિશ[3]થી યેહી ઓર યેહી સખ્તીએ ઝિંદાં
ઝંનજીર સેવા થા ન કોઇ સિલસિલાં જુંમબાં-ખાલિકને રેહાઇકા મગર કરદિયા સામાં

૧ તંગી ગરીબી. ૨ કએદ. ૩ કમતી થવું નુકસાન કબુલ કરવું.

છુટ જાએંગે ઝિંદાંમેં સદા કૌન રહા હૈ
ઉનકા જો ખુદા થા તો હમારા ભી ખુદા હૈ. ૬૩

જબ ચાહસે નિકલે તો ઉદાઇ વો૦ તબાહી—ઓર બાઅંદ તબાહીકે મિલી મિસ્રકી શાહી
ક્યા દૂર હૈ હોજાએ અગર ફઝલે એલાહી—બંદોંપે હૈ ઉસકા કરમે નામોતનાહી[1]
દુનયાકી એમારતહો તો ખાહિશ હમેં કબ હૈ
હમકો તો ફકત ઉસસે રેહાઇકી તલબ હૈ. ૬૪

છોટેને કહા સબ હૈ બજા આપકા ઇરશાદ—ભાઇ બશરયિતસે યે૦ હૈ નાલઓ ફરયાદ
હમસા તો ઝમાનેમેં ન હોગા કોઇ નાશાદ—છુટેભી તો, હોંગે ન કભી રંજસે આઝાદ
યાકુબને છાતીસે લગાયા થા પેસરકો
હમ કૈદસે છુટકર ભી ન પાયેંગે પેદરકો. ૬૫

તકલીલ ગીઝા, કૈદકા દુખ, બાપકા માતમ—બુલબુલકે યે૦ બરસોંમેં અજબ હો ગયા આલમ
છોટા યેહી કેહતાથા બડે ભાઇસે હરદમ—ફરયાદ રસી કૌન કરે કિસસે કહેં હમ
અફસોસ યુંહી ઉમ્ર ચલી જાતી હૈ ભાઇ
ન કૈદસે છુટતે હૈં ન મૌત આતી હૈ ભાઇ. ૬૬

પોહંચા દિયા ઇસ ગમને હમેં ગોર કેનારે—મિટ્ટી ન વતનકી થી નસીબોંમેં હમારે
જીતે હૈં મગર મૌતકે આસાર હૈં સારે—મર જાએં તો મરકદમેં હમેં કૌન ઉતારે
હમસા ભી કોઇ બેકસો મગમૂમ ન હોગા
મરના ભી કીસી શખ્સકો માઅલૂમ ન હોગા. ૬૭

ક્યા પોહચી નહોગી ? ખબરે વાલેદ ઝીજાહ—દેખોતો કે અમ્માંભી હમેં ભૂલગઇ વાહ !!!
ક્યા હોગયા હૈ ખુન ઝમાનેકા સોફ્ દ આહ !!!—અબ ઔરોંકી ઉલફત હૈ હમારી નહીં કુચ ચાહ
કાહેકો વો૦ રોયેંગી જો ઝિંદાંમેં મુએ હમ
દો બેટે તો હૈં પાસ હુયે યા ન હુયે હમ. ૬૮

અમ્માંસે તો યે૦ હમકો તવક્કોઅ ન થે ભાઇ—ગુઝરા હૈ બરસદિન કે હુઇ હમસે જુદાઇ
જીતે હૈં કે મરતે હૈં ખબર યે૦ ન મંગાઇ—યા યે૦ કે ન હમતક હુઇ કાસિદકી રસાઇ
મુંહ ચુમતીથીં સદકે કભી હોતીથીં અમ્માં
હમ ઘરસે જો નિકલે તો બહોત રોતીથીં અમ્માં. ૬૯

હંગામે સફર કેહતીથીં બાબાસે યે૦ હરબાર—એ ઉનકે મુઝે ચયન નહીં પડનેકા ઝિનહાર
રસ્તેમેં ખત આયા તો યે લિખ્ખાથા બ તકરાર—સાહેબ મેરે બચ્ચોંસે ખબરદાર ખબરદાર
દોનોંકી જુદાઇસે તડપતી હું મૈં ઘરમેં
બિજવાદો મેરે પાસ જો રોતેહોં સફરમેં. ૭૦

ક્યૂં ભાઇ જો ઘરમેં અભી હમ છુટકે જાએં—ક્યા !!! દોડકે અમ્માં હમેં છાતીસે લગાએં
રોરોકે. જો હમ પાંઉંપે સર ઉનકે ઝુકાએં—ક્યા !!! પ્યારસે લેં સરસે કદમ તક વો૦ બલાએં
વો૦ કેહતાથા જો કેહતેહો ક્યા દૂર હૈ ભાઇ ?
અલ્લાહમેં સબ તરહકા મકદૂર હૈ ભાઇ. ૭૧

૧ હદવગરની.

બિલફર્ઝ ચચાજાન જો તશરીફ ન લાતે-હમ શિકસ્તે નહી ભાઈયોંકો આકે છુડાતે
બિફરે હુયે અબ્બાસે અલી શેરસે આતે-ફૂફીકો ઉલટ દેતે અગર હમકો ન પાતે
અલ્લાહ રખે ઉનકો પે દમ હમમેં નહીં હૈ
માઅલૂમ યેહ હોતા હૈ કે આલમમેં નહીં હૈ. ૭૨

કિસ તરહ કહેં ભૂલગઈ હોએંગી માદર-સબ બેટોંસે અપની ઉન્હેં ઉલફત હૈ બરાબર
કયા જાનિયે કીસ ઝુલ્મમેં હૈં સિબ્તે પયંબર-વોહ કૈદસે ગૈરોંકો છુડા દેતે હૈં અકસર
સુનતે તો મદદ આનકે ભાઈકી ન કરતે ?
તદબીર વોહ બચ્ચોંકી રેહાઈકી ન કરતે ? ૭૩

યે કેહતેથે જો વા હુવા કુફલે દરે ઝિંદાં-ઓર દેનેલગા આબો ગિઝા ઉનકો નિગેહબાં
છોટેને બડે હોકે કહા બા તનેં લરઝાં-હમ તુઝકો દોઆ કરતે હૈં અય મર્દે મુસલમાં
પીનેકો ન પાની ન ગિઝા ચાહતે હૈં હમ
કુચ હાલ સુને તૂ તો કહા ચાહતે હૈં હમ. ૭૪

જો તૂને દિયા શુક્ર કિયા ઓર વોહી ખાયા-જી ભરકે અગર પાની ન પાયા તો ન પાયા
ભડકી જો બહોત પ્યાસ તો અશ્કોંસે બુઝાયા-શિકવેકા મગર હર્ફ ઝબાંપર નહીં આયા
વાકિફ હૈ કે ખાના કભી દિનભર નહીં માંગા
સોનેકે લિયે રાતકો બિસ્તર નહીં માંગા. ૭૫

ગુઝરા હૈ બરસ રોઝ હમેં ખાકપે સોતે-પાની ન મિલા ઇતના કે ફુરતેકો તો ધોતે
ચિલ્લાકે તેરે ડરસે નહીં રાતકો રોતે-કૈદી છુટે અકસર પે રેહા હમ નહીં હોતે
હમસેં તેરા સરદાર અબસ બરસરે કીં હૈ
કુચ જુર્મ નહીં હૈ કોઈ તકસીર નહીં હૈ. ૭૬

તૂ રહેમ કર અય શખ્સ કે બેજુર્મો અંતા હૈં-વારિસ કોઈ સરપર નહીં પાબંદ બલા હૈં
લડકે હૈં સેતમ કશ હૈં ગરીબુલ ગોરબા હૈં-એહસાંકો ન ભુલેંગે કે હમ અહલે વફા હૈં
અબ કૈદકી તકલીફ ઉઠાઈ નહીં જાતી
રોટીભી કઈ રોઝસે ખાઈ નહીં જાતી. ૭૭

રખતા હૈ બડા અજર અસીરોંકા છુડાના-ભુખોંકો તલબ કરકે સખી દેતે હૈં ખાના
રેહજાતા હૈ આલમમેં કરીમોંકા ફસાના-નેકી જો કરે નેક ઉસે કેહતા હૈ ઝમાના
મોહતાજ હૈં યહાં ઔર તો કયા દેવેંગે તુઝકો
કામ આ જો હમારે તો દોઆ દેવેંગે તુઝકો. ૭૮

દોનોંને ફસાહતસે સોખન જબ યેહ સુનાએ-ઝિંદાંકે નિગેહબાંકે ભી આંસૂ નિકલ આએ
હાથ ઉસકી દોઆકે લિયે દોનોંને ઉઠાએ-પાયા બ તવજ્જોહ તો સોખન લબપે યેહ લાએ
કુચ રૂતબએ મહબૂબે ખુદા જાનતા હૈ તૂ ?
અય શખ્સ મોહમ્મદકો ભી પેહચાનતા હૈ તૂ ? ૭૯

વોહ કેહને લગા ઉનસે મૈં કયૂંકર નહીં આગાહ-મુખ્તારે જહાં ખતમે રોસોલ સય્યદે ઝીજાહ
લડકોંને કહા હૈદરે સફદરસે ભી હૈ રાહ ?-બોલા મેરી તસબીહ હૈ નામે અસદુલ્લાહ

નાઇબ હઈ મદદગાર હઈ યાવર હઈ નબીકા
હૈદર તો ચચા ઝાદા૦ બેરાદર હઈ નબીકા. ૮૦

વો૦ હૈકંકા વલી હઈ વો૦ એમામેદો જહાં હઈ—વો૦ કિબ્લએ દીં હઈ વો૦ શાહે કૌના મકાં હઈ
કાઅ્ઁબેકી તરહૈ ઉસકા શરફ સબપે એયાં હઈ—અલ્લાહકા હાથ ઔર મોહૈંમ્મદકી ઝબાં હઈ
જો ઉસસે જુદા હઈ વો૦ મોહૈંમ્મદસે જુદા હઈ
દુનયામેં અલી એક હઈ ઔર એક ખુદા હઈ. ૮૧

કૌન અઈસા હઈ હૈદરસે જો આગાહ નહીં હઈ—ગુમરાહ હઈ વો૦ ઉનસે જીસે રાહ નહીં હઈ
આશકેમેં હૈદરસા શહનશાહ નહીં હઈ—જો કહીએ વો૦ સબ કુચ હઈ પે અલ્લાહ નહીં હઈ
હૈકંસે ન જુદા વો૦ હઈ ન હૈક ઉસસે જુદા હઈ
આકા તો હમારા હઈ નુસઈરીકા ખુદા હઈ. ૮૨

યે સુનતેહી જાન આગઈ ઉન દોનોંકે તનમેં—કમ હો ગયા દેહશતસે જો લરઝા થા બદનમેં
ખુશકીદા૦ ઝબાં કરને લગે શુક્ર દહનમેં—ગોયા કે બહાર આગઈ હસ્તીકે ચમનમેં
ફૈજરેસે ખુશીહોકે વો૦ મેહરૂ નિકલ આએ
એક ભાઇ હંસા એકકે આંસૂ નિકલ આએ. ૮૩

બોલે કે હમ અઈ શખ્સ મોહૈંમ્મદકે જીગર હઈ—ટૂટે નહીં દરયાએ સદાકતકે[1] ગોહર હઈ
જો કત્લ હુએ યહાં વો૦ હમારેહી પેદર હઈ—વલ્લાહ હમીં મુસલિમે બેકસકે પેસર હઈ
તૂ કેહતા હઈ અહૈંમદકા પયમબર હઈ હમારા
જો ઘર હઈ મોહૈંમ્મદકા વોહી ઘર હઈ હમારા. ૮૪

કાઅ્ઁબેસે ઇધર બનથા બાબાકા હમારે—યહાં આનકે હમ કૈદ હુએ, વો૦ ગએ મારે
સાથ ઉનકે યે સબ હૈદરે કર્રારકે પ્યારે—મક્કેમેં અબી હઈ કે કહીં દૂર સિધારે
કઈ રાતેં હમેં કાટને હોવેંગે વતન તક?
કઈ રોઝમેં પોંહચેંગે શહનશાહે ઝમન તક? ૮૫

હૈઝરતકી ખબર કુચ જો સુનીહો તો સુનાદે—જો રાહ કે નઝદીકહો વો૦ હમકો બતાદે
જીસ સિમ્ત ચચાહોં ઉસી રસ્તેપે લગાદે—કયા દૂર હઈ ખાલિક હમેં બિછડોંસે મિલાદે
મતલૂબે ઝેયારત હઈ હમેં શાહે ઝમનકી
કાઅ્ઁબેકી તરફ જાએં કે લે રાહ વતનકી? ૮૬

ચાહા બહોત ઉસને કે યે બચ્ચોંસે છુપાએ—મઝલૂમકા જો ઝિક્રથા આંસૂ નિકલ આએ
ઘબરાકે વો૦ માઅ્ઁસૂમ સોખ્ન લબપે યો૦ લાએ—કયૂં ખઈર તો હઈ? આંખોંસે કયૂં અશ્ક બહાએ?
વો૦ કેહને લગા બેકસો મજબૂર હઈ શબ્બીર
તુમ જા નહીં સકતે કે બહોત દૂર હઈ શબ્બીર. ૮૭

જબ સુન્ને લગે વો૦ તો કુચ ઉસકા ન બન આયા—સર પીટકે હાથોંસે યો૦ બચ્ચોંકા સોનાયા
દુનયામેં કહાં હઈ અસદુલ્લાહકા જાયા—ઘર ફાતેમાકા ખાકમેં આઅ્ઁદાને મિલાયા

---

૧ સાચા.

શબ્બીરકે લશકરકા જવાં કોઇ નહીં હૈ
આબિદકે સેવા શતેહો ખ્વાં કોઇ નહીં હૈ. ૮૮
આશુરકે દિન ઝબ્હ હૂએ સિબ્તે પયમબર—ઈમેબી જલાએ ગએ તારાજ હુવા ઘર
રાંડોંકા સતમગારોંને લૂટા ઝરો ઝેવર—અફસોસ કે ઝૈનબકી બી છીની ગઈ ચાદર
દેખા હરમે શાહને દરબાર શકી કા
કૂફેમેં સર આયાથા હુસૈન ઇબ્ને અલી કા. ૮૯
દુનયામેં ન અકબર હૈ ન અબ્બાસ ન શબ્બીર—સબ છોટે બડે હોગએ ઝેરે દમે શમશીર
યહાં તક કે હૂએ કત્લ અલીઅસગરે બેશીર—મિટ્ટીમેં નેહાં હોગઈ એકએકકી તસવીર
ક્યુંકર અસદુલ્લાહકે પ્યારોંસે મિલેંગે
અબ જાકે મિલેંગે તો મઝારોંસે મિલેંગે. ૯૦
યેહ સુનતેહી માઅસૂમોપે રિક્કત હુઇ તારી—તડપે યેહ ઝમીં પર કે ગશ આયા કઈબારી
ઘબરાકે વોહ બોલા ન કરો ગિયઓ ઝારી—દુશમન કોઇ સુનલેવે ન આવાઝ તુમ્હારી
ઝાલિમ હૈ વોહ હાકિમ કે નહીં ઝાર કિસીકા
યહાં ઢુંડકે ખૂં કરતે હૈં ફરઝંદે અલીકા. ૯૧
વોહ કેહતેથે કિસ તરહ કલેજેકો સંભાલેં—અબ છાતેયોંકો તોડતે હૈં આહોંકે ભાલેં
મર જાએ હુવા સરપેભી હમ ખાક ન ડાલેં?—હમ રૂકતે હૈં કિસ તરહ ન આવાઝ નેકાલેં
મુશતાકે થે ઉનકે વોહ કૈઝા કરગએ હૈં હૈં
હમ કૈદમેં જીતે હૈં ચચા મરગએ હૈં હૈં. ૯૨
ઘબરાકે વોહ બોલા કે મોનાસબ નહીં તાખીર—બેહતર હૈ ઇસી શબમેં નેકલ જાનેકી તદબીર
જલદીસે ઉઠે વહાંસે વોહ બા હાલતે તગૈયીર—બાંધી કમરે ઓર વોહ બચ્ચે હુએ રહગીર
યું નિકલે બ તાઅજ્જીલ અસીરીકે મેહનસે
જીસ તરહ ગુરેઝાંહો કમર છુટકે ગેહનસે. ૯૩

મરસિયા દૂસરા હઝરત મુસલિમ અ. કે ફરઝંદોકી શહાદત કે બયાનમેં

જબ મુસલિમે બેકસકે પેસર કૈદસે છુટે—આવારહ વતન બરતાહ જીગર કૈદસે છુટે
દુખ સેહકે અઝાદારે પેદર કૈદસે છુટે—પરદેસમેં વોહ શમશો કમર કૈદસે છુટે
ગેસુભી પરેશાન થે કુરતે બી ફટે થે
ખુરશેદસે મુંહ ગરદે યતીમીસે અટે થે. ૧
વોહ શેહરપે આશૂબ[1] વોહ ગુરબત[2] વોહ શબેતાર[3]—એક એક કદમ બાક, ન રહબર ન મદદગાર
હાં જાગતે રહીયો યેહ અસસ[4] કેહતેથે હરબાર—દિલ ઉનકે ધડકતેથે લરઝતેથે તને ઝાર

૧ ગભરાહટ. ૨ મુસાફરી. ૩ અંધારી રાત. ૪ કોટવાળ (ચોકીવાળો—પગી.)

પીછે કભી હટ જાતેથે ગર બડહતેથે દોનોં
ડર ડરકે કભી "નાદેઅલી" પડહતેથે દોનોં. ૨

ફિરતે રહે કિસ્મતને ન કી રાહ નોમાઇ—રસ્તા ન મિલા જાનેકા ઓર નિસ્ફ શબ[1] આઈ
છોટેને કહા ચલનેકી તાકત જો ન પાઇ—અબતો હમેં નિંદ આઇ હઈ ઠેહરો કહીં ભાઇ

કેહતાથા બડા, હઈ અભી દિન સખ્ત હમારે
સાયેગે જો બેદાર હૂએ બખ્ત હમારે. ૩

દમ લેતે કભી ગાહ કદમ્ જલ્દ ઉઠાતે—સેહમે હૂયે મુડમુડકે કભી દેખતે જાતે
તનહાઇમેં આંખોંસે કભી અશ્ક બહાતે—ગિરપડતે કભી ઓર કભી ઠોકરેં ખાતે

ચડહ જાતે નકાહતસે જો દમ હાંપને લગતે
સાયા નઝર આતા તો બદન કાંપને લગતે. ૪

લબ પર નફસે સર્દ ભરે આંખોંમેં આંસૂ—ગુરબત ઝદા૦ ફિરતેથે સરાસીમા[2] વો૦ ગુલરૂ
થા હાથમેં છોટેકે બડે ભાઇકા બાઝૂ—ધડકાથા કહીં ઘેર ન લેં આકે જફાજૂ

ચલ સકતેથે દોનોં ન ઠહર સકતેથે દોનોં
ઘબરાએ હુએ ચારોં તરફ તકતેથે દોનોં. ૫

અલકિસ્સા ફિરે ચારોં તરફ મુઝતરો હૈરાં—તા સુબ્હ ન રસ્તેસે લગે વો૦ કિસી ઉનવાં
ખુરશેદ[3] ઓફકસે[4] હુવા જીસ વકત નોમાયાં—વો૦ દોનોં બેરાદર હુએ એક નખ્લમેં[5] પિન્હાં

હરદમ યેહી અંદેશા થા ઉન નૌલા ગિરોંકો
કોઇ આકે પકડલેવે ન હમ બે પેદરોં કો. ૬

જીસ નખ્લમેં પોશીદા૦થે વો૦ દોનોં બેરાદર—લિખ્ખા હઈ કે વો૦ નખ્લથા એક ચશ્માકે ઉપર
પાનીકે લિએ આતીથીં ખિલકત વહાં અકસર—ઉસ ચશ્મા૦ પે અંબોહ રહા કરતાથા દિનભર

ઝબરીકેં લિયે હાથમેં એક જારેયા૦ આઈ
એક ચાહમેં યૂસુફ દિયે દો ઉસકો દિખાઇ. ૭

સર ઉસને જો ઉંચા કિયા તો દેખા યે નાગાહ—એક નખ્લમેં હઈ આનકે પીન્હાં હુએ દોમાહ
ઉસદમ યે નઝર આઈ ઉસે કુદરતે અલ્લાહ—કેહને લગી ઉન લાડલોંસે ભરકે વો૦ એક આહ

કિસ વાસતે તુમ યહાં હો નેહાં યે તો બતાદો
માંબાપ તુમ્હારે હઈ કહાં યે૦ તો બતાદો. ૮

ઉન દોનોંને શફકતકી સુની ઉસસે જો ગુફતાર—બે સાખ્તા૦ વો૦ દોનોં હુએ આંખોંસે ખૂંબાર
માઅલૂમ હુવા જબ કે હમારી હઈ યે ગમખાર—ઉસ જારેયાસે[6] કેહને લગે દોનોં દિલ અફગાર

માં સરપે હમારે ન ચચા હઈ ન પેદર હઈ
બાબા તો હઈ મારાગયા યાં ઘર હઈ ન દર હઈ. ૯

ફિર ઉસને કહા બાપ તુમ્હારેકા હઈ કયા નામ ?—વો૦ બોલે કે હમ હઈ પેસરે મુસલિમે નાકામ
વો૦ બોલીં કે ઘરમેં મેરે ચલકર કરો આરામ—આંખોંપે મેરે ઓર મેરી બીબીકે રખો ગામ[7]

---

૧ રાત. ૨ પરેશાન. ૩ સુરજ. ૪ કિનારો આસમાનનો. (ક્ષિતીજ) ૫ ખજુરીના ઝાડમાં ૬ લોંડી. ૭ કદમ. પગલાં.

તુમ રોઓ ન કિસમત બહોત અચ્છી હઈ તુમ્હારી
મઈ જીસકી કે લૌંડી હૂં વો૦ લૌંડી હઈ તુમ્હારી. ૧૦

યે૦ કેહકે ઉન્હેં સાથ લિએ જારેયા૦ દીદાર–બીબીકે ફીરીં આકે યે૦ કરને લગીં ગુફ્તાર
સદ શુક્ર મદદગાર હુએ તાલેએ[1] બેદાર-મહેમાંન તુમ્હારે હુએ અઈસે દુરે શેહવાર[2]
ઝહરાકી યે૦ આંખેં હઈ મોહંમંદકે જીગર હઈ
શબ્બીરકે હઈ ભાનજે મુસલિમકે પેસર હઈ. ૧૧

જીસદમ યે૦ સુના ઉસને કે મુસલિમકે હઈ દિલબર–વો૦ મોઅમેના૦ સૌ બાર તસદ્દુંક હુઇ ઉનપર
તબ મોઅમેના૦ સે કેહને લગે રોકે યે૦ ઉસદમ–અઈ મોઅમેનાં એહસાન હુવા યે૦ તેરા હમપર
રખતે હઈ કરાબત તો રસૂલે અરબીસે
મુસલિમકે પેસર હઈ હમીં કહીયો ન કિસીસે. ૧૨

વો૦ બોલીં કે આંખોંપે રખૂં તુમકો મઈ દિનરાત–પર સાહેબે ખાના હઈ બડા શખ્સેકો બદઝાત
હાકિમકા તો વો૦ દોસ્ત હઈ ઓર દુશમને સાદાત–ગર દેખ લિયા ઉસને તો બનનેકી નહીં બાત
લૌંડી હૂં મઈ ઝહરાકી તુમ્હારાહી યે૦ ઘર હઈ
ગર હઈ તો ઉસી ઝાલેમે બદઝાતકા ડર હઈ. ૧૩

વો૦ બોલે કે ખાલિક કરે રૂતબા તેરા આલી–વાકિફ નહીં હમ રાહસે ઓર રાત હઈ કાલી
દરકાર હઈ ન ફર્શ ન તકિયા ન નેહાલી[3]–તૂ હમકો છુપારખ કોઇ હુજરા જો હો ખાલી
બિન બાપકે હઈ હમપે મોસીબત યે૦ નઇ હઈ
શાયદ વો૦ ન આએ કે બહોત રાત ગઇ હઈ. ૧૪

દોનોંને બ મિન્નત જો કહા ઉસસે યે૦ રોરો–થીં મોઅમેના૦ માઅસૂમોપે રેહમ આગયા ઉસકો
કેહને લગીં મઈ તુમકો છુપા રખ્ખૂંગી કુચહો–સદકે ગઇ આઓ મેરી બીબીકે પીયારો
મેહમાં હુયે જાકર સેતમ ઇજાદકે ઘરમેં
દોનોંકો અજલ લેગઇ જલ્લાદકે ઘરમેં. ૧૫

ખાના ભી ન ખાયા ન પિયા દોનોંને પાની–ઓર સોએ બહમ મુસલિમે મઝલૂમકે જાની
વો૦ નિંદ નથી મૌતકી ગોયાથી નેશાની–દરવાઝેપે આ પોંહચા ઉધર મૌતકા બાની
ચિલ્લાયા ઝઇફાકો યે ઝંજીર હિલાકર
કોસોંકા થકા આયાહૂં દર ખોલદે આકર. ૧૬

યે૦ સુનકે ઝઇફાકા લગા કાંપને અંદામ[4]–બોલી યે૦ ભલા આનેકા હઈ કોનસા હંગામ[5]
દરબારસે હરરોઝ તૂ આતાથા સરેશામ[6]–ચિલ્લાકે વો૦ બોલા મઈ કહાંથા તુઝે કયા કામ ?
દરખોલ નહીં (તો) આગ લગાદેતા હૂં ઘરકો
લે તૂ નહીં આતી તો ગીરાદેતાહૂં દરકો. ૧૭

દર ખોલા તો કિસ ગઇઝસે આયા વો૦ બદઅફઆલ–ફેંકા કહીં ખંજર કહીં તલવાર કહીં ઢાલ
થી રીશ[7] તો ઉલટી હુઇ મુછોંકે ખડે બાલ–ઓર દીદએ બદમેં થે જૂં સાગરેખૂં લાલ

૧ નસીબ. ૨ ઉમદા. ઉંચી પ્રકારનું. ૩ ઓછાડ. ૪ બદન (શરીર) ૫ વખત (ટાઇમ) ૬ સાંજે. ૭ દાઢી.

આવાઝ ભી અર્સી કે ગુઝરતીથી ફલકસે
હિલતીથી ઝમીં પાંઉકે રખનેકી ધમકસે. ૧૮

હારિસને કહા આજ હઈ દમ ચડહગયા મેરા—હાકિમકા દમે સુબ્હ મુઝે હુકમ હુવાથા
ભાગે હઈ પેસર મુસલિમે. એકસકે પકડ લા—વો૦ હાથ મેરે આએ ન હરચંદ મંઈ દૌડા
કયા જાનીએ કિસને ઉન્હેં રખ્ખા હઈ છુંપાકર
બસ ખિલઅતો[1] ઝર જાતા રહા હાથમેં આકર. ૧૯

પાસ આકે ઝઉઈફાને બહોત બાતોંમેં ખોલા—તેવરે વો૦ ચડહાએ રહા કુચ મુંહસે ન બોલા
ખેંચા કભી ખંજર કભી તલવારકો તોલા—કેહતાથા કે દિલકા કોઇ ફૂટા ન ફફોલા
હાથોંકો કભી કાટતાથા તેશમેં[2] આકર
રેહ જાતાથા ગુસ્સેસે કભી હોંટ ચબા કર. ૨૦

ઉસ તેશમેં ખાના ભી ન જલ્લાદને ખાયા—ફિર ખાબે અજલને ઉસે બિસ્તરપે ગિરાયા
બાકીથા પહર રાત કે ફિર હોશ ઉસે આયા—ઇબલીસને સોતે હુએ ફિતનેકો જગાયા
ફૂલોંકી મહક[3] હુંજરેસે દાલાનમેં[4] આઇ
આવાઝ ભી કુચ રોનેકી ફિર કાનમેં આઇ. ૨૧

તારીક મેસાલે દિલે કાફિર થા વો૦ સબ ઘર—હરસૂ[5] સેહતે ગુર્ગ[6] લગા ઢૂંઢને ઉઠ કર
ઝાલિમને સિરહાનેસે લિયા હાથમેં ખંજર—પકડે હુએ દીવાર ગયા હુંજરેકે અંદર
જહાં મુસલિમે મઝલૂમકે પ્યારે નઝર આએ
એક બુર્જમેં વો૦ અર્શકે તારે નઝર આએ. ૨૨

જાગે જો કઈ રાતકે થે વો૦ જીગર અફગાર—સોતેથે ધરે પ્યારસે રૂખસારપે રૂખસાર
તસવીરસે બિસ્તરપે કશીદા૦ થે તને ઝાર—બાંહે જો ગલેમેં થીં તો બંદ દીદએ ખૂંબાર
એક સીનેકા થા અકસ[7] જો એક સીનેકે અંદર
આઇના૦ નઝર આતાથા આઇનેકે અંદર. ૨૩

બાઝુપે જો છીટેકા પડા દસ્તે જફાકાર—તુ કૌન હઈ ? કેહને વો૦ લગા ચોંકકે એકબાર
ઝુંઝલાકે કહા ઉસને કે મંઈ ધરકા હૂં મુખ્તાર—તબ ભાઇકો ચૌંકાકે યે૦ બોલા વો૦ દિલ અફગાર
જીસ બાતકા ધડકા થા વો૦ આફતકી ઘડી હઈ
કયા સોતેહો ઉઠો કે અજલ સરપે ખડી હઈ. ૨૪

ઘબરાયા હુવા ખૌફસે ઉઠા વો૦ દેલારામ—ઝાલિમને કહા કૌનહો તુમ ? એકસો નાકામ
વો૦ બોલે અમાં દેગા ? જો બતલાએં તુઝે નામ—ઉસને કહા હાં દૂંગા તો બોલે વો૦ ગુલઅંદામ
ખેંચે હુયે હઈ હાથમેં તૂ તેગે જફાકો
ડર લગતા હઈ તુઝસે હમેં ઝામિન દે ખુદાકો. ૨૫

મક્કાર લગા કેહને કે સબ હઈ મુઝે મનઝૂર—પઈમા શેકની હોએ યે૦ અપના નહીં દસ્તૂર
ડરડરકે યે૦ કેહને લગે વો૦ એકસો મજબૂર—અઈ શખ્સ હમીં હઈ પેસરે મુસલિમે મગફૂર

---

૧ ઈનામ. ૨ ગુસ્સામાં. ૩ સુગંધ. ૪ મોટો ઓરડો. (દીવાન ખાનું) ૫ હરતરફ ૬ ભેડીયો (નાર) ૭ પડછાયો.

થા કત્લકા ડર ઇસલિએ ઘબરાકે છુપે હૈં
કર રેહેમ કે દામનમેં તેરે આકે છુપે હૈં. ૨૬

સુનતેહી જફાકારને બસ આંખકો મોડા–યૂં બાઝૂઓંકો ઝોરસે પકડા કે ન છોડા
રસ્સીમેં ઉન્હેં બાંધલિયા ઓહદકો તોડા–બચ્ચોંને કઇબાર બંધે હાથોંકો જોડા
જબ ખેંચતાથા ગિરકે મચલતેથે વો૦ બચ્ચે
પર કુંજરેસે બાહેર ન નેકલતેથે વો૦ બચ્ચે. ૨૭

દિખલાતાથા ખંજર ઉન્હેં જબ કરતેથે ફરયાદ–બચ્ચોંપે યેહ દુખ હાય !!! યતીમોંપે યેહ બેદાદ
દરવાઝે તલક ખેંચતા લાયા સેતમ ઈજાદ–કમ ઝોરથે યેહ ઔર ઝબર દસ્ત થા જલ્લાદ
કરતેભી ફટે ટોપીયાં ભી ગિરગઇ સરસે
મુજરિમકી[1] તરહ બાંધ દીયા દોનોંકો દરસે. ૨૮

જલ્લાદકે બસમેં હૈં વો૦ મઝલૂમ દો નાદાં–એક હાથમેં મઝલૂમોંકે હૈં ઝુલ્ફેં પરેશાં
એક હાથમેં છોટેસે હૈં કુરતોં કે ગિરેબાં–બચ્ચેકી તો હૈં ડરસે નેકલ આયે હૈં દંદાં
ગિરતે હૈં તડપ કર પે નહીં છુટતે હૈં બાલ
કુરતે કભી ફટતે હૈં કભી ટૂટતે હૈં બાલ. ૨૯

જીસ વક્ત નમૂદાર હૂએ સુબ્હકે આસાર–દરયાપે ચલા લેકે યતીમોંકો જફાકાર
ચિલ્લાતી ચલી પીછે ઝઇફા જીગર અફગાર–બિન બાપકે બચ્ચે હૈં યેહ ઝાલિમ ન ઇન્હેં માર
ક્યૂં ફાતેમાહ ઝહરાકો રૂલાતા હૈ કફનમેં
યેહ ફૂલ તૂ રેહને દે મોહમ્મદકે ચમનમેં. ૩૦

છોટેકો બડા ભાઇ હૈ બડહ બડહ કે બચાતા–હરબાર હૈ મુસહફકી તરહ બીચમેં આતા
રો દેતા હૈ કુચ કેહનેકા મવકા નહીં પાતા–બે સાખ્તાહ એક હૈ ઝબાં પર હૈ યેહલાતા
સુન હાલ ગરીબોંકા ખુદાકે લિયે દમ લે
અબ હમ તેરે ઘરમેં કભી આએં તો કસમ લે. ૩૧

કુચ ઘરમેં તેરે ચયન ભી પાયા નહીં અયસા–તોડા હૈ ફકત પાનીસે ફાકો કઇ દીનકા
ખુદ આએ નહીં કી તેરી ઝયાફતે તમન્ના–કુંજરેમેં અદા કી હૈ ફકત તાઅતે મૌલા
લિલ્લાહ શેકસ્તાહ ન યતીમોંકા તૂ દિલકર
તકસીર ભી કુચ હમસે હુઇ હો તો બહલકર. ૩૨

યેહ જુર્મ[2] હૈ બિન પૂછે તેરે, આએ તેરે ઘર–કુંજરેમેં રહે શબકો ખડે રસ્સીમેં બંધ કર
કુરતે ફટે ગેસૂભી ખિંચી સેલી[3]ભી મુંહ પર–તાઅઝીર[4] બહોત દે ચુકા અબ છોડ સેતમગર
જંગલમેં કહીં બયઠકે હમ રોયેંગે ઝાલિમ
મુંહ કરકે ન અબ ઘરકો તેરે સોયેંગે ઝાલિમ. ૩૪

સુનતા નહીં મઝલૂમોંકી એક બાત સેતમગર–દેતે હૈં નેદા ઝયનબે હારિસકો વો૦ મુઝતર
યે જાનતે તો હમ કભી આતે ન તેરે ઘર–મેહમાનોંકો અપને તૂ બચાતી નહીં આકર
છુડવાદે કે પકડે હુએ ઝુલ્ફોંકો ખુદ હૈ
અમ્માં નહીં બાબા નહીં જો કુચ હૈ સો તૂ હૈ. ૩૪

---

૧ ગુન્હેગારની જેમ. ૨. ગુન્હો. ૩ તમાચા. ૪ શિક્ષા.

બચ્ચોંસે લેપટતીથી જો વો૦ ખૂલે હુએ સર–તલવારકે હોલોંસે હટાતાથા સેતમગર
વો૦ કેહતીથી તૂ ઇનકે એવઝ કત્લ મુઝે કર–હૈહૈ મેરે મેહમાન હૈં યે૦ બેકસો મુઝતર
આંખોંસે કદમ ઉનકે લગાને નહીં પાઇ
ખાના ભી ગૈરીઓંકો ખિલાને નહીં પાઇ. ૩૫

હારિસસે યે૦ કેહતીથી ઝઇફા૦ યેહી રોરો–બચ્ચે તેરે મેહમાન હૈં તૂ માર ન ઇનકો
ઔલાદે પયમબરકે હૈં યે૦ લાડલે ખૂશખો–બચ્ચેપે તરસ ખા કે તૂ ઇનિકા ન અદૂહો
ગુસ્સેકી ન આંખોંસે લઈ ઇનકે તરફ દેખ
સાદાતકા કર પાસ ઝરા ઇનકે તરફ દેખ. ૩૬

હૈદરકે નવાસોંપે ગઝબ લાતા હૈ તૌબાહ–સઈદાનીકે બચ્ચોંકો તૂ રૂલવાતા હૈ તૌબાહ
ફાકોંસે બદન દોનોંકા થર્રાતા હૈ તૌબાહ–ઔર તુઝકો ઝરા રેહમ નહીં આતા હૈ તૌબાહ
ડરસે તેરે માઅસૂમોંકે દંદાં[1] નેકલ આએ
અગલબ[2] હૈ નઝઅસે શહે મરદાં નેકલ આએ. ૩૭

ક્યું ખેંચતા હૈ આપહી ચલતે હૈં યે૦ નાશાદ–ઉમ્મતપે જો એહસાને નબી હૈં વો૦ નહીં યાદ ?
એક આહમેં સાદાતકે હોજાએગા બરબાદ–ઘર હોગા ન તૂ હોગા ન મેં હૂંગી ન ઔલાદ
બચ્ચોંપે તરસ ખા તેરે આગેભી પેસર હૈ
કુચ નફઅ૦ નહીં ઇનકે સતાનેમેં ઝરર હૈ. ૩૮

બાલોંકો બિખેરે હુએ વો૦ મોઅમેના૦થી સાત–મઝલૂમોંકો ઝાલિમસે છુડાતીથી વો૦ ખુશઝાત
ગાહ પાંઉંપે સર રખતીથી ગાહ બાંધતીથી હાત–કેહતીથી ખુદાકે લિયે કયા કરતા હૈ હૈહાત!!!
બસ બસ કે ઝમીં અબતો હિલી જાતી હૈ ઝાલિમ
ઝહરા મુઝે સરનંગે નઝર આતી હૈ ઝાલિમ. ૩૯

તલવાર અલમ કરકે પુકારા વો૦ સેતમગાર–તૂ છોડદે ઇનકો નહીં (તો) ડાલુંગા તુઝે માર
ઉસ મોઅમેના૦ને છોડા ન શાહઝાદોંકો ઝિનહાર–યહાં તક કે સેતમગારને મારી ઉસે તલવાર
માઅસૂમ ગિરફતારે બલા હોગએ દોનોં
આખિરકો ઝઇફા૦ સે જુદા હોગએ દોનોં. ૪૦

રોતેથે ઝઇફા૦ કી મોહબ્બતપે વો૦ મહરૂ–બેહ બેહકે ગિરેબાન તલક આતેથે આંસૂ
ખેંચે લિયે જાતાથા યતીમોંકો જફા જૂ–એક હાથમેં તલવારથી એક હાથમેં ગેસૂ
યૂં દેખકે દોનોં જો ઝઇફા૦ કા ડરે થે
દેહશતસે બધે હાથોંકો આંખોંપે ધરે થે. ૪૧

બેચારોંકે તન કાંપતે હૈં દિલ હૈં ઉછલતે–કાંટે હૈં ગડે પાંઉંમે ગિરકર હૈં મચલતે
હારિસ જો ડરાતા હૈ તો ફિર જલ્દ હૈં ચલતે–અબ આંસૂકી જા ટુકડે જીગરકે હૈં નેકલતે
ગિરગિર પડે હૈં છોટેસે અમ્મામેં ભી સરસે
મઝલૂમ ઉઠાતે નહીં બે રેહમકે ડરસે. ૪૨

૧ દાંત. ૨ યકીન છે કે જેમાં શક નથી.

ઝાલિમને તહે તેગં કીયા ઝવ્જા૦ કો ઉસઆં–યા ફાતેમા૦ કેહકર હુઇ ઝહરાપે વો૦ કુરબાં
દરયાપે અંદૂ લાયા ઉન્હેં પકડે ગિરેબાં–દી તેગં ગોલામે હંબશીકો વહાં ઉરયાં[1]

ગુંસ્સેસે કહા દોનોંકો ઉંગલીસે બતાકર
હાં કાટલે સર ઇનકે કેનારેપે તૂ જાકર. ૪૩

તલવારકો ચમકાકે બડહા વો૦ હંબશી આહ–યે તેગં તલે સરકો ઝુકાકર હુએ હમરાહ
લિખાં હઈ કે થા વો૦ હંબશી મર્દે ખૂશ આગાહ–રસ્તેમેં ખેતાબ ઉસસે કિયા દોનોંને નાગાહ

હમ શિકલે બેલાલે[2] શહે લૌલાકકા તૂ હઈ
યે૦ કેહ તૂ પયમબરકા મોહિબ હઈ કે અંદૂ હઈ. ૪૪

વો૦ બોલા નબી પર મંઈ ફેદા હૂં બ દિલોજાં–ચુપકેસે કહા દોનોંને અબ હમ હંઈ યે૦ હંઈરાં
હંતરતકા તૂ કાતિલ હઈ નબી પર હઈ તૂ કુરબાં–વો૦ બોલા પયમબરકે અંઝીઝોંમેં હો? તુમહાં !!!

તકસીર હૂઈ તો યે૦ મોહયાંએ જપા થા
હાંરિસકા બુરાહો કે કહીંકા ન રખા થા. ૪૫

ક્યા રિસ્તા હઈ પ્યારો તુમ્હેં મહંબૂબે ખુદાસે?–હોટોંપે ઝબાં ફેરકે કેહને લગે પ્યાસે
જાઅંપરકે તો હમ પોતે હંઈ હંઈદરકે નવાસે–બોલા હંબશી આંખોંકો મલ કર કફેપાસે

શાહઝાદો કંસમ ફાતેમા૦ કી ફાકાં૦ કશીકી
બખ્શો મુઝે ખાતિરસે બેલાલે હંબશીકી. ૪૬

ફિર ગુંસ્સેસે હાંરિસકી તરફ ફેંકદી તલવાર–બિન વાર લગાએ હુએ દરયાસે હુવા પાર
હાંરિસને કહા ફિરગયા આકાસે તૂ એકબાર–વો૦ બોલા ખુદાસે તો નહીં ફિરગયા ઝિનહાર

તૂ કામ કર અલ્લાહકા કામ અપના લે મુઝસે
મેં તુઝસે ફિરાહૂં કે ખુદા તુઝસે ફિરા હઈ? ૪૭

ફરઝંદકો દી હાંરિસે બે રેહંમને તલવાર–ઓર બોલા કે ઇન દોનોંકે સર કાટલે એકબાર
દોનોંકો લિએ સાથ બડહા આગે વો૦ દીંદાર–હઈરતસે લગે દેખને ઉસકો યે૦ ખૂશ અતવાર

ઉસને કહા ક્યા દેખતેહો? સરપે કંઝા હઈ
બાબાને મેરે કંત્લકા ફરમાન દિયા હઈ. ૪૮

વો૦ બોલે જવાનીકા તેરી દેખકે આલમ–યાદ આગઇ અકબરકી જવાની હમેં ઇસદમ
બાઈ મોતઅસ્સિફ[3] તેરે અંજામપે હંઈ હમ–લેતા હઈ જવાનીમેં અબસ નારે જહન્નમ

હઈ ઝોર જવાનીકા ભી હમશિકલે નબીકો
પર કંત્લ વો૦ નાહંક તો નહીં કરતે કિસીકો. ૪૯

વો૦ બોલા કે અકબર હંઈ અંઝીઝોંમેં તુમ્હારે?–રોકર કહા બેટે હંઈ વો૦ મામૂંકે હમારે
સબ ભાઇયોંમેં હમ બહોત અકબરકો હંઈ પ્યારે–ક્યા દખ્લ હોઝૂર ઉનકે જો માંબી હમેં મારે

હમ છુટનોંયાં અબાસકે સીનેપે ચલે હંઈ
ઓર ઝઈનબો કુલસૂમકી ગોદીમેં પલે હંઈ. ૫૦

---

૧ ઉઘાડી. ૨ જનાબે રસુલે ખુદા. સ. ના. મોઅઝ્ઝીન હતા (અઝાન દેવાવાળા.) ૩ અફસોસી

યેહ સુનતેહી ગિર્દ ઉનકે ફિરા હંકકા વોહ શયદા-દરયામેં ગિરા તેગ પટક કર લબે દરયા અલ્લાહકી રહેમતમેં હુવા ગર્ક સરાપા-હારિસને કહા હંકે પેદર યે થા ? તો બોલા

હાંશા તૂ પેદર કિસકા શકીય્યે અઝલી હય
માં ફાતેમાહ હય મોઅમેનોંકે બાપ અલી. હય. ૫૧

તૂ કૂર[1]હય ઝાલિમ નઝર આએ તુઝે કયું કર ?-વોહ દેખ નબી રોતે હંય દરયાપે ખુલે સર ઝાલિમને કહા મુઝકો નહીં ખૈફે પયમબર-એક તેગ તલે દોનોંકો બિઠલાયા બરાબર

દિલ હિલગયે હટહટકે યેહ કી દોનોંને તકરીર
કર રેહેમ કે માઅસૂમ હંય હમ એકસો દિલગીર. ૫૨

ઓર બોલે કે મતલૂબ હય ગર દિરહમો દીનાર-રાઝી હંય હમેં બેચ લે ચલકર સરે બાઝાર વોહ જીન્સ નહીં જીસકા નહો કોઈ ખરીદાર-હમસે કહીં મિલતે હંય ? ગોલામાને વફાદાર

યુસુફકી તરહ મોતીયોંમેં જબકે તુલેંગે
ફિર લાઅલોંકે ઉકદે તુઝે ઉસ વકત ખુલેંગે. ૫૩

(નૌહાહ)

કેહતેથે મુસલિમકે લાલ, માર ન હારિસ હમેં
હમ હંય બહોત ખુર્દ સાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧
રોવેંગે જાઅફર બહોત, પીટેંગે હયદર બહોત
હોગા નબીકો મલાલ,[2] માર ન હારિસ હમેં. ૨
હમકો હંય સબ જાનતે, હમકો હંય સબ માનતે
હમ હંય પયમબરકી આલ, માર ન હારિસ હમેં. ૩
કયદમેં મુદ્દત રહે, ઝુલ્મ લઈકે સહે
બઢહગએ હંય સરકે બાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૪
ફાકોંસે લાગર[3] હય તન, રખ્ત[4] બના હય કફન
બાલ હંય સર પર વબાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૫
હમ ન કરેંગે દગા, બલકે કરેંગે વફાં
બર્દહ[5] બના બેચ ડાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૬
ઝરકા હય તાલિબ અગર, દિલમેં ન કર કુચ ખતર
ઝુલ્ફેં મુંડા બેચ ડાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૭
ઝર તુઝે દેવેગી ખલ્ક, મોલ ભી લેવેગી ખલ્ક
દેખ હમારા જમાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૮
માંસે ફૂફીસે જુદા, બાપ ન સર પર રહા
કેહતે હંય આંસૂ નેકાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૯

૧ આંધળો ૨ રંજીદાહ (સદમો.) ૩ દુબળું. ૪ કપડા. ૫ કએદી-ગુલામ.

મારે તમાંચે જો હંય, હાલ યે૦ કિસસે કહેં
દોનાં હંય રૂખસાર લાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧૦
ભાગનેકે હમ નહીં, ઝુલ્ફોંકો છોડ અય લઈ
દિલસે તૂ ગુસ્સેકો ટાલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧૧
હાએ ન ઘર જા સકે, માંકી ખબર પા સકે
સદમા૦ હય હમકો કમાલ,[1] માર ન હારિસ હમેં. ૧૨
હમ હંય યતીમે જફા, કયા હય હમારી ખતા ?
હય યેહી તુઝસે સોઆલ, માર ન હારિસ હમેં. ૧૩
કયા હો "તમીઝ" અબ બયાં, બચ્ચોંકા કરના ફોગાં[2]
થા યેહી ઉનકા મકાલ,[3] માર ન હારિસ હમેં. ૧૪

ગર યે૦ નહીં મતલૂબ તો ન કર બિદઅંતે બેજા[4]–દિલ આબ હઈ દેહશતસે લરઝતા હઈ કલેજા
દરબારે સેતમગારમેં ઝીતા હમેં લેજા–વો૦ બોલા કે હાકિમહીને હઈ કતલકો ભેજા
આલૂદા૦ લહૂમેં રૂખે અનવર નહીં દેખે
ઝીતા તુમ્હેં દેખા હઈ કટે સર નહીં દેખે. ૫૪

નામર્દને હુમ્લા કિયા તલવાર ઉઠાકર–સર રખદિયા છોટેને વહીં જલ્દ બડહાકર
તબ હાથસે છોટેકો બડા ભાઇ હટા કર–જા લિપટા તહે તેગે દોદમ સરકો ઝુકા કર
તલવાર ચમકતીથી તો હટ જાતાથા ભાઈ
ફિર દૌડકે ભાઇસે લિપટ જાતાથા ભાઇ. ૫૫

યે૦ કેહતાથા તલવાર બડે પર ન અલમ કર–ડર કહરે ખુદાસે યે૦ જફા કર ન સેતમગર
વો૦ કેહતાથા પેહલે મેરા સર તનસે કલમ કર–મિલ લેવેં ગલે ભાઇકે વકફા કોઇ દમ કર
એક વારમેં સર દોનોંકે તન પરસે ઉતર જાય
હઈ સાથહી રસ્સીમેં બંધે સાથહી મર જાય. ૫૬

નાગાહ ચલી ઝુલ્મકી તલવાર બડે પર–બાલાએ ઝમીં કટકે સેતારાસા ગિરા સર
દરયામેં સેતમગારને ફેંકા તને અતહર–ચિલ્લાકે યે૦ છોટેને કહા હાએ બેરાદર
દેખા જો બડે ભાઇકા સર દસ્તે અદૂમેં
વો૦ ગિરકે તડપને લગા ભાઇકે લહૂમેં. ૫૭

સર પાસ રખા લાશકો દરયામેં બહાયા–ભાઇકા લહૂ ભાઇને જો ખાકપે પાયા
ઉલફતસે બેરાદરકા લહૂ જોશમેં આયા–તબ જોડકે હાથોંકો યે૦ કાતિલકો સોનાયા
પૂછું યે૦ લહૂ ફુરતેસે તલવાર ઝુકાદે
લોટૂં બડે ભાઇકે લહૂમેં જો રઝા દે. ૫૮

1 પુરેપુરો. 2 રોવું. 3 વાત. 4 અયોગ્ય.

વો૦ બોલા કે હો શૌકસે ગુલતાં મુઝે કયા ડર—ભાઇકે લહુમેં વો૦ લગા લોટને ગિરકર
કેહતાથા બડેભાઇ કહાં તુંહે બેરાદર—તુમતો અભી બઈઠે હુએથે મેરે બરાબર
કિસકા હઈ નસીબ અઈસા ઉલટતે હુયે દેખા
ભાંઇકા ગલા ભાઇને કટતે હૂયે દેખા.!!! ૫૯
ઉસ ખૂનકે થાલેપે કભી સરકો ઝુકાતા—ચિલ્લુમેં લહૂ લેકે કભી મુંહપે લગાતા
કુરતેમેં કભી ખૂન ભરી આંખ ઉઠાતા—ઓર હાથોંસે અપને કભી એક કુંબ્ર બનાતા
કેહતાથા કભી ફાતેહાંકો હાથ ઉઠાકર
યા રબ મેરે ભાઇકો સવાબ ઇસિકા અતા કર. ૬૦
નાગાહ ગઁઝબો તેશસે હાંરિસ યે૦ પોકારા—બસ લોટ ચુકે ઉઠો કે સર કાટૂં તોમ્હારા
ઉઠ બઇઠા કહા અચ્છા ગલા કાટ હમારા—સર કાટકે દરયામેં જો તન ડાલા કઁઝારા
મુરદેને કહા પૂરે હૂએ દિલકે એરાદે
અઈ નહર મુઝે ભાઇકે લાશેસે મિલાદે. ૬૧
વો૦ લાશા ભી થા મુનતઝિરે લાશે બેરાદર—ન ગર્ક હુવાથા ન બહાથા તને બેસર
વલ્લાહ કરામતથી કે થા પાનીકે ઉપર—ઓર હાએ અખી કેહતાથા હરબાર તડપ કર
બેહકર જો કેનારેસે યે ખૂની કફન આયા
ફઈલાએ હૂએ હાથોંકો ઉસકા બદન આયા. ૬૨
ચસપીદા હૂએ પ્યારસે દોનોં તને બેસર—ઓર હાથ ઉઠાએ તરફે કિબ્લા૦ બરાબર
ઓર કી યે૦ મોનાજાત કે અઈ આલેકે અકબર—શબ્બીરકી અબ અઈ રહો હમ તો હૂએ બેસર
માદરકો ભુલા દીજીયો અબ યાદ હમારી
લે લીજીયો જલ્લાદસે તૂ દાદ હમારી. ૬૩

મરસેયા તીસરા મુસલિમ અ. કે ફરઝંદોંકે સરે મોબારિક દરબારમેં લે જાનેકે બયાનસે.

દરબારમેં જબ કટકે યતીમોંકે સર આએ—હૂએ હૂયે દો ચાંદ લહૂમેં નઝર આએ
ગુંલ પડ ગયા મુસલિમકે યે૦ લખ્તે જીગર આએ—ગુરબત ઝદ૦ ઓ બે વતનો બે પેદર આએ
શમશીરે સેતમ ચલ ગઇ ઇન નૌહાગિરોં પર
કયા બેકસીયો યાસ બરસતી હઈ સરોં પર. ૧
યે ઉસકે પેસર હઈ કે જો થા મુસલિમે બેપર—યે ઉસકે પેસર હઈ કીયા જીસકો તહે ખંજર
સર કાટલિયા લાશ ફિરી ગલિયોમેં દરદર—અબતક ન હૂવા ગોરો કફન જીસકો મોયસ્સર
બાબાકો ઇન્હીંકે તહે શમશીર કીયા હઈ
પાંઉમેં રસન બાંધકે તશહીર કીયા હઈ. ૨

હાકિમસે યે૦ તબ કેહને લગા હારેસે બદકામ–સર બચ્ચોંકે લાયા હૂં મિલે ખિલઅતો અનઆમ
પેહચાન લે મુસલિમકે પેસર હ'ઈ યેહી ગુલફામ–યે૦ વો૦ હ'ઈ જો ઝીંદાનસે ભાગેથે સરે શામ
મ'ઈ ઢૂંઢતા ફિરતાથા ન હાથ આતેથે દોનોં
પાતેથે જીધર રાહ નેકલ જાતે થે દોનોં. ૩

હાકિમને કહા, તૂને કહાં ફિર ઇન્હેં પાયા?-બતલા તૂ, નેશાં ઇનકા તુઝે કિસને બતાયા?
વો૦ જોડકે હાથોંકો સોખુન લબપે યે૦ લાયા–ઝવજાને મેરી, થા ઇન્હેં હુંજરેમેં છૂપાયા
મ'ઈ કેહતાથા દિલમેં કે કહાં જાકે છૂપે હ'ઈ
ઉસકી ન ખબરથી મેરે ઘર આકે છૂપે હ'ઈ. ૪

અઝ બસ કે થકાથા મુઝે નીંદ આગઇ ઉસદમ–કયા દેખતા હું!!! આલમે રોયામેં[1] બસદ ગમ
એક હુંજરેમેં દો તિફલ નઝર આતે હ'ઈ બાહમ–સર પીટકે કેહતે હ'ઈ વો૦ બા દિદએ પુરનમ
આયે હ'ઈ કહાં હમ!!! દરે ઝીંદાંસે નિકલકે
માઅલૂમ હુવા પડ ગયે ફંદેમેં અજલકે. ૫

ચિલ્લાએ જો વાગ હાયે પેદર કેહકે દિલ અફગાર–બેહોશ થા યા આંખ મેરી ખુલ ગઈ એકબાર
ખુશ હો ગયા મ'ઈ તાલએ ખુફતા૦ હુવે બેદાર–બિસ્તરસે ઉઠા હાથમેં ખેંચે હુવે તલવાર
એક હુંજરેમેં મુસલિમકે વો૦ પ્યારે નઝર આએ
બાલાયે ઝમીં અર્શકે તારે નઝર આએ. ૬

પકડા જબ ઇન્હેં મ'ઈને તો કરતેથે યે૦ ફરયાદ–મેહમાં તેરે ઘર આએ હ'ઈ હમ બેકસો નાશાદ
બિન બાપકે હ'ઈ હમપે તરસ કર સેતમ ઇજાદ–લે મિન્નતેં કરતે હ'ઈ તેરી છોડદે જલ્લાદ
કર રેહમ કે માઅસૂમ હ'ઈ દુખ પાતે હ'ઈ ઝાલિમ
હમ છુપનેકો દામનમેં તેરે આએ હ'ઈ ઝાલિમ. ૭

બેસર ન હમેં કર તુઝે દાવરકી કસમ હ'ઈ–તેવરે ન ચડહા તુઝકો પયંમ્બરકી કસમ હ'ઈ
બસ ઝુલમકો કમ કર તુઝે હૈદરકી કસમ હ'ઈ–કર રેહમ તુઝે ફાતેમા અતહરકી કસમ હ'ઈ
દેહશતસે તેરી, સિનેમેં દિલ હિલતે હ'ઈ ઝાલિમ
અબ ઢીલી રસન કરદે ગલે છિલતે હ'ઈ ઝાલિમ. ૮

મ'ઈને કહા તુમ દોનોંકે બાબાકા હ'ઈ કયા નામ?–રોકર કહા કેહતે હ'ઈ ઉન્હેં મુસલિમે નાકામ
બે જુર્મો સેતમ ઉનકે ગલે પર ચલી સમસામ–હમ જબસે છૂટે બાપસે, હમકો નહીં આરામ
આગાહ હો મુસલિમકે હમીં લખ્તે જીગર હ'ઈ
મારા હ'ઈ દગાસે જીસે હમ ઉસકે પેસર હ'ઈ. ૯

યે કેહતેહી ગુસ્સા મુઝે માઅસૂમોંપે આયા–હુંજરેસે ઇન્હેં ખેંચતા દાલાનમેં લાયા
ઇન દોનોંને જો ઝુલ્મ ન દેખા વો૦ દિખાયા–મુજરિમકી તરેહ બાંધ દિયા રહમ ન આયા
બાહેર ઇન્હેં લે આયા જો ઝુલ્ફોંકો પકડકર
ઇસ્તાદા૦ કિયા ચૂબસે[2] રસ્સીમેં જકડકર. ૧૦

[1] સ્વપનામાં. [2] લાકડી

જબ લેકે ચલા ઘરસે ઇન્હેં કૈતલકે ખાતિર-ઝવ્જા૦ ને યેહ કેહકર મેરે પાંઉંપે રખા સર
મેહમાં મેરે ઘર આયે હૈં યેહ દોનોં મોસાફિર-લે ઇનકે એવઝ કાટલે સર હૈ મેરા હાઝિર
તકસીર જો કુચ ઇનસે હુઇ હો તો બહેલ કર
હૈ હૈ મુઝે મેહમાંનોંકે આગે ન ખિજલ કર. ૧૧
લિલ્લાહ તૂ માઅસૂમોંકે અબ છોડદે બાઝૂ-કયું ખેંચતા હૈ બચ્ચોંકો ? પકડે હુયે ગેસૂ
તલવારકો કર મ્યાનમેં ડર કે હૈં યે ગુલરૂ-કુરબાન મૈં ચુપ હૈં યેહ ભરે આંખોં મેં આંસૂ
કિસ યાસસે !!! હૈ હૈ મેરા મૂંહ તકતે હૈં દોનોં
દેહશતસે તેરી, કુચ નહીં કેહ સકતે હૈં દોનોં. ૧૨
યેહ કેહકે જો બચ્ચોંકો છૂડાને લગી એકબાર-ઝુંઝલાકે મૈં બોલા તુઝે, કયા ઇનસે સરોકાર?
જા દૂરહો કેહના તેરા માનુંગા ન ઝીનહાર-મૈં કૈતલ કરૂંગા, યેહ હૈં હાકિમકે ગોનહગાર
અબ હલકસે માઅસૂમોંકે શમશીર ચલેગી
સર ઉનકે દીખાંઉંગા તો જાગીર મીલેગી. ૧૨
સમઝાના ન હરગિઝ વોહ મેરા ધ્યાનમે લાઇ-ઝુંઝલાકે ઉસે દસ્તે સેતમ મૈંને લગાઇ
એક વારમેં સાઇદસે[1] ગિરી કટકે કલાઇ-ચિલ્લાકે લગી કહને પયગમ્બરકી દુહાઇ
હૈ હૈ મેરે આકા મેરી ઇમદાદકો પોંહચો
અય શાહે ગરિબાં મેરી ઇમદાદકો પોંહચો. ૧૪
જબ માર ચૂકા ઉસકો તો માઅસુમોંકો ખેંચા-પકડે હૂયે ઝૂલ્ફેં ઇન્હે દરયાપે મૈં લાયા
રોકર કહા બચ્ચોંને હમેં કૈતલ ન કરના-મારેગા જો હમકો, તેરે કયા હાથ લગેગા ?
બેકસ હૈં મોસાફિર હૈં ઔર આવારાવતન હૈં
યેહ, કયા હૈ સઝા કમ? કે ગિરફતારે રસન હૈં. ૧૫
કર રેહમ સેતમગાર ગરીબીપે હમારી-દેવેગા સિલા ઉસકા તુઝે અય્ઝદે બારી
લે આંખે ન દિખલા નહીં અબ કરનેકે ઝારી-ચલકર સરે બાઝાર હમેં બેચલે નારી
બચ જાએંગે હમ ખિલઅતો ઝર પાએગા ઝાલિમ
ગર કૈતલ કિયા હમકો તો પચતાએગા ઝાલિમ. ૧૬
ગર યહાં ન બિકેં હમ તો મદીને હમેં લેજા-દિલવાએંગે હમ તુઝકો ઝરો માલ બહોતસા
માદરને ગિરફતારે રસન જબ હમેં દેખા-જો માંગેગા તૂ, તુઝકો વોહી દેવેંગી દીલવા
પાવેંગી જો હમકો તેરે કદમોંપે ગીરેંગી
કિસ તરહ મોહબ્બતસે તેરે ગીર્દ ફિરેંગી. ૧૭
હૈ કૈતલહી મનઝૂર અગર તુઝકો સેતમગાર-હમ દોનોંકી માદરકો દિખાદે હમેં એક બાર
બાકિ ન દિલોંમેં રહે તા હસરતે દેદાર-ફિર શૌકસે સર કરદે તહે ખંજરે ખુંખાર
હમ બંદગીયે રબ કરેં તૂ હમ પે જફા કર
એક હાથમેં સર દોનોંકે તન પરસે જોદાકર. ૧૮
હાકિમને કહા તૂને કહા કયા? તો પોકારા-મૈંને યેહ કહા હલકકો કાટૂંગા તોમ્હારા
કેહને લગા યેહ ઇબ્ને ઝેયાદે સેતમઆરા-ફિર કયા કિયા ઇન દોનોં યતીમોંને એશારા ?

[1] બાઝુ.

બોલા કે કહા કત્લ ન કર હમકો જબરસે
અઈ શખ્સ હમે રિશ્તા૦ હઈ મહબુબે ખુદાસે. ૧૯

હાકિમને કહા, તૂને જવાબ ઇસકા દીયા કયા ?–બોલા કે, સેયાદતકા બડા ઇનકો થા દાઅવા
મંઈને કહા તુમ કોઇ નબીકે નહીં હાશા–આવાઝે નબી આતા તો મુનકિર હૂવા હૈકેકા
કયા હોતા હઈ ગર તુને મીટાઇ હઈ સેયાદત
અલ્લાહકી દરગાહસે પાઈ હઈ સેયાદત. ૨૦

કાતિલસે મોઆતિબ હૂવા ફિર હાકેમ ગદ્દાર–હાં ઔર કહા કયા ? તો લગા કેહને વો૦ મક્કાર
દાઅવાએ સેયાદતસે ભી જબ યે હૂએ નાચાર–ફરમાયા મુસલમાન સમઝકર ન દે આઝાર
કુચ શક હો તો પડહકર કલેમા૦ તુઝકો સોનાદે
કુરઆન અભી ખોલકે બાઝુસે દેખાદે. ૨૧

હાકિમને કહા તૂને ઇસ ઇકરારકો માના ?–બોલાકે મુસલમાંભી ન મંઈને ઉન્હેં જાના
હાકિમને એશારા કિયા કેહ ઔર કેસાના–બોલાકે બસ અબ કલમએ આખિર હઈ સોનાના
ઇસ કલમેપે તો મેરે ભી આંસૂ નેકલ આએ
જન્નતસે નબી ખોલકે ગેસૂ નેકલ આએ. ૨૨

વો૦ કલમે યે થે દોનોંને આખિર કહા બાહમ–બિલફર્ઝ તેરે આગે મુસલમાન નહીં હમ
બચપનપે હમારે નઝરે રેહેમ કર ઇસ દમ–એક અમ્માંકા દમ રખતે હઈ બાબા હૂવા બેદમ
ગુરબતપે સગીરીપે યતીમીપે નઝર કર
પરદેસીયોંકો છોડદે અલ્લાહસે ડર કર. ૨૩

યે સુનતેહી હાકિમને શકીસે કહા રોરો–અગલબ હઈ યે૦ સુનકર ન તરસ આયાહો તુઝકો?
કાનોંપે ધરે હાથ પોકારા કે નહીં તો–તેરીહી કસમ રેહેમ જો ઇસપરભી કિયાહો
સૌગંદ સુની મંઈને નબીકી ન ખુદાકી
યે૦ મિન્નતેં કરતે રહે ઔર મંઈને જફા કી. ૨૪

પ્યાસોંકો બરાબર લએ દરયાપે બિઠાયા–દિખલાકે નહીં તેગકો પથ્થરપે લગાયા
ઔર બોલા કે લો સય્યદો મુઝકો તરસ આયા–દોનોંકો દમે ઝબ્હભી પાનીસે રૂલાયા
વો૦ કેહતેથે ગરદનસે તો તલવાર મિલી હઈ
મેં કેહતાથા બસ યેહી મેરી રેહેમ દિલી હઈ. ૨૫

ફિર આગે બડહા હાથમેં ખેંચી હુઈ તલવાર–પેહલેમેં બેરાદરકે હૂવા ગેશ વો૦ દિલ અફગાર
મેં છાતીપે ખસ નિકલકે જાકર હૂવા અસવાર–જબ હલકેપે બચ્ચેકે રખા ખંજરે ખુંખાર
એક દેખ બાબા હોગયા ખંજરકે ચલે પર
બાહેં ગલા રખદિયા ભાઈકે ગલે પર. ૨૬

હરગીઝ ન સુના ફેરદિયા ખંજરે ખુંખાર–સર કાટલીયા રેહગએ રોતે યે૦ દિલ અફગાર
ઔર દોનોંકે તન ફેંકદિએ નહરમેં એકબાર–દરયાકી તરાઇસે હૂએ હાથ નમૂદાર
સર પીટતે હાથોંસે પયમબર નઝર આએ
આગોશમેં[1] મુસલિમકે વો૦ દિલબર નઝર આએ. ૨૭

૧ ખોળામાં.

યે૦ કેહકે દિખાને લગા ઉન બેકસોંકા સર—મઝલૂમીપે માઅંસૂમોંકી રોયે વો૦ સેતમગર ફિર કેહને લગા હૉંકેમે અઝલમસે યે૦ ઉ'સકર—ક્યા દેર હઈ મંગવાદે હમેં ખિલઅંતે પુરઝર

જો કામ કિયા મ'ઈને વો૦ હોતા ન કિસીસે
કુચ કમ નહીં યે૦ કંત્લે હોસઈન ઇબને અૅલીસે. ૨૮

યે૦ સુનતેહી હૉકિમકા જેગર હો ગયા પાની—બોલા અરે યે૦ કયા કિયા ? ઓ ઝુલ્મકે બાની બેસર કિયે કયું મુસલિમે મઝલૂમકે જાની—જો મ'ઈને કહાથા વો૦ મેરી બાત ન માની

કબ.મ'ઈને કહાથા તુઝે સર લાઇયો ઝાલિમ
મિલ જાયેં તો કૈદી ઇન્હેં કર લાઇયો ઝાલિમ. ૨૯

માઅંસૂમોંકો મારા, તુઝે કુચ રહૅમ ન આયા ?—મેહમાનોંકો અઈ દુશમને દીં તૂને સતાયા કિસ જુર્મ પે બચ્ચોંકો, તહે તેગ બિઠાયા ?—જીતા તૂ ન લાયા તૂ ઇન્હેં મારકે લાયા

કિસ વાસતે બોહતાજોંકો નાદારોંકો મારા
તકસીર થી કયા ? જો, વતન આવારા૦ કો મારા. ૩૦

યે૦ ઝુલ્મ કોઇ કરતા હઈ ? ઓ ઝાલેમે બદખૂ—રસ્સીમેં કસે હાએ ગૈઝબ દોનોંકે બાઝૂ આગે મેરે સર લાયા હઈ પકડે હૂએ ગેસૂ—મારા ઇન્હેં કયા સાહેબે ઔલાદ ન થા તૂ?

નાઝાં હઈ કે અબ મનસબો જાગીર મિલેગી !!!
ઝાલિમ તેરી ગરદનસે ભી શમશીર મિલેગી. ૩૧

અલકિસ્સા ન હૉકિમને સિલા[1] કુચ દિયા અસલા[2]—સર કાટકે ફેંકવાયા ઉસી નહરમેં ફરદા પાનીને કિયા મુરદએ નારી પે તબર્રા—મઝલૂમોંકે ગૈમસે થા અૅજબ શોરમેં દરયા

સર નંગે સફેં મરદૂગે આબીકી ખડીથીં
ઓર મછલીયાં નીકલી હૂઇ રેતી પે પડીથીં. ૩૨

કેહતે હ'ઈ કે ઉસ રોઝ હૂઇ શામ જો પઈદા—તો અહલે ઝેરાઅંતને[3] લબે નહર યે૦ દેખા એક કાંફેલા૦ આતા હઈ નજફસે સૂયે દરયા—હ'ઈ તીન ઝનો મર્દ સેયાહ પોશ સરાપા

ઓર આગે મલક ચાક ગિરેબાન કિયે હ'ઈ
કાંધોંપે અૅલમ કાલે ફરેરોંકે[4] લિયે હ'ઈ. ૩૩

એક મર્દે બોઝુર્ગ આગે બરહના૦ કિયે સર હઈ—એક બીબી રખ્ખે હાથોંકો બાલાએ જેગર હઈ સર હાથોંપે એક શખ્સ લિયે ખૂંનમેં તર હઈ—સબ કેહતે હ'ઈ યે૦ દોનોં શહીદોંકા પેદર હઈ

ગુલ હઈ કે જબી[5] પર જો યે૦ સબ ખાક મલે હ'ઈ
મુસલિમકે યતીમોંકે લિયે રોને ચલે. હ'ઈ. ૩૪

સબ આએ વહાં કંત્લ હુએથે જહાં પ્યાસે—એક શેર બડહા કાંફેલએ અહલે અંઝાસે નાઅંરા કિયા દરયાપે યે અંદોહો બોકાસે—અઈ નહર કહાં હઈ મેરે મઝલૂમ નવાસે

બેચઈન બહોત રૂહે હઈ અબ હૈંકે વલીકી
અઈ નહર અૅલીકો તૂ અમાનત દે અૅલીકી. ૩૫

અઈ નહર તેરે પાસ નબીકે હ'ઈ દો અખ્તર[6]—અઈ નહર તેરે પાસ નબી કે હ'ઈ દો ગૌહર યૂનુસકે બરાબર હ'ઈ યે૦ દો૦ યૂસોફે હૈદર—એક ફિદયએ અકબર હઈ ઓર એક ફિદયએ અસગર

૧ ઈનામ. ૨ બીલકુલ. ૩ ખેતીવાળા. ૪ ધજા. (કપડાની) ૫ કપાળ. ૬ સિતારા.

ઉન દોનોંકી ઉલફતસે ન થા સબ્ર કિસીમેં
એક દે મેરે દામનમેં એક આગોશે નબીમેં. ૩૬

યે૦ દર્દભરે કલમે અલીને જો સોનાએ–નાના કહા ઓર નહરસે લાશે નેકલ આએ
હૈદરને કલેજેસે વો૦ દો મુરદે લગાએ–ઓર કિશતીયોંમેં હુલ્લએ[1] ફિરદૌસ મંગાએ
બોલે કે ફેદા માંમૂપે સર તુમને કિયે હૈં
લો પેહનો યે૦ ખિલઅત તુમ્હેં ઝહરાને દિયે હૈં. ૩૭

ઉન મુરદોંને હલકૂમે બુરીદા૦સે[2] સોનાયા–કયા જાને !!! કફન બાપને પાયા કે ન પાયા
હૈદરને કહા ઉનકો ભી એક હુલ્લા પેન્હાયા–બાબાભી તોમ્હારા તુમ્હેં રોનેકો હૈ આયા
દો હુલ્લએ ફિરદૌસ નવાસોંકો પેન્હાકે
ઝહરાસે કહા ખોલદો સર લાશોંપે આકે. ૩૮

યે૦ કેહના અલીકા કે હુવા વહાં યે૦ અજબ હાલ–સબ અહલે અઝા ગિર્દ હુએ બીચમેં વો૦ લાલ
કી ખૂનસે દોનોંકી જબીં ફાતેમા૦ને લાલ–બાલીંપે ખડી હોકે પરેશાન કિયે બાલ
ચિલ્લાઇ કે હૈ હૈ શહે મરદાં કે નવાસો
હૈ હૈ મેરે પરદેસીયો હૈ હૈ મેરે પ્યાસો. ૩૯

નાગાહ બદન મુરદોંકે હિલહિલ ગએ સારે–ઝહરાને જો પૂંછા તો તડપકર યે૦ પોકારે
અમ્માંકી સદા આતી હૈ યે૦ દિલકો હમારે–હૈ હૈ ન મિલે મુઝસે બેછડકર મેરે પ્યારે
ગમ હૈ તો યેહી માદરે ઝીશાંકો ન દેખા
બાબાકો તો દેખા મગર અમ્માંકો ન દેખા. ૪૦

તા અર્શ "દબીર" અબ તો હૈ આહોંકી રસાઈ–મુશતાકે દોઆહો કે એજાબત હૈ ખૂદ આઇ
કેહ અબ કે પએ રૂહે શહે કરબો બલાઇ–ઇકબાલ બ કૂબુલિન હુસનિન રબ્બે દોઆઇ
બસ મુઝકો યેહી મરસિયા૦ ગોઇકા સેલાહો
હર લહઝા સેવા દિલકો અઇમ્માકી વેલા હો[3]. ૪૧

---

૧ કપડા. ૨ કપાએલી. ૩ મોહબ્બત

મજલિસ સાતવીં હઝરત એમામ હોસયન અ. કે રવાના હોનેમેં મક્કએ મોઅઝ્ઝમા૦ સે તરફ મુલ્કે એરાક કે ઓર હુર ઇબ્ને ઝેયાદ રેયાહીકી શહાદતકે બયાનમેં

મરસેયા પહેલા

કાઅ્બેમેં બી એક દિન ન મિલા શાહકો આરામ–કૂફેસે ચલે આતેથે નામા સહરો શામ
આઅ્દાને ગુઝરને ન દિએ હજ્જકે બી અય્યામ–ખોલા પેસરે ફાતેમા૦ ને બાંધકે એહરામ
અઅ્ઝીમ[1] તરફ રાહે એલાહી હુએ હઝરત
થી હશતુમે ઝીહજ્જ કે રાહી હુએ હઝરત. ૧

યારાને વતનસે બી છુટે ઘરસે બી છૂટે–ઓર ફાતેમા કે મરકદે અનવરસે બી છૂટે
કુચ બસ ન ચલા તુરબતે શબ્બરસે બી છૂટે–બેટીસે છુટે કબ્રે પયમબરસે બી છૂટે
મુઝતર કિયા બેદીનોંને કાઅ્બેમેં બી આકે
રાહત ન મિલી શેહરમેં ન ઘરમેં ખુદાકે. ૨

કાઅ્બેમેં મદીનેસે યે થે સોંચકે આએ–યે અહલે હરમકોબી ઇસી વાસતે લાએ
અલ્લાહકે ઘરમેં કોઇ શાયદ ન સતાએ–સો વ્હાંભી થા યે૦ ખૌફ કે હજ કરને ન પાએ
અલ્લાહને પૈદા કિયા કાઅ્બેમેં અલીકો
ઓર જાએ સોકૂનત[2] ન મિલી સિબ્તે નબીકો. ૩

એહરામ તલક બાંધ ચુકે થે શહે અબરાર–જો ખુલ ગયા અહમદકે નવાસે પે યે૦ અસરાર
યા કત્લ કરેં તૌફમેં યા કરલેં ગિરફતાર–અંદેશા મુઝે આતા હઈ ઇસ બાતકા હરબાર
પાયા જો તરદ્દુદકા મહલ સરવરે દીંને
ઉમરીસે કિયા હજકો બદલ સરવરે દીંને. ૪

આઅ્માલમેં હજકે તો હઈ યે૦ હુકમ ખુદાકા–પશ્શાં૦[3] કો ન દો આલમે એહરામમેં ઇઝા
અલ્લાહકા વો૦ ઘર યે૦ મોહમ્મદકા નવાસા–સય્યદકે સતાનેકો વહાં આતેથે આઅ્દા
ગર ખોલતા એહરામ ન પ્યારા વો૦ નબીકા
કાઅ્બેમેં ગલા કાટતે ફરઝંદે અલીકા. ૫

મુઝતરથે શબે હશતુમે ઝીહજ્જ૦ કો શબ્બીર–થા કસ્દે મોસમ્મમ[4], કે સૂએ કૂફા હોં રહગીર
કરતેથે કબ્બા યાસસે રોરોકે યે તકરીર–અબ યાંસે કહાં દેખીએ લે જાતી હઈ તકદીર
ફિરકર જો વતન જાએં તો જાના ન મિલેગા
અબ હમકો બજુઝ કબ્ર ઠેકાના ન મિલેગા. ૬

---

૧ ઇરાદો. ૨ રેહવાનું. ૩ મછર. ૪ નક્કી-ઇરાદો.

થે સિબ્તે નબી કૂચકી તદબીરમેં ઉસ રાત—કી આકે જો ઇબ્ને હનફીયાઁને મોલાકાત ભાઇસે બગલગીર હુએ શાહે ખૂશ એકાંત—કી અર્ઝ મોહંમ્મદને કે અર્ઝ કિબ્લએ હાજાત

કૂફીકી તરફ જાનેમેં અંદેશએ જાં હૈ

મક્કેમેં મકીહો કે બેઝુરગોંકા નેશાં હૈ. ૭

હકે આપકા સાયા રહે હમલોગોંકે ઉપર—હૈ આપહી અબ વારેસે ઝુરીયાંતે હૈદર કાઅબેસે ઉધર આપકા જાના નહીં બેહતર—અંદેશા હૈ કુચ રંજ ન પોંહચાએ સેતમગર

ઉન લોગોંકા મુતલક ન હમીયાંત[1] ન હયા હૈ

ઝાહિરમેં તરફદાર હૈ તીનતમેં[2] દગા હૈ. ૮

હૈદર હૈ ન ઝહરા, ન હસન હૈ, ન પયમબર—તુમ ચાર બેઝુરગોંકી નેશાની હો બેરાદર હઝરતહીકે રેહનેસે મદીના હૈ મોનવ્વર—સુન સુનકે ફેરૂગ[3] આપકા જલતે હૈ સેતમગર

ઇસ શમઅકો ભી ગુલ ન કરે મુજકો યેહ ગમ હૈ

અબ પંજતને પાકમેં હઝરતહીકા દમ હૈ. ૯

કયા વાલેદે માજદને સતાયાથા ? કિસીકો—દૌલતસે ન દુનયાસે એલાકા થા અલીકો રાહત ન મિલી કૂફેમેં દામાદે નબીકો—બેજુર્મ કિયા કત્લ મોહંમ્મદકે વસીકો

કયુંકર કહેં હઝરતસે બોરાઈ ન કરેંગે

સાદાતકે દુશમન હૈ ભલાઇ ન કરેંગે. ૧૦

હઝરતને કહા હોતાહૂં નાચાર રવાના—ભાતા હૈ કિસે અપના વતન છોડકે જાના મેં એકસા મઝલૂમ હૂં દુશમન હૈ ઝમાના—અબતો હૈ મદીનેમેં ન મક્કેમેં ઠેકાના

હાસિદ હૈ કોઇ દરપએ આઝાર હૈ કોઇ

હામી હૈ ન કોઇ ન મદદગાર હૈ કોઇ. ૧૧

કરતા ન સફર ગર મુઝે કોઇ ન સતાતા—આખિર કભી રોઝેસે મોહંમ્મદકે ન જાતા મરકદસે બેઝુરગોંકે મોકદ્દર હૈ છોડાતા—મેં કયા કરૂ ભાઇ મુઝે કુચ બન નહીં આતા

કાઅબેસે મેં નિકલૂં યેહ ગવારા મુઝે કબ હૈ

નાચાર હૂં દૂરીકા સબબ પાસે અદબ હૈ. ૧૨

ઇબ્ને હનફીયાંને કહા તબ બ સમાજત[4]—ગર જાઇયે તો સૂયે યમન જાઇયે હઝરત વહાં આપકે વાલિદકે હૈ શીઓંકી સોકૂનત—વોહ લોગ હૈ સબ અહલે વફા અહલે મૌરવ્વત

કીજેગા સરફરાઝ તો કદમોંપે ગિરેંગે

ફિરજાએ ઝમાના ન વોહ હઝરતસે ફિરેંગે. ૧૩

બિલફર્ઝ યમનમેં ભી જો આરામ ન પાઓ—શેહરોંસે કેનારા કરો જંગલકો બસાઓ તકલીફ બયાબાંમેં સહો રંજ ઉઠાઓ—પર બહરે ખુદા કૂફેકી સરહદમેં ન જાઓ

બચ્ચોંપે કરો રહમ કે છોટે અભી સિન હૈ

ઇસ રાહમેં પાની હૈ કમ ઓર ગરમીકે દિન હૈ. ૧૪

---

૧ ગઇરત. શરમ. ૨ અંદરખાનેથી. ૩ રોશની. ૪ સાંભળીને.

ફરમાયા જહાં જાઉં કરૂં કૈસદ જીધરકા–છોડેગી અજલ સાથ ન ઝહરાકે પીસરકા
અબ ધ્યાન હઇ શબ્બીરકો બચ્ચોંકા ન ઘરકા–અબકા યેહ સફર મુજકો વસીલા હઇ ઝફરકા

ગર કૂચ સૂએ કૂફે ન હોએગા બેરાદર
ફિર કૌન મેરી કબ્રમેં સોએગા બેરાદર. ૧૫

યેહ સુનકે મોહંમદને કિયા ઔર ભી અસરાર–ઝુકઝુક ગએ કદમોંપે બેરાદરકે કઇબાર
શેહને કહા અસબાબ તો હઇ કૂચકા તય્યાર–ફિર જાને ન જાનેમેં કરૂં મશવેરાહ યકબાર

જાતા હઇ તો ઇઝાકો ભી સેહ જાએગા શબ્બીર
રેહના હઇ મોકદ્દરમેં તો રેહ જાએગા શબ્બીર. ૧૬

મુંહ ઢાંપ લિયા સુનકે મોહંમદને યે તકરીર–ઔર રોકે કહા ગર યેહી હઇ મંઝિલે તકદીર
નામૂસકો છોડો યહાં અઇ હઝરતે શબ્બીર–હુરમતસે હરમમેં રહે તા સાહેબે તતહીર

પરદેસમેં ક્યા જાનિએ ક્યા જોરો જફા હો
ડર હઇ કહીં ઝઇનબ ન ગિરફતારે બલા હો. ૧૭

ઝઇનબકી અસીરીકા સોખન સુનતેહી એકબાર–થર્રાગયા દિલ રોને લગે સય્યદે અબરાર
સુનતીથી યે તકરીર જો સબ ઝઇનબે નાચાર–પરદેસે મોહંમદકો પોકારી બ દિલે ઝાર

ક્યા તુમને સેફારિશ મેરી ક્યા આહ !!! બેરાદર
ભાઇસે છોડાતેહો મુઝે ! વાહ !!! બેરાદર. ૧૮

અબ ઘરસે હઇ મતલબ ન મદીનેસે મુઝે કામ–વોહ શેહર હઇ જીસ બનમેં હો ઝહરાકા ગુલઅંદામ
મેં યહાં ન રહુંગી મેરે રેહનેકા ન લો નામ–ભાઇ મુઝે માઅલૂમ હઇ ઇસ કૂચકા અંજામ

બાબાને મેરે હાથમેં હાથ ઉનકા દિયા હઇ
અમ્માને મુઝે ભાઇકે હમરાહ કિયા હઇ. ૧૯

યેહ કેહકે જો રોઇ અસદુલ્લાહકી પ્યારી–ઇબ્નેે હનફીયાંકે ભી આંસૂ હુએ જારી
હઝરતને કહા ભાઇસે બા ગિર્યએ ઝારી–બેહનેં મેરી કૈદી હો યે હઇ મરઝીએ બારી

કટકર સરે શબ્બીર તો નેઝેપે અલમ હો
પીછે ખુલે સર કાફેલએ અહલે હરમ હો. ૨૦

યેહ સબતો મેરે સાથ હઇ મુશકિલકી સફરમેં–પર શાતેમાહ સુગરાકો મઇ છોડ આયા હૂં ઘરમેં
હઇ ઉસકી જોદાઇસે અજબ દર્દ જેગરમેં–ડર હઇ કહીં મરજાએ ન વોહ હીજરે પેદરમેં

રોએ તો મેરે સરકી કસમ દીજીયો ભાઇ
બીમારકો છાતીસે લગા લીજીયો ભાઇ. ૨૧

સુગરાકા સુના નામ તો બાનૂ યેહ પોકારી–કેહદીજો કે માદર તુમ્હેં ભૂલી નહીં વારી
બેહનોંકો ભી હઇ આઠ પહર યાદ તુમ્હારી–અસગર મેરી ગોદીમેં કીયા કરતા હઇ ઝારી

રાતોંકો તેરે ગમમેં નહીં સોતે હઇ સુગરા
જબ ઝિક્ર તેરા હોતા હઇ તબ રોતી હઇ કુબરા. ૨૨

માં સદકે ન તુમ આપકો કુડહ કુડહકે ઘુલાના–હમજોલિયોંકો પાસ મહલ્લેમેં બુલાના
બાબાકે લિયે છોડ ન દીજો કહીં ખાના–રહૂંગી અગર મેરા કહા તુમને ન માના

અય્યામે જોદાઇ ભી ગુઝર જાએંગે બેટી
અલ્લાહ જો ફેરેગા તો ફિર આએંગે બેટી. ૨૩

સબ બીબીયાં રોને લગીં સુન સુનકે યેહ તકરીર—છાતીસે લગા બાઇકો રૂખસત હુએ શબ્બીર
થા હાજીયોંમેં ગુલ કે રહે ઇજ્જતો તૌકીર—કિસ શાનસે આસાને જુદા હોતે હંઈ રહગીર
ક્યા નૂર હંઈ !!! ચેહરેપે હરએક ગુન્ચે દહનકે
યેહ ફૂલ હંઈ સબ ફાતેમાહ ઝહરાકે ચમનકે. ૨૪

અબ્દુલ્લાહ જાઅફરને કહા શેહસે યું નાગાહ—ક્યું કિબ્લએ હાજાત ચલે કાબએસે? હંઈ આહ!!!
ઔર ઇતની મેરી બાત ભી અબ માનીએ લિલ્લાહ—ખુદ જાઇએ કુંબેકો ન લે જાઇએ હમરાહ
ગો હોગા કલક દૂરીયે સુલતાને ઓમમકા
પર કાબએમેં રેહ જાએગા પરદા તો હરમકા!!! ૨૫

યે સુનકે હરમમેં હુવા કોહરામ કઝારા—પરદેકે કરીબ આનકે ઝયનબને પોકારા
બસબસ મેરે સાહેબ ન યેહ ફિર કહીયો ખુદારા—હંઈ હંઈ તુમ્હેં તનહાઈ હંઈ સય્યદકો ગવારા
બિન ભાઇકા મુજકો કિયે દેતેહો અભીસે
બિછડી હૂં ન બિછડુંગી હોસયન ઇબને અલીસે. ૨૬

ક્યા મરગઇ ઝયનબ? જો અકેલે યેહ સેધારેં—રાઝી હૂં હોસયન અપને કદમ પર મુઝે વારેં
સબ કુંબેકે સર તેગસે જલ્લાદ ઉતારેં—પર એક પેસરે ફાતેમાહ ઝહરાકો ન મારેં
ક્યા તુમને કહા!!! ખુને જેગર પીતીહૂં સાહેબ
ભાઇકો ફકત દેખકે મંઈ જીતીહૂં સાહેબ. ૨૭

મંઈ સમઝી જો ઇસ બાબમેં મતલબ હંઈ તોમ્હારા—બેટોંકી જુદાઇ નહીં વાલીકો ગવારા
મુખતાર હો તુમ ઉનકે કિયા મંઈને કેનારા—ઔલાદ તુમ્હેં પ્યારી હંઈ ભાઇ મુઝે પ્યારા
બેટોંકો તુમ્હારે તુમ્હેં દે જાએગી ઝયનબ
જાન અપની ફકત સદકેકો લે જાએગી ઝયનબ. ૨૮

એક આહ ભરી ઔર પુકારા વોહ વફાદાર—હંઈ હંઈ હમેં હોનાથા ઇન્હીં રોઝોમેં બીમાર
તુમ પા બ રેકાબ ઔર રમદકા[1] મુઝે આઝાર—આંખોસે મંઈ ચલતા મગર અબ ક્યા કરૂં નાચાર
દોહ નૂરે નઝર હકને એનાયત જો કીયે હંઈ
ખાદીમને વોહ નાઅલયન ઉઠાનેકો દીયે હંઈ. ૨૯

વલ્લાહ જો કુચ ઔર સમઝકર યેહ કહાહો—ડર થાકે ન બેપરદગીએ આલે અબાહો
વોહ બોલીં જો સર ખુલના હી કીસમતમેં લેખાહો—ફિર ઉસકા એલાજ આપસે ક્યા, ભાઇસે ક્યાહો
ખાના હો, ન પીના હો, ન ઘર હો, ન વતન હો
યેહ સબ હો મગર ભાઇકે સાયેમેં બહન હો. ૩૦

શેહ રોને લગે સોચકે ઇસ બાતકા અંજામ—કાબએસે સુએ કૂફા ચલે કિબ્લએ ઇસલામ
નાગાહ યેહ અખબર કાફલેમેં શેહકો હુઇ આમ—માઅલુમ નહીં હોતે હંઈ ઝયનબકે ગુલ અંદામ

1 આંખો દુખવાની બીમારી.

યેહ સુનતેહી ઝૈરતસે પડા રાઅંશા બદનમેં
ઝૈનબથી અંમારીમેં મગર દમ ન થા તનમેં. ૩૧

દમ રૂકને લગા ચાહા કે પરદેકો ઓઢાદે-ઓર ચાર તરફ આનો મોહૈમૈંદકો સદા દે
પર સોચી કે અકબર ન કહીં સરકો ઝોકાદે-નઝદીક યેહ થા ઉનકો ન મહૈમિલસે ગેરાદે
નાગાહ હુવા ચર્ખે જહાં ગર્દકે બદલે
કિબલેસે ધુંવા ધાર ઉઠી ગર્દકે બદલે. ૩૨

બદલેમેં ચમકતે હુએ દો ચાંદ બરાબર-ઘોડોંકો લગાએ હુએ પાએ સૂએ લશકર
પોંહચે જો કરીબે શુતૂરે દુખતરે હૈદર-ચિલ્લાએ હમ આદાબ બજા લાતે હૈં માદર
ગુસ્સેમેં ભરી બૈઠીથી રોને લગી ઝૈનબ
ચિલ્લાઇ કે માં કાહેકો હોને લગી ઝૈનબ. ૩૩

કયા કામથા? કયું આએ? યહાં કિસલિએ આએ?-કુચ અબતો બહોત આપસે ઇખલાસ[1] બડહાએ
જાઓ વહીં સાએમે પેદર તુમકો બેઠાએ-યહાં ચલતી હૈ લૂ ફૂલસા મુંહ નૌંસ[2] ન જાએ
અકબરભી કહે અબ તો યેહ તકસીર ન બખ્શેં
અૈ તો સહી મરજાઉં તુમ્હેં શીર ન બખ્શેં. ૩૪

યેહ લૂ હૈ મેરે ભાઇકે બચ્ચોંકે લિયે હાય-જો કુચ હૈ સો બાબા હૈ યહાં કિસકે લિએ આય
ફિર જાઓ વહીં બાપ કહીં સાયેમેં બિઠલાય-યહાં ધુપ હૈ મુંહ ખુશ્ક ન હો રંગ ન સોતલાય[3]
ગરમીકે સફરકા તુમ્હેં અંદેશઓ ગમ હૈ
સચભી હૈ કે સિન અસગરે શશ માહસે કમ હૈ. ૩૫

કયા માંકા યેહ સમઝે? કે હૈ મોહૈતાજ હમારી-અકબર જીયે પરવાભી નહીં મુઝકો તુમ્હારી
ધર ભાઇકા આબાદ રખે ખાલેકે બારી-બસ ખૈર યહીંતક થી યેહ સબ વાસેતા દારી
અકબરભી કહે અબ તો યે તકસીર ન બખ્શેં
અૈ તો સહી મરજાઉં તુમ્હેં શીર ન બખ્શેં. ૩૬

થર્રાને લગે ગૈરકે અરક[4] હોકે વોહ સરદર-ચિલ્લાએ કે અમ્માં પેસરે સિબ્તે પયમબર
ઇસ રાહમેં પ્યારે ન દિલો જાં ન તનો સર-સુન લિજીયે, ફિર આપ ખફા હોજીયે હમપર
દેર ઉસસે હુઇ બાબાકો ગૈશ આતેથે અમ્માં
કુચ ઉનસે હમ અપને લિયે લેખવાતેથે અમ્માં. ૩૭

ફિર ખોલકે એક ખત દિયા, વોહ બોલી, યેહ કયા હૈ?-કી અર્ઝ બડે ફખરો મોબાહાતકી[5] જા હૈ
હમ દોનોંકા આકા પેસરે શેરે ખુદા હૈ-ખત બાબાને બંદોકી ગોલામીકા લિખા હૈ
એક રોઝ બહોત કામ યેહ ખત આએગા અમ્માં
જન્નતકા કબાલા હમેં મિલજાએગા અમ્માં. ૩૮

કુચ્છ ઓરભી હૈ પડહનેમેં ફરમાઓ ન તાખીર-પડહને લગી ઉસ નામેકો શબ્બીરકી હમશીર[6]
દેખા કે કલમબંદ હૈ ફરઝંદોકી તકરીર-પર ખતકી તમામીપે યેહ મઝમૂન હૈ તહૈરીર

૧ મોહબ્બત. ૨ સુકાઈ જવું-કરમઇ જવું. ૩ રંગ ફીકો થઇ જવો. ૪ પરસેવો (પસીનો)
૫ ફખર ૬ બહેન.

માભૂપે ફેદા હોનેકી થી દોનોંકો શાદી
બાકી હઈ રેઝા માંકી પેદરને તો રેઝા દી. ૩૯

યેં પડહતેહી મહફિલસે ગિરી પ્યારકે મારે-દી શેહકો સદા અઈ અસદુલ્લાહકે પ્યારે
કેહદો કે રફીકં આપકે હોજાએ કેનારે-પ્યાર આયા હઈ ઝૈનબકો ગોલામોંપે તુમ્હારે
સબ હટગએ બેટોંપે વેલા[1] દેખકર ઉનકી
લીં ઝુકકે બલાએં ઇધર ઇનકી ઉધર ઉનકી. ૪૦

કાએએસે ગએ જબ કઈ ફરસખ શાહે દઈ જૂર-રસ્તેમેં ઝોરારા બિને સાલેહ હુવા મૌજૂદ
કી અર્ઝ કે અઈ શાહરતે ઝાદએ મકસૂદ-યા શાહ, કહાં જાતેહો ? છોડે હૂએ માઅબૂદ
ફૈકા હઈ ગર કસ્દ તો ફિરજાઇએ હઝરત
ડરતાહૂં કે આએંદામેં ન ઘિર જાઇએ હઝરત. ૪૧

વહાં હોચુકે હઈ જમએ કઈ લાખ સેતમગર-અતરાફએ જાનિબસે ચલે આતે હઈ લશકર
હઈ તશનએ ખૂં આપકે યા સિબ્તે પયમબર-મલઉનોંકી તેગો તબરો નેઝઓ ખંજર
ફૈકમેં યેહી માએરકા દિનભર નઝર આયા
"શિમ્ર" આયા "સેનાન" આયા "હૂર" આયા "ઓમર" આયા. ૪૨

ચઢહતી હઈ ઉધર ચરખંપે[2] તલવારોંકી ધારેં-બેહતર હઈ કે ઉસ સિમ્તકો હઝરત ન સેધારેં
અઈસે નહીં વો લોગ કે સર આપપે વારેં-હઈ શેર કે આએતો નબી ઝાદેકો મારેં
ગોજોંકીભી આમદ સહરો શામ હઈ મૌલા
યેં આપકી દાઅવતકા સરંજામ હઈ મૌલા. ૪૩

ફૌજ આપકી મુઝકો નઝર આતી હઈ બહોત કમ-ગિરદેમેં કઇ કોસકે હઈ લશકરે અઝલમ
શેહઝાદોંકે સિન છોટે હઈ અઈ કિબ્લએ આલમ-જાનેકો ઉધર જંગકા સામાં હઈ મોકદ્દમ
અનસારભી લશકરસે નેકલ જાએંગે અકસર
જાતેતો હઈ પર વકતપે ટલ જાએંગે અકસર. ૪૪

હઝરતને કહા રાસ્ત યેં સબ તેરાબયાં હઈ-જો ઉનકે દિલોંમેં હઈ વો સબ મુઝપે એયાં હઈ
ઉસ શેહરમેં એકએક મેરા દુશમને જાં હઈ-કુચ્છ ગમ નહીં વાં જમએ અગર ફૌજેગિરાં હઈ
સર અપના તહે તેગ મંઈ ધરનેકો ચલા હૂં
લડનેકો તો જાતા નહીં મરનેકો ચલા હૂં. ૪૫

સાથ આએ હઈ જીતને મુઝે યેં ભી નહીં દરકાર-ઉનકા નહીં તાલિબ જો હઈ દુનયાકે તલબગાર
પર અપને અઝીઝોંકી મોહબ્બતસે હૂં નાચાર-ફિરજાએ જો યેંભી તો મંઈ હોજાઉં સોબુક[3]બાર
પર મુજકો યકીં હઈ કે કેનારા ન કરેંગે
આએ હઈ મેરે સાથ મેરે સાથ મરેંગે. ૪૬

દુનયાસે ગએ જીનકી તમન્નામેં પયમબર-ગો કમ હઈ યેં અહલેવફામેં મેરે યાવર
"મિકદાદ" હઈ કોઇ, કોઇ "સલમાં" કોઇ "બૂઝર-જુરઅતમેં[4] હઈ એક એક બ સદ્ "માલેકે ઉશતર"
જો ગમમેં મેરે નાલએ ફરયાદ કરેંગે
ઉનકો બહોત અહલે જહાં યાદ કરેંગે. ૪૭

---

૧ મોહબ્બત-પ્યાર. ૨ તલવાર વગેરે વાગેરેઓને ધાર કાઢવાનું. (ગરખ) ૩ હલકું વજન.
૪ બહાદુરીમાં.

જીસ ગાઝીકી તલવાર હઝારોંમેં ચલી હઈ–વો૦ સાઅદે વફાદારે સઅદે અઝલી હઈ
" આમિર "સા જવાંયાવરે ફરઝંદે અલીહઈ–એક શેર મેરા ઇબ્ને " મોઝાહિરસા " વલી હઈ

ઇસ તરહંકે જરીંર[1] કિસી ફૌજમેં કમ હંઈ ?
નામ ઉનકે મેરે સાથ શહીદાંમેં રકંમ હંઈ. ૪૮

ઓર મેરે અઝીઝાંમેં જો યે૦ લડકે હંઈ દો ચાર–ખુલ જાએંગે ઇન શેરોંકે જૌહર દમે પઈકાર
હરચંદ કે દેખી નહીં ચલતી હૂઇ તલવાર–પર ઇનપે ઝફરયાબ[2] ન હોવેંગે સેતમગાર

પઈદલ મેરે લશકરકા સવારોંસે લડેગા
બચ્ચા મેરા એક એક હઝારોંસે લડેગા. ૪૯

રોરો કે ઝોરારા૦ને યે કી અર્ઝ કે સરવર–થોડેસે જવાં લાખોંસે હોતે નહીં સરબર
ઉસસે કહા દો ઉંગલીયાં સરવરને ઉઠાકર–લે દેખ !!! તૂ કુતબા મેરા ઓર કુદરતે દાવર

ક્યા દેખા કે દર ખુલગએ હંઈ સાતોં ફલકકે
ઉતરે ચલે આતે હંઈ પરે ફોજે મલકકે. ૫૦

નુરાની અબાએં હંઈ સોપઈદ ઉનકે હંઈ પોશાક–ઓર હુસ્નમેં મહતાબસે રોશન હંઈ રૂખે પાક
હાથોંમેં તો નેઝે તહેરાં તાસને[3] ચાલાક-તલવારેં હમાઇલ હંઈ તો ચેહરે હંઈ ફરહનાક[4]

ગુલ હઈ કે બહોત ફોજ હઈ કમ સિબ્તે નબીકી
હાં જલ્દ કરો ચલકે કોમક[5] ઇબ્ને અલીકી. ૫૧

લિખ્ખી હઈ ઝોરારા૦ બિને સાલેહંને રેવાયત–એક દમમેં હૂઇ ફોજે મલાએકકી યે૦ કસરત
જુઝ હંક ન શોમાર ઉનકા થા મુમકિન કિસી સૂરત–ઉસ વકંત ઝોરારા૦ સે યે૦ કેહને લગે હંઝરત

યાવર મેરે દેખે ? મેરે ગમખ્વારોંકો દેખા ?
ક્યૂં !!! સયૈદે બેકસકે મદદગારોંકો દેખા ?. ૫૨

ફિર કેહને લગે હંસકે ઝોરારા૦ સે યે૦ સરવર-ખાલિકંકી એનાયતસે યે૦ સામાં હઈ મોયસ્સર
ચાહૂં તો કરૂં જંગ મંઈ ઉસ ફોજસે ચલકર–કિસ ઝીસ્તપે હૂં તાલેબ જબ હંયતે લશકર

ખૂદ હઈ મુઝે મનઝૂર કે સર તનસે જોદા હો
તો મગફેરતે ઉમ્મતે મહંબૂએ ખુદા હો. ૫૩

જબતક મેરા સર કટકે જોદા હોગા ન તનસે–જબતક મંઈ નહીં રેહનેકા મહરૂમ કફનસે
જબતક મેરે બચ્ચે નહીં બંધે હંઈ રસનસે[6]–જબતક કે યે૦ ભાઈ નહીં છુટનેકા બહનસે

જબતક શહે મઝલૂમ મેરા નામ ન હોગા
ઉમ્મતકી શેફાઅતકા સરંજામ ન હોગા. ૫૪

યે૦ કેહકે ઝોરારા૦સે ચલે સરવરે ઝીશાં–જો આપ પરા બાંધે હૂએ ફોજે બની જાં[7]
સરદારને કી અર્ઝ કે અઈ દીનકે સુલતાં–હમ શીઆ૦ હંઈ બઅંશા હઈ અલીને હમેં ઇમાં

હમ આપકો લડનેકે લિયે જાને ન દેંગે
ફરઝંદે યદુલ્લાહપે આંચ આને ન દેંગે. ૫૫

કિસ કોમસે દરપેશ હઈ હંઝરતકો લડાઈ–મૌલાને ગોલામોંકી ન ક્યૂં ફોજ બુલાઈ ?
કૌન અઈસે હંઈ સરકશ ? ઉન્હેં કુચ્છ શર્મ ન આઈ !!!–કરતે હંઈ મોહંમદકે નવાસેસે બુરાઈ !!!

૧ પેહલવાન. ૨ ફતેહ. ૩ ઘોડો. ૪ બહુજ પ્રફુલ્લિત ખૂંશી. ૫ મદદ ૬ દોરડાથી ૭ જન.

જંગ ઉનસે કરેં દીજે હમેં હુકમ વેગાં[1]કા
જો આપકા દુશમન હઈ વો૦ દુશમન હઈ ખુદાકા. ૫૬

શેહને કહા શર્મ આતી હઈ કયા !!! નામ બતાઉં–વો૦ઉમ્મતે અહમદ હઈ મં઼ઈ કયા !!! ઉનકો સતાઉં ગ઼ઈર ઉનકો જો સમઝૂં તો ખુલાનેપે ન:જાઉં–સબ મુઝકો ગવારા હઈ જો તકલીફ ઉઠાઉં

તલવારેં બગ઼ઈર ઉનકે મેરે ખૂંમેં ભરે કૌન ?
કત્લ ઉનકો કરો તુમ તો મુઝે કત્લ કરે કૌન ? ૫૭

તુમ લોગોંકે હાથોંસે ગિરફ્તાર હોં વો૦ સબ–ફિર રસ્સીસે કિસતરહ બંધે બાઝૂએ ઝઈનબ શબ્બીરકો હઈ મરઝીએ અલ્લાહસે મતલબ–એજુર્મ કેસાસ ઉનસે ગવારા હઈ મુઝે કબ

કયૂંકર ઉન્હેં બરબાદ કરૂં હુજ્જતે હક હૂં
લાઝિમ હઈ મુઝે રહમ કે મં઼ઈ રહમતે હક હૂં. ૫૮

હક તુમકો જઝા દેવે કરો જાકે અબ આરામ–જાતા હૂં સૂએ "મારેયા૦" મં઼ઈ એકસો નાકામ આશૂરે મોહર્રમકો હો જબ અંશ્રકા હંગામ–વહાં આઇયો ખુલજાએગા ઇસ કૂચકા અંજામ

જાના હઈ યહાંસે વહીં ઇસ કુસ્તએ ગ઼મકો
ઉસ વક્ત ન આએતો ન ફિર પાઓગે હમકો. ૫૯

જીન્નાત યે૦ સુનકર ગએ કરતે હુએ ઝારી–ઓર આગે બડહી સિબ્તે પયમબરકી સવારી યૂં જાતાથા વો૦ કાફેલએ આંશેકે બારી–જીસતરહ ગોલિસતાંસે ચલે બાદે બહારી

પડતીથી યે૦ ગરમી કે મોસાફિર થે કલકમેં
ડુબે હુએ થે ફાતેમા૦કે ફૂલ અરકમેં. ૬૦

મરસિયા દૂસરા મનઝિલે શોકૂક પર હઝરત એમામ હોસએન અ. કો મસલિમ અ. કી શાહાદતકી ખબર હોનેકે બયાનમે

કાએસે હુવા કૂચ જો સુલતાને ઝમનકા–એક એક કદમ સામના થા રંજો મેહનકા ગ઼મ થા શહે મઝલૂમકો યારાને વતનકા–ગરમીસે અંજબ હાલ થા ઝહરાકે ચમનકા

કોસોં કહીં પાની થા ન સાયા ન શજર થા
લૂં ચલતીથી ઓર ધૂપ થી બેતાબ જીગર થા. ૧

વારિદ હૂએ નાગાહ વહાં સય્યદે વાલા–મુસલિમકી શહાદતકી ખબર પોંહચીથી જીસ જા વો૦ હશ્રકી મનઝિલથી કેયામતકા થા સહરા–નામ ઉસકા "શોકૂક" અહલે રેવાયતને હઈ લિખ્ખા

ખઈમે હુએ ઇસતાદા૦ શહે અરઝો સમાકે
ઓર મહમેલોંસે ઉતરે હરમ શેરે ખુદાકે. ૨

ઉસદિન થા અજબ હાલે દિલે સય્યદે અબરાર–મુસલિમકી ઉન્હેં યાદથી ઓર ચશ્મ થી ખૂંબાર દર્દ ઉઠતાથા રેહરેહકે કલેજેમેં કઇ બાર–ન ખઈમે મેં આએ ન સોકઈનાકો કિયા પ્યાર

થી યાદ ન સુગ઼રાકીભી ઝહરાકે ખલકકો
પર અશ્ક ભરી આંખેં થી કૂફેકી તરફકો. ૩

---

૧ લડાઇ.

ફરમાતેથે દિલસે શહે મઝલૂમ હરએક બાર—મુસલિમકી ખુદા ખૈર કરે ઔર દિલે નાચાર
ચેહરેસે રોકંથાં૦ કે યતીમી હૈ નમૂદાર—અગલબ હૈ કે મુસલિમ હુએ આફતમેં ગિરફતાર

ગર જીતે હૈં તો કૂફેસે વોં આકે મિલેંગે
ગર મરગએ જન્નતમેં હમેં જાકે મિલેંગે. ૪

ફિર આપને અકબરસે યેં ફરમાયા કે દિલબર—કુરસી દરે ખૈમેપે બેછાદો કોઈ લાકર
તશવીશ હૈ કુચ્છ મુઝકો અભી બૈઠૂંગા બાહિર—અકબરને કહા બાંધકે હાથ અપને કે બેહતર

કુરસી જો બેછાઈ પેસરે માહેજબીને[1]
જલવોં કિયા કુરસીપે શહે અર્શે નશીંને. ૫

કુરસી પે મગર બૈઠેથે યૂં સિબ્તે પયમંબર—હૈરાનો પરેશાનો સરાસીમઓ[2] મુઝતર
થી નોક તો તેગે શહેમરદાંકી ઝમીં પર—ઓર કબ્ઝએ શમશીરપે થા દસ્તે મોતહર

તશવીશસે કબ્ઝેપે ઝોકાએ હુએ સરકો
ઓર દેખના ઘબરાકે ઇધર ઓર ઉધરકો. ૬

અબ્બાસને કી અર્ઝ હોઝૂરે શહેવાલા—કુચ્છ આજ તરદ્દુદમેં નઝર આતે હૈ આકા
ખોલી ન કમર આપને ન અસલેહોં[3] ખોલા—ન આજ સોફૈનાકો દિયા જાકે દેલાસા

હરચંદ નહી ખાકસે કુચ્છ નુકસ કમરકો
પો, ડાલીએ ચહરેસે મગર ગરદે[4] સફરકો. ૭

શેહ બોલે કે હૈં આજ હવાસ અપને પરેશાં—દિલ મેરા ભર આતા હૈ કુચ્છ ખૂદ બખુદ ઇસઆં
જબ હોશ બજા હોં તો સોફૈનાકા બી હો ધ્યાં—ખૈમેભી નઝર આતે હૈં ઇસદમ મુઝે વૈરાં

દિલ મેરા કઇ રોઝસે મુસલિમમેં લગા હૈ
કયા જાનીએ ભાઈપે મેરે હાદેસા કયા હૈ !!! ૮

અબ્બાસને કી, અર્ઝ જો હુકમ આપકા પાઉં—મુસલિમકી ખબર લેનેકો મૈં કૂફેમેં જાઉં
શેહને કહા અબ્બાસે અલી કયા મૈં બતાઉં—ભેજૂં જો તુમ્હેં હાથહી જીનેસે ઉઠાઉં

આંખોંકે તલે ગર તેરી સૂરત ન રહેગી
ફિર બૈઠને ઉઠનેકીભી તાકત ન રહેગી. ૯

પર એક યેં તકલીફ તુમ્હેં દેતે હૈં અબ હમ—હાં જાકે સરેરાહ તુમ ઇસતાદોં હો ઇસદમ
ઓર કૂફેસે જો આએ ઇધર ઔર મેરે હમદમ—દરયાફત કરો તુમ ખબરે મુસલિમે પુરગમ

અબ્બાસે અલી મુજકો જો અબ દર્દે જેગર હૈ
બસ ઉસકી દવા મુસલિમે બેકસકી ખબર હૈ. ૧૦

તસલીમ બજા લાકે ચલા ઇમને યદુલ્લાહ—ઓર ટેકકે નૈઝોં હુવા ઇસતાદોં સરેરાહ
પૈદા હુવા એક નાકે સવાર ઇતનેમેં નાગાહ—માનિંદે જરસ[5] કરતાથા વોં નાલએ જાં કાહ

ચહરેસે એયાં હૈ કે ગિરફતારે બલા હૈ
ટુકડે હૈ જો દામન તો ગિરેબાન ફટા હૈ. ૧૧

---

૧ હઝરતઅલી અકબર અ. ૨ હયરાન. ૩ હથીયાર (હથીયાર બાંધેલા હોય તે). ધુળ. (રસ્તાની ધુળ ઉડેલી હોય તે જેને ગરદ કહીયે છીએ) ૫ ઘંટાની આવાઝ (રણકારો)

યે૦ દેખકે અબ્બાસને જોલાં[1] કિયા રહવાર[2]—ઓર મુતૅસેલે નાકે૦ સવાર આયા અલમદાર
ફરમાયા કે અૈ દરદો મોસીબત કે ગિરફતાર—નાલાં હૈ તૂ કયૂં ? ચર્ખસે કયા પોંહચાહૈ આઝાર?

રોતા હૈ ગરીબોંકી તરેહું આહો ફોગાંસે
જાતા હૈ કહાં ઓર તૂ આતા હૈ કહાંસે. ૧૨

વો૦ બોલા કે આતા તો હૂં કૂફેસે મૈં નાલાં—તુમ કૌન હો ? જો પૂંછતે હો હાલે ગરીબાં
યે૦ કેહને લગે હમબી હૈં એક બે સરો સામાં—મિસકીનો ગરીબુલ વતનો મુઝતરો હૈરાં

હમકો ભી બડા શિકવા૦ હૈ ઇસ ચર્ખે કોહનસે
ઇસ ચૂપકી શિદ્દતમેં નેકાલા હૈ વતનસે. ૧૩

કૂફેસે જો આતા હૈ તો અૈ બેકસો નાચાર—મુસલિમકે ભી અહૅવાલસે કુચ્છ તૂ હૈ ખબરદાર ?
હૈ સખ્ત મોશવ્વૅશ[3] મેરા આકા શહે અબરાર—વો૦ બોલા કરો નામ તો આકાકા તુમ ઇઝહાર

યે૦ બોલે કે આકા મેરા વો૦ હૈકકા વલી હૈ
કૌનૈનમેં જો એક હોસૈન ઇબ્ને અલી હૈ. ૧૪

આકા હૈ મેરા વો૦ જો હૈ કૌનૈનકા આકા—મૌલા હૈ મેરા વો૦ જો દો આલમકા હૈ મૌલા
જદ ઉસકા હૈ વો૦ સબ કલેમા૦ પડહતે હૈં જીસકા—બાબા હૈ અલી, ભાઇ હસન, વાલેદા૦ ઝહરા

કુરસીપે જો બૈઠા વો૦ ઝોકાએ હુએ સર હૈ
ભાઇ મેરા આકા યેહી ઝહરાકા પેસર હૈ. ૧૫

મુસલિમકી તો રોદાદ હૈ સબ મુઝપે હોવૈદા—પર ગૈરકે સુનનેકે વો૦ કાબિલ નહીં અસલા
અબ્બાસને ફરમાયા ન કેહ મુઝસે તૂ અહ્ઝા—વો૦ હાલ બયાં કીજીયો પેશે શહે વાલા

સુનલેંગે ઉસ અહૅવાલકો હમ શાહે ઓમમસે
શબ્બીર કોઇ બાત છુપાતે નહીં હમસે. ૧૬

યે૦ કેહકે ઉસે લાએ હોઝૂરે શહે આલમ—તસલીમકો નાકેસે ઉતરકર વો૦ હુવા ખમ
દિલ શાહકા સીનેમેં ધડકને લગા ઉસદમ—હઝરતસે કહા ઉસને કે ફખરે બની આદમ

અબ ખૈમએ ખલવતમેં ચલેં આપ યહાંસે
મુસલિમકી મૈં રોદાદ કહૂં શાહે ઝમાંસે. ૧૭

યે સુનતેહી કુરસીસે ઉઠા ઇબ્ને યદુલ્લાહ—ઓર ખૈમએ ખલવતમેં ઉસે લેકે ચલે શાહ
પોંહચી યે૦ ખબર ઇતરતે અતહારમેં નાગાહ—કૂફેસે કોઇ આયા હૈ નઝદે શહે ઝીજાહ

કયા જાનિયે કેહના ઉસે શબ્બીરસે કયા હૈ ?
અબ ખૈમએ ખલવતમેં ઉન્હેં લેકે ચલા હૈ. ૧૮

ઝૈનબકો તરદ્દુદ હુવા કેહને લગી રોરો—ખલવતમેં મેરે ભાઇસે કયા કામ હૈ ? ઉસકો
મૈં ડરતી હૂં હૈ અહલે દગા કૂફીયે બદખોં—ફરઝંદોસે કેહને લગી બૈઠે હુએ કયા હો !!!

દેખો તો યે કૌન આયા હોઝૂરે શહેદીં હૈ
તલવાર તો બાંધે હુએ વો૦ શખ્સ નહીં હૈ ? ૧૯

તલવાર વો૦ બાંધાહો તો અૈ પ્યારો ખબરદાર—કેહતીહૂં બ તાકીદ કે લે લીજીયો તલવાર
પ્યારે મેરે ભાઇસે સફરમેં રહો હુશયાર—પોંહચા ઉન્હેં કુચ્છ સદમા તો માં હોએગી બેઝાર

---

૧ દોડાવવું. ૨ ઘોડો. ૩ ફીકરમાં પડેલા.

પરદેસમેં યૂં છોડ દિયા શાહે ઝમનકો
કિસ કામકે ફિર તુમ અભી ફિર જાઓ વતનકો. ૨૦

ફિઝ્ઝાને કહા યેહ નહીં તશવીશકા હંગામ–મુસલિમકી ખબર લાયા હઈ વો૦ મર્દે ખુશ અંજામ
ઝઈનબને કહા ફિર ઇસે તનહાઇસે કયા કામ?–ગર હોએ છુપાના .તો કહે કાનમેં પઈગામ
ડર લગતા હઈ ઇન કૂફીયોંકે જોરો જફાસે
શબ્બરકો કઇબાર દિયા ઝેહર દગાસે. ૨૧

ઝઈનબસે કહા ઝવજએ મુસલિમને યેહ રોરો–મુસલિમકા કભી નામભી લેતી નહીં મંઈ તો
યેહ ભી નહીં કેહતી કે ખબર ઉનકી મંગાદો–સદકે કિયા મુસલિમકો તસદ્દુક કિયા લોગો
મુજકો નહીં મનઝૂર ન પૂછે વો૦ ખબરકો
ખઈમેમેં બુલાલો કોઇ ઝહરાકે પેસરકો. ૨૨

ખઈમેમેં તો અંદેશા થા સબ બીબીયોંકો આહ–બહાં આનો મોહમ્મદ જો ગએ મુત્તસેલે શાહ
દેખા વો૦ મોસાફિર તો હઈ શબ્બીરકે હમરાહ–ઓર હાથમેં હાથ ઉસકા લિયે હંઈ શહે ઝીજાહ
દિલમેં કહા મામૂંકા તો ઉસપર યેહ કરમ હઈ
ખાતિર શેકની ઇસકી કરેં હમ તો સેતમ હઈ. ૨૩

નઝદીક જો પોહચે તો કહા દોનોંને હંસકર–આયા હઈ તૂહી કૂફેસે? અઈ બંદએ દાવર
દેખેં તો તેરી તેગકો હમ કઈસા હઈ જોહર–તૂ ખઈમેમેં જા સાથ શહેદીં કે બેરાદર
તલવારકે લેગ્નેકા દસતૂર નહીં હઈ
ઓર દુખતરે ઝહરાકો યેહ મનઝૂર નહીં હઈ. ૨૪

શેહ સમઝે કે ઝઈનબને હઈ ઇનદોનોંકો ભેજા–ઉલફત યેહ ઉસીકી હઈ યેહ હઈ પ્યાર ઉસીકા
ફરમાયા કે તેગ ઉસકી ન લો દોસ્ત હઈ મેરા–યેહ રૂતબએ ઔલાદે નબીકા હઈ શનાસા[1]
આઝુરદગી ઉસકી નહીં મનઝૂર હઈ પ્યારો
યેહ મેરી મોરવ્વતસે બહોત દૂર હઈ પ્યારો. ૨૫

ઝઈનબસે યેહ કેહના કે કરો ફિક્ર ન ખાહર–હરએકકી તલવાર નહીં ચલનેકી મુઝપર
વો૦ શિમ્રકા ખંજર હઈ જો કાટેગા મેરાસર–ઉસ વકત તો હોગા ન કોઈ યાર ન યાવર
જલ્લાદ મુઝે ઝબ્હ કરેગા જો લેટાકર
ઉસકા તો કોઇ હાથભી પકડેગા ન આકર. ૨૬

યેહ કેહકે ગએ ખઈમએ ખલવતમેં[2] જો સરવર–બિઠલા લેયા ઉસ શખ્સકો મસનદકે બરાબર
ફરમાયા કે અઈ ભાઇ તૂ પેહલે યેહ બયાંકર–હઈ ખઈરસે તો? કૂફેમેં, વો૦ મેરા બેરાદર
આગાહ હુએ? આનેસે વો૦ સિબ્તે નબીકે
આએંગે વો૦? લેનેકો હોસઈન ઇબ્ને અલીકે. ૨૭

સુનતાહૂં કે કૂફી હુએ સબ દાખેલે બઈઅત–રૌનકપે હઈ દીને નબીઓ હુકમે શરીઅત
મુસલિમકે પેસર કઈસે હંઈ? કયા ઉનકી હઈ સૂરત?–માદરકી જોદાઇમેં તો કરતે નહીં રિક્કત?
હઈ ધ્યાન ભતીજોંકા બેરાદરસે ઝેયાદા૦
અકબરસે ઝેયાદા૦ હઈ વો૦ અસગરસે ઝેયાદા. ૨૮

૧ ઓળખવા વાળાઓમાંથી. ૨ એકાંતમાં.

ઘબરાકે હાલ પૂછતેથે શાહે નામદાર–ગિરાગરકે વો૦ કદમપે યે૦ કેહતાથા બારબાર
ફિર ચલીયે અબ વતનકી તરફ બહરે કિર્દગાર–કૂફેમેં સબ હંઈ અબ્દેશેકન ઓર સેતમશેઆર

આલે રસૂલે પાકપે કયા કયા જફા ન કી !!!
યે૦ હંઈ વોહી જીન્હોંને અલીસે વફા ન કી. ૨૯

હાથોંકો જોડતાહૂં મંઈ શાહા ન જાઈએ–બહરે અલીય્યો અહમદો ઝહરા ન જાઇએ
ઉસજા દગા હઈ સય્યદે વાલા ન જાઇએ–આકા ન જાઇએ મેરે મૌલા ન જાઇએ

કયા દૂર હઈ !!! જો આકિફે[1] દો સદે રાહ હોં
અઈસા નહો કે આલે મોહમ્મદ તબાહ હોં. ૩૦

યે૦ ફિક્ર હઈ જો આપકો લિખ્ખે હંઈ સબને ખત–મતલૂબ યે૦ કે યહાં તલક આવેં કિસી નમત
મઝમૂં ભી સબ ગલત હંઈ એબારત ભી સબ ગલત–યે૦ ખત નહીં હઈ કત્લકી તદબીર હઈ ફકત

હાકિમકા મુદ્દોઆ[2] હઈ કે ઝુલ્મો સેતમ કરૂં
ગર ઝૂઠહોં તો હાથોંકો અપને કલમ કરૂં. ૩૧

કૂફી તમામ ગાયએ જોરો ફસાદ હંઈ–મુફસિદ[3] હંઈ બદ તરીક હંઈ બે એઅતેકાદ હંઈ
તુરબતમેં ફાતેમા૦ કે રૂલાનેપે શાદ હંઈ–તેગેં ઉધર હંઈ દિલ સુએ ઇબ્ને ઝેયાદ હંઈ

બે હિમ્મતોને કૌનસા વાઅદા વફા કિયા
કયૂંકર કહૂં કે મુસલિમે બેકસસે કયા કિયા. ૩૨

ફિર ફેંકકે દસ્તાર[4] વો૦ રોરો કે પુકારા–મુસલિમકા ન લો નામ નહીં ઝબ્તકા યારા
કૂફેમેં વો૦ ઝીહજ્જકી નવીંકો ગયા મારા–આગે મેરે દુનયાસે વો૦ મઝલુમ સેધારા

બેસર તો ઉસે બામપે લેજાકે કિયાથા
ઓર ખાકપે મુસલિમકા બદન ફેંક દિયાથા. ૩૩

ફિર બાંધકે ઉસ લાશકે પાઉંમેં રસનકો–કસ્સાબોંકે કૂચોંમે ફિરે ખિંચતે બદખો
થા મશવેરા૦ યે સબકા કે હરગિઝ ન કફન દો–ઓર સાહેબે માતમ ભી ન મુસલિમકા કોઇ હો

ન ગોર મિલી હઈ, ન કફન પાયા હઈ મૌલા
અબ લાશા દરે કૂફેમેં લટકાયા હઈ મૌલા. ૩૪

ઇતનેમેં રોતે રોતે જો કુચ્છ આગયા ખેયાલ–મુસલિમકે દોનોં બેટોંકા પૂછા અરબસે[5] હાલ
ઉસને કહા કે કયા કહૂં અઈ શાહે ખુશ ખેસાલ–હાકિમકે હાથ આ ગએ વે દોનોં નૌ નેહાલ

બે રહમને યતીમોંપે કયા કયા સેતમ કિયે
બાઝૂ બંધે થે દોનોંકે જબ સર કલમ કિયે. ૩૫

આતાથા શેહરે કૂફેસે જીસદમ મંઈ નૌહા૦ગર–હાકિમકે આગે જાતેથે વો૦ છોટે છોટે સર
આંખેં ખુલીથીં ચાંદસે ચેહરેથે ખુંમેં તર–રૂખપર પડી લટકતીથીં ઝુલ્ફેં ઇધર ઉધર

માથોંસે આશકારે[6] નેશાંને સોજૂદ[7] થે
બે રહમકે તમાચોંસે આરિઝ[8] કબૂદ[9] થે. ૩૬

---

૧ સબબ કારણ બહાનું. ૨ ખાહીસ ૩ ફીસાદી. ૪ પાઘડી ફેંટો ૫ તે બનીઅસદના કબીલા-માંથી હતો અને તેનું નામ બકર હતું ૬ ઝાહેર ખુલ્લે ખુલ્લું. ૭ સિજદાઓ. ૮ ગાલ. ૯ લીલા ચકામા.

રોરોકે પૂંછા બચ્ચોંકી ફુઇઓંકા જબ પતા-વોહ શખ્સ દોનોં હાથોંસે સર પીટને લગા
કી અર્ઝ કુચ્છ ન પૂંછીએ ઐ ઇબ્ને મુરતઝા-તજહીઝ[1] કૈસી કબ્ર કુજા ઓર દફ્ન કુજા

ખંદકમેં કમ હુવા હૈ કોઇ કાએનાતમેં
ખંદકમેં લાશ બાપકી બેટે ફેરાતમેં. ૩૭

યેહ સુનતેહી મસનદપે તડપને લગે સરવર-રોએ બહોત ઓર ઉસસે યેહ કેહને લગે રોકર
અબ મનઝિલે મકસૂદકો જ્ન વ્હાંસે બેરાદર-આગાહ ન ઇસ વાકેઆંહસે હો મેરા લશકર

વોહ તો ગયા સર પીટતા અંદૂહો અલમમેં
આએ શહેદીં રોતે હુએ અહલે હરમમેં. ૩૮

દો ઔર જો મુસલિમકે પેસર આએથે હમરાહ-રોએ ઉન્હેં સીનેસે લગાકર શહે ઝીજાહ
ફિર બૈઠ ગયા ખાકપે ફરઝંદે યદુલ્લાહ-ઝૈનબને યે પૂંછા કે તરદ્દુદમેં હૈ ક્યું શાહ?

એઝાર જો ફીકરેસે દિલે શાહે ઝમન હૈ
ફિર ચલીએ યહાંસે અભી નઝદીક વતન હૈ. ૩૯

કુબરા પોકારતીથી કે સુગરાકી ખૈર હો-યા રબ મરીઝે એકસાં તનહાકી ખૈર હો
મુસલિમકી બેટી કેહતીથી બાબાકી ખૈર હો-ગુરબતમેં કાસેદે શહે વાલાકી ખૈર હો

હૈ હૈ વતનસે આનકે વો લુટગએ નહો
ભાઇ મેરે પેદરસે કહીં છુટ ગએ ન હો. ૪૦

છાતનેમેં બડહકે શાહસે ઝૈનબને યેહ કહા-ભૈયા મુઝે બતાઓતો રોનેકી વજહ ક્યા?
ફરમાયા શાહને કે બહન કહર હો ગયા-બેટોં સમેત કત્લ હુવા ઇબ્ને અંમ મેરા

મુસલિમસે કૂફીયોંને બડી બે વફાઇ કી
ગાડી ન લાશ ભી મેરે મઝલૂમ ભાઇકી. ૪૧

કેહદો સોકૈના દુખ્તરે મુસલિમકે પાસ જાય-છાતીસે જબ વોહ પીટે તો યેહ સરપે ખાક ઉડાય
કુબરા બરાબર ઉસકે ઝમીંપર પછાડેં ખાય-બાપ ઉસકા મરગયા હૈ ગલેસે ઉસે લગાય

હમભી ખુદાકી રાહમેં અબ કત્લ હોયેંગે
એક દિન ઇસી તરહ હમેં સબ મિલકે રોયેંગે. ૪૨

યે સુનકે છાતીયોંકો લગે પીટને હરમ-ચિલ્લાઇ રોકે ઝવજએ મુસલિમ કે હૈ સેતમ
મારા ગયા સફરમેં ગોલામે શહે ઓમમ-ફરયાદ હૈ કે રાંડ હૂઇ મૈં અસીરે ગમ

સદમે અજલ કે તીન દમોંપર ગોઝર ગએ
વારિસ ભી મરગયા મેરે બચ્ચે ભી મર ગએ. ૪૩

ગુલ સુનકે આએ ખૈમેમેં અબ્બાસે નામવર-દેખા બહન તડપતી હૈ સરનંગે ખાક પર
દિલ ગમસે ટુકડે હો ગયા રોયે ઝોકાકે સર-બોલે કરીબ આકે ખુદા પર કરો નઝર

સમઝેંગે ઉનસે કાતેલે મુસલિમ નઝરમેં હૈ
પીટો ન સર કે સૈયદે વાલા સફરમેં હૈ. ૪૪

વા બસ્તાહ જીસકે દમસે હો ઉસકા રહે ખેયાલ-લાઝિમ નહીં તુમ્હેં કે ભરે ઘરમેં ખોલો બાલ
હમ સબ ગોલામ જીનકે હૈં દેખોતો ઉનકા હાલ-મંગો દોઆં જહાંમેં રહે ફાતેમાકા લાલ

૧ કફન દફનની ક્રીયાનો સામાન.

લાઝિમ હઈ તુમકો સબ કે, દુનયામેં નામહો
ઉસકા ઝહે શરફ કે, નેસારે એમામ હો. ૪૫

શૌહર તુમ્હારા સાહેબે ઈઁજ્જત થા અઈ બહન–હુલ્લે મિલે બેહિસ્તમેં પાયા ન ગર કફન
ઝખ્મોંકે બદલે હાથ લગા, ખુલ્દકા ચમન–હમસાયએ રસૂલ મિલા ગો છુટા વતન
રાઝી અલી હેં શાદ ખુદાકા હબીબ હે
માંગો દોઆ કે હમકો યેહ દૌલત નસીબ હો. ૪૬

મુસલિમકા ખૂં જો રાહે ખુદામેં હુવા સબીલ–પોંહચ્યા કેનારે કૌસરો તસનીમો સલસબીલ
તાઇદે ઝુલજલાલસે રતબા હુવા જલીલ–આકીલ કમાલ થા પેસરે હઝરતે અકીલ
સમઝો ન યેહ સફરકી તબાહીમેં મરગયા
ઝિંદાહ હઈ વોહ જો રાહે એલાહીમેં મરગયા. ૪૭

સમઝાતેથે બહનકો યેહ અબ્બાસે નામવર–રોતેથે સર ઝોકાએ હુએ શાહે બહરો બર
મુસલિમકો યાદ કરકે હરમ પીટતેથે સર–બેટી પોકારતીથી કે હઈ હઈ મેરે પેદર
તુમ બિન હમારી ઝીસ્તકી સૂરત બિગડ ગઈ
બેટોંકો સાથ લેગએ બેટી બિછડ ગઇ. ૪૮

મુસલિમકી ખબરસે યેહ હુવા ખૌફ દિલોંપર–છુપ છુપકે ઉસી શબકો રવાના હુએ અકસર
યા, થે કહી ખઈમે કહીં પાલે કહીં બિસ્તર–યા, તીન પહર રાતમેં ખાલી હુવા લશકર
તા શામ તો સબ યાવરે સુલતાને ઝમનથે
ઝાહેર જો હુઇ સુબ્હ તો હફતાદો દો તન થે. ૪૯

મરસેયાહ તીસરા હઝરત એમામ હોસયન અહસાતવીં મનઝિલ “કસરે મોકાતિલ” જીસકો મનઝિલે અશરાફભી કેહતે હંય વહાં જનાબે હૂરકી મોલાકાત ઓર ઉસકે સયરાબ કરનેકે હાલાતમેં.

શેહને સફર એરાકકો કાઅબેસે જબ કિયા–જબને ઝેયાદને વહીં હૂરકો તલબ કિયા
ઓર ઉસકો સરગરૂહે[1] સેપાહે અરબ કિયા–ખલવતમેં બઈઠકર યેહ કલામ ઉસસે તબ કહા
દેખ આર સિમ્તકો ન રવાના વોહ શાહ હો
તૂ સદ્દેરાહે[2] સિમ્તે રેસાલત પનાહ હો. ૧

હૂરને ચુને હઝાર સવારાંને નઈઝેદાર–એક એક ગંરકે લોહેમેં એક એક શેહ સવાર
જંગ આઝમૂદાહ કૈનકે મઈદાને કારઝાર[3]–બરકે જહિંદાહ થે તહે રાં ઉનકે રાહવાર
હરચંદ સબ હઝાર જવાંથે શોમારમેં
એક એક પર છુટા હુવા દો દો હઝારમેં. ૨

૧ સરદારી. (સેનાધિપતી) ૨ રસ્તાને રોકવું. ૩ લડાઇ જંગ.

હુંર વકતે સુબ્હ દૂસરે દિન શેહરસે ચલા--લેતા નેશાન લશકરે શબ્બીરે બરમલા[૧]
વકતે ઝવાલ[૨] આયા જો નઝદીકે કરબલા–લોહા બદનપે ગરમીએ ખુરશેદસે[૩] જલા

શિદ્દત જો તશનગીકી હુઇ ખાસો આમ પર
દો પહરકો મોકામ કિયા એક મકામ પર. ૩

જૂયા[૪] ભી આબ લશકરે હુંર ખુબસા[૫] હુવા–ચાહા બહોત મિલા ન નેશાં બહરો[૬]ચાહકા[૭]
ખુશકીમેં મારે પ્યાસકે જી ડૂબને લગા–કતરા૦ હરએકકો દુરે નાયાબ હો ગયા

રાકિબ[૮] જો ઉનકે થકગએ સબ દેખ ભાલકે
ઘોડેભી હાંપતેથે ઝબાનેં નેકાલકે. ૪

ફોજે હોસઈનકા ભી ઉસી દિન હુવા વરૂદ[૯]–નાગા૦ સપાહે કુફ્રકે નઈઝે હુએ નમૂદ[૧૦]
શેહકે રફીક[૧૧]ને કહી તકબીર[૧૨]પઢહ દોરૂદ[૧૩]–કેહને લગા તબ ઉસસે વો૦ કાને[૧૪]સખા[૧૫]વોજૂદ

હરચંદ ઝિક્રે હક તુઝે લાઝિમ મોદામ[૧૬] હઈ
તકબીરકા બતા તૂ યહાં કયા મકામ હઈ ? ૫

અર્ઝ ઉસ રફીકે શાહને કી હાથ બાંધકર–કૂશ રહા કરીબ કે નખ્લ[૧૭]આતે હઈ નઝર
ઉસં ગર્મરૌ ને સીનેસે એક આહે સર્દ ભર–ફરમાયા ભાઇ તુજકો મોફસ્સલ[૧૮]નહીં ખબર

વરગેમેં અબતો આન ઘિરે હઈ સવારોંકે
નઈઝે યે૦ સર બુલંદ હઈ વહાં નઈઝા દારોંકે. ૬

ઇતનેમેં હુરને આ, મએ લશકર કિયા સલામ–લઈકિન તમામ મુઝતરીબુલ[૧૯]હાલો તશ્નાકામ
દેકર જવાબ લુત્ફસે શાહને દિયા કલામ–તુમ લોગ બેહવાસ હો કયૂં ? ઇસકદર તમામ!!!

હુરને કહા કે યહાં કોઇ ચશ્મા૦ ન ચાહ હઈ
ઓર તશ્નગીસે હાલ સભોંકા તબાહ હઈ. ૭

હઝરતને અપની ફોજકે જાનિબકો મુંહ ફિરા–સક્કાએ અહલે બઈતકો બુલવાકે યું કહા
મશકીઝહાએ આબકો લાઓતો જલ્દ જા–ઉટોંપે મશ્કેં હોવેં તો ઉટોંકો દો બિઠા

હુરકી તમામ ફૌજમેં અબ કહતે[૨૦]આબ હઈ
પાની પિલાઓ જલ્દ કે કારે સવાબ હઈ. ૮

અબ્બાસને યે૦ કી અર્ઝ કે અઈ શાહે બહરોબર–યહાં પાની દૂર દૂર તક આતા નહીં નઝર
હઝરતકે છોટે છોટે જો હઈ દુખતરો પેસર-પાની બગઈર જાએંગે ઇસ ધૂપમેં વો૦ મર

મશકીઝહાએ આબ ન ફિર હાથ આએંગે
ઇનકો પિલા દિયા તો ઉન્હેં કયા પિલાએંગે. ૯

---

૧ સામને મોકાબેલેમેં. ૨ નમતો પહોર-બાર વાગ્યા પછીનો ટાઇમ. ૩ સુરજથી. ૪ તપાસ કરી. ૫ બહૂજ. ૬ દરયો. ૭ કુવો. ૮ ઘોડેસ્વાર. ૯ આવ્યા. ૧૦ દેખ્યા. ૧૧ દોસ્ત. ૧૨ અલ્લાહો અકબર. ૧૩ અલ્લા હુમ્મ સલ્લે અલા મોહમ્મદ વ આલે મોહમ્મદ. ૧૪ ખાણ. ૧૫ સખાવત. ૧૬ હમેશા. ૧૭ ખજુરના ઝાડવાઓ. ૧૮ ખોલાસાવાર. ૧૯ બે ચયન–પરેશાન. ૨૦ કાળ.

હઁઝરતને મુસકરાકે[1] કહા તબ તો યા અખી–યે સોંચ મત કરો ઇન્હેં પાની પિલાઓબી
કુછ ફ્કિ દિલમેં લાઓ ન મેરે ખ઼યાલકી–રદ્દે સોવાલ કરતે નહીં હંઈ કબી સખી

અઈ ભાઇ તૂ સમઝ તો સહી બા તમીઝ હઈ
નાનાકે કલમાં ગોયોંસે પાની અંઝીઝ હઈ ? ૧૦

ગો જાનતા હૂં હંઈ મેરે હમરાહ શીર ખ઼ાર[2]–હોતી હઈ પ્યાસ મૌસમે ગરમામેં બે શોમાર
લઈકિન કરીલે[3] હાલ હઈ હર વકતે કિર્દેગાર–કિસમતમેં તશનગી હઈ તો કયા અપના ઇખ઼તેયાર?

એક દિન ખ઼ુદાકી રાહમેં સબ ઘર લુટાએંગે
હંઈ હમ તો વોં કે ચશમએ કૌસર લુટાએંગે. ૧૧

સક્કાએ અહલે બઈતને સુન શાહકા કલામ–મશકીઝે જીનપે થે વોં બિઠાએ શુતુર તમામ
તકસીમ અપને હાથસે કરને લગે વોં જામ–થા ગિર્દા પેશ સાકીએ કૌસરકે ઇઝદેહામ[4]

તકસીમ ફર્દેફર્દકો[5] વહાં આબ કર દિયા
ઘોડોં તલકકો પાનીસે સઈરાબ કર દિયા. ૧૨

પાનીસે ફૌજે હુર હુઈ સઈરાબ જીસ ઘડી–સિબ્તે નબીને બાત યોં આહિસ્તાંસે કહી
કયા વજહ ? તૂ જો કૂફેસે આયા હઈ અઈ જરી[6]–ઓર સરકશાંને કૂફા તેરે સાથ હંઈ સબી

પઈદા હઈ સાફ યોં તેરે લશકરકે ઢંગસે
જઈસે કોઇ નેકલતા હઈ સામાને જંગસે. ૧૩

તબ હુરને અંર્ઝ કી કે શાહે અંર્શે એહતેમામ–ભેજા હઈ મુઝકો હાકિમે કૂફાને ઇસ મકામ
ઓર કેહ દિયા હઈ યોં કે મિલેં જીસ જગેહ એમામ–વ્હાંસે ઉઠાને દીજીયો મત ઉનકો એક ગામ[7]

ઓર સિબ્તે મુસ્તફાકી વહાં ખ઼ઈમા ગાહ હો
જીસ સરઝમીન પર કે ન આબો ગેયાહ[8] હો. ૧૪

બરહમ[9] હુએ યોં સુનતેહી શેહકે રફીકો યાર–હઁઝરતને ઉનકો રોક કે હુરસે કહા પોકાર
જીસકી તલબમેં લિખતે હંઈ મકતૂબ બારબાર–ઉસસે સોલૂક કરતે હંઈ યોં !!! અહલે રોઝગાર

સય્યદ હૂં ઓર એમામ હૂં આલી વકાર હૂં
યા કુછ અમીરે કૂફેકા તકસીરવાર હૂં ? ૧૫

મંઈ બે વતન હૂં ઓર વતન મુઝસે દૂર હઈ–મુજકો જો ઘેર તૂ તો મેરા કયા કોસૂર હઈ ?
યે ગુફતગો તો સાફ મોરવ્વતસે દૂર હઈ–મેહમાન હૂં મંઈ ખ઼ાતેરે મેહમા ઝરૂર હઈ

ઇસદમ મેરે ખ઼યાલકા દિલ હોલ ખાતા હઈ
કોઈ ભલા ઘર આએ હુએકો સતાતા હઈ ? ૧૬

તબ હુરને કી યોં અંર્ઝ કે અઈ શાહે બહુરોબર–વલ્લાહ ઇન ખ઼તૂતકી મુજકો નહીં ખ઼બર
કીસે[10] ખ઼તોંકે શેહને જો દિખલાએ ખોલકર–કરતે[11] હયાસે હુરને ઝોકાયા તબ અપના સર

---

૧ હસીને (સ્મીત હાસ્ય કરીને.) ૨ દુધ પીતા (ધાવણા.) ૩ ગ્રામીન. ૪ ભીડ–ટોળું. ૫ એકે એકને (તમામને.) ૬ દિલેર હિમ્મતવાન. ૭ પગલું. ૮ ઘાસ. ૯ ગુસ્સો. ૧૦ કોથળી. ૧૧ બહુજ.

હુરને કહા યેહ ઉસ શાહે બરના[1] વ પીરસે
મંઈ સરકશી કરૂંગા ન હુકમે અમીરસે. ૧૭

અનસબ યેહી હઈ કૂફેકો અબ ચલીએ યા એમામ–મંનઝૂર યેહ નહીં તો યહીં કીજીએ મકામ વલ્લાહ તુમ એમામ હો હંમ સમકે, લા કલામ–મજબૂર હુકમે હાંકેમે કૂફાસે હઈ ગોલામ

મનઝૂર જંગ હઈ ન મુઝે કુશતો ખૂંન હઈ
ફિરના પર આપકા મેરે હંકમેં ઝબૂન[2] હઈ. ૧૮

સિબ્તે નબીકો આગયા એંક બારગી જલાલ–ઝહરાકે લાલકા હુવા ચેહરા તમામ લાલ ફરમાયા રોકનેકા મેરે ગર કરે ખેયાલ–વલ્લાહ તેરી ઓર તેરે લશકરકી કયા મજાલ?

મુઝકો નહીં કુંબૂલ યહાં ઈંઈમા ગાહ હઈ
દેખૂં તો, કૌન આજ મેરા સદ્દે રાહ હઈ? ૧૯

જબ હુરમેં ઓર એમામમેં અઈસા સોખૂન હુવા–એક તહલેકાહ[3]સા ફૌજે હોસઈનીમેં પડ ગયા પેહલે ઝહીરકીંન ને નઈઝા અંલમ કિયા–હંઝરતને ઉસકો રોક કે ઇસ તરહંસે કહા

બેહતર યેહી હઈ જંગમેં જીતની દરંગ[4] હો
ભાઈ મેરે તરફસે ન આગાઝે જંગ હો. ૨૦

અકબરભી ઓર કાંસેમો અંબ્બાસે નામવર–થે ઈસતાદાહ મહૂંમેશોંકે ગિર્દ એક દિગર હુરકી ભી ફૌજ મુસતઇદે જંગથી ઉધર–પરચમ ઉડા દિયેથે નેશાનોંકો ખોલકર

થોડીસી ફૌજ સિબ્તે મોહંમ્મદકી જાનકે
નઝદીક આ ખડી હુઇ નઈઝોંકો તાનકે. ૨૧

ઘોડેકો છેડ આગે બડહે શાહે ખુશ સેફાત–હુરનેભી ડાલા બે અદબાના એનાંપે હાથ કી અંર્ઝ ઇસતરહંસે કે અઈ શાહે નેકઝાત–ઘોડા બડહાઇએગા તો બેહતર નહીં હઈ બાત

હુરસે કહા એમામને ચઈને બ્બર જબીન હો
જા ગંમમેં તેરે માં તેરી માતમ નશીન હો ૨૨

સિબ્તે નબીને માદરે હુરકા લિયા જો નામ–ફર્તે[5] ગંઝબસે હુરકા બદન કાંપ ઉઠા તમામ કી અંર્ઝ બસ કુછ ઓર ન કહીએગા યા એમામ–ઇસ વકત મંઈને આપકો રખખા હઈ થામ થામ

તુમને બુરા કહા મંઈ તુમ્હેં કયા બુરા કહૂં!!!
ગંઈરઝ દોરૂદ ફાતેમાહ કે હંકમેં કયા કહૂં!!! ૨૩

આતા ઝબાંપે જીસકી મેરી માંકા નામ અગર–યા સિબ્તે મુસ્તફા મંઈ ન રખતા બદનપે સર ઓર જાએ દમ ઝદન નહીં કુછ ઇસ મકાંમ પર–અલબત્તાહ હઈ અંઝાબે જહન્નમકા મુઝકો ડર

પર જબ યેહ ગુફતગો હુઇ હુર ઓર એમામસે
દોનોં તરફસે ખિંચ ગઈ તેગેં મેયાનસે. ૨૪

૧ જવાની. ૨ ખરાબી. ૩ હલાકતના જેવું. ૪ વાર લગાડવી.* જા તારી માં તારા ગમમાં બેસે. આ અરબમાં સખ્ત કલામ છે * ૫ બહુજ.

ઝઈનબને જબકે પરદએ મહૅમિલસે કી નેગાહ–દેખા કે ગિર્દ ભાઇકે હઈ કસરતે સેપાહ
ઓર હુરકે હાથમેં હઈ એનાને સમંદે[1] શાહ–બેટોંસે બોલીં હઝરતે ઝઈનબ બ અશ્કો આહ
વ્હાં ફોજમેં ખડા હુવા ઝહરાકા લાલ હઈ
તુમ વ્હાં ખડે હુયે હો, કિધરકો ખેયાલ હઈ? ૨૫

વ્હાં ક્યૂં ખડે હુએ હો વહાં જાકે હો ખડે–આએ હો તુમ તો કરકે એરાદે બડે બડે
અઈસા નહો યેઠ ફોજ મેરે ભાઇસે લડે–પેહલે તુમ્હારી તેગ મંઈ વારી ગઈ પડે
ભાઈકી ઝિંદગી હો મેરી ઝિંદગી ન હો
ઓર તુમ ભી કામ આઓ તો શરમીંદગી ન હો. ૨૬

ઓર અપને મામૂં જાનકી ખિદમતમેં દો પયામ–ભાઇ ખુદાકે વાસતે શીરીં કરો કલામ
હુરકો બહોત બહોત કહો જાકર મેરા સલામ–કહીઓ કે જા તૂ મુત્તસેલે[2] બાહરે એમામ
પરદાઠ નશીન બીબીયાં સબ હોલ[3] ખાતી હઈ
તુઝકો બહન હોસઈનકી ઝઈનબ બુલાતી હઈ. ૨૭

ઝઈનબકે દોનોં લાડલે વ્હાંસે હુએ રવાં–ઘોડે ઉડાકે આએ કરીબે શહે ઝમાં
મામૂંકો દે પેયામ કિયા હુરસે યેઠ બયાં–પેહચાનતા હઈ તૂ હમેં ? કી અર્ઝ ઉસને, હાં
ઝઈનબકે લાલ, ભાનજે સિબ્તે નબીકે હો
જાઅફરકે પોતે ઓર નવાસે અલીકે હો. ૨૮

તબ દોનોં શાહઝાદોંને હુરસે કિયા કલામ–તુઝસે હમારી વાલેદાઠકો હઈ ઝરૂર કામ
હુરને કહા, ચલો બસરો ચશ્મ યેઠ ગોલામ–આયા કરીબે મહૅમેલે ઝઈનબ, વોઠ નેકનામ
બોલા કે અઈ બહન શહે આલી મકામકી
ખિદમતમેં બંદગી હો પઝીરા[4] ગોલામકી. ૨૯

તબ દુખતરે અલીને કીયા હુરસે યેઠ ખેતાબ–દુનયામેં પાસે ખાતિરે મેહમાન હઈ સવાબ
ઉસકો મેટાકે, દોગે મોહમ્મદકો કયા જવાબ ?–સય્યદ અયાલદાર એમામ ઇબને બૂ તોરાબ
લિખ લિખ ખેત ઇશતેયાકકે ઘરસે બુલાતે હો
અઈ ભાઇ ફિર મોસાફિરોંકો ક્યૂં સતાતે હો ? ૩૦

તૂ મુઝકો જાનતા હઈ કે બેટી અલીકી હૂં–ઝહરાકી જાઇ ઓર નવાસી નબીકી હૂં
સબ ભાઇયોંમેં એક મંઈ આશિક ઇસીકી હૂં–તાલિબ શબાના રોઝ મંઈ ઇસકી ખુશીકી હૂં
ખોએગા વોઠ બતૂલકે આરામો ચઈનકો
વલ્લાહ જો સતાએગા ભાઈ હોસઈનકો. ૩૧

અઈ હુર અગર હુવા હો યેઠ હુકમે અમીરે શામ–કૂફે તલક જો આએ તો મહૅબૂસ[5] હોં એમામ
સરવરસે દરમયાન ન લાઓ કોઈ કલામ–લેજાઓ મેરે બેટોંકો કર કઈદ ઉસ મકામ
મહૅઝૂં કિસી તરહ ન શહે બે નઝીર હોં
મુઝકો કબૂલ હઈ મેરે બેટે અસીર હોં. ૩૨

૧ તે ઘોડો જેનો રંગ પીળો અને પુંછડું કાળુ યાને બાદશાહી ઘોડો. ૨ કોઈની કને જવું. (પ.સે) ૩ ડર. ૪ કબુલ. ૫ કયદ.

મુઝકો યેહી હૈ ખૌફ કે હોયે ન કુશ્તે ખૂં—ઇસ વક્ત જો કૈલકે હૈ ભલા કિસસે મૈં કહૂં
મનઝૂર હો તો હાકિમે કૂફા કને ચલૂં—પરદેકે પિછે બૈઠકે કુછ ગુફ્તગો કરૂં
માઅલૂમ તો કરૂં કે ભલા કિસ ગોનાહ પર
બેદાદ હૈ યેહ સિબ્તે રેસાલત પનાહ પર. ૩૩

મુઝસે સોકર્ઈના કરતીથી હૈદરમેં યેહ કલામ—મેહમાનીયોંકે કૂફેમેં ખાએંગે અબ તઆમ
પોંહચેંગે જાકે તા દરે કૂફા જો અહલે શામ—બાબાકે ગિર્દ લોગોંકા હોવેગા અઝદહામ
તુમ લોગોંને સલામ કિયાથા જો ભાઇકો
સમઝીથી મૈંભી આએ હૈં યેહ પેશવાઇકો. ૩૪

સો માજરાહી ઔર હૈ અબ ઇસિ મકામ પર—તૂનેભી હાથ ડાલ દિયા થા લગામ પર
નૈઝે ઓઠાએ લોગોંને આલી મકામ પર—બલવાએ આમ કરલિયા અપને એમામ પર
ઇઝા ન દો મૈં આપ ફલકકી સતાઇ હૂં
મુઝસે ડરો મૈં ફાતેમા ઝહરાકી જાઈ હૂં. ૩૫

હોગા લહૂમેં લાલ ઝરા ગર અલીકા લાલ—મુઝકો કસમ ખુદાકી મૈં ખોલૂંગી સરકે બાલ
આએગા તુમ સબોંપે અભી કહરે ઝુલજલાલ—મકબૂલે કિર્દગાર હૂં ગો હૂં શિકસ્તા હાલ
ગુસ્સેમેં આકે માંકા અગર અપની નામ લૂં
મૈં કિબરેયાકે અર્શે મોઅઝ્ઝમકો થામ લૂં. ૩૬

દિલકાં રસનકા ગરદને હૈદરમેં જબ પડા—કુબ્રે નબીપે ફાતેમા આઈ બ સદ બોકા
સર ખોલનેકા કસ્દ મેરી માંને તબ કિયા—સલમાને આ અલીકે તરફસે ઉન્હેં કહા
ગોશા અગર નેકાબકા ચહરેસે હટ ગયા
યેહ જાનલે કે દફતરે આલમ ઉલટ ગયા. ૩૭

મૈંભી ઉસીકી બેટીહૂં અૈ હુર યકીન જાન—મકબૂલે કિબરેયા હૈ હમારા યેહ ખાનદાન
ગર જાનતા નહીં હૈ મુઝે, તો, તૂ આજ જાન—ગર બદ દોઆ કરૂં તો ગિરે ફટકે આસમાન
આલે નબી ચૂં દસ્ત તઝલ્લુમ[1] બર આવરંદ
સુક્કાને[2] અર્શ રા બ તઝલઝુલ[3] બર આવરંદ. ૩૮

ઇસિ ગુફ્તગૂસે રેહ ગયા તન હુરકા કાંપ કર—બસ જાં નેસાર હોગયા !!! અલ્લાહરે અસર !!!
હાથોંકો બાંધ બાંધકે ઔર બા દો ચશ્મેતર—હુર ગિરપડા યેહ કેહતા હુવા વ્હાં ઝમીન પર
તૂ દુખ્તરે અમીરે અરબ લા કલામ હૈ
તેરા કલામ સાફ અલીકા કલામ હૈ. ૩૯

શપ્પીરસે યેહ મસલહતન થા મેરા કલામ—ઇસ વાસતે કે વ્હાંપે ખડીથી સેપાહે શામ
રખતા અગર એમામકો ઇતના ન થામ થામ—મશહૂર ના રસાઓંમેં હો જાતા હુરકા નામ
ખા પીકે સો રહે જૂહીં ફૌજ ઇસ ગોલામકી
જાવેં વહાં જીધરકો હો મરઝી એમામકી. ૪૦

૧ ઝુલમના સબબથી રોવું. ૨ રેહવાવાળા. ૩ ડગમગાવવું કંમપાવવું.

હો હોકે શાદમાં ઉસે ઝૈનબને દી દોઆં—અૈ હુૈર જઝાએ ખૈર તુઝે દે મેરા ખુદા
માઅૅલૂમ કુછ નહીં હૈ તુઝે અપના મરતબા—સો અૅનકરીબ હોતા હૈ ઝાહિર વો૦ માજરા

આઝાદ હૈ તૂ, ઇસલિએ હુૈર તેરા નામ હૈ
વલ્લાહ તુઝપે આતેશે દોઝખ હરામ હૈ. ૪૧

યે૦ મુઝૅદા૦ સુનકે હોગયા દિલ હુૈરકા શાદમાં—તસલીમ કરકે ફોજકે જાનિબ હુવા રવાં
ઝૈનબને અપને ભાઇકો બુલવાકે ઉસ મકાં—હુૈરસે જો કુછ કલામ હુવાથા કિયા બયાં

ઉસદમ મલાલ ખાતેરે શબ્બીરકા ગયા
નાગા૦ નમાઝે ઝોહરકા વકત કિસમેં આગયા. ૪૨

કી, જબ ફરીખે લશકરે હુૈર શેહને ગુફતગૂ—મેં રહાં પડહૂં નામાઝ વહાં પડહ નમાઝ તૂ
તબ હુૈરને અૅર્ઝ કી કે ન હોવેગા યે૦ કભૂ—બરહક તુમ્હીં એમામ હો યા શાહે નેક ખૂં

તુમ લાએકે એમૂરે એમામત મોદામ હો
વલ્લાહ મેરી ફોજકે ભી તુમ એમામ હો. ૪૩

હમ શિકલે મુસ્તફાને અઝાં જીસઘડી કહી—શેહને નમાઝ ફોજકો પડહવાઇ ઝોહરકી
બાઅૅદઝ નમાઝ ખૈમોંકી તરતીબ હો ગઇ—અસહાબે શાહ ખૈમોંમે દાખિલ હુએ સભી

શેહકી સેપાહ દૂરથી હુૈરકી સેપાહસે
દો કૌસકા મોફાસેલા૦ થા ખૈમા ગાહસે. ૪૪

એક પાસે[1] શબ ગુઝીશતા૦ કિયા ફોજે હુૈરને ખાબ—ઉસદમ હુવા સવાર વો૦ ફરઝંદે બૂ તોરાબ
ઉંટોંપે ખૈમે લાદલિએ ખોલકર તનાબ—આહિસ્તગીસે જાતેથે શાહે ફલક જનાબ

વો૦ રાત એક આનમેં તૈ ઇસ કદર હુઈ
દો કોસ ચલને પાએ નથે જો સહર હુઇ. ૪૫

મિલતાથા કોઇ મર્દ મોસાફિર જો સરે રાહ—યું પૂછતેથે ઉસસે બ હસરત શાહે ઝીજાહ
અૈ સાભી કોઇ સહરા હૈ ? અૈ બંદએ અલ્લાહ—એક નહર સેવા જીસમેં હો ચશ્મા ન કોઇ ચાહ

કયા મિલતા હૈ ઉસ દશ્તમેં ? ઓર કયા નહીં મિલતા ?
હમ ઢૂંઢતે હૈ પર યે૦ વો૦ સહરા નહીં મિલતા. ૪૬

વો૦ અૅઝ યે૦ કરતાથા કે સિફતે શાહે લૌલાક—હૈ સખત પુર અંદૂહ વો૦ સહરા તેહ અફલાક
હંસતા હુવા વાં જાએ તો હોજાતા હૈ ગમનાક—સુનતાહૂં વહાં દિનકો ઉડાતા હૈ કોઇ ખાક

વાં રાતકો આતી હૈ સદા સીનાઝનીકી
દરવેશકી મુમકિન હૈ સોકૂનત ન ગનીકી. ૪૭

ઉસજા ન ઉતરતા હૈ ન દમ લેતા હૈ રાહગીર—હૈ શોર કે ઇસ આબમેં હૈ આગકી તાસીર
પ્યાસોંકે લિએ ઇસકી હરએક મોજ હૈ શમશીર—ઇસ તરહ હવા ચલતી હૈ જીસતરહ ચલે તીર

બુઝતી નહીં વહાં પ્યાસ કીસી તશ્ના૦ ગોલૂકી
બો. આતી હૈ ઉસ નહરકે પાનીમેં લહૂકી. ૪૮

---

૧ પહોર (ત્રણ કલાક.)

ઉસ દિનસે તો એક અગ્ને સેતમ દૈજપે છાયા—ખાના કઇ દિન કાફેલે વાલોંને ન ખાયા
રસ્તેમેં અભી થા અસદુલ્લાહકા જાયા—જો ચાંદ મોહર્રમકા ફલક પર નઝર આયા

સબને મહેનો[1] લશકરે શબ્બીરમેં દેખા
મુંહ શાહને આઇનએ શમશીરમેં દેખા. ૪૯

શેહ દાખેલે ખર્ગમા હુએ ફરઝંદકે હમરાહ—મુંહ દેખકે યું કેહને લગીં બિનતે યદુલ્લાહ
યે ચાંદ હઈ કિસ તરહકા? અઈ ફાતેમાકે માહ—ફરમાને લગે રોકે બહનસે શહે ઝીજાહ

સર તંન મેરા ઇસ માહએ પુરગમમેં કટેગા
ઝઈનબ યેઽ મહીના તુમ્હે માતમમેં કટેગા. ૫૦

યેઽ આલે નબીકી હઈ મોસીબતકા મહીના—યેઽ ઝુલ્મકા અંશરાઽ હઈ યે આફતકા મહીના
પોંહચા હઈ ગૈરીઓંકી શહાદતકા મહીના—આખિર હઈ બસ અબ ઉમ્રકી મુદ્દતકા મહીના

યેઽ બારે અમાનત મેરી ગરદનસે ઉતર જાય
હો આતેમે બિલખઈર જો સર તનસે ઉતર જાય. ૫૧

ગરદોંમેં મહે નો જો નોમાયા હઈ યે, હમશીર-ચડહતી હઈ મેરે સરકે યેહી ચર્ખપે શમશીર
ઇસ ચાંદમેં કટ જાએગા સબ લશકરે શબ્બીર—નઈઝા કોઇ ખાએગા કલેજેપે કોઇ તીર

બરછી કીસી જાંબાઝકે પેહલૂમેં લગેગી
શમશીર કીસી શેરકે બાઝૂપે લગેગી. ૫૨

ખઈમેકો જલા દેંગે લુટેંગા ઝરો ઝેવર—ઇસ માહમેં હોંગે ન પેદર ઓર ન માદર
માંઓંસે પેસર છુટેંગે બેહનોંસે બેરાદર—બેવાઽ કઇ સઈદાનીયાં હોવેંગી મોકર્રર

છુડકેંગે સેતમગાર જો રો દેગી સોકઈના
ઇસ માહમેં બિન બાપકી હોએગી સોકઈના. ૫૩

દુલ્હા કોઇ ટાપોંકે તલે હોએગા પામાલ—પીટેગી કોઇ તાઝા દુલ્હન ખોલે હુએ બાલ
તીરોંસે કિસી માંકા જીગર હોયગા ગુરબાલ[2]—નિકલેગી કોઇ કેહતી હુઇ હાય મેરા લાલ

માંઅંસૂઓંકે સોનેકી જગાહ પાએંગી ખાલી
બચ્ચોંસે ભરી ગોદીયાં હો જાએંગી ખાલી. ૫૪

ઇસ અંશરએ અવ્વલમેં ન હોવેંગે બહન હમ—તારીખે સફર હઈ દહુમે માહે મોહર્રમ
અંશરાઽ યેઽ વોઽ અંશરા હઈ કે અઈ ઝઈનબે પુરગમ—જીસ લાલકી આશિક હો વોઽ હોજાએગા બેદમ

દેખોગી ન ફિર મુંહ અલી અકબરસે પેસરકા
અબ શામમેં હોએગા તુમ્હેં ચાંદ સફરકા. ૫૫

ગૈશ હોગઈ સુનકર યેઽ બયાં ઝઈનબે પુરગમ—ખઈમેમેં ઉસી રાતસે બરપા હુવા માતમ
બેદાર રહીં સુબ્હ તલક બીબીયાં બાહમ—ખઈમેકો ઉખેડવાકે ચલે કીબલએ આલમ

આખેર વોહી સહેરા વોહી જંગલ નઝર આયા
થી દૂસરી તારીખ કે મકતલ નઝર આયા. ૫૬

---

૧ નવો ચાંદ (ચાંદરાત) ૨ ચાલણી.

મરસેયાહ ચૌથા મનઝિલ દસવીં "કરબલાએ" મોઅલ્લામેં હઝરત એમામ હોસયન. અ. કા નોઝુલ ઓર ઝમીને કરબલા કી સેફ્ત ઓર હકીકતકે બયાનમેં

જબ શાહકી સફરકા ઝમાના ગુઝર ગયા—સહેરાએ કરબલામેં અલીકા પેસર ગયા
જંગલ તમામ ગુલ્દકે ફૂલોંસે ભર ગયા—અઈસી હવા કુછ આઇ કે ગુલગૂં[1]ઠહરગયા
સરકા ન ઉસ ઝમીંસે કદમ ખૂશ ખેરામકા[2]
ગરદન ફિરાકે તકને લગા મુંહ એમામકા. ૧

માથે પે હાથ ફેરકે બોલે શહે એમમ—ક્યૂં ચલતે ચલતે થમ ગયા? અઈ અસ્પે તેઝદમ
બોલા સમંદ[3] ગંમસે શહે આસમાં હશમ—મૌલા પકડ લિયે હઈ ઝમીંને મેરે કદમ
ક્યા બસ ચલે કે મૌત ગેલૂગીર હોગઇ
યાંકી તો ખાક પાંઉંકી ઝનજીર હોગઇ. ૨

જીસ દિનસે હઈ સવારીએ આકામેં ખાનાઝાદ[4]—તકસીર, કી કભી નહીં હઝરતકો હોગા યાદ
જીન્નો બશર સમઝતે હઈ મુજકો પરીન ઝાદ—હૈદરને મેરી પુશ્તપે અકસર કિયા જેહાદ[5]
ઉડતા ફિરા મંઇ જબ કદમ આએ રકાબમેં
ન આગમેં રોકા કભી દમભર ન આબમેં. ૩

દશ્તો[6] જબલકી[7] સઈર મંઇ કરતા રહા મોદામ[8]—અઈસા મલાલ ખીઝ ન દેખા કોઇ મકામ
મુમકિન નહીં કે યહાંસે બડહાઉં મંઇ એક ગામ[9]—ક્યા નામ ઇસ ઝમીંકા હઈ? અઈ સરવરે અનામ
સદમા નહો કિસીપે યહાં યેહ વોહ જા નહીં
હઝરતકો ઇલ્મ હઈ કે મેરી કુછ ખતા નહીં. ૪

ફરમાયા શેહને સચ હઈ તેરી કુછ નહીં ખતા—તૂ આહૂએ ખોતનસે[10] ભી ચાલાક હઈ સેવા
રોકા હઈ હમકો મૌતને અઈ અસ્પે બાવફા-યેહ સરઝમીં હઈ મકતલે ફરઝંદે મુસ્તફા
યહાં કલેમાહ ગો લડેંગે શહે મશ્રકૈનસે
યેહ ખાક સુર્ખ હોએગી ખૂંને હોસઈનસે. ૫

ઝહરા બોકા કરેંગી ખુલે સર ઇસી જગાહ—તડપેંગે દિલકો થામકે શબ્બીર ઇસી જગાહ
રોયેંગે હમકો આલે પયંમબર ઇસી જગાહ—માતમમેં ખાક ઉડાએંગે હૈદર ઇસી જગાહ
થર્રાએગા યે દશ્ત હરમકી દુહાઇસે
ઝઈનબ ઇસી ઝમીનપે બિછડેંગી ભાઇસે. ૬

યેહ બાત કેહકે કાફેલે વાલોંકો દી સદા—બાગોંકો રોકલો કે સફર ખતમ હો ચુકા
ઇસ જાસે બેહતર અબ કહીં મુમકિન નહીં હઈ જા—સિજદોંમેં યાં ઝુકો કે યેહ હઈ અરઝે[11] કરબલા
પ્યાસે શતે[12] ફોરાતકે સાહિલપે[13] આ ચુકે
આગે બડહે ન જાઓ કે મનઝિલપે આ ચુકે. ૭

---

૧ ઉંચા પ્રકારનો ઘોડો. ૨ નાઝુક ચાલ સારામાં સારી ચાલ ચલાવવાળો. ૩ તે ઘોડો જેનો રંગ પીળો અને પુંછડું કાળું હોય. ૪ ઘરનો ઉછારેલો. ૫ કુફ્ફારની સાથે લડાઇ. ૬ જંગલ. ૭ પાહાડ. ની ૮ હમેશા. ૯ કદમ (પગલું.) ૧૦ ચીનની હદમાં એક શેહરનું નામ છે. ૧૧ ઝમીન. ૧૨ નહર (નદી) ૧૩ કાંઠા ઉપર.

ઐ કાફલેવાલો યે૦ ઠહરનેકી જગા૦ હૈ—ખૈમે કરો બરપા યે૦ ઉતરનેકી જગા૦હૈ
દીનદારોકે યે૦ સરસે ગુઝરનેકી જગા૦હૈ—હિમ્મત જો ખુદાદેતો તો યે૦ મરનેકી જગા૦હૈ

ઐસી ન ઝમીં ફિર તહે અફલાક મિલેગી
યેં૦ ખાક વો૦ હૈ જીસ્મેં મેરી ખાક મિલેગી. ૮

ઝૈનબને જબ યે સરવરે દીંસે સોના કલામ—મહમિલસે યૂં પુકારી કલેજેકો થામ થામ
ક્યું ચલતે ચલતે આપને યહાં.રાકલી લગામ ?—ભૈયા ઇધર તો આઓ, યે૦ હૈ કૌનસા મકામ?

બસતી ભી હૈ કોઈ? કે યેહી એક નહર હૈ ?
ઇસ દસ્તે પુર ખતરમેં ઉતરના તો કહર હૈ. ૯

જંગલમેં હૈ બશરકે લિએ સૌ તરહકા ડર—ઉઠતે હૈં બાર બાર બગોલે ઇધર ઉધર
દિન કટ ગયા તો હોએગી શબ કિસ તરહ બસર—લશકરમેં ગુલ રહેગા દરીંદોંકા[1] રાતભર

બચ્ચેભી મારે હૌલકે[2] તર હૈં પસીનેમેં
મેરા તો દિલ અભીસે ઉછલતા હૈ સીનેમેં. ૧૦

ઇસ સર ઝમીંકે ગુલ[3] નઝર આતે હૈં મુજકો ખાર[4]—નશતરસે કમ નહીં રગે જાંકો યે સબઝાઝાર
યે૦ બાદે તુંદ[5] તીરસી[6] હોતી હૈ દિલકે પાર—ઇસ બનકી ખાકસે મેરે ખાતિર પે હૈ ગોબાર

ક્યા રંગ આગે દેખીએ કિસમત દિખાતી હૈ
યાંકી ઝમીંસે ખૂનકી બૂ મુજકો આતી હૈ. ૧૧

લોગો મુઝે બતાઓ યે૦ દરયા હૈ ? યા, સરાબ[7]—કાંસે સરોંકે હૈં ? કે યે૦ હૈં સાગરે હોબાબ?[8]
મૌજોંકો દેખ દેખકે હૈ દિલકો પૈચો તાબ—ડૂબા હૈ કૌન? શોર હૈ કૈસા મયાને આબ

ધારેં લહૂકી મિલગઇ દરયાકી મૌજમેં
લહરેં યે૦ હૈં? કે ચલતી હૈં તલવારેં ફોજમેં. ૧૨

પૂછો કિસીસે મુસલિમે મઝલૂમકી ખબર—તુરબત મેરે ગરીબ મોસાફિરકી હૈ કિધર?
બચ્ચોંકે ઉસકે ક્યા યહીં કાટે ગએ હૈં સર?—લાશેં બહાદિએ ઇસી દરયામેં ? ખેંચ કર

રંજો, ગમો, અલમકી ગદા દિલપે છાઇ હૈ
અમ્માંકી પીટનેકી સદા મુજકો આઇ હૈ. ૧૩

યૂં નહરકી તરાઇમેં હૈ કોઈ નૌહા૦ગર—મરતા હૈ જીસ તરહસે કિસીકા જવાં પેસર
સાફ આતી હૈ સદા કે ફેદા તુઝપે હો પેદર—યાં સોએગા તૂ ઐ મેરે ગમ્બાસે નામવર

વસવાસકા મકામ હૈ જાગા૦ કલકકી હૈ
પેહચાનતી હૂં મૈં યે૦ સદા શેરે હકકી[9] હૈ. ૧૪

ગશ ખાકે અબ મૈં કેહતી હૂં મુઝમેં નહીં હવાસ—અબ્બાસકો બુલાઓ કે આએં બહનકે પાસ
અસગર બિલક રહા હૈ સોકૈનાકો હૈ હેરાસ[10]—ખૈમે યહાં હોએ તો હૂએ ઝીંદગીસે યાસ

નકશા વો૦ ફિરગયા મેરી ચશ્મે પુર આબમેં
ઐસાહી દસ્ત થા જીસે દેખા થા ખાબમેં. ૧૫

૧ ફાડીખાનારા જાનવરોનો. ૨ ડરવાથી ૩ ફુલ. ૪ કાંટા. ૫ સખત હવા આંધી. (વંટોળીયાની હવા) ૬ તીર જેવી. ૭ ઝંઝવાનું પાણી (મૃગજળ) ૮ પરપોટા. ૯ હજરત અલી અ. ની. ૧૦ ડર.

આંખોંમે અશ્ક ભરકે યે૦ બોલે શહે ઝમન-ઉતરો યહીં કે ખોફકી જગા૦ નહીં બહન
યે૦ નહરે "અલકંમા૦" હૈ યે૦ હૈ કરબલાકા બન—આએ ઇસીકે શૌકંમેં હમ છોડકર વતન

રેહનેમેં ઇસ જગે૦ કે ઝરર[1] ક્યા ફકીરકા
ખૈમા. યહાં હુવાથા જનાબે અમીરકાં. ૧૬

કુચ માલો ઝર નહીં કે તલફકા[2] હો જીસ્કે ડર—યકસાં હૈ એ વતનકે લિયે શેહરો દસ્તો દર
મિસકિન યેહી ઝમીં હૈ યેહી એ ઘરોંકા ઘર—ક્યા જાનેં ઇસ મકાંમસે હો કિસ તરફ નઝર

ઇનસાંકો ચાહીએ કે ગોનાહોંસે પાક હો
શાયદ હમારી ખાક ઇસી બનકી ખાક હો. ૧૭

યે૦ સુનકે બિન્તે ફાતેમા૦ ને કી જેગરસે આહ—બોલીં યે૦ કરબલા હૈ તો લો હમ હુએ તબાહ
હૈ હૈ હોસૈનકો ન મિલેગી કહીં પનાહ—ડૂબેગા બહરે[3] ખૂંમેં દોઆલમકા પાદશાહ

સરપર ઉડાઓ બીબીયો ઇસ સર ઝમીંકી ખાક
શીશેમેં રખગએ હૈ મોહંમ્મદ યહીંકી ખાક. ૧૮

બોલે ફરસકા[4] રોકકે શાહે ફલક વકાર—મનઝિલપે હમ પહોંચ ગએ અહેસાને કિર્દગાર
આગે ન અબ બડહાએ કોઇ વ્હાંસે રાહવાર[5]—યે૦ વો૦ ઝમીં હૈ જીસકે લિએ દિલ હૈ બેકરાર

કુરબાન ઇસ મકાને સઆદત નેશાનકે
પાયા દરે મોરાદ બડી ખાક છાનકે. ૧૯

ઉતરો મોસાફીરો કે સફર હો ચુકા તમામ—કૂચ અબ ન હોગા હશ્ર તલક હૈ યહીં મકામ
મકતલ યેહી ઝમીં હૈ યેહી મશહદે એમામ—ઉંટોંસે બાર ઉતારકે બરપા કરો ખેયામ[6]

બિસ્તર લગાઓ શૌકસે ઇસ અરઝે[7] પાક પર
છિડકા હુવા હૈ આબે બકા વ્હાંકી ખાક પર. ૨૦

મિસ્લે ઝમાને ખુલ્દ મોસફ્ફા હૈ યે૦ ઝમીં—સાતોં ફલકસે ઓજમેં આલા હૈ યે૦ ઝમીં
રૂએ ઝમીંપે અર્શે મોઅલ્લા હૈ યે૦ ઝમીં—ફિરદૌસકા ખિંચા હુવા નકશા હૈ યે૦ ઝમીં

ઇસિકે મકીં ન હોંગે પરાગંદા૦ નશ્રમેં
એ સર ઇસી ઝમીંસે હમ ઉઠેંગે હશ્રમેં[8]. ૨૧

મરગુબે[9] તબઅ[10] હૈ યે૦ ઝમીને ફલક જનાબ—હોએગા ઇસકી ખાકપે ફરઝંદે બૂતોરાબ
હૈ ઇસિ તરેહ યે સારી ઝમીનોંમેં ઇનતેખાબ જીસ તરહ ઝી શરફ હૈ સેતારોંમેં આફતાબ

મરના લિખ્ખા હુવા હૈ યહીં સર નવિસ્તમેં
જાએગા હાથોં હાથ યે૦ તબર્રુક બેહિસ્તમેં. ૨૨

સિજદે કરેંગે જીસપે મલક વો૦ ઝમીં યે૦ હૈ—જીસપર ખુદા હૈ નકશે શેફા વો૦ નગીં યે૦ હૈ
બતહા૦ યે૦ હૈ મદીનએ અરબાબે દીં યે૦ હૈ—કાઅબા યે૦ હૈ નજફ યે૦ હૈ ખુલ્દે બરીં યે૦ હૈ

થી ઇસ ઝમીંકી કદ્ર રસૂલાને પાકકો
આંખોંસે સબ લગા ગએ હૈ વ્હાંકી ખાકકો. ૨૩

૧ નુકશાન. ૨ તબાહ થઈ જવાનો ખોવાઈ જવાનો. ૩ દરયો. ૪ ઘોડો. ૫ ઘોડો ૬ ખયમાઓ. (તંબુઓ) ૭ ઝમીન. ૮ કેયામતમાં. ૯ પસંદ પડી ગએલું ૧૦ તબીયતને

દુઝદનસે ઇસકે અંશરફીએ મેહરે ઝર્દ હઈ–મિટ્ટી તેલા[1] હઈ નુરઅંએ અકસીર ગર્દ[2] હઈ
ગિર્દે[3] સફેંરકી આગકો પાની યે સર્દ હઈ–મહેંલે બસર હઈ દારએ અંદુહો દર્દ હઈ.

ઝિંદે અલમસે બચતે હઈ મુર્દે ફેશારસે[4]
આંખોમેં નૂર આતા હઈ ઇસકે ગોબારસે. ૨૪

ખાક ઉસકે દિલમેં હો જીસે ઇસિ ખાકસે ગોબાર–મુજરિમભી[5] ઇસિકે ફઈઝસે ઉઠેગા રસ્તગાર[6]
પડજાએ જીસકે જીસ્મપે ખાક ઉસકી એકબાર–સાએસે ઉસકે આતેશે દોઝખ કરે ફેરાર[7]

યું દૂર હોં ગોનાહ સબ ઇસ નેકબખ્તસે
પત્તે ખેઝાંમેં ગિરતે હઈ જઈસે દરખતસે. ૨૫

કામ આએગી લહદમેં યેહ હંગામે દર્દોયાસ–ઇસ ખાકસે બનેગા કફન નૂરકા લેબાસ
તસબીહ ઇસકી કબ્રમેં હોએગી જીસકે પાસ–સો સો તરહકી પાએગા રાહત વોહ હક શનાસ

ફરમાએંગે મલક “એરમ” ઇસકા મકામ હઈ
સોનેકો ચઈનસે યેહ મોતીએ[8] એમામ હઈ. ૨૬

દેગે જો ઇસી ખાકસે લિખ્ખા હુવા કફન–મય્યિતપે ફિર ન હોગા કોઇ સદમએ મેહન
ઢાંપેગા ઉસકો ચાદરે રહેમતસે ઝુલમેનન[9]–ખુશબુસે હોગા ગંજે લહદ ખુલ્દકા[10] ચમન[11]

ફુલોંમેં ખાકે પાક કફનકો બસાએગી
સુંઘેંગે નખ્તે[12] ગુલે ફિરદૌસ આએગી. ૨૭

તોશા[13] મોસાફેરોંકા યેહી, ઔર યેહી હઈ ઝાદ[14]–યેહ ખાક આબે ખિઝરસે રૂતબેમેં હઈ ઝેયાદ
તૂશમેં ઇસકો ડાલેગા જો મર્દ ખુશ નેહાદ–લે આએગી હવાએ મોવાફિક દૂરે મોરાદ

દેખેગા યાસમેં કરમે કાર સાઝકો
થામેગા દસ્ત મોજસે દરયા જહાઝકો. ૨૮

યેહ બાત કેહકે કાફેલે વાલોંકો દી સદા–આગેકો રોકલો કે સફર ખતમ હો ચુકા
ઇસિ જાસે બેહતર અબ કહીં મુમકિન નહીં હઈ જા–સિંજદોંમેં ય્હાં ઝુકો કે યેહ હઈ ઝમીને કરબલા

પ્યાસે શતે ફોરાત કે સાહિલપે આચુકે
આગે બઢ઼હે ન જાઓ કે મનઝિલપે આચુકે. ૨૯

યેહ સર ઝમીં હઈ રસ્કે જીનાં અઈ મોસાફેરો–ઇસિ જા ગડેગા દીંકા નેશાં અઈ મોસાફેરો
હમસે મકીંકા હઈ યેહ મકાં અઈ મોસાફેરો–જાઓગે અબ યહાંસે કહાં અઈ મોસાફેરો

કૈસર વોહ હઈ યેહ ગુલશને દારૂસ્સલામ હઈ
અબ તા બહ હશ્ર અપના યહાં પર મોકામ હઈ. ૩૦

યેહ સુનકે હર સવારને બસ રોકેલી લગામ–થમ થમ કે હનહનાને[15] લગે અસ્પે તેઝ ગામ
નાકેભી અહલે બઈતે નબીકે રૂકે તમામ–અકબરને મુસકેરાકે યેહ શેહસે કિયા કલામ

૧ સોનું. ૨ ઝીણી ધુળ. (ગરદ) ૩ આજુબાજુ (ઘેરાવો) ૪ કબરની ભીંચાણથી ૫ ગુનેહગારો પણ. ૬ બખશાઇ જવાવાળો. ૭ ભાગી જવું. ડરી જવું. ૮ ફરમાન બરદાર તાબેદાર. ૯ સાહેબ એહસાનોંકા (અહલાહ) ૧૦ જન્નતનો ૧૧ બગીચો. ૧૨ ખુશબુ–સુગંધ. ૧૩-૧૪ ભાતુ. ૧૫ ઘોડાને હણહણાવવું.

ઉતરેં યહીં હોઝુર કે સહેરાભી ખૂબ હઈ
અબ્બાસ બોલ ઉઠે કે યે૦ દરયાભી ખૂબ હઈ. ૩૧

બોલે યે૦ અશ્ક ભરકે શહનશાહે સર બોલંદ-ક્યૂં યે૦ મકામ હઈ તુમ્હેં શાયદ બહોત પસંદ? કી મુસકરાકે અર્ઝ કે યા શાહે અરજમંદ[1]-બસ ચ્હાં તો ખૂદ બખૂદ હુઇ જાતી હઈ આંખબંદ

શેર[2] અબ યહીં રહેંગે એનાયત જો રબકી હઈ
બસ ક્યા કહૂં હોઝૂર !!! તરાહ ગઝબકી હઈ. ૩૨

ગરમીમેં અઈસી સર્દ હવા યા શહે અનામ-હઈ લઈટનેકી જા યે઼ ઝમીને ફલક મકામ મશહૂર "ગાઝરિયાં૦" હઈ શાયદ ઇસીકાનામ-જી ચાહતા હઈ ચ્હાંસે સરકયે ન એક ગામ

અઈસી જગા૦ બસ અબ ન મિલેગી કીસી જગા૦
ક્યા લુત્ફ હઈ !!! જો કબ્રભી હોએ ઇસી જગા૦ ૩૩

ઉતરા ફરસસે રાકેબે દોશે રસૂલે પાક-કાંપી ઝમીન ઉડને લગી ઝર્દ ઝર્દ ખાક ઝઈનબને દી સદા કે મંઈ હોજાઉંગી હલાક-યે૦ દસ્ત કૌનસા હઈ ? અલમન ફ હોલનાક

લોગો ખુદાકે વાસતે કેહદો એમામસે
દો ચાર કોસ બઢહકે રહેં ઇસ મકામસે. ૩૪

હર નખ્લ ઇસ ઝમીંકા મુઝે તો હઈ નખ્લે ગમ-પત્તે હરએક દરખ્તકે હંઈ ખંજરે દોદમ ખારે સેતમસે ચ્હાંકા હર એક ગુલ નહીં હઈ કમ-હર સર્વ[3]સૂરતે અલિફ઼ે આહ હઈ અલમ

ખૂં હઈ જેગર ખટક હઈ દિલે બેકરારમેં
હઈહઈ અસર હઈ ઝેહરકા ઇસ સબઝા૦ ઝારમેં. ૩૫

હઝરત તો કેહતે હંઈ કે અજબ ચ્હાં બહાર હઈ-મિસ્લે ખિઝાં મુઝે યે૦ ચમન ખારખાર હઈ ચલતે હંઈ દિલપે તીર કલેજા ફેગાર હઈ-યે૦ ઝખ્મ હંઈ ખિલે હુએ યા લાલા૦ઝાર હઈ!!!

દે કૌન દખ્લ સિબ્તે નબીકી સલાહમેં
સુનલેં કે નોહા૦ખાં હઈ કોઇ ઇસ નવાહમેં. ૩૬

જંગલ હઈ યે૦ કે ગમકી હઈ છાઈ હૂઈ ઘટા !!!-હરદમ હવાસે આતી હઈ ફરયાદકી સદા દેવે મહીબ[4] હંઈ કે બગોલે હંઈ જા બજા-રોતે હંઈ સહમ[5] સહમકે[6] અતફાલે મહલેકા

ચ્હીં હઈ હાએ હાએકા શોર આબશારસે[7]
શેરોંકી આ રહી હંઈ સદાએ કછારસે. ૩૭

સદમેસે હઈ લબોંપે મેરી જાન દર્દમંદ-આવાઝસે દરિંદોંકી હઈ રૂહ પર ગઝંદ[8] ખુલતા નહીં, કે દિલ મેરા, ક્યૂં ખુદ બખુદ હઈ બંદ !!!-કુરબાન જાઉં મુઝકો યે૦ સહેરા નહીં પસંદ

રંજો મલાલ દિલપે યહાં બે સબબ નહીં
લુટ જાએ કાફ઼ેલા૦ તો કુછ ઉસકા અજબ નહીં. ૩૮

---

૧ કદર. સાહેબે રૂતાબા. ૨ વાઘ. ૩ એકઝાડ બહુજ ખુબ સુરત હોય છે તે બગીચાઓમાંજ હોય છે. ૪ ડરામણી શીકલનો દેવ (ભુત) ૫-૬ ડરીડરીને. ૭ જે જગ્યાએથી પાણી ઝરતું હોય. કિંવા પહાડમાંથી (પાણીનો ધોધ) ૮ ડંખ મારનાર.

ઓલે કરીબ આકે યે૦ શબ્બીર ખૂશ ખેસાલ-બડહના અબ ઇસ ઝમીંસે હમેં હૈ બહોત મહાલ
હરચંદ યે૦ જગા૦ હૈ મકામે ગમો મલાલ-લેકિન યહીં રહેગા રસૂલે ખુદાકા લાલ

રોઓ ન તુમ કે પાકો મોતહર ઝમીં યે૦ હૈ
હમ જીસકો ઢૂંઢતેથે વોહી સરઝમીં યે૦ હૈ. ૩૯

દેખો તો !!!કયા ગુલોંપે તરાવત હૈ કયા બહાર!!!-કયા લેહલેહા[1] રહા હૈ!!!બયાબાંમેં સબઝા૦ઝાર!!!
હોતા હૈ દિલ ઝફીરે[2]અંનાદિલસે[3] બેકરાર-ખૂશબૂ હવાસે ઇત્રકી આતી હૈ બારબાર

કુરબાન ઇસ ઝમીને સઆદત સેરિશ્તકે[4]
ગોયા ખુલે હુએ હૈં દરીચે બેહિસ્તકે. ૪૦

ખાલિકને ઇસ ઝમીંકો દિયા હૈ બડા શરફ-આએ હૈં ઇસ ઝમીંપે રસૂલાને મા સલફ
વ્હાં હોચુકા હૈ ખૈમએ શાહનશાહે નજફ-યે૦ વો૦ મકાં હૈ કાઅબાકા કિબ્લા હૈ જીસ તરફ

યે૦ વો૦ ઝમીં હૈ જીસપે દોઆ મુસતજાબ[5]હૈ
હફતાદ[6]હંજકા તૌફમેં ઇસિકે સવાબ હૈ. ૪૧

અંગુસ્તરે જહાંકા નગીના હૈ યે૦ ઝમીં-મરગુબે બાદશાહે મદીના હૈ યે૦ ઝમીં
દરયાએ મગફેરતકા સફીના[7]હૈ યે૦ ઝમીં-કુરસીસે આજ સીના બસીના હૈ યે૦ ઝમી

આજે શરફ હોસયનકે સાએસે મિલ ગયા
પાયા અબ ઇસકા અર્શકે પાએસે મિલગયા. ૪૨

યે૦ ગૌહરે મતલૂબ કે પાનીકી જગા૦ હૈ-ફિરદૌસસે ઝહરાકે યે૦ આનેકી જગા૦ હૈ
જંગલમેં યેહી છાવની છાનેકી જગા૦ હૈ-વલ્લાહ યે૦ ફૂલોંસે બસાનેકી જગા૦ હૈ

ગુરબતકે ન દુખ અબ દિલે નાલાંસે ઉઠેંગે
સુન લીજે કે મરકર ભી ન હમ વ્હાંસે ઉઠેંગે. ૪૩

હરચંદ કે બસતી નહીં વયરાન હૈ સહરા-ખૂશબૂમેં મગર રશ્કે ગુલિસ્તાં હૈ યે૦ સહરા
રાહત કેદ૦એ નૂહે ગરીબાં હૈ યે૦ સહરા-ગુરબતમેં યે૦ અઝ મુલ્કે સોલયમાં હૈ યે૦ સહરા

ફરહત[8] હુઇ યૂં આકે ઇસિ ઉજડે હુએ બનમેં
જીસ તરહ સફરસે કોઈ આતા હૈ વતનમેં. ૪૪

મતલૂબે શાહે અર્શે નશીં હૈ તો યેહી હૈ-દુનયામેં જો ફિરદૌસે બરીં હૈ તો યેહી હૈ
અંગુસ્તરે આલમકા નગીં હૈ તો યેહી હૈ-મરજાઇએ જીસપર વો૦ ઝમીં હૈ તો યેહી હૈ

રાહતભી ઇસી જા એવઝે સબ્ર મિલેગી
જન્નત હૈ ઘર ઉસકા જીસે વ્હાં કબ્ર મિલેગી. ૪૫

આબે રૂખે મોઅમિનકી તરેહ પાક હૈ યે૦ ખાક-ગુરબતમેં રેદાએ તને સદચાક હૈ યે૦ ખાક
હર દર્દકા દરમાં[9] તહે અફલાક હૈ યે૦ ખાક-અકસીરે જહાં ગર્દ હૈ વો૦ખાક હૈ યે૦ખાક

સિજદા૦ભી ઇસી ખાકસે મોહતાજ રહેગા
જો ઇસપે ઝુકેગા વો૦ સરફરાઝ રહેગા. ૪૬

---

૧ લેહકી જવું નમીજવું. ૨ શ્વાસ લેવો ને કાઢવો (શ્વાસોશ્છ્વાસ) ૩ બુલબુલોથી. ૪ પેહાયશ તબીયત. ૫ કબુલ થાય છે. ૬ સીત્તેર. ૭ કિશતી વહાણ. ૮ ખુશી. ૯ એલાજ દવા.

ઇસ ખાંકકે રૂતએકો કીસીને નહીં જાના—હઈ અંઈને એબાદત ઇસે આંખોંસે લગાના
છોડેંગે ન ઇસ ખાંકકી તસબીહેંકો દાના—દૌર ઇસકા ન કમ હોએગા જબતક હઈ ઝમાના

કમ હોંગે ગોનાહ ખુંનચએ ઉમ્મેદ ખિલેગા .
સૌ રંગકા અજર ઇસસે નમાઝીકો મિલેગા. ૪૭

બેશક હઈ મોઝીલે[1]મરઝો[2]દાફ્એ[3]આઝાર[4]—ઇસ ખાંકસે દુનયામેં શેફા પાએંગે બીમાર
જીસ મુરદેકે સીનેપે રખેંગે ઇસે દીંદાર—ઇઝાએ ફેશાર[5]ઉસપે નહીં હોએગી ઝિનહાર

શમશીરે ગંઝબ સામને ગર હોગી લહંદમેં
યે૦ ઉસકે લિયે સીના સેપર હોગી લહંદમેં. ૪૮

વ્હાંસે બડહે યે૦ કેહકે શહેદીં બચશ્મે તર—બોલે યે૦ દેખકર સૂએ અંબ્બાસે નામવર
ભાઇ હંરમકે ખંઈમોંકી તજવીઝ હઈ કિધર?—કી અંર્ઝ ઇસિ તરાઇમેં યા શાહે બહંરોબર

તાઝા કંવલ હઈ પાનીસે હર ઝી હંયાતકા
અઈ ફખ્રે ખિઝર કુંર્બ[6]હઈ બેહતર ફોરાતકા. ૪૯

મુંહ દેખકર યે૦ કેહને લગે શાહે બહંરોબર—બેહતર તો હઈ, ફસાદસે ખાંલી નહીં મગર
કુફેસે ભી તો ફૌજકે આનેકી હઈ ખબર—કી અંર્ઝ ફિર હોઝૂર કે શેરોંકો કયા હઈ ડર

ઉન બુઝદિલોંકા નહર તક આના મહાંલ હઈ
પંજેસે અબ તરાઇકા જાના મહાંલ હઈ. ૫૦

જારી ખુંદાકા ફૈઝ હઈ યે૦ અઈ ફલક મઆબ—ઉસપર અંમલકરેં યે૦ કીસીકી નહીં હઈ તાબ
સબ વહંશો તઈરો ઇન્સો જીન ઇસસે હંઈ બહરા૦ યાબ—રોકેંગે કયા સમઝકે? હમેં ખાંનમાં ખંરાબ

વલ્લાંહ આપ હુંકમ અગર દેં ગોલામકો
સરહંદમેં યાંકી આને નદૂં ફૌજે શામકો. ૫૧

ગરમીતો સગીરોંકી હલાકતકા સબબ હઈ—પ્યાસે રહેં દમભર યે૦ તઅમ્મુંલ ઉન્હેં કબ હઈ
ખેંચી હઈ જો ઇઝાસે સફર હાંલ અંજબ હઈ—ખાનેસે ઝેયાદા૦ ઉન્હેં પાનીકી તલબ હઈ

મનઝિલપે મંઈ રખવાતાથા મશકીઝોંકો ભરકર
પાનીપે ગિરે પડતેથે નાકોંસે ઉતરકર. ૫૨

હંઝરતને કહા યહાંભી ખુંદા વ્હાંભી ખુંદા હઈ—સહંરાકો ભી દરયાકોભી એક રોઝ ફના હઈ
હરચંદ કે તદબીર હેફાઝતકી બજા હઈ—પર હોગા વોહી જો કે મોકંદ્દરમેં લિખા હઈ

દરયાપે ઉતરનેકા સરંજામ ન કીજે
જીસ બાતમેં તકરાર હો વો૦ કામ ન કીજે. ૫૩

હરચંદ હંકીકંતમેં યે૦ દરયા હઈ હમારા—પર કરતે હંઈ હમ દીદએ દાનિસ્તા૦ કેનારા
હઈ માલેકે કૌસર યે૦ યદુલ્લાંહકા પ્યારા—કયા બહંરે કરમકે લિએ ચશ્મેકા સહારા

ફિક્ર ઉસકી અંબસ હઈ કે ન હાથ આએગા પાની
અલ્લાંહ વહીં પ્યાસોંકો પોંહચાએગા પાની. ૫૪

---

૧ દુર કરનાર નીશાન બુંસાવી દેનાર. ૨ બીમારી. ૩ દફે કરનાર. ૪ બીમાર. ૫ દબાઇ જવું.
૬ નઝદીક.

કુછ સોંચકર એમામે દોઆંલમને યેં કહા–ઝૈનબ જહાં કહેં વહીં ખૈમા કરો બપા
પીછે હટે યેં સુનતેહી અંઆંસે બાવફા–જાકર કરીબે મકૂમિલે ઝૈનબ યેં દી સદા

હાંઝિર હૈ જાં નેસાર એમામે ગૈયૂરકા
બરપા કહાં હો ખૈમએ અકદસ ? હોઝૂરકા. ૫૫

બોલીં યેં સુનકે દુખ્તરે ખાતૂને રોઝબાર–ઇસ અમ્રમેં ભલા મુઝે કયા દખ્લ ? મૈં નેસાર
ખુશ્કી હો યા તરાઇ ચમન હો કે સબ્ઝાંઝાર–હર જા મોસાફેરોંકા નિગાહબાં હૈ કિર્દિગાર

મુખ્તારે કાએનાતકે તુમ નૂરે અૈન હો
ઉતરો વહાં જહાં મેરે ભાઇકો ચૈન હો. ૫૬

આંકિલ હો તુમતો નામે ખુદા અૈ અલીકે લાલ–મુઝસે ઝેયાદા ભાઇકી રાહતકા હૈ ખેયાલ
દરયાફ્ત કરલો પહેલે કીસીસે યહાંકા હાલ–વારી કીસી તરેહકા ન આકાંકો હો મલાલ

ગોશા મિલે હમેં ન કઝા હો ન સૈર હો
અબતો યેહી પડી હૈ, કે જાનોંકી ખૈર હો. ૫૭

આરામકો તરસ ગએ જબસે છુટા હૈ ઘર–કિન આફતોમેં પાંચ મહીને હુએ બસર
યેં આંધિયાં યેં ગરમીકે અય્યામ યેં સફર–દિનભર ચલે હૈં ધૂપમેં જાગે હૈં રાતભર

ગરમીસે ખેત ખુશ્કથે જંગલ ઉજાડથા
એક એક કોસ રાહે જબલમેં પહાડથા. ૫૮

આજ ઉસ ઝમીંન પર હમેં લાયા હૈ આસમાં–અબ દેખીએ દેખાતી હૈ તકદીર કયા યહાં
આકાંકી ખૈરીયૈતકી દોઆ માંગો ભાઇ જાં–યા રબ મોસાફેરોંકો મોબારિક હો યેં મકાં

દુશમન બહોત હૈં બાદશાહે ખુશ ખેસાલકે
ભાઇ, બહન નેસાર ઝરા દેખ ભાલ કે. ૫૯

ભાઈસે ઇસ ઝમીંકી સુની હૈ બહોત સેફત–હૈ વોં ગેમામ વાકેફે અસરારે શશ જેહત
જો, જો, મોસિન[1] હૈ ઉનસેભી લાઝિમ હૈ મસલેહત–સદકે ગઇ "હંબીબસે"ભી કરલો મશવેરત

સાહિલપે દુશમનોંમેં કિસીકા અમલ નહો
ભય્યાં મુઝે યેં ડર હૈ કે, રદ્દો બદલ નહો. ૬૦

દસ્તે અદબકો જોડકે ઉસ શેરને કહા–તશવીશ કુછ ન કીજીએ અૈ બિન્તે મુરતઝા
હરચંદ મસ્લેહત મેરી કયા ઓર અકલ કયા–લૈકિન તરાઇસે કોઇ બેહતર નહીં હૈ જા

જો મહરે ફાતેમાંમેં હૈ યે વો ફોરાત હૈ
ગરમીમેં કુર્બ નહરકા આબે હૈયાત હૈ. ૬૧

જીસ સરઝમીંપે દિલબરે ઝહરા અમલ કરે–ઝહરાહ[2] કિસીકા કયા હૈ ? જો રદ્દો બદલ કરે
માનેઅ વોં હો જો દીંને નબીમેં દખલ કરે–કાફિર હૈ જો હોસૈનસે જંગો જદલ કરે

દખ્લ ઉસમેં રૂમકા હૈ ન સુલતાને શામકા
દુનયાકી સબ ઝમીંપે હૈ કબઝા એમામકા. ૬૨

હઝરતકે હુકમકા મોતરસ્સિદ[3] હૈ જાં નેસાર–ઇરશાદ યેં હુવા કે દિયા તુમકો ઇખ્તેયાર,
આયા હોઝૂરે સિબ્તે પયંમબર વોં ઝી વકાર–કી અર્ઝ ખૈમા નેહરપે કરતા હૈ ખાકસાર

૧ બહુજ બુઢ્ઢો. ૨ પિત્તો શુજાઅત દિલેરી. ૩ ઉમેદવાર.

ઉતરેં યહીં યે૦ મરઝીએ આલે રસૂલ હૈ
બોલા વો૦ બહરે ફૈઝ કે અછા કબૂલ હૈ. ૬૩

યે સુનકે ખાદેમોંકો પોકારા વો૦ માહ જબીં–ફર્રાશ આકે જલ્દ મોસફ્ફા કરેં ઝમીં
હાઝિર હેં આપ પાશ મહૅલ્લ દેરકા નહીં–યહાં હોગા ખૈમએ હરમે બાદશાહે દીં

જલ્દ ઉનકો ભેજ્જો લોગ હૈં જો કારોબારકે
લે આઓ ઉશતરોંસે કનાતેં ઉતારકે. ૬૪

ફરમાકે યે૦ હઝરત ઉસી સહરામેં ફિર આએ–ફર્રાશોંને ઝાડી વો૦ ઝમીં, ઉંટ બિઠાએ
ખૈમે કિયે ઈસિતાદા૦ સરાચે[1] ભી લગાએ–ઓર દેવડહીપે નામૂસકે જમ્માઝોંકો[2] લાએ

પાસ આકે ઘટા ટોપકો ધરવાતે થે અબ્બાસ
હર બીબીકો મહમિલસે ઉતરવાતે થે અબ્બાસ. ૬૫

જમ્માઝએ ઝૈનબ જો કરીં દેવડહી કે પોંહચા–કુરસીસે ઉઠે આપ શહે યસરબો બતહા
ગિર્દ આકે કિયા કાસિમો અબ્બાસને પરદા–મહમિલસે ઉતરને જો લગીં દુખ્તરે ઝહરા

એક હાથ અલી અકબરે ઝીજાહને થામા
એક હાથ જેગર બંદે યદુલ્લાહને થામા. ૬૬

છાતીસે સોકૈનાકો લગાએ હુએ ઉતરીં–શાહઝાદીકો ચાદરમેં છુપાએ હુએ ઉતરીં
આંસૂ રૂખે અનવર પે બહાએ હુએ ઉતરીં–પરદા૦થા મગર સરકો ઝુકાએ હુએ ઉતરીં

આગાહ ન થી ઇસ સેતમે ચર્ખે કોહનસે
ખુલ જાએગા સર, હાથ બંધે હોંગે રસનસે. ૬૭

દાખીલ હુઈ ખૈમેમેં જૂંહીં દુખ્તરે હૈદર–પીછે ગઇં નાકોંસે કનીઝેંભી ઉતરકર
જબ ખુલગયા પરદા તો ઉતરને લગા લશકર–પાલેંભી ખડી હોગઈ ઓર લગ ગએ બિસ્તર

કમરેંકો પેયાદોંને ઓર અસવારોંને ખોલા
દુકાનોંકો લશકરકે દૂકાંદારોંને ખોલા. ૬૮

એક સિમ્ત બંધે આનકે ઇસતબ્લમેં[3] રહવાર–મહમિલ જો ઉતારે તો હુએ ઉંટ સોબુકબાર
ઉઠ્ઠે પએ ગુલગસ્ત[4] જવાનાને ખૂશ અતવાર–ઝહરાકે ગુલિસ્તાંસે વો૦ સકુરા હુવા ગુલઝાર

સૂરત નઝર અલ્લાહકે મકબૂલોંકી આઇ
હંસતે ગએ જીસ સિમ્ત મહક ફૂલોંકી આઇ. ૬૯

મરસેયા૦ પાંચવા હઝરત એમામ હોસયન અ. કા નહરે ફોરાત પર ખયમા બરપા હોના ઓર ઓમર સાઅદ કે લશકરકે સાથ બહસ હોનેકે બયાનમેં.

વો૦ ખૈમએ ઝંગારીએ શાહનશહે વાલા–એ જૌબએ ગરદોંસે થા રફઅતમેં દો બાલા
ઔજ ઉસકા જો દેખે તો કહે દેખને વાલા–સર ચર્ખે ચહારૂમસે ઝમીને હૈ નેકાલા.

---

૧ નાના તંબુ. ૨ બહુજ તેઝ ચાલવાવાળા ઉંટો. ૩ તબેલામાં. ૪ ફરવા ટહેલવા (ટહારમારવા)

દસ્તારપે રખ હાથ જો દેખા હઈ ફલકસે
ખૂરશેદકા મુંહ ઝર્દ હઈ શમસેકી ચમકસે. ૧

વો૦ખૈંઈમા! વો૦લશકર! વો૦અયાગાં!!! વો૦તરાઇ!!!—એક કુંદરતે અલ્લાહકી થી જલ્વ૦ નોમાઇ!!!
રૌનકં ચમને ફૈઝકી ઉસ દશ્તને પાઇ!!!—વઈરાનીમેં બસતી હુઇ!!! જંગલમેં તરાઇ!!!
કાંટોંકે જહાં ઢેર થે ગુલશન નઝર આયા!!!
ફૂલોંસે ભરા દશ્તકા દામન નઝર આયા!!! ૨

સક્કે ગએ ઓર આને લગા મશકોંમેં પાની—તૌંસે હુએ ઘોડોંકી બુઝી તશ્ના દહાની
મૌકૂંફ ઉસી દિનસે હુઇથી રસદ આની—લશકરમેં હુઇ શાહકે ગૈંસ્લે૦ કી ગેરાની
મેહમાનોંપે રહંમ આયા ન પઈમાં શેકનોંકો
ખ્વાબોંકે પયામ આને લગે બે વતનોંકો. ૩

મસનદકો શહેદીને મોનવ્વૅર કિયા જાકર—સેને લગી ભાઇકી બલાએં બહન આકર
જા બઈઠી સોકઈનાભી કંદમ જદ્દ બડહાકર—કેહને લગીં, મુંહ શાહકી છાતીસે લગાકર
કિસ કિસસે બોલાનેકે લિએ મંઈને કહા થા
બાબા તુમ્હેં કબસે મેરા દિલ ઢુંઢ રહા થા. ૪

કિસ બાતકા અંદેશા હઈ? મંઈ આપકે કુંરબાં—ખાતિરભી પરેશાન હઈ!!! ગેસૂભી પરેશાં!!!
સોનેકી ન કુછ ફિક્ર હઈ ખાનેકા ન કુછ ધ્યાં!!!—કયા હોગએ વો૦ લોગ? કે, હમ જીસકે હઈ મેહમાં
હર મરતબા૦ ક્યૂં અશ્કોંસે મુંહ ધોતેહો? બાબા
કયા ફાતેમા સુગરાકે લિયે રોતેહો? બાબા. ૫

ઢલ પડતે હંઈ અશ્ક આંખોંસે જબ કરતેહો કુછ બાત-રોનેમેં કઇ દીંસે ગોઝર જાતી હઈ સબ રાત
પિછલીકો યે૦ કરતેહો દોઆ બાઅંદે મોનાજાત—મુશકિલ મેરી આસાન કર અઈ કાંઝીએ હાજાત
તૂ ચાહે તો મકંસદપે પહોંચ જાતા હઈ શબ્બીર
અબ દેર જો હોતી હઈ તો ઘબરાતા હઈ શબ્બીર. ૬

હઝરતને કહા કુછ નહીં તશવીશ મેરી જાં—અલ્લાહસે લાઝિમ હઈ તલબ ખૈંઈરકી હરઆં
આંશિકં વો૦ હઈ, જો હો રહે માઅંશૂકંમેં કુંરબાં—અબ આતે હઈ વો૦ લોગ કે હમ જીનકે હઈ મેહમાં
ફારિગ અલમો રંજસે હોનેકે દિન આએ
સદકે પેદર અબ ચઈનસે સોનેકે દિન આએ. ૭

મુંહ દેખકે ઝઈનબકા યે કેહને લગે શબ્બીર—પાતા હૂં બહોત મંઈ તુમ્હેં અફસુરદઓ[1] દિલગીર
ક્યૂં આંખે હંઈ સૂજી હુઇ? કયા રોતીહો હમશીર?—હઈ ગમસે તુમ્હારે, મેરા હાલ, ઔરભી તગૈયીર
હાથોંસે ન માદરકા ચલન દીજીયો બેહના
મરજાએગા શબ્બીર તો રો લીજીયો બેહના. ૮

ઝઈનબને કહા શાહસે બા ગિર્યઓ ઝારી—યે૦ કૌનસા સહરા હઈ? બહન હો ગઇ વારી
મુંહ ઢાંપકે મંઈ રો ચુકી હૂં યહાં કઇ બારી—ઘબરાતી થી ડરડરકે સોકઈના મેરી પ્યારી

૧ કરમાઈ ગએશ્રો.

બાનૂકોભી તશવીશને વ્હાં ઘેર લિયા હૈ
કુછ દૂધસે અસગરનેભી મુંહ ફેર લિયા હૈ. ૯

ઝૈનબસે કહા શાહને જો આહેશે તકદીર-કુછ હુકમસે અલ્લાહકે બાહર નહીં શબ્બીર
ઇસ દશતકા જો હાલ સોનાઉં તુમ્હેં, હમશીર-કૌનૈનમેં ઇસ અરઝે મોકદ્દસકી હૈ તૌકીર
ગરદોંસે મલાઇકકે ઉતરનેકી દોઆ હૈ
તુમકો નહીં માઅલૂમ? યેહી કરબો બલા હૈ. ૧૦

યેહ સુનકે ઉડા રંગે રૂખે ઝૈનબે મુઝતર-મુંહ પીટ લિયા ચૂબસે[1] ટકરાને લગીં સર
હઝરતને કહા ખૈર હૈ, ક્યા કરતીહો બાહર?-વોહ બોલી મૈં બે આસ હુઇ, હાએ મોકદ્દર!!!
તિફ્લીસે મુઝે વ્હાંકી ગોસીબતકી ખબર હૈ
અબ મુઝપે ખુલા, યેહ વોહી આફતકા સફર હૈ. ૧૧

ઇસ દશ્તમેં તુમ મુઝસે બેછડ જાઓગે ભાઇ-ગર ખાકભી છાનૂં તો ન હાથ આઓગે ભાઇ
બેહનાકો મદીનેભી ન પોંહચાઓગે ભાઇ-મૈં દેખૂંગી ઓર બરછીયાં તુમ ખાઓગે ભાઇ
ઔલાદસે બાનૂકો યેહ છુટનેકી જગાહ હૈ
નામૂસે નબીકો યેહી લૂટનેકી જગાહ હૈ. ૧૨

જબ સુનતીથીં યેહ નામ તો ખૂશ હોતીથીં અમ્માં-મુંહ શામ તલક આંસૂઓંસે ધોતીથીં અમ્માં
ન ખાતીથીં ન પીતીથીં ન સોતીથીં અમ્માં-જૈસે કોઇ મરજાતા હૈ યૂં રોતીથીં અમ્માં
વોહ બૈન વોહ ફરયાદો બોકા યાદ હૈ મુઝકો
વોહ હાએ હોસૈનાકી સદા યાદ હૈ મુઝકો. ૧૩

હુજરેસે સદા આતીથી હૈ હૈ મેરે શબ્બીર-અમ્માં તેરે કુરબાન હો અય કુસ્તએ શમશીર
બચ્ચે, તેરી સાબિત હુઇથી કૌનસી તકસીર?-અય લાલ તેરા સીના કહાં!!! ઔર કહાં તીર!!!
માતમમેં તેરે, કૂખ મેરી જલ ગઇ બેટા
તુ ઝબ્હ હુવા મુઝપે છુરી ચલગઇ બેટા. ૧૪

ઝૈનબસે જો યેહ ઝિક્ર સોના રોને લગે શાહ-નામૂસે મોહમ્મદપે હુવા સદમએ જાંકાહ
બાજોંકી સદા દશ્તસે આને લગી નાગાહ-પોંહચા યેહ ખબરદારકો હુકમે શહે ઝીજાહ
હાં જલ્દ ખબર લા કે યેહ લશકર કિધર આયા
ઉસ સિમ્ત નેશાનોંકે તરફ યા ઇધર આયા. ૧૫

માનિંદે નઝર દૂર ગયા પૈકે સબાદમ-ફિર આયા વોહ ઓર કેહકે યેહ મુજરેકો હુવા ખમ
કાઇમ રહે ઇકબાલે શહનશાહે દો આલમ-કૂફીકી હુઇ ફૌજ લબે નહર, હરાહમ[2]
સબ ચાર હઝારોંમેં ઝેરાહપોશ જવાં હૈ
પીછે તો સફે ફૌજકી હૈ આગે નેશાં હૈ. ૧૬

શેહને કહા સર કરદએ લશકરકા હૈ ક્યા નામ?-કી અર્ઝ યે ઉસને કે ઓમર સાઅદ બદ અંજામ
સુનકર યેહ ખબર બોલે શહનશાહે ઝુલ ઇકરામ-સદ શુક્ર કે આ પોંહચા હમેં મૌતકા પૈગામ

૧. લાકડીથી. ૨ ભેગી થઇ એકઠી થઇ.

દુશમનકો અગર રંજકી હોકૂમતકી ખૂશી હઈ
મૌજૂદ હઈ હમકોભી શહાદતકી ખૂશી હઈ. ૧૭

અકબરને કહા હોતાથા કયા ફૌજમેં ચરચા?–થર્રાં ગયા ઓર સરકો વો૰ નિહવડાકે યે૰ બોલા શેહઝાદએ કૌનઈન જો. કુછ આપને પૂછા–હોએ યે૰ ઝબાં કૈસે ઉસે અર્ઝ કરૂં કયા?

કેહતાથા યે૰ લશકર ઓમરે સાઅદ શકીકા
સર લેનેકો આએ હઈ હોસઈન ઇબ્ને અલીકા. ૧૮

અબ્બાસ લગે કાંપને હોટોંકો ચબાકર–કી તેગંકે કબ્ઝેપે નઝર ગૈઝમેં આકર ફરમાયા કે દેખું તો મંઈ ઉસ ફૌજમેં જાકર–રોકા શહે મઝલૂમને છાતીસે લગાકર

સોંચે કે ન આદાબમેં શેહકે ખલલ આએ
ગુસ્સેસે યે૰ થર્રાંએ કે આંસૂ નેકલ આએ. ૧૯

શેહને કહા કયૂં રોતેહો? કયા ગમેં હઈ આઇ?–તુમ મેરી તરફ દેખો કે બેકસ હૂં મંઈ ભાઇ રોએગી ગૈરીબાપે મેરી, સારી ખુદાઇ–જો ચાહેં કરેં, હમ કીએ જાએંગે ભલાઇ

ગુસ્સેકી યે૰ જાગા૰ નહીં, કયા ઉસમેં ઝરર હઈ?
સર લેનેકો આએ હઈ, તો હાઝિર મેરા સર હઈ. ૨૦

મઝલૂમ હઈ હમ, ગૈઝસે મઝલૂમકો કયા કામ!!!–ગુસ્સેકા નહીં વક્ત યે૰ હઈ સબ્રકા હગામ હર રંજકો સમઝો, રહે માઅબૂદમેં આરામ–મનઝૂર હઈ યહાં બખ્શેશે ઉમ્મતકા સરંજામ

કુછ જાનકા સરફા૰[1] નહીં હઈદરકે પેસરકો
વો૰ માંગે તો ખૂદ કાટકે મંઈ ભેજદૂં સરકો. ૨૧

કયા હોતા હઈ? કેહતે હઈ તો કેહનેદો સેતમગર–તાકત હઈ? કોઇ હાથ ઓઠા સકતા હઈ મુઝપર મૌજૂદ હઈ અકબરસા પેસર તુમસા બેરાદર–કયૂં રોતે હો તુમ? કાટતા હઈ કૌન મેરા સર?

આંસૂ ન બહાઓ કે લહૂ મેરા ઘટેગા
આગે ન તુમ્હારે સરે શબ્બીર કટેગા. ૨૨

તુમસા કોઇ દુનયામેં નહીં સાહેબે શમશેર–મૌકાએ નહીં ગુસ્સેકા હરએક વક્ત મેરે શેર આલમકે ઝબરદસ્તોંકો બાબાને કિયા ઝેર–કયા કયા ન સહે રંજ હુએ ઝીસ્તસે[2] જબ સૈર

ઉસ રોઝ ન તકદીરસે કુછ ઝોર ચલાથા
રસ્સીસે ભલા બંધનેકે કાબિલ યે ગલાથા? ૨૩

હરદમ યે૰ સદા આતીથી તેગે દો ઝબાંસે–યા શેરે ખુદા, મુજકો ન ખેંચોગે મયાંસે?
*"ફરમાતેથે, ઉસ સાએકં૰ એ શોઅલા૰ફેશાંસે"–મજબૂર હઈ હમ હુકમે ખુદાએ દો જહાંસે

યે દીદઓ દાનિસ્તા૰ જફા મંઈને સહી હઈ
તલવાર વોહી ઝોર વોહી હાથ વોહી હઈ. ૨૪

અમ્માં મેરી પેહલૂએ શેકસ્તા૰ કો સંભાલે–પીછે ચલી જાતીથીં રેદા દોશપે[3] ડાલે ચિલ્લાતીથીં કોઇ મેરે વારિસકો બચાલે–બાઝારમેં સર પીટતેથે દેખને વાલે

૧ બખીલી–પરવા–ગરઝ. ૨ ઝીંદગીથી. * આગના ભડકા કાઢનારી વીજળી જેવી તલવાર ને કેહતા હતા. ૩ ખભા ઉપર.

ન હમપે ન અમ્માંકે ખુલે સરપે નઝર થી
બાબાકી ફકત ઉંગલીકે અકબરપે નઝર થી. ૨૫

ગુસ્સાં થા તુમ્હારેહી તરફ હમકોભી ભાઈ–કુછ ગરઝમેં આંખોંસે ન દેતાથા દેખાઈ
મરજાનેપે તય્યારથે પર કુછ ન બન આઇ–બાબાને કસમ રૂહે મોહમ્મદકી દેલાઇ
જબ વાલેદા૦ રોતીથીં તો ચિલ્લાતેથે હમભી
લિપટે હુએ અરસેહી ચલે જાતેથે હમભી. ૨૬

મેરી તો કીસીને અભી બાંધી નહીં ગરદન–શપ્પીરકો પકડે લિએ જાતે નહીં દુશમન
બેહનેં મેરી નિકલી નહીં કરતી હુઇ શેવન[1]–ઘર મેરા જલાદેનેકો આએ નહીં દુશમન
બે તેગ ચલે, ગરઝમેં તુમ આગએ ભાઇ !!!
સર કટનેકે મઝકૂરપેર[2] થર્રાગએ ભાઇ !!! ૨૭

તીરોંકા નેશાના જો બનાએંગે સેતમગર–ફિર તુમસે ભલા સબ્ર કિયા જાએગા કયૂંકર?
ઇસ પ્યારસે માઅલૂમ યે૦ હોતા હૈ બેરાદર–મરજાઓગે જબ તેગ કોઇ ખેંચેગા મુઝપર
લો બસ કરો ઇતનાભી કોઈ રોતા હૈ ભાઈ?
ભાઇ તો અભી ઝબ્હ નહીં હોતા હૈ ભાઇ? ૨૮

યે૦ ઝીક્રથા કે બનમેં સેયાહીસી છાગઇ–ડંકે કે દસ્ત ઝુલ્મસે કોસોં સદા ગઇ
ઘોડોંકે દોડનેસે ઝમીં થરથરા ગઇ–જંગી સેપાહ ઘાટકે નઝદીક આગઈ
હિલને લગા ધમકસે સફીના ઝમીનકા
ટાપોંસે ટુકડે હોગયા સીના ઝમીનકા. ૨૯

બોલે મોલાઝેમોંસે યે૦ અબ્બાસે બા વફા–દરયાફત તો કરો કે એરાદા૦ હૈ ઉનકા કયા?
આતેહી સરકશી યે૦ તરીકા૦ હૈ કોનસા?–કેહદો કે, અહલે બયતકે ખૈમેકી હૈ યે૦જા
લાઝિમ રસૂલ ઝાદીયોંકા એહતેરામ હૈ
ઉતરે અલગ કહીં યે૦ અદબકા મકામ હૈ. ૩૦

દી અપ્સરાને ફોજને બઢ બઢકે યે૦ સદા–દરયાપે, કિસકે હુકમસે ખૈમે કિયે બપા ?
ફોજોંકે દાખેલેકી ખબર થી ન તુમકો કયા?–સહરા બહોત વસીઅ હૈ ઉતરો કહીં જોદા
તાઇરભી ઝબ્હ હોએ જો ઠેહરે ફોરાત પર
ઉઠ જાઓ તુમકે બયઠેંગે પેહરે ફોરાત પર. ૩૧

હમ ઘાટ રોકને લિયે આયે હૈં ઇધર–હૈ આજ શબકો દાખેલએ શિમ્રકી ખબર
સુનતેહી યે૦ તરાઇમેં ગૂંજા વો૦ શેરે નર–તેવરે ચડહાકે, તેગકે કબઝેપે કી નઝર
કમથા ન હુમહુમા૦ અસદે કિર્દ ગારસે
નિકલા ડકારતા હુવા ઝયગમ[3] શેકારસે. ૩૨

ગુસ્સેમેં રખકે દૂશપે શમશીરે પુર કદમ–નાઅરા૦ કિયા અસદને કે, તુમસે હટેંગે હમ ?
ગો ફોજે કાહેરા૦ કી હૈ આમદ, તો કયા હૈ ગમ?–ગિરતા હૈ કટકે સર વહીં જીસ જા જમે કદમ

---

૧ રોવું–ફરયાદ–માતમ. ૨ વાત થઈ તેના ઉપર. ૩ વાઘ.

બિફરે જો શેર, સામને આતા નહીં કોઇ
યેઃ આંખ વોઃ હઈ જીસમેં સમાતા નહીં કોઇ. ૩૩

દુનયાહો એક તરફ તો ન આએ ખેયાલમેં–લાખોંપે અપની તેગ ચલી હઈ જદાલમેં[1]
ગીતી[2] હો બે નેશાં અગર.આએં જલાલમેં–હઈ સબ તરહેકા ઝોર મોહુંમ્મદકી આલમેં

દરયા હઈ કયા યેઃ શેર હટે જીસકો છોડકે
જબ પુલ બનાદિયા દરે ખૈબરકો તોડકે. ૩૪

તુમ કૌન હો ? હોસઈન હઈ મુખ્તારે ખુશ્કો તર–ઉનકે સેવા હઈ કૌન ? શહનશાહે બહેરો બર
દેખો ફસાદ હોગા બડહોગે અગર ઇધર–શેરોંકા યહાં અમલ હઈ, તુમ્હેં કયા નહીં ખબર ?

સબકત[3] કીસીપે હમ નહીં કરતે લડાઇમેં
બસ કેહ દિયા કે, પાંઉ ન રખના તરાઇમેં. ૩૫

દરયા તો ઇબતેદાસે હમારા હઈ, તુમ હો કૌન ?–ઇસકા મહેક રસૂલકા પ્યારા હઈ, તુમ હો કૌન?
અલ્લાહને ઝમીંકો સંવારા હઈ તુમ હો કૌન?–સાહિલપે કુછ કિસીકા એજારાઃહઈ ? તુમ હો કૌન?

હઈહાત ગૈઝબ હેકસે ફિરે આજતક નહીં !!!
મનઝિલ મોસાફેરોંકી યેઃ હઈ કુછ કેદક નહીં !!! ૩૬

કયા ઇબ્ને સાઅદ શમકી ફૌજ ઔર કયા હશમ ?–સર લોટતે ફિરેંગે બડહાયા અગર કદમ
ઉતરે હઈ આકે ખબરે સોલઈમાંકે સાથ હમ–કયા ઉનકે મોરચે કે, જો હોં ચ્યુંટીઓસે[4] કમ

કુછ ડર નહીં છે લાખ અગર બદ ખેસાલ હઈ
હમભી કુનિંદએ દરે ખૈબરકે લાલ હઈ. ૩૭

કયા સરપે મૌત આઇ હઈ ? બસ સામનેસે જાવ–ફૌજોંકા ઝિક્ર કરકે કિસી ઔરકો ડરાવ
દાઅવાઃ હઈ કુછ સેપાહગિરીકા અગર તો આવ–બેટા રહીમકા હૂં મુઝે ગૈઝમેં ન લાવ

તલવાર ઇધર ખીંચી કે ઉધર ખેત પડ ગયા
ફિર કુછ ન બન પડેગા અગર મંઈ બિગડ ગયા. ૩૮

હમ શેર હઈ કસમ હઈ અસદે કિર્દગારકી–રખતે હઈ નાખોનોંમેં બુરશ ઝુલફેકારકી
સૌકી ન અસ્લ યહાં ન હકીકત હઝારકી–ટોકે, યેઃ કયા મજાલ !!! કીસી નાબકારકી ?

ગરજેં અભી તો રાઅદ[5]હઈ બરસેં તો અબ્ર હઈ
એક બન નહીં બહોત અભી અઈસે હઝાર હઈ. ૩૯

છોડેં ન યેઃ ઝમીં જો ગિરે સરપે આસમાં–બડહકર હટા નહીં કભી ઇસ ફૌજકા નેશાં
જબતક કે દમમેં દમ હઈ ન જાએગી આનબાં–રેતીપે હમ બપા કરે ખઈમે ? ખુદાકી શાં !!!

મરજાએં વોઃ જો સાથ કઇ શીર ખાર હઈ
ન અલ વાકેઅ[6] હમ અઈસેહી તકસીરવાર હઈ. ૪૦

હમ પેહલે આએ હઈ ? કે તુમ આએ હો તા બમેહર ?–કયૂં ગાસેબો, યેઃ નહર નહીં ફાતેમાકી મહર?
છોડ આએ હઈ તુમ્હારે બોલાનેપે અપના શેહર–કોઇ મોસાફેરોંપે યેઃ કરતા હઈ જબ્રો કેહર?

૧ લડાઇમાં. ૨ દુનયા (જગત). ૩ પેહેલ શરૂઆત પેહલવેહલો. ૪ કીડીયો. ૫ વાદળાની આવાઝ અને કેટલાક એમ પણ કહે છે કે વાદળાને ચલાવનાર ફિરસ્તાની આવાઝ છે. (ગર્જના કરનાર) ૬ વાકેઅ હકીકતમાં.

ઉતરે અભી નહીં કે લડાઇ ઠહર ગઈ
વાઅંદે વેાૅ કયા હુએ ? વેાૅ મોહબ્બત કિધરગઇ? ૪૧

શર[1] ઇસકદર ઝમીંપે ? તુમ્હારે સરોંપે ખાક-મિટ્ટી હુએ ? લિખ્ખેયે અઁરીઝોંસેં જો તપાક[2]
હૈ ખુ તોરાબીયોંકી જગેહ યેૅ ઝમીને પાક-હોએંગી તુરબતેંભી યહીં ગર હુએ હલાક
તુમ લોગ કિસ તરહ ? યેૅજગેૅ હમકો ભાઇ હૈ
મશહૂર હૈ કે શેરોંકા મસકન[3] તરાઇ હૈ. ૪૨

સોંચો તુમ્હીં દિલોંમેં, કે હકદાર કૌન હૈ ?–આલમમેં ખરરો બહરકા, મુખ્તાર કૌન હૈ ?
હાદી હૈ કૌન ? સય્યદે અબરાર કૌન હૈ?–હૈ એ કોસૂર કૌન ? ગોનાહગાર કૌન હૈ ?
લાઝિમ હૈ તુમકો પાસ કલામે મજીદકા
કલમા નબીકા પડહતેહો તુમ, યા યઝીદકા ? ૪૩

યેૅકિસકે ઘરસે ? દિનકી દૌલત મિલી તુમ્હેં ?–સદકાૅહૈ કિસ વલીકા ? જો ઇઝ્ઝત મિલી તુમ્હેં
ખાને કરમસે કિસકે ? યેૅ નેઅમત મિલી તુમ્હેં–હાદી હુએ જો હમ તો હેદાયત મિલી તુમ્હેં
ફલતા નહીં નેહાલે હસદ ફુલતા નહીં
મોહસિનકો ઇસ તરેહસે કોઇ ભૂલતા નહીં. ૪૪

હમતો તુમ્હેં સમઝતે હૈં સય્યદકે ખૈર ખ્વાહ–કયા ખૂબ કી મેહમાનોંકી દાઅવત હૈ વાહવાહ
ઉલફત ન દિલદેહી ન તઆરૂફ[4] ન રસ્મો રાહ-માઅસૂમસે વેાૅ કૌનસા ઐસા હુવા ગોનાહ ?
ચશ્મેપે જંગ ફાતેમાૅકે નૂરે ઐનસે
ના મુનસફો ફિરાતેહો આંખેં હોસૈનસે. ૪૫

હરચંદ ખાકસાર હૈં ફરઝંદે બૂ તોરાબ–પર સરકશીકી હમસે કીસીકો નહીં હૈ તાબ
કોહની તક આસતીન જો ઉલટેં દમે એતાબ[5]–ગરદોંમે થર થરાકે છુપે કુર્સે આફતાબ
આજાએ ઇનકેલાબકી[6] આફત જહાન પર
હો આસમાં ઝમીંપે ઝમીં આસમાન પર. ૪૬

અઁરઝો સમાંકો હમ તહો બાલા કરેં અભી–જો સરકશી કરે ઉસે પિસપા[7] કરેં અભી
ઇસ સરઝમીંકો ખૂનકા દરયા કરેં અભી–સાહિલ તક આએ જો ઉસે ઠંડા કરેં અભી
બોલે કોઈ તો તનસે સર ઉસકા જોદા કરેં
ખૈમા બપા નહોતો કેયામત બપા કરેં. ૪૭

દેખેં હટા તો દો નહીં હટનેકે વ્હાંસે હમ–બરપા કરેંગે અબતો યહીં ખૈમએ હરમ
ગર વ્હાં બાહોત હૈ ફૌજ તો હમભી નહીં હૈ કમ–આલે નબી બડહાકે હટાતે નહીં કદમ
હમ, ઔર ખૌફે જાનસે લડાઇકો છોડદેં ?
દેખા નહીં કે શેર તરાઇ કો છોડદેં? ૪૮

ગો ફૌજ કમ એમામે દેલાવરકે સાથ હૈ–રૂહે રસૂલ નાએબે હૈદરકે સાથ હૈ
અબ્બાસસા ગોલામ બેરાદરકે સાથ હૈ–લાખોં તો લે સકેં યેૅ ઝમીં સરકે સાથ હૈ

---

૧ બુરાઈ ૨ ચાલાકી. (મક્કર ફરેબ) ૩ રેહેઠાણ ૪ ઓળખાણ. ૫ ગુસ્સો. ૬ ઉલટપુલટ થઇ જવાની. ૭ બેઈજ્જત (હરાવીને)

ગુસ્સેકે વકત જાંકો નહીં જાં સમઝતે હૈં
હમ એક ઔર લાખકો યકસાં સમઝતે હૈં. ૪૯

વ્હાંસે કહીં બતૂલકા પ્યારા ન જાએગા–હમ વો નહીં કે જાનકો વારા ન જાએગા
લાશાભી ઉઠકે વ્હાંસે હમારા ન જાએગા–મરકરભી હાથસે યેં કેનારા ન જાએગા
રખતે હૈં ઇસ ઝમીંકે લિયે સરકો હાથ પર
કબ્ઝાં હૈં તબ હૈંગ્ર હમારા ફેરાત પર. ૫૦

આઅંદા પોકારે તબ કે ન માનેંગે હમ યેં બાત–ઉતરેગી આગે ફોજ હમારી લબે ફેરાત
બોલા યેં સુનકે બાઝૂએ સુલતાને કાએનાત–હટ જાઓ મેરા હાથ હૈ દસ્તે ખુદાકા હાત
કયા તુમકો ઝર્બે તેગે અલીકી ખબર નહીં ?
આગે બડહા કદમ તો કિસી તનપે સર નહીં. ૫૧

ઝાલિમ બિગડ બિગડકે બડહે એક બાર સબ–બલવાં જો હોગયા તો સેમટકે સવાર સબ
નૈઝે અલમ કિયે હુએ થે નૈઝેદાર સબ–બાંધેથે એક ગોલે ઝલાલત શેઆર સબ
લૈકિન મિલા ન સકતેથે આંખ ઉસ દેલૈરસે
એક શોર થા કે છીનલો દરયાકો શેરસે. ૫૨

બિગડે અબૂ તમામએ સાઅંદે ફલક સરીર–તોલી “ઝહીરકીનને” શમશીરે બે નઝીર
જોડા કમામેં ઇબને “મોઝાહિરને” એક તીર–બોલે અસદ કે રજઝકે કાબિલ હૈં યેં શરીર
“આબિસકો” ગૈઝ લશકરે બદખૂપે આગયા
ગુસ્સેસે બલ “હેલાલકે” અબરૂપે આ ગયા. ૫૩

બોલે ઉઠાકે નૈઝાકો “ ઝરગામએ ” દેલૈર–બસ અબ સઝામેં ઇનકી મોનાસિબ નહીં હૈ દેર
બોલે “શબીબ” ઇધરસે જો નિકલેગા એક શેર–ભાગેંગે સબ યે ઘોડોંકી બાગોંકો ફેરફેર
આકાકા હૈ યેં પાસ કે હમ દૂર દૂર હૈં
કસરતપે અપની ભુલે હૈં કયા બે શોઉર હૈં. ૫૪

ઉલટી જનાબે “કાસિમે” ઝીશાંને આસતીં–કબ્ઝેપે હાથ રખકે બડહે અકબરે હસીં
બોલે બિગડકે નીમચે ઝૈનબકે માહજબીં–શેરોંસે, કયા તરાઇકો લેંગે યેં અહલેકીં ?
કહીયે તો નૈઝાં બાઝોંકો હમ દેખ ભાલલેં
તેવરે કોઇ ચડહાએ તો આંખેં નેકાલ લેં. ૫૫

આગે થે સબકે હઝરતે અબ્બાસે ઝી હશમ–બડહ બડહકે રોકતેથે દેલૈરોંકો દમ બદમ
તેગેં જો તોલતે થે ઉધર બાનીએ સેતમ–કેહતેથે સર ન હોગા બડહાયા અગર કદમ
લરઝાંથા રોઅબે હકસે હરએક નાબકાર કો
રોકે થા એક શેરે જરી દસ હઝાર કો. ૫૬

બડહતા થા ઝુમતા હુવા જીસદમ વોં શેર નર–ગિરતાથા કોઇ ડરકે ઇધર ઔર કોઇ ઉધર
તેગેં જો ખીંચ ગઇ તો હુવા ઔર શોરો શર–ઘબરાએ અહલે બૈતે શહનશાહે બહરોબર
આગુશમેં ફ઼ૂફીકે સોકૈના દહલ ગઇ
ગુલ પડ ગયા કે ઘાટપે તલવાર ચલગઇ. ૫૭

ચિલ્લાઇ રોકે ઝઇનબે નાશાદો ના મોરાદ–હઇહઇ ખબર તો લો !!! કે યેહ કિસસે હુવા ફસાદ?
ગુરબત ઝદોંસે કયા સબબે કીન ઓ એનાદ?–દેખે કોઈ કિધર હંઇ શહનશાહે ખુશ નેહાદ

હમશીરકો નેસારે એમામે ઓમમ કરો
લોગો દોઆંઓં અકબરે મહરૂપે દમ કરો. ૫૮

મહંમિલસે મુંહ નેકાલકે ફિઝ્ઝાને યેહ કહા–બલવાહ,કેનારે નહર હઇ અઇ બિન્તે મુરતઝા
નઇઝે બડહા બડહાકે હટાતે હંઇ અશકેયા–કબ્ઝેપે હાથ રખ્ખે હંઇ; અબ્બાસે બા વફા

કયા જાને !!! કિસને ટોક દિયા હઇ !!! દેલઇરકો
સબ દશ્ત ગૂંજતા હઇ યેહ ગુસ્સા હઇ શેરકો. ૫૯

ઝઇનબ પોકારીં પીટકે ઝાનૂ બ સદ મલાલ–હઇહઇ ગઝબ હુવા અગર આયા ઉન્હેં જલાલ
કેહદે કોઇ કે અઇ અસદે કિબ્રેયાકે લાલ–ગુરબતપે ભાઇને પાતેમાકી તુમ કરો ખેયાલ

કુરબાન હોગઇ ન લડાઇકા નામ લો
મંઇ હાથ જોડતી હૂં કે ગુસ્સેકો થામ લો. ૬૦

લડનેકો તેગ મ્યાનસે ખેંચોગે તુમ અગર–મહંમિલસે ગિરપડૂંગી ઝમીં પર મઇ નંગે સર
અબ્બાસ તુમ તો સાકીએ કૌસરકે હો પેસર–યે નહર કયા હઇ !!! જીસકે લિયે રંજ ઇસ કદર

મરજાઉંગી સફરમેં જો બિછડૂંગી ભાઇસે
જંગલ મુઝે પસંદ હઇ ગુઝરી તરાઇસે. ૬૧

દરયાકો રોકતે હંઇ અગર બાનીએ સેતમ–જલતી ઝમીપે બચ્ચોંકો લેકર રહેંગે હમ
ગુરબત ઝદોંપે ચાહીએ અલ્લાહકા કરમ–ફિર આઓ બસ સોકઇનાકે સરકી તુમ્હેં કસમ

સાબિત હુવા, કિસીકો હમારી વેલા[1] નહીં
પાનીભી અબ ન દેં તો હમેં કુછ ગેલા[2] નહીં. ૬૨

યેહ બાત કેહકે રોને લગીં બાહરે એમામ–અબ્બાસ ઉધર ગઝબમેં બડહે સૂએ કૌમે શામ
ફુરસીસે જલ્દ ઉઠકે પોકારે શહે અનામ–ભઇયા હમારે સરકી કસમ રોકલો હોસામ[3]

યકસાં હઇ બરરો[4] બહર[5] હમારી નેગાહમેં
ગઇજો ગઝબકો દખ્લ ન દો હકકી રાહમેં. ૬૩

હરચંદ ઉસમેં કોઇ તુમ્હારા નહીં કોસૂર–નાહક ફસાદ કરતે હંઇ તુમસે યેહ બેશોઉર[6]
ખઇર ઇમતેહાંકા દિનભી કુછ અઇસા નહીં હઇ દૂર–જાનેદો, જાહેલોંસે યેહ તકરાર કયા ઝરૂર?

અદનેસે બહસ નંગ હઇ આલી મકામકા
બસ ખામોશી જવાબ હઇ ઉનકે કલામકા. ૬૪

લે સકતે હંઇ તરાઇકો તુમસે યેહ નાબકાર?–કિસ પર યેહ ખશ્મ? અઇ શહે મરદાંકે યાદગાર
જુરઅતમેં તુમ ન એક ન યેહ અહલે કીં હઝાર–બખશા હઇ હર તરહકા તુમ્હેં હકને ઇખતેયાર

બે આબે તેગ દમમેં યેહ નારી[7] હલાક હોં
ગર મુંહસે ઉફ કરો તો અભી જલકે ખાક હોં. ૬૫

૧ મોહબ્બત. ૨ શીકાયત. ૩ તેઝતલવાર ૪ જંગલ ૫ દરયા. ૬ જાહિલ (અભ્યડ). ૭ જહન્નમી.

હૈ ગરચે ઉનકી બે અદબી કીએલે સઝા-પર તુમ પેસર રહીમકે હો બખ્શદો બેતા
જંગલ હો યા તરાઇ હો હૈ હર જગા૦ખુદા-મઝલૂમકો ગરીબકો ગુસ્સેસે કામ ક્યા ?

કરતા હૈ આજેઝી વોહી જો હકે[1]શનાસ[2]હૈ
હમકો નબીકી રૂહે મોતહરકા પાસ . હૈ. ૬૬

સદકે તરે જલાલકે અૈ મેરે આફતાબ-યાદ આગયા મુઝે અસદુલ્લાહકા એતાબ[3]
તુમસે મોકાબેલેકી જહાંમેં કિસે હૈ તાબ-જાબર હો દબદબેમેં શોજાઅતમેં બૂતોરાબ

યે૦ ક્યા હૈ તુમ તો સદે[4] સેકંદરકો તોડદો
સો હમકો ચાહતે હો તો દરયાકો છોડદો. ૬૭

બયાં પેહરકે સબ્ર પર ઇસદમ કરો ખેયાલ-હમને તો અપની આંખોંસે દેખા સબ ઉનકા હાલ
બલવા૦થા બાઅેદ રેહલતે મહબૂબે ઝુલજલાલ-યહાંતકકે બાંધ લેગએ રસ્સીસે બદ ખેસાલ

ક્યા સબ્રો હિલ્મ ઉકદ૦ કોશાએ જહાંમેં થા !!!
ગરદન ઝોકી હુઇથી ગલા રીસમાનથા. ૬૮

તોડા હો એક હાથસે ખૈબરકા જીસને દર !!!-ફૂંકે[5] ઘર ઉસકા !!! ઔર કરે યૂં વો૦ દરગોઝર!!!
થર્રાએ જીસકી ઝર્બસે રૂહુલઅમીં કે[6] પર !!!-રખદે વો૦ તેગ ખોલકે!!! ઔર ડાલદે સેપર!!!

કમઝોર દસ્તો બાઝૂએ ખૈબર કોશા ન થા
સબ કુદરતેં વોહી થી પે હુકમે ખુદા નથા. ૬૯

ઇરશાદ કરગએ થે જો કુછ સૈયદે અનામ-બાંધે રહા ઉસીપે કમર વો૦ ફલક મકામ
મતલબ નથા સેપરસે ન તેગો સેપરસે કામ-મઝલૂમ હોગએ થે એતાઅત હૈ ઉસકા નામ

હમ હૈં એમામ હમકોભી જાનો ઉસી તરહ
તુમ ભી હમારે કેહનેકો માનો ઉસી તરહ. ૭૦

લાઝિમ હૈ જિનપે રહેમ યે ઉમ્મત હૈ મંઈ નેસાર-કરતેથે મુસતફા ઇન્હેં બેટોંકી તરહ પ્યાર
ઉનકે લિએ હસનને કિયા જબ્ર ઇખ્તેયાર-દુશમનપેભી રહા કરમે શેરે કિર્દગાર

હો નાજવાં મેઝાજમેં ગુસ્સા હૈ આપકે
બેટા વો૦હૈ !!! કદમ બકદમ હો જો બાપકે. ૭૧

આઓ તુમ્હેં કસમ હૈ જનાબે અમીરકી-બિગડો ન સરકશીપે સેપાહે શરીરકી
હમરાહ બેટીયાં હૈં શહે કિલઆંગીરકી-સબસે જોદાહી ચાહીયે મનઝિલ ફકીરકી

ક્યા દસ્ત કમ હૈ ? સાબેરો શાકિરકે વાસતે !!!
યે૦ એહતેમામ[7] એક મોસાફિરકે વાસતે !!! ૭૨

થોડીસી બિસ્તરોંકી હૈ દરકાર હમકો જા-જંગલ હુવા તો ક્યા ? જો તરાઇ હુઇ તો ક્યા ?
હૈ ઉમ્ર બે સબાત[8]ઝમાના હૈ બેવફા-આરામકા મહલ નહીં યે૦ આરેયત[9] સરા[10]

અબ વો૦ કહાં હૈં શેહર જીન્હોંને બસાયેહૈં
સબ ઇસ ઝમીંપે ખાકમેં મિલનેકો આએ હૈં. ૭૩

---

૧ ખુદા. ૨ ઓળખનાર ૩ ગુસ્સો. ૪ કિલ્લો. ૫ ફુંકી નાખવું. (બાળે) ૬ હઝરત જીબ્રઈલ અ. ૭ ગમખારી. ૮ બે સબાત ભરોસા વિનાની. ૯ માગીને લેવું (ભીખ) ૧૦ ધર્મશાળા.

ઠેહરો ખુદાકે વાસતે આગે બઢકે ન જાવ–લડનેકો ઇનસે કિસને કહા હઈ તુમ્હેં ? બતાવ
ભાઈ હમારે સરકી કસમ ગૈઝમેં[1]ન આવ–એકસ તુમ્હારા ભાઇ હઈ એકસપે રહેમ ખાવ

વુસઅૈત[2] બહોત હઈ દામને સહેરાકે વાસતે
હિમંતકો કયા હુએ઼ોગે ? દરયાકે વાસ્તે. ૭૪

તુમ કૌસરી હો તુમકો યે૦ દરયા ન ચાહીયે-યે૦ ગૈઝ યે૦ એતાબ[3]યે૦ ગુસ્સા ન ચાહીયે
પાનીપે જંગ અઈ મેરે શઈદા ન ચાહીયે–હિમ્મત બહાએ[4] ખુંભી તો શિકવા૦ ન ચાહીયે

લેનેદો ગર યે૦ નહરકે લેનેકો આએ હઈ
દેખો હમેં કે સર ઇન્હેં દેનેકો આએ હઈ. ૭૫

ગુસ્સા યે૦ કિસપે મેરી તરફ તુમ કરો નઝર–તુમકો હટા સકે કોઇ, કિસકા હઈ યે૦ જીગર
પેહચાનતે નહીં તુમ્હેં ભાઇ યે૦ અહલેશર–જાનેદો, આઓ દૂર કરો ધ્યાન હઈ કિધર

મનઝૂર નારીયોંકો હઈ પાનીકા આસરા
કૌસર હઈ અપની તશ્ને દહાનીકા આસરા. ૭૬

એકસ હઈ હમકો તેગ઼ પકડના ન ચાહીયે–ગુરબતમેં કાફ્લેસે બિછડના ન ચાહીયે
ગર જાન પર બને તો બિગડના ન ચાહીયે–હિમંતસે નાનાજાનકી લડના ન ચાહીયે

શિકલે હોબાબે ખલ્કમેં આખેર ફના તો હઈ
દરયા અગર કરીબ ન હોગા ખુદા તો હઈ. ૭૭

રાહતકી કોશીશેં મેરી જાં કિસ હયાત પર–યે૦ બંદોબસ્ત !!! ઝીંદગીએ બે સબાત પર
નાહક અભી બિગડતે હોઃઇતનીસી બાતપર–તુમ તો રહોગે તા બ૦ કેયામત ફોરાત પર

પંજે હઈ ઝોર કુવતે હઈદર કલાઇમેં
તુમસા અસદ હો જબ તો રહે ફુસ તરાઈમેં. ૭૮

મુઝતર હઈ અહલે બઈતે રસૂલે ફલક જનાબ–ઝૈનબ હઈ બેકરાર સોકીના હઈ બેહવાસ
હઈ સારે કાફ્લેકો તુમ્હારેહી દમકી આસ–અબ કુછ કહો ન, જાનેદો આઓ હમારે પાસ

દેખો લઈ હટે હુએ સબ થરથરાતે હઈ
રૂબાહ[5] સામને કહીં શેરોંકે આતે હઈ ? ૭૯

આકાને દી જો અપને સરે પાકકી કસમ–બસ થર થરાકે રેહ ગયા વો૦ સાહેબે કરમ
પર થી શેકન જબીંપે ન હોતાથા ગઈઝ કમ–ચુપ હોગએ કરીબ જબ આએ શાહે ઓમમ

ગરદન ઝોકાદી તા ન અદબમેં ખલલ પડે
કતરે લહૂકે આંખોંસે લઈકિન નેકલ પડે. ૮૦

યે૦ કેહકે પાસ ભાઇકે આએ શાહે ઓમમ–ગરદનમેં હાથ ડાલકે હઈદરકી દી કસમ
અકબર યે૦ બોલે સરકો ઝોકાકર સુએ કદમ–ચલીયે હોઝૂર ઘુટતે હઈ બીબીયોંકે દમ

રેતીપે અઈમા કીજે શાહે ખુશ નેહાદકા
લડલેંગે, વકત આએગા જીસદમ જેહાદકા. ૮૧

૧ ગુસ્સામાં. ૨ લાંબું ચોડાણ કુશાદા. ૩ ગુસ્સો. ૪ રૈડ. ૫ લોંકડી.

ક્યૂં કાંપતે હો ? ગૈરઝસે અબરૂપે ક્યૂં હૈ બલ ?–માલિક હો તુમ તુમ્હારાહી દરયાપે હૈ અમલ હિંમતમેં ફર્ક કુછ ન શોજાઅતમેં હૈ ખેલલ–ગુસ્સાકો થામલો યેહ નહીં જંગકા મહૈલ

માનો મેરા કહા મૈં તુમ્હારા એમામ હૂં
ગાઝીને સર ઝોકાકે કહા મૈં ગોલામહૂં. ૮૨

સમઅંવો તાઅતન નહીં તાકત કે હૂં જવાબ–ઝરરેકો તાબ કયા હૈ ? ભલા પેશે આફતાબ બખ્શી હૈ ઇઝ્ઝત આપને અર્શ આસમાં જનાબ–હટતા ન ઇસ ઝમીસે કભી ઇબને બૂ તોરાબ

ઇરશાદ હો જો કુછ મેરે હકમેં કુબૂલ હૈ
હુકમે હોઝૂર હુકમે ખુદાઓ રસૂલ હૈ. ૮૩

બોલા યેહ શેહસે જોડકે હાથોંકો વોહ ગયુર–તાબેઅ હૈ ખાનહઝાદ જો કુછ મરઝીએ હોઝૂર બચ્ચોંકી ફિક્રથી કે રહેં નહરસે ન દૂર–એ હુકમ બડહગયાથા બદૈલ કીજીયે કોસૂર

કહીયે તો હાથ અભી તહે તેગે દોદમ રખું
અબ કયા મજાલ વ્હાંસે જો આગે કદમ રખું. ૮૪

તેગો સેપરકો ફેંકકે બોલા વોહ નામવર–કેહ દીજે ઉનસે કાટકે લેજાએં મેરા સર હુકમે ખુદા હૈ હુકમે શહનશાહે બહરોબર–અબ કુછ કહૂં ઝબાંસે મૈં કયા તાબ !!! કયા જીગર!!

મૈં હૂં ગોલામ આપકે અદના ગોલામકા
આકા મુઝે ખેયાલથા બાબાકે નામકા. ૮૫

ઠેહરેગી આકે નહરપે અબ શામકી સેપાહ–પાનીભી હમપે બંદ કરેંગે યેહ રૂસેયાહ ઇસ દસ્તમેં ન ઔર હૈ ચશ્મા કોઇ ન ચાહ–સબ કાફેલાહહોઝૂરકા હોજાએગા તબાહ

ઇસ ફિક્રમેં ગોલામકા દિલ આબ આબ હૈ
યેહ ઔર ને મસલહત હૈ જો હુકમે જનાબ હૈ. ૮૬

ગરદનમેં હાથ ડાલકે હઝરતને યેહ કહા–કયૂં કાંપતે હો ? ગૈરઝસે ભાઇ યેહ કયા કેયા લો અબ ઉઠાલો તેગો સેપર તુમપે મૈં ફેદા–દરયાકો તુમ તો લે ચુકે અર્શ મેરે મહલેકા

વોહ શેર હો કે ધાક હૈ સારી ખુદાઇમેં
દેખા કોઇ તુમ્હારે સેવા હૈ ? તરાઇમેં. ૮૭

ઇસિ કૌમસે ન રદ્દોબદલ ચાહીયે તુમ્હેં–ગુસ્સા ન બરહમી ન જદલ[૧] ચાહીયે તુમ્હેં કુર્બે ખુદાએ અઝ્ઝોજલ્લ ચાહીયે તુમ્હેં–જો હમ કહેં ઉસીપે અમલ ચાહીયે તુમ્હેં

ભાઇ જગાહ મઝારોંકી પેહચાનતા હૂં મૈં
જો હોગા ઇસ ઝમીપે વોહ સબ જાનતા હૂં મૈં. ૮૮

હૈ મુનકશિફ[૨] એમામપે અહવાલે બહરો બર–હકને કેયા હૈ વાકેફે અસરારે ખુશ્કો તર સદમાહહૈ દિલપે કયા ? મૈં કહૂં તુમસે યેહખબર–કબ્રઝાહતુમ્હારા તો બહ કેયામત હૈ નહરપર

દૌલત લુટેગી વ્હાં અસદે કિર્દગારકી
ભયાઁ યેહી જગાહહૈ તુમ્હારે મઝારકી. ૮૯

હોતા હૈ કયા ? હઝાર કહીં સાકેનાને શામ–બખ્શા હૈ તુમકો ખાલેકે અકબરને યેહમકામ કેહતે હૈં ઇસ ઝમીપે મલક આએ સુબ્હો શામ–વ્હાં હોગી કબ્રે હઝરતે અબ્બાસે નેકનામ

૧ લડાઇ. ૨ વાકેફીયત વાફીફગાર.

દીંદાર ગિર્દ કૈંબ્રકે બસતી બસાયેંગે
શેહરોંસે લોગ વ્હાંકી ઝેયારતકો આએંગે. ૯૦

સચ હૈ કે હાથ આપકે આઇ હૈ કયા જગેહ !!!–પ્યારે હમારે ભાઇકો ભાઇ હૈ કયા જગેહ!!!
ઠંડી હવામેં સોનેકો પાની હૈ કયા જગેહ!!!–કયા સબ્ઝાહ!!! કયા નફીસ!!![1] તરાઇ હૈ!!! કયા જગેહ!!!

લંગર હો તુમ, નજાતકી કિશ્તીકે વાસતે
લાઝિમ હૈ કુંએં નહર બેહિસ્તીકે વાસતે. ૯૧

આઓ અબ અપની કૈંબ્રકી જા હમ તુમ્હેં દિખાયં–મકૈંતલમેં નખ્લભી નહીં સાયાહ કહાંસે લાયં
કિસમતમેં યેહ લિખા હૈ કે જંગલકી ધૂપ ખાયં–ચાલીસ રોઝ તક ન કફન ઓર ગુંસ્લ પાયં

મર્દાન હો ઓર લાશે હોસૈને ગૈંરીબ હો
ભાઇ ‘કૈંરીબ હો ન તરાઇ કૈંરીબ હો. ૯૨

અંબ્બાસ આબદીદાહ હુએ સુનકે યેહ કલામ–ભાઇકા હાથ હાથમેં લેકર ચલે એમામ
ફરમાયા વ્હાં પહોંચકે જો થા કૈંત્લકા મકૈંામ–દેખો હોસૈન હોગા યહીં કૈંત્લ તસ્ના કામ

ભાઇ મકૈંામ ખૈંમએ આલે અંબા હૈ વોહ
બાહિર હૈ જો નશીબસે તુરબતકી જા હૈ વોહ ૯૩

રોને લગે પોકારકે અંબ્બાસે નામદાર–શેકને કહા કે ઝબ્ત કરો તુમપે મૈં નેસાર
સુન પાએગી જો ઝૈનબે બેકસ યેહ હાલે ઝાર–મરજાએગી તડપકે અભી વોહ જેગર ફેગાર

મુજકો બહોત ખેયાલ હૈ ઝહરાકી જાઇકા
મરના કોઇ બહન ન સોને અપને ભાઇકા. ૯૪

કૈંદમોંપે સર ઝોકાકે યેહ બોલા વોહ નેકનામ–ઇરશાદ યેહ તો કીજીયે અય કિબ્લએ અનામ
પેહેલે મરેગા આપસે ? યેહ બાવફા ગોલામ–રોકર કહા કે હાં યેહી હોયેગા લા કલામ

મજબૂર હૈ કે ભાઇકો હાથોંસે ખોએંગે
રોઓગે તુમ ન હમકો હમીં તુમકો રોયેંગે. ૯૫

મુઝદાહ યેહ સુનકે શાદ હુવા વોહ અસીરે ગૈંમ–સિજદાહ કિયા કે ભાઇસે પેહલે મરેંગે હમ
રેતીપે આકે ગાડ દિયા શેરને અૈંલમ–બરપા હુએ ખેયામે શહે આસમાં હૈંશમ

ઝરરે નોજૂમ બનગએ સારે, ઝમીન પર
ઉતરે ખુંદાકે અૈંર્શકે તારે, ઝમીન પર. ૯૬

ખૈંમેમેં જા ચુકે જો હૈંરમ બાસદ એહૈંતેરામ–દેવડહીપે આ ખડે હુએ અંબ્બાસે નેકનામ
કમરેં ઇધિર ખુલીં ઉધર ઉતરી સેપાહે શામ–ભાઇકો લેકે ખૈંમેમેં દાખિલ હુએ એમામ

ઉમડાથા દિલ જો સિબ્તે નબીકી જોદાઇસે
ઝૈનબ લિપટકે રોને લગી છોટે ભાઇસે. ૯૭

આંખોંમેં અસ્ક ભરકે યેહ બોલે શહે ઝમન–સદકૈંા ઉતારો કુછ મેરે ભાઇપે અય બહન
યે દસ હઝાર મુસતૈંદે જંગ તેગૈં ઝન–જીતા મૈં ઝબ્મી હોતે જો અબ્બાસે સફ શેકન

આઝુરદાહ હૈં કે હાથસે દરયા નેકલ ગયા
દેખો અભી તલક નહીં અબરૂસે બલ ગયા. ૯૮

1 કીમતી પસંદ પડી ગયેલું.

લેકર બલાએં કેહને લગી વોં જેગર ફેગાર–કયા જીમેં આગઇ થી યેં ભૈયાઁ બહન નેસાર
મહૈંમિલમેં મૈં તો સરકો પટકતીથી બારબાર-સદકે કરૂં વોં નહ્‌ર, લડેં જીસ્પે નાબકાર

પ્યારા હૈ યેં ઉન્હેં જીન્હેં પાની અઁઝીઝ હૈ
ભૈયાઁ ઈન્હેં તુમ્હારી જવાની અઁઝીઝ હૈ. ૯૯

મુંહ રખકે મુંહ યેં બાલી સોકૈનાને યેં કહા-અઁાશિકેંકો મેરે ફેરકે લાયા મેરા ખુઁદા
રોતીથી મૈં સોનીબી ન તુમને મેરી સદા–બસ અબ કહીં ન જાઇયો અચ્છે મેરે ચચા

ઈસ એકસીમેં દિલબરે ઝહરાકા કૌન થા ?
આતે ન તુમતો ફિર મેરે બાબાકા કૌન થા ? ૧૦૦

કેહને લગીં યેં ઝવ્જએ અઁબ્બાસ ખુઁશ બયાં–ગુઁસ્સેમેં ઉનકો કુછ નહીં રેહતા કીસીકા ધ્યાં
હર બાતમેં હૈ શેરે એલાહીકી આનબાં–યેં જાનકો ભલા કભી સમઝે હૈં અપની જાં ?

આતા હૈ ગૈઝબ, તો ન ખાતે ન પીતે હૈં
યેં તો ફકત હોસૈનકે સદકેમેં જીતે હૈં. ૧૦૧

ફરમાયા શેહને ભાઈસે અબ ખોલીયે કમર-ઝૈનબને લેલી હાથસે શમશીર ઔર સેપર
બૈઠે નથે અભી કે યેં અકબરને દી ખઁબર-ફૌજ ઔર આઇ સામસે યા શાહે બહ્રોબર

મજમાએ ગૈઝબ સેપાહકા દરયાકે પાસ હૈ
શેહને કહા કે હાએ તુમ્હેં કયા હેરાસ હૈ !!! ૧૦૨

આખિર હુવા વોં દિન તો હુઇ રાતકો યેં ધૂમ આ પોંહચા લેકે ફૌજે ગિરાં ઇબ્ને સાઅઁદ શૂમ
એક લાખસે સેવા હૈં જવાનાને શામો રૂમ–આફતકી હૈ યેં ભીડ કેયામતકા હૈ હોજૂમ

ફૌજોંસે તો બસ સુબ્હ ઝમીં રનસે ભર ગઇ
એક રાતમેં ચડહી હુઈ નદ્દી ઉતર ગઇ. ૧૦૩

મરસેયાં છઠ્ઠો વાકેઆતે કરબલા ઔર ઇબતેદાઇ છેડછાડ, ઔર બંદીશે આબ ઔર રોઝે નહુમકો એક શબકી મોહલતકી ખાહીશ કરનેકે બયાનમેં.

જબ સુબ્હ હુઈ મારેયાંમેં શાહે ઝમનકો–દેખી જો સોફૈદી તો કેયા યાદ કફનકો
ફરમાયા બસ અબ ફિરકે ન જાએંગે વતનકો–હૈ રાહ ઇસી દસ્તસે જન્નતકે ચમનકો

કિસ કિસકા ન વ્હાં દિલકો મેરે દાગ મિલેગા
ઝહરાકા ઇસી ખાકમેં સબ બાગ મિલેગા. ૧

દો દિન તો ગૈરીબોંકો મિલા દસ્તમેં આરામ–થી પાંચવીં તારીખ કે આઇ સેપહે શામ
હફતુમ તલક આઅઁદાસે રહા નામએ પૈગામ–ઔર થા શબે હશતુમસે લડાઇકા સરંજામ

પ્યારા કોઈ કરતા નહીં સાદાતસે પાની
હૈંઝસ્તપે હુવા બંદ ઉસી રાતસે પાની. ૨

ગરમીકે વોં દિન !!! ઔર વોં બચ્ચોંકા બિલકના !!! –વોં તાબેશે ખુઁરશેદ !!! વોં ઝરરોંકા ચમકના !!!
પ્યાસોંકા વોં દરયાકે તરફ, યાસસે તકના !!!–"બાકિરકી" વોં ફરયાદ !!! વોં અસગૈરકા સેસકના !!!

ખઈમેમેં સોકઈનાકો જો ગશ પાતેથે શબ્બીર
રોતે હુએ ઘબરાકે નેકલ આતેથે શબ્બીર. ૩

તારીખ઼ છઠી થી કે હુવા ગુલગુલા એક બાર–લશકર લિએ આયા "ઓમરે સાઅ્દ" સેતમગાર
"ખ઼ૂલી"વ"હસી" "શિમ્રો" "સેનાન" "અશઅસે" ગદ્દાર–એક એકકે હમરાહ હઝારોંથે જફ઼ાકાર
મક઼તલમેં, લિખા હઈ કે છે લાખ અહલે સેતમ થે
ઓર યાવરે ફ઼રઝંદે નબી સૌસેભી કમ થે. ૪

એક કસરતે[1] સેપાહપે નાગાહ હુઇ યેં ધૂમ–આ પોંહચા શામસે પેસરે સાઅ્દ નહસો શૂમ
જીસકે જેલૌમેં લાખ સવારોંકા થા હોજૂમ–અકસર યેં હઈ ક઼િલ્લતે[2] જવાનાને શામો રૂમ
બસ ખુલ ગયા, ન તૌર સફ઼ાઇકા હોએગા
અબ કલસે બંદોબસ્ત લડાઇકા હોએગા. ૫

યેં ઝિક્ર થા કે દૂરસે ઝાહિર હુએ નેશાં–ઉમડા ઝમીપે ઝુલ્મકા દરયાએ બેકરાં[3]
મૌજોંકી તરહ સબ થી સફ઼ેં પેશોપસ રવાં–લેહરાતેથે હવાસે અલમ મિસ્લે બાદબાં
હિલતાથા દસ્તે કીં દહલ ઇસ તરહ બજતેથે
બાજોંકા થા યેં શોર કે બાદલ ગરઝતેથે. ૬

જંગલ વોં, રૂમીયોંકે પરે, શામીઓંકે દલ–ખૌફ઼ે ખ઼ુદા ન જીનકો ન અંદેશએ અજલ
મક્કારો અહલે નારો દગાબાઝો પુર દગલ–શિકલેં મહીબ[4], દેવસે કદ, અબરૂઓંપે બલ
બદખ઼્વાહે ખાનદાને રેસાલત પનાહ થે
અઈસે જલે હુએથે કે ચહરે સેયાહથે. ૭

તલવારેં ખેંચી બડહકે, ઝુમે દો તરફ઼ સવાર–ગુલ હોગયા સલામીકે બાજોંકા એક બાર
ડંકેકી દમ બદમ થી સદા આસમાંકે પાર–"આગે બડહે ચલો" યે નકીબોંકીથી પોકાર
ઘોડોંપે ગિર્દોપેશ રઇસાને શામ થે
ઝર્રીં કમર જેલૌમેં કઇ સો ગોલામ થે. ૮

ઉતરા કરીબ ખ઼ઈમાં ફરસસે વોં ખીરાંસર[5]–સરપર લગાયા દૌડકે ખ઼ાદિમને ચિત્રેઝર[6]
પેહલે તો અપની ફૌજપે ઝાલિમને કી નઝર–બોલા: કિસીસે ફિર વોં સૂએ નહર દેખકર
ખ઼ઈમા હઈ કિસ તરફ઼કો ? શહે ખુશ ખેસાલકા
દરયાપે તો અમલ નહીં ? ઝહરાકે લાલકા. ૯

"ખૂલીને" તબ કહા કે હમારી તરફ઼ હઈ નહર–આએથે યહાં ઉતરનેકે ખ઼ાતિર ઓમામે દહર
ફરમાતેથે યેં નહર તો હઈ મેરી માંકા મહર–હમને ઉઠા દિયા ઉન્હેં લઈકિન બજબ્રો કહર
અબ્બાસ મુસતઇદ[7] થે સબોંસે લડાઇકો
શબ્બીર ફેર લેગએ સમઝાકે ભાઇકો. ૧૦

વોં ધૂપમેં હઈ ખ઼ઈમએ ઝનગારીએ હોસઈન–રાહત ન રાતકો હઈ કોઇ દમ ન દિનકો ચઈન
પહરોં[8] અલીકી બેટીયાં રોતી હઈ કરકે બઈન–આફ઼તમેં મુબતેલા હઈ મોહમ્મદકા નૂરે અઈન

૧ ઘણી વધારે. ૨ થોડા. ૩ બેકરાં યાને જેની હદ નહોય હદ વગરનું. ૪ ડરામણી. ૫ અહંકારી. ૬ સોનેરી છત્રી. ૭ તય્યાર. ૮ પહોર (ત્રણ કલાક) ના બહુ વચનને પહરોં કહે છે.

બચ્ચોંકી, મારે પ્યાસકે હાલત અજીબ હૈ
અમ્મા ન સાયેમેં હૈ ન દરયા કરીબ હૈ. ૧૧

બોલા શકી, કે કિતની હૈ ફોજે શાહે ઓમમ ?–સુનતેથે વાં સેપાહે હોસૈનીકી ધૂમ હમ ઉસને કહા હોસૈનકે યાવર બહોત હૈં કમ–શકોંકે મારે દમમેં કિસીકે નહીં હૈ દમ

અૈસી ન ફોજ કુછ હૈ ન અૈસે નેશાન હૈં
મૈંને તો ખુદ ગેના હૈ એકૌસી જવાન હૈં. ૧૨

હૈ એક અલમ યેહ કિલ્લતે[1]લશકરકા હૈ નેશાં–યેહ હાલ હૈ લુટા હુવા જૈસે હો કારવાં ઉરદૂમેં[2] જીન્સે ગમ હૈ કે, જીન્સ હૈ ગેરાં–ગલ્લાહકી[3]યેહ કમી હૈ કે હૈ ફકતે[4]આબો નાન

અસવારભી કલીલ પેયાદેભી થોડે હૈં
કુલ સત્તૈરા તો ઉંટ હૈં ઓર બીસ ઘોડે હૈં. ૧૩

મતબખ[5]હૈ સર્દ આગકા ઉસમેં નહીં હૈ નામ–બચ્ચે હવાએ ગર્મસે બેતાબ હૈં તમામ ખાક આબદાર ખાનેમેં ઉડતી હૈ સુબ્હો શામ–ક્યૂંકર લડેંગે એકસો મઝલૂમો તશ્ના કામ

યહાં સૈંકડોં કમાનેં હૈં ફોજે અમીરમેં
દો દો ગેરેંગે ખાકપે એક એક તીરમેં. ૧૪

યેહ સબ ગલત સોનાથા, કે, હૈ લશકરે કસીર[6]–કુછ નૌજવાં હૈં તિફ્લ હૈં કુછ ઓર કુછ હૈં પીર હૈ ઉનમેં સાત આઠ તો લડકે કઇ સગીર–પિસ જાએંગે વોહ ટાપોંસે હંગામ દારો ગીર

ક્યા છોટે છોટે હાથોંકી તાકત દેખાએંગે !!!
ઉનસે તો નીમચેભી સંભાલે ન જાએંગે. ૧૫

ક્યા જાને !!! દિલમેં સોચેથે ક્યા !! શાહે કરબલા–મકતલમેં ખેંચકર ઉન્હેં લે આયા હૈ કઝા !!! લશકર તો યેહ કલીલ!!!ઓર ઇસ ફોજસે વેગા !!!–ઉમ્રેં હૈં છોટી છોટી ભલા વોહ લડેંગે ક્યા !!!

કુછ આઝમૂદાહ કાર નહીં કુછ મોસન[7] નહીં
ઉનકે અભીતો ઘરસે નેકલનેકે દિન નહીં. ૧૬

હમ શિકલે મુસ્તફાકે તો અઠારવાં હૈ સાલ–તેરાહ બરસકા હૈ અભી "શબ્બરકા" નૌનેહાલ તો દસ બરસકે હોંએંગે "ઝૈનબકે" દોનોં લાલ-હાં એક જવાં હૈં હઝરતે "અબ્બાસે" ખુશ ખેસાલ

છોટે હૈં ઓર સબ કોઇ ઉનમેં જવાં નહીં
ખત્તેક[8] તરફ મસીન[9]ભી કીસીકે એયાં[10]નહીં. ૧૫

સુનતાહૂં મૈં હૈં વોહ પેસરે શાહે નામદાર–બીમાર ઉનમેં એક હૈ ઓર એક શીરખાર "ઝૈનબકે"દો હૈં તીન"હસનકે" હૈં ગુલ ઓઝાર-દસ હૈં "અકીલો""મુસલિમો""હૈદરકે"યાદગાર

"ઝહરાકે" જાનો દિલ હૈં "મોહમ્મદકે" પ્યારે હૈં
યે સત્તૈરાહ તો ચાંદ હૈં બાકી સેતારે હૈં. ૧૮

બત્તીસ સબ સવાર શહેદીંકે પાસ હૈં–બગૈર ગએ પેયાદે સો વોહ કમ પચાસ હૈં આફતમેં મુબતેલા હૈં મગર બાહવાસ હૈં!!!–ગાઝી હૈં સરફરોશ હૈં ઓર હકશનાસ હૈં

---

૧ થોડા ઓછાં. ૨ લશકરમાં. ૩. અનાજની. ૪ ફક્ત. ૫ ખાનું પકાવવાની જગ્યા (રસોડું રાંધણયું) ૬ ઘણુંજ બહુજ. ૭ સાઠેમે હેનાજ (બરછીવાલા) ૮ ખતેક યાને એક ખા યાને એક ઉભી લીટી ૯ ડાઢી ૧૦ દેખવામાં.

ખાનેકા હૈ ખેયાલ ન પાનીકી ફિક્ર હૈ
સિજ્દે હૈં ઓર દોઆંએં હૈં ઓર હૈકકા ઝિક્રહૈ. ૧૯

બોલા વો૦ તબ કે હોંગે જવાં જ્હાંકે કઇ હઝાર–"ઝૂલીને"કી યે૦ અર્ઝ યે૦ મુમકિન નહીં શોમાર
હૈં તીન ચાર કોસકે ગિર્દમેં સબ સવાર–એક એક જવાં હૈ રૂસ્તમેં મર્દાંકા કારઝાર
ક્યા !!! કોઇ લડ સકેગા કેયામતકી ફોજ હૈ
લશકરકી હૈં સફેં કે સમંદરકી મૌજ હૈ !!! ૨૦

પઇદલ હૈં એક તરફ તો રસાલે હૈં એક તરફ–ખંજર હૈં એક સિમ્ત તો ભાલે હૈં એક તરફ
જાંબાઝ હાથ કબ્ઝોંપે ડાલે હૈં એક તરફ–ઓર દસ હઝાર બરછીયોંવાલે હૈં એક તરફ
સબ લોગ ફિક્રે કત્લે શહનશાહેદીંમેં હૈં
ખેંચે હુએ કમાનોંકો સરકશ કમીમેં[1] હૈં. ૨૧

હાથોંમેં પેહલવાનોંકે હૈં ગુર્ઝે ગાવ સર–ઝરબતસે જીનકે ટૂટતીહૈ કોહકી કમર
હર જા ખિછી હુઇ હૈં કમંદેં ઇધર ઉધર–કાલી ઘટાસી છાઇ હૈ દલોંકી નહર પર
સબ લોગ જા બજા પએ કત્લો સ્તેઝ હૈં
તેગેંભી હૈં છુપી હુઇ ખંજરભી તેઝ હૈં. ૨૨

ભાલા હેલાકે કોઇ યે૦ કેહતા હૈ બારબાર–નૌક ઇસકી સીનએ અલી અકબરકે હોગી પાર
કેહતા હૈ કિસ ગુરૂરસે એક શામકા સવાર–આએતો, રનમેં હઝરતે "શબ્બરકા" યાદગાર
અબ કોઇ દમમેં ધરકી "હુસનકે" સફાઇ હૈ
તલવાર આજ ઝેહરમેં મૈંને બુઝાઇ હૈ. ૨૩

તફંગા ઓડાકે કોઇ યે૦ કેહતા હૈ બદ મેઝાજ–કીમત હૈ ઇસકી શામકા ઓર રૂમકા ખેરાજ[2]
દરયા૦પે ઉનકો લાએ તો પાનીકે એહતેયાજ–અબ્બાસે નામદાર કે કાટૂંગા હાથ આજ
જબ દૌલતે અલીકો કઝા લૂટ જાએગી
ફરઝંદે ફાતેમા૦કી કમર ટૂટ જાએગી. ૨૪

કેહતા હૈ કોઇ તીરકો ચિલ્લેમેં જોડકે–ગુઝરેગા યે૦, ગલા અલી અસગરકા તોડકે
સોએંગે જબ ઝમીનપે ઝૂલેકો છોડકે–દોનોં કડે ઉતારૂંગા પોંહચે મરોડકે
અસગરકા તોક અપને પેસરકો પિન્હાઉંગા
સૌગાત કરબલાસે ગેહી લેકે જાઉંગા. ૨૫

સુનતાથા મૈં કે કેહતાથા એક શખ્સ બદમલા[3]–ઘોડેસે જબ ગેરેંગે શહનશાહે કરબલા
જો ફાતેમા૦કે દૂધકી ધારોંસે હૈ પલા–છાતીપે ચડકે કાટૂંગા ઉસ શાહકા ગલા
વારિસ ન કોઇ હોએગા સર્વરકી લાશકા
લૂટૂંગા સબ લેબાસ તને પાશ પાશકા. ૨૬

ફૂફેકે લોગ કરતે હૈં આપસમેં યે૦ સોખન–અબ બાદે ફત્હ બાઝૂએ ઝૈનબ હૈં ઓર રસન
સરપર રેદા નહોગી કે ભાઇકો દે કફન–ખૈમા જલાકે લૂટેંગે અસબાબે પંજતન

૧ દુશમનને વાસતે ઘાત કરવા કીંવા મારી નાખવા માટે કોઇ જગાએ છુપાઈને બેસવું.
૨ ઉપજ. ૩ લોકોની સામે (આગળ)

હઈ આરઝૂ કે દૌલતે આલે અબા મિલે
દેખેં કિસે અલીકી બહૂકી રેદા મિલે ૨૭

બોલા ખબર યેઃ સુનકે વોઃ બાનીયે ઝુલ્મો જૌર-કલતક અભી તો શામસે આએંગી ફૌજ ઔર હાકિમ હઈ આજ ઝેરે ફલક હઈ હમારા દૌર-સર કાટલેંગે સુલ્હકા હોગા અગર ન તૌર

ફુરસત અબ એક દમકી ન હાં દો હોસઈનકો
બઈઅત અગર કરેં તો અમાં દો હોસઈનકો. ૨૮

બોલા કોઇ, કે હઈ ઉન્હેં બઈઅતસે ઇજતેનાબ મરનેકો રાહે હકમેં સમઝતે હઈ વોઃ સવાબ કેહને લગા વોઃ તીરાઃદરો ખાકે પેચોતાબ-હાં!!! અબ બેયામે શેહમેં પહોંચને ન પાએ આબ

પ્યાસોંપે તીર ચ્હાંસેભી પડતે હઈ કિસ તરહ
દેખેં હોસઈન લાખોંસે લડતે હઈ કિસ તરહ. ૨૯

યેઃ કેહકે અપને ખઈમેમેં આયા વોઃ ખીરાઃસર-ફૂફેસે આઇ ઔર નહુમ તક સેપાહે શર ઝાહિર હુઇ જો રનમેં શમે કતલકી સહર-પડહકર નમાઝ શેહને કસી જંગપર કમર

ગરદોં નશીં સરોંકો બહમ પીટને લગે
બિખરાકે બાલ અહલે હરમ પીટને લગે. ૩૦

તારીખે નહુમ ભર ગયા આઅદાસે વોઃ જંગલ-હર સિમ્તસે ફૌજોંકી ઉમંડ આતીથી બાદલ તલવારેં નઝર આતીથી યા બરછીયોંકે ફલ-દરયાલી ગૈરીઓંકે હુવા આંખોંસે ઉજહલ

વ્હાં શામસે અશ્વાજે સેતમ સુબ્હ તક આઇ
લોગ ઉડ ગએ લશકરસે ઉધર યેઃ કોમક આઇ. ૩૧

ગુરીઁ થા મોહર્રમકા જો ખઈમા હુવા બરપા-દરયાસે ઉઠા તીસરીકો ખઈમએ મૌલા હઝ્રતુમકો બજુઝ અશ્ક ન થા પાનીકા કતરા-શબ આઇ જો દસવીં તો પરેશાં હુએ આકા

અબોહે કલક નરગએ અફ્વાજે સેતમ થા
શપ્પીરકો હર લહઝા, સેવા પ્યાસકા ગમ થા. ૩૨

બિછવાકે દરે ખઈમે પે કુરસીયે મોતહર-બઈઠે થે શહે અર્શે નશીં શશદરો મુઝતર કેહતે થે કે કલ પીએંગી ચ્હાં આલે પયમબર-લાશે મઈ રખ્ખૂંગા યહાં લા લાકે બરાબર

ઘર લુટનેકા હઈ ખૌફ ન ફિક્રે તનો સર હઈ
બદનામીયે ઉમ્મતકા નેહાયત મુઝે ડર હઈ. ૩૩

ઇતનેમેં સદા દૂરસે નકકારોંકી આઇ-આવાઝ જફાકારોંકે રહવારોંકી આઇ શેહ બોલે કે ફિર ફૌજ સેતમગારોંકી આઇ-ફિર સાથહી જોડીબી ખબરદારોંકી આઇ

કી અર્ઝ વોઃ લશકર હઈ સેયાહ જીસ્કે અલમ હઈ
એક શિમ્ર હઈ ઔર ચારહઝાર અહલે સેતમ હઈ. ૩૪

ઉસ ફૌજે સફર મૌજકી તાઅદાદ હઈ દુશવાર-લિખતા હઈ કોઈ તીસ હઝાર આએયે ગદ્દાર ઔર ઉસસે ફઝૂં તરભી હઈ કુછ વારેદે અખબાર-અકસરકા યેઃ હઈ કૌલ કે થે લાખ સેતમગાર

લિખતે હઈ યેઃ બાઅઝે કે છે લાખ અહલે જફા થે
યહાં બેકસો મઝલૂમ બેમામે દોસરા થે. ૩૫

તાને હુએ નર્ઝોંકો સવાર એક તરફ થે-તલવારેં લિએ ઝુલ્મ શેઆર એક તરફ થે
ઓર તીર ફેગન તીસ હઝાર એક તરફ થે-ફૂકે જવાં બાંધે કતાર એક તરપ થે
બદલી સેપહે શામકી પ્યાસોંપે ઝુકી થી
શેહ બીચમેં થે, ચાર તરફ રાહ રૂકી થી. ૩૬
અલ્લાહરે !!! જવાનાંને હોસર્ફનીકે એરાદે !!!-સાવંત નહો ક્યૂં ? ઉન્હેં તૌફીકે ખુદાદે !!!
કુલ તીસ તો અસવાર થે ચાલીસ પેયાદે-એક એક પર અર્સા થા કે લાખોંકો ભગાદે
જન્નતહી શહીદોંકી શહાદતકા સેલા થા
હર્તુમસે દહુમ તક ઉન્હેં પાની ન મિલાથા. ૩૭
થે મુસતઈદે જંગ ઉસી રોઝ સેતમગર-રોકે હુએથે ફોજકો અંબાસે દેલાવર
તોલે હુએ તલવારકો ફરમાતે થે અકબર-આગે જો બઢહા પાંઉ તો હોજાઓગે બે સર
દેખો, કિધર આતેહો ? યેહ કયા બેઅદબી હઈ !!!
યહાં ખૈમએ નામૂસે રસૂલે અરબી હઈ. ૩૮
જો શાહસે કેહના હો કહો અર્ઝ કરેં હમ-કસરતપે જો ભૂલેહો તો કુછ હમભી નહીં કમ
સબકૈતરો[1] ન ગર મન્અ કરે ફિખ્લએ આલમ-કરદેં અભી લશકરકી સફેં દરહમો બરહમ
રૂકનેકા નહીં ઝોર તુમ્હેં તનસે હમારા
શમશીર ઝની કામ હઈ બચપનસે હમારા. ૩૯
લશકર હઈ જરી ફૌનસે લશકરસે હમારે-થર્રાતા હઈ રૂસ્તમકા જેગર ડરસે હમારે
શેર આંખ ચુરાતા હઈ યેહ તેવરસે હમારે-નીકલા હઈ શોજાઅતકા ચલન ઘરસે હમારે
પસેપા નહીં હોતે હંઈ યે પેશા હઈ હમારા
થે શેરે ખુદા જીસ્પે વોહ પેશા હઈ હમારા. ૪૦
મૌજૂદ કિસીકો નહીં વલ્લાહ સમઝતે-હંઈ આલમે ફાનીકો ગેઝરગાહ સમઝતે
ગૈઝ આએતો શેરોંકો હંઈ રૂબાહ સમઝતે-હમ વકતે વેગા કોહકો[2] હંઈ કાહ[3] સમઝતે
જાંબાઝ હઈ ફૌનર્ફનમેં શોહરા હઈ હમારા
શમશીરે યદુલ્લાહપે ફૈબ્ઝા હઈ હમારા. ૪૧
અલકિસ્સા ગએ ખૈમેમેં અંબાસે દેલાવર-હૈઝરતને કહા શેર યેહ કૈસા હઈ બેરાદર
કી અર્ઝ ચડહે આતે હંઈ ખૈમેમેં સેતમગર-કૈબ્ઝેપે ઉધર હાથ ધરે હંઈ અલી અકબર
ખામોશ હંઈ સબ હુકમે એમામે દો જહાંસે
ઈરશાદ અભી હો તો હટાદૂં ઉન્હે યહાંસે. ૪૨
એક ખેલ હઈ અબતો ઉન્હેં પ્યાસોંકા સતાના-કયા જાનીએ!!! કયા હઈ હમેં કિન લાગોંને જાના!!!
આસાં નહીં કુછ મુંહપે જવાં મર્દોકે આના-તલવારેં જો ખેંચે તો ઉલટ જાએ ઝમાના
બચ્ચાભી હરએક શેર હઈ સાદાતકે ઘરકા
આઅંદાકી ન સબ ફોજ ન એક તિરન્ન ઇધરકા. ૪૩
દેખેં કોઇ લડકોંપે ભલા હાથ તો ડાલે-દમ બંદ કરે ફૌજકે યેહ હંસલેયોં વાલે
હર સફ અભી ઉલટે જો ચલેં છોટેસે ભાલે-ખંદકકી તરફ બઢને લગેં ખુનકે નાલે

૧ પેહેલ-શરૂઆત ૨ પહાડ. ૩ સુકી કાપેલી ઘાસ.

રૂકતે નહીં આજાતે હૈં જબ ગૈઝો ગઝબમેં
બચ્ચે હૈં મગર ગૈઝે યદુલ્લાહ હૈં સબમેં. ૪૪

આઅંદાસે ઔર અકબરસે જો ઉસદમ હુઇ તકરાર-બિગડે થે ગૈઝબ આપકી હમશીરકે દિલદાર
યાદ આ ગયા મુઝકો ગૈઝબે હૈદરે કર્રાર-અકબરસે ભી કુછ આગે બડહે જાતેથે હરબાર
કયા ગૈઝમેં !!! વો આપકી ગોદીકે પલેથે
મૈંને ઉન્હેં રોકા નહીં (તો) લશકરપે ચલેથે. ૪૫

સમઝાતા થા મૈં ઔર યેહી કેહતેથે પ્યારે-ક્યૂં નામ લિયા શિમ્રને? મામૂંકા હમારે
યેઃ અહલે સેતમ કાબેલે તાઅઝીર હૈં સારે-કરદેતે હૈં પસેપા ઇન્હેં તલવારોંકે મારે
આકા યેઃ હમારે હૈં કે આકાકે પેસર હૈં
ક્યૂંકર ન બડહેં હમ અલી અકબરકી સેપર હૈં. ૪૬

શેહને કહા સર દેનેકા વાઅદા જો યેઃ કરતા !!!-તાકત થી ? કે ફિર હાથ કોઇ કબ્ઝેપે ધરતા?
એક દમમેં યેઃ મૈદાને સેતમ લાશોંસે ભરતા-હાથ ઉનકે ન બડહતે ન કદમ ઉનકા ઠહરતા
તંગ આનકે આખિરકો યેઃ પ્યાસાભી લડેગા
ઉન લોગોંપે ખુલ જાએગા જબ ખેત પડેગા. ૪૭

મૌકાઅ હૈ અભી સબ્રકા તુમ ક્યૂં હુએ બરહમ?-આનેદો જો ગૈમેપે ચડહે આતે હૈં અઝલમ
અલ્લાહ તો હૈ? મેરે તરફ ફોજ હૈ ગો કમ-એ ઝબ્મ લગે હાથ ઉઠાનેકે નહીં હમ
ઉમ્મતસે કભી જંગમે સબકત ન કરેંગે
વલ્લાહ મરેંગે ભી તો હમ હકપે મરેંગે. ૪૮

તકરાર ન ફિર હો કહીં તુમ જાઓ બેરાદર-આઅંદાકો ભી અકબરકો ભી સમઝાઓ બેરાદર
ફરઝંદોંકો ઝૈનબકે તો લે આઓ બેરાદર-વોઃ ચાંદસી શિકલેં મુઝે દિખલાઓ બેરાદર
કેહના કે ચલો અશકોંસે મુંહ ધોતે હૈં શબ્બીર
તુમ ગૈમેંસે ક્યૂં નિકલે? ગૈશ હોતે હૈં શબ્બીર. ૪૯

ફોજે સેતમઆરાઃકો યેઃ દીજો મેરા પૈગામ-લડકોંસે હૈ તકરાર? કે મુઝસે હૈ તુમ્હેં કામ?
ગુરબતમેં ઘડીભર તો મુઝે લેનેદો આરામ-અચ્છા નહીં બેકસકા સતાના સહરો શામ
હૈહાત હમીયત હુઇ ક્યા !!! કૌમે અરબકી
મેહમાન હૂં મોહલત દો મુઝે આજકે શબકી. ૫૦

અબ ઝોહરકા હંગામ હૈ ઔર દિનભી હૈ આખિર-મૈં સુબ્હ ખૂદ હૂંગા કમર બાંધકે હાઝિર
હૈ બે સરો સામાં અભી યસરબકા મોસાફિર-જાએગા કહીં યહાંસે ન યેઃ સાબેરો શાકિર
હસરત ન રહે તાઅતે રબ્બે દોસરાકી
તુમ સોઓ એબાદત મૈં કરૂં અપને ખુદાકી. ૫૧

એક શબભી ગવારા નહીં તુમકો મેરા જીના?-મઝલૂમસે યેઃ બુગ્ઝ મોસાફિરસે યેઃ કીના?
કુલ ચાર પહર હૈં ન બરસ હૈં ન મહીના-કલ ખૂંમેં હુઓ દીજયો મોહમ્મદકા સફીના
કલ કબ્રસે ઝહરાકે નેકલ આનેકા દિન હૈ
કલ ગુલ્લએ સાદાતકે લૂટ જાનેકા દિન હૈ. ૫૨

યેહ સુનકે ગયા શેર ફરીએ સફે કુફ્ફાર–ફરમાયા કે અય કોમે જફાકારો સેતમગાર
વાજીબ અદબે જંગમેં બેહતર નહીં અસરાર–શબ્બીર હય એક રાતકી મોહલતકે તલબગાર
હમ જંગકો મોજૂદ હય જલદી તુમ્હેં કયા હય ?
બસ ખય્‌ર વોહ કલ હોગા જો મનઝૂરે ખુદા હય. ૫૩

લશકરસે યેહ તબ કેહને લગા શિમ્રે સેતમગાર–કેહદો કે નહીં મિલનેકી મોહલત તુમ્હેં ઝિનહાર
ઝુંઝલાકે યેહ બોલે કઇ ફોજકે સરદાર–દેતે હય જો કાફિરભી હો મોહલતકા તલબગાર
કુછ શર્મ નહીં તુઝકો ? યેહ ક્યા બે અદબી હય !!!
શબ્બીર તો ફરઝંદે રસૂલે અરબી હય. ૫૪

એક શબકી અમાં દેનેમેં નુકસાં તેરા કયા હય ?–ઉસપર યે તઅદ્દી ? જો ગેરફતારે બલાહય
મઝલૂમપે આફત હય મોસાફિરપે જફા હય !!!–યે જબ્ર મોહંમદકી શરીઅતમેં રવા હય ?
ફાકોંપે ન ગુરબતપે નઝર કરતા હય ઝાલિમ !!!
તૂ ખય્‌રકે ભી કામમેં શર કરતા હય ઝાલિમ !!! ૫૫

આબિદપે યેહ નરગાહ યેહ નમાઝીપે ચડહાઇ–મેહમાનોંને દો દિનસે ગેઝાભી નહીં પાઇ
પાની ન દિયા ખય્‌ર, કે બિગડીથી લડાઇ–રોકે હય તેરે હુકમસે દરયાકી તરાઇ
સય્યદકો એબાદતકી એજાઝત નહીં દેતા !!!
યે ઝુલ્મ !!! કે એક રાતકી મોહલત નહીં દેતા !!! ૫૬

તૂ હંસતા હય ઓર રોતે હય વ્હાં પ્યાસસે માઅસૂમ–વ્હાં જશ્ન હય ઓર વ્હાં એ !!! હોસય નાકી ઉધર ધૂમ
પાનીસે તો કાફિરકો ભી રખતે નહીં મહરૂમ–અય શિમ્ર મોહંમદકા નવાસા હય યેહ મઝલૂમ
ખુરશીદે હેદાયત હય એમામે દો જહાં હય
કુરઆનસે રોશન હય હદીસોંસે એયાં હય. ૫૭

દેખા જો શકીને કે હય બિગડે હુએ સરદાર–અબ્બાસે દેલાવરસે લગા કેહને જફાકાર
દી, રાતકી મોહલત જો હય મોહલતકે તલબગાર–ખય્‌ર આજ કરેં ઓર એબાદત શહે અબરાર
ફિર ઉઝર કોઈ પેશ ન જાએગા સહરકો
કલ સબકે ગલે કાટકે ખોલેંગે કમરકો. ૫૮

અબ્બાસે દેલાવરને કહા હોકે ગઝબનાક–તૂ કાટેગા શેરોંકે ગલે !!! ઓ સગે નાપાક
આગે મેરે યેહ બે અદબી ? મુંહમેં તેરે ખાક–એક્સ હુવા અયસા પેસરે સય્યદે લોલાક ?
ક્યું રખદૂં લબે નજસપે અંગુસ્તે સીનાંકો ?
દિખલાદૂં મઝા ? છેદકે નયઝેસે ઝબાંકો ? ૫૯

ભાગા વોહ બડહે હોંઠ ચબાતે હુએ અબ્બાસ–ખયમેમેં ગએ સાથ લિયે સબકો બસદ યાસ
કી અર્ઝ યેહ જાકર પેસરે ફાતેમાહ કે પાસ–તય હોગયા વોહ અમ્ર કભી જીસકી ન થી આસ
મોહલતભી મિલી રૂબભી ફિરા અહલે જફાકા
રોકર શહે વાલાને કહા શુક્ર ખુદાકા. ૬૦

મરસેયા૦ સાતવાં ખયમએ મોકદ્દસમેં પાનીકા કહત, પ્યાસકી શિદ્દત ઓર એમામે આલી મકામ અ. ઓર ઓમર સાઅદકી ગુફતગો ઓર જનાબે ઝયનબ વગયરાકા અપને ફરઝંદોકો એમામ હોસયન. અ. કે પાસ નઝર લેજાનેકે બયાનમેં.

જબ કૂચ કિયા રોઝકી મનઝિલકો કમરને-ફિકે સફરે શામ કી ખૂરશેદે સહરને
નરગેમેં મોસાફિરકો લિયા ફોજે ઓમરને-તબ મોહલતે શબ માંગી શહે જીન્નો બશરને
વકફા તો મિલા શબકા યે૦ મોલા સફરી થે
શબ્બીર સરે શામે ચરાગે સહરી થે. ૧

જબ રોઝે નહુમ પ્યાસમેં ગુઝરા શહે દીં પર-ઓર શબ હુઇ મગરિબસે એયાં ચર્ખે બરીંપર
ઝુલમતકી રેદા શામને ડાલી જો ઝમીં પર-ખાતૂને કેયામતને મલી[1] ખાક જબીંપર
ગુલ થા કે જહાંકે લિયે સોનેકી યે૦ શબ હઇ
પર ફાતેમાકે વાસતે રોનેકી યે૦ શબ હઇ. ૨

અતફાલે[2] હોસઇન ઘ્રમને અલી પ્યાસસે બેતાબ-રેતીપે તપાં થે સેફતે માહીએ[3] બે આબ
પાનીકા તો થા કેહત[4] પે ખાના ભી થા નાયાબ-સબ બીબીયાં બેહોશ કહાં ફર્શ કહાં ખાબ
આંખોંકો કફે દસ્તસે મલતીથી સોકઇના
સોનેકે લિએ માંસે મચલતીથી સોકઇના. ૩

કેહતીથી કે બાબા નહીં ક્યૂં ખઇમેમેં આતે?-નિંદ આઇ હઇ સીનેપે નહીં હમકો સોલાતે !!!
મંઇ ભૂકી હૂં ખાનાભી નહીં આકે ખિલાતે !!!-માં કેહતીથી બાહેરસે વો૦ ફુરસત નહીં પાતે
અબ આજકી શબ સો રહો સર ખાકપે ધરકે
બસ ચાર બરસ સો ચુકીં સીનેપે પેદરકે. ૪

પેહરે લબે દરયાપે બેઠાને લગે ઝાલિમ-ઓર શામકી નૌબતભી બજાને લગે ઝાલિમ
જબ ચરખપે તેગોંકો ચડહાને લગે ઝાલિમ-ખાતૂને કેયામતકો રૂલાને લગે ઝાલિમ
વ્હાં સજ્જોએ સજ્જાદ૦ થા ઓર સિબ્તે નબીથે
મગરિબકી નમાઝ ઓર જવાનાને અલી થે. ૫

બઇઠાથા કોઇ ખાકપે સજ્જાદ૦ બિછાએ-માઅબૂદકે સિજદેમેં કોઇ સરકો ઝુકાએ
કિબ્લેકી તરફ દસ્તે દોઆં કોઇ ઉઠાએ-પર દિલકો યે૦ અરમાન કે જલદી સહર આએ
કામત થા કહીં ઓર કહીં તકબીરકા નાઅરા૦
એક સિબ્તકો યા હઝરતે શબ્બીરકા નાઅરા૦ ૬

ઉસ શબ થા અજબ હાલે દિલે ઝઇનબે નાચાર-તશવીશ પે તશવીશ ઓર આઝાર પે આઝાર
ગાહી તો યે ડર, હોતી હઇ અબ સુબ્હે નમુદાર-ગાહ ખૌફ કે શબખૂં કહીં મારેં ન સેતમગાર

૧ ચોપડી લગાવી. ૨ બચ્ચાંઓ. ૩ માંછલી. (મીન) ૪ કાળ.

કેહતીથીં કે શબ કૈત્એં નહીં હોતી હઈ લોગો
યે૦ ઐત્મે હંયાતે શહે દીં હોતી હઈ લોગો. ૭

બેતાબીઓ એ ખાબીઓ નાકામીઓ ઇઝા–વો૦ શિદ્દતે ગંમ!!!ઓર વો૦ કુફ્ફારકા બલવા !!!
કાલી તો વો૦રાત!!!ઓર ખતરનાક વો૦સહંરા !!!–વો૦બોલના શેરોંકા !!!વો૦બચ્ચોંકા ઢલકના!!!

ગો કૈત્લકે બનમેં ન કોઇ શેરે ઝેયાં થા
ઉસ શબકો વહાં શેરે ખુદા નાએંરા ઝનાં થા. ૮

બાહિર યે૦ ખબર શાહકો દેતેથે ખબરદાર[1]–અબ લૂટનેકો ખઈમેકો આતે હઈં સેતમગાર
અઈ શાહે ગંરીબુલ વતન અઈ બેકસો બેયાર–કેહતે હઈં મોશીરે[2] પેસરે સાએંદે જફાકાર

અઈ લશકરીયો ચલકે અભી શાહસે લડલો
શબ્બીરકા હઈ ખાતેમા અકબરકો પકડલો. ૯

બેડી કહીં બનતી હઈ!!!કહીં તોકે ગેરાંબાર[3]!!!–ઓર હંલકે રસનકે ભી કહીં હોતે હઈં તયાંર!!!
કલ શેરે બેલાહીકે પેસર હોંગે ગેરફતાર[4]!!!–હઈં ચરખોંપે તેગો તબરો ખંજરે ખૂંખાર !!!

એક એકને તલવારકા દમ દેખ લેયા હઈ
પર "શિમ્રને" ખંજરકો નહીં તેઝ કેયા હઈ. ૧૦

હાઝિર પેસરે "સાએંદકે" ખઈમેમેં હઈં સરદાર–કૈત્લે "અલી અકબરકા" કોઈ કરતા હઈ ઇકરાર
હઈ ખૂનકા "અબ્બાસકે" પ્યાસા કોઇ ખૂંખાર–સર લાનેપે "કાસિમકે" કોઇ બઈઠા હઈ તયાંર

શબખૂંકા કહીં કૈસ્દ કહીં અઝમે[5] વેગાં[6] હઈ
મનઝુર ગંરઝ ખાતેમએ આલે અબા હઈ. ૧૧

યહાં યાદે ખુદા હોતી હઈ વહાં સુબ્હંકી હઈ યાદ–અગંલબ હઈ કે હોં જંગે તલબ રાતસે જલાંદ
કેહતે હઈં કે વઈરાન હોં હમ, યા કે હોં આબાદ–ઝહરાકી કમાઇકો મગર કીજીયે બરબાદ

હર ઘાટપે કબ્ઝા કિયે સબ ફોજે લઈ હઈ
દરયાપે તો જાનેકી કહીં રાહ નહીં હઈ. ૧૨

દરયાકે જો રૂકનેકી ખબર પ્યાસોંને પાઇ–રંગ ઉડગયા મુંહ ખુશ્ક હુવા ચશ્મ ભર આઈ
ગરદન શહે બેકસને ભી ઝાનૂપે ઝોકાઈ–ફિર હંસકે ખબરદારોંકો યે૦ બાત સોનાઇ

બતલાઓ તો દરયાહી ફકંત ઘેર લેયા હઈ ?
કૈસરકે તો રસ્તેકો નહીં બંદ કેયા હઈ ? ૧૩

ફિર બોલે ખબરદારોંસે આહિસ્તા૦ યે૦ શબ્બીર–કુછ ગંમ નહીં ગર હોએંગે પ્યારે તહે શમશીર
સજ્જાદભી હઈ મેરી તરહં રાઝીયે તકંદીર–નાખુંશ હઈ પે ખુંશ હોકે પહેન લઈગા વો૦ ઝનજીર

પર યે૦ કહો, ઇસ ગંમસે મેરી જાન હંઝીં હઈ
કુછ કૈદકા ઝઈનબકે, તો સામાન નહીં હઈ ? ૧૪

ઈસ પૂછનેસે શેહકે લગે રોને ખબરદાર–બોલે કે ઝબાં કાંપતી હઈ કયા કરે ઇઝહાર !!!
હઈ સબસે સેવા દુશમનીએ શિમ્રે સેતમગાર–હમને યે૦ સોના, કેહતાથા લશકરસે બ તકરાર

૧ જાસુસ (ડીટેકટીવ) ૨ ઈશારો આપવાવાળો મત આપનાર અભીપ્રાય આપનાર. ૩ બહુજ ભારે વઝનનો. ૪ કયદ થઇ જવું પકડાઈ જવું. ૫ ઇરાદો. ૬ લડાઈ.

ઝહરાકા ઉઠા શબકો જનાઝાં યેં સોના હઈ
બલવેમેં ફિરે દિનકો જો ઝઈનબ, તો મઝા હઈ. ૧૫

તબ એક અંબરદારસે બોલે શહેવાલા—ઇસ વકત તૂ છુપકર ઓમરકે સાઅંદ તલક જા કેહના સોએંને આખેરી એક તુઝસે હઈ મેરા—ગર હો ન હરજ તો કોઈ સાઅંતકે લિયે આ

મંઈ જાનતા હૂં આજ ન તૂ સોએગા ઝાલિમ
કલ રાતકો આરામ તુઝે હોએગા ઝાલિમ. ૧૬

પઈગામ અંબરદારને શેહકા જો સોનાયા—તબ ફોજસે છુપકર ઓમર એક સિમ્તકો આયા દી શેહકો ખબર પઈકને, બંદા ઉસે લાયા—અલ્લાહો પયમબરકા રહે આપપે સાયા

ખંજર, બ કમર તેગ, બકફ ખૂદ[1], બ સર હઈ
હમરાહ ગોલામ એક હઈ ઓર એક પેસર હઈ. ૧૭

શેહને કહા કયા કરતાથા વોં? જબ તૂ ગયાથા—વોં બોલા કે મશગુલે સરંજામે વેગાંથા શમશીરો, સેનાં[2], તીરો, તબર[3], બાંટ રહાથા—આગે મેરે, સરદારોંકો યેં હુકમ દેયાથા

અબ સો રહો પિછલીસે તરદ્દુદમેં પડોગે
ખા, પી, લો કે કલ પ્યાસેકે લશકરસે લડોગે. ૧૮

કુરસીસે ઉઠે સરકો હેલાકર શહે વાલા—રોતીથી પસે પરદાં ખડી દુખતરે ઝહરા ચિલ્લાંઇ બહન, સદકે કહાં જાતેહો ભય્યાં?—દુશમનકી મોલાકાત, હઈ ઓર હો યકો તનહા !!!

કુરબાન મંઈ હોજાંઉ તેરે, તેરી બલા લૂં
ઠેહરો, કે મંઈ અબ્બાસે દેલાવરકો બોલા લૂં. ૧૯

ઇસ ગુલસે હુએ જમ્અ સબ અસહાબે ખૂશ ઇખલાસ—દમ કરને લગે આયતે કુરસીકો સબ અશખાસ ઇખલાસસે પડહતાથા કોઈ સૂરએ "ઇખલાસ"—ઓર દૂરસે લેતેથે બલાએં હરમે ખાસ

માંસે નહીં હોતા હઈ સેવા ઇશ્ક કિસીકો
ઝહરાને કેયા બેટેપે દમ "નાદેઅલીકો". ૨૦

ઝઈનબકા યેં આલમ થા કે એક એકકો હટાતી—ખૂદ ગિર્દ વોં ફિરતી કભી બેટોંકો ફિરાતી શાહ કેહતેથે કયૂં મેરે લિયે હો મૂઇ જાતી?—એ હુકમે એલાહીભી કહીં મોત હઈ આતી?

તનહાઇમેં એક બાત ઓમરસે મંઈ કહૂંગા
ન આજ મરૂંગા ન મંઈ કલ જીતા રહૂંગા. ૨૧

તનહાહી ચલે શાહ પર અકબર હુએ હમરાહ—હઝરતને કેયા મનઅ તો વોં બોલા ન: વલ્લાહ લાયા હઈ ઓમર બેટેકો સાથ અપને બસદ જાહ—મંઈ આપકે હમરાહીકે કાબિલ નહીં કયા? વાહ!!!

ખુશરૂ પેસર ઉસકા, અગર અઈ ઇબ્ને અલી હઈ!!!
હઝરતકા ભી ફરઝંદ તો હમશિકલે નબી હઈ!!! ૨૨

હઝરતને કહા ખઈર ચલો આંશેકે બાબા—નાગાંહુઇ આવાઝે કદમ પુશ્તસે પઈદા દેખા, તો ચલા આતા હઈ સાદાતકા સક્કા—ફરમાયા ન તકલીફ કરો અઈ મેરે શઈદા

---

૧ લોઢાની ટોપી. ૨ ભાલો કીંવા તીરની નોક (અણી) ૩. એક પ્રકારની કુવાડી જે કે લડવૈયાઓ પાસે હોય છે.

હરચંદ કે મઝલૂમ હઉં ઓર તશ્ના દહન હઉં
પર હમભી તો ભાઇ, ખલકે કિલ્અે શેકન હઉં!!! ૨૩

અૉસનેં કી અર્ઝ ન માનેંગે કભી હમ–હમરાહ ઓમરકે હઉં ગોલામે ઓમર ઇસદમ
કિસ તરહ મૈં છોડું તુઝે અઇ સય્યદે અકરમ–મૈં તેરા ગોલામ ઓર તૂ આકાએ દો આલમ

તુમ જાતેહો આઅદામેં ન સાથ આઉં મૈં કયૂંકર!!
ઇમાન મેરા જાતા હઉં ફિર જાઉં મૈં કયૂંકર!!! ૨૪

અલકિસ્સા કરીબે ઓમર આએ શહે વાલા–પૂછા કે તુઝે બુગ્ઝકા મુઝસે હઉં સબબ કયા?
થા "સાઅદ" તેરા બાપ સો આશિકે થા નબીકા–તૂ "સાઅદકા" ફરઝંદ મૈં "અહમદકા" નવાસા

કયા નફ્અ હઉં લડનેમેં? ઝરર સુલહમેં કયા હઉં?
કયા મેરી તબાહીમેં ફકત તેરા ભલા હઉં? ૨૫

વો બોલા કે જાગીરે "રઇ" ઓર દૌલતો અમવાલ–હહરી હઉં તેરે કતલપે અઇ ફાતેમાકે લાલ
ઓર સુલહમેં અંદેશએ કિદ્દે ઝનો અતફાલ–ઘર ઝબ્ત હો ઓર હોએ ઝેરાઅત મેરી પામાલ

કબ મૈંકે ગદાઇકો અમારીપે હુવા હઉં
ઇસ સુલહમેં લઝ્ઝત હઉં? કે લડનેમેં મઝા હઉં? ૨૬

શેહ બોલે યેહ કયા રાય હઉં? તૂં "રઇકા" હઉં ખાહાં!!!–ઓર કુછ નહીં તુઝકો તલબે કિશવરે ઇમાં!!!
કૈદ અપને ઝનો તિફલકા મુશકિલ હઉં, મગર હાં!!!–બે પરદગીએ "ઝઇનબો" "કુલસૂમ" હઉં આસાં!!!

કયા તુજકો કહેગા? દિલે પુર દાગે અલીકા!!!
કાટેગા ઝેરાઅતકે લિએ? બાગે નબીકા!!! ૨૭

લે, કિશવરે ઇસલામ તૂ હમસે એવઝે "રઇ"–લે, ઘરકે બદલ ખુલ્દમેં ઘર જિસમેં હઉં સબ શઇ
બો, તુખ્મ ન કોઇ કે ઝરાઅત તેરી તાકેઇ–"યસરબકી" ઝેરાઅત મેરી સબ તેરે લિયે હઉં

ફાકેપે ભી રાઝી હૂં મોસીબતપે ભી ખુશ હૂં
ઉસપર ભી ન માનો તો શહાદતપેભી ખુશ હૂં. ૨૮

ગર કેહ તો નેકલ જાઉં મૈં એ ફોજે મવાલી–સરહદ મૈં તેરે મુલ્કકી કરદું અભી ખાલી
ન શામકે ગિર્દ આઉં ન કૂફેકે હવાલી–તુમ જાનીઓ દુનયાસે ઉઠા સય્યદે આલી

બઇઠા હુવા જંગલમેં દોઆ સબકો કરૂંગા
એક રોઝ વહીં યાદે ઈલાહીમેં મરૂંગા. ૨૯

રોયા પેસરે સાઅદ લઇ સુનકે યેહ ગુફતાર–ઓર બોલા કે તનહા મૈં નહીં સુલહકા મુખ્તાર
હઉં "શિમ્ર" તો મુઝસેભી સેવા ઝુલ્મપે તય્યાર–હાકિમકો મગર લિખતાહૂં અરઝીમેં યેહ અખબાર

સમઝાકે કમર ફોજકી ખુલવાઉંગા શબ્બીર
હાકિમ જો લિખેગા સો બજા લાઉંગા શબ્બીર. ૩૦

શાહને કહા અરઝીમેં હો કુછ મેરા ભી અહવાલ–દો રોઝસે પ્યાસે હઉં યહાં "ફાતેમાકે" લાલ
બે આબીઓ બે શીરીએ અસગર ભી હઉં બે હાલ–લિખ દીજીયો "અકબરકો" કુલ અઠ્ઠારવાં હઉં સાલ

ખંજર હઉં અભી દૂર, સરે સિબ્તે નબીસે
પર "ફાતેમાહ" ઇસ દશ્તમેં રોતી હઉં અભીસે. ૩૧

---

૧ બેતીનો.

રૂખ઼સત વો૦ હુવા ઓર ફિરે સય્યદે મઝલૂમ–નાગાહ ઉઠી લશકરે કુફ્ફારસે યે૦ ધૂમ
ખ઼ત આયા હૈ હાકિમકા એતાબ ઉસમેં હૈ મરકૂમ–કયા વજહ !!! કે અબતક ન કટા શાહકા હલકૂમ

દિલ ફિર ગયાથા શાહકી બાતોંસે "ઓમરકા"
અબ કલ વોહી સર કાટેગા ઝહરાકે પેસરકા. ૩૨

અલકિસ્સા શબે કત્લકા પિછલા પહર આયા–તબ આનકે ફિઝ્ઝાને યે૦ ઝૈનબકો સોનાયા
હઝરતને અભી મુસહફે ઝહરાકો મંગાયા–ઓર ફાલકો યે દેખકે ખૂંબાર બહાયા

આરાસ્તા૦ હો ફૌજ યે ઇરશાદ કેયા હૈ
ઓર હુકમ. કમર બંદીએ લશકરકા દેયા હૈ. ૩૩

ઝૈનબને યે૦ પૂછા કે ખુદારા મુઝે બતલા–મતલબ થા વો૦ કયા? ઓર હો મુસહફસે એયાં કયા?
વો૦ બોલે ખુઝાદી મુઝે કયા ઇલ્મ હૈ ઉસકા?–યે રાઝ ખુદા જાને પે વાકિફ હૂં મૈં ઇતના

ગરદાનકે મુસહફ મુઝે શેહને જો દેયા થા
અફસોસ સોકૈનાકી યતીમીપે કેયા થા. ૩૪

રોકર કહા ઝૈનબને કે બસ હો ગયા માઅલૂમ–અબ કલ ન બચેગા યે૦ બેરાદર મેરા મઝલૂમ
બિન બાપકી હોએગી સોકૈના મેરી માઅસૂમ–અફસોસ કે કિસ દરજા૦ બુરા હૈ મેરા મકસૂદ

રોઈ "હસનો" "ફાતેમાઓ" જદ્દો પેદર કો
બાકી થા "હોસૈન" અબ ઉસે રોએંગે સહર કો. ૩૫

રોરોકે યે૦ ફિર અહલે હરમસે કિયા ઇરશાદ–ઇસ વકતમેં કુછ ભાઇકી મેરે કરો ઇમદાદ
દૌલત તો નહીં રખતીહૂં પર દૌલતે ઔલાદ–સો ચલકે કરો નઝરે શહે બેકસો નાશાદ

ઝૈનબભી તેહીદસ્ત[1] હૈ ઓરનઝરકો કયા હૈ?
દો બેટે હૈં એક અકબરે ખુરશેદ લેકા હૈ. ૩૬

ઝૈનબસે કહા બીબીયોંને બા દિલે ખુરસંદ[2]–કયા હમકો હૈં પ્યારે શહે મઝલૂમસે દિલબંદ?
કુછ ઔર ન ફરમાઇયે હમ સબ હૈં રેઝામંદ–કયા ચીઝ હૈં !!! સદકે કિયે શબ્બીરપે ફરઝંદ

કયા દખલ? જો પ્યારોંકે લિયે કોઈ હઝીં હો
યે૦ નેક કમાઇ હૈ જો નઝરે શહે દીં હો. ૩૭

અલકિસ્સા કે યે૦ મશવેરા૦ ઉન સબકો ખુશ આયા–ઝૈનબને ભી બેટોંકો ઓર અકબરકો બોલાયા
કાસિમકો લેબાસે હસની માંને પેન્હાયા–ઓર ખાબસે બેટોંકો રોકૈયાને જગાયા

રૂખસાર જવાનાને હરમ જલવા કુનાં થે
ખુરશેદ કઇ રાતકો ખૈમેમેં એયાં થે. ૩૮

યે૦ નઝરકા સામાન સોકૈનાને જો દેખા–ફિઝ્ઝાસે યે૦ કેહને લગી વો૦ બાપકી શૈદા
અબ્બાસ ચચાકો, તૂ ઝરા જાકે બોલાલા–ફિઝ્ઝાને કહા કયૂં? તો લગી કેહને વો૦ દુખિયા

મૈં ફાતેમાકી પોતીહૂં ઇલઝામ ન લૂંગી
મૈં નઝરે પેદર અપને ચચાજાનકો દૂંગી. ૩૯

બાનૂનેં કહા દિલસે એરાદા૦ તેરા કયા હૈ?–અકબરકો તો ફરઝંદીમેં ઝૈનબને લેયા હૈ!!!
આબિદ હૈ સો બિસ્તરપે વો૦ બેહોશ પડા હૈ–મૈં નઝર ન દૂં શાહકો યે૦ જાયે હયા હૈ

૧ ખાલી હાથ (ગરીબ.) ૨. ખુશી-રાઝી.

મંઈ ખાદિમએ ખાસે હોસઈન ઇબ્ને અલી હૂં
મંઈ ઝવજએ ફરઝંદે રસૂલે અરબી હૂં. ૪૦

કુછ ઔર તો બાનૂસે ન ઉસ વક્ત બન આયા–રોને લગી ઓર ઝુલેસે અસગરકો ઉઠાયા
વો લખ્તે જેગર અપને કલેજેસે લગાયા–આંખ ઉસને જો ખોલી તો યે રોરોકે સોનાયા
અબ દૂધકે ખાતિર નહીં બેદાર કિયા હઈ
બાબાપે ફેદા કરનેકો હોશયાર કિયા હઈ. ૪૧

હરચંદ કે યે દિં નહીં મરનેકે તુમ્હારે–મોહતાજ હઈ કુછ ઔર નહીં પાસ હમારે
શબ્બીરકી હમ નઝર તુમ્હેં કરતે હંઈ પ્યારે–હંઈ સાહેબે એઅજાઝ બોઝુર્ગ આપકે સારે
વો કીજીયો વારી જો કિયા હો ન કિસીને
અઝદરકો ઇસી ઉમ્રમેં ચીરા થા અલીને. ૪૨

અસગરકો લિએ ગોદમેં બાનૂએ ખૂશ અંજામ–જહાં આઇ જહાં જમ્અ થીં સબ બીબીયાં નાકામ
હાથ અપને જેગરગોશોંકા હરએકને લેયા થામ–સબ અહલે હરમ આએ સૂએ કિબ્લએ ઇસલામ
ખાતૂને કેયામત યે ખબર ખુલ્દમેં પાકે
એક એકકે ફરઝંદપે સદકે હૂઇ આકે. ૪૩

નાગાહ સુની એક તરફ ખઈમેમેં ઝારી–ઘબરાકે ચલીં બીબીયાં ઉસ સિમ્તકો સારી
કયા દેખા હઈ ગંશ હઝરતે કુલસૂમપે તારી–મુંહ ઢાંપે હૂએ રોતી હઈ વો શર્મકી મારી
કેહતી હઈ મંઈ કયા નઝર કરૂં શાહે ઓમમકો
ઔલાદકે કાબિલહી કિયા હકને ન હમકો. ૪૪

ઝઈનબકે ભી બેસાખ્તા આંસૂ હૂએ જારી–કુલસૂમકો સીનેસે લગાયા કઈ બારી
બોલી કે બહન રોતીહો કયૂં ? તુમપે મંઈ વારી–ઝઈનબકી કમાઈ ભી કમાઇ હઈ તુમ્હારી
મોહતાજીપે અપને ન દમે સર્દ ભરો તુમ
શબ્બીરકો એક લાલ મેરા નઝર કરો તુમ. ૪૫

નાગાહ સુના આબેદે બેકસને યે ચરચા–વો હંસએ ગુલ બિસ્તરે આઝારસે ઉઠ્ઠા
લગઝિશને કદમ થામે અસા આહને સોંપા–કુલસૂમકે પાઉંપે કહા આકે સરાપા
કી અર્ઝ નહીં ગો કોઇ દિલબંદ તુમ્હારા
તુમ નઝર મુઝે દો મંઈ હૂં ફરઝંદ તુમ્હારા. ૪૬

આબિદકો લિયા હઝરતે કુલસૂમને હમરાહ–હાઝિર હૂએ સબ અહલે હરમ રૂબરૂએ શાહ
રંગ ઉડગયા શબ્બીરકા બેસાખ્તા ઘી આહ–દિલમેં યે કહા કીજીયો ખઈર અઈ મેરે અલ્લાહ
કયા જાનીએ !!! કયા કસ્દ હઈ નામૂસે નબીકા
લુટતા હઈ ચમન ફસ્લે બહારીમેં અલીકા. ૪૭

ફિર રોકે કહા બીબીયો કયૂં આએહો ? કયા હઈ ?–વો બોલીં કે મતલબ તો ગૈરીબોંકા ખુલા હઈ
બેકસ હંઈ હમ ઓર આપપે યે ઝુલ્મો જફા હઈ–સો ઔર તો મકદૂર નહીં હકને દેયાં હઈ
યે તેરી બ દૌલત જો પેસર પાએ હઈ મૌલા
સો આજ વોહી નઝરકો હમ લાએ હઈ મૌલા. ૪૮

યેહ સુનતેહી આગેકો બડહી બાનુએ મુઝતર–"અસગરકો" રખા હાથપે ઓર બોલી યેહ રોકર
પેહલે તો મેરી નઝર પઝીરા[1] કરેં સરવર–મેરી યેહી દૌલત હઇ યેહી માલ યેહી ઝર

એ મિસ્લ હઇ ઝહરાકી બહૂ જૂદો[2] સખાંમેં
શશ માહાહ પેસર દેતીહૂં મંઇ રાહે ખુદામેં. ૪૯

ઝઇનબપે નઝર કી જો શહે દીં ને મોકર્રર[3]-દેખા કે હઇ થામે હુએ દસ્તે "અલી અકબર"
ઓર કાનમેં કુછ ફિસકે પેસર કેહતે હઇ ઝુકકર–બર્શાશ હુઇ જાતી હઇ વોહ દુખ્તરે હઇદર

કેહતી હઇ કે ખુશ કરતે હો મુઝ સુબ્તાહ જાનકો
અચ્છા જો કહા તુમને યેહ મનઝૂર હઇ માંકો. ૫૦

શેહને કહા ક્યા કેહતે હંઇ? ઝઇનબ તેરે પ્યારે–વોહ બોલી કે હંઇ મેરે અદા કરતે હંઇ સારે
કેહતે હંઇ મેરે કાનમેં યેહ પ્યાસકે મારે–અકબરકો તો તુમ નઝર દો મામૂંકો હમારે

આઇ હઇ બલા ખુસરવે[4] અફલાકો ઝમીંપર
હમ દોનોંકો તુમ સદકે ઉતારો શહે દીં પર. ૫૧

શેહ રોને લગે જબકે યેહ ઝઇનબને સોનાયા–ઓર બાનુંને કો ઉઠકે કલેજેસેં લગાયા
કુલસૂમને સબ્બાદકો ફિર નઝર દિખાયા–દિલ શાહકા કુલસૂમકી હિમ્મતપે ભર આયા

ફરમાયા ગવારા ગમે સબ્બાદ કરોગે?
ક્યા નસ્લે એમામતકો ભી બરબાદ કરોગે? ૫૨

યેહ જાનલો આબિદ ભી અગર જાએગા મારા–ફિર કોઇ ભી વારિસ નહીં દુનયામેં તુમ્હારા
અબ હમતો મોસાફિર હંઇ યે નાઇબ હઇ હમારા–કલ હોગા એમામે દો જહાં યેહ મેરા પ્યારા

આબિદકો ભી ગર હાથસે ખો બઇઠોગી રનમેં
વ્હાંસે તુમ્હેં લેજાએગા ફિર કૌન વતનમેં? ૫૩

યેહ ઝિક્ર થા જો હોને લગી સુબ્હે હોવઇદા–પઇદા હુવા અફલાકપે મશરીકંસે સોપઇદા
સબ કૈતલકે આસાર થે ઇસ સુબ્હેસે પઇદા–મુશતાકે શહાદત હુએ શબ્બીરકે શઇદા

નોહાહ થા દરખ્તોંપે યેહ મુરગાને સહરકા
અઇ અહલે જહાં કૂચ હઇ ઝહરાકે પેસરકા. ૫૪

મરસેયા આઠવાં હઝરત એમામ આલી મકામ અ. કા હઝરતે અબ્બાસ અ. કો અલમે મુબારિક સેપુર્દ કરનેકે બયાનમેં.

ખુરશેદને જબ કૈત્અ કિયા મનઝિલે શબકો–ગુરબતમેં હુઇ સુબ્હે શહનશાહે અરબકો
ફરમાયા કે દો પેહરમેં મરના તો હઇ સબકો–પર હમને ન જી ભરકે કિયા તાઅતે રબકો

ક્યા જલ્દ શબે કૈત્લ ગઇ દિલકો કલક હઇ
અબ તેગકી મહેરાબ હઇ ઓર સિજદએ હક હઇ. ૧

૧ કબુલ કરવું-માનવું. ૨ સખાવત. ૩ બીજી વખત-હરઘડી. ૪ બાદશાહ.

યે૦ કેહકે મોસલ્લી શેહ બેકસને ઓઢાયા—ઓર દસ્ત દોઆંકો તરફે કિબ્લા૦ બડહાયા
અલ્લાહકો રોકર યે૦ બસદ ઈજ્ઝ સોનાયા—યા રબ મંઈ તેરી રાહમેં મરનેકો હૂં આયા
ઇસ રહમેં મુઝે તૌશએ તસલીમો રેઝા દે
મનઝિલસે મદીનેકી મોસાફિરકો લગાદે. ૩

તૂ આલેકે ગફૂર હઈ મંઈ બંદએ અહકર—માદર નહીં, બાબા નહીં, નાના નહીં, સર પર
દુશમન મેરે લાખોં હંઈ ઓર અનસાર બહત્તર—એક ખુશ્ક મેરા હલ્ક હઈ ઓર સેંકડોં ખંજર
મંઈ યે૦ નહીં કેહતા કે ઝફર દીજીયો યા રબ
મકબૂલે શહાદત તૂ મુઝે કીજીયો યા રબ. ૩

યા રબ હઈ ખતરનાક તેરી ઇશ્કકી મનઝિલ—યે૦ રાહ રસૂલોંને હઈ કી તૈ બ મુશકિલ
પર કુછ નહીં મુશકિલ જો તેરા ફઝલ હો શામિલ—માઅમૂર કર અબ ઇશ્કસે અપને તૂ મેરા દિલ
સીનેકો મેરે મખ્ઝને તસલીમો રેઝા કર
સાબિત કદમી તૂ મેરે પાંઉકો અતા કર. ૪

જબ સંગસે ટૂટે દુરે દંદાને પયગમ્બર—વો૦ શુક્ર બજા લાએ તેરા, અઈ મેરે દાવર
દરવાઝા૦ ગિરા જબ મેરી માદરકે શેકમ પર—ફરયાદ ન કી રેહગઈ પેહલૂકો પકડ કર
રસ્સીમેં તેરે શેરકો જબ બાંધ લિયા થા
ખુશ હોકે તેરી રાહમે મુંહ ખોલ દિયા થા. ૫

મકબૂલે મોનાજાત થા ઝહરાકા વો૦ પ્યારા—જો અર્શે એલાહીસે સદા આઈ પુકારા
શબ્બીર ખુશ આયા યે૦ હમેં ઇજ્ઝ તુમ્હારા—કયૂકર ન હો, તૂ આશકે કામિલ હઈ હમારા
દરયાએ કરમ જોશમેં હઈ તેરી દોઆસે
કયા માંગતા હઈ? માંગ તૂ રબ્બે દોસરાસે. ૬

લો હમને શહીદોંકા તુમ્હેં કર દિયા સાલાર—લો સલતનતે ઇશ્ર તુમ્હેં દેતા હઈ ગફ્ફાર
લો અપની ખુદાઇકા તુમ્હેં કરતે હંઈ મુખતાર—લો બખ્શિશે ઉમ્મતકા ભી હમ કરતે હંઈ ઇકરાર
જન્નત દો જીસે ચાહો, જીસે ચાહો ન દો તુમ
મુખતાર મેરે ઘરકે હો ચાહો સો કરો તુમ

યે૦ મુઝદએ જાંબખ્શ સોના શાહને જીસદમ—બશ્શાશ હુએ, શુક્ર કિયા, ભૂલ ગએ ગમ
ઓર અહલે હરમસે કહા બા દિદએ પુરનમ—ગમ અપના તુમ્હેં દેકે ઝમાનેસે ચલે હમ
ઠેહરાઓ ન ઇસ મુલ્કે અદમકે સફરીકો
રોકા હઈ કિસીને ભી? ચરાગે સહરીકો. ૮

ફિર બોલે યે૦ ઝઈનબસે કે ચાદરકો ઉતારો—ફરમાયા સોકઈનાસે કે ગૌહરકો ઉતારો
કુબરાસે કહા બ્યાહકે ઝેવરકો ઉતારો—બાનુસે કહા ઝુલ્ફેસે અસગરકો ઉતારો
આબિદસે કહા રખકે જબીં ઉસકી જબીં પર
બિસ્તરકો કિહા ડાલો બસ અબ બઈઠો ઝમીં પર. ૯

ભાઇસે લગી પૂછને વો૦ દુખ્તરે ઝહરા—સર ખોલનેકા હુકમ જો તુમ કરતે હો ભય્યા
કયા કીજીયેગા માતમે મુસલિમ? યહાં બરપા—ચાલીસ દિન આજ ઉનકી શહાદતકો હુએ કયા?

મુસલિમકા અગર કીજીયે ચેહલુમ તો બજા હઈ
કિસ વાસતે (કે) પરદેસમેં વો૦ કતલ હુવા હઈ. ૧૦

જીસ શેહરમેં રેહનેકો કીસીને ન દિયા ઘર–રોયાભી ન હોએગા કોઇ લાશપે જાકર
દિલ કુડહતા હઈ મુસલિમકી ગૅરીબુલ વતની પર–ચાલીસવાં મુસલિમકા કરો આજ બેરાદર
દિલ ખોલકે મશગૂલે ફોગાં હોએગી ઝઈનબ
આજ અપને મોસાફિરકે લિયે રોએગી ઝઈનબ. ૧૧

હો ચેહલુમે મુસલિમ તો રોકૈયાંકો બોલાઓ–કુરતા જો વો૦ પેહને હઈ સેયાહ ઉસકો રંગાઓ
હમ લોગોંકોભી માતમી પોશાક પિન્હાઓ–શેહ બોલે કે ઝઈનબ મેરે દિલકો ન કુડહાઓ
મોહતાજ હઈ પાનીકો પેસર શેરે ખુદાકા
સુવુંમ કહાં, ચેહલુમ કહાં, હમસે ગોરબાકા. ૧૨

તદબીર યે૦ ઇસ વાસતે હઈ, અઈ મેરી ખાહર–અબ વાએદા૦ તેરે ભાઇકા પોંહચા હઈ બરાબર
કાટેગા મેરે સરકો લઇં સીનેપે ચડહકર–ફિર આનકે લૂટેગા તુમ્હેં શામકા લશકર
બે ફાએદા૦ હઈ રદ્દોબદલ ગૈરોંસે શકીસે
તુમ મકનઓ ચાદરકો બડહા ડાલો અભીસે. ૧૩

કેહતીથી યે૦ ફિઝ્ઝા કોઈ આબિદકો જગાઓ–બાબાકો ન છોડે યે૦ સોકઈનાકો સિખાઓ
કેહતીથી યે૦ બાનૂ મુઝે રંડસાલા પિન્હાઓ–શેહ કેહતેથે ઝઈનબ મેરી મસનદકો બડહાઓ
ફરયાદ યે૦ થી ઇતરતે શાહે શોહદાકી
પરદેસમેં લુટતે હઈ દુહાઇ હઈ ખુદાકી. ૧૪

વહાં શેહને મંગાયા અલમે લશકરે ઇસલામ–આંખોંસે લગાતે હુએ લાએ ઉસે ખુદ્દામ
દામનપે લિખે પંજતનેપાકકે થે નામ–લેકર વો૦ અલમ હાથમેં બોલે શાહે નાકામ
યારો યે૦ અલમ આકે વો૦ ખુશઝાત ઓઠાએ
હાથોંસે ભી જીનેસે ભી જો હાથ ઓઠાએ. ૧૫

દૂંગા યે૦ અલમ ઉસકો જીસે ચાહેગા ગૅફાર–હરએક નહીં ઇસકે ઓઠાનેકા સઝાવાર
યે૦ કેહકે હુએ સિર્ફ તઅમુલ શાહે અબરાર–ચેહરેસે હુએ ફિક્રકે આસાર નમૂદાર
નાગાહ કહા હંસકે યે૦ શાહે શોહદાને
ચાહાથા જો બંદેને વોહી ચાહા ખુદાને. ૧૬

ઝઈનબ અલમે શાહકી લેતીથી બલાએં–કેહતીથી કરો બીબીયો નુસરતકી દોઆએં
અબ્બાસ કરેં ખૈરસે ફિર ઘરમેં સબ આએં–ભાઈકી અદાવતસે અદૂ હાથ ઓઠાએં
સાદાતકા ઇકબાલો હશમ જાતા હઈ દેખો
ઘરસે મેરે નાનાકા અલમ આતા હઈ દેખો. ૧૭

અબ્બાસકી ઝવજા૦ યે૦ બયાં કરતીથી રોરો–ક્યૂં સાહેબો? દેખેં યે૦ અલમ મિલતા હય કિસકો!!!
ઝઈનબકે પેસર ઉમ્મરમેં છોટે હંઈ અભી તો–હમશિકલે નબી તો હંઈ "અલીઅકબરે" ખુશખો
ખાદિમ શાહે દીંકે હંઈ તો "અબ્બાસેઅલી" હંઈ
ઇસ ઓહદેકે લાયક જો અગર હંઈ તો વોહી હંઈ. ૧૮

અકબરસે કહા બાનૂને ક્યૂં અઈ મેરે દિલદાર ?–યેહ મનસબે વાલા કિસે દેંગે શહે અબરાર ?
વોહ બોલે, કે મુઝપર તો અભી કુછ નહીં ઇઝહાર–પર ચાહીયે અંબાસ ઍલી હોએં અલમદાર

ઇસ વક઼્ત ઉન્હીંપર નઝરે સરવરે દીં હઈ
ઓર. અઈસા જવાં ભી કોઇ લશકરમેં નહીં હઈ. ૧૯

ખામોશ ખડે થે જો લગાએ હુએ હથયાર–હઈ શાને "હંસન" દબદબએ હંઈદરે કર્રાર
પડતી હઈ ઉન્હીંપર નઝર એક એક્કી હરબાર–"હમઝા૦" કોઇ કેહતા હઈ કોઇ જાઅંફરે તય્યાર

શેહ દેખતે હંઈ અશ્ક ભરે દીદએ તરસે
તસ્વીરે "ઍલી" ફિરતી હઈ બાબાકી નઝરમેં. ૨૦

મુઝ્દા૦ યેહ સુના ઝવજએ અંબાસને જીસદમ–મુંહ સુર્ખ ખૂશીસે હુવા તશવીશ હુઇ કમ
બોલી કે બડી ફિક્ર થા પર અબ નહીં કુછ ગંમ–કુરબાન તુમ્હારે, મંઈ (યા) શહનશાહે દોઆલમ

મખ્દૂમએ કૌનઈનકે જાનીકે તસદ્દુક
આકા મંઈ તેરી તશ્ના દહાનીકે તસદ્દુક. ૨૧

ક્યૂંકર નહો !!! ઉસ ભાઇકો, હઈ ગોદમેં પાલા–નાઅંલઈન ઓઢાને લગે જબ હોશ સંભાલા
નામ અપના હઈ ખાદિમકા જો રૂતબા હઈ દો બાલા–સબ મિલતે હંઈ, મિલતા હઈ કહાં ચાહને વાલા

તાકીર જો ઇનકી હઈ તો નામે શહે દીં હઈ
જાનેંગે યેહી સબ કે ગોલામે શહે દીં હઈ. ૨૨

કૌનઈનમેં વાલીકો મેરે કર દિયા મુમતાઝ–ઇંજ્જત વોહ ન દેવેં, તો કરે કૌન ? સરફરાઝ
હઈ દિલબરે ઝહરાકી મોહબ્બત પર ઉસે નાઝ–વોહ શમએ હેદાયત હઈ યેહ પરવાનએ જાંબાઝ

શમશીરકે શોઅંલેસે ન ટલ જાએગા અંબાસ
આંચ આએગી આકાપે તો જલજાએગા અંબાસ. ૨૩

શોહરકી મંઈ ખાતિરસે યેહ કરતી નહીં ગુફ્તાર–અંબાસસા દુન્યામેં ન હોએગા વફાદાર
ભડકાનેકે દરપેહી રહા શિમ્રે સિતમગાર–સાલારીએ લશકરકા પયામ આયા કઇ બાર

ઝુંઝલાકે વોહ કેહતેથે કે મરજાનેકી જા હઈ
તલવારકે ભી ઝખ્મસે યેહ ઝખ્મ સેવા હઈ. ૨૪

શાયદ મુઝે મોહતાજ સમઝતા હઈ વોહ બેપીર–હઈ ઉસ વલદુલ કુલ્બકા સર, ઓર મેરી શમશીર
મનસબ મેરા મરજાના હઈ ઓર ખુદકી જાગીર–દુનયાકે લિયે છોડેંગે હમ ? દામને શબ્બીર !!!

ક્યા કેહર હઈ !!! ક્યૂંકર ન મુઝે રંજો તઅંબ હો
સુન લેવે કહીં ફિઝ્ઝએ આલમ તો ગઝબ હો. ૨૫

પર હાં યેહ તમન્ના હઈ કે હોં શેહકા અંલમદાર–ઇસ રાત તલક મુઝસે યેહી કેહતેથે હરબાર
સાહેબ યેહ દોઆ માંગો કે અઈ કુલકે મદદગાર–અંબાસકો લશકરકા અંલમ દેં શહે અબરાર

હંસરત હઈ કે જબ સામને અફવાજે સેતમ હો
ઇસ દૂશપે તલવાર હો ઓર ઉસપે અંલમ હો. ૨૬

મંઈ કેહતીથી ક્યૂં શાહસે કરતે નહીં મઝકૂર?–થઈંકે વોહ કેહતેથે કે મેરા નહીં મકદૂર
મંઈ ઝર્રા હૂં વોહ મેહર હંઈ મંઈ ખાક હૂં વોહ નૂર–હાં ફઝલે ખુદાએ દો જહાંસે નહીં કુછ દૂર

સામાન તો ખાલિકને કિયે સારે ખુશીકે
ફૂલે ન સમાદેંગે વો૦ અબ મારે ખુશીકે. ૨૭

મઝકૂર અલમદારીએ અબ્બાસકો સુનકર-ચિલ્લાઇ સોકઇના મેરે ભય્યાઁ "અલીઅકબર" કેહના કે મોબારિક હો તુમ્હેં. મનસબે "જાઅફર"- કયા અબભીં ન પાનીસે કરોગે મેરે લબતર !!!

ભુલેગી મેરી યાદ ન મઇદાને સેતમમેં
મંઇ બાંધતી હૂં સૂખી હૂઇ મશ્ક અલમમેં. ૨૮

લાએ અલી અકબર અલમે શાહકો જીસદમ-પંજા થા, કે, એક નઇઝેપે થા નય્યરે આઅઝમ!!! થી નૂરકી ચાદર યે૦ ફરહરા૦કા થા આલમ-હસરતસે અઝીઝો રોફકો કેહતેથે બાહમ

તા અર્શે ખુદા રૂતબેકો પોંહચાતા હઇ કિસકે!!!
દેખેં યે હોમાં ફર્કપે ફિરજાતા હઇ કિસકે !!! ૨૯

અબ્બાસકો કિસ પ્યારસે !!! હઝરતને બોલાયા-આદાબસે હાથોંકો વો૦ જોડે હુએ આયા બાઇકા અલમ શેજકા દેકર યે સોનાયા લો પાયએ જાઅફરકી તમન્ના થી સો પાયા

ખુશ હોકે રખા હાથ તો ગાઝીને અલમ પર
ઓર બઇડકે નિહવડા દિયા સર શેહકે કદમ પર. ૩૦

ફરમાયા શહેદીંને કે મંગવાઓ સવારી નાગાહ દરે ખઇમેસે ઝઇનબ યે૦ પોકારી અબ્બાસ, બહન સદકે હો શૌકતપે તુમ્હારી-ઝહરાકી અમાનતસે ખબરદાર મંઇ વારી

સોંપા હઇ તુમ્હેં મંઇને દિલો જાને નબીકો
લેવેગી બહન તુમસે હોસઇન ઇબ્ને અલીકો. ૩૧

ભય્યાઁ મેરે માં જાએકા દુશમન હઇ ઝમાના-બડહકર ભી કોઇ બોલે તો ગુસ્સેમેં ન આના ભાઇકો કહીં છોડકે ઘોડા ન ઓડાના-તલવારોંસે ઝહરાકે કલેજેકો બચાના

છુટપનપે ન દોનોંકે નઝર કીજીયો ભાઇ
પેહલે મેરે બચ્ચોંકો સેપર કીજીયો ભાઇ. ૩૨

બાનૂ યે૦ પોકારી અલીઅકબરકો, મેરી જાં-સદકે તેરે સજકે, તેરે હથયારકે, કુરબાં તુમ કયા ચલે વારી!!! મેરા ઘર હોગયા વઇરાં-હુશયાર, ખબરદાર, લડાઇકા હઇ સામાં

તાસીર મેરે દુધકી દિખલાઇયો બેટા
ગર આન બને બાપપે (તો) મરજાઇયો બેટા. ૩૩

કાસિમકો સદા માંને યે૦ દી દેવડહીપે આકર-પગડીપે લપીટા મેરીજાં સેહરા૦ ઓડાકર. દામનકો ભી ગરદાન લો હથયાર લગાકર-ભિજવાના હઇ મઇદાંમેં બના તુજકો બનાકર

દો ઘરકી તેરે મરનેસે બરબાદી હઇ બેટા
સદકે હો ચચા પર યે૦ તેરી શાદી હઇ બેટા. ૩૪

ખામૂશ "અનીસ" અબ કે તડપતા હઇ દિલે ઝાર-કાફી હઇ રોલાનેકો તેરી દર્દકી ગુફતાર ઇસ જીન્સકા ગર આજ નહીં કોઇ ખરીદાર-ફય્યાઝ હઇ લઇકિન શહે મઝલૂમકી સરકાર

અફસુરદા૦ નહો ગુંનચએ ઉમ્મેદ ખિલેગા
ખુલ જાએંગી આંખેં વો૦ સેલા તુજકો મિલેગા. ૩૫

મરસેયા "નવાં" સુબ્હે આશૂરે મોહર્રમ (કેયામતકી સહર) કો મયદાને જંગમેં એમામે આલી મકામ અ. કા જાના વાસ્તે હુજ્જતકે ઔર અપની દુખતરે નેક અખતર જનાબે સોકયના અ. કો ઔર અપની બહન જનાબે ઝએનબ અ. કો ઔર અપને બીમાર ફરઝંદ જનાબે ઝૈનુલ આબેદીન અ. કો તસલ્લા દેનેકે બયાનમેં. .

જબ રાત એબાદતમેં બસર કી શહેદીંને–સિજદોંમેં મોહિમ ઇસ્કકી સર કી શહેદીંને
દેખા જો સોપૈદીકો સહેરકી શહેદીંને–મુડકર રૂખે અકબરપે નઝર કી શહેદીંને
ફરમાયા સહેર કૈતલકી ઝાહિર હુઇ બેટા
લો ઉઠકે અઝાં દો કે શબ આખિર હુઇ બેટા. ૧

સિજદોંસે, નમાઝોંસે, યે૦ રુખસતકી સહેર હઈ–રોનેકી, તઝલ્લુલકી, એબાદતકી, સહેર હઈ
પ્યારે યે૦ સહેર રંજો મોસીબતકી સહેર હઈ–આશુરે મોહર્રમ હઈ શહાદતકી સહેર હઈ
લુટનેકા તબાહીકા પરેશાનીકા દિન હઈ
ઔલાદે પયગમ્બરકી યે૦ કુરબાનીકા દિન હઈ. ૨

દુનયામેં અઝલસે સહેર અઈસી નહીં આઇ–યે સુબ્હું દિખાએગી ભરે ઘરકી સફાઇ
દૌલત ન રહેગી ન એઝાઅૈત ન કમાઇ–એટસે જોદા હોગા પેદર ભાઇસે ભાઇ
આજ અહેમદો હૈદરકે ગિરેબાન ફટેંગે
અતીરા૦ બની ફાતેમા૦કે હલ્કે કટેંગે. ૩

બંદા વોહી જો દુખમેં રહે સાબેરો શાકિર–એક જાન હઈ (સો) મૌજૂદ હઈ' એક સર હઈ સો હાઝિર
બેહતર હઈ ઉઠે જીતના સોબુકબાર મોસાફિર–યે૦ મરહલએ ઉમ્રકી હઈ મનઝિલે આખિર
ખિલકત હમેં સર પીટકે રોયેંગી જહાંમેં
અબ સુબ્હ, કોઇ હમકો ન હોયેંગી જહાંમેં. ૪

જો અહલે હરમ પરદએ ઇસમતમેં હંઈ મશહૂર–ખુલ જાએંગે અંબૂહમેં ઉનકે સરે પુરનૂર
મુશકિલસે નઇ રાંડ ન નિકલે યે હઈ દસ્તૂર–ઉન રાંડોકા ખૈમાભી જલાદેંગે યે૦ મકહૂર
ગશ હોકે કભી ઔર કભી ઉશતુરસે ગિરેગી
ઝહરાકી બહૂ શામમેં સરનંગે ફિરેગી. ૫

મરતા હઈ પેદર જીસકા ઉસે દતે હંઈ પુરસા–હોએગી યતીમોંપે મેરે, કૈદકી ઇઝા !!!
આઝારમેં "આબિદપે" સેતમ હોયેંગે કયા કયા !!!–લે જાએંગે તા શામ ઉસે કાંટોંપે આબૅદા !!!
એક હશ્ર બપા તહતમેં ઔર ફૌકમેં હોગા
બેડીમેં કદમ હોંગે ગલા તૌકમે હોગા. ૬

વ્હાં લશકરે ઇસલામ મોસલ્લિહ હુવા તર્યાર–વ્હાં ખૌબસે ચૌંકા પેસરે સાઅદ સેતમગાર
શઈતાંને કિયા ફિતનએ ખાબીદા૦કો બેદાર–બિસ્તરસે ઓઠા આંખોંકો મલતા હુવા ગદ્દાર

હથયાર સેતમગરને સજે જીસ્મે ઝખ્મૂં પર
બાંધા કમરે નહેસકો સાદાતકે ખૂં પર. ૭

ખૈમેસે બરઆમદ હુવા વો૦ ઝાલેમે ગુમરાહ—બાજે જો સલામીકે હુએ ગુલ હુવા નાગાહ હુશયાર રહેં નામવરાને સફે જંગાહ—નઝદીક હૈ અબ આમદે ઈબ્ને અસદુલ્લાહ

તલવારોંસે ધાઇલ જીન્હેં હોના હો વો૦ નિકલેં
શેરોંકે મોકાબિલ જીન્હેં હોના હો વો૦ નિકલેં. ૮

આએ પએતસલીમે "ઓમર" ફૌજકે સાલાર—"ખૂલીઓ" "સેનાન" દૂબ્ને "અનસ" "શિમ્રે" સેતમગાર "શીશો" ઔર "હજ્જાજે" લઈં "નૌફેલે" ગદ્દાર—"સરવાનો" "હોસી" "હુરમલએ" સરકશો ખૂંખાર

મુરતદ થે જફાજો થે શકીયે અઝલી થે
સબ મુસ્તઈદે કત્લે હોસૈન ઇબ્ને અલી થે. ૯

પૂછા સેતમઆરાને કે હૈ ફૌજકા કયા રંગ?—"ખૂલીને" કહા સબ હૈં જવાં મુસ્તઈદે જંગ હૈ આજ બની ફાતેમા૦કે કત્લકા આહંગ—હો જાએગી એક દમમેં ઝમીં ખૂનમેં ગુલરંગ

સાદાત કોઈ આનમેં તગોંકે તલે હૈં !!!
કટ જાએંગે જલદી કે બહત્તર તો ગલે હૈં!!! ૧૦

ઝાલિમને દેયા હુકમ કે તય્યાર હો લશકર—સુનતેહી પરે જમગએ મૈદાંમેં બરાબર ચિલ્લોંસે મિલે તીર ખિંચે ઝુલમકે ખંજર—બરછીયોંકો હેલાને લગે બડહ બડહકે સેતમગર

બિજલીસી ચમકને લગી તેગોંકે દમોંસે
મૈદાંમેં ઘટા છાગઇ કાલે અલમોંસે. ૧૧

ચાઉશ[1] સદા દેને લગે ફૌજકો એકબાર—હાં ગાઝીયો શાબાશ રહો રઝમપે[2] તય્યાર સાબિત કદમો ઘાટસે દરયાકે ખબરદાર—દો દિનસે હૈ પ્યાસા ખલ્ફે હૈદરે કર્રાર

યે૦ આબ મોહમ્મદકે નવાસેકો ન પોંહચે
અબ નહરકા પાની કિસી પ્યાસેકો ન પોંહચે. ૧૨

યૂં રોકલો સાહિલકો ન દરયા નઝર આએ—મારો જો અલમદારે હોસૈની ઇધિર આએ નૈઝા૦ અલી અકબર કે કલેજેમેં દરઆએ—તીર ઉસપે ચલે ઘોટનાયોં અસગરભી ગર આએ

હૈ કામકા દિન આજ ભરૂસા નહીં કલકા
લો શેહસે એવઝ ગઝવએ[3] સીફફીનો જમલકા. ૧૩

વ્હાં ફૌજથી આમાદએ ખૂં રેઝીએ સાદાત—વ્હાં મહવ વઝાઇફ થે શહનશાહે ખુશ અવકાત થી અર્ઝ યે૦ ખાલિકસે કે અય કાઝીએ હાજાત-ઇસ બંદએ મોહતાજકી ઇજ્જત હૈ તેરે હાત

આજ અપને કરમસે મેરી હાજતકો રવા કર
માતમમેં અઝીઝોંકે મુઝે સબ્ર અતા કર. ૧૪

તર ખૂંમેં જો હો કાસિમે બેપર તો ન રોઉં—ગુરબતમેં બિછડજાએ બેરાદર તો ન રોઉં દમ તોડે મેરે સામને અકબર તો ન રોઉં—મરજાએ તડપકર અલીઅસગર તો ન રોઉં

શિકવેકા સોખન મુંહસે ન બેદાદમેં નિકલે
દમ તનસે જો નિકલે તો તેરી યાદમેં નિકલે. ૧૫

૧ લશકરનો સરદાર ૨ જંગ ઉપર. ૩ લડાઈ જંગ.

હંસ હંસકે તેરી રાહમેં મંઈ બરછીયાં ખાઉં–તેગં આએ તો સીનેકો સેપરસે ન બચાઉં
ખંનજરસે કટે હલ્ક઼ તો ગરદન ન હેલાઉં–સર હાથોંપે રખકર તેરે દરબારમેં આઉં
રોનેકા સોકઈનાકે ખેયાલ આએ ન મુઝકો
એ પરદા૦ હો ઝઈનબ તો જલાલ આએ ન મુઝકો. ૧૬

દેવડહીપે ઉધર જમ્અ થે અસહાબે દેલાવર–યાદ આએં જીન્હેં દેખકે "સલમાનો" "અબાઝર"
નૂરાની વો૦ ચેહરે કે ખેજલ હો મહે અનવર–પેશાનીયાં મહતાબે નેશાં સિજ્દોંકે અખ્તર
સર દેનેપે બાહમ કમરેં કસતે થે ગાઝી
આપસમેં ગલે મિલતેથે ઓર હંસતે થે ગાઝી. ૧૭

વહાં તબ્લે વેગા ફૌજમેં બજને લગા એક બાર–યહાં ફખ્રે દો આલમને સજે જંગકે હથયાર
ખાદિમને સદા દી કે સવારીભી હઈ તય્યાર–હમશીરકા મુંહ તકને લગે સય્યદે અબરાર
બાનૂકી તરફ ચશ્મે ગોહરબારસે દેખા
બેટીકો મોસાફિરને બંજબ પ્યારસે દેખા. ૧૮

આઈ જો સોકઈનાકો લિયે શાહકી હમશીર–હસરતસે સોકઈના સૂએ તકને લગે શબ્બીર
ખૂદ હાથોંકો ફઈલાકે યેં૦ બોલે શહે દિલગીર–આઓ મેરી પ્યારી તેરા મુશતાક઼ થા શબ્બીર
બાબા તેરી ઇસ ચાંદસી સૂરતપે ફેદા હો
ક્યૂં આકે લિપટતી નહીં? ક્યા હમસે ખફ઼ા હો? ૧૯

લો જાનેદો ગુસ્સેકો મેરી ગોદમેં આઓ–હમ આંખે મલેં ચેહરેસે મુંહ આગે તો લાઓ !!!
મેહમાં હઈ તુમ્હારે, હમેં બીબી ન રોલાઓ–આશિક઼ જો હમારી હો તો આંસૂ ન બહાઓ
હમ હોંગે કહીં તુમ કહીં જાઓગી સોકઈના
ઢૂંઢોગી તો ફિર હમકો ન પાઓગી સોકઈના. ૨૦

હઈ સુબ્હ઼ે ફ઼ેરાકે પેદરે બેકસો નાકામ–દિન હિજરકે આ પોંહચે, ગએ વસ્લકે અય્યામ
લિખ્ખાથા બહોત કમ તેરી તક઼દીરમેં આરામ–દિખલાએગી યેં૦ સુબ્હ઼ યતીમીકી તુમ્હેં શામ
હમ ઝીસ્તકી લઝ્ઝત યેહી જો દમ તુમ્હેં દેખેં
તુમ દેખલો જી ભરકે હમેં, હમ તુમ્હેં દેખેં. ૨૧

યૂં કેહને લગી સીનેપે મુંહ રખકે વો૦નાદાં–કેહતે હંઈ યતીમી કિસે? મંઈ આપકે કુરબાં
હઝરતને કહા સખ્ત મોસીબત હઈ મેરી જાં–યેં૦ દાગ હઈ બચ્ચોંકે લિયે મૌતકે સામાં
તન આતેશે ગંમસે સેફતે શંમ્અ જલેગા
યેં૦ હાલ તુમ્હેં બ્અદકે બાબ્અદ આજ ખુલેગા. ૨૨

ફુરસત જો એબાદતકે સબબ હમને ન પાઇ–યેં૦ આખેરી શબ ઉમ્રકી હઈ અઈ મેરી જાઇ
કુછ દૂર ન થે હમ કે તુમ્હેં નિંદ ન આઇ–ક્યા હોએગા? જબ હોગી મહીનોંકી જોદાઇ
ગંમ બાપકા ઓર ક઼ઈદકા દૂખ જાને હઝીંપર
ક્યૂંકર તુમ્હેં નિંદ આએગી? ઝિંદાંકી ઝમીંપર. ૨૩

છૂટા ન કભી ચાર બરસ તક મેરા પેહલૂ–મુંહ છાતીપે રખકર તુમ્હેં સોજાનેકી થી ખૂ
વહાં હોગા કહાં? સરકે તલે બાપકા બાઝૂ–અટ જાએંગે અબ ગર્દે યતીમીસે યેં૦ ગેસૂ

ક્યૂં દમ મેરા સદમેસે ન ગભરાએ? સોકર્ના
યેહ તેરા ગલા !!! ઓર રસન!!! હાએ સોકર્ના. ૨૪

હઁઝરતને જો એટીસે કિયે યેહ સોખનેયાસ—દિલ ટુકડે હુવા રોને લગે હઁઝરતે અબ્બાસ
ગોદીમેં ગઇ બાપકી ઘબરાકે વોહ બે આસ—રૂખ ઝર્દ થા નીલે થે લબ્બે લાઅંલ યેહ થી પ્યાસ
દુશવાર થા હિજરે પેદર ઉસ રશ્કે ચમન પર
બાહેં તો ગલેમેં થી દહન શેહકે દહન પર. ૨૫

મુંહ પર કભી મુંહ મલતીથી હૈ દેકે દોઆએં—લેતીથી કભી નન્નેસે હાથોંસે બલાએં
કેહતીથી કભી ઘરસે ન હઁઝરત કહીં જાએં—રોતી નહીં મૈં, આપ ન અબ અશ્ક બહાએં
આનેદો અગર પ્યાસસે ગૈશ આએગા બાબા
તુમ જીતે રહો પાનીભી મિલ જાએગા બાબા. ૨૬

ક્યૂં કુડહતેહો બાબા? મુઝે અઇસી તો નહીં પ્યાસ—કમતી નહીં પાનીકી, સલામત રહેં અબ્બાસ
ઇસિ વક્તકી બાતોંસે મુઝે બ્હોત હઇ વસવાસ!!!—કયા આજકી શબકો ભી? રહોગે ન મેરે પાસ?
ફિર કલકી તરહ? નિંદ મેરી ખોઓગે બાબા?
મૈં તો વહીં સોઉંગી જહાં (તુમ)સોઓગે બાબા. ૨૭

નન્નેસેં કલેજેપે મેરે ચલતી હઇ તલવાર—ખુલતા નહીં કુછ, આપને ક્યૂં બાંધે હૈં હથયાર
કયા કસ્દ હઇ? જાના હઇ કહાં? યા શહે અબરાર—તશવીશ કુછ અઇસી હઇ કે ભૂલા હઇ મેરા પ્યાર
સદકે ગઇ નાકાંપે હરમ સાથ ન હોંગે?
કયા યેહ સફર અઇસા હઇ? કે હમ સાથ નહોંગે. ૨૮

શેહ બોલે કે દરપેશ હઇ મુઝકો વોહ સફર આહ!!!—એક એક કદમ જીસ્મે હૈં સૌ સદમએ જાં કાહ
ભાઈ હો,કે બેટા હો, ગદા હો,કે શહનશાહ—જુઝ નેક અમલ જા નહીં સકતા કોઇ હમરાહ
વોહ રાહ હઇ ધડકા સહેરો શામ હઇ જીસકા
પેહલી હઇ વોહ મનઝિલ કે "લહેદ" નામ હઇ જીસકા. ૨૯

કરતા નહીં ગુરબતમેં કોઇ આકે મદદ તક—ગર સાથ ગયા હઇ તો કોઇ કબ્રકી હદ તક
ફિરઆતે હઇ રોતે હુએ પોંહચાકે લહેદ તક—વોહ ખાનએ તારીકમેં તનહાઇ અબદ તક
ન દોસ્ત ન અહબાબ ન હમ બઝમ ગએ હૈં
તનહા યૂંહીં શાહાને ઓલુલ અઝમ ગએ હૈં. ૩૦

જો મુલ્કમેં થે સાહેબે તખ્તો અલમો તાજ—નૌબત યેહ હુઇ હઇ કે નેશાં ઉનકે નહીં આજ
શાહાને જહાં ફર્શસે દેતે થે જીન્હેં બાજ—વોહ કબ્રમેં હૈં સુરએ "અલહુમ્હુકે" મોહતાજ
સિક્કા હઇ ન વોહ ઓર ન વોહ તાજે નગીં હૈં
દૌલત તો ખઝાનેમેં હઇ ખૂદ ઝેરે ઝમીં હૈં. ૩૧

ઔલાદકા ગુલશન ન અઝીઝોંકા ચમન સાથ—માદર ન મોસાહિબ ન મોહિબ્બાને વતન સાથ
ન માલ ન ફરઝંદ ન ભાઇ ન બહન સાથ—દુનયાકે કુલ અસબાબસે હોતા હઇ કફન સાથ
આજાતી વહાં મૌત જહાં ઘર નહીં હોતા
બોહતોંકો કફન તક ભી મોયસ્સર નહીં હોતા. ૩૨

આરામકે ખૂગરકો[1] હૈ સખ્તીકી કહાં તાબ–શબકો જો અંધેરા હો તો હોજાતા હૈ બેખાબ
તુરબતમેં કહાં રાહતો આરામકા અસબાબ–જુઝ દાગે જેગર રોશનીએ શમ્અ હૈ નાયાબ

ઘબરાયે કે વહેશત હો, કહીં જા નહીં સકતા
કરવટ ભી બદલનેકી જગા૦ પા નહીં સકતા. ૩૩

પેહલૂકે ન તકીએ ન વો૦ રાહતકા બિછોના–દુશવાર વહાં સરકે તલે હાથકા હોના
બિસ્તર વોહી, મિટ્ટીકા વોહી કુંબકા કોના–વો૦ યાસસે રૂખસાર ધરે ખાકપે સોના

રેહતા હૈ લેબાસ એક બ હર હાલ ગલેમેં
બરમેં કફન ઓર નામએ આઅમાલ ગલેમેં. ૩૪

સોહબતથી શબો રોઝકી જીસસે વો૦ કહાં પાસ !!!–હમદર્દ જો હસરત તો મોસાહિબ અલમો યાસ
વો૦ કુંબકા ડર, પુરસીશે આઅમાલકા વસવાસ–ઉસ મુલ્કસે દુનયામેં ફિર આનેકી નહીં આસ

દિખલાએં તોઝુક[3] ચાર દિન અફલાકકે નીચે
સબ શાહો ગદા એકસે હૈં ખાકકે નીચે. ૩૫

કયા ઉનકો ખબર જો કે મકાનોંમેં મકીં હૈં!!!–ખેશો, પેસરો, હમદમો, અહબાબ, કવી હૈં
તારીકીએ મરકદસે વો૦ આગાહ નહીં હૈં !!!–પૂછે કોઈ!!! ઉન લોગોંસે જો ઝેરે ઝમીં હૈં

મિટ્ટીકે તલે દિનકોબસર હોતી હૈ કયુંકર ?
શબ હોતી હૈ કિસ તરહ ? સહર હોતી હૈ કયૂકર? ૩૬

બતલાઓ મોસાફિરકો ન તશવીશ હો કયુંકર?–ન રાહેલા૦[4]! ન ઝાદે સફર !! પાસ ન રહબર!!!
ગુરબતમેં નઇ રાહ !!! નએ લોગ !!! નયા ઘર !!!–વો૦ ખાનએ પુર હોલ !!! યે આરામકા ખોગર[5]!!!

તુરબતભી ન જલ્દ અૈ મેરી દિલસોઝ મિલેગી
મનઝિલ વો૦ હમેં આએંદે ચેહિલ રોઝ મિલેગી. ૩૭

યે૦ કેહકે બહોત રોયે શહનશાહે મદીના–ફરમાયા કે લો જાઓ ફૂરી પાસ સોકઈના
હૈ આજ તલાતુમમેં મોહમ્મદકા સફીના–મુશતાક હૈ અબ ઝુલ્મકે તીરોંકા યે૦ સીના

જાએગા સૂએ શામ યે૦ સર તેગસે કટકર
બસ ચાર બરસ સો ચુકી છાતીસે લેપટકર. ૩૮

વો૦ કેહતીથી લિલ્લાહ ન ગોદીસે ઓતારો–આઇ હૈ બલા સરપે તો પેહલે મુઝે વારો
નન્નેસે કલેજેપે ન અબ બરછીયાં મારો–મરજાઉંગી બાબા ન સેધારો ન સેધારો

હોતા હૈ ખફા યું કોઈ? નાઝોંકે પલેસે
હૈ હૈ મેરે હાથોંકો છોડાઓ ન ગલેસે. ૩૯

સીનેપે મેરે હાથ તો રખ્ખેં શહેવાલા–હૈ નન્નેસે સીનેમેં કલેજા તહોબાલા
પટકુંગી સર અપના જો કદમ ઘરસે નેકાલા–કયા દાગ દિખાનેકે લિયે? થા મુઝે પાલા

મરજાએંગે ગર આપકે દુશમન તો જીયૂંગી
રસ્સીસે બંધેગી મેરી ગરદન તો જીયૂંગી ? ૪૦

૧ તે શખસ કે જેને કોઈ પણ જાતની આદત પડી હોય. ૨ ખુણો. ૩ સામાન શોભા. ૪ સવારી (ગાડી ઘોડા ઈત્યાદી). ૫. આદતવાળો.

બચનેકી નહીં જાન અબ ઇસ તરના દહનકી–તદબીર કીજે જાઇએ નન્નેસે કફનકી
મનઝૂર હઈ ગર સઈર શહાદતકે ચમનકી–અચ્છા મુઝે કયા રાહ નહીં મિલનેકી રનકી?

અમ્માંકેભી રેનેકા ન ગંમ ખાઉંગી બાબા
મંઈ છોડકે ઇન સબકો ચલી આઉંગી બાબા. ૪૧

બેટીસે જોદા હોકે, કહાં જાતે હંઈ હઝરત?–કિસકે લિયે, હમ સબકી ગવારા હુઇ ફુરકત
વો૦ કૌન હઈ? જીસકી હઈ યે૦ ફિલફ્ત યે૦ મોહબ્બત–હઝરતને કહા વો૦ મેરે નાનાકી હઈ ઉમ્મત

જો ખાસ હઈ ઉનમેં વો૦ હમારે હંઈ સોકઈના
વો૦ તુમસે ઝેયાદા૦ હમેં પ્યારે હંઈ સોકઈના. ૪૨

હો જાએં જબ અહીરા બની ફાતેમા એસર!!!–ઓર દાગે યતીમી હો તુમ્હે!!! અઈ મેરી દિલબર!!
અસબાબ લુટે, !!! કૈદ હો, "સજ્જાદ"!!! જલે ઘર!!–તબ આતેશે દોઝખસે બચેં શીઅએ હૈદર!!

રાઝી હૂં મંઈ વલ્લાહ સેતમ મુઝપે યે૦ સબ હોં
પર હશ્રમેં શીઓંકો ન કુછ રંજો તઅબ હોં. ૪૩

અબતક તો યે૦ હઈ ઝુલ્મ કે મિલતા નહીં પાની–ફિર બાંધેંગે રસ્સીસે ગલા ઝુલ્મકે બાની
તુમ લાખ કહોગી કે હંઈ બાબાકી નેશાની–લુટેંગે યે૦ ગોહરભી તેરે દુશમને જાની

જલ્લાદ મેરી રૂહકો ગંમનાક કરેંગે
મોતીકે લિયે કાન તેરે ચાક કરેંગે. ૪૪

યે કેહકે જો શેહને ઉસે છાતીસે ઓતારા–ગશ હોગઇ બાનૂ, ન રહા ઝબ્તકા યારા
હમશીરને હઝરતસે કિયા રોકે એશારા–આઓ કે લગાલેં તુમ્હેં છાતીસે દૂબારા

હઝરતપે યે૦ દુશવારથા માંજાઇસે રૂખસત
કમથી ન કેયામતસે બહન ભાઇકી રૂખસત. ૪૫

થા શાહકે ખૈમેમેં ફોગાં હાએ હોસઈના–ચિલ્લાતેથે સબ ખુર્દો કલાં હાએ હોસઈના
ઝઈનબકા યે૦ થા વિર્દે ઝબાં હાએ હોસઈના–અબ તુમ કહાં!!! હમશીર કહાં!!! હાએ હોસઈના

લેતીથી બલાએં કભી ગાહ રોતીથી ઝઈનબ
ભાઇકે ગલેસે ન જોદા હોતીથી ઝઈનબ. ૪૬

ફટતાથા જેગર શાહકા ઝઈનબકે બયાંસે–કયા દર્દ કે અલફાઝ નિકલતેથે ઝબાંસે!!!
કેહતીથી યહીં કૂચ હઈ બાબાકી જહાંસે–શેહ કેહતેથે મંઈ આજ જોદા હોતા હૂં માંસે

કયા કયા મેરે કામ આઇ હંઈ ઇસ રંજો મેહનમેં!!!
સબ તોર થા અમ્માંકી મોહબ્બતકા બહનમેં!!! ૪૭

બચપનસે કિસી દુખમેં બેરાદરકો ન છોડા–ફાકે કિએ અકસર મગર ઇસ ઘરકો ન છોડા
તનહા કભી ફરઝંદે પયમબરકો ન છોડા–છોડા વતન ઓર નાએબે હૈદરકો ન છોડા

ફુરકત નહો એકદમ યે૦ દોઆ શામો સહરથી
ગુરબતમેં બેછડ જાનેકી લઈકિન ન ખબર થી. ૪૮

શેહ કેહતેથે બાહેં મેરી ગરદનસે નેકાલો–અઈ બિન્તે અલી કોહ જોદાઇકા ઉઠાલો
કુબરાકો તસલ્લી દો સોકઈનાકો સંભાલો–અકબરકો તો પાલા હઈ અબ અસગરકો ભી પાલો

મિલ લીજીયે ફિર ભાઇસે ઇસ તીન પહરમેં
હફતાદો દોબાર આઉંગા મૈં તો અબી ઘરમેં. ૪૯

ઝૈનબને કહા મૈં તો ન સમઝી યેં મોઅમ્માં–હફતાદો દો બાર આએગે ક્યૂં ખૈમેમેં ભય્યાં ?
શેહ બોલે બહત્તર મેરે અનસાર હૈં બેહેના–ઓર આજ હૈ દિન સબકો શાહાદતકી તમન્ના
જો રનમેં મરેગા મૈં ઉઠાલાઉંગા લાશા
દિખલાકે તુમ્હેં ફિર વહીં લેજાઉંગા લાશા. ૫૦

જબ કત્લ હો અક્રાંરાં બરસકા મેરા બેટા–તુમ જાનીયે ભાઇ મેરા દુનયાસે સેધારા
ઓર અસગરે બેશીરભી જબ જાએગા મારા–ફિર ખૈમેમેં આના નહીં હોએગા હમારા
છોટીસી લહદ ખોદકે દફન ઉસકો કરૂંગા
ફિર આપભી મૈં પેહલૂએ અકબરમેં મરૂંગા. ૫૧

રોકર કહા ઝૈનબને કે કુરબાન યેં ખાહર–ગમખારોંકે લાશોંકો તો લે આએગે સરવર
ઓર બાઅદ તેરે હોંગે ન અબ્બાસ ન અકબર–લાશેકો તેરી કૌન ઉઠાએગા? બેરાદર
તાબૂતકી જગાં હોગી હરએક અહલે વતનકો !!!
ક્યા લાશપે અપની ન રૂલાઓગે બહનકો? ૫૨

બેકસ તો હો પર બૈકસેભી બેકસ નહીં ભાઇ–ઝહરા નહીં જીતી હૈ તો ઝહરાકી હૈ જાઇ
રોઉંગી તેરી લાશપે દેદેકે દુહાઇ–શેહ બોલે યેહી બાત હૈ ખાલિકકો ખુશઆઇ
રહવાર હોં જોલાં તને સદ પાશકે ઉપર
ન માં,ન બહન, રોએ મેરી લાશકે ઉપર. ૫૩

મનઝૂરે ખુદા હૈ કે મૈં પાનીભી ન પાઉં–પર હશ્રકે દિન ચશ્મએ કૌસરકો લૂટાઉં
પ્યારોંકે રફીકોંકે તો લાશે મૈં ઉઠાઉં–મેરી ન ઉઠે લાશ ગલા જબ મૈં કટાઉં
જીસમેં હો ખુશી રબકી ઉસી તરહ મરેંગે
હમ ખાતેમાં મઝલૂમીઓ ગુરબતકા કરેંગે. ૫૪

દરપેશ યહાં ભાઇ બહનમેં થી જુદાઇ–ગરદન જો ઝરા તકયેસે આબિદને ઉઠાઇ
ઉઠ બૈઠે મગર તાકતે રફતાર ન પાઇ–ફિઝ્ઝા ઉન્હેં બગલોંમેં દિયે હાથ જો લાઇ
આયા જો વોં બીમાર પેસર પાઉં રગડકર
"અલહમ્દ" પડહી શાહને શાનેકો પકડકર. ૫૫

દમ લેનેસે સજ્જાદકે ઠહરા જો ઝરા દમ–બસ રખદિયા સર પાંઉપે બાબાકે બસદ ગ઼મ
કી અર્ઝ અલેકો અબી બેદાર હુએ હમ–સોતાહી હમેં છોડ ચલેથે શહે અકરમ
તુમ મુઝસે જો ગાફિલ શહે અબરાર હુએ હો
શાયદ કે મરઝસે મેરે બેઝાર હુએ હો. ૫૬

બૈ ઇસએ દૌરાં ન કમર તોડો હમારી–હૈ શિદ્દતે આઝારસે હરદમ હમેં ઝારી
કુદરતમેં તવાનાઇ હૈ બીમારકી સારી–કેહતે હૈં જીસે મૌત સો ફુરકત હૈ તુમ્હારી
અબ ફર્શસેભી ઉઠનેકા મકદૂર નહીં હૈ
ક્યા ઝીસ્ત હમારી તુમ્હેં મનઝૂર નહીં હૈ ? ૫૭

હઝરતસે દવા ગર કભી માંગૂં તો ગોનહગાર-મંઈ જાનતા હૂં આપ હંઈ ખૂદ એકસા નાચાર
કુછ ઔર નહીં ચાહીયે પર શરબતે દીદાર-દીદારકો તરસેગા તો મરજાએગા બીમાર

અશફાક ન ફરમાઇયે દિલદાર સમઝકર
જો રહેમ કરો મુઝપે સો બીમાર સમઝકર. ૫૮

મેહરે પદર ઔલાદપે હોતી હઈ બરાબર-પર આપકો યેહ બાત ગવારા હુઇ કયૂંકર ?
ખૂદ કબ્રમેં આરામ કરો !!! સરકો કટા કર !!!-એક પેહલૂમે અકબર હો તો એક પેહલૂમેં અસગર

આબિદકી લહદ દૂર બને કરબો બલાસે !!!
બીમારકી મહેરમ રહે ? આકે શેફાસે !!! ૫૯

શેહ બોલે કે તુમ ફર્ક મોહબ્બતમેં ન જાનો-અબ તીરે સોખનસે ન કલેજા મેરા છાનો
અબ મેરે એવઝ લઈગી ખબર પ્યારેકી બાનો-હો જાએગી સેહતભી યકીં તુમ ઇસે માનો

અલ્લાહતો હઈ !!! ગો કે ખબર કોઈ ન લઈગા
બખ્શા હઈ મરઝ જીસને શેફાભી વોહી દઈગા. ૬૦

બેટા મંઈ તુઝે આપસે છોડે નહીં જાતા-નાચાર હઈ બાબા કે મોકદ્દર હઈ છુડાતા
ફરઝંદકો, કોઇભી હઈ આફતમેં ફસાતા ?-પર કયા કરૂં !!! કુછ ઇસકે સેવા બન નહીં આતા

દિન આજ ગઝબકા મેરી ગુરબતકે લિયે હઈ
સામાન યેહ સબ બખ્શેશે ઉમ્મતકે લિયે હઈ. ૬૧

નાનાભી મેરે, કરતેથે ઉમ્મતકો બહોત પ્યાર-કયા કયા ન સહે ઉનકે લિયે સદમએ આઝાર
ટૂટે દુરેદંદાં, હૂઇ પેશાનીભી અફગાર-પર શિકવએ ઉમ્મત ન ખુદાસે કિયા ઝિનહાર

જો રાહ હઈ બોઝુરગોંકી કદમ ઉસમેં ધરો તુમ
દાદાકી મોસીબત તો ઝરા યાદ કરો તુમ !!! ૬૨

રસ્સીમેં ગલા શેરે એલાહીકા બંધા હઈ-સિજદેમેં હુવા સર તહે શમશીરે જફા હઈ
ઇસ વિરસેકી તકસીમ અગર હો તો બજા હઈ-એક હિસ્સા મેરા ઇસમેં હઈ એક હિસ્સા તેરા હઈ

મીરાસ શહાદતકી તો હમ લેતે હંઈ આબિદ
ઓર વિરસા અસીરીકા તુમ્હેં દેતે હંઈ આબિદ. ૬૩

દિખલાએં હમ ઓર તુમ યહાં અબ સબ અલીકા-બંધવાએં ગલા આપ કટાઉમેં સર અપના
તા દેખકે આપસમેં કરેં લોગ યેહ ચરચા-બેટા હો તો અઈસા હો, જો પોતા હોતો અઈસા

માનિંદ અલી કતલ હુવા ઇબને અલી હઈ
આબિદને અસીરી અસદુલ્લાહકી લી હઈ. ૬૪

એક ઓર વસીયતભી કિયા ચાહતે હંઈ હમ-પર તુમ યે કસમ ખાઓ કે ભૂલૂંગા ન એકદમ
જબ તક હઈ ઝબાં વિર્દ કરૂંગા ઉસે હરદમ-સજ્જાદકો હઈરત હૂઇ બોલે યે બસદ ગમ

જીસ અમ્રકી તાકીદ હઈ ઇતનીસી વોહ કયા હઈ ?
શેહ બોલે કે વોહ બખ્શેશે ઉમ્મતકી દોઆ હઈ. ૬૫

ગર યાદ મેરી દિલમેં ન લાના તો ન લાના-પર બખ્શેશે ઉમ્મતકી દોઆ ભૂલ ન જાના
પેહને હૂએ જબ તૌક મેરે લાશેપે આના-મેરે તને ઉરયાંપે અબા અપની ઉડહાના

હરચંદ ઝમીં ગર્મ હૈ ઇઝા તો રહેગી
પર લાશ તો કુછ ધૂપકી હદ્દત ન સહેગી. ૬૬

એક દર્દ જેગરમેં હુવા સજ્જાદકે પૈદા—વો હસરતો દરદા કહા ઔર રોકે યેં પૂછા
બાબા જો અંબા છીનલે કોઇ તો કરૂં ક્યા?—ફિર સાયા કરૂં લાશએ પુર નૂરપે કિસકા?
શેહ બોલે કે ચંદાં નહીં ઉસકી ભી હવસ હૈ !!!
લાશેકો મેરે સાયએ અલ્લાહહી બસ હૈ.. ૬૭

ઉસદમ અકબે ખૈમેસે પૈદા હુઈ ફરયાદ—અય શાહે ગરીબુલ વતન! અય બેકસો નાશાદ!!!
ઝહરા તેરે કુરબાન યેં ક્યા કરતા હૈ ઇરશાદ !!!—ક્યા મેરીભી ચાદર યહાં લેલેંગે ? યે જલ્લાદ!!!
સર પીટકે મુંહ અપના તેરે મુંહપે ધરૂંગી
સાયાં મૈં તેરી લાશપે ચાદરકા કરૂંગી. ૬૮

ખૈમેમેં ઉસ આવાઝસે એક તરફ પડી ધૂમ—મૈં ક્યા કહૂં અહવાલે વેદાએ શાહે મઝલૂમ
ઝૈનબકો છુડાતે તો લિપટ જાતીથી કુલસૂમ—ઝહરાકી સદા આતીથી અય ઝૈનબે મગમૂમ
આઈ હૈ બલા શાહે ખુશ ઇકબાલકે ઉપર
કુછ સદકા કર ઇસ વક્ત મેરે લાલકે ઉપર. ૬૯

ઝિંદાં અગર ઇસ ઓહદમેં હોતી મૈં દિલ અફગાર—કર ડાલતી સદકે શાહે મઝલૂમપે ઘરબાર
ઝૈનબને કહા લૌંડી તો હૈ બેકસો નાદાર—પરદેસમે કુછ ઔર તો કાબૂ નહીં ઝિનહાર
અહસાં હૈ બહોત ભાઇકે, માંજાઇકે ઉપર
દો લાલ તસદ્દુક મેરે, એક ભાઇકે ઉપર. ૭૦

ફરઝંદોકો સદકે જો કરૂં, ભાઇપે ઇસ આં—ઇસ બાતમેં જીકા મેરે નિકલેગા ન અરમાં
સદકેકે યેં માઅની હૈં કે હોં રનમેં યેં કુરબાં—ભાઇભી યેં સમઝે કે બહનને કિયા અહસાં
દમ નિકલે તો આગુશે શહે તશ્ના દહનમેં
તુમ આઓ નવાસાંકે લિયે રોનેકો રનમેં. ૭૧

યેં કેહકે વો ફિરને લગી ગિર્દે શહે અબરાર—રોકર કહા હઝરતને બહન હૈ યેં નયા પ્યાર
વો બોલી ફેદા હોએંગે રનમેં મેરે દિલદાર—ખૈમેમેં નેસાર આપપે હો લૂં મૈં દિલ અફગાર
તુમ અપની બલા લેકે મુઝે મરને દો ભાઇ
ઇરશાદપે ઝહરાકે અમલ કરને દો ભાઇ. ૭૨

અલ કિસ્સા ચલે શાહ તો બરપા હુવા મહશર—દિલ થામકે ઝૈનબને કહા હાએ બેરાદર
આગે શહેદીં પીછે હરમ ખોલે હુએ સર—ચિલ્લાતીથી રોરોકે યે શબ્બીરકી દુખ્તર
અમ્માકા બુરા હાલ હૈ ફિર આઇયે બાબા
અચ્છા મૈં ન બોલૂંગી ચલે જાઇયે બાબા. ૭૩

ખુરશેદ ફલક કદ્રે બર આમદ હુવા એક બાર—જલવેસે જેલોખાના બના મતલએ અનવાર
સર બાંધકે મુજરેકો ઝુકે યાવરો અનસાર—ઘોડેપે ચડકા લખ્તે દિલે હૈદરે કર્રાર
તલવારોંકા હાથોંમેં જરી તોલે હુએ થે
અબ્બાસે અલી સબ્ઝ અલમ ખોલે હુએ થે. ૭૪

હશમત થી સેવા ગરચે વો૦ લશકર થા બહોત કમ-ફરમાતા હઈ કમ મિન ફઅતેહી ખાલેકે અકરમ
ગુલદસ્તેમેં યૂં ફૂલોંકો દેખા નહીં બાહમ-વો૦ હુસ્ને હસીને વો૦ અલમ સબ્ઝકા આલમ

ગુલ થા કે ઝમીં નૂરસે માઅમૂર હુઇ હઈ
તૂબાકે તલે રોશનીએ તૂર હુઇ હઈ. ૭૫

થે બાપકે પેહલૂમેં જનાબે અલી અકબર-થા સાફ કેરાને કમરો મહરે મોનવ્વર
બલ ખાએ હુએ દૂશપે ગેસૂએ મોઅમ્બર-કાસોં થી ઝમીં ઓર હવા જીસસે મોઅત્તર

સૂરત જો નઝર આગઇ મહબૂબે ખુદાકી
તસબીહ મલક પડહને લગે સલ્લે અલાકી. ૭૬

ઝયનબકે જેગરબંદોંકે વો૦ અર્કસે ઘોડે-છોટેસે અમામોંકે સરે દૂશપે છોડે
જુરઅત યો૦ કે દો લાખસે મુંહ એક ન મોડે-નઈઝે વો૦ અની જીસકી દિલે કોહકો તોડે

ઘોડોંકો વો૦ ચમકાતે હઈ જબ સામને આકે
આંસૂ નેકલઆતે હઈ એમામે દોસરાકે. ૭૭

ઘોડેપે ઇધર સય્યદે મસમૂમકા પ્યારા-થા રોશનીએ દીદએ દિલ જીસકા નઝારા
કંગના થા કલાઇમેં કે રૌશન થા સેતારા-વો૦ રાતકા જાગા હુવા ઓર પ્યાસકા મારા

ગુલ પઈરહનકી કયા કહૂં !!! ઉસ રશ્કે ચમનકી
આ જાતીથી બૂ બ્યાહકે જોડેસે દુલહનકી. ૭૮

હથયાર સજે તનપે અલમદારે દેલાવર-દસ્તાનએ !!! ચાર આઇનએ !!! જોશનો મિગફર !!!
"હમઝાકા" હશમ રોઅબે "અલી" સૌલતે "જાઅફર"-ખુલ્કે "હસની" ગુરબતે ફરઝંદે પયમબર

હૂરેં ઉસે તકતી હઈ ગુલિસ્તાને એરમસે
ધાકબાલો હશમ મલતે હઈ આંખોંકો કદમસે. ૭૯

થા શોર યો૦ લશકર હઈ કે !!! ફૂલા હુવા ગુલશન !!!-હઈ સહને ગુલિસ્તાને એરમ દસ્તકા દામન !!!
મકતલ હો ન કયૂં ? રશ્ક દહે વાદીએ અઈમન !!!-યો૦ હઈ વો૦ સેતારે કે ઝમીં જીનસે હઈ રૌશન !!!

રૌનક યો૦ ન હોતી જો ઝોહૂર ઇનકા ન હોતા !!!
દુનયામેં અંધેરા થા જો નૂર ઇનકા ન હોતા !!! ૮૦

મઈદાંમેં સફ આરા હુએ જીસદમ વો૦ સરફરાઝ-ખુદ અપની બોલંદીપે ઝમીં કરને લગી નાઝ
દરવાઝએ ફિરદોસકા રિઝવાંને કિયા બાઝ-ઉસ ફોજસે આઇ દોહલકી જંગકી આવાઝ

ઘોડોંકો બડહાને લગે મુશતાક કઝાકે
તકબીરકે નાઅરે હુએ લશકરમેં ખુદાકે. ૮૧

હુજ્જતકે લિયે આપ બડહે સિબ્તે પયમબર-ફરમાયા કિધર ધ્યાન હઈ ? અઈ કૌમે સિતમગર
કયૂં બરછીયાં તાની હઈ ? યો૦ કયૂં ખઈચે હઈ ખંજર ?-કયૂં બંદ કિયા આબ ? યો૦ ખુલતા નહીં મુઝપર !!!

મુજરિમ અસદુલ્લાહકા પ્યારા હો તો કેહદો
મેહમાંકો કિસી કૌમને મારા હો તો કેહદો. ૮૨

બતલાઓ મઇ હઈદરકા પેસર હૂં કે, નહીં હૂં ?-અફલાકે એમામતકા કમર હૂં કે, નહીં હૂં ?
કયૂં ફાતેમાકા નૂરે નઝર હૂં કે, નહીં હૂં ?-દરયાયે શરાફતકા ગૌહર હૂં કે, નહીં હૂં ?

કેહતા હૂં જો કુછ મંઈ યેઃ સનદ હઈ? કે, નહીં હઈ?
મહબૂબે ઈલાહી મેરા જદ્દ હઈ? કે, નહીં હઈ? ૮૩

નાગાહ જફાકેશોંકી જાનિબસે ચલે તીર–શેહકે રોઅકાં હોગએ સબ દસ્તં બ શમશીર
ઘબરાકે બઢકે ચંદ કદમ હઝરતે શબ્બીર–ફરમાયા કે, કયા ઝુલ્મ હઈ? અઈ ફિરકએ બેપીર !!!
લિલ્લાહ કરો પાસ રસૂલે અરબીકા
આખિર મંઈ નવાસા હૂં તુમ્હારેહી નબીકા. ૮૪

મેહમાંકો લગાતા હઈ કોઇ તીર? બતાદો!!!–સરઝદ હુઇ હઈ કૌનસી તકસીર? બતાદો !!!
કિસ અમ્રપે મુજરિમ હુવા શબ્બીર? બતાદો!!!–શર રફ્અ હો અઈસી કોઇ તદબીર બતાદો?
રોએગી અગર બિન્તે નબી, અર્શ હિલેગા !!!
બરબાદીએ સાદાતસે !!! કયા તુમકો મિલેગા? ૮૫

બેકસ જો હો, ચઈન અહલે જહાં દેતે હઈ ઉસકો–ઘર છોડકે જો આએ, મકાં દેતે હઈ ઉસકો
લબ તશ્નાઃ જો હો, આબે રવાં દેતે હઈ ઉસકો–તાલિબ જો અમાંકા હો, અમાં દેતે હઈ ઉસકો
મેહમાનસે યું તરકે મોરવ્વત નહીં કરતે
તુમ લોગ તો ખાલી બી મોહબ્બત નહીં કરતે. ૮૬

ખાનેકા ન ખાહાં હૂં, ન પાનીકા તલબગાર–કયા વજહ? જો તુમ સબ હો મેરે દરપએ આઝાર
યેઃ કિસપે તઅદ્દી જો બલામેં હો ગિરફતાર–હાજી બી હૂં ઔર કૌમે નબીકા બી હૂં ઝવ્વાર
માતમ હઈ બપા આલે રસૂલે મદનીમેં
પાનીકો તરસતા હૂં ગરીબુલ વતનીમેં. ૮૭

બચ્ચોંકે તડપનેકો ગવારા કિયા મંઈને–ઇસ ગરમીમેં દરયાસે કેનારા કિયા મંઈને
દુખ દર્દમેં કયા !!! પાસ તુમ્હારા કિયા મંઈને !!!–કુછ અપને ન આરામકા ચારાઃ કિયા મંઈને
સાબિર હૂં નઝર જાનિબે દરયા નહીં કરતા
દો રોઝકા પ્યાસા હૂં પે શિકવાઃ નહીં કરતા. ૮૮

યેઃ સુનકે પોકારા પેસરે સાઅદ જફાકાર–બે સૂદ યે તકરીર હઈ યા સય્યદે અબરાર
હમ હુકમસે હાકિમકે નહીં ફિરેંગે ઝિનહાર–બઈઅત નહીં મનઝૂર તો ફિર લીજીયે તલવાર
જલ્લાદોંસે ખાહાને અમાં કિસ્સએ દીં હઈ !!!
ઇસ જંગમેં યા, હમ નહીં યા, આપ નહીં હઈ !!! ૮૯

હઝરતને કહા ખઈર ખૂશી જિસમેં તુમ્હારી–કુછ જંગસે ફરઝંદે પયમબર નહીં આરી
હાં બેકસો બે પર તો હૂં અઈ ફિરકએ નારી–પર લડઈગા મેરે બંદા એવઝ હઝરતે બારી
અલ્લાહને ચાહા તો કબી શાદ ન હોગે
બસતીકો મેરી લૂટકે આબાદ ન હોગે. ૯૦

હઝરતકી લઈનોંને કોઇ બાત ન માની–ખામૂશ ફિરા બહાંસે યદુલ્લાહકા જાની
ખેંચે હુએ તેગોંકો બઢકે ઝુલ્મકે બાની–હુરને જો યેઃ દેખા તો જીગર હોગયા પાની
મુંહ ઝર્દ હુવા ખૌફસે ખૂરશેદકી સૂરત
થર્રાને લગે અઝરે બદન બેદકી સૂરત. ૯૧

મરસેયા૦ દસવાં લશકરે યઝીદમેં જનાબે હુર રઝેયલ્લાહો અનહુ કા ઓમર સાઅદકે સાથ બહસ હોનેકે બયાનમેં

હૈ શોર આમદ આમદે હુર ફૌજે શાહમેં–હરએક જવાન ખુંશ હૈ હોસૈની સેપાહમેં
ઝહરાકી રૂહ મુનતઝિરે હુર હૈ રાહમેં–ઝૈનબ દોઆએં દે રહી હૈ ખૈમાગાહમેં
અલ્લાહરે !!! મૂરતએ હુરે કુદસી સેરિસ્તકે
હૂરોંને વા કિયે હૈં દરીચે બેહિશ્તકે !!! ૧

ગુંલ કુદસીઓંમેં હૈ કે ખૂશા હુર ઝહે શરફ !!!–દેખોતો !!! કિસ તરફસે યેહ આતા હૈ કિસ તરફ !!!
હામી હૈ ફાતેમાહ!!! તો હમદ હૈં શેહ નજફ !!!–મહબૂબે કિબરેયાકી સદા હૈ !!! કે "લા તખફ"!!!
અબ નેઅમતેં હૈં ગુલશને અંબર સેરિસ્તકી !!!
દેતે હૈં ખિઝર, હુરકો, બશારત બેહિશ્તકી !!! ૨

હાતિફકી હૈ સદા કે "મોબારિક હો વરલે હૂર"!!!–જન્નત બહોત કરીબ હૈ!!! દોઝખ બહોત હૈ દૂર!!!
હાઝિર હો જલ્દ, દેરસે હૈં મુનતઝિર હોઝૂર!!!–લે કસ્દે ખુલ્દ અબ, કે બહલ હોગએ કોસૂર !!!
કુર્બે હબીબે હઝરતે દાવર નસીબ હો !!!
દસ્તે અલીસે સાગરે કોસર નસીબ હો !!! ૩

હૈં જીસતરફ હોસૈન, વોહ રાહે નજાત હૈ !!!–ઝુલમત યેહ ખિઝરકી હૈ !!! વોહ આબે હયાત હૈ!!!
હૈ પાસે દીં જીસે, વોહ બશર, ખૂશ સેફાત હૈ !!!–દુનયાકો છોડ, કોન બડી કાએનાત હૈ !!!
અૈસા ન હો કે ફૌજે અદૂમેં, હલાક હો !!!
દરયાસે જાકે મિલ, કે ગોનાહોંસે પાક હો !!! ૪

વજહે કબૂલે તોબએ આદમ હૈ ઉનકા નામ !!!–યેહ કૈદે ચાહમેં "મહે કનઆંકે[1]" આએ કામ!!!
હામી "કલીમકે[2]" થે યેહી, ઇસમેં કયા કલામ !!!–જીસપર દોરૂદ ભેજીયે યેહ વોહ હૈં વસ્સલામ !!!
ઉનકે અદૂકો રાહતે દુનયાઓ દીં નહીં !!!
હામી જો યેહ ન હોતો ઠેકાના કહીં નહીં !!! ૫

જો મર્દ હૈં જહાંમેં, વોહ મરતે હૈં નામપર–દીંદાર જાન દેતે હૈં ઉકબેકે[3] કામપર
હૈ તીન દિંસે ફોજકા નરગા એમામ પર–કુરબાન હો હોસૈન અલૈહિસ્સલામ પર
ઇનસાંકો ખોકે વકતકો પાતા નહીં કભી
જો દમ ગુઝરગયા વોહ ફિર આતા નહીં કભી. ૬

યેહ સરકશી, યેહ વકત, યેહ હંગામ, ફિર કહાં–યેહ સૂરતેં, યેહ લશકરે ઇસલામ, ફિર કહાં
ગર સાહેબે નગીં હો તો યેહ નામ ફિર કહાં–દિન ઢલગયા તો શાહે ખૂશ અંજામ ફિર કહાં
દુનયામેં નૂરે ચશ્મે નબીકો ન પાએગા
ઇનમેંસે બાઅદે અસ્ત્ર કિસીકો ન પાએગા. ૭

૧ હઝરત યુસુફ અ. ૨ હઝરત મુસા અ. ૩ આખેરત.

પર્તે[1] ખૂશીસે વ્હાં શહીદોંકો નહીં કરાર–બૂંદ ચંદ ગામ[2] બડહતે હૈં ઉડતા હૈ જબ ગોબાર
અકબરસે મુસ્કરાકે યેહ કેહતે હૈં બાર બાર–આતા હૈ મેહેમાં મેરે ઘર, મેરા દોસ્તદાર
અર્ઝસેકી પેશવાઇકો જાના સવાબ હૈ
લાખોં બદોંમેં નેક જો હો ઇન્તેખાબ હૈ. ૮

લિખ્ખા હુવા હૈ "મુસહફે ઝહરામે" ઉસકા નામ–" હુરરે " જરી, શહીદે જફા, નાસેરે એમામ
નાજી હૈ, ઉસકે જુર્મ[3] બહેલ હોગએ તમામ–રોએંગે ઉસ જરીકી મોહબ્બતમેં ખાસો આમ
ક્યૂંકર રખૂં અઝીઝ ન ઉસ ખૂશ ખેસાલકો
જીસને હોસૈનકે લિયે છોડા એયાલકો. ૯

વ્હાંકાતો યેહ હૈ હાલ સુનો! ઉસ તરફકા રંગ–ફૌજે અમારે શામ હૈ સબ મુસ્તઇદ બ જંગ
ચિલ્લોંસે હૈં મિલાએ હૂએ અહલે કીં ખદંગ[4]–ગુલ હૈ કે હાં લડાઇમેં અબ કુછ નહીં દરંગ[5]
ફોજેં લિયે કુમકકો રઇસાને શામ હૈં
પૂલ બરછીયોંકે જાનેબે ફૌજે એમામ હૈં. ૧૦

હુર એક તરફ ખડા હૈ મોસલ્લિહ[6]!!! મગર ખમોશ !!!–પીછે હૈં દો હઝાર જવાનાને દિરઅ[7]પોશ!!!
ભાઇકા હૈ ખેયાલ ન!!! હૈ કુછ પેસરકા હોશ!!!–આંખોંમેં અશ્ક! દિલમેં મોહબ્બતકા શેહકી જોશ!!
અંજામકા ખેયાલ હૈ !! ઇમાંકા દર્દ હૈ !!!
રાઅશા તમામ જીસ્મમેં !!! ઓર રંગ ઝર્દ હૈ !!! ૧૧

ટપકાકે અશ્ક આંખોંસે કેહતા હૈ આહ આહ !!!–ક્યૂં મુરતફાકે લાલકી રોકીથી મૈંને રાહ !!!
મેરે સબબસે હાય !!! યેહ સૈયદ હુવા તબાહ !!!–નફરીને ફાતેમાસે બચા, મુઝકો, યા એલાહ !!!
મહજૂબ[8] હૂં, ખેજલ હૂં, શહે મશ્રકૈનસે
ક્યા જાનતાથા મૈં ? કે લડેંગે હોસૈનસે. ૧૨

બડહકર અગર કમાંમે કોઇ જોડતા હૈ તીર–કેહતા હૈ શેર, તોલકે શમશીરે બેનઝીર
યેહ ક્યા ગઝબ હૈ !!! દૂર હો એ સરકશો શરીર–હૈદરકા નૂરે ચશ્મ હૈ કૌનૈનકા અમીર
ક્યા પાસ[9] કુછ નહીં ? દિલોજાનને " બતૂલકા "
એ દર્દ છીદ ન જાએ કલેજા " રસૂલકા " ૧૩

કાંપા જો કઇ બાર વોહ ગૌલાકા ફેદાઇ–સાબિત હુવા બેટેપે, કે સરદીસે તપ આઇ
બડહકર કહા ભાઇને, યેહ ક્યા હાલ હૈ ભાઇ ?–તબ હુરરે જરીને ઉસે યેહ બાત સોનાઇ
સૈયદપે જફા હોતી હૈ !!! મરજાનેકી જા હૈ !!!
યે ખોફે જહન્નમસે બદન કાંપ રહા હૈ. ૧૪

શેહઝાદએ કૌનૈન હૈ વોહ સાહેબે તોકીર–બેજુર્મ નબી ઝાદેકે દરપે હૈં યેહ બેપીર
બેકસકે લિયે તેઝ હૈં તેગો, તબરો તીર–કિસ તરહ બચાઉં, કોઇ બનતી નહીં તદબીર
દો રોઝસે ખાસાને ખુદા તશ્ના ગોલૂ હૈં
મઝલૂમકી એક જાન હૈ ઓર લાખ અદૂ હૈં. ૧૫

---

૧ બહુજ. ૨ ડગલું–કદમ. ૩ ગુનાહ. ૪ તીર. ૫ વાર–મોડું કરવું. ૬ હથયાર બંધ. ૭ બખતર. ૮ શરમાયેલો. ૯ અદબ.

લડતાહૂં તો, બરબાદીએ ઉકૂબા હઈ સરાસર–કૈતલે પેસરે ફાતેમા, હઈ કૈતલે પયંમબર
દુશમન હો યઝીદે સેતમઆરા, ન લડૂં ગર–બચ્ચે હોં મોસીબતમેં ગિરફતાર, લૂટે ઘર
સબ ખૂશ હઈ, મેરી જાનપે દો દિનસે બની હઈ
મરજાઉં ગલા કાટકે, યે૦ દિલમેં ઠની હઈ. ૧૬

કયાંથી યેહી કીસમત !!! કે હુએ કિસકે નમકખાર !!!–અલ્લાહકે મકબૂલકા દુશમન હઈ જો ગૈદાર
કુછ ગમ નહીં સર જાએ કે તારાજ હો ઘરબાર !!!–હકકે જીસકી તરફ હઈ, મંઈ ઉસીકા હૂં તલબગાર
હૂં કૌલકા સાદિકું જો કહા હઈ વો૦ કરૂંગા
ફરઝંદે પયમબરકી રેફાકતમેં રહૂંગા. ૧૭

ચેહરા મેરા દફતરમેં શહીદોંકે લિખા હઈ !!!–એહકાહૂં મગર છબને એલી રાહનોમા હઈ !!!
તુમભી જો ન દો સાથ તો પરવા મુઝે કયા હઈ !!!–હર શખ્સકે આઅમાલ જોદા, કબ્ર જોદા હઈ
સબ જીતેહી જી તક હઈ, સેવા આલે નબીકે
તુરબતમેં કોઇ કામ ન આએગા કિસીકે. ૧૮

બેટેને કહા, આપકો મનઝૂર હઈ ફિર કયા ?–બોલા હુરે દીદાર કે ખૂશનૂદીએ ઝહરા
સાથ ઉસકા મંઈ દૂંગા કે જો હઈ બેકસો તનહા–ફરઝંદે નબી, નૂરે ખુદા, સયદે બતહા
યહાં કુફ્ર હઈ, ઈમાંકી ઉધર જલવાગેરી હઈ
થોડોંકા જો દે સાથ વેગામેં, વો૦ જરી હઈ. ૧૯

બેટેને કહા શેહકી ગોલામી હઈ શાહાદત–આંખોંસે ચલેંગે કે યે૦ હઈ ઐને એબાદત
ભાઈને કહા કુફ્ર હઈ હાકિમકી એતાઅત–કુછ ડર નહીં, બસ આજસે કી તર્ક રેફાકત
મઝલૂમસે દો રોઝકે પ્યાસેસે લડે હમ !!!
કયા ખૂબ !!! મોહમ્મદકે નવાસેસે લડે હમ !!! ૨૦

સૌ સર હો તો, ઝહરાકે જીગર બંદપે વારે–સૌ બેટોંકો સદકે, શહેવાલાપે ઉતારે
સૌ બાર જીયે મરકે, તો હિમ્મતકો ન હારે–દુનયાકે લિયે, બંદએ મકબૂલકો મારે !!!
હમરાહીએ ગૈદારો બદ અફઆલપે લાઅનત !!!
દીં ખોકે જો હાથ આએ તો ઉસ માલપે લાઅનત !!! ૨૧

અબ્દે[1] હુરે ગાઝીને કહા તોલકે શમશીર–ગર લાખ હોં જાનેં તો નેસારે સરે શબ્બીર
દુનયામેં ન હોગા ઉમરે સાઅદસા બેપીર–કહીયે તો કરૂં ઉસકે મેટાદેનેકી તદબીર
હાફિઝ હઈ ખુદા ઝોરસે તલવારકે ચલીયે
ઉસ ફૌજમેં ચલીયે, તો ઉસે મારકે ચલીયે. ૨૨

હુરને કહા અહસંત[2] મેરે અબ્દે વફાદાર–આઝાદ હઈ દોઝખસે ગોલામે શહે અબરાર
તાઅજીલ[3] મોનાસિબ નહીં અઈ સફદરે જર્રાર–એ તૌબા૦ અભીતો તેરા આકા હઈ ગોનહગાર
પાક અપને ગોનાહોંસે જો હોલેં તો લડેંગે
ફિર આગભી હોયેગી તો હમ કૂદ પડેંગે. ૨૩

૧ ગુલામ. ૨ શાબાશ. ૩ ઉતાવળ.

યેહ કેહતેહી સીનેમેં યેહ બસ ફિછલા દીલેઝાર !!!–કાંધેસે સેપર ગિરને લગી, હાથસે તલવાર
પેહલૂમેં જો એક શખ્સ થા કી ઉસને યેહ ગુફતાર–અયસા કભી મુઝતર તુઝે દેખા નહીં ઝિનહાર

ઝરદી તેરે ચેહરેપે નઝર આઇ હૈ કબસે
કયા ડર ગયા તૂ? જંગે શોજાઆને અરબસે. ૨૪

હૈ તેરી શોજાઅતકે સબ ઇસ ફૌજમેં કાઇલ–કેહતે હૈ તુઝે લાખ જવાનોંકે મોકાબિલ
સુનતાહૂં સદાએં કે ધડકતા હૈ તેરા દિલ!!!–ઇન પ્યાસોંસે લડના તો કુછ અયસા નહીં મુશકિલ

મયદાંમેં જવાં મર્દ, દેલયરોંસે લડે હૈં
યેહ ફૌજ હૈ કયા? લોગ તો શેરોંસે લડે હૈં. ૨૫

થર્રાંકે યેહ તબ કેહને લગા હુર્રે વફાકેશ–નાદાં હૈ તૂ!!! અય શખ્સ મૈં હૂં આકેબત અંદેશ!!!
અલ્લાહને બખ્શી હૈ મુઝે અકલ કમો બેશ!!!–અંજામકા અપને ફકત ઇસદમ હૈ પસોપેશ

ડરતા નહીં નરગાં હો, અગર લાખ જવાંકા
હૈ ખૌફ મુઝે રૂહે રસૂલે દો જહાંકા. ૨૬

જંગ ઉસસે હૈ જો હૈ પેસરે અહમદે મુખ્તાર–ધડકા મુઝે યેહ હૈ કે અલી હોએંગે બેઝાર
કિન હાથોંસે ખેંચૂં? મૈં નબી ઝાદેપે તલવાર–ખાલિક ન કરે ખૂનમેં સય્યદકે ગેરફતાર

બરગસ્તા મોહમ્મદસે હૈ (વોહ) ઇમાંસે ફિરા હૈ
જો મુનહરિફ[1] ઉનસે હૈ વોહ કુરઆંસે ફિરા હૈ. ૨૭

ઇસ શબકો પેદર આએ મેરે ખાબમેં એકબાર–સોનેમેં મુઝે હાથ લગે તાલેએ બેદાર
ઉલફતસે મોહબ્બતસે યેહ કરને લગે ગુફતાર–ઇન રોઝોં, ગયા થા તૂ કહાં? અય મેરે દિલદાર

કિસ કૌમપે થા હુકમ તુઝે? તેગઝનીકા
બાઅસ જો હુવા તેરા ગરીબુલ વતનીકા. ૨૮

તબ મૈંને યેહ કી અર્ઝ કે અય વાલેદે ઝીજાહ–આયાથા કે રોકૂં પેસરે ફાતેમાહ કી રાહ
યેહ સુનતેહી બાબાપે હુવા સદમએ જાંકાહ–મુંહ પીટ લેયા હાથોંસે ઓર સીનેસે કી આહ!!!

રોકર કહા બેઝાર હુઇ રૂહે નબાકી!!!
તુને પેસરે ફાતેમાસે બે અદબી કી!!! ૨૯

કયા રૂતબએ ફરઝંદે અલીસે નહીં આગાહ?–દિલબંદે નબી, નૂરે ખુદા, હુજ્જતે અલ્લાહ
હાદીયે જહાં, કિબલએ દીં, સય્યદે ઝીજાહ–જો રાહપે ઉનકી નહીં, કાફિર હૈ વોહ ગુમરાહ

યે ચશ્મે ખુદા, ગોશે ખુદા, દસ્તે ખુદા હૈ
કુરઆન ન ઇનસે, ન યેહ કુરઆંસે જોદા હૈ. ૩૦

યેહમાઅદને[2] હિકમત હૈ, યે હૈ આયએ રહમત!!!–મિનહાજે[3] કરમ! કલમએ હક! શમ્એ હેદાયત!!!
માલિક યેહી દોઝખકે!!! યેહી કાસેમે[4] જન્નત!!!–જો ફર્ઝ હૈ સબપર વોહ ઇન્હીકી હૈ મવદ્દત[5]

વલ્લાહ કે જો ઇનકી મોહબ્બતમેં મરેગા
મુજરિમ હો તો ખાલિક ન અઝાબ ઉસપે કરેગા. ૩૧

૧ ફરી ગએલ. ૨ ખાણ. ૩ સાચા રસ્તાની સડક ૪ વેંહચવાવાળા. ૫ દોસ્તી કરવી.

ઉસ નખ્લકા મેવા૦ યે૦ વલી ઇબ્ને વલી હૈ–જીસ નખ્લકી હૈ અસ્લ નબી, ફર્અ઼ અલી હૈ
વો૦ શમ્અ઼ હૈ યે૦ જીસકા શરફ સબપે જલી હૈ–જો ઉસકો કરે ગુલ વો૦ શકીયે અઝલી હૈ

દખ્લ ઉસકા ન ફિરદૌસકે ગુલઝારમેં હોગા
વો૦ હીમએ[1] દોઝખકી તરેહ નારમેં[2] હોગા. ૩૨

મા બઅ઼દ ને લહદ હોયેગી જબ પુરસિશે[3] આઅ઼માલ–મખ઼ફી[4] હૈ અભી તુઝપે, યે૦ ખુલજાએગા ફિર હાલ
હોગા ન પસંદીદએ ખાલિક કોઇ અફઅ઼ાલ–હાં કામ જો આવેગી, તો એક દોસ્તીએ આલ

હૈ મુત્મ દો આ઼લમકા શરફ આલે અબા પર
બંદે હૈ યે૦ અર્શસે કે હૈ હક ટનકે ખુદા પર. ૩૩

કામ આએંગે ન દોસ્ત, ન ફરઝંદ, ન ગમખ્વાર–યે૦ કબ્રકી તનહાઇમેં હોએંગે મદદગાર
યે૦ જીન્સ ન ફિર હાથ લગેગી ન યે૦ બાઝાર–કિસ નિંદમેં હૈ? આંખોંકો મલ જલ્દ હો હોશયાર

રેહજાએગા મહરૂમ જો યે૦ રાહ છુટેગી
હઝરતકે તરફ દૌલતે દીં આજ લુટેગી. ૩૪

સર ખેંચકે લે તૂ, કે યેહી ઝાદે સફર હૈ–દામાને હોસૈન આતેશે દોઝખકી સેપર હૈ
જીસ રાહમેં હૈ ખૈર, ઓર ઇસ રાહમેં શર હૈ–તૂ સોંચતો દિલમેં, હક ઇધર હૈ? કે ઉધર હૈ?

એકસકી હેમાયત હૈ તરીકા શોરફાકા
યે૦ ફોજ હૈ શહીદોંકી વો૦ લશકર હૈ ખુદાકા. ૩૫

ક્યૂં તૂને પકડલીથી? રેકાબે શહે ઝીજાહ–પોંચોંસે ન ક્યૂં હાથ તેરે કટ ગએ આહ!!!
આફતસે નેકલજાનેકી રહબરકો ન દી રાહ!!!–જા બાંધકે હાથ અબ તરફે ઇબ્ને યદુલ્લાહ

ઇસ ફોજમેં તુઝપર હકો બાતિલ ન ખુલેગા
એ ઉકદકોશા ઉકદએ મુશકિલ ન ખુલેગા. ૩૬

ક્યૂં ડરતા હૈ? જા ઝાતે કોરૈશ અહલે સખા હૈ–જો ચાહે સો દે, માલેકે સરકારે ખુદા હૈ
ક્યા તેરે ગોનાહ શાહકી બખ઼શિશસે સેવા હૈ?–તૂ બાંધતો લે હાથ, કે વો૦ ઉકદે કોશા હૈ

એક રાઝો નયાઝ ઉનકો કદીમાન હૈ રબસે
બખ઼શી ગઈ આદમકી ખતા ઉનકે સબબસે. ૩૭

જીસ રોઝસે નરગેમેં હૈ યે૦ એકસો નાશાદ–રોતે હૈં નબી, રૂહે અલી કરતી હૈ ફરયાદ
સય્યદપે, મોસાફિરપે, મોનાસિબ નહીં બેદાદ–હૈ ઉસકી મદદ અહમદે મુખતારકી ઇમદાદ

હમરાહીયે ગુમરાહમેં ક્યા ઇઝઝો શરફ હૈ?
હો ઉસકે તરફ તૂ, કે ખુદા જીસકે તરફ હૈ. ૩૮

હઝરતકી ગોલામી હૈ વકારો હશમો જાહ–યે૦ નારકા[5] રસ્તા હૈ વો૦ ફિરદૌસકી હૈ રાહ
સાલિક[6] જો હૈં, દુનયાકો સમઝતે હૈં ગુઝરગાહ–ચલ જલ્દ, નેકલ જલ્દ, મદદગાર હૈ અલ્લાહ

ક્યા મુંહ? જો કોઈ અસ્પે ફલક સરકો રોકે
શરકી નહીં તાકત, જો કભી ખૈરકો રોકે. ૩૯

૧ સુકા લાકડા. ૨ અગ્નીની અંદર. ૩ પુછપરછ–પુછાણું. ૪ છાનું. ૫ જહન્નમનો. ૬ અ-ક્લની રાહપર ચાલવાવાળા (અકકલવાળા.)

જબ શિમ્રને સુને સોખંને હુરરે હેકે શનાસ–ઘબરાકે વો૦ ગયા ઓમરે એહેયાકે પાસ
કી અંર્ઝ, અર્ઈ અમીર નેહાયત હૂં એ હેવાસ–લશકરમેં હૈ ફસાદ, મુઝે કૂત્હેસે હૈ યાસ[1]
વો૦ ફિક્ર કર કે ફોજકા કુછ બંદોબસ્ત હો
આપસમેં લડમરેં તો ગંઝબકી શેકસ્ત હો. ૪૦

સાદાત પર અભી ન સેતમ થા ન ઝુલ્મો જોર-એ તૌર કુછ મુઝે નઝર આતા હૈ હુરકા તૌર
ગુંસ્સા હૈ, થરથરાતા હૈ, તૂ દેખલે બ ગૈર–સાબિત હુવા મુઝે કે એરાદા૦ હૈ ઉસકા ઔર
સબ એક દિલ હૈં કૈત્લે શહે મશ્રકૈન પર
વો૦ અપની જાન દેતા હૈ નામે હોસૈન પર. ૪૧

હુર દરપએ ફસાદ હૈ લશકરમેં, અર્ઈ અમીર–કેહતા હૈ, બે ખૈતા હૈ શહે આસમાં સરીર
હૈં ઉસકી સરકશીસે કમાંદાર ગોશાગીર-ચિલ્લેમેં જોડને નહીં દેતા કીસીકો તીર
ડર હૈ ઉસકા ફિરગયા હૈ હમારી સેપાહસે
વો૦ જા મિલેગા સિબ્તે રેસાલત પનાહસે. ૪૨

ઉસકો ન તેરા પાસ, ન હાકિમકા કુછ હૈ ડર–બિખરા ખડા હુવા હૈ અલગ મિસ્લે શેર નર
એટેસે દમબદમ[2] હૈ એશારા૦ કે અર્ઈ પેસર–હૈ જન્નતુનૈઈમ[3] ઇધર, ઓર ઇધર સકર[4]
અબ યાં રહેં ? કે સૂએ શહે બહેરોબર ચલેં ?
આકિલ અગર હૈ તૂ, તો બતાદે કિધર ચલેં ? ૪૩

સુનતેથે સબ, જો ભાઇસે, ઉસને કિયે કલામ–કેહતાથા"નૂરે અંઈને અલી"હૈ મેરા એમામ
ગંરઝ હોસૈન મુઝકો નહીં હૈ કિસીસે કામ–સચ કેહતે હૈં ઇસી લીયે હૈ નૌકરી હરામ
પાની કીયા હૈ બંદ એમામે સઈદ પર
દુશમન હૈ આલે પાકકા, લાઅંનત યઝીદ પર. ૪૪

યે૦ સુનકે ઇબને સાઅંદે લહેકો હુવા હેરાસ[5]–બોલા, બોલાતો લાએ કોઇ હુરકો મેરે પાસ
આયા અજબ શોકૂહસે[6] હુરરે ખુદા શનાસ–ગુંસ્સેસે રંગ સુર્ખ, મગર મુજતમાઅ હેવાસ
યે૦ ગંઈઝ થા ઓમરકી તલબસે દેલૈરકો
જીસ તરહ ટોકદે કોઇ ગુંસ્સેમેં શેરકો. ૪૫

કુબઝેપે હાથ, ઓર ઝબાં પર અલીકા નામ–ફરઝંદે અરજમંદ[7] ભી તોલે હુએ હોસામ[8]
નઈઝા લિયે એરાદરે હુરરે ખોજસ્તા૦[9] કામ–ગુંર્ઝે ગેરાં-ઓઢાએ હુએ બા વકા ગોલામ
ખટકા કે દેખીયે પેસરે સાઅંદ કયા કહે
અઈસા ન હો હોસૈનકો ઝાલિમ બુરા કહે. ૪૬

ખૈમેસે દૂર થા અભી કુછ હુરરે નામવર–ગુંલ યક બયક હુવા કે બર આમદ હુવા ઓમર
બાલાએ ફર્ક[10] નહેસ ચમકતા થા ચતરેઝર[11]–તેગે અલમ કિયેથે મોસાહિબ[12] ઇધિર ઉધર
ગુર્રાં થા બેહેયાકો, હોજૂમે સેપાહ પર
સાયા હઝાર દાલકા થા રૂ સેયાહ પર. ૪૭

---

૧ નાઉમ્મેદ. ૨ હર ઘડી. ૩ બેહિશ્ત. ૪ જહન્નમ. ૫ બીક. ૬ રોઅબથી. ૭ રૂતબાવાળો.
૮ તલવાર. ૯ મોબારિક. ૧૦ માથું. ૧૧ સોનાનું છત્ર (તાજ) ૧૨ પાસે બેસનારાઓ. (હજુરી.)

ગુંલ થા "હટો બડહો"કા પેયાદોંમેં બારબાર-પઈદલ થે સાથ ઘોડોંસે ઉતરે હુએ સવાર
આગે થે એહતેમામમેં[1] દસ બીસ ચોપદાર-થે પેહલવાં સલામકો બાંધે હુએ કંતાર
ઝાલિમકે હુંકમમેં સેપહે શામો રૂમ થી
ચારોં તરફ સલામીકે બાંજોંકી ધૂમ• થી. ૪૮

કેહતા થા શિમ્રસે યેહ બનિખંવત[2],વોહ ખુંદ પરસ્ત-ખુલવા નેશાં,લડાઇકા હો જલ્દ બંદોબસ્ત
કેહદે દોરૂસ્ત હો જો ઝમીં હઈ બોલંદો પસ્ત-દરયાપે જાએં ઓર જવાનાને તેઝો દસ્ત
આલે નબીકો •તસ્ના દહન ઝબ્હં કીજીયો
ગર પાસે આબરૂ હઈ તો પાની ન દીજીયો. ૪૯

હાંકિમકે હુંકમસે કોઇ હો મુનહંરિફ[3] અગર-કંતઇ[4] યેહ હુંકમ હઈ કે જોદા કર બદનસે સર
મુજરિમ[5] હઈ, જાએગા જો ઇધરસે કોઈ ઉધર-બચ્ચે અસીર હોએંગે તારાજ હોગા ઘર
હાંકિમ હૂં મંઈ, સઝાકા મુઝે ઇખ્તેયાર હઈ
દિરૉં[6] હઈ, બેડિયાં હંઈ, અસીરી હઈ,દાર હઈ. ૫૦

થર્રાં રહેથે સુનકે યેહ તાકીદ ખાસો આમ-*ચીં બર જબીં*કંરીબ ગયા હુંરરે નેકનામ
દેખા કિયા શકી પે ન હુંરને કિયા સલામ-કાફિરસે કયા ઝુકે વોહ? ખુદાસે હો જીસકો કામ
ચીંબર જબીં કંરીબ જો વોહ શેર નર ગયા
અલ્લાહરે!!! રોઅબે હંક!!!પેસરે સાઅદ ડરગયા. ૫૧

ડરકર કહા ઓમરને કે અઈ હુંરરે નામવર-રનમેં સવાર તેરે રસાલેકે હંઈ કિધર?
કિતને જવાં સફોંમેં હંઈ? કિતને હંઈ નહર પર?-હુંરને કહા કે ઉસકી મુઝે કુછ નહીં ખબર
દુનયામેં ઝોર અપના હઈ, ઓર અપના હાથ હઈ
મંઈ હૂં કિસી તરફ, ન કોઇ મેરે સાથ હઈ. ૫૨

બોલા વોહ બેહયા કે ન બરહમ[7]હો અઈ જરી-અચ્છી નહીં યેહ તુંદ મઝાઝી યેહ બરહમી
હુંરને કહા અંઝીઝ ન સર હઈ, ન અફસરી-મંઈ વોહ કરૂંગા, જીસમેં હો ઇમાંકી બેહતરી
કયા ઉસકા સાથ!!! જીસકી એતાઅંત ગોનાહ હો
હાંકિમ હો, યા રઇસ હો, યા બાદશાહ હો. ૫૩

કેહને લગા યેહ હુંરસે બ નરમી વોહ હિલાસાઝ[8]-મુદ્દતસે હઈ યઝીદકો તેરી વફાપે નાઝ
સરબર નહોંગે હમસે કભી સરદરે હંજાઝ-અબ બાઅંદે ફતેહ ઓર ભી તૂ હોગા સરફરાઝ
દેર ઉસમેં કયા જો અમ્રે કંરીબુલ વકુંઅ[9] હો
તૂ મસલહંત જો દે તો લડાઈ શરૂઅ હો. ૫૪

જો ઇસમેં તેરી રાએ, મુઝે હઈ વોહી પસંદ-પાની તો તીન દીસે હઈ પરદેસીયોંપે બંદ
થોડે બહોત હંઈ યાવરે સુલતાં બ અર્જમંદ-પીસ જાએંગે ઓહા, કે સવારોંને જબ સમંદ

1 ગમખાર (દોસ્ત). 2 રોઅબથી તકબ્બુરથી. 3 ફરી ગએલ 4 નક્કી. 5 ગુનહગાર. 6 ચાબુક તાઝીયાના. * કપાલ ઉપર કરચલીઓ પડી જવી જાણવું જોઇએ કે જે વખતે ઈનસાન ગુસ્સાની નજરથી કોઈના સામું દેખે ત્યારે તેના કપાલ ઉપર કરચલીયો પડે છે. * 7 ગુસ્સો ખફા 8 ફરેબી મક્કાર. 9 વાકેઅ થવું.

લશકરમેં યાં છે લાખ દેલાવર જવાન હેં
વાં એક સફ હે જીસમેં બહત્તૈર જવાન હેં. ૫૫

ઉનમેંભી છોટે છોટે હેં કુછ તિફલે નૌનેહાલ–તલવાર જીનકે હાથસે ઉઠેગી ઔર ન ઢાલ
કયા જાને દિલમેં સોચે હેં કયા !!! શાહે ખુશ ખેસાલ–દેખેંગે પહેલવાનોંકે હરએ યે૰ ખુર્દ સાલ
ફોજોંકે રેહલે હોંગે જો દશ્તે નબર્દમેં?
દબ જાએંગે સવારોંકે ઘોડોંકી ગર્દમેં. ૫૬

આમાદા૰ કત્લે શાહપે હેં સબ જવાનો પીર–કટતા હૈ અબ સરે પેસરે શાહે કિલઆગીર
કયૂં બરછિયાં હોસૈનપે પેહલે ચલેં ? કે તીર ?–હુરને કહા કે મુઝસે ન યે૰ પૂછ અય અમીર
ઇનસાંકો ઇખ્તેયાર હૈ ખુદ અપને કામમેં
મુઝકો શરીક કરતા હૈ ? કત્લે એમામમેં !!! ૫૭

સોચેં અગર તો અકલો હોશયાર હેં બશર–હેં દોઝખી જો શરકા તલબગાર હેં બશર
હરદમ ખુદાકા યૂંતો ખતાવાર હેં બશર–શર હો કે ખૈર ગાફેલો મુખ્તાર હેં બશર
ઇમાંકા ફૈઝ રબ્બે ઓલાકી તરફસે હૈ
શર નફ્સ તરફસે, ખૈર ખુદાકી તરફસે હૈ. ૫૮

કિતનેહી તરના રહતે હેં હુબ્બે અલીસે સબ–કિતનોંને દિલસે મહૈવ કિયા વાઅદએ અલસ્ત
કિતનોંકી હૈ જો ફત્હ તો કિતનોંકી હૈ શેકસ્ત–કિતને હવા પરસ્ત હેં કિતને ખુદા પરસ્ત
અહવાલ મુખતલિફ હૈ શકીઓ સઈદકા
આશિક કોઇ હોસૈનકા, કોઇ યઝીદકા. ૫૯

લે રાએ નેક યે૰ હૈ તુઝે હૈ અગર પસંદ–ફરઝંદે ફાતેમા૰કો ન પોંહચા કોઇ ગઝંદ
પાની મોસાફેરોંપેભી કરતા હૈ કોઇ બંદ? વલ્લાહ એ કોસૂર હૈ વો૰ શાહે અરજમંદ
ઓ સુસ્ત, અકલો પાસભી તુજકો કીસીકા હૈ ?
મુજરિમભી હો અગર, તો નવાસા નબીકા હૈ!!! ૬૦

નાદિમ હો દિલમેં મુંહકો ગિરેબાંમેં અપને ડાલ–ઇમાન કિસકે ઘરસે મિલા ? યે૰ નહીં ખેયાલ ?
તૌબા કર અય અમીર, ગિરોહે જફા ખેસાલ મોહસિન કશીયે૰ કૌનસે મઝહબમેં હૈ હલાલ?
દુનયામેં એક અલીકા યેહી નૂરે અયન હૈ
જો મુસ્તફાકી જાન હૈ, યે૰ વો૰ હોસૈન હૈ. ૬૧

હાકિમ હૈ હુરમતે શેરકા ચાહિયે તુઝે–રહે રસૂલે હકસે હયા ચાહિયે તુઝે
પરદેસિયોંપે મેહરો વફા ચાહિયે તુઝે–ઇમદાદે બંદગાને ખુદા ચાહિયે તુઝે
જો અપને ઘરમેં આએ ઉસે ઘેરતે નહીં
મેહમાનકે ગલેપે છુરી ફેરતે નહીં. ૬૨

મેહમાંભી કૌનસા !!! કે રસૂલે ખુદાકા લાલ !!!–ઝહરાકી જાન! લખ્તે દિલે શેરે ઝુલ જલાલ !!!
ન મિલ્ક જીસકે પાસ ! ન દૌલત!!ન ઝર!!!ન માલ!!–સૈયદ! એયાલદાર!! મોસાફિર!! શેકસ્તા હાલ !!!
કયા જાને યે સેતમ તુઝે કયુંકર પસંદ હૈ ?
સોલા૰ પહરસે !!! આબે રવાં ઉસપે બંદ હૈ !!! ૬૩

લાલચ ન કર હોકૂમતે રફ઼કી, ખુદાસે ડર-કાઅબેકો ઢાકે કોઇ બનાતા હૈ? અપના ઘર!!!
ઉસ શર્ફસે આદમીકો સદા ચાહિયે હઝર[1]-જીસકી તલબમેં દોલતે ઇમાંકો હો ઝરર

દુન્યામેં કયા ખબર? કે રહે યા ન તો રહે!!!
વો૧ કામ કરકે જા કે સદા આબરૂ રહે. ૬૪

ઇનસાંકો પાસે હુરમતે ઇસલામ ચાહિયે-ઉકબે બ ખેર જીસમેં હો, વો૦ કામ ચાહિયે
મુનઇમકો[2] મિસ્લે અબ્રે કરમ આમ ચાહિયે-ગો સાહેબે નગીં ન હો પર નામ ચાહિયે

ફૈઝે મોહબ્બતે શહે નામી નસીબ હો
ગર હો તો પંજતનકી ગોલામી નસીબ હો. ૬૫

કયા હાકેમે શકીકી મોહબ્બતકા એઅતેબાર?-બદ ઓહદો, પુર દગાઓ, શકીઓ, શરાબ ખાર!!!
ના મર્દ, બદતરીને જહાં, તંગ રોઝગાર-દુનયા પરસ્ત, કાસેકો એહદીનો, બદ શેઆર

દિન રાત ઉસકો શુગલ શરાબો ગેનાકા હૈ
શર્ફતાનકા મોતીઅ[3] હૈ, આદી[4] ઝેનાકા હૈ. ૬૬

બાપ ઉસકાભી હમેશા રહા બરસરે ફસાદ-બુગ્ઝે અલીમેં ભુલગયા થા ખુદાકી યાદ
બરસોં લડા વસીએ અલીસે બ સદ એનાદ[5]-શબ્બરસે બાઅદે સુલ્હ થા ઇઝહારે ઇત્તેહાદ[6]

પોંહચા હૈ રંજ કૌમમેં ખૈરૂલ અનામકો
દિલવાકે ઝેહર જાનસે મારા એમામકો. ૬૭

યે૦ તશ્ના લબ હબીબે એલાહીકા હૈ હબીબ-તૂ સાથ ઇસ એમામકા દે તો, ઝહે નસીબ
ગર યે૦ ન હો સકે તો નજાત યહાંસે હૈ કરીબ-મોહલત બસ ઇતની દે કે, નેકલજાએ યે૦ ગરીબ

લાયા થા ઘેરકર મૈં શહે મશ્રકૈનકો
પોંહચાભી આઉં કૌમે અલીપર હોસૈનકો. ૬૮

મહરૂમહી રહા હૈ સદા કાતેલે એમામ-હૈ મુનતકિમ[7]ભી કોઇ? કે લૈગા વો૦ ઇનતેકામ
દોઝખમેં ઇબ્ને મુલજીમે મલઉંકા હૈ મકામ-બે લાઅન તાઅનભી કોઈ લેતા હૈ? ઉસકા નામ?

મરદૂદ થા યે૦ દોનોં જહાંમે પોકાર હૈ
આતિશકે ગુર્ઝ પડતે હૈં લાઅનતકી માર હૈ. ૬૯

મિલતા હૈ ગર તો કિબ્લએ આલમસે જલ્દ મિલ-વરના રહેગા અહમદે મુરસલસે મુનફઇલ[8]
મૈં એ તકૈયા કેહતા હૂં સુનલે બગોશે દિલ-જાતા હૂં દેખ જાતા હૂં આંકોકે મુત્તસિલ

છોડા કોનિશ્ત,[9] સાહેબે મસજીદકે સાથ હૂં
તેરા શરીક અબ નહીં સયૈદકે સાથ હૂં. ૭૦

યે૦ સુનકે હોગયા પેસરે સાઅદ શૂમ, તંગ-ગુસ્સેસે ઓર તેઝ હુવા *તર્શરો૦ ફકા રંગ*
બોલા કિધર ખેયાલ હૈ? મુઝસે કરેગા જંગ?-હોતા હૈ હાકેમોંસે યેહી ગુસ્તગોકા રંગ?

નામે હોસૈન મુંહસે ન અબ બાર બાર લે
કેહદૂં? કે કોઇ તનસે તેરા સર ઓતારલે. ૭૧

---

૧ દુર રેહવું. ૨ તવંગર માલદાર. ૩ તાબેદાર. ૪ આદતવાળા. ૫ દુશમની. ૬ દોસ્તી. ૭ બદલો લેનાર. ૮ શરમીંદા. ૯ બુતખાનું. * અંધારી રાત્રી જેવો મોઢાનો રંગ *

ક્યા જાનતા નહીં ? કે હૈ ઇસ નામસે એનાદ[1]–દુશમનસે કૈસી દોસતી ? ઓર કૈસા ઇત્તેહાદ[2]?
હાકિમસે દિલ ભરા હુવા આરોંસે એઅતેકાદ ?–ઐસી સઝા મિલેગી કે બરસોં કરેગા યાદ
જાનેદે જાન જાએગી જાનેમેં કદ ન કર
અચ્છા યેહી હૈ ગર તો કિસીકી મદદ ન કર. ૭૨
લડલેંગે હમ હોસૈનસે ક્યા તેરી એહતેયાજ[3]?-આલે નબીકે ખૂનકે દરયા બહેંગે આજ !!!
નાએલૈન પાએ સરકો સમઝતા હૈ સરકા તાજ–મોહતાજ હૈં વો આપ, કિધર હૈ તેરા મેઝાજ?
ઝહમત ઉઠાકે ઝેવરો ઝર લેને આયે હૈં
કાસોંસે યહાં હોસૈનકા સર લેને આએ હૈં. ૭૩
બે કત્લ ઇબ્ને ફાતેમા૦ આસૂદગી મહાલ–લૂટેંગે ઘર અલીકા, મિલેગા મતાઓ માલ
દમમેં કરેંગે બાગે મોહમ્મદકો પાએમાલ–પ્યાસા શહીદ હોગા રસૂલે ખુદાકા લાલ
હોંગી અલીકી બેટીયાં બલવાએ આમમેં
બંદી[4] નબીકી આલકી જાએગી શામમેં. ૭૪
ફરઝંદે ફાતેમા૦કી રેફાકતસે ક્યા હોસૂલ ?-હુરને કહા કે દૌલતે ખુશનૂદીએ રસૂલ
જલજાઉંગા કરેંગી અગર બદદોઆ બતૂલ–તેવર બદલકે મુજકો ડરાતા હૈ ? ઐ જહૂલ
ગર નામ નામીએ અસદે ઝુલજલાલ લૂં
ઇનસાં તો ક્યા હૈ ? શેરકી આંખે નેકાલ લૂં. ૭૫
ભૂલા હૈ અપની ફૌજકી કસરતપે તુંદખૂ–નામર્દ મેરે સરકો ઓતારેગા તનસે તૂ ?
ક્યા તેરી અસ્લ ? ક્યા તેરા મુંહ ? ઓ સેયાહરૂ–જરીર બાદશાહોંસે કરતે હૈં ગુફતગૂ
ક્યા ડર મુઝે પસંદ હો યા ના પસંદ હો
મૈં હકપે હૂં ઝબાં મેરી કિસ તરહ બંદ હો. ૭૬
કેહતા હૈ બાર બાર ન લે શાહેદીંકા નામ–મૈં હિરઝે જાં સમઝતા હૂં નામે શહે અનામ
તૂ બંદએ યઝીદ હૈ મૈં ખાદેમે એમામ–હોએગા નઝઅમેંભી ઝબાંકો ઇસીસે કામ
નામે હોસૈન દોસ્તકો પ્યારા હૈ જાનસે
ઇસ નામકા મઝા કોઇ પૂછે !!! ઝબાનસે. ૭૭
લાઅનત તેરે યઝીદપે કરતા હૂં બરમલા–કેહદે જો હો કોઇ તેરે લશકરમેં મનચલા
ઇતનોંમેં મુઝપે હાથ તો ડાલે કોઈ ભલા !!!–કરદૂં લહૂએ લાલ બયાબાને કરબલા
ખાલિક મદદ કરેગા મોતીએ એમામ હૂં
ફોજેં ભગાઉં ઉસને મૈં ઉસકા ગોલામ હૂં. ૭૮
તૂ ક્યા લડેગા ? લાલસે હૈ દરકે, ઐ શરીર–જબ કુછ કડી પડી હૈ તો ભાગે હૈં તેરે તીર
વો શેર હૈં ઉન્હોંને પિયા ફાતેમાકા શીર–બાંકા ન એક જવાં ન તેરા લશકરે કસીર
છોડા હૈ સય્યદોંને કહીં આન બાનકો ?
ઉલટીં જો આસતીં તો ઉલટ દેં જહાંનકો. ૭૯
ઉકબા ખરાબ હોતી હૈ ફોજે સેતમકે સાથ–હૈ સર મેરા શહે દો જહાંકે કદમકે સાથ
હુરમત હૈ અબ એયાલકી, અહલે હરમકે સાથ–મૈં હશ્રમેંભી હુંગા એમામે ઓમમકે સાથ

1 દુશમની. ૨ દોસ્તી. ૩ જરૂરત. ૪ કએદી.

છૂટેગા રૂહસેભી ન મદફન હોસઈનકા
ઢૂંઢેગી મેરી ખાંકભી દામન હોસઈનકા. ૮૦

હો કત્લએ યેo ઝમાં તેરી ઓ દુશમને એમામ—લેતા હઈ તૂ અસીરીએ બિન્તે અલીકા નામ? વાજીબ હઈ મિસ્લે કાઅબાo બસી ઘરકા એહતેરામ—ખામૂશ બે અદબ, કે અદબકા હઈ યેoમકામ

બલવેમેં કઈદ દુખ્તરે શેરે એલાહ હો?
વઈરાન શેહરે શામ હો, ફૂફા તબાહ હો. ૮૧

નઝીરાo ખૂબ આગકા યા • લાલાo ઝારકા—બુલબુલને ગુલકા સાથ દિયા હઈ કે ખારકા? કયા ઇત્તેહાદ ફર્ક હો જબ નૂરો નારકા—મઈ દોસ્ત પંજતનકા હૂં, તૂ નાબકારકા

સમઝા હઈ તૂ સવાબ જીસે વોo ગોનાહ હઈ
તેરી હઈ ઔર રાહ, મેરી ઔર રાહ, હઈ. ૮૨

કયૂંકર ન પાસે ખુસરવે જીન્નો મલક કરૂં—કાફિર હાં ગર હોસઈનકે રૂતબેમેં શક કરૂં કેહલાઉં બશર બખ્ત જો પાસે નમક કરૂં—બેકસકા સાથ છોડકે તેરી મદદ કરૂં?

મરતા હૂં મુંહકો કિબ્લએ આલમસે મોડકર
મસકન[1] બનાઉં દહરમેં? કાઅબેકો છોડકર. ૮૩

રોકા થા મઈને ઉસ શહે આલી હોમમકો જબ—કિસ દિં થા મઈભી ઓર મેરા લશકરભી તસ્નાલબ પાનીકા કોસોં નામ ન થા મુઝતરિબ થે સબ—ઉંટોંસે છાગલોંકો ઓતારા સખીને તબ

દરયાએ ફઈઝે સાકીએ કૌસર દિખા દેયા
ઘોડોં સમેત પ્યાસોંકો પાની પેલા દેયા. ૮૪

હરગીઝ ન કહતે આબકા ગુઝરા ઉસે ખેયાલ—સોંચા ન યે કે સાથ હઈ અતફાલે ખુર્દસાલ વલ્લાહ બહરે જૂદો સખા હઈ નબીકી આલ-અઈસે સખીસે હો મુઝે કયૂંકર ન ઇનફેઆલ[2]

વોo પાની સાથ હોતા જો ઉસ હકે શનાસકે
બચ્ચે તડપતે ખઈમેમેં કયું? મારે પ્યાસકે. ૮૫

અહસાં યેo ન ભૂલૂંગા મઈ જબતક હઈ દમમેં દમ—એ જુર્મો એ ગોનાહ હઈ વોo સાહેબે કરમ વહાં હુરકા યેo કલામ થા ઓર યહાં બચશ્મે નમ—અકબર યેoશેહસે કેહતેથે અઈ શાફેએ ઓમમ

હુર માંગતા હઈ ઇઝન ઓમરસે લડાઇકા
બંદેકો ઉસસે હુકમ હો તેગે આઝમાઇકા. ૮૬

શેહ મુસકેરાકે કેહને લગે અઈ પેદરકી જાં—હુરકી તરફસે કીજીયો હરગીઝ ન યે ગોમાં ઉન દુશમનોંમેં દોસ્ત મેરા હઈ યેહી જવાં—કરતા હઈ વોo ઓમરસે ફઝાઇલ મેરે બયાં

ગુમરાહ આગે થા વોo પર અબ રૂ બ રાહ હઈ
હુરસે બદી ન હોગી મેરા ખઈરખાહ હઈ. ૮૭

પર ઇબને સાઅદ ઉસકી નહીં માનનેકા બાત—આવેગા મેરે પાસ ઉધરસે વોo ખૂશ સેફાત મત રોકના, હઈ ખાતેરે મેહમાન વાજેબાત—દુશમન સમઝકે કોઇ ઓદાએ ન ઉસપે હાત

૧ રેહઠાણ. ૨ શરમીંદગી.

કેહતેથે બસ ઉસીકે હમારી પનાહમેં
પેહલે શહીદ હોગા યેહી હૅંકકી રાહમેં. ૮૮

હુંર કેહતાથા વ્હાં, મુઝકો કિસીકા નહીં કુછ ધ્યાં–સયૅદપે મેરા હાથ ઉઠે યેહ નહીં ઈમકાં
ઝહરાકે જેગરબંદપે સદકે હઈ મેરી જાં–ઘર શામમેં લુટ્જાય પે જાએ૦ નહો ઇમાં
જન્નતે હઈ ઘર ઉસકા જો ગોલામે શહેદાં હઈ
લેતા હૂં વો૦ દૌલત કે ફના જીસકો નહીં હઈ. ૮૯

શઈનાં તૂઝે સુનૅને નહીં દેતા મેરી તકૅરીર–બીના વો૦ હઈ સૂઝે જીસે અંજામકી તદબીર
દોઝખ હઈ યે૦મનસબ તો જહનૅમ હઈ યે૦જાગીર–ખોતા હઈ દોઆલમસે તૂઝે હૉકેમે બેપીર
ગર સિબ્તે પયમ્બરપે તેરા ઝોર ચલેગા
તૂ તા બ અબદ નારે જહનૅમમેં જલેગા. ૯૦

બે લાઅૅન ન લેગા કોઇ દુન્યામેં તેરા નામ–કામ આએગા ખિલઅૅત યે૦ પસ અઝ મર્ગ ન અનઆમ
બરબાદીએ ઉકૅબા હઈ ઇસ આગાઝકા અંજામ–બેકસકો સતાકર કભી પાએગા ન આરામ
નાશાદ, દિલ આઝૂરદા, વ મગમૂમ, રહેગા.
દુન્યાકી તમત્તોઅસે ભી[1] મહૅરૂમ રહેગા. ૯૧

બેટને કહા હુંરસે કે અબ ખુલ્દમેં ચલીએ–હોતી હઈ બસ દેર જહનૅમસે નેકલીએ
આંખેં કંદમે કીબ્લએ કોનઈનપે મલીયે–ચલકર ચમને ફાતેમામેં ફલીયે ફલીયે
સામેઅ સોખૅને હકકા યે૦ મરદૂદ ન હોગા
જાહિલકો નસીહૅતસે કભી સૂદ[2] ન હોગા. ૯૨

ભાઇને કહા તોલકે શમશીરે શરરયા બાર–હાં જહલે મોરક્કબમેં સેયા૦ રૂ હઈ ગેરફતાર
યે૦ પિન્દભી બેજા હઈ નસીહૅતભી હઈ બેકાર–ઉકૅબાસે ગરઝ કયા? સગે દુન્યા હઈ યે૦ગૅદાર
બદખાહે જેગરબંદે રસૂલે મદની હઈ
યે૦ દુશ્મને દી ખૅલ્કૅમેં ગરદન ઝદની હઈ. ૯૩

ચિલ્લાયા કૅરીબ આકે ગોલામે હુંરે ગાઝી–ઔવ ઔવ યૂંહી કરતા હઈ યે૦સગ છેડને તાઝી
હમ દોસ્ત હઈ, યે૦ દુશ્મને સુલ્તાને હેજાઝી–ઇન આંખોંને દેખી હઈ બહોત શોઅબદા૦બાઝી
મનહૂસને બદનામ કેયા કૌમે અૅરબકો
ઇસ લૂમકે સાયેસે હઝર[3] ચાહિયે સબકો. ૯૪

થે ચાર જવાં હાથમેં તોલે હૂયે શમશીર–સુનતા રહા ચુપકા સોખૅને સખ્ત વો૦ બેપીર
નાઅૅરા૦ કેયા શેરોંને કે યા હઝરતે શબ્બીર–સીધે કીયે ઘોડે કે કમાનોંસે ચલે તીર
ચારોંકે ફરસ ભરકે તેરાઝે નેકલઆએ
બદલીસે ચમકતે હૂયે તારે નેકલઆએ. ૯૫

---

૧ ફાએદો ઉઠાવવાથી પણ ૨ ફાયદો. ૩ દૂર.

મરસેયા૦ ગ્યાર૦વાં લશકરે યઝીદસે જનાબે. હુરકા એમામ હોસેન અ. કે પાસ આના ઓર અપને કોસૂરકી મોઆફ માંગના ઓર તૌબાહ કરના ફિર મૈદાને જંગકી રૂખસત ચાહના ઓર વહાં જાકે શહીદ હોનેકે બયાનમેં.

કયા આમદે જીબરીલ થી !!! મરગૂબ નબીકો !!!–અબતક યે૦ નહીં આરઝૂએ દીદ કિસીકો !!!
કયા આમદે સલમાં થી !!! પસંદીદા૦ અલીકો !!!–તપરીદે અંજબ હોતી થી અહમદકે વસીકો !!!
દેખોતો !!! હરાવુલકે અંતે લોહે જબીંકા !!!
અબ હૈ યે૦ ખુશી આમદે હુરકી શહેદીંકો !!! ૧

લો મોઅમેનો હુર લશકરે કુફ્ફારસે નિકલા !!!–વો૦ નૂર યેહી નર હૈ, જો નારસે નિકલા !!!
યાકૂત ચમકતા હૂવા કોહ સારસે[૧] નિકલા !!!–દિન કુફ્રસે,! ચાંદ અબ્રસે,!! ગુલ ખારસે નિકલા !!!
યે૦ શાહે વેલાયતકી હેદાયતકા અસર હૈ !!!
હુર રાતકો ગુમરાહ થા ઈસ વકત ખિઝર હૈ !!! ૨

જન્નતમેં જહન્નમસે ખુદા લાતા હૈ હુરકો !!!–જલવા૦ હૈકો બાતિલકા નઝર આતા હૈ હુરકો !!!
તહસીન ખુદા અર્શપે ફરમાતા હૈ હુરકો !!!–રિઝવાંભી ચમન ખુલ્દકા દિખલાતા હૈ હુરકો !!!
હુર નામ હૈ કયૂં ? શેહકે ગોલામોંમેં તો હુર હૈ !!!
દાખિલ હૈ ગોલામોંમેં મગર નારસે હુર[૨] હૈ !!! ૩

જીબરીલ સેફતે વહયે ખુદા, ગો નહીં લાયા !!!-પર હુર ભી હૈ અલ્લાહકા ભેજા હુવા આયા !!!
ગર વહય નહીં પાઈ તો ઈલહામ હૈ પાયા !!!–બહાં સિદ્ર૦કા સાયા યહાં ઝહરાકા હૈ સાયા !!!
જીબરીલે અમીં યે૦ નહીં, પર સિદ્ર૦ નશીં હૈ !!!
રિઝવાં નહીં પર માલેકે ફિરદૌસે બરીં હૈ !!! ૪

આવાઝે મોબારિકકા હૈ ગુલ ફોજે ખુદામેં–આમદ હૈ હરાવુલકી સેપાહે શોહદામેં
તકરીબે મોલાકાત હૈ સુલતાનો ગદામેં–હુર સિર્ફ હૈ શુક્રે કરમે રબ્બે હોદામેં
હૈ પુસ્તપે, બખત ઓજપે, ઈકબાલ કોમક પર
સર શાહકી તસલીમમેં, ઓર પાંઉં, ફલક પર. ૫

નાઅરા કિયા ગાંઝીને કે યા હૈદરે સફદર–ઘોડેકો જો છેડા તો ખિજલ હોગઈ સરસર[૩]
રૂક્તા થા ઝેરા૦ પોશોંસે કોઈ વો૦ દેલાવર–બિજલી થી કે લશકરસે તડપ કર હુઈ બાહિર
ગુલ થા કે બહાદુર સેપહે શામસે નિકલા
વો૦ ઓજ સઆદતકા હોમા[૪] દામસે નિકલા. ૬

૧ (સાર) એક જાતનું પક્ષી કાળા રંગનું હોય છે જેનો આવાઝ ઘણો મધૂર હોય છે. ૨ આઝાદ–દૂર. ૩ આંધી. ૪ એક પક્ષી છે તેનો છાંયો જેના ઉપર પડે તેને બાદશાહત મળે.

તાઇદે[1] ખુદાસે વો૦ દેલાવર નેકલ આયા—કાંટે બહોત ઉલઝે પે ગુલે તર નેકલ આયા
આઅદાકી સફેં ચીરકે સફદર નેકલ આયા—મૌજે તો વહીં રેહગઇ ગૌહર નેકલ આયા
શબ્બીર પોકારે મેરા યાવર નેકલ આયા
ઝુલમાતકો તઇ કરકે સેકંદર નેકલ આયા. ૭

ઇસલામકી સરહદમેં જો પોંહચે વો૦ નેકોકાર—રહવારોંપે ચારોંને રખે ખોલકે હથયાર
બસ બાંધકે હાથોંકો પોકારા હુરે દીંદાર—યા ફીકદ કોશા યા શહેદી, યા શાહે અબરાર
કિશ્તી તેરે મુજરિમકી તબાહીમેં પડી હઇ
અઇ નૂહે ગરીબાં યે હેમાયતકી ઘડી હઇ. ૮

મશહૂરે દો આલમ હઇ તેરી હિમ્મતે આલી—સાઇલ તેરે દરસે કોઇ જાતા નહીં ખાલી
સર પર હઇ ગોનાહોંકી બલા ચર્ખને ડાલી—તૌબા૦ કે લિયે આયા હૂં અઇ ખલ્કકે વાલી
અનસાર નહીં કૌમ કબીલા૦ નહીં રખતા
મઇ તેરે સેવા ઔર વસીલા૦ નહીં રખતા. ૯

મૌલા સેતમે લશકરે અઝલમસે બચાઓ—અબ્બુહે જોનુદે[2] અલમે ગમસે બચાઓ
આકા ગઝબે ખાલેકે આલમસે બચાઓ—અઇ માલેકે ફિરદૌસ જહન્નમસે બચાઓ
યે૦ અહલે જફા દુશમને શાહે મદની હઇ
ઇન સબમેં હમીં પાંચ જવાં પંજતની હઇ. ૧૦

અઇ ખલ્કકે સરવર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર—અઇ ખાસએ દાવર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર
અઇ સિબ્તે પયગમબર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર—અઇ માલેકે કૌસર તેરા અહેસાન હઇ મુઝપર
ઉસ દિનભી કરમ કિબ્લએ આલમને કિયાથા
મઇ વો૦ હૂં કે પાની જીસે હઝરતને દિયાથા. ૧૧

હઝરતસે જો રૂખસતકો ગોલામ આયાથા ઉસ રાત—ફરમાયાથા મૌલાને બ સદ લુત્ફો મોદારાત[3]
બાકી હઇ અગર ઝીસ્ત[4] તો ફિર હોગી મોલાકાત—અઇ મુખબરે સાદિક મુઝે ભુલી નહીં ઉસરાત
કયા વજહ ? જો આદિમપે તલત્તુફ[5] નહીં હોતા
વાઅદેમેં કરીમોંકે તખલ્લુફ[6] નહીં હોતા. ૧૨

ઇરશાદ હુવાથા મેરે રોનેપે કે ભાઇ—ફિર બાઅદ મોલાકાત ન હોએગી, જોદાઇ
હઝરતકી દોઆ બ્યાંસે યહાં તક મુઝે લાઇ—કર દિજે બંધે હાથોંકી અબ ઉકદ કોશાઇ
હરચંદ ગોનાહ રેગે[7] બયાબાંસે સેવા હઇ
પર આપ હેમાયતપે જો આજાએં તો કયા હઇ. ૧૩

અલકિસ્સા કે બ્યાં હુર જો કરીબ આનકે પોંહચા—આવાએ ઝમીં ગાડ દિયા નઇઝેકો એકજા
ઔર બાંધકે નઇઝેમેં એના ઘોડેકી ઉતરા—ઇમામા કિયા સરસે જોદા પાંઉસે મોઝા
રૂખસારપે હાથોંસે મલા ખાકે શેફાકો
હસરતસે લગા દેખને શાહે શોહદાકો. ૧૪

---

૧ મદદ. ૨ લશકર. ૩ મદદ (ખાતર બરદારી) ૪ ઝીંદગી. ૫ મેહરબાની. ૬ વાયદાથી ઉલટું કરવું. ૭ રેતી.

ગાહી જો કદમ જઝબએ[1] ઉલ્ફતસે બડહાતા—યાદ આતી થી તો અપની તો પીછેકો બડહાતા
અંખીઅાસકો હાથોંકે એશારેસે બુલાતા—ગાહી યેહ ખૂઝાદોંકે તસવ્વુરમેં સુનાતા
કાસિમ મેરા સર કાટકે સરકારમેં લેજાઓ
અકબર મુઝે શબ્બીરકે દરબારમેં લેજાઓ. ૧૫

આકાસે કહો હુરકો તહે તેગ બિહાઓ—આયા હઈ ગોનાહગાર સઝા દેનેકો આઓ
દિખાં શહે મરદાંકી અદાલતકા મંગાઓ—અઈ નૂરે ખુદા નારે જહન્નમસે બચાઓ
તાઅઝીર અગર દો તો અદાલત હઈ તુમ્હારી
ઓર અફવ જો ફરમાઓ(તો)એનાયત હઈ તુમ્હારી. ૧૬

સાદાતકા આપ્નએ દિલ બંદેને તોડા—ગર સંગ પડે હુરપે કેસાસ ઉસકા હઈ થોડા
હઈ હઈ યેહ ગઝબ રોકા નબી ઝાદેકા ઘોડા—હઈ હઈ મેરે ઉમાં પએ દુનયા, તુઝે છોડા
ઇમદાદે મોહીતે[2] ગમો આફતમેં પડાહૂં
ફરયાદ !!! રહે[3] દોઝખો જન્નતમેં ખડાહૂં. ૧૭

સરકાર તેરી શાફએ મહશરકી હઈ સરકાર—ઓર ગર્મ અઝલસે તેરે બખશિશકા હઈ બાઝાર
ફિર જીન્સે ગોનાહ લેકે કિધર જાએ ગોનાહગાર—હુરસા તો ફરોશિંદા[4] હઈ ઓર તુઝસા ખરીદાર
કિસને એવઝે અફ્વ ગોનાહ મોલ લિયા હઈ
યે રૂતબએ ખાસ અપના તુઝે હકને દિયા હઈ. ૧૮

હઇરાન ખડાહૂં મઇ કહાં થા કિધર આયા—ગુમરાહ પડા ફિરતાથા, અબ રાહપર આયા
બંદેકો, ખુદા સાત તુમ્હારે નઝર આયા—ઇમાનકે ચશ્મેપે મેસાલે ખિઝર આયા
યેહ અઇશ યેહ ઇઝ્ઝત નહીં માં બાપકે ઘરમેં
ઇમાનકી દૌલત હઈ ફકત આપકે ઘરમેં. ૧૯

ફિરદોસો જહન્નમકે તૂ કાસિમકા[5] પેસર હઈ—જન્નત હઈ તેરે સિમ્ત "સકર" સૂએ ઓમર હઈ
કેહદો યેહ ગોલામ આપકા ઇસ વકત કિધર હઈ—શબ્બીર પોકારે મેરે દિલમેં તેરા ઘર હઈ
લે તેરી શોફારિશકો રસૂલે ઓમમ આએ
મેહમાન ખડા રેહ તેરે લેનેકો હમ આએ. ૨૦

હઝરતને સોના હુરકા જો યેહ નાલએ જાંકાહ—ખુદ હાથોંકો ફઇલાકે પોકારે શહે ઝીજાહ
આ, અઇ મેરે હમદર્દો મદદગારો હવાખાહ—બાઈ મંઇ બડી દેરસે તકતાથા તેરી રાહ
ઇસતાદાહ[6] હઈ ક્યૂં દૂર? તરદ્દુદ તુઝે કયા હઈ ?
પેહલૂમેં જગાહ હઈ મેરે દિલમેં તેરી જા હઈ. ૨૧

ઉસ હાલમેં હો આ, કે મેરા ઘર, તેરા ઘર હઈ—માતમ કેદએ આલે પયમબર તેરા ઘર હઈ
કાશાનએ[7] બખ્તે દિલે હઇદર તેરા ઘર હઈ—જન્નતમેં મેરે ઘરકે બરાબર તેરા ઘર હઈ
ક્યૂંઆઝ હઇ સાદિક હઇ સખી ઇબ્ને સખી હઇ
મેહમાં હમેં પ્યારા હઈ કે હમ આલે નબી હઇ. ૨૨

---

૧ દિલનો જોશ. ૨ ઘેરાવો. ૩ રસ્તો. ૪ વેચનાર. ૫ વહેંચણી કરનારનાં. ૬ ઉભો રહેલ (ખડા હુવા) ૭ નાનું ઝુંપડું.

ઝિંદા૦ હઈ, જો મરતા હઈ મોહબ્બતમેં હમારી સબ અજર હઈ તાઅંતકા એતાઅંતમેં હમારી
અંફવો કરમો રહેંમ હઈ તીનતમેં હમારી-બિગડાભી સંવર જાતા હઈ સોહબતમેં હમારી

દુશમનસે દિલે સાફમેં કીના નહીં રખતે
કુછ ઉસમેં કદૂરત હઈ વો૦ સીના નહીં રખતે. ૨૩

અકબરસે એશારા કિયા મેહમાનકો લાઓ-અબ્બાસસે ફરમાયા કે તુમ લેનેકો જાઓ
હૈદરકે નવાસે હઈ કિધર? ઉનકો બોલાઓ-કાસિમસે કહા બુલકે હસન ઉસકો દિખાઓ

ઇસ ઘરકા કરમ ખલકમેં મશહૂર હઈ પ્યારો
મેહમાં કે લિએઆનેકા દસ્તૂર હઈ પ્યારો. ૨૪

ઇરશાદે પેદર સુનકે બડહે ગૈજસે અકબર-હમરાહ હૂએ માહે બની હાશમે સફદર
કાસિમભી ચલે અસ્પે સઆદમસે ઉતર કર-લેનેકો પેયાદા૦ ગએ ઝઈનબકે ભી દિલબર

હંસતે હૂએ નઝદીક જો વો૦ ગુલ બદન આએ
સમઝા વો૦ કે લેનેકો મેરે પંજતન આએ. ૨૫

પાંચોકે કદમ ચૂમકે બોલા વો૦ દેલાવર-શેહઝાદા૦ ગોનહગાર હઈ યે૦ બંદએ અહકર
છાતીસે લગાકર ઉસે બોલે અલીઅકબર-ઘબરા ન અંતા પાશો ખતાપોશ હઈ સરવર

યે૦ અઈને એનાયત હઈ કસમ હમકો ખુદાકી
આંખેં તેરી જાનિબ હઈ એમામે દોસરાકી. ૨૬

અબ્બાસને ફરમાયા કે અઈ હુર્રરે વફાદાર-તૂ ઉનકે કરમસે અભી વાકિફ નહીં ઝિનહાર
અલ્લાહકી સરકારકે હઈ માલેકો મુખતાર-બખશાએં અભી તુઝસે અગર સૌ હોં ગુનાહગાર

મુમકિન હઈ? કે વો૦ દોસ્તકો ગંમનાક કરેંગે
દમભરમેં ગોનાહોસે તુઝે પાક કરેંગે. ૨૭

અકબરને લેયા હાથમેં દસ્તે હુર્રે ઝીજાહ-અબ્બાસને ખૂદ ફકીપે બોલા અલમે શાહ
કાસિમ થે બેરાદરકે બરાબર સેફતે માહ-ઝઈનબકે પેસર દોનોં ચલે બેટેકે હમરાહ

ઇકરામસે તાઝીમસે તાઅઝીમસે લાએ
મેહમાંકો બડી ઇજ્જતો તકરીમસે લાએ. ૨૮

અફસંતકી આર્ઝ જો સદા ચાર તરફસે-હઝરતભી બડહે ચંદ કદમ ફોજકી સફસે
મુમતાઝ[1] હુવા હુર્રે શહે દીં કે શરફસે-લિપટા કદમે લખ્તે દિલે શાહે નજફસે

ઝરદી જો ગઇ રંગે સોરૂર[2] આગયા મુંહ પર
નાઅંલઈનપે સર રખતેહી નૂર આ ગયા મુંહ પર. ૨૯

છાતીસે લગાકર ઉસે બોલે શહે વાલા-અબ ખૌફ હઈ કયા? દિલ હઈ તેરા કયૂં તહો બાલા?
ખાલિકને તુઝે કુફ્રકી ઝુલમતસે નેકાલા-ગફ્ફાર હઈ રહિમ હઈ ગોનાહ બખશને વાલા

ઓજ ઉસકે લિયે હઈ, જો ઝુકા જાતા હઈ ભાઈ
યે૦ ઇજઝ હી અલ્લાહકો ખૂશ આતા હઈ ભાઇ. ૩૦

બોલે જો બંધે બંદ હુર્રે બે સરોપાકે-બોલા વો૦ જરી કાંપતે હાથોંકો ઉઠાકે
સદકે તેરે અઈ બંદએ મકબૂલ ખુદાકે-સબ હઈ તેરે નાખુંમેં હુનર ઉકદ૦કોશાકે

.૧ ઇજ્જતદાર આબરૂદાર. ૨ ખુશી

ઈસયાંકી જો દેહશત થી વો૦ બિલકુલ ગઈ મૌલા
સદકેસે તેરે, દિલકી ગેરાહ ખુલ ગઈ મૌલા. ૩૧

તૌબાં૦સે ફરાગત હુરે ગાઝીને જો પાઈ—ઉસ વકત સદા હાતેફે ગૈબાસે યે૦ આઈ
મકબૂલે ખુદા હૈ જો કરે તુઝસે ભલાઈ—દી હકને ઉસે આતેશે દોઝખસે રહાઈ
બાઅંસ યે૦ બડા થા કે ન જલ્લાદોંમેં લિખ્ખા
હુરકો કલમે અફ્વને આઝાદોંમેં લિખ્ખા. ૩૨

શેહ બોલે કે થા રંજો તરદ્દુદમેં સહરસે—આરામ કર અબ ખોલકે હથયાર કમરસે
મેહમાંને યે૦ કી અર્ઝ શહે જિન્નો બશરસે—અબ ચયન યેહી હૈ કે લડૂં લશકરે શરસે
દમ ભરમેં દરે રહમતે ગફ્ફાર ખુલેંગે
હોજાએગી બંદ આંખ તો હથયાર ખુલેંગે. ૩૩

ખુશ હોગયા યે૦ કેહતેહી બસ હુરરે નામદાર—બોલા કે તેરે લુત્ફે એનાયતકે મૈં નેસાર
ઝયનબ દરે ખેયામ પે રોતીથી ઝારઝાર—શેહ લાએ ઉસકો ખયમેકી દેવડહીપે એક બાર
ઝયનબને પૂછા કૌન યે૦ અય ભાઈજાન હૈ ?
શેહને કહા ગરીબોંકા યે૦ મેહેમાન હૈ. ૩૪

આદાબ હુરને ઝયનબે ગમદીદાં૦કો કિયા—ઝયનબ યે૦ બોલી ભાઈ તુઝે અજ્ર દે ખુદા
મેહમાં હુવા ગરીબોંકા અહસાં કિયા બડા—બેટોંસે અબ અઝીઝ મુઝે હુર તૂ હૈ સેવા
મેહમાન જબ હુવા તૂ શહે મશ્રકયનકા
જબ પાની પાની કરતા હૈ લશકર હોસયનકા. ૩૫

તુઝસે બ રૂએ કાઅબા મુઝે આતી હૈ હયા—મેહમાન આકે ભાઈકા મેરે તૂ હૈ હુવા
દાઅવત મૈં કયા કરૂં તેરી અય બંદએ ખુદા—અય ભાઈ તીન ફાકોંસે હૈ આલે મુસ્તફા
વલ્લાહ ખયમાગાં૦મેં અજબ શોરો શયન હૈ
પાની બગૈર મરતા હરએક નૂરે અયન હૈ. ૩૬

શરમીંદાં૦ તુઝસે ભાઈ હૈ અબ બાહરે એમામ—ચૌથે બરસમેં શેહકી હૈ દુખ્તરઃસાકયના નામ
સૌ બાર એક દમમેં હુઈ ગશ વો૦ તશ્ના કામ—મિલતા કહીં નહીં ઉસે પાનીકા એક જામ
નિકલી દહનસે હોંટોંપે ઉસકી ઝબાન હૈ
આંખોંમે ઉસકી રૂહ હૈ હોંટોંપે જાન હૈ. ૩૭

અહવાલ તો સાકયનાકા ભાઈ યે૦ કુછ સોના—વલ્લાહ જા હૈ રોનેકી તુઝસે કહું મૈં ક્યા
એક ઔર છે મહીનેકા શેહકા હૈ દિલરૂબા—ઉસકાભી દૂધ મુમ્હસે અબતક નહીં મિલા
શેહ બોલે તુઝસે મુજકો ભી ખિજલત કમાલ હૈ
અએ હુર યે૦ આલે ફાતેમા ઝહરાકા હાલ હૈ. ૩૮

ફિર રોરો હુરસે ઝયનબે બેકસને યે૦ કહા—એક બાત તુઝસે કેહતી હૈ અબ બિન્તે મુરતઝા
ઈસ બે કસીમેં શેહકા તો મેહમાન તૂ હૂવા—હક્ક તેરા કોઈ મુઝસે ન લયકિન હુવા અદા
દાઅવત ન તેરી હો સકી ખિજલત કમાલ હૈ
તૂ અફ્વ કરદે મુઝકો યે૦ મેરા સોવાલ હૈ. ૩૯

ઝઈનબને જબકે હુરસે યેહ રોરો કિયા બયાં-હુર બોલા યેહ ન મુંહસે કહો તુમપે મંઈ ફેદા
દાઅવત હુઈ ન, શાહને બખ્શી મેરી ખતા-મંઈ હૂં ગોલામ આપકા અઈ બિન્તે મુરતઝા
અબ હુકમ હો તો દશ્તમેં લડનેકો જાઉં મંઈ
દાઅવતકે બદલે નઈઝઓ શમશીર ખાઉં મંઈ. ૪૦
વાં લશકરે હકકે લેકે બડહા હકકા વોહ પ્યારા-હુર પાંઉંપે ગિરનેકો ઝુકા આકે કઝારા
તબ શિમ્રે લઈં આકે બરાબર યેહ પોકારા-શબ્બીર ખબરદાર યેહ દુશમન હઈ તુમ્હારા
સર પાંઉંપે ઓર તેગ સરે શેહપે ધરેગા
યેહ ફિઝરહી કરનેમેં તુમ્હેં કતલ કરેગા. ૪૧
ઇનસાફ કરો, પેહલે તુમ્હેં કિસને સતાયા?-યેહ હુર હઈ વોહી હુર જો તુમ્હેં ઘેરકે લાયા
ઇસ વકત હઈ શીરીં સોખની કરનેકો આયા-'શબ'તેરે લિયે ઝેહરમેં ખંજર હઈ બુઝાયા
અબ્બાસસે કેહદો કે ઇસે જલ્દ હટાદે
યેહ યૂં નહીં માનેગા ઇસે આપ સઝાદે. ૪૨
હુર સહમકે[1] મુંહ શેહકા લગા દેખને ઉસ આં-આકાને કહા શિમ્રસે જન દખ્અ હો શઈતાં
અલ્લાહસે ડર ખિઝરકો બેહકાતા હઈ નાદાં-હુર મેરા ગલા કાટેગા કાટ નહીં નુકસાં
સમઝાતા હઈ તૂ હુરસે કેનારા કરો હટ જાઓ
નાના મેરે કેહતે હઈ ગલે ઇસકે લેપટ જાઓ. ૪૩
તબ દોડકે કદમોપે ગિરા હુરરે ખૂશ ઓકાત-મોંઝેપે મલા આંખોંકો રોકર યેહ કહી બાત
હકકા કે ગોનાહગારોંકી હઈ શર્મ તેરે હાત-અદરીકની વક્ત અફ્વમેં શરમિંદાહ હૂં હઈહાત
શેહને કહા જબ તૂને ઇધર કસ્દ કિયા થા
મંઈનેભી, ખુદાનેભી, તુઝે બખ્શ દિયા થા. ૪૪
હુરને કહા અઈ બહરે અતા મંઈ તેરે કુરબાં-મુજરિમપે યેહ શફકત યે ખતાકારપે અહસાં
અઈ રહમતે હકક તેરે કરમકા નહીં પાયાં-ઉમ્મેદ હઈ અબ યેહ કે મિલે રૂખસતે મઈદાં
મરનેકા રવાના સૂએ મકતલ મુઝે કીજે
ઇસ છોટેસે લશકરકા હરાવુલ મુઝે કીજે. ૪૫
શેહને કહા ફુરકત તેરી ક્યૂંકર હો ગવારા?-હમ લે અભી એક લેહઝા કે મેહમાં હઈ હમારા
કી અર્ઝ કે મોલા નહીં અબ સબ્રકા યારા-હૂરેં મુઝે કરતી હઈ બોલાનેકા એશારા
પાનીપે ન રગબત હઈ ન ખાનેકી ખૂશી હઈ
અબતો મુઝે ફિરદોસ કે જાનેકી ખૂશી હઈ. ૪૬
રૂખસત હુવા જબ સિબ્તે નબીસે હુરે જરાર-ચૂમે કદમે શાહ ફિરા ગિર્દ કઈ બાર
તસલીમ જો કી ઝુકકે તો રોએ શહે અબરાર-ફરમાયા ખુદા હાફેઝો નાસિર મેરે ગમખાર
દુનયાકે સદેદોંમેં તેરા નામ હો ભાઈ
ઉકબામેં તુઝે રાહતો આરામ હો ભાઈ. ૪૭
ખાલિકે અલમે સદમઓ આફતસે બચાએ-યા રબ દો જહાં કબ્રકી વહશતસે બચાએ
ગફ્ફાર ગોનાહ હોલે કેયામતસે બચાએ-હાફિઝ તુઝે આહનકી જરાહતસે[2] બચાએ

૧ ડરથી બીકથી. ૨ ઝખમથી.

ધર ગુંદ્દમેં હાથ આએ યહાંસે જો સફર હો
યે૦ આજકી મનઝિલ તુઝે રાહતસે બસર હો. ૪૮

હુર ઘોડેપે બર્હા તો કહા યે૦ શહેદીંસે–તુમ ચાહો જીસે અર્શપે લેજાઓ ઝમીંસે
આયા જો દરે ખૈમેપે વો૦ રાહે યકીંસે–જારૂબ દી પલકોંસે કિયા સિજદા૦ જબીંસે
હુરકા દરે સાદાતપે કામિલ હુવા રૂતબા
સલમાનકા જીબરીલકા હાંસિલ હુવા રૂતબા. ૪૯

કી હદયોંકી કિસ્તી હરમે શાહને તય્યાર–ખુશ હોકે સોકર્નાને દીએ ગૌહરે શહવાર
ખલખાલ[1] લે આઈ વહીં કુલસૂમે ખુશ અતવાર–કિસ્તીપે રેદા ડાલદી ઝર્નબને ભી એકબાર
ફિઝ્ઝાંસે કહા તોહફા યે૦ હુરકે લીયે લેજા
કેહના મેરે હુરસે કે ગરીબોંને હર્ ભેજા. ૫૦

કિસ્તી લીએ મેહમાંકે હોઝૂર આઇ વો૦ ખુશઝાત–હુર બોલા કે યે૦ક્યા હર્?કહા તોહફએ સાદાત
ઝર્નબને ભી દરવાઝેપે આકર યે૦ કહી બાત–ભાઇ ન તવાઝોએ તેરી કુછ હો સકી હર્હાત
યહાં લાકે ફલકને હમેં નાદાર કિયા હર્
ઇસ વક્ત જો મૌજૂદ થા વો૦ ભેજ દિયા હર્. ૫૧

હુરને કહા અર્ કિબ્લએ અરબાબે સખાવત–ચાદરકે એવઝ તો મુઝે દો હુલ્લએ જન્નત
ગૌહરકે બદલ આબરૂએ રોઝે કેયામત–ખલખાલકી હાજત નહીં જુઝ હલકએ બર્અત
ખાનેકી જગા તોશએ રાહે અહંદી દો
પાનીકે એવઝ આબે હયાતે અબદી દો. ૫૨

ઝર્નબકી સખાવત કહું યા હુરકી તમન્ના !!!–ઉલફતથી બહમ માદરો ફરઝંદકી પર્દા !!!
હુર નાઝસે કેહતા થા યે૦ દરજા૦ દો, વો૦ દરજા !!!–વો૦ કેહતીથી યે૦ભી દિયા વો૦ભી તુઝે બખ્શા !!!
ગુલ થા કે સખી ફાતેમા કે બેટીકો પાકર !!!
ક્યા લૂટમેં હુર આજ પડા હર્ !!! ઇધર આકર !!! ૫૩

યે૦ કેહકે ચલા હુર તો બહન શેહકી પોકારી–કુછ મુઝસેભી કેહતા હુવા જા તૂ ફૂપએ યારી
હુર બોલા કે તનહાઇકા ગમ દિલપે હર્ તારી–ઉસ ફોજમેં ગો માદરો ઝવજા૦ હર્ હમારી
પર બેકસો નાદાર હર્ યે૦ અહલે વફા હર્
અબ આપ જો રાઝી હર્ તો માં હુરકી ખફા હર્. ૫૪

મુરદેપે ભી મેરે વો૦ નહીં આએગી હાશા–પર આપ સલામત રહેં પરવા હર્ મુઝે ક્યા?
લાશા મેરા આએ તો કનીઝોંસે યે૦ કેહના–માતમ મેરે લાશેપે કરેં બાંધકે હલકા
મશહૂર ન બેકસ યે૦ ગોલામ આપકા હોગા
ઇજ્જત મેરી બઢ જાએગી નામ આપકા હોગા. ૫૫

ગુસ્સે હુઇ શફકતકે સબબ દુખ્તરે ઝહરા–ફરમાયા કે અર્ હુર હમેં બે દર્દ તૂ સમઝા?
હર્ લોડીયોંકે રોનેકા દસ્તૂર ભલા ક્યા !–તેરે લીયે સર્દાનયાં સર પીટેંગી અપના
અર્ હુર તુઝે મરનેપે યે૦ અહવાલ ખુલેંગે
લાશેપે તેરે, ફાતેમા૦ કે બાલ ખુલેંગે. ૫૬

૧ પગની ગુજરી.

હઈ ફાતેમાકે છોટે બડોં પર તેરા અહંસાં—કુલસૂમ સર અપના કરેગી લાશપે ઉરયાં
હુરાને જીનાં હોંગી, તેરે મુરદેપે કુંરબાં—ફાડેગી સોઈના મેરી નનાંસા ગિરેબાં
તા અંર્શે બરીં નાલએ સાદાત ઉઠેગા
અસગંરકા ભી માતમમેં તેરે, હાથ ઉઠેગા. ૫૭

મુંહ અપના તેરે ખૂંસે શોહંાબા૦ કરેંગે લાલ—અંબાસ હેલાયેંગે તેરે લાશપે રૂમાલ
પૂંછેગા લહૂ ઝખ્મોંસે ખૂંદ ફાતેમા૦કા લાલ—પીટેંગે હંરમ ખઈમેમેં સબ ખોલે હુએ બાલ
મંઈ રોઉંગી ઓર શાહે ઓમમ રોએંગે તુજકો
ઝહરાકી નેદા આઈ કે હમ રોએંગે તુજકો. ૫૮

યે૦ સુનકે ફિરા ગિર્દે શહેદીં હુરે દીંદાર—કી આખેરી તસલીમ તો રોએ શાહે અબરાર
ઘોડેકો વો૦ ચમકાકે ગયા રનમેં જો એક બાર—નાઅંરા૦ કિયા ગાઝીને કે અઈ લશકરે કુફંાર
શેહ મુઝસે મિલે મંઈ શહે વાલાસે મિલા હૂં
કંતરા૦ થા સો અબ નૂરકે દરયાસે મિલા હૂં. ૫૯

મંઈ હૂં વોહી હુર, મુઝસે લડે અબ સેપહે શામ—ઘબરાકે પોકારા ઓમરે સાઅંદ બદ અંજામ
બદનામ હુવા ખંલ્કમેં વો૦ તૂને કિયા કામ—આયા હઈ તેહી દસ્ત ન ખિલઅંત હઈ ન અનઆંમ
યહાં હોગા તો, હમ દોલતે દુનયા તુઝે દેંગે
જો પાનીકો મોહંતાજ હંઈ વો૦ કયા તુઝે દેંગે ? ૬૦

ગુંસ્સેસે કહા હુરને કે અઈ સરકશો એ પીર—બદનામ વો૦ ઝાલિમ હઈ જો હઈ દુશમને શબ્બીર
હઈ બહુરે કરમ ખંલ્કમેં વો૦ સાહેબે તોકીર—અનઆંમ યે૦ પાયા, કે મિલી ખુંલ્દકી જાગીર
તૂ અંકલસે ખાલી હઈ જો યે૦ બે ખંબરી હઈ
ઇમાનકી દૌલત મેરે દામનમેં ભરી હઈ. ૬૧

બેકસકી તરફ હૂં યે૦ શોજાઅંતકા હઈ દસ્તૂર—ઇલઝામ મુઝે દે કોઇ યે૦ અંકલસે હઈ દૂર
તાઅંરીફ કરેંગે મેરી જીન્નો, મલકો, હુર—હર મજલેસો, મહંફિલમેં, રહેગા મેરા મઝકૂર
દો લાખમેં અઈસી ન કિસી ઓરને કદ કી
હુરને ફકંત એક બંદએ બેકસકી મદદ કી. ૬૨

જાતા ન અગર વહાં તો યે૦ રૂતબા મુઝે મિલતા ?—એ રાહનોમા ખુંલ્દકા રસ્તા મુઝે મિલતા ?
કંસ્રે એરમો, સાયએ તૂબા, મુઝે મિલતા ?—સબ એક તરફ, ઇસ તરહંકા આકંા મુઝે મિલતા?
ટુકડે હોં તો ફોજે શહે નામીસે ન નિકલૂં
દોઝખમેંભી ડાલેં તો ગોલામીસે ન નિકલૂં. ૬૩

ઇઝ્ઝા હો કે રાહંત હો ફરાગંત હોં કે ફાકંા—ઇસ ધૂપમેં હો પ્યાસકી શિદ્દંત કે એશકંા
ઇન હાથોંકો હઈ શાહકે દામનસે એલાકંા—મુખંતાર વોહી ઓર વોહી સાહેબ વોહી આકંા
વો૦ માલેકે સરકારે ખુંદાએ દોજહાં હંઈ
દુનયા હો કે ઉકંબા, વોહી યહાં હંઈ વોહી વહાં હઈ. ૬૪

દી હઈ મુઝે આકંાને યે૦ દોલત કે ગંની હૂં—આમાદએ જાં દાદની વસ્ફે શેકની હૂં
ગંમખ્વારે દિલો જાંને રસૂલે મદની હૂં—તૂ દોસ્ત શયાતીંકા હઈ મંઈ પંજતની હૂં

હર હાંલમેં જલવા૦ હૈંકા બાતિલકા જોદા હઈ
શઈતાં તેરી ગરદનપે, :મેરે સરપે ખુદા હઈ.° ૬૫

હઈ સબપે હોવઈદા મેરી નેકી તેરી ઝિસ્તી[1]–મંઈ હૂં તો હોસઈની હૂં, જો તૂ હઈ તો કોનિસ્તી[2]
શપ્પીરકા દુશમન સકંરી[3], દોસ્ત એહિસ્તી–મંઈ જીસપે હૂં અસવાર વો૦ હઈ નૂંહકી કિસ્તી
હાંકિમકી ન પરવા૦ ન તેરી ફોજકા ડર હઈ
તૂફાંકા ન અંતરા૦ હઈ ન કુછ મોજકા ડર હઈ. ૬૬

હઈ તુઝકો ફર દિયા તમએ દુન્યવીને ક્રોર[4]–ખુલજાએગા ગંરૂરો તકબ્બુર મયાને ગોર
હોએગા પાસ ગંઈરે નદામત ન ઝર ન ઝોર–પાસે નમક ન કરનેકા મેરે અબસ[5] હઈ શોર
અબ કયા બ રોઝ પુરસિશે આઅંમાલ દેખીયે
મેરાભી રૂતબા, અપનાભી તૂ હાંલ દેખીયે. ૬૭

યે૦ સુનતેહી ઓમરને કિયા ફોજસે ખેતાબ–હાં પેહલે મારડાલો ઇસે ઘેરકર શેતાબ[6]
ચમકાકે ફુરને ઘોડેકો અપને દિયા જવાબ–તુહી નેકલકે મુઝસે લડ અઈ ખાનમાં ખરાબ
તા દેખેં યે૦ભી તેગેં જો મુઝ પર બિગડતે હંઈ
શપ્પીરકે ગોલામ ભી: કિસ તરહૈં લડતે હંઈ. ૬૮

યે૦ કેહકે હુંમલાવર હુવા જૂં શેરે ખંશમનાક–કિતનોંકો મારા ખોફસે કિતને હુએ હલાક
ઝખ્મી હો લોટને લગે કિતને હુએ બખાક–કિતને જો તીર મારતેથે ઉનકો તાક તાક
વો૦ મુઝતરિબ થે ખોફસે યે૦ અપની જાનોંકે
દેહશતસે ખિંચ ન સકતેથે ચિલ્લે કમાનોંકે. ૬૯

જીન ફર્ક[7] તેગે આઈ.વો૦ ગરદનસે જોદા થા–થા તન જો અલગ સરસે તો સર તનસે જોદા થા
સીના મએ ચાર આઇના જોશનસે જોદા થા–જાસન[8] થા જોદા ઉસસે વો૦ તોસનસે જોદાથા
રોકે હુએ થી મોજ વો૦ ગો ભાગ ચલે થે
કયા બચતે !!! કે ગિરતી હુઈ બિજલી કે તલેથે. ૭૦

ગુંલ થા કે શેજાઅંતકા ધની કેહતે હંઈ ઇસકો–તલવાર યે૦ હઈ તેગ ઝની કેહતે હંઈ ઇસકો
દિલ તોડદિએ સબ શેકની કેહતે હંઈ ઇસકો–શશદર હઈ પરે પંજતની કેહતે હંઈ :ઇસકો
હંઈદરકે મોહિબ્બોંમેં નયા ઢંગ હઈ ઇસકા
જો રાકેબો મરકબ હઈ વો૦ ચૌરંગ હઈ ઇસકા. ૭૧

બે સર નઝર આયા વો૦ જીસેં પાગઈ શમશીર-દમભરમેં લહૂ ખાંકપે બરસા ગઈ શમશીર
ચમકી તો ઉધર ઓર ઇધર આ ગઈ શમશીર–કયા મુંહ થા !!! કે ફોલાદકો ભી ખાગઈ શમશીર
સિક્કા થા હરએક દિલપે અંજબ ઝર્બ પડી થી
પુરઝે કિયા ઉસકો ભી ઝેરા૦ લાખ કડી થી. ૭૨

જો દુશમને દીં થા ઉસે પેહચાનતી થી વોહ–મિગંફરકો[10] હોબાબે[11] સમે જૂ જાનતીથી વોહ
ચાર આઇનિઓ ખૂદકો[12] કબ જાનતીથી વોહ–હર વારમેં જોશનકા જેગર જાનતી થી વોહ

૧ બુરાઈ બદી. ૨ બુતપરસ્ત કોંવા આતીશ પરસ્ત (મુશરીક) ૩ જહન્નમી. ૪ અંધ. ૫ નકામુ
૬ જલદી. ૭ માથા ઉપર ૮ બખતર. ૯ ઘોડા. ૧૦ લોખંડી ટોપી. ૧૧ પરપોટ. ૧૨ લોઢાની ટોપી

અઝદર[1] થા!!! કે તલવારથી!!! દમ થા!!! કે સેતમ થા!!!
નાબી[2] થી!!! કે ધર મૌતકા પાનીથા!!! કે સેતમ થા!!! ૭૩

રૂકતીથી ન બખ્તરપે ન મિગ્ફર ન સેપર[3] પર—કોહસારપે[4] આહનપે[5] શજર[6] પર ન હજર[7] પર
ઘોડેપે ન ઝીં પર ન ઝેરા૦ પર ન કમર પર—ગરદનપે ન સીનેપે ન સાઇદ[8] ન જીગર પર
વો૦ સફ્ષિકના મરહૂંઓં[9] અન્તરપે[10] ન રૂકતી
ચાર આઇના કયા!!! સદ્દે[11] સેકંદરપે[12] ન રૂકતી. ૭૪

એ હાલ અદૂ હોલકે મારે નઝર આએ—જો ઘાટપે થે ગોર કેનારે નઝર આએ
જબ સનસે ચલી સાફ શરારે નઝર આએ—જોહર કભી ચમકે તો સેતારે નઝર આએ
ઉસ તેગકા ફલ ખાકે અદૂ ભૂમે તપાં થે
જબ સામને તેગ આગઇ સબ ફૂલ ખઝાં થે. ૭૫

ગાહ હલ્કકે નઝદીક કભી દિલકે બરાબર—પાનીમેં અસર ઝેહરે હલાહિલકે[13] બરાબર
રનમેં કોઇ ઝખ્મી કોઇ સાહિલકે બરાબર—બિસમિલ[14] ભી નઝર આતા થા બિસમિલકે બરાબર
સર પર થી વો૦ જબ તક કે અદૂ રાહે અદમ લે
કયા દખ્લ!!! જો એદમ લિયે દમભર કહીં દમ લે. ૭૬

જબ પસ્ત હુવા હોસલા કુફ્ફારકા સારા—જુઝ મકરો ફરેબ ઓર ન કુછ હો સકા ચારા
એક ગૌલ સૂએ ખૈમએ શેહ આકે પોકારા—અય શિમ્ર મોબારિક હો કે શબ્બીરકો મારા
જીસકો સરે ઝયનબકી રેદા લેની હો આએ
ઇસ ખૈમેમેં અબ આગ જીસે દેની હો આએ. ૭૭

ખૈમેકો જલાદો દોહોલે ફત્હ બજાઓ—અબ્બાસ ઓર અકબરકે લિયે બેડયાં લાઓ
મુખ્તાર હો સર કાટો કે ઝંજીર પેન્હાઓ—ચાહો જહાં સાદાતકો સર નંગે ફેરાઓ
લો દેખો યે૦ નયઝેપે સરે શાહે ઝમન હુઇ
વો૦ ભાઇકે લાશેપે પડી ગંશમેં બહન હુઇ. ૭૮

એદાદકા યે વકત હુઇ હિમ્મતકો ન હારો—સય્દાનવાં એ વારસી અબ હોગઇ યારો
જો લુટકી રખતે થે હવસ ઉનકો પોકારો—અસગંરકી ભી સબ હંસલેયાં મિન્નતકી ઉતારો
ઇસ વકત બની ફાતેમા આફતમેં પડે હુઇ
હમ બીચમેં ઘેરે હુએ શેરોંકા ખડે હુઇ. ૭૯

ઉસ ગૌલકા તો આહ યે૦ આવાઝ સોનાના—એક દફઅ વો૦ સબ ફૌજકા નક્કારા બજાના
ઓર હુરકા વો૦ ઘબરાકે ઉધર મુંહકો ફેરાના—બસ મુંહકો ફેરાના કે સેનાં પુશ્તપે ખાના

---

૧ અજગર. ૨ કલ્યાગરી. ૩ ઢાલ. ૪ સખત પહાડ ઉપર. ૫ લોઢાની ઉપર. ૬ ઝાડ ૭ પથ્થર. ૮ બાઝુ. ૯–૧૦ તે એક પડેલવાનો થઇ ગયેલા છે. ૧૧ કિલ્લો. ૧૨ રૂમનો એક મોટો બાદશાહ થઈ ગયેલ છે. ૧૩ નામ એક ઝેહરે કાતીલનું કે જેના ખાવાથી કોઈ પણ દવાથી સારૂ થતું નથી અને તોહફતુલ મોઅમેનીનમાં લખે છે કે તે એક પહાડનું નામ છે જે કે ચીનની હદમાં આવેલો છે તેના ઉપર એક ઝાડ થાય છે જેની જડ છે તે ઝેહરે કાતીલ છે. ૧૪ ઝખમી ઘાયલ.

ગુલ ઉઠ્ઠા વોં મારા વોં લગી બરછી કઁઝાકી
હુર બોલા વેગાં કી ? અરે મલઊનોં દગાંકી !!! ૮૦

આકાંકો પોકારા મદદી હૈંકે ફેદાઇ-એ સાખ્તા દૌડે શહે દીં તાબ ન આઇ
ઝૈનબને કહા મૈં ભી ચલૂં લાશપે ? બાઇ-શેહ બોલે અભી ઠહરો યદુલ્લાહકી જાઈ

તબ જાઇયો તુમ ખાક ઉડાતી હુઇ સર પર
જબ બરછી લગેગી અલીઅકબર કે જેગર પર. ૮૧

અલકિસ્સા ઓઢા લાએ ઉસે ગોદમેં આકા-દામનસે ગોબાર ઉસકે રૂખે પાકકા પૂંછા
ઓર માતમે હુર ગૌજે ખુદાને કિયા બરપા-ઉરયાન કિયા કાસિમો અકબરને સર અપના

ખૂંને જેગર આંખોંસે બહાને લગે અબ્બાસ
દામાને અલમ મુંહપે હેલાને લગે અબ્બાસ. ૮૨

નાગાહ શહેદીંસે કહા હુરને યેં રોકર-ઉતને હૈં અઝીઝ આપકે અૈ સિબ્તે પયમબર
કેહદો મેરે બાલીંપે ખડે હેં વોં બરાબર-હસરત હૈ ફિરૂં લોટતા એક એકકે કદમ પર

શેહને કહા મેહમાન તેરા ધ્યાન કિધર હૈ
ઝાનૂએ હોસૈન ઇબ્ને અલી પર તેરા સર હૈ. ૮૩

હુરને કહા મૌલા મૈં નેહાયત હૂં ગોનાહગાર-વોં જીન્સ નહીં પાસ જો હો કાબેલે બાઝાર
ઇસયાંકે સેવા પાસ નહીં કુછ મેરે ઝીનહાર-તારી હૈ યેં દેહશત કે લરઝતા હૈ તને ઝાર

દમ તનસે કોઈ દમમેં હુવા હોએગા મૌલા !!!
ધડકા હૈ કે અબ કબ્રમેં કયા હોએગા મૌલા !!! ૮૪

જીસકો કભી દેખા નહીં દરપેશ હૈ વોં રાહ !!!-તારીકીઓ તનહાઇઓ ઇઝાએ ફેશાર આહ !!!
મૈં તો કભી મુંહ ઢાંપકે સોયા નહીં યાશાહ !!!-વોંતંગ મકાં ઓર કફન "અલઅઝમતો લિલ્લાહ"!!!

મુશકિલમેં કોઇ પૂછને વાલા ભી ન હોગા !!!
અંધેર તો યેં હૈ કે ઓજાલા ભી ન હોગા !!! ૮૫

હૈ પુરશિશે આઅમાલકા ડર યા શહે દિલગીર-હો જાએગા હર અઝવે બદન શાહેદે તકસીર
ખૂદ હાથ કહેગા કે યેં હૈ કાબેલે તાઅઝીર-પકડીથી લગામે ફરસે હઝરતે શબ્બીર

એ દસ્તકો, ઉસ દસ્તો દરાઝીકી સઝા દો
સય્યદકો સતાયા ઉસે દોઝખમેં જલાદો. ૮૬

ફરમાને લગે રોકે શહે બેકસો બેઆસ-લાઝિમ નહીં અલ્લાહકી રહમતસે કભી યાસ
તૂ કબ હૈ તેહીદસ્ત અબસ હૈ તુઝે વસવાસ-અૈ હુરરે જરી જીન્સે શહાદત હૈ તેરે પાસ

ઓર ઇસકે સેવા મેરી મોહબ્બત હૈ તો કયા હૈ !!!
વોં જીન્સ હૈ ખૂદ જીસકા ખરીદાર ખુદા હૈ !!! ૮૭

મુંહ ઢાંપકે જબ સોએગા તૂ કબ્રકે અંદર-જન્નતકે દરીચોંસે હવા આએગી ફરફર
તુરબતમેં યેં આરામ મિલેગા કે બેરાદર-તૂ ભૂલેગા આસૂદગીએ દામને માદર

હોગા એવઝે શમ્અ વહાં નૂર સેરહાને
પેહલૂમેં મલક હોએંગે ઓર હૂર સેરહાને. ૮૮

કયૂં નઝઅમેં થર્રાતા હૈ તૂં ? અૈ મેરે ગમખ્વાર-ઇસયાં હૈં ઝેયાદા તેરે, યા રહમતે ગફ્ફાર ?
હૈ દરકે સબબ કુછ તુઝે ખતરા નહીં ઝિનહાર-હમ કબ્રકી મુશકિલમેં ભી હોએંગે મદદગાર

કી, તૌબા, ગોનાહ અફ્વ હુએ પાક ચલા હૈ
પીક આયાથા ઓર પાક સૂએ ખાક ચલા હૈ. ૮૯

તારીકીઓ, તનહાઈઓ, અંદૂહો, મોસીબત–દામાંદગીઓ, બેકસીઓ, હસરતો, ગુરબત
મીઝાનો, સેરાતો, લહદો, હોલે કેયામત–ઉન સબમેં કરેંગે હમીં શીઓંકી હેમાયત

કૌનૈનકે માલિક હૈં મદદગારે ઓમમ હૈં
આઝારમેં હમ, કબ્રમેં હમ, નઝઅમેં હમ હૈં. ૯૦

હમ હોંગે, જહાં, હોંગે વહીં, દોસ્ત હમારે–રોશન હૈ કે હૈં ચાંદકે હમરાહ સેતારે
પ્યારે જો હમેં હૈં, તો ખુદાકોભી હૈં પ્યારે–જબ હમ હૂએ હામી તો ગોનાહ અફ્વ હૈં સારે

જો શીઆ કે દુનયામેં ગોનાહગાર મરેંગે
હમ અપને સવાબોંમેં શરીક ઉનકો કરેંગે. ૯૧

પુરશિશકે લિયે કબ્રમેં આએંગે મલક જબ–કેહ દીજીયો ભાઈ કે હૈ "અલાહ" મેરા રબ
"કાબા"મેરા કિબલા હૈ ઉસે જાનતે હૈં સબ–"કુરઆં"હૈ કેતાબ અપની તઅમ્મુલહૈ મુઝે કબ

ઉમ્મત હૂં "મોહમ્મદકી" વો સરવર હૈ હમારા
મુખ્તાર હૈ માલિક હૈ "પયગમ્બર" હૈ હમારા. ૯૨

બાઅદ ઉસકે "એમામતમે" સોખન હોગા મોકર્રર–કહીયો કે "અલી"હૈ મેરા હાદી મેરા રાહબર
અહમદકા "એલાફસ્લ" વસી તોહરો અતહર–બાઅદ ઉનકે એમામે દો જહાં હઝરતે "શબ્બર"

જબ પૂછેં કે હાદીએ સુવુમ કૌન વલી હૈ?
કેહના કે વો મઝલૂમ "હોસૈન" ઇબ્ને અલી હૈ!!! ૯૩

બાઅદ ઉસકે તો હૂરેં હૈં બસ ઓર ખુલ્દકી હૈ સૈર–દોઝખ હૈ ઉન્હીંકે લિયે હમસે હૈ જીન્હેં બૈર
તૂ દોસ્ત હૈ કુછ તુઝકો સમઝતે નહીં હમ ગૈર–આવાઝે અલી આઇ કે હૈ ખાતેમા બિલ ખૈર

જબ તુઝકો નકીરૈન જગાએંગે લહદમેં
મેહમાન ન ઘબરા, કે હમ આએંગે લહદમેં. ૯૪

મુઝદા યે હમે નઝઅ દેલાવરને જો પાયા–કદમોંપે વો આકાકે યે લોટા કે ગશ આયા
મરતે હુએ, અંગુશ્તે શહાદતકો ઓઠાયા–પડહને લગા "યાસી...ન" યદુલ્લાહકા જાયા

જન્નતકે ગોલિસ્તાંકા મોસાફિર હુવા ગાઝી
સુરા ન હુવા ખત્મ કે આખિર હુવા ગાઝી. ૯૫

લાશ ઉસકી દરે ખૈમેપે લાએ શહે અબરાર-ચિલ્લાએ કે લો કત્લ હુવા હુરરે* વફાદાર
સૈદાનેયોંને બાલ પરેશાં કિયે એકબાર–ગુલ પડગયા હૈ હૈ શહે બેકસકે મદદગાર

સર પીટકે બેટી અસદુલ્લાહકી રોઇ
ભાઈ ઉસે કેહ કેહકે બહન શાહકી રોઈ. ૯૬

"મુનિસ"યે મોરક્કાએ હૈ, કે હૈ મરસેયએ હુર-ખિંચી હૈ હરએક બંદમેં તસવીરે તસવ્વુર
દેખે નહીં તો હાલ કિસી સિલ્કમેં યે દુર–ઇસ નઝમપે હૈ ઉકદે સોરય્યાકો તહય્યુર

ગર મોતેયોંસે મુંહ તેરા ભરદેં તો યે કમ હૈ
હાં!!! ઇસ તેરી મેહનતકા સેલા કસ્રે એરમ હૈ!!! ૯૭

---

* જાણવું જોઇએ કે આપનું નામ મોબારિક "હુર ઇબને યઝીદ રેયાહી" મશહુર છે જેમણે રસ્તામાં હઝરત એમામ હોસયન અ ને રોક્યા હતા અને સવેરેની પેહલે શહીદ થઈને હુરાલ્લ મશહુર થયા અને બીજી કેતાબોમાં તેમનું નામ "અલી" ઓર જનાબ "ઈલ્લીય્યીન" મકાને "બકર" લખેલ છે અને તેમણે (૮૨) બ્યાશી માણસોને કત્લ કરી છેવટે શહીદ થયા તેમના કાતીલ (ખૂની)નું નામ "અય્યૂબ બરીજ" જેના ફીલઆયૂનમાં લખેલ છે અને બીજી જગ્યે રશાદમાં "યઝીદ ઇબને સુફયાન" લખેલ છે.

મજલિસ આઠવીં ફરઝંદાને જનાબે ઝયનબ અ-લયહસ્સલામ ("ઔનો મોહમ્મદ" અ.) ઔર જનાબે કાસિમ અ. ઔર હઝરતે અબ્બાસ અલમ બરદાર અ. ઔર હમ શબીહે પયગમબર જનાબે અલી અકબર અલયહિસ્સલામકી શહાદતકે બયાનમેં.

મરસેયા પેહલા ફરઝંદાને જનાબે ઝયનબ અ (ઔનો મોહમ્મદ. અ.) કે બયાનમેં.

જબ હુરકો મિલા ખિલઅતે પૂર ખુંને શહાદત–જન્નતમેં ગયા રાયેઝ ગુલગૂંને શહાદત
મસતૂજબે[1] રહમત થા વો મફતૂને[2] શહાદત–જાં બેચકે પાયા દરે મકનૂને[3] શહાદત

બે સર દિયે હરગીઝ યે મોહિમ સર નહીં હોતી
હાથ આઇ વો દૌલત જો મોયસ્સર નહીં હોતી. ૧

યે મરતબા, બે શુક્ર ગોઝારી નહીં હોતા–યે ઔજ, બજુઝ રહમતે બારી નહીં હોતા
બે ફૈઝ, યે ચશમા કભી જારી નહીં હોતા–કમ કદ્રકા પલ્લા કભી ભારી નહીં હોતા

રાહતભી ઓઠાઇ હૈ, જબ આઝાર મિલે હૈં
ગવ્વાઝકો[4] અકસર દુરે શહવાર મિલે હૈં. ૨

ગુલથા કે યે અચ્છોંકી રેફાકતકા સમર હૈ–જન્નત ગુલે ઝહરાકી મોહબ્બતકા સમર હૈ
ઇમાન ફકત નખ્લે વેલાયતકા સમર હૈ–સર સબ્ઝએ હુર, બાગે રેયાઝતકા સમર હૈ

મૌલા જીસે ચાહેં વો ગોનાહોંસે બરી હો!!!
ખેતી યે હરાવુલકી હૈ ક્યૂંકર ન બરી હો!!! ૩

એક જા થે હુરો શિમ્ર,યે આલમમેં હૈ મશહૂર–કયા શાને ખુદા હૈ કે!!! યે મગફૂર!!! વો મકહૂર!!!
વો હોતા હૈ, જો હોતા હૈ અલ્લાહકો મનઝૂર–ઇનસાં રહે હકકી તરફ અપને બ મકદૂર

દૌલતકો ન હશમતકો ન આરામકો દેખે
આંખેં વોહી રખતા હૈ, જો અંજામકો દેખે. ૪

અલ્લાહકે મહબૂબકે દરબારમેં પોંહચા–સર દેકે યદુલ્લાહકી સરકારમેં પોંહચા
બે રંજે ખિલશ[5]ગુલશને બે ખારકો પોંહચા–વો નારમેં!!! યે ખુલ્દકે ગુલઝારમેં પોંહચા!!!

---

૧ વાજબ કરનાર. ૨ ફીતનામાં કિંવા ફસાદમાં નાખેલ. ૩ છુપાવેલ. ૪ ડુબકી મારનારને.
૫ ચુબી જવું–ભોંકઈ જવું.

માલિકને લેયા ઉસ્કો !!! ઉસે શાહે અંરબને !!!
રહેંમતને ઇસે ઘેરલિયા !!! ઉસકો ગંઝબને !!! ૫

રોયા ઉસે ઝહરાકા પેસર વાહરે કિસમત !!!—ઝાનએ હોસઈન!!! ઓર વો૦સર!!!વાહરે કિસમત!!!
તૂબાકે તલે ઉંલ્દમેં ઘર વાહરે કિસમત !!!—દુનયાસે યે૦ રાહેતકા સફર વાહરે કિસમત !!!
ક્યા જલ્દ ગયા સૂએ એરમ દારે ફનાસે !!!
સૂખા જો પસીનાભી તો જનૈંતકી હવાસે !!! ૬

અબ ક્હાંસ રકૈમ કરતા હઈ યૂં રાવીએ સાદિકૈ-જબ કૈત્લ હુવા હુરસા મદદગારે મોવાફિકૈ
ફિર ફોજપે બરસાને લગે તીર મોનાફિકૈ-મરજાનપે એક દિલ હૂએ સબ શાહકે આંશિકૈ
એક એકસે પેહલે થા ખરીદાર અજલકા
સર કટ રહેથે ગર્મથા બાઝાર અજલકા. ૭

ઝખ્મોકો અંતાએ સમદી જાનતેથે વોહ—આઝારકો લુત્ફે અહેંદી જાનતેથે વોહ
જીનેકો મોકૈદ્દરકી બદી જાનતેથે વોહ—મરનેકો હેયાતે અબદી જાનતેથે વોહ
સૂપે હૂએ હોટોંપે મોહંમ્મદકી સના થી
દો રોઝકી પ્યાસ ઉનકે લિએ આબે બકા થી. ૮

કુરબાને તવલૌએ હબીબ ઇબ્ને મોઝાહિર !!!—યકસાં સેફતે મેહરે મોબીં બાતેનો ઝાહિર !!!
ઈસયાંસે બરી ! તર્યઓ !! પાકીઝઓ !!! તાહિર!!!—જાંબાંઝે જહાં ! દીદએ ફન !! જંગસે માહિર !!!
સર હિલતાથા પીરીસે ! કૈદે રાસ્તમેં ખમ થા !!!
ઉસપરભી કુછ આગેહી જવાનોંસે કૈદમ થા !!! ૯

રાઅંશા થા કે કાબૂમેં ન થે દસ્તે નેકોકાર—પર એકમેં મોહકમ થી સેપર એકમેં તલવાર
જબ શેહકી તરફ તીર લગાતેથે સેતમગાર—યે૦ બઢહકે ઉસે રોકતેથે સીનેપે હરબાર
“ભાઇ મેરે પાસ આઓ”યે૦ ફરમાતેથે હંઝરત
જબ તીર ઉન્હેં લગતાથા(તો)તડપ જાતેથે હંઝરત. ૧૦

જબ અર્ઈસે રર્ફીકોંકા* પરા હો ગયા ખાલી—ભરતાથા દમે સર્દ વો૦ કૌનૈનકા વાલી
ફિર થા કોઈ મૌલાકા ન હમદમ ન મવાલી—લાશોંકો લગાતેથે ગલે સરવરે આંલી

* જાણવું જોઇએ કે તમામ અસહાબોની બાઅદ શોહદાએ બની ફાતેમા અને બની હાશિમ અલયહે મુસ્સલામની વીગત એમ છે કે પેહલવેહલાં હઝરત અબદુલ્લાહ ઈબ્ને મુસલિમ (૨) મોહમ્મદ ઈબને મુસલીમ (૩) જાઅફર ઇબને અકીલ (૪) અબદુરહેમાન ઇબ્ને અકીલ (૫) અબદુલ્લાહ ઈબ્ને અકીલ (૬) મુસા ઇબને અકીલ (૭) ઔન ઈબને અકીલ (૮) અલી ઈબને અકીલ (૯) મોહમ્મદ ઇબને સઇદ ઇબ્ને અકીલ (૧૦) જાઅફર ઇબ્ને મોહમ્મદ ઇબને અકીલ (૧૧) અહમદ ઇબને અકીલ અલયહિસ્સલામ, ત્યારબાદ જનાબે ઝયનબ અ. ના બે ફરઝંદ હતા તેમાંથી પેહલે “મોહમ્મદ ઈબને અબદુલ્લાહ” જંગના મયદાનમાં આવીને દસ જણને નારે સકરમાં પોંહચાડી દીધા છેવટે “આમીર ઇબને નહશલુલ તમીમી”ના હાથે શહીદ થયા ત્યારબાદ “ઔન ઈબને અબદુલ્લાહ” લડાઇના મેદાનમાં આવીને ત્રણ સવાર ને આઠ પાળાઓને કતલ કર્યા છેવટે “અબદુલ્લાહ ઇબ્ને બતહુત્તાઇ” ના હાથે શહીદ થયા છે ઘણાક મોઅરરખીન હઝરત અબદુલ્લાહ ઈબને જાઅફરને (જનાબે ઝયનબ અ ના શોહર) શહીદ થયામાં ગણે છે પરંતુ તેના ખુલાસાવાર હાલની બરાબર ખબર નથી.

બેતાબ થે ઇસતરહ હરએક દોસ્તકે ગમમે
જફસે કોઇ રોતા હૈ બેરાદરકે અલમમે: ૧૧

લાખોંસે લડે હઝરતે અબ્બાસકે ભાઇ–હુમલોંમેં દીખાઇ શહે મરદાંકી લડાઇ
સબ શાને પેદર બેટોંને જાફરકે દેખાઇ–મુસલિમકી જો મીરાસ થી ફરઝંદોંને પાઇ
લાખોંમેં ફિર ઉસ શાનસે શાહે દો જહાં થે
દો તિફલ જીલોમેં ફકત ઓર તીન જવાં થે. ૧૨

જો બાઝીએ હુરકી જો હરમમેં ખબર. આઇ–યાબને કે બહાર ઉસકો જેનાંકી નઝર આઇ
ઓર લાશપે ખાતૂને જેનાં નંગે સર આઇ–ઝૈનબભી દરે ખેમેપે થામે જીગર આઇ
દેખા કે હુરાવુલકા કફન ખૂનમેં તર હૈ
જન્નતમેં કદમ, ઝાનૂએ શબ્બીરપે સર હૈ. ૧૩

બે સાખ્તા૦ ફરમાયા ખુશા હાલ ખુશા હાલ–અલ્લાહ કરે હો મેરે પ્યારોંકા યે૦ ઇકબાલ
હલકુમપે હુરકે તો બંધા અમ્માંકા રૂમાલ–શબ્બીરકે દામનકા કફન પાએં મેરે લાલ
ફકાનોંમેં દિલ, નફઝોંકી નૌકોંમે જીગર હો
મકતલમે બદન હો કદમે શાહપે સર૦ હો. ૧૪

ફિર "ઔનો મોહંમદકો" કરીબ અપને બોલાયા–ઓર લાશ હરાવુલકી દેખાકર યે૦ સોનાયા
સરદારે દો આલમકે એવઝ સર જો કટાયા–દેખો યે૦ શરફ હુરરે વફાદારને પાયા
ઇસ મૌતમેં જીનેકા મઝા૦ મિલગયા હુરકો
શબ્બીરકે મિલનેસે ખુદા મિલગયા હુરકો. ૧૫

પેહચાનો તો પ્યારો !!! યે૦ ફેરસ્તા હૈ? કે હુર હૈ?–યે૦ વોહી બહાદુર હૈ? કે ગલતાં[1] કોઈ દુર[2] હૈ?
રૂખ મેહરસં અલ્લાહકે રશ્કે[3] દમે હક હૈ–શબ્બીરકા બંદા૦ હુવા !!! દોઝખસેભી હુર[4] હૈ
કયા ખુબ દમે જંગ નસીબ ઉસકા લડા હૈ !!!
યે મુરદા૦ હૈ ? યા ચૌદવીંકા ચાંદ પડા હૈ ? ૧૬

કયા તખ્તએ તનપે ચમને ઝખ્મ ખિલે હૈં !!!–કયા ખિદમતે શબ્બીરકે ફલ ઇસકો મિલે હૈં!!!
ન પ્યાસકે શિકવે હૈં !!ન ફાકોંકે ગિલે[5] હૈં!!!–અબ આઠ બેહિશ્ત ઇસકી શહાદતકે સિલે[6] હૈં
જો મર્દ હૈં વો૦ નામપે સર દેતે હૈં પ્યારો
સર દેતે હૈં ઓર તાજે શરફ લેતે હૈં પ્યારો. ૧૭

મૈં સુબ્હસે સમઝાતી હૂં, તુમકો નહીં કુછ ધ્યાં ?–મુંહ દેખકે તુમ રેહગએ હુર હોગયા બેજાં
યે૦ મૌતકા બાઝાર હૈ યે૦ કતલકા મૈદાં–કોશીશ કરો દેખો નહીં (તો) તુમ હોંગે પશેમાં
સબ જીન્સે શહાદતકે લિયે લડતે હૈં પ્યારો
તેગોંપે ખરીદાર ગિરેપડતે હૈં પ્યારો. ૧૮

હુર સાહેબે ઔલાદથા ઓર કેહતાથા ઘરબાર–વો૦ છોડકે સબકો, હુવા જન્નતકા તલબગાર
હૈ કૌન તુમ્હારા ? કે તુમ્હેં મરના હૈ દુશવાર–એક માં હૈ સો ઝિંદોંમેં ન સમઝો ઇસે ઝિનહાર

૧ તરફડનાર (આમથી આમ લોટનાર). ૨ મોતી. ૩ હસદ. ૪ આઝાદ (છુટો) ૫ શીકાયત ફરયાદ. ૬ ઇનામ.

ભાઈ મેરા મરતા હૈ, મૈં ક્યા જીકે કરૂંગી ?
અલ્લાહને ચાહા તો મૈં સાત ઉનકે મરૂંગી. ૧૯

કિસ દિનકે લિયે સીખે હો ? નૈઝોંકા હેલાના !!!–ગર આજહી ભાલા કિસી શામીપે ન તાના !!!
ક્યા ભુલગએ ? તીરકા તૂદેપે લગાના–માંમૂંકે હૅરીફોંકો કરો આજ નેશાના

ચૌરંગ લગાતેથે હરએક રોઝ વતનમેં !!!
એક દો કો ભી ચૌરંગ ન તુમને કિયા રનમેં !!! ૨૦

ક્યૂં પૂછૂં મૈં અકબરકો બોલાકર ? કે યેહ ક્યા હૈ ?–શાગિર્દોંકો અપને યેહી તાઅલીમ કિયા હૈ ?
બાબાકો તુમ્હારે લિખું ? ક્યા કૅહરકી જા હૈ !!!–સાહેબકે પેસર જીતે હૈં !!! હુર કૅત્લ હુવા હૈ !!!

ઔલાદસે ગર ચર્ખ યૂંહી શાદ કરેગા !!!
કાહેકો કોઈ ખ્વાહેશે ઔલાદ કરેગા ? ૨૧

દિખલાઓ હુનર નૈઝેકે ઇસદમ તો બજા હૈ–અબ તીરકા પહૌં ન દિખાયા તો ઉંતા હૈ
શેહ કૅદ્ર શનાસ ઔર યેહ મર્દાને વેગાં હૈ–એક દમમેં યહાં ખાતેમએ આલે અબા હૈ

અબ નૈઝાહ હૈ ઔર સીનએ અકબર હૈ દુહાઇ
અબ તીર હૈ ઔર ગરદને અસગૅર હએ દુહાઇ. ૨૨

યેહ સુનકે વોહ કેહને લગે ગૈરતસે લરઝકર !!!–બસ વાલેદાહ સાહેબ કે ફિરીં છુરયાં જેગરપર !!
કબ આપકે ઇરશાદસે ફિદવી હુએ બાહિર ?–કબ મામૂંને ફરમાયા ? કે સદકે ન કિયા સર

આકા જો રઝાદેં તો વફા અપની દિખાવેં
તેગોંપે ગલે, બરછીઓં સીનેપે, દિખાવેં. ૨૩

ગુસ્સે ન હો સર તેગોંસે કટવાતે હૈં અમ્માં–લો કૅબ્ઝએ હૈદરકી કૅસમ ખાતે હૈં અમ્માં
દુનયાસે પુર અરમાન ચલે જાતે હૈં અમ્માં–મૈદાનસે દુલ્હા અભી બનઆતે હૈં અમ્માં

હઁઝરત ન ખફા હોં, ન ખફા હોં, ન ખફા હોં
લો દૂધ ન તુમ બખ્શીઓ ગર હમ ન ફેદા હોં. ૨૪

તલવારકી મૌત અપને બોઝુર્ગોંકા હૈ જૌહર–મરતે હુએ પી લેતે હૈં આબે દમે ખંજર
રન મરદોંકી જાગીર હૈ ઔર ખાનએ રન ઘર–તેગોંકી ચમક છાઉં હૈ, ઔર ધૂપ હૈ બિસ્તર

દિલ અપના કફન ઔર જનાઝેસે ગની હૈ
તાબૂત રવાં ઘોડે હૈં જૌશન કફની હૈ. ૨૫

ઝખ્મી હો જો સર નાનાકા વિરસાહ હૈ સરાસર–ગર શાને કટેં, હાત લગે રૂતબએ "જાઅફર"
દંદાં હોં શેકસ્તાહ તો મિલે ઇસે પયમબર–હો ચાક જો સીના તો દિલે "હમઝામે" હો ઘર

ક્યૂં અમ્માં હમ અઇસે હૈં ? કે જો મૌતસે ડરજાયં
જબ કહીએ ગલે નીમચોંસે કાટકે મરજાયં. ૨૬

મામૂં તો ભલા કિબ્લએ કાઅબા હૈં હમારે–ઉનકે તો, ગોલામોંસે હમેં, સર નહીં પ્યારે
શાઓંકે એવઝ, હમકો કોઇ જાનસે મારે–હંસકર કહા ઝૈનબને મૈં કુરબાન તુમ્હારે

અલ્લાહ હો ખૂશ તુમસે, મુઝે, ખૂશ કિયા તુમને
જોજો મેરે દિલમેં થા વોહ સબ કેહદિયા તુમને. ૨૭

ફિર લે ગઈ ખૈમેમેં ઉન્હેં દુખ્તરે હૈદર—અસબાબ તબર્રૂકકે ધરે લાકે બરાબર
બોસે દીએ હર જામએ બોસીદાવે રોકર—યાદ આયા ઉસે બાપ કભી ઓર કભી માદર
પોશાક જો મનઝૂર થી ઉસમેંસે ઓઢા લી
ઝહરાકી રેદા લી શહે મરદાંકી અબા લી. ૨૮

દો ટુકડે કિયે ફાતેમા ઝહરાકી રેદાકે—દો હિસ્સા કિયે હૈદરે સફદરકી અબાકે
વો પારચે દોનો ગરઝ એક એકકો ઉડહાકે—ફરમાયા કે હાં શેર હો તુમ શેરે ખુદાકે
આઅદાસે લડો શેહપે ફેદા હોકે મરો તુમ
દોહરે તુમ્હેં ખિલઅત દિયે, દો કામ કરો તુમ. ૨૯

તુમ દોનોંકી ખિલઅતમેં જો હૈદરકી અબા હૈ—ઇસકા તો અસર ઝોરો દેલેરીઓ વેગા હૈ
મઝલૂમા મેરી વાલેદાકી, જો યે રેદા હૈ—રાઝી બ રેઝા રહીયો યે પોશાકે રેઝા હૈ
વો બોલે કઈ રખ્તે શરફ ઝેબે બદન હૈં
ઇસદમ તો યે ખિલઅતમેં મૂએપર યે કફન હૈં. ૩૦

ફિર ગેસૂઓંમેં કંગની જો ઝૈનબને ફેરાદી—શીરાઝએ હસ્તીકી પરેશાની દેખાદી
સુરમા જો દેયા આંખોંમેં ચેહરે હૂએ સાદી—ઓર રનકી તરફ મુડકે અજલ કો યે નેદાદી
હાઝિર હૈં પયમબર કે અલમદારકે પોતે
તયાર હુએ જાફરે તયારકે પોતે. ૩૧

અય મૌત ઇન્હેં કુબ્રકે રસ્તેસે લગાદે—ઘરકી મેરે પરદેસીયોંકો રાહ બતાદે
તલવારકા પાની મેરે પ્યાસોંકો પેલાદે—ઝૈનબકી મોરાદોંકી ચરાગ આજ બુઝાદે
દરબારે ખુદામેં ઇન્હેં જાના હો મોબારિક
મામૂંકે એવઝ સરકા કટાના હો મોબારિક. ૩૨

બાનૂને કહા અબ મુઝે હસરત હૈ યે આતી—બચ જાતા અગર "ઔન" મૈં હી દૂલ્હા બનાતી
ખુદ ખિલઅતે ઝેબાએ અરૂસીભી બનાતી—અબ આખેરી પોશાક પિન્હાને નહીં પાતી
પાલે યે તસદ્દુકભી નહીં હોતી હૈ બાનૂ
ગૈરોંકી તરેહ દૂર ખડી રોતી હૈ બાનૂ. ૩૩

ઝૈનબને કહા મનઅ તુમ્હેં કિસને કિયા હૈ?—આપ આઇયે મેરી તો યેહી અૈને રેઝા હૈ
એક આપકા ફરઝંદ હૈ એક લાઅલ મેરા હૈ—હમતુમ જો કરેં દોનોંકી ઝીનત તો બજા હૈ
તુમ આપ ચલી આઓ અજલ ઇનકે કરીં હૈ
ઇસ બ્યાહમેં દસ્તૂર બોલાનેકા નહીં હૈ. ૩૪

ફિર તેગે અલી ઔનકો બાનૂને ઓઢાદી—ઝૈનબને "મોહમ્મદકો" સેપર "હમઝાકી" લાદી
ઝૈનબને "મોહમ્મદકો" શહાદતકી દોઆ દી—બાનૂને કહા ઔન મોબારિક હો યે શાદી
ફિઝ્ઝાને કહા રનકો યે નૌશાહ ચલે હૈં
યા "જાફરો" "હૈદર" સૂએ જંગાહ ચલે હૈં. ૩૫

ફિર શાહકો ઝૈનબને બોલા ભેજા કઇ બાર—ફિઝ્ઝાભી સરાસીમા ગઇ આઇ બ તકરાર
આયા ન મગર ખૈમેમેં વો વાકેફે અસરાર—ઝૈનબને કહા બેટોંસે લો અમ્માં હૈ નાચાર

ખૈમેમેં શહે કરબોબલાઈ નહીં આતે
ક્સિપર તુમ્હેં સદકાં કરૂં? ભાઈ નહીં આતે. ૩૬

ફિઝાંસે કહા તૂને મેરા નામ લેયાથા ?–કયૂં આએ ન યહાં? ખૈર તો હૈ? કામ ઉન્હેં કયા થા?
હમશીર બોલાતી હૈ યેં ભાઇસે કહાથા?–કયા ઇબ્ને હૈસન ગ્રંઝેમે મર્દાને વેગાથા?

કયા થામા હૈ અકબરને શહેદીંકી કમરકો ?
અબ્બાસ અલી શેહપે ફેદા કરતે હૈં સરકો ? ૩૭

ફિઝાંને કહા ખૈર હૈ અર્ દુખ્તરે ઝહરા–સબ કુછ કહા લોંડીને હોઝૂરે શહે વાલા
આએ તો ન વોં રોકે મગર બોલે મૈં સમઝા–ઝૈનબસે કહા બેટોંને મકસૂમ[1]યેં અપના

સિન કયા હુવા કમ અપના કે લો દરજેભી કમ હૈં
મામૂંપે ફેદા હોનેકે કાબિલ નહીં હમ હૈં. ૩૮

તબ રોકે યેં ઝૈનબને કહા મુડકે નજર કો–યા શાહે નજફ આઓ અઝીઝોંકી તરફકો
સર નઝર દેયા દુરનેભી ઝહરાકે ખૈલફકો–મોહૈતાજ નવાસે હૈં શહાદતકે શરફકો

મકતલમેં કંઝા લૂટતી હૈ સબકી કમાઈ
અબતક ન ઠેકાને લગી ઝૈનબકી કમાઇ. ૩૯

ફિર બોલી કે યા જાફરે તઇયાર તુમ આઓ–પોતોંકી કરો સઅય[2] કરામાત દેખાઓ
મકતલમેં હોસૈન ઇબ્ને અલીકો યેં સોનાઓ–સદકાં લિએ બૈઠી હૈ બહન ખૈમેમેં જાઓ

હદયાં જો પઝીરા ન હુવા રોતી હૈ ઝૈનબ
લેલો યેં તસદ્દુક કે સોબુક[3]હોતી હૈ ઝૈનબ. ૪૦

બેટાંસે કહા રોઓ ન મુશકિલ હૈ સબ આસાં–ગર ભાઇ નહીં આતે મૈં ખુદ ચલતી હૂં ઇસ આં
તુમ હાથ મેરા પકડે હુએ ચલીયો મૈં કુરબાં–પૂછેગા અગર ગૈર કોઇ કયા હૈ યેં સામાં?

કેહદૂંગી કે આપ્તમેં હોસૈન ઇબને અલી હૈ
ભાઇકા તસદ્દુક યેં બહન લેકે ચલી હૈ. ૪૧

ઝૈનબસે કહા ઐનો મોહમ્મદને યેં રોરો–મામૂં નહીં આતે તો ન તકલીફ દો ઉનકો
તુમ હઝરતે અબ્બાસકો મર્દાંસે બોલાલો–સાથ ઉનકે હમેં કરદો જો કુછ કેહના હો કેહદો

ઇસ વકત સબ અસરારે[4]અખી[5]હમપે જલી[6]હૈં
ઇમદાદકો "જાઅફર" હૈં સોફારિશકો "અલી" હૈં. ૪૨

ખાતૂને કેયામતકી સદા આઈ મૈં વારી–નાનીભી હૈ મૌજૂદ સોફારિશકો તુમ્હારી
ઝૈનબને કહા ફિઝાંસે બા નાલઓ ઝારી–અબ્બાસસે કેહ " સુનલો તુમ એક બાત હમારી "

ઘરમેં ન હોસૈન આએ સો ઘબરાતી હૈ ઝૈનબ
તુમઆઓતોઆઓનહીં(તો)આપઆતીહૈઝૈનબ ૪૩

અબ્બાસકો ફિઝાંને યેં પૈગામ સોનાયા–શબ્બીરકાભી સુનતેહી રોના બહોત આયા
સકાએ હરમ ખૈમેમેં તશરીફ જો લાયા–ઝૈનબકો સરાસીમા[7]ખડા દેવડહીપે પાયા

ઘબરાકે યેં કી અર્ઝ કે તુમ સબકી બડી હો
વોં સામને શબ્બીર હૈં તુમ દરપે ખડી હો. ૪૪

૧ વહેંચેલુ. ૨ કોશીશ. ૩ હળવી. ૪ ભેદો. ૫ છુપો. ૬ ઝાહેર. ૭ પરેશાન.

રોકર કહા ઝૈનબને કે કાબૂ નહીં દિલપર–તુમ આએ ભલેકો, મંૈ ચલીથી અભી બાહિર ક્યૂં મેરે બોલાનેસે ન ઘર આએ બેરાદર ?–મારા ગયા મેહમાન. મેરા હુંરરે દેલાવર

બિલફર્ઝ ખબર મેરી ન વો૦ લેનેકો આતે
પુરસ્સાતો ભલા હુંરકા મુઝે દેનેકો આતે !!! ૪૫

અબ્બાસને રોકર કહા અૈ દુખ્તરે ઝહરા–મંૈ તુમસે ખૂશ ઇકબાલીએ હુર વાહ!!!કહૂં ક્યા લાશેપે બતૂલ આઇ દિયા ભાઇને પુરસા–કિસ કિસકે મગર પુરસેકો આએ શહેવાલા

ઝહરાકી ભરી. ગોદમેં કંઝા ટૂટ પડી હૈ
ઇસ બાગમેં તો ચાર તરફ લૂટ પડી હૈ. ૪૬

મંૈને ભી કહા જોડકે હાથ ઉનસે મોકર્રર[1]–હો આઇયે અૈમેમેં કે બેતાબ હૈ ખાહર શેહ બોલે બહન બેટે ફેદા કરતી હૈ મુઝપર–અબ્બાસ કહો આહ ગવારા કરૂં ક્યૂંકર ?

મરજાએં જવાનીકે મઝે૦કો વો૦ તરસકે
બેટે મેરી ખાહરકે હૈં સાત આઠ બરસકે. ૪૭

ઝૈનબને કહા હૈંકે મેરે કુછ તુમપે હૈં ભયાં ?–અબ્બાસને કી અર્ઝ કે અહેસાન સરાપા વો૦ બોલી તો બસ કામ કરો એક યે૦ મેરા–લે જાઓ મેરે બેટોંકો પેશે શહે વાલા

ગો સદકેકે કાબિલ મેરે દિલબર નહીં, અબ્બાસ
પર ક્યા કરૂં ? કુછ ઓર મોયસ્સર નહીં, અબ્બાસ. ૪૮

પેહલે મેરી જાનિબસે બહોત જોડલો તુમ હાથ–ઓર ઉજરયે૦ કરના મંૈ તેહીદસ્ત[2]હૂં હૈહાત કુછ પાસ નહીં લાએકે નઝરે શહે ખૂશઝાત–મતલબઃ। યે૦એક નુકતાહૈ,સો બાતકી એકબાત

ઘરમેં ન કદમ રંજ૦ કિયા શાહે ઝમનને
ભિજવાયા હૈ સદકા યહીં નાદાર બહનને. ૪૯

યહાં કાન લગાએહી ખડી ઝૈનબે નાકામ–સુનલૂંગી કલામ આપકા ઓર ભાઇકા અહેકામ ફિર સોંપે, અલમદારકો ફરઝંદ ખૂશ અંજામ–ગાઝીકે ચપો રાસ્ત ચલે દોનોં ગુલ અંદામ

રૌનકથી સેવા મેહરસે હૈદરકે કમરકો
એક ચાંદ ઇધરકો થા !!! ઓર એક ચાંદ ઉધરકો !!! ૫૦

અબ્બાસે દેલાવર સરે પુર નૂરકો નેવડાય–ઝૈનબકે જો બેટાંકો લિએ શેહકે હોઝૂર આય શેહને કહા અબ્બાસ મેરે વાસતે ક્યા લાય ?–કી અર્ઝ કે દો દાગ કલેજેકે લિએ હાય !!!

સર બોલા હૈ ઝૈનબને બુરા હાલ કિયા હૈ
ઓર ઇનકો તસદ્દુકકે લિએ ભેજ દિયા હૈ. ૫૧

ઉસ વક્ત અજબ ગમથા શહે જીન્નો બશરકો–ન રૂહકો રાહત થી ન આરામ જેગરકો બો સકતેથે ભાઇકો ન અકબરસે પેસરકો–ન અૈાનો મોહમ્મદકો ન શબ્બરકે કમરકો

મેવે થે સબ એક બાગકે ફૂલ એક ચમનકે
વો૦ ભાઇકા બેટા થા યે૦ બેટે થે બહનકે. ૫૨

---

૧ વારે ધઠીએ. ૨ ખાલી હાથ–ગરીબ.

ફરમાતેથે મૌત આએતો છુટ જાઉં અલમસે–યા રબ મેરા ધર હૈ ઇન્હીં જરીરોંકે દમસે
બિછડે હમીં ઇનસે યે૦ જોદા હોએ ન હમસે–કટ જાએ ગલા જલ્દ કહીં તેગે દો દમસે
હાથોંસે યે૦ મહબૂબ ગંવાએ નહીં જાતે
દાગ અબ તેરે બંદેસે ઓઠાએ નહીં જાતે. ૫૩

નાગાહ હુવા શોર મોબારિઝ[1] તલબીકા–ફિર કસ્દ લઇનોંને કિયા બે અદબીકા
મુંહ સુર્ખ હુવા ગૈઝસે હમ શિકલે નબીકા–રાયત[2] ભી બડહા ફોજે રસૂલે અરબીકા
હૈદરકે નવાસોંકે ભી અબરૂપે બલ આયા
છોટા તો યે૦ બિગડા કે પરેસે નેકલ આયા. ૫૪

ધબરાકે પોકારે જો ઉસે સયદે અબરાર–બસ ફિરકે ગિરે પાંઉપે આકાકે વો૦ જરીર
કી અર્ઝ બ સદ ઇજ્ઝ કે અર્ફ કુલકે મદદગાર–હમ દોનોં ગોલામ અબ હૈ એજાઝતકે તલબગાર
એતાબ હૈ દિલ, જાન લડાઇમેં, લડી હૈ
અર્ફ નૂરે ખુદા અબતો નવાઝીકી ધડી હૈ. ૫૫

મરનેકો અગર પેહલે ગએ કાસેમો અકબર–યા શાહ હમેં દૂધ ન ફિર બખ્શેગી માદર
શપ્પૈરકી વો૦ તસવીર, યે૦ હમ શિકલે પયમબર–તૈયાર ઇસીમેં હૈ કે હમ સદકે હોં ઉનપર
માલિક હૈ, ખુદાવંદ હૈ, સરદાર હૈ, દોનોં
હમ ઉનકે બોઝુર્ગોંકે નમક ખાર હૈ દોનોં. ૫૬

બિસમિલ[3] જો હુએ મુસલિમે મઝલૂમકે પ્યારે–હમ ખૈમેમેં જા સકતે નહીં શર્મકે મારે
અમ્માંને કહા હોગા કે અબતક ન સેધારે–જાનોંકો બચાતે હૈ જીગરબંદ હમારે
કાસિર[4] હૈ જો તોકીરે શહાદત નહીં મિલતી
કયા જાને ઉસે વો૦? કે એજાઝત નહીં મિલતી. ૫૭

હઝરતપે હૈ રૌશન જો હમારા હૈ એરાદાહ–સિન કમ હૈ પે હિમ્મત હૈ જવાનોંસે ઝેયાદાહ
નાનાતો અલી જાઅફરે તય્યારસે દાદાહ–હમ ઢૂંઢતે હૈ સુબ્હસે ફિરદૌસકા જાદાહ[5]
શેરોંકી તરહ બેશએ[6] હૈદરમેં પલે હૈ
તલવારોંસે હમ ખેલકે ઇસ ઘરમેં પલે હૈ. ૫૮

વો૦ તેગકે માલિક હૈ તો મુખ્તાર હૈ હમભી–દાદાકી તરહ મરનેપે તય્યાર હૈ હમભી
નાનાથે જો કર્રાર તો જર્રાર હૈ હમભી–સર દેકે શહાદતકે તલબગાર હૈ હમભી
હૈ જોશે વેગા ઉમ્રકે પૈમાન ભરે હૈ
હમ સુબ્હસે સર નઝરકો હાથોંપે ધરે હૈ. ૫૯

હમ આપસે, મરનેકે લિયે જા નહીં સકતે–ઝખ્મે તબરો તીરો સેનાં ખા નહીં સકતે
બે હુકમ જો મતલબ હૈ ઉસે પા નહીં સકતે–આદાબસે કુછ લબપે સોખન લા નહીં સકતે
પીછે નહો ઔરોંસે યે૦ તકદીર હમારી
હાથ આપકે હૈ ઇઝ્ઝતો તોકીર હમારી. ૬૦

૧ લડનાર–લડવૈયો. ૨ અલમ લશકરનો (ઝંડો.) ૩ ઝખમી–ઘાયલ. ૪ કસુર કરનાર. ૫ ભાતુ.
૬ વાઘનુ રેહઠાણુ (ઘર.)

હમ દોનોં ગોલામ અકબરો અસગરકે હૈં યા શાહ–ઉલફતકો બસ અબ દિલસે ઓઠાલીજીયે લિલ્લાહ
અમ્માંકા તો નાઝુક હૈ મેઝાજ આપ હૈં આગાહ–બિન્તે અસદે હઝરતે બારી હૈં વો૦ ઝીજાહ
પૂછેંગી ખૈરા હોકે તો કયા ઉનસે કહેંગે?
આઝુરદા૦ હૂઇ વો૦ તો કહેંગે ન રહેંગે. ६१

ઔરત હૈં પે ખૂં, બૂ, શહે મરદાંકી હૈ સારી–શબકોભી યે ફરમાયા થા હમસે કઇ બારી
તુમ યે૦ ન સમઝીયો.કે મૈં આશિકે હૂં તુમ્હારી–ભાઇસે મુઝે જાન, ન ઔલાદ, હૈ પ્યારી
કિસ કામકે ફિર? સર જો તસદુંકે ન કરોગે
તબ દૂધ મૈં બખશુંગી જો ઇઝતસે મરોગે. ६२

યે૦ કેહકે જો રોને લગે ઝૈનબકે જેગરબંદ–હઝરતને કહા મૈં હૂં બહર હાલ રેઝામંદ
ખોએ હૈં કિસી ભાઇને હમશીરકે ફરઝંદ?–કિસ મુંહસે કહૂં આહ!!! કે હો ખાકકે પૈવંદ
તનહાઇકા દુખ ફાતેમાકા લાલ સહેગા!!!
લાશેકો ઓઠાનેકો ભી કોઇ ન રહેગા!!! ६३

અકબરકો તો હમશીરને, મૈંને તુમ્હે પાલા–મામૂંસે જોદા હોતેહો જબ હોશ સંભાલા
અબ કોન હૈ ગુરબતમે? મેરા થામનેવાલા–દિલકા કોઇ અરમાનભી તુમસે ન નેકાલા
દસ સાલભી પૂરે નહીં દોનોંકે સીનોંમેં
દુનયાસે અજલ લે ચલી શાદીકે દીનોંમેં. ६४

દોનોંસે યે૦ ફરમાકે ઉધર રોતેથે શબ્બીર–ચુપ બૈઠીથી રાંડોંમે ઉધર શાહકી હમશીર
સર ઝાનૂપે થા ફિક્રમેં, ઓર લબપે યે૦તકરીર–મહેબૂબ કેયા બેટોંને હૈ હૈ મેરી તકદીર
મૈં જાનતીથી,કે પેહલે એજાઝત વોહી લેંગે
ઉસકી ન ખબર થી કે દગા વકતપે દેંગે. ६५

આતા હૈ દમે સુબ્હસે યહાં લાશેપે લાશા–ઉનકે લિયે, ઔરોંકી લડાઇ હૈ તમાશા
પાઇ ન એજાઝત યે૦ સોખન ખૂબ તરાશા–બાતેં હૈં યે૦ સારી, મુઝે બાવર નહીં હાશા
રૂકતે હૈં દેલાવર કહીં!!! રોકેસે કીસિકે!!!
વો૦ સબભી તો પ્યારે થે હોસૈન ઇબ્ને અલીકે!!! ६६

બાનોંને કહા દોનોંકી ઉમ્રેં હૈં અભી કયા!!!–નઘરસે વો૦ નીકલે!!! ન કોઇ માઅરકા દેખા!!!
મૈદાંકી રેઝા દેતે નહોંગે શહેવાલા–આઝુરદા૦ નહોં આપ યે૦ ગુસ્સેકી નહીં જા
સુન લીજીયેગા રનમેં જો કુછ કામ કરેંગે
હૈદરકે નવાસે હૈં, બડા નામ કરેંગે. ६७

ફરમાયા કે હાં જો મુઝે તકદીર દેખાએ–જીજાઉંગી મરકર જો વોહ મૈદાનસે આએ
કયૂં શાહસે રૂખસતકા સોખન લબપે ન લાએ?–કયા જાનિએ કિસ ફિકરમેં હૈં વો૦ મેરે જાએ
જો ચાહે કરેં બેટોંકે કાબિલ મૈં કહાં હૂં!!!
અબ વોહ મેરે ફરઝંદ ન મૈં દોનોંકી માં હૂં!!! ६८

યે૦ ઝિક્રથા ફિઝ્ઝા જો ખબર લેકે યે૦ આઇ–ફરયાદ કે અબ લુટતી હૈ ઝૈનબકી કમાઇ
લો મેરે ખૂઝાદોંને રેઝા જંગકી પાઇ–બૈ બિન્તે અલી રો રહે હૈં આપકે ભાઇ

બચ્ચેભી શરીકે શોહદા હોતે હૈં લોગો
દો ભાનજે મામૂંસે જોદા હોતે હૈં લોગો. ૬૯

ફ્રિઝ્ઝાંસે યે૦ સુનનાથા કે બસ રોનેલગે સબ—ઔર ખાંકપે સિજદેકો ઝૂકીં હઁઝરતે ઝૈનબ ફરમાયા કે સદ શુક્ર બર આયા મેરા મતલબ—ઇઝ્ઝત મેરે બચ્ચોંકી તેરે હાથ હૈ યારબ!!!

બેહતર હૈ જો લડનેકો વોહ પ્યારે ગએ દોનોં
યે૦ ખુશખબરી આયે, કે મારે ગએ દોનોં. ૭૦

બચ્ચે હૈં, લડાઇકે નહિં રંગસે વાકિફ—નઇઝેકે, ન તલવારકે, હૈં ઢંગસે વાકિફ ફોજોંસે ન આગાહ, ન ફને જંગસે વાકિફ—દોનોંમેં નહિં એકભી ગૈરંગસે વાકિફ

છુટાસે હૈં, કંદભી નહીં કુછ અઇસે બડે હૈં
ઘોડોંપે તો વોહ પેહલે પેહેલ આજ ચડે હૈં. ૭૧

વો૦ સાલઓ નો૦ સાલ થે નીકલે જો વતનસે—બૂ દૂધકી આતી હૈ અભી ઉનકે દહનસે બચ્ચે મેરે કમઝોર હૈં ફાકોંકે મેહનસે—ધડકા હૈ કે ઘબરાકે ચલે આએં ન રનસે

મહસૂબ હોં ફ્રિદયોંમેં વલી ઇબ્ને વલી કે
તૂ ઉનકી મદદ કર કે નવાસે હૈં અલીકે. ૭૨

બાનૂંને કહા દેખલો ફિર ઉનકો બોલાકર—ફરમાયા નહીં આએંગે ખુદ બરછીયાં ખાકર અસરાર કેયા સબને તો ગરદનકો ઝોકાકર—ફરમાયા કે અચ્છા કોઇ કેહ આએ યે૦ જાકર

સદકે ગઇ કુછ કામ હૈ યહાં આકે સેધારો
જાતેહો તો શિકલેં મૂઝે દીખલાકે સેધારો. ૭૩

ફિઝ્ઝા ગઇ ઔર ખૈમેમેં લાઈ ઉન્હેં હમરાહ—આએ સેફતે મેહર લરઝતે હૂએ દો માહ કદમોંપે ગિરે હાથોંકો જોડે જો વો૦ ઝીજાહ—લિપટાકે ગલે કેહને લગી બિન્તે યદુલ્લાહ

મામૂંપે ફેદા હોતેહો મૈં તુમપે ફેદા હૂં
લો આઓ કે મૈં અબતો ન ગુસ્સે ન ખફા હૂં. ૭૪

છોટેને કહા જોડકે હાથોંકો કે માદર—હરદમ યે ઇસી ફ્રિકમેં હમ દોનોં બેરાદર જાતાથા વહાં એકકે બાઅંદ એક દેલાવર—હર દોસ્તસે મિલમિલકે ગલે રોતેથે સરવર

ફ્રિસસે કહેં આકાંપે જો કુછ રંજે તઅબ થા
ઉસ વકતમેં રૂખસત તલબી તરકે અદબ થા. ૭૫

લાશોંકા વો૦ આના !!! વો૦ હોજૂમે અલમો યાસ !!!—જુરઅત ન પડી, અર્ઝ કી, થી ગરચે બહોત પ્યાસ આઝુરદા૦ ન હોં આપ હમેં થા યેહી વસવાસ—જબ બડહતેથે હમ રોકતેથે હઁઝરતે અબ્બાસ

જોડે હૈં કભી હાથ કભી ગિર્દ ફિરે હૈં
રાઝી હૂએ જબ પાંઉપે ઉસ વકત ગિરે હૈં. ૭૬

ખૂશ હોકે કહા માંને કે શાબાશ દેલેરો—અબ દેર નહિં ખૂબ, સેધારો મેરે શેરો હાં ચાહિયે, મૂંહ નઇઝઓ ખંજરસે ન ફેરો—દો શેર હો મિલકર "ઓમરો" "શિમ્ર"કો ઘેરો

તૌકિર તુમ્હારી હો, મેરી નામવરી હો
સર દોનોંકે લાઓ તો મૈં જાનું કે જરી હો. ૭૭

° ૧ હયદ.

દાદાકો જો પુછો તો અઁલમદારે પયંમ્બર !!!–હાથોંકે એવઝ જીનકો ખુદાને દીયે દો પર !!!
નાનાસા તો અઁાલમમેં ન થા કોઇ દેલાવર !!!–કશ્શારકી જુરઅત તો સુની હોગી મોકર્રર

યું સબ હેંઈ પે સરતાજ દેલઈરોંકે તૂમ્હીં હો
માં સદકે ગઇ શેર તો શેરોંકે તુમ્હીં હો. ૭૮

ઇસ ઘરકે બોઝુર્ગોંકા ચલન તેગેઝની હઈ–જો ફાકેમેં કરતા હઈ સખાવત વો૦ ગની હઈ
કયા શોહરએ ખઈબર શેકની ખુત શેકની હઈ–જો બાતપે સર દે વો સખાવતકા ધની હઈ

ખૂદે, કી કહાં આંખ !!! કહાં મર્દકે તેવર !!!
છૂપતે નહીં લાખોંમેં જવાં મર્દકે તેવર !!! ૭૯

હમરાહ કોઈ વ્હાંસે નહીં લાતા હઈ રૂતબા–જો નામપે મરતા હઈ વોહી પાતા હઈ રૂતબા
સર એચકે ઝિકંદ્રકો હાથ આતા હઈ રૂતબા–હટતા હઈ કદમ બડહકે તો ઘટ જાતા હઈ રૂતબા

મરકર ન હટે, કાબેલે અહેસંત વોહી હઈ
જો ખેતમેં સર સબ્ઝ હો સાવંત વોહિ હઈ. ૮૦

દરયાકે તરફ પ્યાસમેં તકતે નહીં ગાઝી–ગર શેરભી છૂટે તો સરકતે નહીં ગાઝી
તલવારોંમેં આંખોંકો ઝપકતે નહીં ગાઝી–બિજલિભી ગિરે. ગરતો ઝઝકતે નહીં ગાઝી

આફતમેં હવાસ ઉનકે બજા હોતે હઈ પ્યારો
જર્રારોંકે તેવર ભી જોદા હોતે હઈ પ્યારો. ૮૧

તીરોંકો મોહીમાતમેં સર કરતે હઈ સફદર–આકાકે દિલે પાકમેં ઘર કરતે હઈ સફદર
તલવારોંમેં સીનોંકો સેપર કરતે હઈ સફદર–દંઊતપે બોઝુરગોંકી નઝર કરતે હઈ સફદર

દમ હોંટોંપે આએ તો શોજાઅત નહીં જાતી
મરનેપે ભી ચેહરેકી બશાશત નહીં જાતી. ૮૨

નાનાને તુમ્હારે દરે ખઈબરકો હઈ તોડા–માનિંદે સેપર હાથસે ઉસ દરકો ન છોડા
હર વારમેં બચતાથા ન અસવાર ન ઘોડા–ખાલી હૂવા જબ કિલ્અાતો મુંહ જંગસે મોડા

થર્રાતેથે કુફ્ફાર તઝલઝુલમેં ઝમીં થી
થા ઝોર તો યે૦ ઓર ગિઝા નાને જવીં થી. ૮૩

જબ દસ્તે યદુલ્લાહમેં તેગે દોસર આઈ–બસ કબ્ઝએ કુદરતમેં યકાયક ઝફર આઇ
ઝિપટે યે૦ ઇધર ફોજ યે૦ નુસરત ઉધર આઇ–આએંદ આપ ફિરે ફતેહકી પેહલે ખબર આઇ

પડહતે હંઈ વો૦ કલમા૦, જો મુસલમાં હોં અરબકે
અબતક તો સર ઉઠતે નહીં કુફ્ફારે અરબકે. ૮૪

ખંદકકી વેગાં !!! ઉમરે સેયાહકારકી વો૦ ધુમ !!!–થર્રાએ હઈ તલવારસે જીસકી અરબો રૂમ
રૂ કરકે જો હરબોંકો બડહા ખાસએ કય્યૂમ–ઝિપટા અસદ આહૂપે યે૦સબકો હુવા માઅલૂમ

એક ઝર્બમેં ન ગુર્ઝ, ન મિગફર, થા ન સર થા
ખંદકકે ઇધર લાશ, સરે નેહસ ઉધર થા. ૮૫

જીસ વક્ત ઝફરયાબ હુએ હઈદરે કર્રાર–એક હાથમેં સર ઓસ્રકા ઓર એકમેં તલવાર
ફરમાયા નબીને યે૦ બ એઅલાનો બતકરાર–અફઝલ હઈ દો આલમમેં એબાદતસે યે૦એકવાર

સર ફતહેકા થા પાંઉપે ખાલિકકે વલીકે
જીબરીલે અર્માં ચૂમતેથે હાથ અલીકે. ૮૬

વારી યુંહી તુમભી મેરે કામ આઓ તો જાનૂં-આકાકી એતાઅતકો બજાલાઓ તો જાનૂં
ઇન છાતેયોંપે ઝખ્મે સેનાં ખાઓ તો જાનૂં-લડ ભડકે જબ ઇસ ફૌજસે મરજાઓતો જાનૂં
જાઁર હો સબ હાલસે મહરમ[1] હઇ તુમ્હારે
મુઝકો અભી ધડકા હઇ કે સિન કમ હઇ તુમ્હારે. ૮૭

માં સદકે ગઇ ઘાટપે દરયાકે ન જાના-પાનીકી તરફ પ્યાસમેં ઘબરાકે ન જાના
સાહિલપે કભી સર્દ હવા પાકે ન જાના-સાબિર હો તો રહવારોંકો[2] ગરમાકે[3] ન જાના
અઇસે તો નહીં, જો મુઝે મહજૂબ[4] કરોગે
મંઇ દૂધ ન બખશુંગી, જો પ્યાસે ન મરોગે. ૮૮

જીસ પાનીકો તરસે અસદુલ્લાહકા પ્યારા-કયું જાઓ ઉધર નહરપે? કયા કામ તુમ્હારા?
આકિલકે લિયે કાફીઓ વાફી[5] હઇ એશારા-ગર આબે બકા હો તો મોનાસિબ હઇ કેનારા
વો૰ કામ હો જીસ કામમેં કૌસરપે ગોઝર હો
દમભરકે લિયે કયું અરકે શર્મમેં તર હો. ૮૯

ભાઇ કિસી હંગામમેં[6] ભાઇકો ન છોડે-દોનોંમેં કોઇ ઉકદ કોશાઇકો ન છોડે
જુરઅતકો, જલાલતકો, લડાઇકો, ન છોડે-હિમ્મતકો, મોરવ્વતકો,[7] ભલાઇકો, ન છોડે
જો અમ્ર કે મુશકિલ હઇ વો૰દુશવાર ન હોગા
એક દિલ હુએ જબ દોનો, કોઇ લાચાર ન હોગા. ૯૦

એક ભાઇ લડે બઢબઢકે,જો હાથ એકકા ઠહર જાય-બલવા૰જો ફિર ઉસપર હો તો યે૰બહરે કામકજાય
હાથોંમેં સફાઇ હો, કે બિસમિલભી ફરક જાય-ગર સફ હો તો પિસપા હો, પરા હો તો સરક જાય
હુમલોંમેં સબ અંદાઝ હો ખાલિકકે વલીકે
પેહચાનલે વો૰ સબ કે નવાસે હઇ અલીકે. ૯૧

નઇઝોંકી તરફ છાતેયાં તાને હુયે જાના-હાં નઇઝોંકી બારિશમેં સેપર મુંહપે ન લાના
હંસ હંસકે મંઇ કુરબાન ગઇ બરછેયાં ખાના-લાઝિમ હઇ વો૰હિમ્મત કે મોઅર્રફ[8]હો ઝમાના
ઇસ જંગકા ચરચા સહરો શામ રહેગા
દુનયામેં અગર તુમ ન રહે, નામ રહેગા. ૯૨

દોનોંને કહા હોગા યેહી ફઝલે ખુદાસે-કયા બાત હઇ !!! જીતે હંઇ તો મરજાએંગે પ્યાસે
હમ ઔર નહીં કોઇ, અલીકે હંઇ નવાસે-ગાફિલ ન રહેં આપ ગોલામોંકી દોઆસે
કુછ હમસે ન તલવારસે ન ઢાલસે હોગા
જો હોગા વો૰ સબ આપકે ઇકબાલસે હોગા. ૯૩

ઇરશાદ ન હઝરતકા બજાલાએં તો મુજરિમ-ભૂલેસેભી દરયાકી તરફ જાએં તો મુજરિમ
બઢજાએં તો બે વકર,જો હટજાએં તો મુજરિમ-બઢ બઢકે ન શમશીરો સેનાં ખાએં તો મુજરિમ

---

૧ માહિતગાર. ૨ ઘોડાઓને. ૩ તેઝ કરીને. ૪ શરમીંદા. ૫ પુરેપુરૂં-કામિલ. ૬ ટાઇમમાં. ૭ મરદાનગી. ૮ વખાણ કરવાવાળા

મરજાએંગે, દુન્યામેં સદા કૌન રહા હઈ?.
દૂધ આપકા હમ દોનોં ગોલામોંને પેયા હઈ. ૯૪

જીતે હંઈ તો એ સફ શેકની હમ ન રહેંગે-મજબૂર હંઈ સીનોંમેં અગર દમ ન રહેંગે
સરકાઇએગા, પાંઉં જો મોહકમ[1] ન રહેંગે-લડકે હંઈ, જવાનોંસે મગર કમ ન રહેંગે
જીના કિસી સૂરત હમેં મતલૂબ નહીં હઈ
અબ ક્યા કહેં? ખૂદ અપની સના ખૂબ નહીં હંઈ. ૯૫

છોટે તો હંઈ, ક્યા મુંહસે બડી બાત નેકાલેં!!!-ઇન સીનોંપે રખદે કોઇ સૌ તીરોંકી ભાલેં
સફદાનેયાં અઈસી જીન્હેં આગૂશમેં પાલેં-તલવારોંમેં રોકેંગે વોહી સીનેપે ઢાલેં
હમ જીનેપે મરતે નહીં, મરનેકો જીયે હંઈ
સીને હમેં કિસવાસતે ખાંલિકને દિયે હંઈ ? ૯૬

મુખ્તાર હંઈ યૂં આપ સઝા દેં કે ખફા હોં-હોતે હંઈ મોકદ્દર[2] કહીં? દિલ જીનકે સફા હોં
વોહ નામપે ક્યૂંકર ન મરે જો શોરફા હોં-તબ વકત હઈ ગુસ્સેકા જો વાઅંદે ન વફા હોં
ક્યા ઝીસ્ત ફિર ઉનકી, જીન્હેં માં બાપ ન બખ્શેં
તેવરભી જા પેહલે હોં, તો દૂધ આપ ન બખ્શેં. ૯૭

અઈસે તો નહીં હમ, જો શોજાઅત ન દેખાએં-સબ નામ કરેં, ઓર હમીં જુરઅત[3] ન દેખાએં!!!
નાનાકી અગર શાનો જલાલત ન દેખાએં-મુસહફકી કસમ, આપકો સૂરત ન દેખાએં
બંદક હો તો લાશોંસે ઝમીં પાટકે મરજાયં
તેગેં ન ચલેં ગર તો ગલા કાટકે મરજાયં. ૯૮

જબ કેહ ચુકે યેહ જોશે શોજાઅંતમેં વોહ ગુલરૂ-આંખોંસે ટપકને લગે રૂખસારોંપે આંસૂ
લિપટાકે ગલે કેહને લગી ઝઈનબે ખૂશ ખૂ-અલ્લાહ!!! યેહ ગુસ્સા હઈ!!! કે બલ ખાતે હંઈ ગેસૂ!!!
લડના હંઈ તુમ્હેં ફોજસે મતલૂબ લડોગે
લો, રોઓ ન, માઅલૂમ હૂવા ખૂબ લડોગે. ૯૯

સદકે મંઈ ઓરાદોંકે, મેરે શેર જવાનો-અઈ એ વતનો, ફાકાંકશો, તશ્ના દહાનો
અબ ગઈઝસે થર્રાઓ ન, કેહના મેરા માનો-માં કેહતીથી પર અબ મુઝે તુમ બાદેમાહજાનો
યેહ ધસ્સ લડાઈકી નહીં, ખેલકે દિન હંઈ
મંઈ ઇસલિયે કેહતીહૂં કે છોટે અભી સિન હંઈ. ૧૦૦

શેર ઉસકે હો તુમ, શેર હઈ જો બિન્તે અસદકા-સર જીસને કિયા માઅંરકા સિફ્ફીનો અહદકા
દુનયામેં બડા નામ હઈ તુમ દોનોંકે જદકા-માં સદકે ગઇ વકત હઈ મામૂંકી મદદકા
એક એક જરી દસ્તે સેતમ લાશોંસે ભરદે
અલ્લાહ તુમ્હેં લશકરે આઅંદાપે ઝફર[4] દે. ૧૦૧

એક બાત ઓર કેહતીહૂં ઉસકા રહે ખેયાલ-અઈદાંસે તા બ નહર જો પોંહચો દમે જેદાલ-
ગો તશ્નગીસે ગઈર બહોત હઈ તુમ્હારા હાલ-પાની પેયા તો હોગા નેહાયત મુઝે મલાલ

1 મઝબૂત. 2 કદૂરત-ખરાબ (અંધારૂ) 3 બહાદુરી. 4 ફતેહ-જીત.

હુએ બજા તરાઇમેં હોશો હવાસકો
તુમ યાદ કીજીયો અલી અસગરકી પ્યાસકો. ૧૦૨

દો દિનસે ઇબ્ને સાકેયે કૌસર હઈ તશ્નાલબ-દરયાકો દેખનાભી મોનાસિબ નહીં હઈ અબ
દોનોંને ભરકે આંખોંમેં આંસૂ કહા યેં તબ-અમ્માં, હમેં સમઝતી હો એ સબ ? હઈ ગઝબ
રોતે હઈ શેહકી તશ્ન દહાનીકે વાસતે
કયા આબરૂ ગંવાએંગે ? પાનીકે વાસતે. ૧૦૩

તસલીમ બજા લાએ જેગર ગોશએ હૈદર-કુછ કાનમેં ઝઈનબકે કહા ઝુકકે બરાબર
વો૦ બોલી અભી ? રોકે યે૦ બોલે, નહીં,મરકર-ઝઈનબને કહા યે૦ ન કભી માનેગી માદર
ઇસિ વકત કહો તુમ તો યે૦ હસરત મંઈ નેકાલૂં
ઉસ વકત મુઝે આએગા વસવાસ, બલા લૂં. ૧૦૪

હૈરાં હુઇ સઈદાનેયાં ઓર બોલીં સબ એકબાર-ચલતે હુએ, માં બેટોંમેં કયા હોતી હઈ તકરાર?
ખુલતા નહીં કુછ હમપે યે૦ ઇકરાર ઓર ઇનકાર-ઇસ વકત તો આસાન હઈ આઇંદા૦ હઈ દુશવાર
કયા પાની તલબ કરતે હઈ ? ઝહરાકે નવાસે
પાની તો નહીં દૂધહી બખ્શો કે હઈ પ્યાસે. ૧૦૫

ઝઈનબને કહા કેહતે હઈ લાશે જો મંગાના-દો મસનદોંપર અકબરો અસગરકો બેઠાના
મરનેપે હમેં ગિર્દ ખૂઝાદોંકે ફેરાના-મંઈ કેહતીહૂં સદકે અભી હોતે હૂએ જાના
મસરૂર[1] હો માં ઓર રેઝામંદ ખુદા હો
ગિર્દ ઉનકે ફિરો પેહલે ફિર આકાંપે ફેદા હો. ૧૦૬

ઇસ બાતપે રૂઠે હઈ મંઈ કિસ તરહ મનાલૂં ?-કયૂંકર યે૦ ભલા લાશોંકા અરમાન નેકાલૂં?
એક જોગ કમાકર અલી અકબરકો તો પાલૂં !!!-ફિર મુરદોંકે પરછાંઉ[2] અભી બિનબ્યાહપે ડાલૂં?
અસગર મેરા લાશોંસે જો ડર જાએ તો કયા હો?
બચ્ચાહી તો હઈ સહમકે[3] મરજાએ તો કયા હો? ૧૦૭

ઝઈનબકી મોહબ્બતપે હરમમેં હૂવા મહશર-અકબરકે ઓર અસગરકે ફિરે ગિર્દ વો૦ સફદર
દિલ થામકે બસ બઈઠ ગઇ ખાકપે માદર-અકબરકા જેગર હેલ ગયા રોને લગે સરવર
પ્યારો તુમ્હેં ઝખ્મે તબરો તીર મોબારિક
પ્યાસો તુમ્હેં આબે દમે શમશીર મોબારિક. ૧૦૮

લો બખ્શ દિયા દૂધ અંધારો મેરે પ્યારો-ઉલઝે હૂએ ગેસૂ તો સંવારો મેરે પ્યારો
મંઈ લી હઈ યે૦ પોશાક ઓતારો મેરે પ્યારો-દૂલ્હા તો બનાલૂં મેરે પ્યારો મેરે પ્યારો
ખુશ હૂંગી મંઈ તબ, ઘોડોંપે જીસ આન ચડહોગે
શાદી હઈ બડી આજ કે પરવાન ચડહોગે. ૧૦૯

ફરમાકે યે૦ લીં દોનોંકે ચેહરોંકી બલાએં-ઓર થામકે બાઝૂંકા પડહીં આપ દોઆએં
ફરમાયા કે રૂખસત જીન્હેં હોના હો વો૦આએં-લો બીબીયો સબ આઓ તો બચ્ચે મેરે જાએં

૧ ખુશ ૨ પડછાયો ૩ ડરી જઈને.

રનમેં યે૦ બરાત અપની દેખાનેકો ચલે હંઈ.
દોનોં દુલ્હને, બ્યાહકે લાનેકો ચલે હંઈ. ૧૧૦

સબ બીબીયાં આઈં જો કલેજોંકો સંભાલે–તસલીમકો ઝુક ઝુકગએ વો૦ નાઝોંકે પાલે
જીસ વક્ત ચલે ગંઈમેસે વો૦ ગેસૂઓં વાલે–દુર તક ગઈ માં ખોંકે અંઝા ફર્કપે ડાલે
દેવડહીસે જો દોનોં દુરે યકતા નેકલ આએ
નઝદીક થાકે માંકા કલેજા નેકલ આએ. ૧૧૧

મરસેયઃ૦ દુસરા જનાબે ઝયનબ અ. કે ફરઝંદો (ઔનો મોહમ્મદ અ.) કી શહાદતકે બયાનમેં

દો યુસુફે બાઝારે કઝા, આતે હંઈ રનમેં !!!–દો ગૌહરે દરયાએ વેગા, આતે હંઈ રનમેં !!!
દો સર્વે ખેયાબાંનો[1]વફા, આતે હંઈ રનમેં !!!–સિબ્તૈને શહે ઉક્દ૦ કોશા, આતે હંઈ રનમેં !!!
શાને અસદુલ્લાહસે તૌસનપે[2] ચડહે હંઈ !!!
હુશયાર, કે ઝૈનબકે પેસર રનપે ચડહે હંઈ !!! ૧

યે૦ માંકે બેરાદરસે બેરાદરકા નિકલના !!!–ઝુલમાતસે હંઈ ખિઝરો સેકંદરકા નિકલના !!!
યા બહરે વેગાં હૈદરો જાઅફરકા નિકલના !!!–યાદ આગયા શમશીરે દો પૈકરકા નિકલના !!!
દૌર ઐસે ફલકને ભી બદલતે નહીં દેખે !!!
એક બુર્જસે દો ચાંદ નેકલતે નહીં દેખે !!! ૨

કયૂં ફર્શે ઝમીં રશ્કે દહે અર્શે બરીં હંઈ ?–કયૂં ચર્ખમેં ગરદોં હંઈ ? તઝલઝુલમેં ઝમીં હંઈ
કયા ડર હંઈ ? કે કબ્ઝેમેં દિલ, આઅદાકા નહીં હંઈ–હાતિફકા એશારા યે૦ સૂએ લશકરે કીં હંઈ
હુશયાર અજલસે હો ખબરદાર કઝાસે !!!
શમશીર બકફ આતે હંઈ હૈદરકે નવાસે !!! ૩

દેખા ન સોના હમને સમંદોંકા યે૦દસ્તૂર!!!–વો૦ કેહતાથા મંઈ તૂર હૂં!!!યે૦કેહતાથા મંઈ નૂર!!!
વો૦કેહતાથામંઈરાઅદ[3]હૂં!!!યે૦કેહતાથામંઈસૂર!!–વો૦ કેહતાથાલૈલીહૂં!!!તોયે૦કેહતાથામંઈહુર!!!
વો૦ કેહતાથા દેખઆતાહૂં મંઈ ગાવે ઝમીંકો !!!
યે૦ કેહતાથા મંઈ ફાંદતાહૂં અર્શે બરીંકો !!! ૪

વો૦કેહતાથા બિજલી હૂં!!!યે૦કેહતાથા હવા હૂં !!!–વો૦કેહતાથા સૌદાહૂં!!!યે૦કેહતાથા બલા હૂં!!!
વો૦કેહતાથા નક્હત[4]હૂં!!!યે૦કેહતાથા સબા હૂં!!!–વો૦કેહતાથા ઓતકાહૂં!!!યે૦કેહતાથા હોમા હૂં!!!
વો૦કેહતાથા વાકિફ હંઈ કમર કબ્કે[5] દરી[6]હૂં !!!
યે૦કેહતાથા શાહિદ હંઈ સોલૈમાં, મંઈ પરી હૂં!!! ૫

ઘોડોંકો ઉડાતે હુએ પોંહચે જો બહાદુર–ફોજે સેતમઆરા હુઈ સબ ગૈરકે તહૈયૂર
એક શોર હુવા કોનસે દરયાકે હંઈ યે૦દુર–લડકે હંઈ યે૦ અલીહરે ઇકબાલો તહવ્વુર[7]!!!

---

૧ ચમન ક્યારી (બગીચાની અંદર ખાસ જગ્યા જયા તરેહ તરેહના ફુલના ઝાડ હોયં) ૨ ઘોડા ઉપર. ૩ ગર્જના ૪ ખુશબુ (સુગંધ) ૫ એક પક્ષી (ચકોર) ૬ (દરડ) એક પહાડનું નામ. ૭ મરદાનગી.

યેહ્‌જલવાહ ન તારોંમેં ન મહતાબમેં દેખે !!!
યુસુફને સેતારે યેહ નહીં ખ્વાબમેં દેખે !!! ૬

દેખા જો જલાલ ઉનકા તો કેહને લગા લશકર—ક્યા આએ હો યુસુફ, હો સોલફમાં, હો સેકન્દર હો હાશેમો, હો હમઝઓ, હો હૈદરે સફદર—હો જાઅફરે તય્યાર, હો અબ્બાસો, હો અકબર

ઘબરાકે નઝર ખાએઓંને કી ચર્ખે બરીંપર
હૈ શમસો, કમર, આજ ફલક પર? કે ઝમીંપર? ૭

અકસરને ખેતાબ ઉનસે કિયા આકે બરાબર—કિસ બુર્જકે તુમ ચાંદ હો? કિસ દુર્જકે[1] ગૌહર? ઇસ ઉમ્મરમેં કયા અયસી મોસીબત પડી તુમ પર?—નન્નેસે ગોલૂંકો જો હૈ મુશતાકીયે ખંજર

કિસ માંકે ચરાગોંકે બુઝાનેકો હો આએ?
કિસ બાપકે બાગોંકે લુટાનેકો હો આએ? ૮

યેહ તો હૈ અયાનેયા[2]કે દોનો "મદની" હો—મરનેકે લિયે આએ હો દિલકેભી ગની હો સાદાતે અરબ "હાશેમીઓ" "પંજતની" હો—સચ કહિયો "હોસયની" હો? ક્યા તુમ "હસની" હો?

બાનૂકે હો ફરઝંદ? કે હાહીરકે ખલફ હો?
વલ્લાહ હરએક રિશ્તેમેં તુમ દુરરે નજફ હો. ૯

તબ નય્યરે જુરઅતસે લગે ઝૂમને વોહ શેર—ઓર ઝૂમકે હાથોંમેં લિયે કબ્ઝએ શમશેર યૂં આંખ મિલાઈ કે ઝબરદસ્ત હૂએ ઝેર—ફિર ચાંદસે મુંહ ફેરકી જાનિબકો દિયે ફેર

ઝયનબને કહા ઇઝઝો શરફ પડહતે હૈ લોગો
સુનયો મેરે ફરઝંદ રજઝ પડહતે હૈ લોગો. ૧૦

બેટોંકો સદા દી કે નસબ નામા સોનાદો—તકરીરમેં તસવીરેં બોઝુરગોંકી દેખાદો માદરકો કનીઝે શહે મઝલૂમ બતાદો—બાબાકા નસબ પૂછેં તો જાઅફરકા પતાદો

આદાબે એમામત ન મગર હાથસે દેના
ભાઇકા મેરે નામ સમઝ બૂઝકે લેના. ૧૧

હૈ ધૂપ ગઝબ ઓર તુમ્હેં પ્યાસ હૈ તારી—અયસા નહો સમઝાઇ ન દે બાત તુમ્હારી ફરફર રજઝ અયસા પડહો જો સર્દ હોં નારી—તહસીને દહન કયે પયમબરસે હો જારી

તકરીરહીમેં ફૌજકો તુમ ઘેરલો પ્યારો
સૂખે હૂએ હોંટોંપે ઝબાં ફેરલો પ્યારો. ૧૨

વહાં મોતી બરસને લગે પ્યાસોં કે દહનસે—ફરમાયા યેહ દોનોંને હરએક તેગ ફેગનસે રૂસ્તમકો ગોલામ અપના બનાદેતા હૈ રનસે—દાઅવાએ ગોલામી હૈ હોસયન ઇબ્ને અલીસે

ઇઝહાર કેરાબતસે ફોઝૂં ઇસમેં[3] શરફ હૈ
હમ દોનોં ગોલામે પેસરે શાહે નજફ હૈ. ૧૩

આકા યેહી, માલિક યેહી, સુલતાન યેહી, હૈ—કિબ્લા યેહી, કાઅબા યેહી, ઇમાન યેહી, હૈ હમ ઉનપે ફેદા હોં હમેં અરમાન યેહી હૈ—કાફિર હૈ "યઝીદ" અપના તો ઇમાન યેહી હૈ

તુમ કયા હો? કહેંગે યેહી હૈદરકે નવાસે,
મરકદમેં નકીરયનસે, મહશરમેં ખુદાસે. ૧૪

---

૧ ઘરાણું કીંવા જવાહીર રાખવાનો ડબો. ૨ ખુલ્લે ખુલ્લું. ૩ નામો (નામનુ બહુ વચન)

લાશોંપે હોસઈન આએંગે જબ પ્યારકે મારે–ઉસ વક્ત હમેં પૂછીયો આક઼ાસે હમારે
તુમ ઉનકે હો કૌન? ઔર યે૦ હૈં કૌન તુમ્હારે?–અગૅલબ હૈ કે શફ઼ક઼તસે કહેં બાનજે પ્યારે

એગાનેભી જો શેહકી રેફ઼ાક઼તમેં મૂએ હૈં
અલ્લાહો નબીકો વો૦ અઁઝીઝ આજ હૂએ હૈં. ૧૫

શેહઝાદે હમારે અઁલી અકબર, અઁલી અસગૅર–માં બાપસે પ્યારે અઁલી અકબર, અઁલી અસગૅર
યસરબકે સેતારે અઁલી અકબર, અઁલી અસગૅર–વો૦ પ્યાસકે મારે અઁલી અકબર, અઁલી અસગૅર

સજ્જૈદતો શબ્બીરકે સજ્જૈદા૦ નશીં હૈં
અબ ઘરમેં નબીકે વો૦ બજાએ શાહે દીં હૈં. ૧૬

ઘર અપના હૈ અફ઼ઝલ બખુદા[1] સારે ઘરોંસે–જારૂબ[2] મલક દેતે હૈં દો વક્ત પરોંસે
દર ઉસકા હૈ તસલીમેં તલબ તાજવરોંસે–સબ તાજ લિયે હાથોંપે ઝુકતે હૈં સરોંસે

ઈસ દરકે હૈં સાઈલ ઓમરા[3] ભી ફ઼ોક઼રા ભી
મિલતા હૈ ઈસી ઘરમેં પયંમબરભી ખુદાભી. ૧૭

ઈસ ઘરકી તબાહીસે બસ અબ હાથ ઉઠાઓ–એક બાર જલાયા હૈ દૂબારા ન જલાઓ
મુરતદ ન બનો તૌબા કરો રાહ પર આઓ–પડહ કર કલેમા નામે પયમબર ન મેટાઓ

તસબીહે એમામતકી યે૦ હૈહાત ન તોડો
રિશ્તા હૈ નબીસે દિલે સાદાત ન તોડો. ૧૮

નાગાહ યે૦ બડહકર પેસરે સાઅદ પોકારા–અય શેરદિલો, નામો નસબ ક્યા હૈ તુમ્હારા?
તલવારેં ફિરાકર યે૦ પોકારે વો૦ દિલઆરા–ખાલિક઼ને હમારે લિયે દુનયાકો સંવારા

ખુરશેદે ઝમીં તાજેસરે અર્શે બરીં હૈં
પેહલા યે૦ શરફ઼ હૈ કે ગોલામે શહીદીં હૈં. ૧૯

ઈસમે જદ્દે આઅલા હૈ અબૂ તાલેબે વાલા–જીસ શેરને અહમદસે શહનશાહકો પાલા
ઈઝ્ઝતમેં ફ઼ોઝૂં સબસે શરાફ઼તમેં દૂબાલા–જીસકા હૈ અઁલીસા પેસરે અક઼દસો આઅલા

મસદરસે જો મુસ્તક઼ હૈ તો આઅલાસે અઁલી હૈ
ઈમાનમેં ઉનકે જીસે શક હો વો૦ શકી હૈ. ૨૦

દાદા હૈ શહનશાહ, દોઆલમકા મદદગાર–સરદારે જહાં, ફ઼ખરે અઁરબ, જાઅફ઼રે તય્યાર
વો૦ શિક઼રે તરાઝે અઁલમે અહમદે મુખતાર–આલૂદા૦ રહી ખૂનમેં જીસ શેરકી તલવાર

હાથોંકે એવઝ હક઼સે સરે દસ્ત લિયે હૈં
અલ્લાહને પર ઉનકો ઝમર્રૂદકે દિયે હૈં. ૨૧

નાના અસદુલ્લાહ, મદદગારે દો આલમ–દીંદાર, નમૂદારે જહાંદારે દો આલમ
સુલતાને કઝા, મુનતઝેમે[4]કારે દો આલમ–સરતાજે ફ઼લક, પુરનૂરએ દસ્તારે દો આલમ

સબ અમ્રે અહમ અક઼્લકી મીઝાંમે તૂલેથે.
ઉક઼દે વો૦ હૂયે હલ, જો કીસીસે ન ખૂલેથે. ૨૨

---

૧ કસમ ખુદાની. ૨ ઝાડુ (સાવરણી). ૩ પૈસાદાર (અમીર લોકો) ૪ ઈનતેઝામ કરનાર. (સારૂ થવા વાળુ)

બાઝુયે નબી, દસ્તે ખુદા, નફસે પયમ્બર–તીબો, ઝકીય્યો, તાહેરો, પાકીઝઓ, અતહર
લશકર શેકનો, બુત શેક્નો, ફાતેહે ખૈબર–સરતાજે અંજમ, મીરે અરબ, હૈદરે સફદર
અસનામસે[1] કયા ખાનએ હકકો પાક કેયા હૈ !!!
ગેહવારેમેં અઝદરકા દહન ચાક કેયા હૈ. ૨૩

વો૦ રોઅબ!!! કે શેરોંકોભી હયરત હૂઇ જીસસે!!!–વો૦હુકમ!!! કે ખુરશેદકો રજઅત હુઈ જીસસે!!!
વો૦ઝોર!!! કે ઇમાનકો કુવ્વત હૂઇ જીસસે !!!–વો૦ ઝર્બ !!! બેના કુફ્રકી ગારત હૂઇ જીસસે!!!
દેખે ઉસે આગાહ જો હૈદરસે નહીં હૈ
બેહતર કોઇ શાયદ દરે ખૈબરસે નહીં હૈ. ૨૪

કાંપા કેયા રૂમો અરબ એક તેગે દો સરસે–ગુઝરી સરે મરહબસે[2] તો અંતરકી[3] કમરસે
દીંદારોંકો અમ્ન ઉસને દેયા ફિત્નઓ શરસે–ઝર્બ ઉસકી ન રોકી ગઇ જીબરિલકે પરસે
કયા કયા ન બદલ જાએગા કયા કયા ન મિલેગા
પર હશ્રતક ઉસ ઝર્બકા સિક્કા ન મિલેગા. ૨૫

હમ દોનોં નવાસે હૈં ઉસી ફોજ રસાકે–ફરઝંદ હૈં હમશીરે શહે ફોનો મકાંકે
દિખલાએંગે જોહર તુમ્હેં તેગે દોઝબાંકે–બટહ બડહકે હટા દેંગે પરે ફોજે ગેરાંકે
તુમ યે૦ ન સમઝના કે યદુલ્લાહ નહીં હૈં
હમ શેરતો હૈં ? ગર અસદુલ્લાહ નહીં હૈં!!! ૨૬

સુનકર યે૦ રજઝ ફોજકે સરદાર પોકારે–અય કોમ યે૦ શબ્બીર કે હૈં ભાનજે સારે
તાબિંદા૦ હૈ અખ્લાકે શરાફત કે સેતારે–હાં જાનકે દેનેસે મગર જી નહીં હારે
હૈદરકી તરેહ સાહેબે શમશીર હૈં દોનોં !!!
લડકા ઇન્હેં સમઝે ન કોઇ, શેર હૈં દોનોં !!! ૨૭

યે૦ સુનકે કેયા સબને લડાઇકા સરંજામ–ખુલને લગે હર સફમેં અલમહાયે સેયાહ ફામ
બરછી કહીં ચમકી કહીં જમધર[4] કહીં સમસામ–બદલીકી[5] તરેહ ઝૂમકે આઇ સેપહે શામ
યૂં આતેથે સબ, લૂંટકો ફોજ આતી હૈ જૈસે
બચ્ચોંપે સફેં આતીથીં મોજ આતી હૈ જૈસે. ૨૮

ઉસ શોરમે બશાશ[6] ખડેથે વો૦ દેલાવર–પરવા થી ન મુતલક કે યે૦ ફોજ આઇ હૈ કીસપર
કેહતાથા બડે ભાઇસે છોટા કે બેરાદર–દેખે તો ઝરા આપ કરીબ આગયા લશકર
વો૦ કેહતાથા તકયા૦[7] હૈ એનાયાતે અહદપર
આનેદો અજલ, ઉનકો લીયે આતી હૈ ઝદ[8]પર. ૨૯

તકરીર ઇધર યે૦ થી કે તીર આએ ઉધરસે–પઇ ગામે વેગા લેકે સફીર[9] આએ ઉધરસે
સબ મોતકે હલકેમેં અસીર આએ ઉધરસે–દો બચ્ચોંપે દો લાખ શરીર આએ ઉધરસે
ઉસ દેરપેભી બંદ થે દહશતસે દમ ઉનકે
બઢ બઢકે હટે જાતેથે પીછે કદમ ઉનકે. ૩૦

૧ બુતોથી (મુરતીઓથી) ૨-૩ પહેલવાનોના નામ છે. ૪ એક હથીઆરનું નામ. (કટાર)
૫ વાદળા. ૬ આનંદી ચેહેરો ૭ ભરૂસો. ૮ લડાઈ. ૯ કાસીદ એલચી.

વોં મરગયા, તલવાર ઓઠાકર જીસે ડાંટા—ઉસ નમ્લકો તલવારસે કાટા ઉસે છાંટા
ગુલહાયે જરાહૈતકો અજબ ફુંરનસે બાંટા-નીકલી ન કોઇ શાખ ન ઉલઝા કોઇ કાંટા
અબતક યોં હવા બાગે જહાંમેં નહીં દેખી
ગુલ થા કે બહાર અંસી ઔઝાંમે નહીં દેખા. ૩૧

ભાલોંમેં જો તેગોંકા સંભાલે નઝર આએ-અફસર નઝર આએ, ન રસાલે નઝર આએ
રેતીપેં તપાં બરછીયાં વાલે નઝર આએ-હર સફકી જેગહ ખૂનકે થાલે નઝર આએ
ગુલ થા કે રન અંસા કભી પડતે નહીં દેખા
બચ્ચોંકો ઇસ અંદાઝસે લડતે નહીં દેખા. ૩૨

ચાર આએ જો લડનેકો તો એકદીલ હૂયે દોનાં-ઠહરે ન હટે ન મોતઅમ્મીલ[1] હૂયે દોનાં
ગરમાકે ફરસ, જંગપે માઇલ હૂયે દોનાં-ચારોંસે યોં ફરમાકે મોકાબિલ હૂયે દોનાં
શશદર નહીં હોતે જો શોજાઅતકે ધની હૈં
તુમ ચાર હો, હમ દો હૈં મગર પંજેતની હૈં. ૩૩

યોં સુનતેહી બચ્ચોંપે ઝપટકર વોં યલ[2] આએ-ગુસ્સેસે દેલઈરોંકેભી અબરૂપે બલ આએ
લસ્કરને યોં જાના કે વોં બચકર નેકલ આએ-આના થા કે ચારોં તહે તેગે અજલ આએ
અહંસંતકા બરપા હુવા ગુલ ચરખે બરીં પર
ટુકડે જો ગીનેં ચારકે થે આઠ ઝમીં પર. ૩૪

કયા ઝિક્ર ભલા આઠકા યા ચાર સરોંકા-કુશ્તોંકે જો પુશ્તેથે તો અંબાર સરોંકા
ગિનના હુવા અબ તો હમેં, દુશવાર સરોંકા-એક મેંહસા[3] બરસ જાતા હૈ હરબાર સરોંકા
થમ સકતે ન થે પાંઉં કિસી અરબદાજો[4] કે
કટતી થી ઝમીં રનકે દડેડોંસે લહૂકે. ૩૫

આમૈંદા થે દમે જાએઝા[5] હરબાર ન દારદ-મુનશીકે, કલમ હાથ અલમદાર ન દારદ
પઈદલ નઝરી ફૌજકે અસવાર ન દારદ-દો આએ તો દો ચારથે, પીર ચાર ન દારદ
યૂં ફૌજકે દફતરકો ઉલટતે નહીં દેખા
યૂં ચેહરેપે ચેહરા કભી કટતે નહીં દેખા. ૩૬

જાંબાઝીયાં દિખલાતેથે મઈદાંમેં વોં જાંબાઝ-દિલ થામે હૂયે દેખતેથે શાહે સરફરાઝ
કાસિમકા સાખૂન થા કે અલીકા હૈ સબ અંદાઝ-ફરમાતેથે અકબર યોં લડાઇહૈ? કે એઅંજાઝ!!
બઢહતેથે કભી, ગાહ સરકજાતેથે અબ્બાસ
જબ વારેદાં કરતેથે ફડક જાતેથે અબ્બાસ. ૩૭

હરબાર સદા દેતેથે અઈ ગેસૂઓંવાલો-કયા કેહના હૈ ? ફિર બઢહકે યેહી હાથ નેકાલો
રહવાર બઢહે જાતે હૈં બાગોંકો સંભાલો-હૈલકાં હૈ, કડી આંખેં ઝેરાં પોશાંપે ડાલો
અબ હટનેકી મોહલત મેરી જાં ઉનકો ન દેના
મિન્નતભી કરેં ગર તો અમાં ઉનકો ન દેના. ૩૮

આદાબ બજાલાકે યોં દોનાંને પોકારા-હઝરતહીકી તાલીમકા બાઇસ હૈ યોં સારા
છંકૈબાલસે આકાંકે, નમુંદારોંકો મારા-રૂપોશ હૈ ડરસે બિને સાઅદે સેતમ આરા

1 રંજીદા સદમો. 2 પેહલવાન. 3 વરસાદની જેમ. 4 લડવૈયો. 5 ઈનામ બદલો.

પાયા ન ઉસે, હમકો યેં અફસોસ બડાહઇ
.નામર્દ વો હંલકેમેં રશીકોંકે ખડા હઇ. ૩૯

હુંમલોંસે ઉલટદેંગે ન જબતક સફે જંગાહ–દમ લેંગે ન એકદમ યેં ગોલામે શહે ઝીજાહ
જો પ્યાસકા સદમા હઇ ખુદા ખૂબ હઇ અગાહ-દરયાકો મગર આંખસે દેખા નહીં વલ્લાહ
હમ તરના દહન ઔઝેમે પિરદાંસે બરીં હંઇ
કયા જાનીયે ? અંમ્માંભી ખુશી હઇ કે નહીં હઇ!!! ૪૦

ઝઇનબ દરે ખેઇમેસે યેં ઉસ વકત પોકારી-અંબ્બાસ કહો ઉનસે કે મંઇ શાદ હૂં વારી
અલ્લાહ ઝેયાદા કરે હિમ્મતકો તુમ્હારી-લેતી હઇ બલાએં અસદુલ્લાહકી પ્યારી
ચેહરોંકે ફેદા, ખૂં ભરી દસ્તારોંકે સદકે
ઉન હાથોંકે, ઉન છોટીસી, તલવારોંકે, સદકે. ૪૧

સુનકર યેં સદા સુર્ખહુએ ફખસે રૂખસાર–ફિર ડૂબગએ કુંલઝમે આફતમેં વો જરીંર
ફિર ફોજને હંલ્લા કિયા ઉન પ્યાસોંપે એકબાર-બસ છન ગએ સીને યેં હુઇ તીરોંકી બોછાર
આ પોંહચી અજલ શેર ઘેરે ફોજે અદૂમેં
નેહલાદિયા હઇદરકે નવાસોંકો લહૂમેં. ૪૨

નાગાહ ખબર આકે યેં અકબરને સોનાઇ-મારે ગએ હઇહઇ ફૂફી અમ્માં મેરે ભાઈ
ચિલ્લાઇ વો શેહકો કે ન તુમ જાઇઓ ભાઇ–લાશોંકો અંલમદારસે મંગવાઈયો ભાઈ
બેહતા હઇ લહૂ છાતેયોંસે, ચૂર હંઇ દોનોં
કિસ તરહં પોકારૂ !!! કે બહોત દૂર હંઇ દોનોં. ૪૩

યહાં ખેઇમેમેં કોહરામ થા વહાં રન તહો બાલા–ફલબા ન કલેજેસે દેલઇરોંને નેકાલા
જો ઝાલેમોંને ભાઇયોંમેં તફરકો ડાલા–ગીરતે હૂએ તનહાઇયો ગુંરબતને સંભાલા
એક ચાંદ ઇધર એક ઉધર રનમેં પડાથા
ઓર બીચમેં તેગેં લિયે એક ગોલ ખડાથા. ૪૪

ગીરતે હુયે છોટેને બડેસે કહા એકબાર–મામૂંકો બોલાલો, કે ઝરા દેખલેં દીદાર
વો બોલા અગર હોગએ ઝખ્મી શહે અબરાર !!!–અમ્માં ન હમેં બખ્શેગી ફિર શીરભી ઝિનહાર
અચ્છા હઇ ગરીબોંકા ઇસી તરહં સફર હો
માદરકો ખબર હો ન શહેદીંકો ખબર હો. ૪૫

આંખ ઉનકી ખુલી ગંશસે તો ભાઇકો પોકારે–યે હોશમેં આએ તો કહા સદકે તુમ્હારે
પર બીચસે એ રહંમ ન હોતે થે કેનારે–જો ભાઇકે ચેહરે કે કરે ભાઇ નઝારે
જો પૂછતાથા મુઝકે મેરાભાઇ કિધર હઇ ?
ચિલ્લાતેથે ઝાલિમ, વો અંલમ નઇઝેપે સરહઇ. ૪૬

ઉસ વકત યેં માતમકી ખબર શાહને પાઇ-રોતે હુયે રેતીપે ગિરે તાબ ન આઇ
અબ્બાસસે ઘબરાકે કહા કયા કરૂં ભાઇ ?–લો ઝાલેમોંને લૂટલી ઝઇનબકી કમાઇ
યે ભાનજોંકા દાગ નહીં મુઝકો દેયા હઇ
અકબરકો ઓર અસગરકો મેરે કતલ કેયા હઇ. ૪૭

અબ્બાસઓ શબ્બીર ચલે ખેંચકે શમશીર–ઉસ શેરોંકી આમદસે હટા લશકરે બે પીર
કિસ વકત મગર પોંહચે હઈ ઉન લાશોંપે શબ્બીર–જહાં હિચકેયાં દોનોંકો લગી હાલથા તગઈયીર
દમ આંખોંમેં મુશતાકે જમાલે શહેદી થા
દમ ઉસકા ન કહીયે વો૦ દમે બાઝ પસીં થા. ૪૮

લિપટે શહેદીં લાશોંસે પર સબ્ર ન આયા–ઝઈનબકે કલેજોંકો કલેજેસે લગાયા
જબ ખૂબ કિયા પ્યાર તો રોકર યે સોનાયા–ઘોડેસે ગિરે, ઓર હમેં તુમને ન બોલાયા
કાસિમ થે ખડે અકબરો અબ્બાસ ખડેથે
કુછ દૂર ન થે હમતો બહોત પાસ ખડેથે. ૪૯

અઈ શેર જવાનો મુઝે તાકત થા તુમ્હીંસે–અઈ ઓનો મોહમ્મદ મુઝે તાકત થી તુમ્હીંસે
અઈ મરતબેવાલો મુઝે તાકત થી તુમ્હીંસે–અઈ તશ્ન૦ દહાનો મુઝે તાકત થી તુમ્હીંસે
સાથ અપને જહાંસે મુઝે લેતે ન ગએ તુમ
કાંધા મેરે તાબૂતકો દેતે ન ગએ તુમ. ૫૦

આંખોંકો ઝોકાકર વો૦ લગે કેહને બસદ આહ-હમ તુમપે ફેદા હોનેકો જબ આએથે યા શાહ
અમ્માંને કહા થા યે૦ હમેં ચુપકીસે આગાહ–ભાઇ પે મેરે તીસરો ફાકા૦ હઈ યે૦ વલ્લાહ
લાશોંપે ન બુલવાઈયો દુખમેં શહેદીં હઈ
ગમ ખાનેકી તાકત મેરે ભાઇમેં નહીં હઈ. ૫૧

શેહને કહા ગો માંને તુમ્હે મન્અ કેયા થા–ઉસ વકતમેં પર હમકો બોલાયાહી રવાથા
ઉસ ફાકેસે કમ, ઝોરે એમામત ન હુવાથા–દીદારસે ભી તુમને તો મહરૂમ રખાથા
તુમ ચાહને વાલે તો મેરે રૂબરૂ સેવા હો
શાયદ ન અલમ દેનેપે મામૂસે ખફા હો. ૫૨

ફિર રોકે યે૦ અબ્બાસસે બોલે શહે ખૂશ ખો–ઇસ વકત અલમ હાથમેં ઇનદોનોંકે દેદો
ઇસ બાતપે રૂઠે હઈ યે૦ માઅલૂમ હઈ હમકો–અઈસા નહો દાદાસે કહે ખુલ્દમેં રોરો
તુમને તો ઓઢાયા થા પયમબરકે અલમકો
મામૂને અલમદાર ન અપના કેયા હમકો. ૫૩

ઝયનબી બદન ઉન દોનોંકે થર્રાએ યે૦ સુનકર–ઓર છોટેસે અમ્મામે ધરે શેહકે કદમ પર
ફિર જોડકે વો૦ ખૂનભરે હાથ બરાબર-મિન્નત લગે કરને કે યે૦ કયા કેહતે હો સરવર
આઝુરદા૦ ગોલામ અઈસે ભલા હોએંગે તુમસે ?
ખૂશ હોએંગે કીસસે ? જો ખફા હોએંગે તુમસે. ૫૪

હો ખુશ્ક ઝબાં વો૦, જો કરેં શિકવા તુમ્હારા–યે૦ હુકમેં ગોલામોં કે ન કહીયેગા દુબારા
યે૦ બાત ન દોહરાઇયો માદરસે ખુદારા–મુંહ દેખેંગી ફિર વાલેદા૦ સાહેબ ન હમારા
માદર તો હમેં દૂધ ન બખશેંગી જહાંમેં
ઝહરા ન લગાયેંગી ગલે, બાગે જેનામેં. ૫૫

રેહતા હઈ હરએક રૌજમેં આગે જો અલમદાર-યે૦ સોંચકે હમ તુમસે અલમકે થે તલબગાર
યાઅને હમીહીં પેહલે નેસારે શહે અબરાર–સો અબ તો બર આએ વો૦ તમન્નાએ દીલેઝાર

માદરને અંજામ તરહુંકા અહુંસાન કેયા હઈ
ઝહરાકે પેસરપર હમેં કુંરબાન કેયા હઈ. ૫૬

શેહ રોતેથે ઓર બાનજો કરતેથે યેં તકૂરીર–અકબર થે ઉધર મુનતઝેરે આમદે શબ્બીર
ખૈમેમેં જોદા બીબીયોંકા હાલ થા તગૈયાર–થી ફિક્ર; કે ક્યું શાહકો રનમેં હુઇ તાખીર?

લે આએ થે જલદીસે વોં લાશે રોપકોકે
અબતક ન ફિરે બાનજોકી લાશ ઓઢાકે. ૫૭

ઝઈનબને કહા દિલસે કે બેટે ગયે મારે–સદકે કેયા બાઈ પે જો થા પાસ હમારે
અબ અપની કમાઇ કોઇ વારે, કે ન વારે–અરમાન જો મેરે થે વોં પૂરે હૂએ સારે

યે કેહકે હુઈ ગશ તો ન ફિકરે તનો સરથી
બેટોંકી ખબરથી ન ઉસે અપની ખબર થી. ૫૮

નાગાહ ઉઠા ગુલગુલાં મઈદાનસે એકબાર–ઓર તીરોંકી ચલનેકી સદા આઇ બ તકરાર
આકર કહા અકબરને કે અઈ હઝરતે અતહાર–મઇ જાતાહૂં રનમેં, ફૂરી ઝઈનબસે ખબરદાર

કુછ લાશોંપે તકરાર હૂઇ ફોજે શકીસે
અબ ચલતી હઈ તલવાર હોસઈન ઇબ્ને અલીસે. ૬૦

યેં ગુલ જો હુવા ચોંક પડી શાહકી હમશીર–રોતી હુઇ આઇ દરે ખૈમેપે વોં દિલગીર
પૂછા અલી અકબરસે કેહઈ ખૈરસે શબ્બીર ?–બેટે તો મેરે મરગએ ક્યું ચલતી હય શમશીર?

ક્યા ફિર કોઇ આફત હઈ? હોસઈન ઇબ્ને અલીપર?
સદકે કરો લે ચલકે મુઝે સિબ્તે નબી પર. ૬૦

અકબરને કહા ખૈરસે હઈ બાઈ તુમ્હારા–પર આપકે બેટોંકો જો બે રહંમોંને મારા
લેને ગયા થા લાશોંકો ઝહરાકા વોં પ્યારા–સો લાશોંકે લાનેપે યેં અબ કિસ્સાં હઈ સારા

ચોગિર્દ અદૂ ખેંચકે શમશીર ખડે હઈ
ઓર બીચમેં લાશે લિયે શબ્બીર ખડે હઈ. ૬૧

તબ દેખકે ઝઈનબ સૂએ મકતલ યેં પોકારી–ક્યૂં લાતે હો ઉન લાશોંકો? બેહના ગઇ વારી
કુંરબાન ઉન્હેં કરચુકી ખાહર યેં તુમ્હારી–તુમ ખૈરસે આઓ યેં તમન્નાં હઈ હમારી

ક્યૂં લાતેહો ? વસવાસ મુઝે આતા હઈ બાઈ
સદકેકો કોઇ ફેરકે લેઆતા હઈ બાઈ? ૬૩

ઉન લાશોંકો સદકે કરૂં મઇ ગમકી સતાઇ–જીનકે લિયે પ્યાસમેં હો તુમસે લડાઈ
ગર તુમસે યેં લાશે, દિએ જાતે નહીં બાઇ–તો આતી હઈ મઈદાનમેં ઝહરાકી યેં જાઇ

પર યૂં તો યેં લાશે મઇ હવાલે ન કરૂંગી
દૂંગી તો ઇન્હેં વારકે મઇ આપપે દૂંગી. ૬૩

જહાં શેહને પરેશાન કેયા લશકરે બે પીર–લાશે લિએ દોનોં, નેકલ આએ શહે દિલગીર
પોંહચે જો દરે ખૈમેપે ચિલ્લાંએ યેં શપ્પીર–લો બાઇકે ફિદયોંકી ઝેયારત કરો હમશીર

ઝઈનબને કહા જીતે હોં (તો) મકતલમેં લેટાદો
ગર મરગએ હોં (તો) મેરે કલેજેકો લગાદો. ૬૪

શેહ બોલે કે ઇન બાતોંકા ઇસ દમ નકરો ખ્યાં–જીતે હઈં મગર કોઇ ઘડીકે હઈં યેહ મેહમાં
ખાતિરસે મેરે, ગોદમેં લો તુમ ઉન્હેં ઇસઆં–કુરબાન યેહ મુઝપર હૂએ તુમ ઉનકે હો કુરબાં
બિલ ફર્ઝ યેહ સદકે હઈં ન વસવાસ કરો તુમ
ઉન લાશોંકો મંઈ લાયાહૂં પે પાસ કરો. તુમ. ૬૫

ઘઈમેમેં ચલો લેકે ઉન્હેં ગોદમેં બાહર–કુછ તુમસે કહેંગે યેહ મેરે લાડલે દિલબર
હરચંદ કે પૂછા કિયા મંઈ ઉનસે મોકર્રર–યેહ ઉજર કિયા દોનોંને ઓર બોલે યેહ રોકર
લે ચલિયે યહાંસે નહીં (તો) હસરતમેં રહેંગે
વોહ બાત સેવા માંકે કિસીસે ન કહેંગે. ૬૬

ઝઈનબને કહા ઘઈરલે આઓ ઉન્હેં મૌલા–સુનલૂં મંઈ સોખન ઉનકે કે યેહ કેહતે હઈં અબ કયા?
ઘઈમેમેં ગએ લાશોંકો લેકર શહે વાલા–દો મસનદેં બિછવાકે લેટાયા ઉન્હેં એક જા
ફિર્ઝોબા વહીં બઈઠકે લાશોંકે સેરહાને
રૂમાલ લગી મુંહપે ખૂઝોંકે હિલાને. ૬૭

ઉસ વક્ત યેહ ઝઈનબને કહા લાશોંપે ઝુકકર–કયા કેહતે હો ? તો કેહદો કે અબ મૌત હઈ સરપર
વોહ બાત કહી દોનોંને ચુપકીસે બરાબર–જીસ બાતકો સુનતેહી તડપને લગી માદર
અઈ વાએ હોસઈના યેહી ચિલ્લાતી થી ઝઈનબ
સબ પૂછતેથે ઓર ન બતલાતી થી ઝઈનબ. ૬૭

રોરોકે હરમ કેહતેથે અઈ ઝઈનબે ખૂશખો–કયા તુમસેં કહા બેટોંને ? બતલાઓ તો હમકો
કયા પાની તલબ કરતે હઈં ? બેટે તેરે રોરો–ઝઈનબને કહા આહ !!! ન પૂછો યેહ ન પૂછો
વોહ બાત સુની હઈ કે મેરી રૂહ હુઝી હઈ
વોહ દર્દ હઈ દિલમેં કે દવા જીસકી નહીં હઈ. ૬૮

અઈ બીબીયો કેહતે હઈં યેહ શબ્બીરકે શઈદા–જબ રનમેં ગિરે હમ, તો વહા આઈ થીં ઝહરા
રોતી થીં હમેં, ઓર યેહ કહતી થી વોહ દુખયા–શબ્બીરકોભી ઝિંદાહ ન છોડેંગે યેહ આઅદા
મો કરતે હઈં તાકીદ યેહ મુઝ ખસ્તા જેગરસે
અબ જાને ન દેના શહે મઝલૂમકો ઘરસે. ૬૯

અઈ સાહેબો શબ્બીરકો કયુંકર મંઈ બચાઉં ?–જન્નતસે મંઈ કિસતરહ પયમબરકો બોલાઉં ?
હઈ કૈદ કે અબ સૂએ નજફ પીટતી જાઉં–ઓર હૈદરે સફદરકો લહદસે મંઈ બોલાઉં
ફરયાદ હઈ બાબા કે ફલક હમસે ફેરા હઈ
છે લાખકે નરગેમેં હોસઈન આજ ખડા હઈ. ૭૦

ઝઈનબ તો યેહ કેહતીથી, હરમ કરતેથે માતમ–તારી હુવા ઉન દોનોંપે જો નઝઅંકા આલમ
હાથોંકો તશન્નુજ[1] હુવા સિનેમેં રૂકા દમ–ઝઈનબસે કહા બાનુને મુંહ ફેરલો ઉસદમ
હરચંદ કે હઈદરકે નવાસે હઈં તેરે લાલ
દમ તોડનેકી સખ્તીસે પ્યાસે હઈં તેરે લાલ. ૭૧

૧ શરીરના કોઇપણ ભાગનું ઠરડાઇ જવું. (એંઠાવના)

ફિઝ્ઝાસે કહા શાહને ઉસ વક્ત યેહ રોકર—તૂ બીચમેં દ્દનિકે હો ખડી રોકકે ચાદર
દમ તોડના દેખે ન બેરાદરકા બેરાદર—પડ જાતીથી ઝઈનબકી નઝર જબ કભી ઉનપર
રોરોકે યેહ કેહતીથી કે હાં કૂચ કરો તુમ
મરતેહો તો મામૂંકી બલા લેકે મરો તુમ. ૭૨

અઈ બચ્ચો ખૂશ આએ મુઝે અરમાન તુમ્હારે—સર રખદિયે બચ્ચોંકે, કદમે શાહપે બારે
દોનોંને મલા પ્યારસે મુંહ પ્યારકે મારે—એક બોસા લિયે ઓર સૂએ ખુલ્દ સેધારે
મરનેકે, મોહિબ, પાંઉપે સર કરગયે દોનોં
બસ હોંઠ તો હિલતે રહે ઓર મરગયે દોનોં. ૭૩

ઝઈનબકો જો કિસ્મતને યેહ સામાન દેખાયા—માદરહીકા તો દીલ થા વોહ આખરકો ભરઆયા
ફરઝંદોંકે મુરદોંકો કલેજેસે લગાયા—ફિર દોનોંકે શાનોંકો હેલાકર યેહ સોનાયા
વોહ બાત જો સમઝાઇથી મુઝ તશ્નહ દહનકો
માંમૂંસેભી કેહજાઓ કે અબ જાએ ન રનકો. ૭૪

અબ ઝબ્તકી તાકત નહીં, અમ્માંકો સંભાલો—અંગડાઇયાં લો, બાત કરો, નિંદકો ટાલો
સિનેમેં ઉલઝતા હઈ દમ અઈ ગેસૂઓંવાલો—વારિ મુઝે ખિદમતકે લિયે પાસ બોલાલો
મંઈ હુંગી તો, રાહતસે તુમ્હેં યાસ ન હોગી
કયા ગુઝરેગી ? મનઝિલપે, જો માં પાસ ન હોગી. ૭૫

પેહલા તો, સફર ઔર, નયે લોગ, નઇ રાહ—કીસ તૌરસે ગુઝરેંગી, યેહ તારિક શબેં આહ
સદકે ગઇ રસ્તેસેભી તો હમ નહિં આગાહ—પોંહચાએ તુમ્હેં ખઈરસે ફિરદૌસમેં અલ્લાહ
પુરહોલ હઈ રસ્તા, મુઝે તશવિશ બડી હઈ
દુરઆન હો માં કબ્રકી મનઝિલભી કડી હઈ. ૭૬

ટોકે કોઇ રસ્તેમેં તો ડરયો ન મેરી જાં—હાં કલમએ તૌહિદ પડહે જાઇયો હરઆં
ઇકરારે નબુવ્વતમેં, ફસાહતકા રહે ધ્યાં—દિલબંદ હો તુમ તીન એમામોંકે મંઈ કુરબાં
કેહનાકે મોલાઝિમ[1] હઈ વલી ઇબ્ને વલીકે
હમ આતે હંઈ લશ્કરસે હોસઈન ઇબ્ને અલીકે. ૭૭

અઈ જાન બરાદર મેરે છોટે પેસરસે—શબકો યેહ અકીલા કભી નિકલા નહીં ઘરસે
રસ્તેસે ન વાકિફ હઈ ન ગુરબતકે સફરસે—મહરૂમ રહુંગી મંઈ સદા ખઈરો ખેયરસે
દામાંદાંપે ઝાહિરહો યેહ વોહ ભેદ નહીં હઈ
અઈવાય !!! અંત આનેકીભી ઉમ્મેદ નહીં હઈ. ૭૮

બચ્ચોંકે યેહસિન !! હાએ ગઝબ ઓર સફર અઈસા !!!—લાએગા ખબર કૌન ? કહાં નામાબર અઈસા
બરબાદ નહો યૂં, કોઇ આબાદ ઘર અઈસા—નઝરોંસે ન પોશીદાહહો શમસો, કમર, અઈસા
કિસ નાઝો નઅમસે યેહ ખૂશ ઇકબાલ પલેથે
કબ્રોંકે લિએ હાએ મેરે લાલ પલેથે. ૭૯

---

[1] નોકર.

મરતે હૂએ પાનીભી ન માંગા મેરે ડરસે—પ્યાસે સૂએ ફિરદૌસ સેધારે મેરે ઘરસે
એ આબ થે ઇસ ઉમ્રમેં ચૌબીસ પહરસે—દેખાભી ન દરયાકો તવજ્જોહકી નઝરસે

સહવન જો પડી આંખ તો મુંહ મોડ લેયા હઈ
ડરતે થે કે અમ્માંને હમેં મન્અ કેયા હઈ. ૮૦

ગુસ્સે હુઇથી તુમપે, મઇં વારી મુઝે બખ્શો—માં અબ નહીં, લૌંડી હૂં તુમ્હારી, મુઝે બખ્શો
લબપર સોખ્નેને ઉજર હઇ જારી, મુઝે બખ્શો—સદકેસે ખુશી હોતી હઈ તારી, મુઝે બખ્શો

મઇભી તો યે જાનૂં કે દિલ અફસુરદાહ નહીં હઈ
લો કેહદો બસ ઇતના કે હમ આઝુરદાહ નહીં હઈ. ૮૧

ફિર શેહસે કહા દોનોંકે પોશાક ઓતારો—કિસ જા લગે હઇં ઝખ્મ ઝરા મુઝકો દેખાદો
શેહ બોલે કે કિસ વાસતે? તબ બોલી વોહ રોરો—મઇં ઝખ્મે બદન ઇનકે ગિનૂંગી,શહે ખૂંશખો

હઈ કસ્દ મેરા, જીતને જરાહત હઈ બદન પર
ઝખ્મોંકે બરાબર લિખું તહસીન કફન પર. ૮૨

શેહ રોને લગે જબકે સોના નામ કફનકા—ઔર બોલે કે ભાઇકો ખેજલ કર તૂ ન બેહના
તહસીન જો લિખ્ખોગી કફન ઇનકે હઇં કિસજા!—ચિહલુમકો કહીં કુછ ઇન્હેં હોગી મોહૈયા

જબ તીરસે અસગર મેરા મરજાએગા ઝઇનબ
વોહ નન્હાસા મુરદાહ ન કફન પાએગા ઝઇનબ. ૮૩

યેહ કેહકે વોહ લાશોંકો ઓઢાને લગે સરવર—રાંડેં સફે માતમસે ઉઠીં ખોલે હૂએ સર
બાનૂને ખડે હોકે ઇધર રોકલી ચાદર—ચિલ્લાઈ સમઝકર શહે મઝલૂમકી ખાહર

ડેહરો અભી ક્યૂં દાગ દિયે જાતેહો લોગો?
હઈ હઈ મેરે બચ્ચોંકો લિયે જાતેહો લોગો. ૮૪

દુરતક ગઇ લાશોંકે લિપટનેકો ખુલે સર—પર રાંડોને જાને ન દિયા ખેમેકે બાહિર
ચિલ્લાઈ દરે ખેમેકે પરદેકો ઓઢાકર—ગાડોગે કહાં ભાઇયોંકો અઈ અલી અકબર?

ડર હઈ કે ખેશ મુઝસે મેરે લાલ નહો જાયં
સદકે ગઇ લાશે કહીં પામાલ ન હો જાયં. ૮૫

યે વકત નહીં તૂલકા ખામોશ "અનીસ" અબ—જીતને હઇં સોખ્ન ફહમ,વોહ આશિક હઇં તેરે અબ
હરદમ હઈ એનાયાતે મોહમ્મદ કરમે રબ—અબ જલ્દ વોહ હાસિલ હો જો કુછ હઈ તેરા મતલબ

ગોહ હુસ્ન નેહાયત હઈ યેહ શીરીં સોખ્ની હઈ
પીરીમેં જવાં હઈ તો ફકીરીમેં ગની હઈ. ૮૬

મરસેયાહ તીસરા હઝરત કાસિમ ઇબ્ને હસનુલ મુજતબા અ. કે બયાનમેં.

સબસે જોદા રવિશ, મેરે બાગે સોખનકી હઈ!!!—બૂ બાસ હર ચમનસે નઇ, ઇસ ચમનકી હઈ!!!
તવસીફ લબપે સર્વે રેયાઝે હસનકી હઈ!!!—હુસ્ને કલામ હઈ કે સજાવટ દુલ્હનકી હઈ!!!

મિસરેભી તાઝા૦ રંગસે રશ્કે :બહાર હૈં!!!
બર્તે હૈં ? યા ગૂંધે હુએ ફૂલોંકે હાર હૈં ? ૧

હર બંદ હૈ નમૂનએ ગુલદસ્તએ ચમન–હર્ફરાં હો જીસ્કો દેખકે અંનજુમકી અનજોમન
યૂં હૈં લેબાસ નઝમમેં આરાઇસે સોખન–પેહને હો જૈસે રૂખ્તે અરૂસી નઇ દુલ્હન
યું જલવા૦ગર હૈં શાહીદે માઅની હેજાબમેં
જીસ તરહ હૂરેં ચહરએ યુસુફ નેકાબમેં. ૨

લફ્ઝોંકી તાઝગીસે ગૌલિસ્તાં હૈ શર્મસાર[1]–હૈરફોંકા રંગ દેખકે મહજૂબ હૈ બહાર[2]
તહરીરમેં શેગાફ જો ખુલતા હૈ બારબાર–ગોયા લબે કૈલમસે તબસ્સુમ હૈ આશકાર
બુલબુલકા દિલ ધડકતા હૈ હુસ્ને કલામ પર
મઝમૂંકે ફૂલ લુટતે હૈં ફૂલહાકે નામ પર. ૩

ડંકા હો ઇસ કલામકા ક્યૂંકર ન જા બજા ?–હર બાતમેં હૈં નગમએ[3]જાં બખ્શકા મઝા
દિખલા રહી હૈ તબએ[4]સોખનવર નઇ અદા–પરદેસે દિલકે આતી હૈ અહસંતકી સદા
ફૂરહાકી તરહે તખ્તે ફસાહતકા તાજ હૈ
હુરેંભી જાનતી હૈં કે રંગી મેઝાજ[5] હૈ. ૪

ફઝલે ખુદાસે બઝમે સોખનકા ચરાગ હૈ–ચોદા૦ ગુલોંકી બૂએ મોહબ્બતસે દાગ હૈ
અઇસા ચમન મિલા હૈ કે જો બાગે બાગ હૈ–તુબાપે આશેયાં[6] હૈ વો૦ આલી દેમાગ હૈ
ચરચા હૈ ઝમઝમોંકા મેરે, આસમાન પર
હૈ તાએરાને કુદસકે નગમે ઝબાન પર. ૫

ક્યૂંકર લતીફ઼ા પાકો મોસફ઼ા નહો સોખન–ધોયા હુવા હૈ ચશ્મએ કૌસરસે યે૦ દહન
ગંનજીદહ ન ઝબાંપે ફસાહત કે હૈ ચલન–ખારોકો આબ હૈ તો બને ગૈરતે ચમન
ઝિક્રે ખિઝાં કરૂં તો દેખાએ બહારે રંગ
પૈદા હો એક ગુલકી સનામેં હઝાર રંગ. ૬

ઇસ સિલ્કમેં[7] હરએક ગોહર બે અદીલ[8] હૈ–જો બંદ હૈ પસંદે એમામે જલીલ હૈ
લુટતી હૈ નઝમ પઢ઼ે હોસઇને કતીલ હૈ–લે જાએં આબ બહરે મઝામેં સબીલ હૈ
જાનેંસે મરનેવાંકે કભી દિલ હટા નહીં
કતરે કિસીકે લેનેસે દરયા ઘટા નહીં. ૭

શિક્વે કલામસે મેં જવાનીમેં હૂં ઝઇફ–સફ[9] ઝબાં બસાને કલમ હૈ તને નહીફ
કટતા હૈ યહાં વો૦ સાફ જો મિસરાએ નહો લતીફ–કાતિલ હૂં લફઝે બદકા બૂરે હૈકા હરીફ
બેને જોગર બહોત ગમે મઝમુંમેં કમ કેયા
ખામા૦ કહીં રોકાતો વહીં સર કલમ કેયા. ૮

૧ શરમાઈ ગયેલો. ૨ વસંત ૠતુ અને હરએક જાતના ફુલને પણ કહે છે પરંતુ તેમાંથી ખાસ નારંગીના ફુલને કહે છે. ૩ ગીત-રાગ ૪ તબીયત. ૫ આદત. ૬ ઘર. ૭ શેલકડી (સાંકળી.) ૮ અમુલ્ય ૯ ઇસરાફ (બેહુદા૦)

લિખ્ખું જલૂસે શાદીએ કાસિમકા ગર સમાં[૧]–રંગી હો બર્ગ ગુલકી તરહું કિલ્કકી[૨] ઝબાં
ઉસરતકા[૩] લફ્ઝ નઝમમેં દરકાર હો જહાં–ઈશરત[૪] લિખે વફૂરે[૫] ઈરબસે[૬] કલમ વહાં

લિખના હો ગર ઝરૂર કિસી જા મમાતકા[૭]
નિકલે, કલમસે લફ્ઝ વહાંપર હયાતકા. ૯

લફ્ઝોંસે આઇ હઈ તને કાગઝમેં તાઝા૦ જાં–ખુશબૂસે બનગઇ હઈ દવાત આજ ઈત્રદાં
મિશકે[૮] ખુતૂન[૯] ભરા હઈ કલમમે યે૦ હઈ ગોમાં–નુકતાંકો દેખીએ તો સેતારોંકી સબ હઈ શાં

સાઝે, તરબસે હર્ફ હરએક કામયાબ હઈ
જો દાએરા૦ હઈ રશ્કે દીં હઈ આફતાબ હઈ. ૧૦

રંગી હય બોસતાને મઝામીં[૧૦]શફકે શફકે[૧૧]–હય જીસકે ખારસે ગુલે જન્નત અરકે અરકે[૧૨]
હઈ બસ[૧૩]કે રશ્કે લોહે[૧૪]મોરસ્સાએ[૧૫]વરકે વરકે–ગોયા ચુના હૂવા હઈ જવાહિર તબકે તબકે[૧૬]

ફઝલે ખુદાસે કાને[૧૭]ગોહર હઈ દહન[૧૮]મેરા
તુલતા હઈ મોતેયોંકે બરાબર સોખન મેરા. ૧૧

દેખો સનાએ કાસેમે ગુલ પઈરહનકા હુસ્ન–યહાં રશ્કએ ખઝાં હઈ બહારે ચમનકા હુસ્ન
મસ્તૂર[૧૯]ઈસિ તરહું હઈ દહનમેં સોખનકા હુસ્ન–ઘુંઘટમેં જઈસે હોંતા હઈ પિન્હાં દુલ્હનકા હુસ્ન

ચંદિશ હઈ ગઈરતે રૂખે લઈલા સફાઇમેં
ઇનસાફકી તલબ હઈ ફકત રૂ નોમાઇમેં. ૧૨

મરદુમસે ગો હઈ રૌનકે બઝમે શહે ઝમાં–બીના[૨૦]મગર નહો તો યે૦ મેહનત હઈ રાએગાં[૨૧]
દિખલાએં સઈર બાગે સોખન લાખ મહરબાં–કયૂંકર ફલે કરે, ન અગર ગૌરે[૨૨]કદ્રદાં

બેકાર હઈ રેયાઝ[૨૩]જો હાસિલ સમર[૨૪]નહીં
અંમબરભી ખાક હઈ કોઇ ખાહાં[૨૫]અગર નહીં. ૧૩

મતલૂબ કબ હઈ જીસકા તલબગારહી નહીં–બેકાર હઈ મસીહ જો બીમારહી નહીં
બે ઇશ્ક ગર્મ હુસ્નકા બાઝારહી નહીં–યુસુફકી કદ્ર કયા? જો ખરીદારહી નહીં

અલમાસ,[૨૬]સંગ હઈ જો કોઇ જૌહરી નહો
બે આબરૂ ગૌહર હઈ અગર મુસ્તરી[૨૭]ન હો. ૧૪

હઈ આબરૂ સોખનકી સોખન સંજકે હોઝૂર–આગાહ લુત્ફે શીરસે હઈ સાહેબે શેઊર
રૌશન કલીમ પર હઈ ફેરૂગે[૨૮]ચરાગે[૨૯]તૂર–દૂના હઈ આઇનેમેં રૂખે મહવશાંકા[૩૦]નૂર

નઈસાં પડે ઝમીંપે તો મિટ્ટી ખરાબ હો
કતરા૦ ગિરે સદફમેં તો દુરરે ખૂશ આબ હો. ૧૫

---

૧ બરાબર પુરેપુરૂં. ૨ કલમ બનાવવાનું લાકડું (બરૂ) ૩ તંગી. ૪ દિલની ખુશી. ૫ તમામ ઘણું. ૬ ખુશી. ૭ મોતનો. ૮ કસ્તુરી (સુગંધ). ૯ જમાઇ થવું. ૧૦ મઝમુન. ૧૧ સવાર તથા સાંજની રતાશને કહે છે. ૧૨ પરસેવો. ૧૩ બહુ. ૧૪ તખ્તી. ૧૫ જડીત્ર. ૧૬ માફકસર બરાબર ૧૭ ખાણ. ૧૮ મોઢું. ૧૯ છુપાવનાર. ૨૦ દેખતો (જાણનાર). ૨૧ ફોગટ. ૨૨ વીચારે સમઝે, ૨૩ બગીચો. ૨૪ ફળ. ૨૫ ચાહનાર. ૨૬ હીરો. ૨૭ ખરીદનાર. ૨૮ રોશની. ૨૯ દીવો. ૩૦ ભુંસી નાખનારનું.

સામેઅ[1] નહોં તો ખૂબીએ તકરીર કયા કરે ?–જબ સામને નેશાના૦ નહો! તીર કયા કરે ?
જૌહર શનાસ ગુમ હો તો શમશીર કયા કરે ?–ખાહિશ ન ખાકકી હો તો અકસીર[2] કયા કરે
સંદલ એલાજ કયા કરે ? ગર દર્દે સર નહો
અંબરકા ઝોર કયા ? કોઈ ખાંહાં અગર નહો. ૧૬
કયા ફઝલે હકસે રૂતબએ બરતર મિલા મુઝે!!!–મમદૂહ ખાસે ખાલેકે અકબર મિલા મુઝે !!!
પડહનેકો વસ્ફે દિલબરે શબ્બર મિલા મુઝે !!!–મિમબરપે ઓજે મેહરે મોનવ્વર મિલા મુઝે !!!
શોહરા હો કયૂં ન ? ફિર મેરી નઝમે સલીસકા[3]!!!
શાગિર્દ હૂં મંઈ ખાસ જનાબે "નફીસકા"!!! ૧૭
હઈ મદહે શેહસે કાને જવાહિર મેરા દહન!!!–મજમૂંકે ફૂલ ઝડતે હંઈ ગોયા દમે સોખન !!!
કયા પુર બહાર હઈ મેરી તસનીફકા ચમન!!!–હઈ મોતેયા૦ કહીં! તો કિસી જાપે યાસુમન !!!
ન દખ્લ યહાં ખઝાંકા ન ખટકા હઈ ખારકા
મૌસમ હમેશા રેહતા હઈ ઇસમેં બહારકા. ૧૮

મરસેયા૦ ચૌથા હઝરત કાસિમ અ. કી. શાદીકે બયાનમેં.*

જબ હઝરતે ઝઈનબકે પેસર મરગએ દોનોં–થા શોર કે પ્યાસે લબે કોસર ગએ દોનોં
છોટે થે મગર નામ બડે કરગએ દોનોં–દરબારે મોહમ્મદમેં બરાબર ગએ દોનોં
ઝહરાકી તરહ આશેકે ઔલાદ થી ઝઈનબ
બેટોંકા તો માતમ થા મગર શાદ થી ઝઈનબ. ૧
દો બેટોંકે મરનેકી યકાયક ખબર આઇ–ન રોઇ, ન માતમ કેયા, ન ખાક ઉડાઈ
મુંહસે ન કહા યેં૦ કે "લુટી કીસકી કમાઇ"?–પૂછા તો યેં૦ પૂછા કે સલામત તો હઈ ભાઈ?
સમઝી ન કે, દુનયાસે યે૦ પ્યારે ગએ કિસકે
યે૦ ભી ન કહા લાડલે મારેગએ કિસકે. ૨
ફરઝંદોસે માંકો કોઈ હોતા નહીં પ્યારા–જીન બેટોંકી આશિક થી ઉન્હે ભાઈપે વારા
બેદમ હુએ દો લાઅેલ પે દમ ઉસને ન મારા–પૂછા ન કે "જન્નતકી તરફ કોન સેધારા"?
જબતક ન વો૦ મારેગએ થે મુઝકો કલક થા
હકે ભાઈકા મુઝપર થા તો ઉનપર મેરા હક થા. ૩

---

૧ સાંભળનાર. ૨ કીમીયો. ૩ ચાલુ (જારી-રવાંન).

*જાણવું જોઈયે કે એમામ હસન અ. ના વીસ ફરઝંદોમાંથી પાંચ ફરઝંદ હઝરત એમામ હોસયનની સાથે હતા. તેઓમાંથી સર્વેની પેહલે હઝરત કાસિમ અ. લડાઈના મયદાનમાં આવ્યા અને સીતેર માણસોને કતલ કર્યા અને છેવટે ઓમર સાઅદ ઇબને ઉરવાહ ઇબને નફીલ (અથવાતો) કફીલ દારમીએ મોકો કિંવા લાગ જોઇને હઝરત કાસિમ અ. ના માથા ઉપર તલવાર મારી જેથી તમ્મર ખાઇ નીચે પડયા તેનાજ પરીણામે શહીદ થયા.

પુરસેકે લિયે આઇં જો સબ બીબીયાં બાહમ–ફરમાયા ભરે ઘરમેં મોનાસિબ નહીં માતમ
હઈ હઈ ન કરો સાહેબો કુછ મુઝકો નહીં ગંમ–માંગો યે દોઆં ઉમ્રમેં ભાઇકા રહે દમ

જબતક ન વો૰ મારે ગયેથે મુઝકો કલકથા
હકે ભાઇકા મુઝપર થા, તો ઉનપર મેરા હક થા. ૪

થી મુઝકો બડી ફિક્ર કે ક્યા હોગા એલાહી–પર દોનોંને જો બાત કહી થી વો૰ બનાહી
મરતે ન પેસર આજ તો થી માંપે તબાહી–મંઈ કેહતીથી જો હોતાથા મઈદાનકો રાહી

સર દેનેકો રનમેં ન શહે જીન્નો બશર જાયં
મંઈનેતો દોઆં કી થી કે પેહલે યેહી મરજાયં. ૫

મરના મુઝે દોનોંકા મુબારિક કરે અલ્લાહ–પાએં ઝફર ઉસ લશકરે કીં પર શહે ઝીજાહ
કાસિમકો તો કિસમતને દેખાયા મુઝે નોશાહ–અબ ધૂમસે અપને અલીઅકબરકા કરૂં બ્યાહ

તુમ રોઓ ન, માં હોકે મંઈ રોતી નહીં લોગો
અકબરસે ઝેયાદા૰ મુઝે કોઇ નહી લોગો !!! ૬

યહાં તો યે૰ બાત હોતીથી વહાં ઝુલ્મકે કલામ–હંગામાં હશ્રકા થા મયાને સેપાહે શામ
કેહતાથા શિમ્ર સબસે, સુનો ભાઈ બાસો આમ–કાટૂં ન શેહકા સર તો નહીં શિમ્ર મેરા નામ

મઝમૂન થા યે૰ ફાતેમા૰કે શોરો શઈનકા
અઈ શિમ્ર કુછ ગોનાહભી ? મેરે હોસઈનકા. ૭

ઇબ્ને "નોમયર" કેહતાથા "નોફિલસે" દમ બદમ–દેખેં તો કત્લ કરતા હઈ અકબરકો!!!તુ,કે,હમ
રખતે હંઈ દિલમેં બ્યાહકી હસરત શહે ઓમમ–અબ આજ વો૰ હંય ઓર પેસરે નોજવાંકા ગંમ

અકબરકા દિલ શેગાફ હોતો દિલકો કલ મિલે
બરછીકે ફલસે આજ યેહી મુઝકો ફલ મિલે. ૮

ચિલ્લાકે કહે રહેથે કમાંદારે બદ મેઝાજ–ખાલી કરેંગે પ્યાસોંપે તરકશકે તીર આજ
કેહતાથા "હુરમલા" કે હઈ ખિલઅતકી એહતેયાજ–હુકમી[1] નેશાનેમેં મંઈ લગાતા હૂં લા એલાજ

અસગરકા હલ્ક, બાનૂકા દિલ, શેહકે શાને હંઈ
મેરે તો એક તીરકે ઇતને નેશાને હંઈ. ૯

કેહતાથા એક, "ઉમ્રસે" તૂ ક્યા મુઝકો દે ? ભલા–લે આઉં છીનકર અભી ઝઈનબકી જો રેદા
ઝીતે હંઈ ગો હોસઈન, પે ગૈરો કરેંગે ક્યા ?–કેહતાથા વો૰ કે અઈ તેરી હિમ્મતપે મંઈ ફેદા

યે૰ વક્ત આલે ફાતેમા પર એકસીકા હઈ
જો સબકે હાત આએ વો૰ હિસ્સા ઉસીકા હઈ. ૧૦

"નોફિલ" યે૰ કેહ રહાથા કે હઈ ફતહ મેરે હાત–કાટૂંગા આજ દસ્તે અલમદારે નેક ઝાત
"ખૂલી" પોકારા તૂને કહી મેરે દિલકી બાત–અબ્બાસહીકે હાતમેં હઈ શાહકી હયાત

આગેભી ગો હૂએ હંઈ બહાદુર બડે બડે
મંઈ લૂટલૂંગા ફાતેમાકા ઘર ખડે ખડે. ૧૧

---

[1] એકતીર.

એક કેહ રહાથા તબ મેરે દિલકી ગિરાં હો વા—બાંધું રસનસે આજ સો સન્નૈદકા ગલા
સિફ્ફીનકા બોખાર મેરે દિલમેં હઈ ભરા—અબિદકો તપમેં દુંગા મંઈ સદમે હઝારહા

કાંટોંપે જલ્દ જલ્દ પેયાદાં ફેરાઉંગા
રોએગા તો મંઈ હંસકે ઝેયાદાં રૂલાઉંગા. ૧૨

નાગાહ આઈ ખૈમેસે ઝઈનબકી યેં સદા—યા રબ દુહાઈ, ભાઈ બહન હોતે હંઈ જોદા
સર બસ્તાં હોગઈ રોરકાએ શહે હોદા—કેહતેથે રોકે સબ દે ઝઈનબકો અઈ ખુદા

સબ નન્ને નન્ને બચ્ચેભી ઇસવકત રોતે હંઈ
યારો બર આમદ અબ શહે મઝલૂમ હોતે હંઈ. ૧૩

દરપર રખા ઉધર શહે મઝલૂમને કદમ—વ્હાં સફકે સફ હૂએ પએ તસલીમે શાહ, ખમ
સાંચે, સેલા સલામકા તબ શાહે બા કરમ—દુનયા પકત જો દેતે ગે બખશીશ થી કમસે કમ

મુજરાઇયોંકો શાહને રૂતબેગેરાં[1] દિયે
એક એકકો હોસઈનને દોનોં જહાં દિયે. ૧૪

ફોજે જપાસે ફતનેમેં તીરે જફા ચલે—ઓર વ્હાંસે પેશવાઈકો આહલે વફા ચલે
આયે ખુદા કે સિમ્તસે, સૂયે ખુદા ચલે—કેહતેથે શાહ, ઓર મોકદ્દરસે કયા ચલે ?

કાસિમ રહે ઓર અકબરો અબ્બાસ રેહગએ
સત્તર દો તનમેં તીન જવાં પાસ રેહગએ. ૧૫

કાસિમકે દસ્તે રાસ્તસે પઈદા હુઈ નેદા—કયૂં અઈ પેસર હમારી વસીયત ભોલાઈ કયા ?
ગર બિન ચચાકે હોકે જીયે તુમતો કયા મઝા ?—બાઝૂસે ખોલકર મેરે ખતકો પડહો ઝરા !!!

સરકો કટાઓ ખાતેમાં લશકરકા હો ચુકા !!!
ફિર લુત્ફ કયા ? હોસઈન જબ અકબરકો રો ચુકા !!! ૧૬

કાસિમને ઝુકકે કાનમેં અબ્બાસકે કહા—પડવાદો ખત યેં શાહકો, અચ્છે મેરે ચચા
વોં બોલે આપ કયૂં નહીં દેતે હો તુમ ભલા—યેં કેહકે ઉનકે હાથસે ખત લેકે ખૂદ પડહા

રોકર કહા ખૂશીભી હઈ ગમભી હઈ !!!
બસ એક ખતમેં બ્યાહભીહઈ !!! ઓર કઝાભીહઈ !!! ૧૭

ફિર શાહકો વોં ખત દિયા ઓર રોકે યેં કહા—પડહયે ઝરા ભતીજેકી તકદીરકા લિખા
ખત લેકે શાહેદીંને કલેજા પકડ લિયા—પડહતેહી પેહલી સત્રકે, થર્રાએ દસ્તો પા

ઉસ સત્રસે કલેજેપે શમશીર ફિર ગઇ
આંખોંકે આગે ભાઇકી તસવીર ફિર ગઇ. ૧૮

કાસિમ પોકારે આગે તો પડહયે હઈ કયા લિખા ?—શેહને કહા લિખા જો હસનને બજા લિખા
હઈ તુમકો જાંનેસારે શહે કરબલા લિખા—મેરે લિયે યેં દર્દ મગર લા દવા લિખા

કાબિલ તુમ્હારે દાગકે મેરા જેગર નહીં
પ્યારે મંઈ સખ્ત દિલ નહીં, મંઈ એ પેસર નહીં. ૧૯

કાસિમકા હાથ પકડે ફિર આએ હરમમેં શાહ—ઝઈનબકોભી દેખાયા નવિસ્તાં હસનકા આહ
ચુપકેસે ફિર યેં બોલે એમામે મલક પનાહ—દર પેશ આજ હમકો હઈ દો એકસોંકા બ્યાહ

---

[1] ભારી મરતબા (ખેતાબ)

તકરીબ સોગવારોંમેં દુલ્હા દુલ્હનકી હૈ
ઇસ અંતમેં એક યેહ ભી વસીયૈત હૈસનકી હૈ. ૨૦

ઇબ્ને હૈસનકો, લાકે લેબાસે હૈસન, પિન્હાવ–કાસિમકી માંકો, માદરે કુબરાકો, જલ્દ લાવ
વેહ બોલી જાન મુઝકે ભય્યા ન થે સોનાવ–ઇસ કામકે લિયે તો કિસી ઔરકો બોલાવ
માતમકદ ઘરસે કોઇભી જાતા હૈ બ્યાહમેં ?
બેટાં મુએ તો કોઇ બિઠાતા હૈ બ્યાહમેં ? ૨૧

જીન હાથોંસે કે બેટોંકે લાશે ઉઠાઉં મૈં !!!–ઉન હાથોંસે ભતીજેકો દુલ્હા બનાઉં મૈં !!!
ફર્શે અંઝા જહાં પએ માતમ બિછાઉં મૈં !!!–કુબરાકો વહાં લેબાસે અરૂસી પિન્હાઉં મૈં !!!
કયૂંકર ભલા યેહ ઉસસે હો જો ખૈરખ્વાહ હો
મેરી તો યેહ દોઆ હૈ મોબારિક યેહ બ્યાહ હો. ૨૨

યાદશ બ ખૈર શાતેમાહ સુગરા નહીં યહાં–રૂખસતકે વક્ત કેહતીથી મુઝસે વોહ નાતવાં
કાસિમકા બ્યાહ હોએ સફરમેં જો નાગહાં–તુમ મુઝકો યાદ કરકે બોલા ભેજીયો વહાં
અફસોસકી જગાહ હૈ કોઇ નામાબર નહીં
કાસિમકા બ્યાહ હોતા હૈ ઉસકો ખબર નહીં. ૨૩

શેહને કહા બહન ન તરદ્દુદ કરો ઝરા–માતમકા અપને બેટોંકે હાં ઝિક્ર હૈ બજા
યેહ અકદભી હૈ ફિદયએ સિબ્ને રસૂલકા–શાદી કોજા, વ આલે રસૂલે ખુદા કોજા
જાએગા ના મોરાદ યેહ દુલ્હા જહાનસે
તા હશ્ર શાદી ઉઠગઇ ઇસ ખાનદાનસે. ૨૪

બાનૂસે કેહદો, બેટીકો અપની, દુલ્હન બનાય–ભાભી કહાં હૈ ? બેટેકો દુલ્હા બનાકે લાય
ભાઇ હૈસનકા ફાખેરાહ ખિલઅત કોઇ પેન્હાય–ઉસ માહે વશકો મસનદે ઝરતારપર બેઠાય
શાદી હૈ અકદ કાસેમે યુસુફ જમાલકી
હમભી બહાર દેખલેં ઉસ નૌનેહાલકી. ૨૫

હઝરતસે યેહ સુનતેહી ઉઠીં ઝવજએ શબ્બર–ફરઝંદકો નૌશાહ બનાને લગીં જાકર
હજલેમેં[1] ઉધર બાનુએ ફરઝંદે પયમબર–બેટીકો બનાતીથીં દુલ્હન બાદિલે મુઝતર
તન ગંજે જવાહિર થા રેદા નૂરે ફેશાં થી
ચેહરેસે. મગર શાન રંડાપેકી એયાં થી. ૨૬

જો બાનૂકા ખૈમા હૈ વહાં ધૂમ બડી હૈ–કોઇ બીબીતો હૈ બૈઠી કોઇ ખડી હૈ
મસરૂફ[2] બશાશતમેં[3] હરએક છોટી બડી હૈ–સબ બીબીયાં કેહતી હૈ કે કયા નેક ઘડી હૈ !!!
ઇન દોનો ઘરોંમેં જો યેહ અબ શાદી ઠની હૈ
યહાં શાને હોસૈની વહાં શાને હૈસની હૈ. ૨૭

કયા સામનેસે દેખતી હૈ દુલ્હાકી માદર–દેખા કે રોકય્યાભી હૈ ઓર ઝૈનબે મુઝતર
કુલસૂમ હૈ ઓર ઝવજએ અબ્બાસે દેલાવર–કુછ ખ્વાન હૈ મેંહદીકે કનીઝોંકે સર ઉપર

૧ દુલ્હનના વાસતે શણગારેલું દીવાનખાનું–દુલ્હનની છપર ખાટ ૨ શામીલ ૩ મીઠાશથી હસી ખુશીની વાતો કરવી.

ઓર આગે સભોંકે ચલી આતી હઈ સોકઈના
ફૂલી નહીં શાદીસે સમાતી હઈ સોકઈના. ૨૮

ગભરાકે યેહ કેહને લગી માં દૂલ્હાકી એકબાર—મેંહદી લિએ આતી હઈ મેરી સમધનેં દો ચાર
સામાન નહીં કોઇ હઈ મંઈ સખ્ત હૂં લાચાર—મસનદ ન બિછી હઈ ન યહાં ફર્શ હઈ તયાૈર
કુછ ઓર ન ગર રસ્મે મોદાવાત[1] અદા હો
ઇન સમધનોંકે પીનેકો શરબત તો ભલા હો. ૨૯

કાસિમસે યેહ કેહને લગી બાનાલએ ઝારી—મસનદપે તો બઈઠો કે યેહ અમ્માં ગઇ વારી
સદકે ગઇ ઇસ રાતકો શાદી હઈ તુમ્હારી—ઓર મેંહદી લિયે આતી હઈ શબ્બીરકી પ્યારી
ક્યૂં સરકો ઓઢાતે નહીં ? કિસ સોચમેં હોગે ?
યેહ તો કહો, તુમ સાલીકો ક્યા નેગમેં દોગે? ૩૦

કાસિમને કહા અમ્માં યેહ ક્યા કરતી હો તકરીર?—નરગેમેં બડી દેરસે હઈ હઝરતે શબ્બીર
વલ્લાહ કે ઇસદમ હઈ મેરી મૌત બગલગીર—ઇસ વકતમેં હરગીઝ ન કરો બ્યાહકી તકરીર
દે રખ્ખો ઇસી વકતસે રૂખસત મુઝે રનકી
ખિલઅતકે એવઝ ચાહીયે તદબીર કફનકી. ૩૧

યેહ બાતેં થી આ પોહચીં જો બહાં ઝઈનબો કુલસૂમ—ક્યા દેખા કે મા બેટે હઈં બઈઠે હૂએ મગમૂમ
ઝઈનબને કહા કુછ મુઝે હોતા નહીં મફહૂમ[2]—ક્યા કુછ ખબર આનેકી હમારી, ન થી માઅલૂમ?
ખિલઅતભી પિન્હાયા નહીં નૌશાહકો અબતક
મસનદપે બિઠાયા નહીં ઇસ માહકો અબતક. ૩૨

ઉસ દૂલ્હાકી માદર યેહ લગી કેહને ગમીં હો—હઈરાન હૂં યેહ ક્યા મુઝે ફરમાતી હો રોરો
મસનદ તો બિછી હઈ યેહ બિઠલાઉં મંઈ કિસકો—મરનેપે કમર બાંધે હૂએ બઈઠા હઈ યેહ તો
જીસ વકત કે કુછ કરતી હૂં મંઈ બ્યાહકી બાતેં
કરતા હઈ શરૂ ઉસઘડી જંગાહકી બાતેં. ૩૩

જીસવકત સુની માદરે કાસિમકી યેહ તકરીર—રોતી ગઇ કાસિમકે કરીં ઝઈનબે દિલગીર
કેહને લગીં ઇસિતરહસે વોહ શાહકી હમશીર—અઈ રાહતે જાને હસનો હઝરતે શબ્બીર
હમ રોકેંગે તુમકો યેહ ગોમાં તુમકો ગલત હઈ
બાબાકી વસીયતકી બજાલાના ફરઝ હઈ. ૩૪

યેહ કેહતેહી સર શર્મસે કાસિમને ઝોકાયા—ખામોશહી રેહનેકે સેવા કુછ ન બન આયા
લાકર ઉસે જબ શાહકી મસનદપે બેઠાયા—કુલસૂમને યેહ કેહકે સોકઈનાકો બોલાયા
મેંહદી તો ઝરા બાનસે ઇસઆન નેકાલો
તુમ અપને ભલા દિલકા તો અરમાન નેકાલો. ૩૫

કી અર્ઝ યેહ રોરોકે સોકઈનાને ફૂપી જાં—દિખલાયા જો બાલિકને મુઝે શાદીકા સામાં
ક્યા ફાતેમા બીમારકી યાદ આતી હઈ ઇસ આં—ઇસદમ ઉસી બીમાર બહનકા હઈ મુઝે ધ્યાં

૧ ઉપાય (ઇલાજ.) ૨ સમજાણુ.

દેખા બને કાસિમકા યેહ ખિલઅત નઝીરીકા
અરમાન ન કુછ નિકલા ઉસ અરમાન ભરીકા. ૩૬

યેહ કેહકે સોકીનાને ગરઝ મેંહદી લગાઇ—કાસિમસે કહા નેગ મેરાદ દીજીયે ભાઇ
ગરદન વહીં બસ શર્મસે કાસિમને ઝોકાઇ—ઇસ તરહસે કેહનેલગી વોહ બાનૂકી જાઇ

સદકે ગઇ અબ ફૂછતો દેયા ચાહિયે મુઝકો
એ આસ ન ઇસ વક્ત કેયા ચાહિયે મુઝકો. ૩૭

કાસિમને કહા નેગમેં દૂં કયા ? તુઝકો મેં ખૂશખૂ—કૌનૈનકે માલિકકી બહોત લાડલી હૈ તૂ
હૈ ઔર તો ઇસિ વક્ત મેરા કુછ નહીં કાબૂ—અૈ જાનેહઝીં પાસ હૈ અબ મેરે યેહ ખૂશખૂ

સો આજ અઝીઝ અપની ન મેં જાન કરૂંગા
કદમોંપે તેરે બાપકે કુરબાન કરૂંગા. ૩૮

કાસિમને સોકીનાસે કેયા જબકે યેહ ઇઝહાર—ફિર ઉસને ન કી ભાઇસેભી નેગકી તકરાર
જબ મેંહદી લગાનેસે ફરાગત હુઇ એકબાર—સબ બીબીયોંસે કેહને લગીં ઝૈનબે નાચાર

અૈસા નહીં ઇસિ દૂલ્હાકે અબ જાનેમેં રનકે
જલદીસે ઇસે લે ચલો ખૈમેમેં દુલ્હનકે. ૩૯

જીસ જાપે થા અકબરકો બના માંને બનાયા—ઉસ ખૈમેમેં કાસિમ બનેકો લાકે બેઠાયા
ફિઝ્ઝાને વહાં સિજ્તે પયંમબરકો બોલાયા—ઔર સેગેકે પઢહનેકો કરીં વક્ત જો આયા

બાનૂ લગી કેહને શહે બેકસકી બહનસે
કયા ફાતેમાહ કી મેહર બંધી ? ઇબ્ને હસનસે. ૪૦

ઝૈનબસે ઝબ્ત હો ન સકા ઉડી બે હવાસ—બાનૂકો ઔર દુલ્હાકી માંકો બેઠાયા પાસ
ઔર ચુપકીસે યેહ બોલી બસદ બેકસીયો યાસ—તુમકોભી ઔર ઉનકોભી હોગા બસદ મલાલ

દૂલ્હા કહાં દૂલ્હનભી કહાં જીનકો બ્યાહીયે
જહાં ચાહીયે કફન યહાં રંડસાલા ચાહિયે. ૪૧

બાનૂ જો તુમકો મેહરકે ખાતિર હૈ પેશોપસ—રંડસાલાહ, ઔર દૂલ્હાકાસર મેહર હૈ યેહ બસ
દૂલ્હાકી માં જહેઝકી ગર તુમકો હૈ હવસ—બાનૂ કફન પિન્હાએગી ગર હોગા દસ્તે રસ

દૂલ્હાકા જહેઝ વોહ મેહર ઇસિ દૂલ્હનકા હૈ
લો ચલકે બૈઠો બ્યાહ યતીમે હસનકા હૈ. ૪૨

દૂલ્હા દૂલ્હનકો લાકે બેઠાયા ફિર એક જા—મેંહદી લિયે સોકીનાભી આઇ બસદ બોકા
આંસૂ થે પાની ખૂને જેગર સૂરતે હેના—ઇન્નેબ ઔર કુબૂલકીભી રસ્મથા જોદા

દૂલ્હાસે પૂછા મર્ગે જવાની કુબૂલ હૈ ?
કુબરાસે પૂછા અસ્કફેશાની કુબૂલ હૈ ? ૪૩

જબ અકદ પઢહ ચુકા પેસરે અતમે મુરસલીં—દૂલ્હા, દૂલ્હનકો છોડકે જ્હાં નિકલે શાહેદીં
ફરઝંદે મુજતબાભી ઉઠા બાદિલે હઝીં—દામન કુબ્રાને ખેંચા તો કુબરાને આસતીં

નન્નીસી છાતી ફટે અલમસે જો ફટ ગઇ
મિસ્લે હેના સોકીના કદમસે લિપટ ગઇ. ૪૪

સૂખી ઝબાં દેખાકે પોકારી વો૦ માહજબીં—અઈ દૂલ્હા ભાઇ નેગભી કુછ દોગે યા નહીં?
કુછ ઓર માંગતી નહીં મંઈ શશદરો હુંઝીં—પ્યાસી બહનકા નેગ યેહી હઈ કરો યકીં
પાની હમારે વાસતે દરયાસે લાઇયો
સદકે ચચાકી પ્યાસકા પાની પેલાઇયો. ૪૫

મરસેયા૦ પાંચવાં હઝરત કાસિમ અ. કા એમામ આલી મકામ અ. સે ઓર અપની વાલેદાહ ઓર જનાબે ફાતેમા કુબરા અ. સે જંગકે લિએ રૂખસત તલબ કરને કે બયાનમેં

આમદ ગુલે મોરાદે હુસન પર ખેઝાંકી હઈ-રૂખસત હરમસે કાસેમે ગુંનચા દહાંકી હઈ
મનઝૂર દિલકો સઈર રેયાઝે જેનાંકી હઈ—હર સિમ્ત ધૂમ ખઈમેમેં આહો ફેગાંકી હઈ
સહરાભી સરપે બાંધા હઈ સરભી કટાતે હંઈ
દૂલા અભી બને હંઈ અભી મરને જાતે હંઈ. ૧

અપને શહાબે[1] ખૂંમેં બરાતી નહા ચુકે-પઈકાંકી[2] બેડી ઔનો મોહંમદભી ખા ચુકે
શબ્બીર સબકી લાશેં બરાબર લેટા ચુકે-દૂલ્હાકી હઈ વેદાએ બરાતી તો બન ચુકે
કોઇ રહા ન લશકરે શાહે શહીદમેં
તા ઝોહર યે૦ સેતમ હુવા અંસ્રે[3] યઝીદમેં. ૨

જબ ખઈમએ હોસઈનસે નિકલા હુસનકા લાલ—દેખા કે દરપે રોતે હંઈ સરવર બસદ મલાલ
બસ ગિરપડા કદમપે યે૦ કેહકર વો૦ ખૂશ ખેસાલ—દીજે રેઝાએ હર્બ[4] મુઝે બહરે ઝૂલજલાલ
મતલબકા હર્ફ લબપે ન લાના રવા નહી
હંસાસે અપના દર્દ છુપાના રવા નહીં. ૩

મૌલા શહીદ હો ચુકે અનસાર આપકે—ખા ખાકે ઝખ્મ મરગએ ગંમખ્વાર આપકે
સબ કામ આએ યારો મદદગાર આપકે—કમસિન કઇ ગોઝરગએ દિલદાર આપકે
અબ એકસી હોઝૂરપે હદસે ઝેયાદ હઈ
ઉમ્મેદવારે ઈઝને વેગાખાંન૦ઝાદ હઈ. ૪

હસરત યે૦હઈ કે બરછેયાં સીનેપે હમભી ખાએં-લાખોંસે તન્હા કામ લડેં ખૂનમેં નહાએં
શાહે ગુદામેં તેગેસે પ્યાસા ગલા કટાએં—દુન્યાસે સુર્ખરૂ સૂએ બાગે બેહિસ્ત જાએં
બેટે ફૂફીકે દેખાએંગે ક્યા કામ કરગએ
ફિર હશ્ર તક જીયેંગે અગર આજ મરગએ. ૫

બાકી ફેદાઇયોંમેં હઈ અબ કૌન યા એમામ?—અકબર હંઈ ઓર હઝરતે અબ્બાસે નેકનામ
ઇન દોનોં સાહેબોંમેં હુવા કોઇ ગર તમામ—દાદાસેભી, પેદરસેભી, હોગા ખેજલ ગોલામ

---

૧ લાલરંગ. ૨ તીર બરછીનું પાનું અથવા તેની ધાર. ૩ ઝમાનો. ૪ જંગ.

ફરમાગએ હઈ જો, અમલ ઉસપર ઝરૂર હઈ
તાઅમીલે[1] હુકમે હઝરતે શઁર ઝરૂર હઈ. ૬

થા ઇશ્ક આપસે પેદરે તરૂબ કામકો-મરતે હૂએ યેં કીથા વસીયત ગોલામકો
ઘેરેં જો અહલે શામ એમામે અનામકો-બેટા બોલંદ કીજીયો દાદાકે નામકો
જાં અપની દીજો પાસે શહે મશ્રકૈનપર
સદકે કેયા હુસનને તેરા સર હોસઇન પર. ૭

ઇસકે સેવા હોઝૂરકે કયા હૈકુ હઈ હમપે કમ-બેટાંકી તરહ આપકે બરમેં પલે હઈ હમ
ફરમાઇયે કિને આંખોંસે દેખેં યેં દર્દો ગમ-તર હઈ ઝમીં લહૂસે અઝીઝોંકે હઈ સેતમ
બિછડે વોં સાથ ખેલકે જીનકે બડે હૂએ
વલ્લાહ અબ રૂકેંગે ન હમ બે લડે હૂએ. ૮

જબસે મરે હઈ હઝરતે ઝઈનબકે ગુલ એઝાર-આતી હઈ યેં સદા મુઝે બાબાકી બારબાર
બેટા ફૂફીકા લૂટચુકા અબ કયા હઈ ઇન્તિઝાર?-અમ્મા પે અબ નહોગે તો કબ હોગે ફિર નેસાર
કુછ કામ તુમસે જલ્દ બર આએ તો શાદ હોઉં
અકબર તુમ્હારી લાશ ઓઢાએ તો શાદ હોઉં. ૯

બાતેં યેં સુનકે કલ્બપે એક તીરે ગમ ચલા-બે ઇખ્તિયાર રોને લગે શાહે કરબલા
છાતી લગાકે પ્યાર કિયા મુંહપે મુંહ મલા-ચૂમા કભી દહન કભી માથા કભી ગલા
યાદ આગઇ હોસઇનકો તકરીર ભાઇકી
આંખોંકે આગે ફિર ગઇ તસવીર ભાઇકી. ૧૦

રિક્કતકો ઝબ્ત કરકે યેં બોલે બસદ મલાલ-સદકે તેરે બેરાદરે મંઈ અઈ હુસનકે લાલ
જીસ રોઝસે હુવા હઈ બેરાદરકા ઇન્તેકાલ-જીતે હઈ તુમકો દેખકે યેં હઈ હમારા હાલ
મૌત આઇ તીરે હિજ્ર અગર દિલપે ચલગયા
ફિર ઝિંદગી કહાં જો કલેજા નેકલ ગયા. ૧૧

મામૂંસે બાનજે તો અભી હો ચુકે જોદા-વોં ગીર્દ યૂં પડે હૂએ હઈ દોનોં મહલેકા
અબ ઉનકો રોઉં યા તુમ્હે મરનેકી દૂં રેઝા-પથ્થર નહીં જેગર હઈ યેં અઈ મેરે દિલરોબા
જાતા હઈ ગર તૂ માંસે રેઝા લો લડાઇકી
દૌલત લૂટાએગા યેં હોસઇન અપને ભાઇકી. ૧૨

અઈ જાને અમ, યેં સિન, યેં શબાબ, ઓર યેં અઝમ આહ-લાઝિમ હઈ રાંડ માંકી ઝઇફીપે ભી નેગાહ
તુમપર જો કુછ બનેગી તો હોજાએગી તબાહ-બેવાપે રહમ ચાહિએ અઈ મુજતબાકે માહ
અંધેર હઈ જો દિલપે બોડહાપેમેં દાગ હો
રૌશન રખો યેં ઘર કે હુસનકે ચરાગ હો. ૧૩

વલ્લાહ હમકો દર્દે જોદાઇ હઈ ના ગવાર-બહરે રેઝાએ હર્બ[2] મોસિર[3] હો ન બારબાર
નો બાદએ હુસનહો તુમ અઈ મેરે ગુલ એઝાર-ફૂલો ફલો અભી કે યેં હઈ મૌસમે બહાર
બેટા તુમ્હારે સરસે ગોઝરનેકે દિન નહીં
રાતેં શબાબકી[4] હઈ યેં મરનેકે દિન નહીં. ૧૪

૧ કામ સોંપવું. ૨ જંગ. ૩ એક કામ ઉપરજ ઉભું રહેવું. ૪ જુવાનીની.

બોલા કદમપે ગિરકે વો૦ શબ્બીરકા નો નેહાલ–ખાક ઉસ શબાબપર જો બોઝુર્ગોંકા હોયે૦હાલ સદકા હૅસનકા, દિજે મુઝે રૂખસતે જેદાલ–કીજે ન વાલેદા૦કી તબાહીકા કુછ ખેયાલ:
જો ઉનકો હઈ અઝીઝ ન બેટે અઝીઝ હઈ
હઝરતકા મઈ ગોલામ હૂં અમ્માં કનીઝ હઈ. ૧૫

હઈ કિસ કદર યતીમોંપે લુત્ફે શહે અનામ–મઈ બે પદર હૂં મુઝપેભી હઈ રહેમકા મકામ
કયા જાકે વાલેદા૦સે કહે દર્દ દિલ ગોલામ–વો૦ શબસે કેહ રહી હઈ કે હો ફિદયએ એમામ
બે સુર્ખરૂ હુએ ન કભી મુંહ દેખાએંગે
જાએંગે અબ તો આપકે કામ આકે જાએંગે. ૧૬

શેહને આઠાકે કદમોંસે ઇબ્ને હૅસનકા સર–લિપટા લેયા કલેજેસે અપને બ ચશ્મે તર
રાકર કહા ઈસીમેં તુમ્હારી ખૂશી હઈ ગર–કયા ઇખ્તેયાર ઔર ઉજાડો ચચાકા ઘર
અચ્છા બોઢાઓ હાથ જવાનીમેં જાનસે
સૂરત દેખાકે માંકો સેધારો જહાનસે. ૧૭

મુજરેકો સર ઝોકાકે ખૂશીસે બસદ અદબ–કાસિમ ગએ હરમમેં તો બ્હાં રો રહેથે સબ
ઘબરાકે માં યે૦ બોલી કે બ્અઈ મેરે ગુનચાલબ–રનમેં ચચાકો છોડકે આનેકા કયા સબબ?
કી અર્ઝ અબ મિલેંગે કોઇ દમમેં બાપસે
અમ્માં વેદાઅ હોનેકો આએ હઈ આપસે. ૧૮

લી હમને શેહસે રૂખસતે મઈદાને કારઝાર–માદરને હાથ બોઢા કે કહા શુક્રે કિર્દગાર
મઈ તો દોઆએં સુબ્હસે કરતીથી બારબાર–બચ્ચે મેરે હોસઈન કે બચ્ચોંપે હો નેસાર
ગો સખ્ત હઈ યે૦ દાગ મગર દમ ન મારૂંગી
અકબરપે તુમકો, છોટેકો, અસગરપે વારૂંગી. ૧૯

સુશતાકે હો પેદરકે તો અરસા ન અબ લગાઓ–સદકે ગઇ દુલ્હનસેભી મિલલો તો મરને જાઓ
તલવારેં ખાઓ જંગ કરો ખૂનમેં નહાઓ–મઈ દૂધ બખ્શ દેતીહૂં જાઓ ગલા કટાઓ
થામે હૂં દિલ અભી ન કોગી કરકે રોઉંગી
આએગી લાશ જબ તો મઈ છ ભરકે રોઉંગી. ૨૦

યે૦ સુનકે મુઝતરીબ હુએ નામૂસે શાહેદીં–આયા દુલ્હનસે મિલનેકો શબ્બીરકા નાઝનીં
રોતીથી સરકો ઝાનૂપે રખ્ખે વો૦ માહજબીં–સદમેસે હિલગયા જેગરે કાસિમે હઝીં
દિલ થામકર સૂએ રૂખે અકબર નેગાહ કી
યે૦ દર્દ ઉઠા કે બઈઠકે મસનદપે આહ કી. ૨૧

દુલ્હાને જો દેખા કે દુલ્હન ગમસે હઈ મુઝતર–ચલને લગે સીનેપે ગમો દર્દકે ખંજર
એક આહ ભરી ઝર્દ હુવા ચેહરએ અનવર–ઝુકકર કહા ઝાનૂસે ઉઠાઓતો ઝરા સર
લિલ્લાહ ન રોઓ તુમ્હેં સમઝાતે હઈ સાહેબ
કુછ બાત કરો મરનેકો હમ જાતે હઈ સાહેબ. ૨૨

કુછ બાત કરો હમસે કે ફુરસત હઈ બહોત કમ–રાહત હઈ ખૂશીસે જો ગોઝાર જાએ કઇ દમ
એક આનમેં સોહબત યે૦ કહાં ઓર કહાં હમ–હો જાએગા શાદીકા મકાં ખાનએ માતમ

ઝિંદાને મોસીબત તુમ્હેં રોનેકો મિલેગા
ઓર ગોશએ તુરબત હમેં સોનેકો મિલેગા. ૨૩

હમ છોડકે તનહા ન તુમ્હેં ઘરસે નેકલતે–સાએકી તરહં પાસસે એક આન ન ટલતે
ઇસ ગુલસે કફેપાસે સદા આંખોંકો મલતે–કયા કીજીયે હંઈ તીર ચચાજાનપે ચલતે
સૌબાર હૂં સદકે તો ન હંકૈં ઉનકે અદા. હોં
મઝલૂમકા ફિર કૌન હઈ? ગર હમ ન ફેદા હોં. ૨૪

એક જાને સેતમ કશપે અંજબ રંજો તઅંબ હઈ–સુનતા હૂં કે અંબ્બાસકો રૂખસતકી તલબ હઈ
વહાં પાસે મોહબ્બત હઈ તો વહાં જાએ અદબ હઈ–ફૂરકત ભી કેયામત હઈ ન જાનાભી ગઝબ હઈ
હોઉં કિસસે જોદા કિસપે તસદ્દુક કરૂં સરકો
ઉલફત તો ઇધિર ખિંચતી હઈ મૌત ઉધરકો ૨૫

રોકર કહા અઈ શમ્એ સરા પરદએ ઇસમત–હમ સર ન ઓઢાએંગે જો તુમ દોગે ન રૂખસત
અંબ્બાસ તલબ કર રહે હંઈ રનકી એજાઝત–મારે ગએ વો ભી તો નહી જીનેકે હઝરત
સદકે હોંઉ દોઆંથી યેહી દિનરાત હમારી
તુમ ચાહોતો રેહજાએ અભી બાત હમારી. ૨૬

સરકા લેયા શરમાકે દૂલ્હનને કદમ અપના–દૂલ્હાને કહા હાલ કહેં કિસસે હમ અપના
અબ કૂચ કોઈ દમમેં હઈ સૂએ અદમ અપના–કુછ હમસે સોનો, કુછ કહો દરદો અલમ અપના
એક આનમેં ઝિંદા ન હમેં પોઓગી સાહેબ
ઇસ વકત ન બોલોગી તો પચતાઓગી સાહેબ. ૨૭

રખકર દૂલ્હનકે માથેપે હાથ અપના, યેઠ કહા–સરકો ઓઢાઓ રોતી હો કયૂં ? તુમપે મંઈ ફેદા
સાહેબ તુમ્હારે બાપને તો હમકો દી રઝા–દો તુમભી કઝેને જંગકે નરગેમેં હઈ ચચા
આતે હંઈ તારે ઝુલ્મ શાહે ખુશ ખેસાલપર
વાજીબ જાએ રહમ હઈ અમ્મુંકે હાલપર. ૨૮

જાનેં મોસાહેબોંકી તો પેહલેહી જા ચુકીં–દો લાલ અપને ઝવજએ મુસલિમ ગંવા ચુકીં
લાશે ફૂફીકે બેટોંકી મકતલસે આ ચુકીં–એક દમમેં દસ બરસકી કમાઇ લુટા ચુકીં
હમ જીકે કયાકરેં કે ખુશી દિલસે ફોત હઈ
ઇસ દર્દકા એલાજ અગર હઈ તો મૌત હઈ. ૨૯

કયા તુમસે સદમએ દિલે દર્દ આશના કહેં–તડપોગી ઝખ્મે હીજરકા ગર માજરા કહેં
ઠેહરેં જો અબ તો અહલે વફા બેવફા કહેં–એ સર કટાએ કુછ નહીં બનપડતી કયા કહેં
દૂલ્હા બનેથે ફેરકેમેં એક દમકે વાસતે
શાદીકા ગુલ હુવાથા યેહ માતમકે વાસતે. ૩૦

બેહદ એક દિલપે જોદા હઈ, સેતમ જોદા–અબ હમસે તુમ જોદા હૂઈ, ઓર તુમસે હમ જોદા
માંકા જોદા મલાલ, ચચાકા અલમ જોદા–યેહ ગમ જોદા, તુમ્હારી જોદાઇકા ગમ જોદા
જલદી યેહ સર, નેસારે શહે મશ્રકૈન હો
અબ મુંહ છોપાકે કબ્રમેં સોએંતો ચઈનહો. ૩૧

તકદીરને ખુશીમેં દેયા ગમ, હઝાર હૈફ-સૂએ ન અશ્કે દીદએ પુરતુમ, હઝાર હૈફ
બાતેંભી હોને પાઇ ન બાહમ, હઝાર હૈફ-હસરત ઝદા૦ જહાંસે ચલે હમ, હઝાર હૈફ

સબ રો રહે હૈ શોર હૈ ફરયાદો આહકા
અફસાના૦ તા બહશ્ર રહા અપને બ્યાહકા. ૩૨

સાહિબ કુછ અપના હાલ તો; હમસે બયાં કરો-યાકુતે લબકો બહરે ખુદા દુર બોના[1] કરો
ખૂને જેગર ન આંખોંસે પઈહમ રવાં કરો-નરગિસ કે ગુલ, ન રશ્કે ગુલે અરગવાં કરો

આએંગે લોટકે જબ જસદે[2] પાશ પાશપર
મકતલમેં જીતના ચાહો રોલીજો લાશપર. ૩૩

હમસે હેજાબ[3] કયા ? કે ચલે અબ જહાનસે-આએંગે કોઈ આનમેં મુરદોંકી શાનસે
મોડો ન આંખ બહરે ખુદા મેહેમાનસે-ઘૂંઘટ હટાકે બાત કરો કુછ ઝબાનસે

હૈ આરઝૂ કે આખેરી દીદાર દેખલેં
ફિર એકબાર મુસહફે રૂખસાર દેખલેં. ૩૪

તલવારોંસે જહાં જીસ્મ મેરા હોએગા સદચાક-લૂટેંગે ઔર આનકે યહાં બ્યાહકે પોશાક
બરજાએગી બસ માંગમેં[4] સંદલકે એવઝ ખાક-કંગના ન ખુલેગા કે રેસન બાંધેંગે સફીક

ખંજર, મેરી ગરદનમેં કોઇ હમમેં મિલેગા
રંડસાલા૦ ન તુમકો, ન કફન હમકો મિલેગા. ૩૫

ઉમડે હૂએ હૈ ફોજકે દિલ, થમ નહીં સકતે-હૈ વલવલએ[5] જંગો જેદલ, થમ નહીં સકતે
ઘરમે નહીં થમનેકા મહેલ, થમ નહીં સકતે-ખેંચે લિયે જાતી હૈ અજલ, થમ નહીં સકતે

મર જાઇયો બાબાકીભી તહરીર યેહી હૈ
તુમ રાંડ બનો ખાહેશે તકદીર યેહી હૈ. ૩૬

ઘૂંઘટમેં બસ અબ આરેઝે[6] અનવર ન છોપાઓ-બુલબુલકી નેગાહોંસે ગુલેતર ન છોપાઓ
યે૦ મુસહફે રૂખ, બહરે પયમબર ન છોપાઓ-હમ દર્દસે દર્દે દિલે મુઝતર ન છોપાઓ

હૈહાત કોઇ બાત ન કી તુમને ઝબાંસે
કિસ બાતકી હસરત લિયે જાએંગે જહાંસે. ૩૭

કયું સરતે ખૂરશેદ લરઝતા હૈ તને ઝાર ?-કયૂ ચાંદસે મુંહપર. ઔરકે આજ્ઞતા હૈ હરબાર?
કયા આંચ હૈ? ખુલતે નહીં કયૂં લાઅલે ગોહર બાર?-કયૂં બંદ હૈ આંખે? સકતે મરહૂમે બીમાર

દેખોતો ઇધર, હમસે તુમ્હેં શર્મ હૈ અબ કયા?
ખુલતે નહીં કયૂં ગુંનચએ નરગિસ?યે૦સબબ કયા? ૩૮

સાહિબ યે૦ ખમૂશી[7] હૈ સેતમ, બાત કરો કુછ-મેહમા હૈ તુમ્હારે કોઇદમ, બાત કરો કુછ
તુમકો સરે સરવરકી કસમ, બાત કરો કુછ-જીતે નહીં અબ ફિરનેકે હમ, બાત કરો કુછ

મય્યતપે કિયે કુછ સોખને ગમ તો હમેં કયા ?
બોલીંભી ઝબાંસે અગર કિસદમ તો હમેં કયા ? ૩૯

૧ હોઠ બંધ થઇ ગયેલા (કોઈ પણ કારણથી) ૨ બદન. ૩ પરદો. ૪ સેંથો. ૫ શોરબકોર
૬ ચેહરો. ૭ ચુપકીદી.

કિસસે કહેં, જો હાલે દિલે દર્દનાક હઈ—તલવાર ચલ રહી હઈ, જીગર ચાક ચાક હઈ
ઇસ ઝિંદગીપે હૈફ હઈ, દુનયાપે ખાક હઈ—અબ કોઇ દમમેં દિલબરે ઝહરા હલાક હઈ
આઈ તબાહી આલે નબીકે જહાઝ પર
નરગાં૦ હઈ શામેયોંકા એમામે હેજાઝ પર. ૪૦

તુમભી કુછ અપને બાપકી ઇમદાદ કરો. મદદ—આફતમેં આજ હઈ પેસરે ઝઈગંમે[1] સમદ[2]
દુશમનકોભી ખુદા ન દેખાએ યેહી બઝદ—સદકે કરો હમેં કે બલા ઉનકી હોએ રદ
રાઝી રેઝાએ હકપે બસદ આરઝૂ રહો
હૈદરસે હમ, બતૂલસે તુમ સુર્ખરૂ રહો. ૪૧

સોંચો તુમ્હીં, ગલા ન કટાએં તો ક્યા કરેં?—ફરયાદે ફાતેમાકી સદાએં સોના કરેં?
રૂખસત કરો તો ફૌજે સેતમસે વેગા કરેં—ખોલો જો લાએલે લબ તો ગોહર હમ ફેદા કરેં
સાહિબ હમેં સેપુર્દે ખુદસે અજલ કરો
મુશકિલ કોશાકી પોતીહો, મુશકિલકો હલ કરો. ૪૨

બાબને હુસનને બાતોંમેં બોલા બહોત મગર—ફકલે દહન હયાસે ન બોલી વો૦ નોહાગર
ફરમાને જબકે રખદેયા ઝુકકર કદમપે સર—પેહલુમેં દિલ તડપ ગયા ફટને લગા જીગર
ઘુંઘટમેં આફતાબસા મુંહ ઝર્દ હોગયા
કાંપી યે૦ શર્મસે કે બદન સર્દ હોગયા. ૪૩

આખિર બહાકે અશ્ક[3] યે૦ બોલી વો૦રશ્કે માહ—છુટતે હઈ બચપનેમેં કહીં? ક્યા ઝબાંસે આહ!!!
છોડા જબ આપને તો હમારા કહાં નેબાહ[4]—કિસમતમેં હઈ કે કૈદે સેતમમેં ફિરેં તબાહ
બસતી લુટાકે કબ્રકો આબાદ કીજીયો
જો આપકી ખુશી, હમેં બરબાદ કીજીયો. ૪૪

રોએં ન ક્યું? કે જાનપે સદમે અજીબ હઈ—આરામ અબ હઈ દૂર, મસાએબ[5] કરીબ હઈ
નાલોંસે જીસકો કામ હઈ વો૦અંદલીબ[6] હઈ—શિકવા૦કિસીકા ક્યા? હમીં આરત નસીબ હઈ
હોએ યે૦ શામે ગંમ, કહીં એઈસી સહર ન થી
ગુરબતમેં રાંડ હોએંગે ઉસકી ખબર ન થી. ૪૫

લાયા વતનસે લાએ મોકદ્દર કહાં હમેં—હઈ હઈ ન સાઝગાર હુવા યે૦ મકાં હમેં
દેખેંગે અબ દેખાએગા ક્યા? આસમાં હમેં—રોના યે૦ હઈ કે છોડચલે નીમજાં હમેં
મરનેકા લુત્ફ થા તો તુમ્હારે હોઝૂર થા
બન લેતી કબ્ર ઇતના તઅમ્મુલ[7] ઝરૂર થા. ૪૬

સાહિબ તુમ્હીં ખફા નહીં લોંડીસે ઇસકદર—બેઝાર મૌતભી હઈ કે અબતક ન લી ખબર
ક્યા ગંમ હમારા ખઈર સેધારો કરો સફર—નિકલેંગે હમભી ઘરસે કોઇ દમમેં નંગે સર
ચાલે[8] હમારે સબસે જોદા હઈ ઝમાનેમેં
તુમ હોગે કતલગાહમેં, હમ કૈદખાનેમેં. ૪૭

૧ વાઘ ૨ અલ્લાહનું નામ છે. ૩ આંસૂ. ૪ નીભાવ. ૫ મુસીબતો—દૂખ. ૬ બુલબુલ. ૭ વિચાર કરવો—સોંચવું. ૮ ચાળા.

બાબા ફૂરીએ મર્ગ ચચા[1] આઝેમે[2] સફર—ભાઇ[3] ગલા કટાનેપે બાંધે હૂએ કમર
જલદી તુમ્હેં, કે પેહલે હમીં હોએં ખૂંમેંતર—દૂંદૂં બતાવ કિસકા સહારા, મંઈ નોહીંગર
દો કુછ જવાબ પાંઉપે ક્યૂં સર ઝોકાતે હો?
એક રાતકી દુલ્હનકો કિસે સોંપે જાતે હો? ૪૮
રોકા હઈ કિસને? રોતે હો કાહેકો ઇસ કદર?—માલિક ખુદા હઈ રાંડકી લેગા વોહી ખબર
હોજાએગી હમારીભા હર હાલમેં બસર—સમઝેંગે ઉમ્રભર ઇસી જંગલકો અપના ઘર
ભયાંકી આસ હઈ હમેં અબતો ન બાપકી
કાટેંગે દુખ રંડાપેકા તુરબતપે આપકી. ૪૯
ગુઝરેગી ઝિંદગી યૂંહીં મુઝ સોગવારકી—તસકીં ઇસીમેં હોગી દિલે બેકરારકી
જારૂબકશ[4] રહૂંગી તુમ્હારે મઝારકી—ચાદર રહેગી કબ્રપે ગરદો ગોબારકી
દરકાર હઈ લેબાસ ન ઝેવર ન ઝર મુઝે
કાફી હઈ એક સેયાહ કફની ઉમ્રભર મુઝે. ૫૦
જબતક કે આપકા ન મિલેગા મુઝે સોરાગ[5]—ગુલહાએ લખ્તે દિલસે રખૂંગી લહદકો બાગ
સાહિબકી કબ્રકો નહીં કુછ હાજતે ચરાગ—રાતોંકો વહાં જલેંગે હમારે જેગરકે દાગ
દામન સબાકા લગને ન દૂંગી મઝાર પર
છિડકાઉ આંસૂઓંસે કરૂંગી મઝાર પર. ૫૧
પૂછેગા ગર કોઇ યેહ હઈ કિસ શખ્સકા મઝાર?—તૂ કૌન હઈ? જો રોતી હઈ યૂં અઈ જેગર ફેગાર
ઉસસે યેહી કહૂંગી મંઈ બાચશ્મે અશ્કબાર—શેહઝાદાહ એક થા યેહ ફલક કદ્રે ઝી વકાર
નૌશાહ બનકે બાગે જહાંસે ગોઝાર ગયા
સેહરાભી સરસે ખુલને ન પાયા કે મર ગયા. ૫૨
ઓર મંઈ કનીઝ ઉસકી હૂં બેવાહ હઈ મેરા નામ—અબ મુઝ ફકીરનીકા હઈ તકયા યેહી મકામ
ઘરસે ન કુછ ગરઝ ન મુઝે બસતેયોંસે કામ—બાલોંસે ઝાડતી હૂં ઝમી વ્હાંકી સુબ્હો શામ
હોતી હઈ શબ તો પાંઉ અદબસે સમેટકે
પડ રેહતી હૂં લહદકે ઉધર મુંહ સમેટકે. ૫૩
જબ યેહ કહે કલામ તો જી સનસના ગયા—દિલપર છુરી ચલી કે જેગર થરથરા ગયા
મુંહપર દુલ્હનકે સાફ રંડાપાસા છા ગયા—જોશે બોકામેં કુછ ન ઝબાંસે કહા ગયા
દૂલ્હાકો ઇતની બાત સોનાકર એક આહ કી
સૂરત બતાતે જાઓ હમારે નેબાહકી.[6] ૫૪
સમઝી કે જીતે અબ નહીં ફિરનેકે વ્હાંસે તુમ—પ્યાસા ગલા કટાકે મિલોગે હસનસે તુમ
સોઓગે મુંહ છોપાકે લહદમેં કફનસે તુમ—અચ્છા યેહ સારક[7] કરતે હો સાહિબ દુલ્હનસે તુમ
એક રાતકી બનીપે જફા યૂંહી ચાહિયે
અઈ શમ્એ બઝમે મેહરો વફા યૂંહી ચાહિયે. ૫૫

૧ કાકા (હઝરતે અબ્બાસ અ.) ૨ ઇરાદો. ૩ (હઝરત અલી અકબર અ) ૪ ઝાડુ કાઢવાવાળી.
૫ તલાશ (પત્તો.) ૬ નીભાવ. ૭ કામ.

ફરમાયા કયા કરે, જો ન રોએં બ દર્દો યાસ-ન બાપકી ન ભાઇકી ઓર ન ચચાકી આસ
મેહમાન હૈં જહાંમેં કોઇ દમકે હુંકે શનાસ-સાંપાથા આપકો સો રહે આપભી ન પાસ
વારિસ હૈં કૌન? ફિર જો ગલે સબકે કટ ગએ
તુમ કયા કરો !!! નસીબ હમારે ઓલટ ગએ. ૫૬
મૈં કૌન હૂં ભલા જો કહૂંગી કે તુમ ન જાઓ-રાઝી હૈં માં તુમ્હારી તો જાઓ ગલા કટાઓ
ઘર તો ઓજાડ હો ચુકા જંગલકો અબ બસાઓ-નિભ જાએગા હમારે રંડાપેકા ગૈમ ન ખાઓ
મસકન[1] કરેંગે રનમેં તને પાશ પાશપર
હમભી ફકીર હોએંગે સાહિબકી લાશપર. ૫૭
જો ગુઝરી સો ગુઝરી તુમ્હે કયા? ખૈર સેધારો-શિકવા૦ હૈ હમેં કુછ ન ગેલા ખૈર સેધારો
કયું રોતે હો? દી રનકી રેઝા ખૈર સેધારો-સેહલેંગે રંડાપેકી જફા ખૈર સેધારો
ગુરબતમેં એછડ જાતે હૈં દસ્તૂર યેહી હૈ
કૈદી હો દુલ્હન આપકો મંનઝૂર યેહી હૈ. ૫૮

સલામ.

સલામી કરબલામેં જબ બનાં ઇબને હસન દૂલ્હા
જો દેખા આરસી મુસહફ બહોત રોએ દુલ્હન દૂલ્હા. ૧
પહેન રંડસાલેકા જોડા કહા દુલ્હનને રોરોકર
ચલા મયદાંકો, ખયમેસે પેહેન કર જબ કફન દૂલ્હા. ૨
નેશાની દો મુઝે અયસી કે મહશરમેં તુમ્હેં ઢૂંઢું
તલબ કરતી હૂં તુમસે આસતીને પયરહન દૂલ્હા. ૩
ઉલટ દેતી હૂં મસનદકો સફે માતમ બિછાતી હૂં
યે૦ ઘર શાદીકા હય મેરે લિયે બયતુલ હઝન દૂલ્હા. ૪
મેરી શાદીકા હોના ઓર તેરી યે૦ મૌતકા આના
કહેંગે બદ કદમ મુઝકો યહાંકે મરદો ઝન દૂલ્હા. ૫
હુઇ હૂં અયસી શરમિંદા૦ કે તુમસે મુંહ છોપાતી હૂં
તુમ્હારે ભાઈ, બાબા જાન, ફૂફ્યાં, માં, બહન, દૂલ્હા. ૬
તુમ્હારી લાશ જબ આએગી કિન આંખૂંસે દેખૂંગી
તુમ્હારા ખૂનમેં ડુબા હૂવા ઝખમી બદન દૂલ્હા. ૭
હમારે હાથમેં કંગના બંધા હે સુર્ખ શાદીકા
તુમ્હારે બાઅદ ઝાલિમ ઇસમેં બાંધેંગે રસન દૂલ્હા. ૮
"ફસીહ" આગે નહીં તાકત યહાં અબ દર્દો માતમ હે
ન હોયેંગે જહાંમેં નામોરાદ અયસે દુલ્હન દૂલ્હા. ૯

---

૧ રહેઠાણ.

સાહિબ હમેં કલામકી તાકત નહીં હૈ અબ-યેઓ તો કહો કે હોગી મોલાકાત તુમસે કબ?
દુલ્હાને ભરકે આંખોંમેં આંસૂ, કહાએ તબ-કૌસરપે રોઝે હશ્ર મિલૂંગા મૈં તશ્ના લબ
દાદીકે સાથ જબ સૂએ ફિર દૌસ આઓગી
જીસ જા હોસૈન હોંગે વહીં હમકો પાઓગી. ૫૯

ફિર આસતીન ફાડકે દી ઉસકો ઓર કહા-અૈ બિન્તે અંમ યેઓ રાતકો ફરમાતેથે ચચા
કલ ફાતેમાકી બેટીયાં હોએગી બે રેદા-શાયદ યેઓ આસતીન ન લેં તુમસે અશકેયા
બલવેમેં આસતીકો નેકાબ અપની કીજ્યો
મહેશરમેં ઇસ નેશાંસે હમેં ઢૂંઢ લીજ્યો. ૬૦

રોને લગા દુલ્હનસે યેઓ કેહકર વો નામદાર-ઓર વ્હાં દોહુલ[1] બજને લગી ફોજે નાબકાર
જુર અતકા જોશ કરને લગા દિલકો બેકરાર-ઉઠ ઉઠકે બૈઠ બૈઠ ગએ તીન ચાર બાર
જુઝ અલ ફેરાકે ફિર ન સોખન કુછ કહા ગયા
રોતે હૂએ ચલે તો દુલ્હનકો ગશ આગયા. ૬૧

ફિર ચુપકેસે ફરમાયા સોકૈનાકો બોલાકર-તુમ અપની બહનસે યેઓ કહો કાનમેં જાકર
મૈં જાઉં જો મૈદાનમેં ઘોડેકો ઓડાકર-દેવડહીસે લડાઈ મેરી તુમ દેખીયો આકર
તુમ દેખીયો જિસદમ કે મૈં ક્યા કરતાહૂં રનમેં
હૈ શોહકા કિસ તરહે અદા કરતા હૂં રનમેં. ૬૨

જીસ વકત મેરે તનપે લગે ખૂબ જરાહત-ઓર મુઝમેં ન કુછ બાકી રહે લડનેકી તાકત
મૈં મુંહકો ફેરાઉંગા સૂએ હૈમએ ઇસમત-તુમ મેહર મુઝે બખ્શીયો તબ કરકે એશારત
ફિર વ્હાંસે ચલી જાઇયો દરપર ન ઠહરના
મત દેખીયો તુમ આંખોંસે રનમેં મેરા મરના. ૬૩

જીસદમ યેઓ સોકૈનાને કહા અપની બહનસે-વોઓ રોને લગીં દુલ્હાકે પુરદર્દ સોખનસે
કેહને લગીં પૂછો તો ઝરા ઇબ્ને હૈસનસે-રંજીદાઓ તો તુમ કુછ નહીં? ઇસ અપની દુલ્હનસે
ફરયાદો ફોગાં અબ ન ઝરા કૂછ મૈં કરૂંગી
જીસમેં કે ખુશી આપકી હૈ સબ મૈં કરૂંગી. ૬૪

મરસેયાઓ છઠ્ઠા જનાબે કાસિમ અકો મયદાને જંગમે અરઝક શામીકે સાથ લડાઇહોનેકે બયાનમેં.

ગુઝરી જો શબે અકદ તો કિસમતને રૂલાયા-જ્યગેથે ખુશીમેં મગર આરામ ન પાયા
કિસમતને ઉસે મસનદે શાદીસે ઉઠાયા-મરનેકે સેવા ઓર બનેકો ન બન આયા

1 ઢોલ-પડઘમ.

દેખા હૈ દુલહનકો જને મોહબ્બતકી નઝરસે
અબ દેખતે હૈં ખૈંચકો હસરતકી નઝરસે. ૧

રોતી હૂઈ બનડીકો ભી ઓર માંકોભી છોડા—યેહ ભી ન કેયા ધ્યાનકે સર કિસને હૈ ફોડા
કાસિમ બના મકતલમેં ગયા છેડકે ઘોડા—ઇસ કસરતે લશકરકો ગેહાત સમઝા ન થોડા
તારીક જહાં હોગયા કાસિમકી નઝરમેં
બિજલીકી તરહ પેડગયા અબ્રે સેયાહમેં. ૨

ગુલથા કે રૂખે કાસેમે ગુલરૂ કોઇ દેખે—યેહ આરેઝે[1] ગુલ રંગ સામન બૂ કોઇ દેખે
દેખે કોઈ યેહ ચશ્મ યેહ અબરૂ[2] કોઇ દેખે—યેહ ઇત્ર ટપકતે હુએ ગેસૂ કોઇ દેખે
ફિરદૌસકે જાનેપે કમરકો જો કસા હૈ
ગુલગૂંબા[3] નયે દૂલ્હાકા ફૂલોમેં બસા હૈ. ૩

દુન્યામેં ઇસ જમાલકા[4] ઇનસાં ન હોએગા—યેહ "હૂરકાબા" ચહરએ તાબાં[5] ન હોએગા
હરગિઝ યેહ હુસ્ને યૂસુફે કનઆં ન હોએગા—યેહ લબ[6] યેહ રૂખ[7] યેહ ચાહે ઝનખદાં ન હોએગા
ફૂરબાં ગુલે રઈહાને અલીઅો બતૂલ પર
ઇસ હુસ્નકા હૈ ખાતેમા આલે રસૂલ પર. ૪

કિસ આંજસે લખ્તે દિલે શાહે ઓમમ આયા—ઇકબાલે સવારીમેં કદમ બા કદમ આયા
ઉડતા હુવા હરઝ્ન સેરતે ફેરે દમ આયા—ઓરંગ[8] હુવા પરતવાં સોલઈમાં હશમ આયા
બાલેય અભી લબ ન બાબારિઝ[9] નલબામેં
ડંકા હુવા આમદકા સેપાહે અરબામેં. ૫

અઈસા સબુક[10] કદમ કોઈ હોગા ન રાહવાર[11]—સિમટે ન ફર્શ ગુલપે જો ચક્કર કરે હઝાર
દમલે ન મનઝેલોં જો દેલાસા નદે સવાર—છલબલ વોહ ઓર અરકકા ટપકના વોહ બારબાર
પરવાઝ ઇસકી રશ્કે રમે[12] આહૂયાનાં હૈ
દિલ જાએ શાખે ગુલ તો ઉસે તાઝેયાનાં હૈ. ૬

કુરબાં સેયાહ આંખોંપે આહૂ તતારકે—નાફોંકો ફેંકો યાલપે સદકે ઓતારકે
ઝિપટે અગર ચડહી હૂઈ નથનોંકો—મારકે ભાગે ગઝાલ શેર હરન[13] હોં કછારકે
તેવર ઝરા ચડહે કે યેહ કોસોં રવાના હૈ
અબરૂકા બલબા ઉસકે લિયે તાઝેયાનાં હૈ. ૭

ગુલકી તરહ મહકતા હૈ ઇસ ગુલ બદનકા તન—હૈ ઇન્તેખાબ[14] ખલ્કમેં ઇસ નેક તનકા તન
કયા ઇસકે સામને કિસી ગુંચા દહનકે તન—નરગિસકી આંખ, શેરકા સીના, હરનકા તન
કાસિમકા રાહવાર હૈ યકતા ઝમાના હૈ
રાકિબકી[15] સાંસ ઉસકે લિયે તાઝેયાનાં હૈ. ૮

ચલતા હૈ. બિસ્લે શેરસે સીના ઉભારકે—કયુંકર શરફ બયાનહો ઉસ રાહવારકે
દેખે હૈ માઅરકેહ શાહે દુલદુલ સવારકે—રંગ ઉસકી ચાલમેં હૈ નસીમે બહારકે

૧ ચહેરો. ૨. નેણ. ૩ ઘોડો. ૪ સ્વરૂપ. ૫ ચમકવાળો. ૬ હોઠ. ૭ મોઢું. ૮ તાજ. ૯ લડવૈયો. ૧૦ તેઝ ચાલવાવાળો. ૧૧ ઘોડો. ૧૨ ચાલ. ૧૩ હરણનું બચ્ચું. ૧૪ પસંદ. ૧૫ સવાર.

બાદે બહાર આતેહી કોસોં રવાના હૈ
આવાઝે અંનદલીબ[1] ઉસે તાઝેયાના૰ હૈ. ૯

નકૈશા જો ઉસ ફરસકા મોસવૈર કરે રકૈમ–ભરજાયે શોખીયાં એવઝે રંગ યક કૈલમ
ગો પેહલે જાંગુઝીં હો પે જબ બનચૂકે કૈદમ-કાગઝપે ફિર થમે ન વો૰ તસવિર એકદમ
આહિસ્તા મિસ્લે રંગે હેના ગર રવાના હો
સાયા૰ જો મુંહ કૈલમકા પડે, (તો) તાઝેયાના હો. ૧૦

દમ જો હઝાર કોસપે ભરતા નહીં કભી-નકૈશા મોસવૈરાંસે ઓતરતા નહીં કભી
બંદીશકી ફિક્ર કયા? કોઇ કરતા નહીં કભી–મઝમુંતો દીલમેં આકે ઠહરતા નહીં કભી
ખામા[2] ઇધર ઉઠા કે વો૰ કોસોં રવાના થા
મઝમુંકો ઉનકે અંકૈસે કલમ તાઝેયાના૰ થા. ૧૧

નાઝૂક મેઝાજ વો૰ કે નઝાકૈત[3] હો ખુંદ નેસાર–ચીટકે અગર કલી તો ઝિચકકર હો બેકૈરાર
રંગીં ખેરામ,[4] રશ્કે સબા, ગૈરતે બહાર–વો૰ ચાબુકી કે નામ હો કમચીકા નાગવાર
ગુલઝારમેં જો હો, કે યૂં ગુલગૂં[5] રવાના હો
પુશ્તેપે સાયએ રંગે ગુલ તાઝેયાના૰ હો. ૧૨

આહૂકી જસ્ત, શેરકી આમદ, પરીકી ચાલ–કબ્કે[6] દરી ખેજલ, દિલે તાઉસ[7] પાયમાલ
સબઝા સાબુક રવીમે કૈદમકે તલે નેહાલ–એક દો કૈદમમેં ભૂલ ગયે ચોકડી ગૈઝાલ
રાકિબને સાંસ લી કે વો૰ કોસોં રવાના થા
તારે નફસભી ઉસકે લિયે તાઝેયાના૰ થા. ૧૩

ઉડનેપે ઉસકે તાએરે તસાવુરમેં થે તોયૂર[8]–હૈરતઝદા૰ થે આહૂયે સહેરાભી દૂર દૂર
પોઇમેં,[9] ગસ્તમેં,[10] કહીં કરતા ન થા કોસુર–ફિરતાથા આપ વો૰ ઉસે કમચીકી કયા જરૂર?
પાયા જીધરકા રૂખ ઉસી જાનિબ રવાના થા
રાકિબકે દિલકા અઝમ[11] ઉસે તાઝેયાના૰ થા. ૧૪

જાંદાર, ખુંશ એનાં, ઝફર આરા, વફા સેયમ–ખુંશરંગ, ખુંશ જમાલ, ખુંશ અંદામ, ખુંશ કૈદમ
જાંબાઝ, સર બોલંદે ફલક, સફૈરે દૂરદમ–વો૰ હાથ પાંઉ કીલકકે કયા લિખ સકે કૈલમ
રૂંધી હૂયી સુમોંસે ઝમાંનો ઝમાના હૈ
હાં,કા અલિફભી ઉસકે લિયે તાઝેયાના૰ હૈ. ૧૫

આંશિકૈકે દિલકી તરહૈ ફડકતા હૈ યે૰ ફરસ–ગરમાંકે મિસ્લે બર્ક[12] ચમકતા હૈ યે૰ ફરસ
શોઅૈલાસા[13] નારેયોં૰પે[14] લપકતા હૈ યે૰ ફરસ–સાએસ અપને આપ ઝિચકતા હૈ યે૰ ફરસ
પ્યારા ફરસ હૈ યા કોઇ મહૈરૂ રવાના હૈ
ફિરના નઝરકા ઇસકે લિયે તાઝેયાના૰ હૈ. ૧૬

૧ બુલબુલ. ૨ કલમ. ૩ નાઝુકપાણું. ૪ લટક મટક ચાલ. ૫ ઘોડો. ૬ એક પક્ષી (ચકોર) ૭ મોર. ૮ પક્ષીઓ. ૯ દોડવામાં. ૧૦ ચાલવામાં. ૧૧ ઇરાદો. ૧૨ વીજળી. ૧૩ અગ્નીના ભડકા જેવા. ૧૪ જહન્નમીઓ ઉપર

હર આંખમેં યેહ આકે ફિરે આબકી તરહ-ક્યા જલ્દ સાફો નર્મ હઈ કિમખાબકી તરહ
ચેહરેમેં આબોતાબ હઈ મહતાબકી તરહ-એતાબો એઢરાર હઈ સીમાબકી[૪] તરહ
હર સિમ્ત મિસ્લે તિરે નઝર યેહ રવાના હો
મૌજે હવાભી ઇસિકે લિયે તાઝેયાના હો. ૧૭

સુખ્કીકા ક્યા લિખે કોઇ ઇસ બાદેપાકા હાલ-મઇલા ન પર્શે ગુલ હો, ન કોપલ હો પાએમાલ
દેખા જો ઇસિકો ભુલ ગયે ચોકડી ગઝાલ-અટખેલેયોંકી ઇસિને સેખાઇ!!! સબાકો ચાલ
તવસિફ ક્યા હો ઇસ ફરસે લા જવાબકી
દાનીં કનોતેયાં હઇ ? કે કલીયાં ગોલાબકી !!! ૧૮

વોહ પંખડીયાં, વોહ જીસ્મ, છરેરાસા વોહ જમાલ-શોખીસે ઉસકી દંગ હઈ માએશકે ખુશજમાલ
નાદિર વોહ જોડબંદ, વોહ બિખરી હુઇ એયાલ-ગોયાકે દોશે હૂરપે બિખરે હુયે હઇ બાલ
બાલા હઈ ઇસિકી બૂ કહીં બાદે બહારપર
સદકે હઈ બૂયે નખતે[૫] ગુલે તાર તારપર. ૧૯

કેહને લગે પોકારકે યેહ કૌમસે નોશાહ-આગાહ હો આગાહ હો આગાહ હો આગાહ
દાદા હઈ હમારા અસદુલ્લાહ, યદુલ્લાહ-અમ્મું હઈ હોસઇન ઇબ્ને અલી સૈયદે ઝીજાહ
મઇ લખ્તે દિલે ફાતેમાહકા લખ્તે જેગરં હું
પાનીમેં જીસે ઝહર દેયા ઉસકા પેસર હું. ૨૦

નાઅંરા થા કે દાદા મેરા સરદારે અરબ હઈ-ઝરગામે ખુદા નામે ખુદા જીસકા લકબ હઈ
જીસ શેહકી વેલાદતકા મકાં ખાનએ રબ હઈ-જુઝ ઝાતે ખુદા ઉસકા શનાસા કોઇ કબ હઈ
પંદેસે બડલા હાથ જો ખાલિકકે વલીકા.
મેઅંરાજપે અહમદકો ખુલા હાલ અલીકા. ૨૧

દાદી શરફે આસેયાઓ "મરયમો" સારા-ખુદ નૂરસે અપને જીસે ખાલિકને સંવારા
મઇ હું ફલકે ઇઝઝો શરાફતકા સેતારા-રોશન હઈ નસબ સુરતે ખૂરશેદ હમારા
હઈદરસે જોદા હઇ ન પયગમ્બરસે જોદા હઇ
કુરઆનસે સાબિત હઈ કે હમ નૂરે ખુદા હઇ. ૨૨

નાઅંરા થા કે મંય બુર્જે અસદકા હૂં સેતારા-નૂર ઉસકા હું જો અર્શપે હઈ અનજુમનઆરા
લખ્તે જેગરે ફાતેમા ઝહરાકા હું પ્યારા-ઉસકા હું પેસર, ઝેહરે દગાસે જીસે મારા
સર સબ્ઝ હું ઇસ જંગમેં ગો તશ્નહ દહન હૂં
મઇ સરવે કબા પોશે ગોલીસ્તાને હસન હૂં. ૨૩

સબ જાનતે હઇ પંજેતને પાકકા રૂતબા-આદમસે ઉન્હેં પેહલે ખુદાને કેયા પયદા
કી શેરે ખુદાને મદદે હઝરતે "મૂસા"-થા તૂર પે યેહ નૂરે મોહમ્મદહીકા જલવા
દાખિલ સોખન અપના યેહ તઅલીમેં નહી હઈ
રૌશન હઈ કે તકરાર તજલ્લીમેં નહીં હઈ. ૨૪

આલમમેં બોઝુર્ગ અપને નમૂદાર રહે હઇ-ઇસલામકી રૌનકકે તલબગાર રહે હઇ
હર જંગમેં સર દેનેકો તૈયાર રહે હઇ-મુશકિલમેં રસૂલોંકે મદદગાર રહે હઇ

૪ પારો. ૫ સુગંધ.

કામ આયે હ્ઈ હર દુખમેં યે૦ હ્ઈ કામ હમારા
આફતસે છૂટા જીસને લેયા નામ હમારા. ૨૫

હમ સાહેબે શમશીરે હ્ઈ, હમ શેરે જરી હ્ઈ–હમ બંદએ મકબુલ હ્ઈ, દીસયાંસે બરી હ્ઈ
દુનયાસે કોઇ દમમેં અંદમકે સફરી હ્ઈ–કયા સમઝે વે૦ જો મસ્ત હ્ઈ ઓર બેખબરી હ્ઈ
દેવેગા ખુદા દાદ જો બેદાદ કરોગે
ભુલે હો અબાતો પે બહોત યાદ કરોગે. ૨૬

જાનો દિલે ઝહરાકે અબસ દરપએ જાં હો–કીસ સિમ્તકો ભટકે હૂયે ફિરતેહો ? કહાં હો ?
અફસોસ કે જો મસદકે નાતિકકી ઝબાં હો–સબ પાની પીએં ઓર વોહી તશ્નદહાં હો
હા સઇ કરો તેગેં અલમ એક જાનકે ખાતિર
દુન્યાંમેં ગલા કાતા હય ? મેહમાનકી ખાતિર. ૨૭

સયદને જો કી હો કોઇ તકસીર તો કેહદો–જડા હો કમાંમેં જો કોઇ તીર તો કેહદો
છીના હો કીસિ શખ્સકા જાગીર તો કેહદો–ઉમ્મતપે કભી ખેંચીહો શમશીર તો કેહદો
તુમ લોગોંને કિસરોઝ નહીં ઝર્ફ કેયા હ્ઈ ?
ઉસ સાબેરો શાકિરને સદા સબ્ર કેયા હ્ઈ ? ૨૮

હકે છીન લેયા બાબંદે પયગમ્બર, વો૦ ન બોલે–પેહલૂપે ગેરા ફાતેમા૦કે, દર, વો૦ ન બોલે
શમશીરસે ઝખ્મી હૂયે હૈદર વો૦ ન બોલે–ટુકડે હુવા સમસે દિલે શબ્બર વો૦ ન બોલે
દમ દેતેથે બાબાપે વલે દમ નહીં મારા
જબ તીર જનાઝેપે ચલે દમ નહીં મારા. ૨૯

આમાદા૦ થે મરજાનેપે સબ હમદમો યાવર–ફરમાયા કે ઉમ્મતસે લડાઇ નહીં બેહતર
તાબૂતપે બાબાકે લગે તીર જો સત્તર–લેજાકે ઉન્હે દફન કેયા માંકે બરાબર
કયા સદમા હ્ઈ !!! દોહંભાનજો બેજાન પડે હ્ઈ
ઉસ દિનકે તરેહ આજભી હૈરાન ખડે હ્ઈ. ૩૦

તુમ યે૦ ન સમઝના કે વો૦ હ્ઈ જંગસે આરી–બાબસ હ્ઈ ફકત યે૦ કે હ્ઈ ઉમ્મત ઉન્હે પ્યારી
હ્ઈ ગૈઝ હમારા ગૈઝબે અઝ઼ઝ બારી–જીબરીલસે રૂકતી નહીં તલવાર હમારી
ઉન રોઝોંમેં દાદાસે મેરે જંગ હની થી
દેહશતસે જનન જનોકી જાનોંપે બનીથી. ૩૧

કબઝેપે અગર ઝબ્ત અંલી હાથ ધરેગા !!!–દેખેંગે કે સાનીકો સપર કોન કરેગા !!!
એક દમમેં યે૦ મઇદાન સેતમ ખુંસે ભરેગા !!!–જો તેગસે બચ જાએગા, દેહશતસે મરેગા !!!
લશકરકો ઓલટ દેંગે ઉન્હે ગૈઝ જબ આયા !!!
તેગે અસદુલ્લાહ ખિંચી, ઓર ગઝબ આયા !!! ૩૨

ઉનકા તો હ્ઈ કયા ઝિક્ર!!! અગર હુકમે વેગા દેં !!!–વલ્લાહ ગોલામ ઉનકે અભી તુમકો ભગા દેં !!!
ઝર્બે અસદુલ્લાહકા અંદાઝ દેખાદેં !!!–સો સોકે, સર એક દમમેં તનોંપરસે ગેરાદેં !!!
એક ઉનમેસે મંઇ આયા હૂં જુરઅત મેરી દેખો!!!
સીન દેખો મેરા ઓર શોજાઅત મેરી દેખો. ૩૩

યે૦ ઝિક્રથા અભી કે ચલે ઉસ તરફસે તીર–ખેંચી ઇધરભી શેરને તેગે કઝા નઝીર
જમકર ઉડા સમંદ[1] સુયે લશકરે શરીર–કાલી ઘટામેં ઢાલોંકી ડૂબા મહે મોનીર
કોંદી[2] જો બર્ક,[3] હાથ ઇધર તન ઉધર ગિરે
ઢાલેં ગિરીં ઝમીપે, તો ઢાલોંપે સર ગિરે. ૩૪

મારા ઝપટ ઝપટકે સફે કારઝારમેં–દો દોકો ચાર કરદેયા એક એક વારમેં
ઉસ ગૌલમેં કભી થે કભી ઇસ કતારમેં–બચતેથે સોમેં દસ, તો ઇધર સો, હઝારમેં
હુમલોંસે ફોજે કાહેરા૦ મિસમાર[4] હો ગઇ
જાનોંકી લૂટ, મૌતકો દુશવાર હો ગઇ. ૩૫

પામાલ તન કહીં, સરે અહલે સેતમ કહીં–મોહરા૦[5] કહીં, સેનાં કહીં, તેગે દોદમ કહીં
મગ્ફરક[6] કહીં પડીથી, ઝમીંપર અલમ કહીં–ફારિસ[7] કહીં, તપાં, ફરસે ખૂંશ કદમ કહીં
ઢેર્યે થે કશમ કશમેં, હરએક ગોશાગીર થા
ચિલ્લા૦ કિસી કમામેં, ન ચિલ્લેમેં તીર થા. ૩૬

પ્યાસી વો૦ તેગ અહલે સેતમકે લહૂકી થા–ખાતીથી મોરચેપે ગેઝા જંગજૂકી[8] થા
ન રાસો ચપકે ગૌલ, ન સફ રૂબરૂકી થી–ઇસકી ઝફર,[9] શેકસ્ત સેપાહે અદૂકી થી
મારા જીસે વો૦ દુશમને દીં ફૌત હો ગયા
હાથ ઉસકા શહપરે મલકુલ મૌત હો ગયા. ૩૭

ફારિસકે સરપે ગીરતાથા બિજલીકે ઢંગસે–રાને ફરસસે જાકે નેકલતીથી તંગસે
ઇસ તરહ ખૂં ટપકતાથા ઉસ શોઅલા રંગસે–અબ્રે બહાર બરસે કભી જીસ તરંગસે
થા જાબજા લહૂ જો હરએક ના બકારકા
સબ દસ્ત બેત બન ગયાથા લાલા૦ઝારકા. ૩૮

ક્યા આગ થી!! કે સરપે ગેરી જબ તો સર જલા–ભડકી સમરકો ચંબરે ગરદન ઉધર જલા
આગે બડહી તો સીનએ બેદાદગર જલા–પેહલૂ જલા, ભડકને લગા દિલ, જેગર જલા
માનિંદ તારે શમ્અ હરએક રગ સેલગ ગઇ
શોઅલેકી તરહ આગ સરાપામેં લગ ગઇ. ૩૯

ઉસ બર્કવશ[10]કે આબમે ગોયા મીલાથા સહમ[11]–ઉતરી ગલેસે જીસકે વો૦ પોંહચા સુયે અદમ
જૌહરભી ઉસકે હીરેકી કનીયોંસે થે ન કમ–સીનોંમેં કાટતેથે કલેજોંકો જમ બદમ
કહતેથે, કતલે શાહે ઝમનકા એવઝ યે૦ હઈ
ફૂલો ફલો કે ખૂનને હુસનકા એવઝ યે૦ હઈ. ૪૦

ચેહરેપે, ઉસકી ઝર્ગ તમાંચા કઝાકા થા–તેઝી ન બાડહકી[12] થી ગઝબ કિબ્રેયાકા થા
આફતકી ચાલ ઢાલ થી કસ બલ બલાકા થા–મુંહ દેખલો યે૦ રંગ બદનકી સેફાકા થા

.૧ ઘોડો. ૨ કુદકો માર્યો. ૩ તલવારને વીજળીની ઉપમા આપી છે. ૪ તેને ખીલાની ઉપમા આપી છે કે ખીલાની જેમ સજ્જડ થઇ ગઈ. ૫ ઘોડાનો ચેહેરો. ૬ નાનો ભાલો–નાનો ઝંડો ઝંડા ઉપરની કપડાની ધજાને પણ કહે છે. ૭ ઘોડા ઉપર બેસનાર (સવાર). ૮ લડવૈયાની. ૯ ફતેહ–જીત ૧૦ વીજળી જેવી (તલવાર). ૧૧ તીર. ૧૨ બાઢ (ધાર).

લાલી લહૂકી લબપે જો થી ઝર્મગાહમેં[૧]
બાડે પરીને ખાયે થે દુલ્હાકે બ્યાહમેં. ૪૧

મઈદાંમેં દેખદેખકે લશકરકા ઇન્તેશાર[૨]–થા સખ્ત મુઝતરીબ[૩] પેસરે સાઅંદ નાબકાર
ખંબરેં યેહ પઈકે દેતેથે જાજાકે એકબાર–આ પોંહચા કુંલ્મે ફૌજમેં શર્પૈરકા યાદગાર

હઈ અબતરી[૪] સફોંમેં પરે ટૂટે જાતે હઈં
પઈદલ તો કયા!!! સવારોંકે દિલ છૂટે જાતે હઈં. ૪૨

થા ઇબ્ને સાઅંદ શૂમકો ઉસદમ બહોત હેરાસ[૫]–ગંર્કે સેલાહું[૬] અરઝકે શામી ખડાથા પાસ
ઉસસે કહા કે ફૌજ નેહાયત હઈ બેહુંવાસ–તૂ જાકે લડ તો કંત્લ હો શાયદ યેહ હુંકે શનાસ

રૂકતા હઈ બરછેયોંસે ન દામે કમંદસે
જલદી સેનાંપે ઉસકો ઓહાલે સમંદસે. ૪૩

કેહને લગા બિગડકે વોહ બા સદ ગુંરૂરો લાફ[૭]–તૂ આપ બેહુંવાસ હઈ તકસિર હો મોઆંફ
યેહ અગ્ર અઈ અમાર, શોજાઅંતકે હઈ ખેલાફ–હાં, તબ લડું અગર અંલી આએ પએ મસાફ[૮]

ફર્ક આએગા ન મેરી કભી આનબાનમેં[૯]
લડકેસે લડકે નામ મેટાઊં? જહાનમેં. ૪૪

ડરતે હઈં સબ જરી મેરે જંગો જેદાલસે–રૂસ્તમકા ઝોર, આગે મેરે, કમ હઈ, ઝાલસે[૧૦]
રૂકતી નહીં યેહ તેગ તહમતંકી[૧૧]ઢાલસે–નાદાંડું કયા? લડું મંઈ જો ઇસ ખૂર્દસાલસે

બેટાંકો મેરે ભેજ, કે ચારોં દેલઈર હઈં
ઝંગ આઝમાં હઈં, સૂર[૧૨]હઈં, સફદર હઈં, શેર હઈં, ૪૫

હાં ઇસસે એક લડે જો પેસર મેરે ચાર હઈં–સાવંત હઈં, જરી હઈં, શોજાઅંત શોઆંર હઈં
સિક્કા હઈ જીનકી ઝર્બકા વોહ નામદાર હઈં–સોહરાબો,[૧૩]સામો,[૧૪]રૂસ્તમો,[૧૫]ઇસિફંદયાર[૧૬]હઈં

મઈદાંમેં એક તીરસે અર્જનકો[૧૭] માર લેં
ઇબ્ને હૈસનતો કયા હઈ? તહમતન[૧૮]કો મારલેં. ૪૬

યેહ કેહકે છોટે બેટેસે બોલા શકી, કે જા–હાં જલ્દ ઇસ યતીમકા સર તનસે કાટલા
મિહમેઝ[૧૯] કરકે અસ્પકો વોહ સંગદિલ ચલા–પોતેકો ઇસ તરફ અસદે હુંકને દી સદા

મગંરૂર અપને ઝોરપે યેહ નાબકાર હઈ
હાં મેરે શેર લે, તેરી ઝદ પુર શેકાર હઈ. ૪૭

તાસ્સો,[૨૦]સોરૂદો,[૨૧]સંજ,[૨૨]દૂફો,[૨૩]નઈ[૨૪]બજે બહમ–આયા કુરીબ ચાંબ જર્મીંબાનિએ સેતમ
નાઅંરા કેયા યેહ છેડકે શબદિઝે[૨૫]ખૂશ કંદમ–રોકેગા કયા કોઇ? મેરી શમશીરે તેઝદમ

બેટા હું ઉસ જરીકા જો રૂસ્તમ મેસાલ હઈ
અઈ ખુંર્દસાલ અબ તેરા બચના મોહાલ હઈ, ૪૮

---

૧ લડાઈના મેદાનમાં. ૨ ખળભળાટ–બેદિલી. ૩ બેચેન. ૪ જે કામ નહીં જાણતા છતાં જાણવાનો ડોળ બતાવે. ૫ ડર. ૬ લડાઇના હથયારો. ૭ શેખી મારનાર ગપ્પીદાસ. ૮ લડાઈ. ૯ કામમાં વખતમાં. ૧૦ ઘરડપણથી. ૧૧ બહાદુરોની (લકબ રૂસ્તમ પહેલવાનનું). ૧૨ શુરવીર ૧૩-૧૪ ૧૫-૧૬ પેહલવાનોનાં નામ છે. ૧૭ અર્જુન બાણાવળી ૧૮ રૂસ્તમ. ૧૯ ઘોડા ઉપર બેસનાર પગ પેગડાની અંદર રાખીને બેસે છે. તે (પેગડું) ૨૦ તાંસા. ૨૧ વાજા. ૨૨ ઝાંજ. ૨૩ પડઘમ. ૨૪ શરણાઇ. ૨૫ "ખુશરૂ પરવીઝ"ના ઘોડાનું નામ હતું (ઘોડો).

યેહ બાત ઉસ શકીને બ એઅલાન જબ કહી–ઈબ્ને હુસનમેં તાબે ખમૂશી ન ફિર રહી
નાઅરા કેયા કે હમમેં હઈ ઝોરે યદુલ્લહી–રૂક જાયે એ સેપર તેરી તલવાર તો સહી
શેરોંસે બહસ, ઓ સગે બેપીર કયા ઝરૂર?
મઈદાં યેહી હઈ ગો યેહી તકરીર કયા ઝરૂર? ૪૯

સુનતાથા યેહ, કે તેગ ચલી નાબકારકી–ઝપકી ન આંખ કાસેમે ઝઈગમ શેકારકી
કલ મુડગઈ ઈધરસે ઉધર રાહવારકી–ફુરતી દીખાઈ, બચકે ઉસે ઝૂલફકારકી
અબ્રે સેયાહમેં સાએકેએ શોઅલાવર ગેરા
ગરદનસે કટકે ઘોડેકે પુશ્તેપે સર ગેરા ૫૦

વહાંસે બડહા બેરાદરે સાની દમે રતેઝ–હોટોંકો ચાબતા હુવા ખૂંખારો તુન્દો તેઝ
આવાઝ દી યેહ તોલકે તેગે શરારાબ રેઝ–કરતે હઈ રનમેં દેવ મેરી ઝર્બસેં ગુરેઝ[1]
પ્યાસા હૂં ઝૂરીયાતે પયગમ્બરકે ખૂનકા
લૂંગા એવઝ મઈ તુઝસે બેરાદરકે ખૂનકા. ૫૧
બોલે યેહ સુનકે કાસમે નૌશાહ હકશનાસ–અબ દેખ આબે તેગસે બુઝતી હઈ તેરી પ્યાસ
ભાઇકે હિજરમેં અબસ[2] ઇતના હઈ બેહવાસ?–લેજાએગી અજલ તુઝે ઝાલિમ ઉસીકે પાસ
મોહલત ખુદાકે કહરસે એકદમ ન પાઓગે
તુમ ચારોં ભાઈ સાતવીં દોઝખમેં જાઓગે. ૫૨

સરકશ, હમારે મૂંહપે યેહ દાઅવા યેહ ઝોરે ઝર્બ?–હઈ ધાક કીસકી? તેગકે માઅઈને શર્કો[3] ગર્બ[4]
હરચંદ કરબલામેં હઈ દો દિનસે રંજો કર્બ[5]–અવલાદે શેરે હકસે હઈ પર કિસકો તાબે હર્બ?
લડકેભી વ્હાંકે જંગમેં જી છોડતે નહીં
સફ્ફે ખુદા હઈ, હર્બસે મુંહ મોડતે નહીં. ૫૩

મારા શકીને તેગ અલમ કરકે, સિરકા[6] હાથ–ઉઠતેહી હાથ, ચલગયા વ્હાંસે કમરકા[7] હાથ
ખાલી કભી ગયા હઈ ભલા શેરનરકા હાથ?–દો હો ગયા ઈધરકા તો બાઝુ, ઉધરકા હાથ
ગિરતેહી ઝીંસે વાર અજલકાભી ચલ ગયા
હિચકીભી લે સકા ન લઈં, દમ નેકલ ગયા. ૫૪
બેકાર કૂર[8] હોકે હુવા જબ વોહ બોરાસર[9]–કમરમેં હાથ ડાલકે પટકા ઝમીંનપર
આવાઝ દી ઝમીંને કે, ફિન્નાર વસ્સકર–જા તૂભી, હઈ બેરાદરે અઈની તેરા ઉધર
જુઝ મૌત, કુછ શકીંકો ન ઉસદમ નઝર પડા
આંખે ખૂલી તો કઅરે[10] જહન્નમ નઝર પડા. ૫૫

ઉઠ્ઠા કેલકેસે અરઝકે મલઉંકે દિલમેં દર્દ–ચશ્મે કબૂદ[11] સુર્ખ હૂઇ, રૂખકા રંગ ઝર્દ
નિકલા પરેસે તીસરા બેટા પએ બઝદ–છલબલને[12] બાદે પાકી ઉડાઈ ઝમીંકી ગર્દ
બોલી અજલ કે જલ્દ રવાં સૂયે નાર હો
સાલિસ હઈ તેગે પંજેતનીસે દો ચાર હો. ૫૬

૧ નહાસી જવું. ૨ નકામું. ૩ પુર્વ. ૪ પશ્ચિમ. ૫ દુખ. ૬ ખસેડયો–સરકાવ્યો. ૭ હઝરત કાસિમનો. ૮ આંધળો. ૯ અહંકારી. ૧૦ ઉંડાણ. ૧૧ માંજરી. ૧૨ (ઘોડો.)

ચિલ્લેમેં રખકે તીર હૂવા ગૈમ વોહ ફીલતન[1]-સંભલા ફરસપે નૂરે નેગાહે શાહે ઝમન
બહાંસે ઉડા ખદંગ[2] સંમ આલુદા દિલશેકન-ચહાંસે ચલી હોસામે[4] જેગર ગોશએ હસન

કાંપી ઝમીં, બદલગયા રંગ આસમાનકા
સર તિરકા ઉડા દીયા, બાઝુ કમાનકા. ૫૭

દેખા જો તેઝ દસ્તીએ શમશીરે બર્કતાબ-કાંપા કલેજા સહમ ગયા[5] ખાનમાં ખેરાબ
દિલને કહાકે ફેરદે મર્દાંસે રૂખ શેતાબ-ચિલ્લાયા તબ વોહ શેરે નયાસ્તાંને બુતોરાબ

સરકશ અભી ન છૂપનેકા ગોશા અમાંકા દેખ
કસ, બલ, ઝરા હમારેભી તીરાં કમાંકા દેખ. ૫૮

ફરમાકે યેહ ઉઠાઇ કમાં તીર જોડકે-લી ઢાલ ઉસને સામને, રૂખ અપના મોડકે
નાવક[6] ઉધર હુવા, હુવા ચિલ્લેકા છોડકે-નિકલા કેફાસ[7] ગરદને સરકશકા તોડકે

હસ માર્ચરકે ઝિક્ર કેતાબોમેં રેહગયે
ઝાલિમ ગેરા તો પાંઉં રેકાબોમેં[8] રેહગયે ૫૯

ઘોડેને ઉસકે મુડકે જો દેખા યેહ ઇનકેલાબ[9]-ઝિચકા, ઉઠા, ઉલટગયા દૌડા બસદ શેતાબ
ટૂટા હર ઉસ્તખાં[10] યેહ હૂવા કેસરે તન ખેરાબ-રગ રગપે અઝૂ અઝૂપે હોને લગા અઝાબ

કફ્કે[11] શરાબ, કુફ્ર જો થા દૂર હોગયા
ચારોં સામંસે કાસએ ખિર ચૂર હોગયા ૬૦

ઇન ઝિલ્લતોંસે કામ જબ ઉસકા હૂવા અખિર-બોથા લઇં સેપાહસે ઝિપટા બસાને તીર
આવાઝદી જરીને તૂ કયા હુઈ ? ઓ શરીર-દવલત રહી હુઈ રહાં કે જવાનોંસે તેરે પીર

બુઝદિલ થા ડરગયા જો વોહ ઉસ રોકટોકપર
રહવારસે ઓઢા લેયા નઈઝેકી નોકપર ૬૧

તડપા સેનાંપે સૂરતે માહી વોહ તાબ દેર-દેતે રહે તકાંપે તકાં કાસેમે દેલઈર
પટકા ઝમીંપે જબ તો યેહ ગુંજે મેસાલે શેર-હૈઝરતકે દોસ્ત કરતે હુઈ યૂં દુશ્મનોંકા ઝેર

અરઝકંકો કેહદે ફિક્ર કરેં કારઝારકી
કોબે બાનાએં એક જગાહ આકે ચારકી ૬૨

બેટોંકે ગમકે દિલપે ઓઢાએ જો દાગ ચાર-પાંચો હૈવાસ ઉડગએ અરઝકંકે એકબાર
આયા ન બે લડે હુએ બદ મસ્તકો કેરાર-હાથીસા ઝૂમતા હુવા નિકલા સેવાહકાર

હૈરબોંસે સબ બસાને તહમતન લદા હૂવા
ફોલાદ પુસ્તપર થા કોહ મન લદા હૂવા. ૬૩

લિપટી હૂઇથી ચુસ્ત ઝેરાહ બરસે દેવકે-ચાર આઇનાભી તંગથા બકતરસે દેવકે
તન કાંપતેથે ગુર્ઝેગરાં સરસે દેવકે-ઘોડેકે પાંઉ ધંસતેથે લંગરસે દેવકે

કરતેથે તાઅંન જૌહરે શમશીર બર્કપર
દમ્બંપર ઝલમથા મિગફરે ફૌલાદ ફર્કપર ૬૪

૧ હાથીના જેવું શરીર. ૨ તીર. ૩ ઝેર, ૪ તલવાર. ૫ ડરી ગયા. ૬ નાનું તીર. ૭ ગરદનની પુરત (ગુદ્દી) ૮ ઘોડાના પેંગડામાં. ૯ ઝમાનાનું ફરી જવું. ૧૦ હાડકાં. ૧૧ કેફ નીશો.

કાંધેપે આહની થી કમાં રેશમી કમંદ ગિરદા સેપરકા વો૦ કે છોપાએ મએ સમંદ
નઈઝા વો૦ કેહરકા દમે અઝદર હો જીસસે બંદ—જંઘાડતાથા યે૦ બ ખોશનત વો૦ ખુંદ પસંદ
ઉસદમ મઝા મિલે તુઝે જંગો જેદાલકા
દેખૂં લહૂ જબ આંખોંસે શપૈરકે લાલકા. ૬૫

શાનેપેથા શકીકે વો૦ દો ટાંકકી કમાં—અરજનબી જીસસે સહમકે ગોશેમેં હો નેહાં
ચાર આઈના વો૦ પેહનેથા બરમેં કે અલઅમાં—દબજાએં જીસકે બોઝસે રૂસ્તમકે ઉસ્તખાં
કેહતીથી યે૦ ઝેરાહે બદન બદ ખેસાલમેં
પકડા હઈ પીલમસ્તકો લોહેકે જાલમેં. ૬૬

આમદ શકીકી દેખકે ઘબરાગએ એમામ—અબ્બાસ નામવરસે યે૦ રોકર કેયા કલામ
લો ભાઈ જંગ હોચુકી કિસ્સા હૂવા તમામ—આયા સૂએ યતીમે હસન મોતકા પયામ
હમ શિકલે મુજતબાકો બોલાલો પોકારકે
માંગો દોઆ સરોંસે અમામે ઓતારકે. ૬૭

યે૦ કેહકે કિબ્લા રૂ હૂએ સુલતાને કાએનાત—દરગાહે કિબ્રેયામેં દોઆ કી ઓઠાકે હાત
અઈ ખાલેકે ઝમીનો ઝમાં રબ્બે કાએનાત—અરઝકકે હાથસે મેરે કાસિમકો દે નજાત
તૂ હાફેઝે જહાં હઈ કરીમો રહીમ હઈ
યા રબ બચા ઈસે કે યે૦ લડકા યતીમ હઈ. ૬૮

હઈ દો શબાના રોઝકે ફાકેસે યે૦ ગરીબ—પાની મિલા ન પ્યાહકા શરબત હુવા નસીબ
મઝલૂમ બાપ ખુલ્દમેં માં મરનેકે કરીબ—દેતાહૂં ઉસકા વાસતા૦ જો હઈ તેરા હબીબ
ફરઝંદે ફાતેમાકી દોઆ મુસતજાબ કર
અરઝકકો દે શેકસ્ત ઈસે ફતેહયાબ કર. ૬૯

ફિઝ્ઝા પોકારી ખઈમેમેં આકર બચશ્મે તર—લોગો તુમ્હેં યતીમે હસનકીભી હઈ ખબર ?
આયા હઈ લડને અરઝકે મલઊનો બીરા૦સર—ખોલો સરોંકો અઈ હરમે શાહે બહરોબર
અબ્બાસ રોતે હઈ અલી અકબર ઉદાસ હઈ
અઈસા હઈ કુછ કે સિબ્તેનબી બેહવાસ હઈ. ૭૦

ખઈમેમેં અહલે બઈતકો પોંહચી જો યે૦ ખબર—રૂખ સબકે ઝર્દ હોગએ થરાગએ જેગર
બોલે જનાબે ફાતેમાકી બેટીયોંને સર—ઘબરાકે માં પોકારી કે હઈહઈ મેરા પેસર
હર તરના લબકી ચશ્મકે સાગર છલક પડે
સેહરે તલે દુલ્હનકેભી આંસૂ ટપક પડે. ૭૧

નિકલા યે૦ સબકે મુંહસે કે હઈહઈ હસનકા લાલ—ઝઈનબને ઉઠકે ખોલદિએ અપને સરકે બાલ
સીનેસે હિલગયા, દિલે બાનૂએ ખુશ ખેસાલ—ચિલ્લાઈ માં ગોઝર ગયા ? કયા મેરા નૌનેહાલ
આબિદકા તપમેં ગર્મ બદન સર્દ હોગયા
કાસિમકે છોટે ભાઈકા મુંહ ઝર્દ હોગયા, ૭૨

ચિલ્લાઈ રોકે ઝવજએ અબ્બાસે નોજવાં—યા રબ હઈ તૂ, યતીમે હસનકા નેગાહબાં
સુનકર યે ગુલ, દુલ્હનકેભી આંસૂ હૂએ રવાં—લેકર બલાએં, સાસ પોકારી કે મેરી જાં

ખાલિક કરેગા રહેમ ન આહો બોકા કરો
દુલ્હાપે આ બની હઈ, મંઈ સદકે દોઆ કરો. ૭૩

ઈસ ઈઝતેરાબમેં જો સોના સાસકા સોખેન–ઝાનૂસે સર ઓઠાકે દૂઇ કિબલા૦ રૂ દુલ્હન આહિસ્તા૦ કી યે૦ અર્ઝ કે અઈ રબ્બે ઝૂલમેનન–દુશમનપે ફતહેયાબ હો લખ્તે દિલે હુસેન

લડને ગએ હંઈ તસ્ના દહન તેરી રાહમેં
રખ મેરે ઈબ્ને અમકો તૂ અપની પનાહમેં. ૭૪

યા રબ દુલ્હન બને મુઝે ગુઝરી હઈ એક શબ–દુલ્હા જો મરગયા તો મુઝે કયા કહેંગે સબ અબતક તો શર્મસે ન હેલાએહે મંઈને લબ–પર કયા કરૂં કે અબ હઈ મેરી રૂહ પુર તઅબ

શર્પરકે આફતાબકા વકતે ગોરૂબ હઈ
દુલ્હાસે પેહલે મુઝકો ઓઠાએ તો ખૂબ હઈ. ૭૫

સેહરેકે ફૂલભી અભી સૂખે નહીં હઈ આહ–જો આગયા પયામ રંડાપેકા યા એલાહ યે૦ અકદ થા કે મૌત થી ? માતમ થા યે૦ કે બ્યાહ ? બાઅદ ઈનકે હોગા ખલકમેં કયૂંકર મેરા નબાહ ?

ઉઠૂં જહાંસે દિલબરે શર્પરકે સામને
ઔરતકી મૌત ખૂબ હઈ શૌહરકે સામને. ૭૬

બાનૂ પોકારી હાથ ઓઠાકર કે અઈ કરીમ–શબકી દુલ્હન બની હઈ યે૦ નાશાદ, દિલ દોનીમ તૂ ઉસપે રહેમ કર કે તેરી ઝાત હઈ રહીમ–ટલ જાએ સરસે દુલ્હાકે યે૦ આફતે અઝીમ

બચપન અભી હઈ બિન્તે શહે મશ્રકૈનકા
એવા૦ ઈસે ન કીજીયો સદકા હોસઈનકા. ૭૭

હઝરત યે૦ શોર સુનકે જો કરને લગે બોકા–મઈદાંમેં ગોશે ઈબ્ને હુસેન તક ગઈ સદા દેખા ખડે હંઈ સિબ્તે પયંમબર પેયાદા૦ પા–બેતાબ હોકે તબયે૦ પોકારા વો૦ મહલેકા

હઈ ખૈરયત હોઝૂર ન આહો બોકા કરેં
ખાદિમ જેહાદ કરતા હઈ હઝરત દોઆ કરેં. ૭૮

શેહને કહા ખુદા તુઝે દુશમનપે દે ઝફર–સદકે ચચા, સેનાંસે બચાએ રહો જેગર મઝબૂત થામલો મેરી જાં હાથમેં સેપર–વો૦ ભી બલાએ બદ હઈ રહે હર તરફ નઝર

કરલો બોલંદ સાએકએ શોઅલા૦ ફામકો
બિજલી બનાઓ અશહબે દુલદુલ ખેરામકો. ૭૯

ઘોડા બડહાકે અકબરે ઝીશાંને દી સદા–ઘબરાઈયો ન અઈ જેગરો જાને મુજતબા શેરે ખુદાકે શેર હો ટક્કર કરો વેગાં–ભયાં તુમ્હારે આગે બેસાત ઈસ લઈંકી કયા ?

મરહબસે કુછ સેવા નહીં યે૦ કારઝારમેં
દાદાને દો કેયા થા ઉસે એક વારમેં. ૮૦

દિલ હઈ ઝઈફ, ગોકે કવી ઈસકે હંઈ કવી–બુદે હંઈ જતને રેહતે હંઈ અઝમ ઉનકે મુલતવી સરકશ હઈ ઈસકે કત્લમેં લાઝિમ હઈ પઈરવી–દર રાહે હક ચૂ તેગે ઝની સર બેરદ શવી

હોએગા પસ્ત ગો યે૦ સેતમગર બોલંદ હઈ
ભયાં ફરૂતનીસે બશર સર બોલંદ હઈ. ૮૧

દુલ્હાને દી સદા કે ખુંદા હઈ નેગાહબાં-રોતે હંઈ જાકે થામીએ, હંઝરતકો ભાઇજાં
ફરમાયા દેખતે હંઈ તુમ્હારી વેગોકી શાં-સદકે ઇસ આનબાનકે અઈ મેરે નૌજવાં
યે૦ હોશ ઉન્હીંકે હોતે હંઈ જો બા હંવાસ હંઈ
રેહનેદો ચ્હાં હમેં કે ચચા શેહકે પાસ હંઈ. ૮૨

ફૌજેં ઉધર દોઆંકી ચલી સૂએ આસમાં-બસ ખાકે ઉસ તરફ યેં૦ પોકારા વો૦ બદઝબાં
રૂસ્તમભી હો તો ખચા નહીં સકતી મેરી કમાં-જૈશનકો તોડતા હઈ મેરા તીરે બે અમાં
હઈ ઉસકી ૫તહું, સાથ હૂં મંઈ જીસ રઇસકે
સુરમાં કેયા હઈ દેવ કે ચકકીમેં પીસકે. ૮૩

કાસિમને દી સદા કે બસ અબ કર ઝબાંકો બંદ-અલ્લાહકો ગુરૂરો તકબ્બુર હઈ ના પસંદ
હંકંને ફરતનીસે કેયા હમકો સર બોલંદ-નઈઝેકા બંદ બાંધ કોઇ છેડકર સમંદ
દેખેં બોલંદ કૌન હઈ ઓર પસ્ત કૌનહઈ
ખુલ જાએગા અભી કે ઝબરદસ્ત કૌન હઈ. ૮૪

ક્યા ઝોર તેરા ઓર તેરી ઝર્બ ઓ ઝલીલ-તાઅરીફ અપની ખુદ યે૦ સફાહંતકી હઈ દલીલ
જૌહર ખુદ ઉસકે ખુલતે હંઈ જો તેગ હઈ અસીલ-કાટે હમારી તેગને બાઝુએ જીબરઇલ
જુરઅતમેં હમ કિસીકો ભલા ક્યા સમઝતે હંઈ
મઝબૂત જો હંઈ વો૦ તુઝે બૂદા સમઝતે હંઈ. ૮૫

યે૦ ગુર્ઝ, મિસ્લે રાહે સકર હઈ તેરે લિયે-દસ્તે અજલ તેરા યે૦ તબર હઈ તેરે લિયે
બરછીકા ફલ કઝાકા સમર હઈ તેરે લિયે-કાલી બલા તેરી, યે૦ સેપર, હઈ તેરે લિયે
ઝર્બત ન ચલ સકેગી જો મારેંગે હમ તુઝે
બે આબરૂ કરેગી યે૦ તેગે દોદમ તુઝે. ૮૬

ક્યા હો સકેગા તુઝસે ભલા? વકતે વારોગીર-દસ્તાંને દોનોં હાથોંકો પકડે હંઈ બો શરીર
હંલકા કહીં કમાંકા, ન કરલે તુઝે અસીર-દુશમન હંઈ સબ તેરે, જીન્હેં સમઝા હૂવા હઈ તીર
બો તીરાઝ ભલા યે૦ સેપર ક્યૂં લગાઇ હઈ?
આ હોશમેં, કે તુઝકો સેયાહી બસાઇ હઈ. ૮૭

ગો અસ્લેહા૦ હઈ ઝેવરે મરદાંને સરગોઝાર-સબ હંએ ચલ સકેંગે? ભલા વકતે ગિર્દેવાર
હઈ દમમેં ફઇસલા જો ખીંચે તેગે આબદાર-લાદે હૂયે હઈ તનપે અબસ એક બેરકા બાર
છુપતે નહીં હઝારમેં તેવર દેલઈરકે
યે૦ તૂ નહીં હઈ કંલ્બ હઈ ગુરકાબમે શેરકે. ૮૮

બેટોંકે ગમને કરદિએ મુખ્તિલ તેરે હંવાસ-ઘબરા ન ભેજતે હંઈ તુઝેભી ઇન્હીંકે પાસ
ફાકો હઈ હમપે, ઓર હઈ સોલા૦ પહરકી પ્યાસ-આંખેં મીલાકે દેખ, ભલા હઈ કહીં હેરાસ?
કમ હંઈ ? જો તુરે અઈનતો આંખે ચુરાએ હંઈ?
સાબિત હૂવા ઝલમસે કે મુંહકો છોપાએ હંઈ. ૮૯

આગે હમારે દાઅવએ જુરઅત? ખુદાકી શાં!!! ગુદ્દીસે ખંઈચલૂં અભી બડહકર તેરી ઝબાં
મગરૂર ઉસપે હઈ? કે મંઈ લડકા હૂં નૌજવાં-લે ધ્યાનસે કે ઉસકાભી હોજાએ ધૂમતેહાં

હૈં શેર શીરખાંરે જનાબે અમીરકે
ઝૂલેસે ફેંક દેતે હૈં અઝદરકો ચીરકે. ૯૦

બારા બરસકે સિનમેં લડે શાહે ઝૂલફેકાર—મરહબસા પેહલવાં ન બચા વકતે કારઝાર
હૈ દેખનેકા યેહ તનો તોશ ઓ ઝબૂં શેઆર-ગેંડેકી ઢાલ કાટતી હૈ તેગે આબદાર
લડકોંસે ફોજેં ભાગી હૈં મુંહ ફેરફેરકે
હાથીકો મારડાલા હૈ બચ્ચોંને શેરકે. ૯૧

કાઇલ કેયા જો મુસહફે નાતિકકે લાલને—તર કરદેયા ઉસેં અરકે ઇનફેઆલને[1]
બરછા ઓઠાયા હાથમેં ઉસ બદ ખેસાલને—છેડા ઘરસકો કાસેમે યુસુફ જમાલને
તકને લગે સફોંસે જવાં સબ લડે હુયે
અબ્બાસ નામદાર કરીબ આ ખડે હુયે. ૯૨

કાસિમને અર્ઝ કી કે બહોત ધુપ હૈ હોઝૂર—રહીયે ચચાકે પાસ યેહ તકલિફ ક્યા ઝરૂર
ફરમાયા સદકે મૈં તેરી હિમંતકે અય ગેયુર—દુશમનકો પાસ આને ન દો હમ ખડે હૈં દૂર
હુશીયાર હાં, યેહ ગમકે દમે કારઝાર હૈ
જાતા હૈ અબ કહાં યેહ તુમ્હારા શેકાર હૈ. ૯૩

બેટા તુમ્હેં ખુદાને દેયા હૈ અલીકા ઝોર—ગો પીલ હૈ યેહ, હમ તો સમઝતે હૈં ઇસકો મોર[2]
"બહરામકી"[3] તરહસે ચલા અબ મયાને ગોર—દેખોગે, દેખનેકા ફકત હૈ યેહ ઝોર શોર
જીતને હૈં જીતે સાંપ વોહ ડસતે નહીં કભી
ગરજે હૈ જો બહોત વોહ બરસતે નહીં કભી. ૯૪

દુલ્હાને ખુદ શરીરકો ટોકા પોકારકર—હૈ મરદુમી તો આંખ દેલફરેબસે ચાર કર
સીરવન ગેઝા શેકમમેં હૈ ડાલ, ઉસ્તવાર કર—પાનીભી હૈ પીયે હુયે બડહ બડહકે વાર કર
તેવર વેગામેં યહાં વોહી, ફઝલે ખુદાસે હૈં
ઝુરઅત હમારી દેખ કે દો દીનકે પ્યાસે હૈં. ૯૫

નેઝા બડહાકે જાનેબે કાસિમ બડહા વોહ યલ—દુલ્હાને મુસકરાકે સદા દી સંભલ સંભલ
ઘોડા ન ગીર પડે તેરે લંગરસે મુંહકે, ભલ[4]-તૂ હૈ ફરસપે ઓર તેરી ગરદનપે હૈ અજલ
ઝયગમ હૈં બેશએ અસદે ઝુલજલાલકે
કીજે સેનાંકે વાર જરા દેખ ભાલકે. ૯૬

યેહ કેહકે અપને નેઝેપે છોટીસી દી તકાં—આઇ ચમકકે, બર્ક પોકારી કે અલઅમાં
એક બંદ બાંધકર જો ફરસસે કહા કે હાં—ડાંડ આઇ ડાંડપર તો સેનાંસે લડી સેનાં
બલ ક્યા કરે ?!!! કે ઝોરહા મુઝીકા ઘટ ગયા
ગુલ થા કે અઝદહેસે[5] વોહ અકઇ લેપટ ગયા. ૯૭

---

૧ શરમીંદા થવું. ૨ કીડી ૩ એરાકનો એક બાદશાહ થઇ ગયો જેને બાહરામગોર પણ કહેવાય છે. ૪ દેખ-જો. ૫ બહુજ ઝેરીલો સાંપ છે, અને લોકો કહે છે કે તે સાંપ ઝમરરૂદને દેખે તો આંધળો થઈ જાય છે.

બોલા યેહ મુસકુરાકે જેગર ગોશએ હુસન-રૂખ ફેરયો ન ઓ સેતમ ઇજાદ પીલતન : ચિલ્લાંએ બડહકે હઝરતે અબ્બાસે સફશેકન-કયા તુઝકો ખૂબ યાદ હઈ ? તીર અફગનીકે ફન
દેખા હમારે શેરકી ચિતવનકી શાનકો ?
દાઅંવાહ હઈ કુછ અભી તો ચડહાલે કમાનકો. ૯૮
ફરબાહ હઈ, ગઝબ જીસ્મ, કે જીસકી નહીં કુછ હદ-સબ અરઝમેં, ઓર તુલમેં યકસાં હઈ તેરા કદ સરબર કભી હોનેકા નહીં લાખ કરે કદ-જો વાર ચલેગા તેરા કરદેંગે ઉસે રદ
કયા હોગા બદનકો જો સમીટા હઈ સેતમગર
એટોંસે ભી તૂ ઝોરમેં હેટા હઈ સેતમગર. ૯૯
જબ હાંપતા થા વોહ તો વોહ ફરમાતેથે થમકર-સીધા હો ફરસપર, સરો ગરદનકો ન ખંમ કર મરદૂદ થે, ના અહલ થે, એટોંકા ન ગંમ કર-સર સબ્ઝ જો હોના હઈ!!! તો લડ ખેતમેં જમકર
દાના હઈ મગર તરઝે વેગાં ભૂલ ગયા હઈ
કિસ તરહ ફલેગા!!! તેરા દમ ફૂલ ગયા હઈ. ૧૦૦
યેહ કેહકે જો દુશમનપે ગઇ તેગ સેપરસે-મિગફરકો જો કાટા તો બડહી કાસએ સરસે બિજલીસી ચમકકર ઇધર આઈ જો ઉધરસે-ગરદન થી જોદા સીનેસે ઓર સીના કમરસે
કયા આબ થા તલવારમેં!!! કયા હાથમેં કસ થા!!!
જોશન થા, ન ઝીરૂ, કમરથી, ન ફરસ થા!!! ૧૦૧
દો હોકે ગિરપડા તહે મરકબ વોહ રૂ સેયાહ-તકબીર કેહકે શેરને અકબરપે કી નેગાહ અકબરને સર હેલાકે યેહ આવાઝ દી કે વાહ-અફસોસ આજ જીતે નહીં ઝૈગંમે એલાહ
જુરઅત યેહ હઈ કે ફર્ક ન આએ હવાસમેં !!!
વલ્લાહ કયા લડે હો તુમ !!! ઇસ ભુક પ્યાસમેં !!! ૧૦૨
ઇન પાંચોં માઅંરકોંકી પડી શશ જેહતમેં ધૂમ-લરઝાહ હઈ શેહરે શામકો થર્રા રહા હઈ રૂમ ઝેરો ઝબર હઈ ખૌફસે દો લાખકા હોજૂમ-દેખો તો હઈ કિધર પેસરે સાઅંદ નહૂસે શૂમ
ના મર્દ રોએ અરઝકે શામીકી જાનકો
ભેજે પરેસે ઓર કીસી પેહલવાનકો. ૧૦૩

મરસેયાહ સાતવાં જનાબે કાસિમ અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

કાસિમ જો રનમેં ફિદયએ શાહે ઝમન હૂવા-પરવાનએ હોસઈન ચરાગે હસન હૂવા રખ્તે શહાના બાઅંદે શહાદત કફન હૂવા-ઝખ્મોંસે ગઈરતે ગુલે સદ બર્ગ તન હૂવા
મારા વોહ નઈઝા સીનેપે કાતિલને ઝોરસે
નિકલે હસન પકડકે કલેજેકો ગોરસે. ૧
જીસકે જેગરમેં નઈઝા હો આવાઝ દે વોહ કયા ?-ગંશ હોકે બિન ચચાકે પોકારે વોહ ગિર પડા અઈસા તો ઝેહરસે ભી ન તડપતેથે મુજતબા-મકતલમેં જઈસે લોટતે ફિરતેથે જા બજા

હઁઝરતકે દિલપે ગંમકે કઈ આસમાં ગિરે
કાસિમ યહાં ગિરે શહે મઝલૂમ વહાં ગિરે. ૨

તેગે વો ઉપે ઓર વો ઉસ ફોજકે રેલે-જૈલાદકે દરયાંકો કહાંતક કોઇ ઝેલે
પાયા ન કહીં અમ્ન બહોત જાનપે ખેલે-ઝાલિમ વો, યે મઝલૂમ વો લાખોં યે અકેલે
રૂખંપર ન ઝખમ ઓટ ન ચેહરેપે સેપર કી
તલવાર પડી મુંહપે જીધર મુડકે નઝર કી. ૩

કયૂંકર તમામ ફોજસે યે તશ્ના લબ લડે-એક એક લડા આહ ન પહિમ વો સબ લડે
ખા ખાકે ઝખ્મ મિસ્લ અમીરે અરબ લડે-જાં બાઝેયાં ગંઝમકી દેખાઇ ગંઝબ લડે
જલવા મયાને તશ્ના દહાની દેખા દેયા
બચપનમેં લડકે ઝોરે જવાની દેખા દેયા. ૪

ચારોં તરફસે પડને લગે સીમાબરપે ઝખ્મ-શાનોંપે ઝખ્મ, પાંઉપે ઝખ્મ, ઓર સરપે ઝખ્મ
થે પુશ્તપર મેનાનોંકે રોઝન, કમરપે ઝખ્મ-સીનેપે ઘાવ, દિલપે જરાહત, જેગરપે ઝખ્મ
જાતે કિધર કે ખૈમએ શબ્બીર દૂર થા
સર તા કદમ સમંદભી તેગોંસે ચૂર થા. ૫

નોબત ખૂશીકી બજને લગી રનમેં જા બજા-નોબતકી ધૂમ સુનતેહી ખૈમેમેં ગુલ પડા
બોલી સોકૈના ફિઝાંસે જા તૂ શેતાબ જા-દરબંદ કરકે, નેગ હૈ બાકી અભી મેરા
અલ્લાહને બડી મેરી મુશકિલ કોશાઇ કી
રનસે ફિરી બરાત મેરે દૂલ્હા બાઇ કી. ૬

રહૂંગી દૂલ્હા ભાઇસે યે કેહકે દમ બદમ-એહનોંકા નેગ દેદો તો દરપર રખો કદમ
નાગાહ દરપે આકે પોકારે શહે ઓમમ-વા કાસેમાહ કેહકે ચલેયે દો એક કદમ
ચિલ્લાઇ માં અરે મેરી બસતી ઉજડ ગઇ?
દૂલ્હાકી લાશ ઘોડોંસે પામાલ હોગઇ? ૭

યે સુનકે ગિરપડા પેસરે શેરે કિર્દેગાર-ઘબરાકે દોડે અકબરો અબ્બાસ એકેરાર
સહૈદાનેયાં નેકલપડી ખૈમેસે એક બાર-કાસિમકી માં પોકારી કે અઇ શાહે નામદાર
મંઇ હાથ બાંધતીહૂં ન મકતલમેં જાઇયે
ફરઝંદ કેહગયા હૈ ન લાશા મંગાઇયે. ૮

હઁઝરતને હાથ મારકે સીનેપે યે કહા-યે ઇસલિયે કહા હૈ કે ઝખ્મી નહો ચચા
આશિક હૈ મેરી શિકલકા ફરઝંદે મુજતબા-આનેકી મેરી માંગતા હોએગા વો દોઆ
કાસિમપે કયા હૈ ગૈરોંકી લાશે ઓઠાતા હૂં
તુમતો નહીં મંગાતી હો મંઇ લેને જાતા હૂં. ૯

વો બોલી ખૈર જાઓ મંઇ અબ રોકતી નહીં-પર હોગા મેરે લાલકા યે વક્તે વાપસી
લાશેપે સામનેસે ન જાના ઓમામે દીં-હઁઝરતકો દેખકર ન અટક જાએ દમ કહીં
યે પ્યાસ ઓર યે મર્ગે જવાની હઝાર હૈફ
મરતે હૈં પ્યાસે ઓર નહીં પાની હઝાર હૈફ. ૧૦

હમરાહ છોટે ભાઈકોભી લેતે જાઈએ—હમ ઉનકા મુન્તઝિર હો તો ઈનિકો દેખાઈએ
મુશતાક માંકે હોએતો ધારસ બંધાઇએ—ચાદર ઓતાર દેતીહૂં ખૂંશબૂ સુંઘાઇએ

યૂં ના મોરાદ કોઈ ન દુન્યામેં ફોતહો
ઔકે શેફા ખિલાઇયો કે આસાને મૌત હો. ૧૧

યે૦ તો રહી તડપતી ગયે શાહે તશ્ના લબ—ભાઇ, પેસર, સંભાલે હૂએથે બસદ તઅબ
પર આહ પોંહચે લાશએ કાંસિમપે આકે જબ?—બરછી નેકાલતાથા કલેજેસે શીશ જબ

દેખા, વો૦ ચાંદસા હઈ ઝમીંપર પડા હૂવા
સર કાટનેકો સરપે હઈ કાતિલ ખડા હૂવા. ૧૨

ફવ્વારા ખૂનકા તને નાઝુકસે હઈ રવાં—રૂકતી હઈ સાંસ પાંઉં રગડતા હઈ વો૦ જવાં
ઓર પ્યાસસે ચુબાતા હઈ સૂખી હૂઈ ઝબાં—દુશમનભી હઈ જવાનીએ કાંસિમપે ખૂં ફેશાં

જો પૂછતા હઈ આરઝૂ ઉસ નૂરે અઈનકી
કેહતા હઈ સબસે, શિકલ દેખાદો હોસઈનકી. ૧૩

શિમ્રો ઓમર પોકારતે હઈ આનકર કરીં—કર બઈઅતે યઝીદ, ન લે નામે શાહે દીં
પાની દે તુઝકો ઝખ્મકા બખેંયા કરેં યંહીં—કેહતા હઈ હાથ ઓઠાકે, વો૦ ગૅશમેં, નહીં નહીં

સર રખદો મેરે હાથોંપે તુમ કાટકર મેરા
આએ ચચા તો નઝર કરેં લાશા સર મેરા. ૧૪

સરકાકે સબકો લાશેપે આએ શાહે હોદા—સર ખાકસે ઓઠાયા તો કાંસિમને રો દેયા
બાલીપે પેહલે દેખાથા જલ્લાદકો ખડા—સમઝે યે૦ ગૅશમેં, કાટતા હઈ અબ વોહી ગલા

બોલા તડપકે બખ્ત હઈ ક્યા !!! ના રસા મેરે!!!
કટતા હઈ સરભી ઓર ન આએ!!! ચચા મેરે !!! ૧૫

શેહ બોલે કિસકી યાદમેં ફરયાદ કરતે હો ?—યે૦ ક્યા બયાન અઈ મેરે નાશાદ કરતે હો ?
તુમ ગૅશમેં ક્યા તસવ્વુરે જલ્લાદ કરતે હો ?—મંયતો વોહી ચચા હૂં જીસે યાદ કરતે હો !!!

પેહચાનો! આંખેં ખોલો!! ઇધર દેખો ગૌરસે !!!
યે૦ તુમકો કોન રોતા હઈ ? બાબાકે તૌરસે !!! ૧૬.

બંદ આંખેં ખોલકર કહા ઉસને ચચા ચચા—ખંજર બ કફ અભી નહીં કાતિલ હઈ? યહાં ખડા?
શેહને કહા હટા દેયા કાતિલકો, મંઈ ફેદા—વો૦ બોલા ઝખ્મતો નહીં તનપર કોઇ૦ લગા ?

દામન ઓઠાકે સીના દેખા દીજીએ મુઝે
ઓર ફિર ગલેસે અપને લગા લીજીએ મુઝે. ૧૭

શેહને કહા કે દેખલો ઝખ્મી નહીં બદન—લઈકિન કલેજા ટુકડે હઈ અઈ દિલબરે હસન
યે૦ કેહકે લિપટે ઉસકે ગલેસે શાહે ઝમન—ઓર લાશ લાએ ખયમમેં સુલતાને બે વતન

ગુલ થા કે કત્લ શાહકા દામાદ હો ગયા
સો ઘર હસન હોસઈનકા બરબાદ હો ગયા. ૧૮

કાંસિમકી વાલેદા૦ પે જો ઝઈનબને કી નેગાહ—દેખા કે ઝબ્ત કરતી હઈ પુર હાલ હઈ તબાહ
શેહસે કહા ભતીજેકો ક્યા રો રહે હો ? આહ !!!—કાંસિમકી માં ભી મરતી હઈ અઈ શાહે દીં પનાહ

ઐસેહી ચુપ રહુંગી તો એ જાન હોએંગી
જબતક ન તુમ કહોગે પેસરકો ન રોએંગી. ૧૯

શેહને કહા મોઝાએકોં કયા? રોલેં આનકર—જાઓ લે આઓ બાબાકો બેટેકી લાશ પર
ઝૈનબ પકડકે હાથ લે આઇ બ ચશ્મે તર—બેટેકી લાશ હાથોંસ ઢુંઢી ઇધર ઉધર

કેહતીથી આંખેં ફૂર હૈં, દિલ પાશ પાશ હૈ
લોગો કહો, કિધર મેરે બેટેકી લાશ હૈ? ૨૦

લાશેક મુંહપે રખદે કોઇ દોનોં મેરે હાત—લૂં આખેરી બલાએં પેસરકી પસઅઝ વફાત
માંસે દુલ્હનકે કેહદો ઝરા રોએં મેરે સાત—બાનૂ કરીબ આએતો, રોકર કહી યે૦ બાત

વો૦ નોહા તુમ કરો, જો હો નૌશાહોંકે લિયે
મૈં રોઉં જૈસે રોતે હૈં બિનબ્યાહોંકે લિયે. ૨૧

તુમ દૂલ્હા કેહકે રોઓ!!! મૈં ના કંતખુદા કહૂં!!!—તુમ ના મોરાદ ઇનકો કહો!!! મૈં બના કહૂં!!!
પ્યાસા કહો તુમ!!! ઓર મૈં કતીલે જફા કહૂં!!!—દામાદ તુમ કહો!!! મૈં ઇસે દિલરોબા કહૂં!!!

ન અયસી મૌત હોતી હૈ!!! ન દૂલ્હા હોતે હૈં!!!
બિન બ્યાહ કેહકે, ઐસેહી દૂલ્હાકો રોતે હૈં!!! ૨૨

બેટા મેરે રંડાપેક અબ દિન ભરેગા કૌન?—રોએગા છોટા ભાઇ તો ખાતિર કરેગા કૌન?
મરજાઉંગી તો કબ્રમેં મુઝકો ધરેગા કૌન?—ઓર બદલે અબ હોસૈનકે રનમેં મરેગા કૌન?

મરતી હૈ માં તો બેટે અંઝાદાર હોતે હૈં
તુમતો ન રોએ હમકો, હમીં તુમકો રોતે હૈં. ૨૩

હૈ હૈ તેરી લોથ આઇ હૈ મૈદાનસે? દૂલ્હા—હૈ હૈ યે૦ ગલા ઝખ્મી હૈ પૈકાનસે? દૂલ્હા
હૈ હૈ તૂ સેધારા થા અંજબ શાનસે!!! દૂલ્હા—ખિલઅત તુઝે પિન્હાયા થા અરમાનસે!!! દૂલ્હા

શબ્બીરકા પેયારે તેરી કયા શિકલ બની હૈ?
હૈ હૈ યે૦ ભરી ખૂંસે શબીહેહુસૈનની હૈ!!! ૨૪

ઓર રોકે કહા માંને કે હૈહૈ યે૦ બના હૈ?—યે૦ લાલ મેરા ખાકમેં ઓર ખૂંમેં ભરા હૈ?
નકશા મેરે કાસિમકા હૈ? યા નકશે ફના હૈ?—યે૦ હાથ ભરે ખૂંમેં હૈ? યા રંગે હેના હૈ?

યા શાહ મેરી ગોદમેં દો ઇબ્ને હસનકો
દૂલ્હાકી ઝરા શિકલ દેખાલાઉં દુલ્હનકો. ૨૫

ગોદીમેં દેયા શેહને વો૦ બા ગિર્યઓ ઝારી!!!—મુંહ ચૂમકે કેહને લગી, અમ્માં તેરે વારી!!!
પેહચાની ગઇ માંસે ન યે૦ શિકલ તુમ્હારી!!!—મૈં જાનતીથી, રનસે અબ આતી હૈ સવારી!!!

મસનદ અભી ખેમેમેં બેછા આઇ હૂં કાસિમ
બનડીકો બેઠાકર મૈં, બના, આઇ હૂં કાસિમ. ૨૬

મસનદપે લાશા પાસ દુલ્હનકે લેટા દેયા—સરપર દુલ્હનકે દૂલ્હાકા દામન ઓઢા૦ દેયા
અફશાંકો આકે યકને જબીંસે છોડા દેયા—મુંહપર કિસીને ખાકે અંઝાકો લગા દેયા

આંકર કિસીને બાલ પરેશાંન કર દિયે
મૌજૂદ સબ રંડાપેકે સામાન કર દિયે. ૨૭

એક બાર ઉઠી માદરે કાસિમ બ સદ બોકા–ઓર હાથમેં દુલ્હનકે લઇ દુલ્હાકા મલા પૂછા જો બીબીયોંને તો સર પીટકર કહા–હસરત ભરી હૂં સાહેબો તુમ પૂછતે હો કયા ?

એવા૦ બનાયા તુમને, દુલ્હન મંઇ બનાતી હૂં
અપની બહૂકે હાથમેં મિંહદી લગાતી હૂં. ૨૮

દુલ્હા શહીદ જીસકા હો વો૦ યે૦ હેના મલે–યે૦ તો કહા ઓર ઉઠકે મિલી લાશકે ગલે એક હાથ દિલપે એક સરે લાશકે તલે–બોલી કે હાએ લાલ ન ફૂલે ન તુમ ફલે

બરછીકા ઝખ્મ સીનેમેં સોગાત લાએ હો
દમ તોડનેકો અમ્માંકી ગોદીમેં આએ હો. ૨૯

માંસ કહા કુબરાને કે રોનેકી રઝા દો–કયા કેહકે દુલ્હન, દુલ્હાકો રોતી હઇ ? બતાદો ચાદર કોઇ મફલીસી અગર હોએ તો લા દો–રાંડે જો પહનતી હંઇ વો૦ પોશાક પિન્હાદો

માતમ હઇ બપા, સીના ઝની ચાહીએ મુઝકો
અબ સોગમેં કાલી કફની ચાહીએ મુઝકો. ૩૦

સાહિબ બતાતો દો તુમ્હીં, રોનેમેં કયા કહૂ ? બેકસ કહૂં ? કે ફિદયએ શાહે હુદા કહૂં ? પ્યાસા કહૂં ? શહીદ કહૂં ? યા બના કહૂં ?–દુલ્હા કહૂં ? કે કાસેમે ગુલગૂં કબા કહૂં ?

માતમ ભી યૂં તો હોતા હઇ!!! શાદીભી હોતી હઇ!!!
એક શબકી રાંડ દુલ્હાકો કયા કેહકે રોતી હઇ ? ૩૧

સાહિબ મંઇ ઇસ રંડાપેસે કિસસે હયા કરૂં ?–જી ચાહતા હઇ જાન કદમપર ફેદા કરૂં કયા કેહકે રોઉં લાશપે ? કયુંકર બોકા કરૂં ?–મુઝકો તો બઇનલી નહીં આતે હંઇ, કયા કરૂં ?

હરદમ ગેરીએ શાહે ફના કેહકે રોઉંગી
નાશાદો, નામોરાદ, બના, કેહકે રોઉંગી. ૩૨

ચેહરેપે અપને ડાલકે ફિર ગોશએ રેદા–કરને લગી યે૦ બઇન દુલ્હન ગમકી મુબતેલા દુલ્હા બને યે૦ શિકલ બના લાએ રનસે કયા?–સર ટુકડે ટુકડે અઝવે બદન સબ જોદા જોદા

બદ્ધી[1] ગલેમેં અબ હઇ ન કંગના[2] કલાઇમેં[3]
કટકર ગઇ હઇ સેહેરેકી લડયાં લડાઇમેં. ૩૩

દુલ્હા બને, ઇસ ઉજડે હૂએ ઘરકો તો દેખો ?–માતમમેં બુરા હાલ હઇ માદરકો તો દેખો ? મુંહ પીટતી હઇ શાહકી ખ્વાહરકો તો દેખો ?–અપની નઇ બેવા૦કે ખૂલે સરકો તો દેખો ?

અફશાં[4] હઇ,ન સેહેરા,ન વો૦ પોશાક હઇ,સાહિબ
હાથોંપેભી, ચેહરેપેભી, અબ ખાક હઇ સાહિબ. ૩૪

રંગીં યે૦ કબા આપતો પેહને હૂએ આએ–સાદે હમેં કપડે હઇ યે૦ રાંડોને પિન્હાએ ઝખ્મોંકે તરો તાઝા૦ યે૦ ગુલ આપકો ભાએ–ગેહનાભી ન ફૂલોંકા દુલ્હનકે લિયે આએ

---

૧ એક હારનું નામ છે શાદીના વખતમાં પેહરે છે તે જનોઈની માફક ગળામાં લટકી રહે છે. (હમાઈલ) ૨ શાદીના વખતમાં દુલ્હન દુલ્હા બેઉ જમણા હાથમાં પેહરે છે તે ચોથીના દિવસે તેને હાથમાંથી કાઢે છે. ૩ કાંડામાં (પોંચામાં) ૪ શાદીના વખતમાં દુલ્હન દુલ્હાના કપાલ ઉપર અબરખ ચોડે છે.

બેવા૦ બની કયા ખુબ મોકદ્દર હઈ હમારા !!!
અબ હાથ રસનમેં હેં યેં૦ ઝેવર હઈ હમારા !!! ૩૫

ગાહ ખાકપર તડપકે યેં૦ કરતીથી રો કે બઈન–તુમ કયા, ગયે કે ઉઠગયા સાહિબ હમારા ચઈન
એ ચઈન હઈ તુમ્હારે લિયે શાહે મશ્રકૈન–બરપા હઈ બારગાહે હોસઈનીમેં શોરો શઈન
કયા હાથ આયા? દિલ કીસી બેકસકા તોડકે
કિસપર ચલેગયે? મુઝે જંગલમેં છોડકે. ૩૬

દી તુમને ઔકૈદ હોતેહી સાહિબ દગા મુઝે !!!–ટુકડે હઈ જીસ્મ, શિકલ દેખાઇ યેં૦ કયા? મુઝે
સદકા હુસનકા અઈ મેરે વાલી બોલા મુઝે–દૂલ્હા બતાદે અપની લહૂદકા પતા? મુઝે
મુમકિન નહીં કે મુઝસે ઇસ આફતમેં સબ્ર હો
સાહિબ તુમ્હારે પાએતી મેરીભી કબ્ર હો. ૩૭

મરના થા ગરતો બ્યાહકા સામાન કયું કયા?–જંગલમેં મઈ તબાહ હૂઇ વા મોસીબતા !!!
સર ખાકપર પટકતી હૂં આતી નહીં કઝા !!!–તસકીં હો કિસ તરહ મુઝે અઈ સાહેબે વફા
યેં૦ કેહકે માંકે કદમોંસે કુબરા લેપટ ગઇ
અમ્માં મઈ કયા કરૂં? મેરી કિસમત ઓલટ ગઇ. ૩૮

અમ્માં યેં૦ સિન મેરા યેં૦ રંડાપા હઝાર હૈફ !!!–વારિસકા સરસે ઓઠગયા સાયા હઝાર હૈફ !!!
ગુરબતમેં આજ લુટગઇ કુબરા હઝાર હૈફ !!!–બેવા૦ બની સુવા મેરા દૂલ્હા હઝાર હૈફ !!!
કયું અઈ ફલક યેં૦ દાગ હો કમ સિનકે વાસતે?
મઈ કરબલામેં આઇથી ઇસ દિનકે વાસતે? ૩૯

ખૈમેમેં ઇધર થો૦ તલાતુમકી અલઅમાં–રંડસાલા વ્હાં દુલ્હનકા પિન્હાંતાથા બાબાયાં
મુંહ પીટતીથીં હાથોંસે બાનૂએ ખૈસતા જાં–કેહતીથી સરકો પીટકે કાસિમ બનેકી માં
બરપાં હઈ ગુલ ઓર આંખોંકો તુમ ખોલતે નહીં
માં સદકે ગશ પડી હઈ દુલ્હન (તુમ) બોલતે નહીં. ૪૦

ફિઝ્ઝાને શાહે દીંકો ખબર દી કે આઇયે–અબ્બાસભી ઓર આપભી તશરીફ લાઇયે
લાશા મોરાદોં વાલે બનેકા ઉઠાઇયે–દૂલ્હાકો લેકે ગંજે શહીદાંમેં જાઇએ
સર પીટતે હઈ આલે પયમબર ખડે હૂએ
વ્હાં હઈ દુલ્હનકી જાનકે લાલે પડે હૂએ. ૪૧

યેં૦ સુનકે આએ રોતે હૂએ શાહે કરબલા–માંને દુલ્હનકા ગોદમેં જલદી ઓઢા લેયા
જાકર અલગ ઝમીંપે બેઠાયા બસદ બોકા–ઝઈનબને સરપે ડાલદી રંડસાલેકી રેદા
દૂલ્હાકી સાસ ખાંકપે થર્રાકે ગિર પડી
ઉસ જા થી લાશ, માં વહીં ગશખાકે ગિરપડી. ૪૨

ઘુંઘટ ઉલટકે ચેહરેસે બોલા દુલ્હનને સર–મુંહપર લગાએ ખાકકે છાપે ઇધર ઉધર
ફેંકા ઝમીંપે હાથસે કંગનેકો તોડકર–ઝેવર ઉતારા નથ ભી બડહાઈ બ ચશ્મે તર
અફશાં છુડાઈ માથેસે, ગરદનકો મોડકે
પટકા ઝમીંપે સેહરેકી લડયોંકો તોડકે. ૪૩

માતમ.

૧ રોરો કેહતીથી કાસિમકી દુલ્હન—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી
એક દો દિનકી . હૂં મંઈ સોહાગન—ચૂડીયાં મંઈ. બડહાને ન દૂંગી.
૨ કલ બેઠાઇથી મસનદકે ઉપર—આજ મિટ્ટીપે હૂં મંઈ ખૂલે સર
છીન લેતે હો કયૂં મેરા ઝેવર ?—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૩ આજ ચૌથી ખિલાનેકા દિન હઈ—મુઝકો ઝેવર પિન્હાનેકા દિન હઈ
નં યેઃ બેવા બનાનેકા દિન હઈ !—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૪ કલકી બ્યાહીપે હઈ આજ બેદાદ !—મેરા સામાન હોતા હઈ બરબાદ !!!
મંઈ કરૂંગી પયમબરસે ફરયાદ—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૫ રૂખસે અફશાં ન મેરે મેટાઓ—ખાંક સરપર ન મેરે ઉડાઓ
હાથ નઝદીક મેરે ન લાઓ—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૬ મેહર આતી નહીં તુમકો ? લોગો—કલકી દુલ્હન હૂં મુંહ મેરા દેખો
દફન મુઝકો ભરે હાથ કરદો—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૭ બીબીયો મેરા દુલ્હા બતાઓ—મુઝકો ગંજે લહદમેં સોલાઓ
વરના મુઝકો વહાં લેકે જાઓ—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૮ આગઇ હઈ મેરે સરપ આફત !!!—માંગપર મેરે ટૂટી કેયામત !!!
મેરે હાથોંકી લેતે હો ઝીનત !!!—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૯ ઉઢગયા હઈ મેરે સરસે વાલી—મુઝકો ચાદર ઓડહાદો વોઃ કાલી
હાથ કરતે હો કયૂં મેરે ખાલી ? ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૦ મેરી જબતક કે હઈ ઝિંદગાની—ઉનકો રખૂંગી દે અમ્માં જાની
મેરે દુલ્હેકી યેઃ હઈ નેશાની—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૧ નામ નૌશાકા લેકર પોકારી—રાંડ હોતી હઈ દુલ્હન તુમ્હારી
આપ જબતક ન બોલોગે વારી—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૨ કાનમેં બોલી રોરોકર માદર—મરગયા મરગયા તેરા શૌહર
કિસ ભરોસેપે કેહતી હો દુખ્તર—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૩ મુંહસે ઘૂંઘટકે તંઇ અબ ઓઠાઓ—નથ બડહાકર યેઃ બીડા ખિલાઓ
સદકે જાઉં ઝબાંપર ન લાઓ—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.
૧૪ આએ નવશાકી લાશેકો લાકર—ઘરમેં શાદીકે બરપાથા મહશર
ફિર ન આયા દુલ્હનકી ઝબાંપર—ચૂડીયાં મંઈ બડહાને ન દૂંગી.

"મુ" "અનીસ" યેઃ નયારંગ યેઃ મઝમૂંકે નયે ગુલ—દેખે તો ગોલિસ્તાંમેં ફડકને લગે બુલબુલ
આહોંકા કહીં શોર હઈ, નાલોંકા કહીં ગુલ—યૂં હો ગએ, કિસ દિલકો હઈ અબ તાબો તહમ્મુલ
હરગિઝ ન સોનેથે કભી રંગી સોખન અઈસે
હોં લખ્તે જેગર નઝરે હોસઈનો હસન અઈસે. ૪૩

નૌહા૦

રનસે ચલે આઓ મુંહ મુઝકો દેખાઓ
સાહિબ મેરે બચપનકે રંડાપેકો નેભાઓ-રનસે.
યે૦ મુઝકો ન માઅલૂમ થા તુમ જાકે મરોગે
તુમ આકે મુઝે હાએ !!! યે૦ દુખમેંસે છુડાઓ-રનસે.
યે૦ શાદી મેરી કયસી હૂઇ હાએ મોકદ્દર
યે૦ તાઝી બલા હાએ મેરે સરસેહી ટાલો-રનસે.
રંડાપા મેરા કયૂંકર કટેગા મંય કરૂં કયા ?
ચુડી તો મેરે હાથોંસે કોઇ આકે ઓતારો-રનસે.
નથ નાકસે ઉતારકે બચદૂંગી મંય કહાં
યહાં કરનેકા માતમ મુઝે કોઇ આકે બિઠાઓ-રનસે.
કિસમતમેં મેરે રાંડહી બનનેકા લિખાથા
સબ મિલકે મુઝે હાએ યહાં રંડસાલા પિન્હાઓ-રનસે.
કલ શાદી હુઇથી મેરી ઓર આજ હૂવા કયા ?
લાશા, મેરે દૂલ્હેકા કોઇ મુઝકો દિખા દો-રનસે.
ઉમ્મેદ મેરી દિલમેંકી દિલમેં રહી હય હાય
દૂલ્હા મેરે તુમ જાતે હૂએ દિલકો બુઝાઓ-રનસે.
સુસરાલ ઉજડી માંગ ભી લુટા ગયા લોગો
નૌશાહકી કબ્રમેં મુઝે જાકે બિઠાઓ-રનસે.
"શીરીં" દોઆ યે કરતીથી કુબરાકા વાસતા
છુટપનકે રંડાપેસે ખુદા સબકો બચાઓ-રનસે.

જાણવું જોઇએ કે હઝરત કાસિમ અ. પછી તેમના સૌથી મોટા મોટાભાઇ જનાબ અબદુલ્લાહુલ અકબર (૨) અહમદઇબ્નેહસન. (૩) અબદુલ્લા ઇબનેઅલી અ. (૪) જાઅફરૂલ અકબર ઇબ્નેઅલી અ. (૫) ઉસમાન ઇબ્નેઅલી અ. (૬) મોહમ્મદુલ અસગર જે કે હ. ઉમ્મે વલદના પેટે અવતર્યાં હતા. (૭ ઔન ઇબ્નેઅલી અ. ના બારામાં કોઇ પણ શહીદ થયાનું લખતા નથી પરંતુ સાહેબે "રૌઝતુલ અહબાબ" હાફીઝ જમાલુદ્દીન સાહેબ જે કે સુન્નત જમાતનો મહા મોટા આલીમ છે તેમણે બહુજ લંબાણથી હાલ લખેલ છે. તેના ઉપર નાસેખુત્તવારીખવાલાએ બહુજ વજન ગણીને પોતે લખેલ છે. (૮) હઝરત અબ્બાસ અલમ બારદાર લડાઇના મૈદાનમાં આવ્યા તે વખતે ઉમર (૩૪) વરસની હતી છેવટે શહીદ થયા. તેમણે આશરે કુલ્લે ૪૮૫ માણસોને નારે સકરમાં પોંહચાડયા.

મરસેયા૦ આઠવાં ખયમએ અતહરમેં જનાબે સોકયના અ. કો પાનીકી શિદ્દત, ઔર અહલે હરમકા દોઆ કરના ખુદાસે ઔર જન્નતમેંસે પાનીકા આના મગર નહીં પીનેકે બયાનમેં ફિર ગાઇબ હો જાનેકે બયાનમેં.

અબ મુનશીએ અખબારે અંઝા કરતે હઈં ઇનશા–જબ સુબ્હે અંઝાએ શહે બેકસ હૂઇ પઈદા
મેહમાનોંસે લડનેપે મોહૈયાં હૂએ આઅંદા–તા વક્તે ઝવાલ આહ હૂવા ખાતેમા૦ સબકા
અબ્બાસ થે, અકબર થે, ઔનોમે દો જહાં થે
સબ ફોજ હૂઇ કત્લ મગર તીન જવાં થે. ૧

ખઈમેમેં ગુલ ઉસ વક્ત હૂવા તશ્ને દહાની–સબ વા અતશા૦ કેહતેથે બા અશ્કે ફેશાની
પાનીકે ન મિલનેસે જીગર હોતાથા પાની–એ જાન હૂએ જાતેથે શબ્બીરકે જાની
સઈદાનીયોંકે નાઝોંકે પાલે હૂએ બચ્ચે
થે, ગશમેં ઝબાં મુંહસે નેકાલે હૂએ બચ્ચે. ૨

એક સિમ્તકો બેહોશ થા અબ્બાસકા દિલબર–એક જા થી તડપતી શહે મઝલૂમકી દુખ્તર
થા ગશમેં કહીં બાકેરે માઅસૂમ ઝમીંપર–દમ તોડતાથા એક તરફ ઝૂલેમેં અસગર
પ્યાસોંકી ફોગાં સુનકે જો પાસ આતેથે શબ્બીર
દેખા જો ન જાતાથા તો ફિરજાતેથે શબ્બીર. ૩

ગશ પ્યાસસે હૂ બાર સોકઈનાકો જબ આયા–ઘબરાગઇ, અબ્બાસકો મઈદાંસે બોલાયા
વો૦ આએ, તો લબ ખુશ્ક દેખાકર યે૦ સોનાયા–ફરયાદ ચચા, પ્યાસને હઈ મુઝકો સતાયા
સચ કહીએ, મુઝે આપકે કેહનેકા યકીં હઈ
મંઈ પ્યાસી હૂં, કુછ તુમકો ફીકર હઈ કે નહીં હઈ. ૪

સબ કુમ્બેમેં મશહૂર હૂં મંઈ આપકી પ્યારી–પર હૈફ હઈ !!! ગર તુમભી ખબર લો ન હમારી!!!
માંબાપકી કેહલાકે મંઈ દુખ દર્દકી મારી–બિન બાપકે બચ્ચોંકે તરહં કરતી હૂં ઝારી
શબ્બીર પેદર જીસકા હો!!! ઔર તુમસા ચચા હો!!!
અફસોસ !!! વો૦ બચપનમેં ગિરફતારે બલા હો!!! ૫

અબ સાથ મુઝે લેકે ચલો તુમ લબે દરયા–અસગરકો, લિયે ચલતી હૂં ગોદીમેં મંઈ દુખયા
યે૦ લશકરે ઝીં અઈસા તો બે રહંમ ન હોગા!!!–મંઈ જાઉંગી ઔર પાની નદેંગે મુઝે આઅંદા!!!
બિલ ફર્ઝ ન રોનેપે મેરે રહંમ કરેંગે
અસગરકે તડપનેસે તો કુછ દિલમેં ડરેંગે. ૬

એક એકકો દિખલાઉંગી બેતાબીસે અસગર–વો૦ મુંહસે ઝબાં છોટીસી નિકલી હૂઇ બાહિર
વો૦ આંખોંકી ગરદિશ, વો૦ ગલા ખુશ્ક સરાસર–મિન્નતસે કહૂંગી કે ખુદાકાભી હઈ કુછ ડર?
હમદોનોંકો બરદાસ્ત નહીં તશ્ના૦ લબીકી
પોતા યે૦ અલીકા હઈ નવાસી હૂં નબીકી. ૭

યેહ સુનતેહી અંબાસકા સો ટુકડે હુવા દિલ–ફરમાયા કે યેહ અમ્ર તુમ્હારે નહીં કાબિલ
લે જાના તેરા સામને આઅદાકે હઈ મુશકિલ–પાનીકે લિએ હાતેમાઝી પોતી હો સાઇલ ?

કયૂં મુલ્તજી અબ હોતી હો ? તુમ અહલે જફાસે
જો કુછ તુમ્હેં કેહના હઈ કહો અપને ખુદાસે. ૮

અઈ મોઅમેનો ઇસ તરહ રેવાયતમેં હઈ તહરીર–યેહ સુનકે જો બેઆસ હૂઇ દુખ્તરે શબ્બીર
માદરકે ગલે મિલકે યેહ કરને લગી તકરીર–કુછ આપ મેરે જીનેકી કરતે નહીં તદબીર

બેતાબ હંઈ બેહોશ હંઈ હમ મરતે હંઈ પ્યાસે
અઈ અમ્માં દોઆ કયૂં નહીં કરતી હો? ખુદાસે. ૯

ફરમા ગએ હંઈ મુઝસે યેહ અબ્બાસે અલમદાર–તુમ હકસે દોઆ માંગો વોહ હઈ કાદેરો મુખ્તાર
રૂતબા મેરે દાદેકા હઈ કોનઈનમેં ઇઝહાર–આયા તબકે મેવએ ફિરદૌસ કઇબાર

અબ વાસતાહ મઈ સાકિયે કૌસરકા જો દૂંગી
ચાહૂંગી જો કુછ અપને ખુદાસે અભી લૂંગી. ૧૦

અબ મુસહફે ઝહરાકો મેરે હાથપે રખદો–ઓર અસગરે બે શીરકો આગૂશમેં તુમ લો
હમજોલી હંઈ જીતને મેરે, એક જા કરો સબકો–મંઈ હકસે દોઆ માંગૂં વોહ આમીન કહેં રોરો

પાની જો ખુદા દઈગા હમેં અપને કરમસે
કયૂં અમ્માં સેતમગાર તો છીનેંગે ન હમસે? ૧૧

બેતાબ સોકઈનાકો બહોત માંને જો પાયા–ફિઝાસે ગરઝ મુસહફે ઝહરાકો મંગાયા
ગેહવારેસે આગૂંશમે અસગરકો ઓઢાયા–હમજોલીયોંકો અપની, સોકઈનાને બોલાયા

અબદુલ્લાહો બાકિરભી વહાં નંગે સર આએ
સજ્જાદ અસા ટેકતે બા ચશ્મેતર આએ. ૧૨

ઝઈનબકો તો હોશ અપને સરો પા કા નહીં થા–બેટોંકી શહાદતકી ખબરભી ન થી અસલા
અતરાફે હરમ જમ્અ હૂએ આકે જો એકજા–ફિઝાસે કહા ઓનો મોહમ્મદકો બોલા લા

પ્યાસે હંઈ કઇ દિનસે વોહ ઇસ દશ્તે બલામેં
હમરાહ સોકઈનાકે હોં મશગુલે દોઆમેં. ૧૩

નામ અપને ફૂઝાદોંકા સોના ફિઝાને જીસ આં–રોકર કહા ઝઈનબસે કિધર આપકા હઈ ધ્યાં!
અઈ બીબી બોલાલાઉં કિસે? જાકે મંઈ નાલાં–ફરઝંદોંકો તો બાઇપે તુમ કરચુકી કુરબાં

પ્યાસેહી વોહ ઝખ્મી હુએ પ્યાસેહી મૂએ હંઈ
પર અબ લબે કૌસરસે વોહ સઈરાબ હૂએ હંઈ ૧૪

અબદુલ્લાહો, બાકિર થે સોકઈનાકે બરાબર–ઝુલ્ફોંકો પરેશાન કીએ ઓર ખુલે સર
સબ ચાકે ગિરેબાન થે ઓર મુઝતરો શશદર–અસબાબે એજાબત કે મોહય્યા થે સરાસર

મુશતાક સોકઈનાકી દોઆકા યેહ અસર થા
ખુદ બાબે એજાબત સેફતે ગોશ ખુલા થા. ૧૫

જીસ વકત સોકઈનાકો યેહ આલમ નજર આયા–કિબ્લેકી તરફ છોટેસે હાથોંકો ઓઠાયા
ઓર ખુશ્ક ઝબાંસે યેહી ખાલિકકો સોનાયા–યા બારે ખુદા પ્યાસને મુઝકો હઈ સતાયા

સર્ફરાબ મુઝે કર, તૂ બડા ઉકેદ કોશા હૈ!!!
માઅસૂમ હૂં મૈં, ઓર મેરી પેહલી યેહ દોઆ હૈ!!! ૧૬

મૈં દુખ્તરે શબ્બીર હૂં ઓર પાનીસે મહરૂમ!!!—મિસકીનો ગરીબ ઓર દિલે અફસુરદઓ મગમૂમ!!! સોઝિશ જો મેરે દિલમેં હૈ હોગી તુઝે માઅલૂમ!!!—તૂ જાનતના હૈ બાપ મેરા કૈસા હૈ મઝલૂમ?

યેહ જાએ તરહુંમ હૈ યેહ હંગામે મદદ હૈ !!!
મૈં પ્યાસી હૂં ઓર સાકિએ કૌસર મેરા જદ હૈ!!! ૧૭

યા બારે ખુદા રહમ કર લબ તશ્ના હૈ અસગર—બેહોશ હૈ છોટા મેરા ભાઈ અલી અસગર યા, તો મુઝે બિજવાદે તૂ અબ સાકિયે કૌસર—યા, આબકો બરસા કે ઝમાં પ્યાસોંકી હો તર

દરયાસે તો સર્ફરાબ હરએક અહલે જફા હૈ
ઓર તેરે પયમબરકા ચમન ખુશ્ક પડા હૈ. ૧૮

બાનૂને સુની જબ યેહ સોકીનાકી મોનાજાત—ફૈલા દીએ અસગરકે ભી કિબ્લેકે તરફ હાત કેહને લગી અય કુલકે બર આરિંદએ હાજાત—સદકે તેરે, સુનલે, મેરે માઅસૂમકી ભી, બાત

એશાર મોનાજાતમેં હૈ, હાથ ઓઠાકે
પાની યેહ તલબ કરતા હૈ હોટોંકો હીલાકે. ૧૯

ઘૂંઘટકો ઓઠાએ હૂએ કેહતીથી યેહ કુબરા—યા રબ તૂ દોઆ રાંડોંકી કરતા હય પઝીરા બેવાઓંમેં ભી મુઝસે ન કોઇ હોવેગી બેવા—બ્યાહી હૂઈ એક રાતકી હૂં રાંડ મૈં દુખયા

કર રહમ સોકીનાપે કે યેહ તશ્ના દહન હૈ
સદકા મેરે દૂલ્હાકા જો મોહતાજે કફન હૈ. ૨૦

ઝૈનબકી મોનાજાતકી થી સબસે જુદા શાં—કેહતીથી યેહી હુકસે સર અપના કિયે ઉરયાં દો મેરે પેસર જો હૂએ શબ્બીરપે કુરબાં—દેતી હૂં ઉન્હીંકા મૈંય તુઝે વાસતા૦ ઇસઆં

બચપનમેં સોકીનાકે તૂ રહમતકી નઝર કર
યેહ પ્યાસી હૈ ઇસીકે દહને ખુશ્કકો તર કર. ૨૧

કુલસૂમકા યેહ વિર્દ થા, યા ખાલેકે અકબર—વોહ પહલૂએ ઝહરાકે શીકસ્તા૦ હૂવા યકસર રસ્સીમેં જો બાંધી ગઇ વોહ ગરદને હૈદર—ઉન સબકી બોઝુર્ગીકે લિએ અય મેરે દાવર

દે પાની સોકીનાકો તૂ પાનીકી તલબમેં
તા આબરૂએ દુખ્તરે શબ્બીર હો સબમેં. ૨૨

યારો શરફે આલે પયમબરસે હો આગાહ !!!—નઝદીકે ખુદા ઉનકા હૈ કયા મરતબઓ જાહ!!! હરગિઝ ન દોઆ ખતમ હૂઇથી અભી વલ્લાહ !!!—હાથોંપે, સોકીનાકી નઝર, જા પડી નાગાહ !!!

કયા દેખતી હૈ !!! હાથોંપે દો જામ ધરે હૈં !!!
પાની તો હૈ સાફ!!! ઓર લબાલબ વોહભરે હૈં!!! ૨૩

સિજ્દેકો ઝુકે સબ, હરમે સયેદે વાલા—તસબીહકા, તહલીલકા, એક ગુલ હૂવા પૈદા ફિઝાસે સોકીનાને કહા રનમેં અભી જા—પ્યાસા હૈ ખડા ધૂપમેં બેકસ મેરા બાબા

ઇસ પ્યાસસે મરજાઉંગી મૈં, યા કે જીયૂંગી
બાબા મેરા પી લૈગા યેહ પાની તો પીયુંગી. ૨૪

અબ્બાસકો, અકબરકો ભી હૈ તશ્ના દહાની–ઉનકો ભી બોલાલા વો૦ પીએ આનકે પાની
ફિરઆને દીએ શેહકો 'યે૦ પૈગામે ઝબાની–દાખિલ હૂવા ખેમેમેં યદુલ્લાહકા જાની.

જીસ વક્ત સુના હાલ સોકૈનાકી દોઆકા
સિજ્દા૦ કિયા શબ્બીરને ભી શુક્ર ખુદાકા. ૨૫

તબ આકે સોકૈનાને કહા શેહસે બ મિન્નત–તુમ પેહલે મેરે હાથસે પાની પીઓ હઝરત
શેહ બોલે કે મંૈને, તો હૈ, કી રોઝેકી નિય્યત–ઉસ નઝરકા રોઝા હૈ કે હો બખ્શિશે ઉમ્મત

યે૦ રોઝા મેરા શુક્રસે દાવરકે ખુલેગા
રોઝા મેરા આબે દમે ખંજરસે ખુલેગા. ૨૬

ઓર તુમ ભી યે૦ પાની ન પિયો અૈ મેરી પ્યારી–કિસ દરજે સખી ફાતેમા૦ દાદી થી તુમ્હારી?
થી જીસકી સખાવતસે એયાં રહમતે બારી–ઉમ્મતકો દોઆ દે કે સએ ખુલ્દ સેધારી

શબ્બીરસે, પ્યારા નહીં ઝહરાકો કોઈ હૈ
ઉમ્મતકે લિએ મોહર મેરી કત્લપે કી હૈ. ૨૭

તુમ આજકે દિન પ્યાસકી તકલીફ ઓઠાઓ–તો ઉસકે એવઝ હશ્રમેં કોસરકો લૂટાઓ
બાબાકે મોહિબ્બોંકો વહાં પાસ બૂલાઓ–ઓર સાગરે કોસર ઉન્હેં ભર ભરકે પિલાઓ

પાની ન પિઓ, કુછ નહીં પાનીમેં, મઝા હૈ
ઉમ્મતકે લિએ તશ્ના દહાનીમેં મઝા હૈ. ૨૮

વો૦ બોલી કે જો આપકી મરઝી વોહી બેહતર–અચ્છા નહીં પીનેકી, મંૈ અૈ સિબ્તે પયમબર
ઓર પ્યાસસે હૈ શબસે તડપતા અલી અસગર–ઓર આજ નહીં દૂધભી યહાં ઉસકો મોયસ્સર

પાની યે૦ જહાંતક પીએ ઉસકો તો પિલાદૂં
બાકી જો બચે, ફાતેહા પ્યાસોંકા દિલાદૂં. ૨૯

હઝરતને કહા યે૦ ભી નહીં મરઝીયે સુબહાં–અસગર તો હૈ ખેમેમેં કોઇ આનકા મેહમાં
હોજાએગા ઉમ્મતપે છરી સીનમેં યે૦ કુરબાં–ઇસ પ્યાસમેં હલકૂમપે ;યે૦ ખાએગા પૈકાં

છે સાત મહીને તો યે૦ માં પાસ પલા હૈ
અબ આજ મેરી ગોદમેં અસગરકી કઝા હૈ. ૩૦

યે૦ સુનકે સોકૈનાને રખે હાથોંપે સાગર–કિબ્લેકી તરફ મુડકે કહા બા દિલે મુઝતર
ગર ઉસમેં ખુશી તેરી હૈ અૈ ખાલેકે અકબર–તો પાનીકે પીનેસે હૈ યે૦ પ્યાસહી બેહતર

દેતી હૂં અમાનત તુઝે યે૦ નીર મંૈ લૂંગી
બાબાકે મોહિબ્બોંકો યેહી જામ મંૈ દૂંગી. ૩૧

વો૦ જામ જો ગાઇબ હૂએ પ્યાસોંકો હૂઈ પ્યાસ–જીનેસેભી બેઆસ હૂઇ પાનીસે બેઆસ
ફિર ગશ થા સોકૈનાકો વોહી, ઓર વોહી પ્યાસ–આખિરકો હૂઈ નૌબતે સક્કાઇએ અબ્બાસ

અબ્બાસને શૈશન જો કેયા ખાનએ ઝંૈકો
રૂખસતકે સેવા બન ન પડા કુછ શહેદીંકો. ૩૨

મરસેયા૦ નવાં હઝરત અબ્બાસ અલમ બરદારકા હઝરત એમામ હોસયન અ. સે આખેરી રૂખસત હોનેકે બયાનમેં.

નૌબત શહે વાલાકે યગાનોંકી જબ આઇ-હોને લગી ઝહરાકે ભરે ઘરકી સફાઈ
મકતલમેં લુટી ઝૈનબો કુલસુમકી કમાઇ-યહાં તક કે સેનાં સીનેપે કાસિમને ભી ખાઇ
કી .આકે જયેં૦ યાસને ઉમ્મેદકે ઘરમેં
દો ચાંદ ફકત રેહગએ ખૈરશેદકે ઘરમેં. ૧

માતમસે બપા થા હરમે શાહમેં કોહરામ-રંડસાલા૦કા થા ફાતેમા૦ કુબરાકે સરંજામ
રોતેથે એરાદરકે લિએ અકબરે ગુલફામ-થર્રાતા થા ગુસ્સેસે અલમદારકા અંદામ
માતમમેં ભતીજેકે ન ફિક્રે સરો તન થી
આંખેંથીં લહૂ ગૈઝસે અબરૂપે શેકન થી. ૨

ઉસ વક્ત યે૦ મઈદાંસે પોકારે કઇ હમરાહ-શાયદ કે હુઇ ખતમ સેપાહે શહે ઝીજ્ઞાહ
નાઅૈરા કેયા અકબરને મેસાલે અસદુલ્લાહ-બાકી અભી દો શેર હઈ અઈ લશકરે રૂબાહ
તોલે હુએ શમશીરે દૂદમ આતે હઈ રનમેં
હુશયાર કે અબ જંગકો હમ આતે હઈ રનમેં. ૩

યે૦ સુનતેહી થર્રાગએ અબ્બાસે ખુશ અતવાર-સમઝા; કે ચલા મરનેકો શબ્બીરકા દિલદાર
શબ્બીરકે કદમોંપે ગિરે આનકે એકબાર-હઝરતને કહા કયા હઈ એરાદા૦? મેરે ગમખાર
કી અર્ઝ, કે જીનેસે દિલ અબ સઈર હઈ આકા
ખાદિમકી સરફરાઝીમેં કયા દેર હઈ ? આકા, ૪

શાહઝાદએ આલમકી સુની આપને તકરીર?-હઈ પહલે અલમદારસે મરજાનેકી તદબીર !!!
મઈ ઝબ્હ હૂવા જાતા હૂં એ ખંજરો શમશીર-લિલ્લાહ ઉન્હેં રોકીએ યા હઝરતે શબ્બીર
ખાકાએ અભી મરનેકા નહીં ઉનકે લીએ હઈ
આકા; યે૦ ગોલામ આપકા કિસ દિનકે લિયે હઈ? ૫

મઈદાંમેં યે૦ મરનેકે લિએ જાએં!!! મઈ દેખૂં!!!-તેગો, તબરો, તીરો, સેનાં ખાએં!!! મઈ દેખૂં!!!
મકતલસે ઉન્હેં આપ ઓઠા લાએં!!! મઈ દેખૂં!!!-શેહઝાદેયાં ખઈમેસે નેકલઆએ!!! મઈ૦ દેખૂં !!!
આકાકી સેપર કોઈ યુંહી બો ન સકેગા
યે૦ સબ્ર તો ખાદિમસે કભી હો ન સકેગા. ૬

યે૦ કેહતેથે છોડા ન મુઝે એકસો તનહા-વો૦ કેહતાથા દિલ સઈર હઈ અબ ઝીસ્તસે મેરા
દેખા નહીં જાતા સેતમે લશકરે આઅદા-શેહ કેહતેથે દિલ મેરા સમઝતા નહીં અસલા
હરદમ યેહી કેહતેહો કે મરનેકી રઝા દો
અચ્છા, કોઇ સૂરત મેરે જીનેકી બતાદો. ૭

હમ જીતે હઈ દુનયામેં ભરોસેપે તુમ્હારે !!!-રેહેલત હઈ હમારીભી અગર આપ સેધારે !!!
કયા સોચે હો? કયા સમઝે હો? કયા કેહતેહો? પ્યારે!!!-એક ભાઈજીયે ખલકમેં!!! એક જાનકો વારે!!

આશિક઼ હો તો ફુરક઼ત હમેં મનઝૂર નહીં હઈ
માઅશૂક઼કો રૂલવાઓ યેહ દસ્તૂર નહીં હઈ. ૮

યેહ કેહકે ચલે ખ઼ઈમેકે જાનિબ શહે અબરાર–ખ઼ાદિમકી તરહ઼ સાથ થે અબ્બાસે અલમદાર
થે હ઼જલએ ક઼ાસિમમેં હ઼રમ સબ બદિલે ઝાર–જો દેવડહીસે ચિલ્લાઇ યેહ ફ઼િઝ઼ા જેગર અફગાર
કુબરા જો હૂઇ રાંડ તો ગ઼મ ખાતે હઈં શબ્બીર
લો બીબીઓ પુરસેકે લિયે આતે હઈં શબ્બીર. ૯

ઝઈનબને યેહ સોચા કે યેહ હઈ રૂખ઼સતે અબ્બાસ–નઝદીક ગઇ જબ, તો કહા શેહને બસદ યાસ
કુછ તુમને સુના ? ભાઈ હમેં કરતે હઈં બે આસ–બીબી હઈ કહાં ઉનકી, બુલાલાઓ મેરે પાસ
આગાહ તો કરદૂં કે ગેલા મુઝસે ન રેહજાય
ઇસ અમ્રમેં જો કુછ ઉસે કેહના હો વોહ કેહ જાય. ૧૦

અબ્બાસકે ખ઼ઈમેમેં ગઈ ઝઈનબે મુઝતર–ભાવજસે કહા તુમકો બોલાતે હઈં બેરાદર
ઘબરાકે યેહ કેહનેલગી વોહ બેકસો બેપર–ક્યૂં ખ઼ઈરતો હઈ ? અઈ શહે મઝલૂમકી ખ઼ાહર
ફરમાઇયે જલદી કે ન કેહના તો ગ઼ઝબ હઈ !!!
ક્યા બાત હઈ અઈસી ? કે જો લોંડીકી તલબ હઈ !!! ૧૧

યેહ કેહતી હૂઇ આઇ જો વોહ બેકસો મુઝતર–બિઠલાયા થા ફરઝંદકો આગૂશસે રોકર
મુંહ દેખકે ભાવજકા યેહ કેહનેલગે સરવર–મરજાનેપે તય્યાર હઈ બીબી તેરા શૌહર
બેવાહ હો જવાનીમેં, જો ઔરત, તો સેતમ હઈ
મુઝકો તેરે બચ્ચોંકી તબાહીકા અલમ હઈ. ૧૨

કેહતા હૂં મઈં કુછ ઔર, સમઝતે હઈં યેહ કુછ ઔર–લેજાકે અલગ તુમ ઉન્હેં સમઝાઓ કીસી તૌર
જબ યેહ ન હુએ, હોગા ઝેયાદાહ સેતમો જૌર–ફરઝંદોંકો દેખેં મેરી ગ઼ુરબતપે કરેં ગ઼ૌર
યેહ હોંગે તો બચ્ચે મેરે બે આસ ન હોંગે
રાંડોપે તબાહી હઈ જો અબ્બાસ ન હોંગે. ૧૩

મઈં તો યેહી કેહતા હૂં કે યેહ સર ન કટાએં–ઇસ ભૂખમેં, ઇસ પ્યાસમેં, તલવારેં ન ખાએં
ગર ચાહને વાલે હઈં તો હમકો ન રોલાએં–મનઝૂર તુમ્હેં ક્યા હઈ ? યેહ જાએં કે ન જાએં ?
દુખ દર્દ રંડાપેકા જો સેહના હો તો કેહદો
દુનયામેં સોહાગન તુમ્હેં રેહના હો તો કેહદો. ૧૪

હ઼ઝરતને યેહ ભાવજસે કિએ જબ સોખ઼ને યાસ–રંગ ઉડ ગયા થર્રાગઇ વોહ બેકસો બે આસ
ઝઈનબકા ભી આદાબ થા હ઼ઝરતકા ભી થા પાસ–કુછ સોંચકે દુઝદીદાહ નઝર કી સૂએ અબ્બાસ
શૌહરને એશારેસે કહા ઇઝને વેગ઼ા દો
હમ પાંઉંપે સર રખતે હઈં મરનેકી રઝા દો. ૧૫

મર જાએંગે ઇસ વક઼્ત કરોગી અગર ઇનિકાર–ઇઝ઼્ઝ઼તકી હઈ બાત ઉસમેં મોનાસિબ નહીં તકરાર
યેહ નામકા હઈ વક઼્ત યહાં સબ્ર હઈ દરકાર–આંસૂભી ન નિકલે; યહાં હમપર હો અગર પ્યાર
ઘર લુટતા હઈ મુતલક઼ યેહ ખેયાલ આને ન પાવે
ચેહરેપે ઝરા ગર્દે મલાલ આને ન પાવે. ૧૬

ઇન બાતોંપે, શૌહરકી, ભરઆયા જો દિલેઝાર–કી દસ્તે અદબ જોડકે આકાંસે યેહ ગુફ્તાર
શૌહર ભી ફેદા, મૈં ભી ફેદા, ઔર મેરા ઘરબાર–મનઝૂર રંડાપા હૈ હમેં; યા શહે અબરાર

હરચંદ કે યેહ દાગે કેયામત હૈ સેતમ હૈ
વારિસ તો મેરે આપ હૈં, ફિર કયા મુઝે ડર હૈ.. ૧૭

નાગાહ ઉઠા ખૈમેમેં ગુલહાએ સોકૈના–અબ્બાસેઅલી બઢગએ થામ કે સીના
દિલને લગા યૂં ખૈમએ સુલતાને મદીના–તૂફાનમેં જૈસે તહોબાલા હો સફીના

ખૈમેસે અલમદારકા દિલબર નેકલ આયા
ગોયા, જેગર ઇસિ રંજસે બાહિર નેકલ આયા. ૧૮

અબ્બાસકે નાઅલૈનપે સર ઉસને ઝોકાયા–કી અર્ઝ કે બાબા ચલો અમ્માંને બોલાયા
ગાઝીને કહા શોર યેહ, કયૂં સબને મચાયા–બોલા વોહ તડપકે કે સોકૈનાકો ગશઆયા

સાંસ ઉલટી બહન લેતી હૈ!!!ગરદનભી ઢલી હૈ!!!
ફુરઆંકી હવા દેનેસે કુછ આંખ ખુલી હૈ !!! ૧૯

શેહઝાદીકે તલવે કભી સેહલાતી હૈ અમ્માં–ભાઇકે બરાબર કભી ગશ ખાતી હૈ અમ્માં
નબ્ઝ ઉસકી કભી દેખકે ઘબરાતી હૈ અમ્માં–આઆકે દરે ખૈમેપે ફિરજાતી હૈ અમ્માં

પૈગામ દેયા હૈ યેહ તુમ્હેં ગુસ્સેમેં આકર !!!
કયૂં મુઝકો સોગુક કરતેહો? પરદેસમેં લા કર!!! ૨૦

લી, ખૂબ સોકૈનાકી ખબર રંજો મેહનમેં–કર આએથે કયા વાલેદાહ સાહિબસે વતનમેં ?
અબ નામ લહૂકા નહીં પ્યાસીકે બદનમેં–સક્કાઇકા વક્ત આયા હૈ. કયા કરતેહો રનમેં

હૈહૈ યેહ તગાફિલ તો કુછ અચ્છા નહીં સાહિબ
મરતી હૈ ભતીજી તુમ્હેં પરવા નહીં સાહિબ. ૨૧

અબ્બાસને શેહસે કહા ફરમાઓ બેરાદર–શેહ બોલે હમેં ઉજર હૈ કયા? જાઓ બેરાદર
રૂલવા ચુકે સબ, તુમ હમેં રૂલવાઓ બેરાદર–કૌસરકી સનદ ખૈમેસે લેઆઓ બેરાદર

શબ્બીરકો ખંજરકે હવાલે કરો ભાઇ
હમ બાઅદ મરેંગે તુમ્હીં પેહલે મરો ભાઇ. ૨૨

અલકિસ્સા હરમમેં વોહ ચરાગે હરમ આયા–દરવાઝેસે ખૈમેમેં ઝુકાકર અલમ આયા
ગુલ પડગયા યેહ, ખિઝર વોહ અબ્રે કરમ આયા–સબ ગુરબા લબોંકે તને બેદમમેં દમ આયા

યૂં સહનમેં અબ્બાસ અલમ ગાડકે રોએ
મરકદમેં અલી અપના કફન ફાડકે રોએ. ૨૩

ચિલ્લાએ, કોઇ લાકે સોકૈનાકો દેખાદો–બેહોશ હો તો ઝેરે અલમ લાકે લેટાદો
મુંહ અશકોંસે ધૂલવાઓ ફરેહરેકી હવા દો–અબ્બાસકો સદકે કરો ઘરબાર લુટાદો

સબ ઝેરે અલમ લાઓ સોકૈનાકો ઓઢાકર
માં રોને લગી કિબ્લેકો મુંહ ઉસકા ફિરાકર. ૨૪

પ્યાસીને સદા દી કે ચચા મૈં તેરે કુરબાં–લે મશ્ક અભી નહરપે જા મૈં તેરે કુરબાં
લિલ્લાહ મુઝે પાની પિલા મૈં તેરે કુરબાં–મુંહ ચૂમકે ગાઝીને કહા મૈં તેરે કુરબાં

પાનીકે લિએ તૂ નહો અંબ્બાસકે સદકે
અંબ્બાસ તેરે સદકે તેરી પ્યાસકે સદકે. ૨૫

ગિરતી હૂઇ દૌડી શહે મઝલૂમકી જાઇ—એક મશ્ક વો૦ બાલાએ ઝમીં ખિંચતી લાઇ
સકકાઇ સોકર્દનાકી અંલમદારને પાઇ—ઝરજાકો વસીયતમેં યે૦ એક બાત સોનાઇ

મનસબ જો હમારા થા દેયા હમકો ખુદાને
અબ સાથ સોકર્દનાકે તૂ બંધવાઇયો શાને. ૨૬

ફિર ખાનએ ઝીંપર ગએ વર્દશાં કિયા ધરકો—ઝી દૂરસે તસલીમ શહે જીન્નો બશરકો
દરયાપે ચલે સાથ લિએ ફતહો ઝફરકો—હઝરતને કહા યા અંલી ગોર થામા જીગરકો

યું સાથ ચલા જીનકે પેસર ખૈરે બશરકા
જઇસે પસે તાબૂતે પેસર, બાપ પેસરકા. ૨૭

ચિલ્લાતેથે કૌસરકે મોસાફિર ઇધર આઓ—અઇ ભાઇયોંકે હામિયો નાસિર, ઇધર આઓ
શબ્બીર હૂવા જાતા હઇ આખિર, ઇધર આઓ—ભાઇ અસદુલ્લાહકે ખાતિર, ઇધર આઓ

કિસ વક્તમેં મરનેકે લિયે જાતે હો ભાઇ
તુમ ખાતેમા લશકરકા કિયે જાતે હો ભાઇ. ૨૮

અંબ્બાસ મંય રૂઠા હૂં મનાતે હૂએ જાઓ—અંબ્બાસ ગલે ફિરભી લગાતે હૂએ જાઓ
અંબ્બાસ કફન મુઝકો પિન્હાતે હુએ જાઓ—અંબ્બાસ મેરી ગોર બનાતે હૂએ જાઓ

અંબ્બાસ તેરે બાઅંદ ખબર કોઇ ન લઇગા
અંબ્બાસ હમેં ગોરો કફન કોઇ ન દઇગા. ૨૯

તુમ ઝિંદા૦ હો ઓર અપની કઝા આઇ અબ્બાસે—ભાઇકી કમર ટૂટગઇ ભાઇ અબ્બાસે
લો જાતી રહી આંખોંકી બીનાઇ અબ્બાસે—હઇ પેશે નઝર, લાશકી તનહાઇ, અબ્બાસે

અરમાન ન પૂરે હૂએ મુઝ કુશ્તએ ગંમકે
તુમ લાશ ન લાએ મેરી સાએમેં અંલમકે. ૩૦

મરસેયા૦ દસવાં હઝરત અબ્બાસ અલમબરદારકા મયદાને જંગમે જાનેકે બયાનમેં.

લો મોઅમેનો અબ નઝમકે મયદાનકો દેખો!!!—ઓર આમદે અંબ્બાસકે સામાનકો દેખો !!!
સોહબાંકા સુનો ઝિક્ર ન કુરસાનકો દેખો !!!—સકકાએ સોકર્દનાકે સનાખાંનકો દેખો !!!

સુરમા હઇ નજફકા, યે સોખન ગર્દ નહીં હઇ !!!
આમદકે મઝામીં હઇ યે૦ આવુર્દ નહીં હઇ !!! ૧

હિમ્મતકા સોખન થાકે ફના ફૌજકો કરદે !!!—ઇકબાલ પોકારા કે ઝમીં લાશોંસે ભરદે !!!
દિલને કહા સરદારોંકે સર કાટકે ધરદે !!!—નુસરતકી દોઆ થી કે ખુદા તુઝકો ઝફરદે !!!

તહરીર હો યે૦ ફતહ તેરે નામે નેકો પર !!!
હરદમ તેરી શમશીર હઇ ફર્કે અંદૂપર !!! ૨

જબ ગૈઝસે અશઆરે રજઝ પઢને લગા શેર–ઝુકઝુકગએ ખૂંરેઝોંકે સર સૂરતે શમશેર હર સફ તહોબાલા હૂઇ શિકલેં ઝબરો ઝેર–કુછ પેશ ન જાએગા રહા ગુંલ યેહી તા દેર

યે૦ તેઝીએ તકરીર કોઈ લાએ કહાંસે
એ તેગ કટે જાતે હૈં શમશીરે ઝબાંસે. ૩

જો લોગ કે ચીદા૦ થે બઢહે સુનકે યે૦ ગુફતાર–અબ્બાસને લલકારકે ફરમાયા કે હુશયાર ક્યા કસ્દ હૈ ક્યૂં આએહો? મતલબ કરો ઇઝહાર–વો૦ બોલે લડાઇકા નહીં કસ્દ હૈ ઝિનહાર

સામાનસે હઝરતકે અજબ હમકો બડા હૈ
ઇરશાદ કરો નામો નસબ આપકા ક્યા હૈ? ૪

અબ્બાસને હંસકર કહા વાકિફ નહીં તુમ ક્યા?–એક નામ તો અબ્બાસ અલમદાર હૈ મેરા ઓર નામ ઓઝુર્ગોકા ગોલામે શહે વાલા–શમશીરે ખુદા કેહતાથા મુઝકો મેરા બાબા

હૈ એક લકબ આશિકો શયદાએ સોકયના
પર ખૂબ મેરા નામ હૈ સકકાએ સોકયના. ૫

સકકાઇકે અંદાઝસે વાકિફ હૂં સરાસર–યે૦ મશ્ક મગર દાહને કાંધેપે હૈ બેહતર યે મશ્ક હૈ ઉસકી જો હૈ શબ્બીરકી દુખતર–જીસ પ્યાસીકે દાદાકા લકબ સાકીએ કૌસર

ખાલિક કરે ઇસ મશ્ક પે અબ્બાસ ફેદા હોં
સકકાએ સોકયનાકા ચલન સબસે જોદા હોં. ૬

હૈ પ્યાસસે અહવાલ સોકયનાકા પરેશાં–પાની જો હમેં દોગે બડા હોએગા અહસાં જો કુછ કહો દેં પાનીકી કીમતભી હમ ઇસઆં–પર તશ્નગીએ હઝ્રકા ઇસ વક્ત કરો ધ્યાં

પાનીકા જો કુછ મોલ કહોગે તુમ્હેં દેંગે
કીમતસે મગર સાગરે કૌસર ન મિલેંગે. ૭

આઅદાને કહા મોલ તો પાનીકા બડા હૈ–એક કતરેકી કીમત દુરે ગલતાંસે સેવા હૈ મોહતાજ હો, મકદૂર ભલા લેનેકા ક્યા હૈ?–ગાઝીને કહા અપના તો સૌદા બ રેઝા હૈ

વો૦ બોલે કે મોલ ઉસકા ન દૌલત હૈ ન ઝર હૈ
ઇસ પાનીકી કીમત શહે મઝલૂમકા સર હૈ. ૮

અબ્બાસને ફરમાયા કે અય ફિરકએ કાફિર–સર મેરા હય હાઝિર મેરે ફરઝંદ હૈં હાઝિર સર હોગા કલમ, નામ સરે શેહ જો લેયા ફિર–સયદ પેસરે ફાતેમા મઝલૂમ મોસાફિર

તુમ કદ્ર નબીસે શહે દિલગીરકી પૂછો
ઝહરાસે તો કીમત સરે શબ્બીરકી પૂછો. ૯

અલકિસ્સા ચલા મ્યાનસે ખેંચે હૂએ તલવાર–દરયાકે તરફ લખ્તે દિલે હૈદરે કર્રાર તબ રોકકે રસ્તેકો પોકારે વો૦ સેતમગાર–અબ્બાસ ખબરદાર, ખબરદાર, ખબરદાર

ક્યૂં મશ્ક લિએ આએ હો? પાની તો નહીં હૈ !!!
કેહદો શહે બેકસસે યે૦ કૌસર તો નહીં હૈ !!!

બોલા પેસરે શેર કે અય લશકરે આઅદા–કૌસર હો કે તસનીમ હો ચશ્મા હો કે દરયા સબ મેહરમેં ઝહરાકે હૈં કુછ શક નહીં અસલા–કિસ તરહ ન હમ આએ કે યે૦ હિસ્સા હૈ અપના

હઈ મશ્ક મેરે દોશપર ઉસ માહે લેકાકી
પોતી હઈ જો મહંબૂબએ મહંબૂબે ખુદાકી. ૧૧

બોલેવો૦ સેતમગાર યે૦ અબ કેહનેકો આએ ?—જબ હમને થે ખઈમે લબે દરયાસે ઓઠાએ !!!
ઉસ વકત ન શબ્બીર સોખન લબપે યે૦ લાએ?—માઅલૂમ હૂવા તુમને યે૦ મઝમૂં હઈ બનાએ!!!
ગો મેહરમેં ઝહરાકે યે૦ ખાલિકને દેયા હઈ!!!
પર આજ તો હમ લોગોંને વ્હાં કબ્ઝા કેયા હઈ!!! ૧૨

અબાસને સુનકર કહા તુમ કૌનહો? બતલાવ!!!—વો૦બોલે કે બસ બસ યે૦સોખન મુંહસે ન ફરમાવ!!!
માઅલૂમ હો, દરયાપે ઇસી તરહ અગર આવ!!!—અબ્બાસને લાલકારકે, ફરમાયા ઠહર જાવ!!!
તુમ લોગ તો કહતેહો, નહીં દેતે હંઈ પાની !!!
હમ તુમકો દેખાદેંગે!!! કે યૂં લેતે હંઈ પાની !!! ૧૩

વો૦બોલે ભલા દેખેં તો !!! કિસ તરહસે લોગે!!!—યે૦બોલે ભલા દેખેં તો !!! કિસ તરહ ન દોગે!!!
વો૦બોલે કે હમ રોકેંગે ઓર તુમ ન રોકોગે !!!—યે૦ બોલે જો રોકોગે !!! તો ફિર તુમભી નહોગે!!!
વો૦બોલે કે હમ પાનીકા કતરાભી ન દેંગે !!!
યે૦ બોલે કે હમ ઝોરસે શમશીરકે લેંગે !!! ૧૪

વો૦બોલે કે તુમ લડ નહીં સકતે કીસી તદબીર—કયા ભુલગએ સય્યદે મઝલૂમકી તકરીર ?
ફરમાતેથે રોકર દમે રૂખસત શહે દિલગીર—અબાસ અલી ખેંચિયો ઉમ્મતપે ન શમશીર
હઈ બીચમેં વ્હાં રૂહે રસૂલે અરબીકી
અબ્બાસ અલમદાર યે૦ ઉમ્મત હઈ નબીકી. ૧૫

અબ્બાસને રોકર કહા યે૦ રાસ્ત હઈ ઇલ્લા—ઉમ્મતમેં પયમબરકે તો હોનેકા હઈ દાવા
ઇઝા ઉસે દેતે હો જો હઈ ઉનકા નવાસા—કુછ તુમકો મોહબ્બતભી હઈ? અઈ લશકરે આઅદા
દિખલાઓગે મુંહ હશ્રમેં કિસ તરહ નબીકો
પાની નહીં દેતે હો હોસઈન ઇબ્ને અલીકો. ૧૬

કુછ આપસે ભાઇ મેરા વ્હાંતક નહીં આયા—ખત ભજકે તુમ લોગોંને મેહમાંન બોલાયા
સો બદલે ઝેયાફ્ત કે યે૦ કુછ રંજ દેખાયા—ખાનેકા તો કયા ઝિક્ર હઈ !!! પાની ન પેલાયા
કયા હંસતે હો એક દિન તુમ્હેં રોના હઈ લઈનો
આખિરકો કભી હશ્રભી હોના હઈ લઈનો. ૧૭

અઈ નારીયો દો બાતોંમેં હઈ ફઈસલા, હોતા—યા, પાની દો શબ્બીરકો અઈ લશકરે આઅદા
યા, કેહદો હમ ઉમ્મતમેં નબીકે નહીં હાશા—અફસોસ!!! તરસભી નહીં તુમ લોગોંકો અસલા ?
વો૦ પ્યાસકા અંદૂહ હઈ અબ આલે નબીકો
સકાઇ ગવારા હૂઈ અબ્બાસે અલીકો. ૧૮

મરતા હઈ મેરા એક છે મહીનેકા ભતીજા !!!—ઓર બાલી સોકઈનાકા હઈ જી પ્યાસસે જાતા!!!
હઈ આલે પયમબરસે ભલા બુગઝ તુમ્હેં કયા ?—બચ્ચોંપે કરો રહમ કે હઈ રહમકી યે૦ જા!!!
માઅસૂમ સભી પ્યાસકી શિદ્દતસે હઝીં હઈ!!!
અઈ ઝાલેમો બચ્ચે તો ગોનાહગાર નહીં હઈ? ૧૯

યે૦ સચ હૈ કે લડનેકો મુઝે મન્અ કેયાથા-પર મુનસિફી ઔદિલ હૈ વો૦ લખ્તે દિલે ઝહરા
નાહૈંકે કભી અબ્બાસ ન તુમ સબસે લડેગા-ઓર હૈંકંપે જો લડબૈઠુંગા તો ભાઇસે ડર કયા?

શબ્બીર અદાલતકે મુરક્કાંકા વરકે હૈ
હૈંકે જાનતા હૈ ઉસકો, વો૦ માનિંદએ હૈંકે હૈ. ૨૦

પાની જો નહી દેતે હો અૈ લશકરે આઅદા-કુછ જુર્મભી સાબિત કિયા શાહે શોહદાકા?
હંસકર કહા આઅદાને ભલા ઉસસે તુમ્હેં કયા?-કુછ ઉસકે લિએ તો નહીં શબ્બીરને ભેજ ?

પાનીકે લિએ આએ હો મિલજનએ તો લે જાવ
વરના હમેં સર તેગસે ખૂદ કાટકે લે જાવ. ૨૧

તકસીર તો કુછભી નહીં કી ઇબ્ને અલીને-ચાહેંગે તો હમ દેંગે, ન ચાહેંગે ન દેંગે
તબ કાંપકે અબ્બાસે અલમદાર યે૦ બોલે-યે કયૂં નહીં કેહતે કે નહીં ડરતે ખુદાસે

જાતે હો કહાં અબ તુમ્હેં ઘેરા હૈ કઝાને
ઝાલિમપે તો કુરઆનમેં કી લાઅન ખુદાને. ૨૨

સો, જાતે હૈ હમ નહરપે તુમ રોકો તો આકર!!!-કુછ મુઝસે ભી આગાહ હો, હૂં કૌન?મૈં સફદર!!!
મૈં ઇબ્ને અલી સાહેબે શમશીરે દો પૈકર!!!-મૈં કુવ્વતે બાઝૂએ દિલોજાને પયમબર !!!

અબ્બાસ મેરા નામ હૈ શમશીરે ખુદા હૂં !!!
શમશીરે ખુદા હૂં પેસરે શેરે ખુદા હૂં !!! ૨૩

ગાઝીને ખબર કી હોકે જો યે૦ હૈફ સોનાયા-દેહશતસે સેતમગારોંકા દમ હોટોંપે આયા
તબ શીમ્રે સેતમગરને અલગ સબકો બોલાયા-બોલા કે યે૦ હૈ હૈદરે કર્રારકા જાયા

ઇસ સાહેબે શમશીરકો ગુસ્સેમેં ન લાઓ
યે૦ શેર હૈ, તુમ શેરકો ગુસ્સેમેં ન લાઓ. ૨૪

ઝી હુકમ હૂએ હૈં કહીં તકરીરસે કાઇલ?-હોતે હૈં બહાદુર કહીં શમશીરસે કાઇલ ?
નૈઝેસે ન કાઇલ હૈ ન યે૦ તીરસે કાઇલ-અબ્બાસ ન હોગા કિસી તદબીરસે કાઇલ

ઉનસે કિસી સરકશકા નહીં ઝોર હૈ ચલતા
જલ્દીંદે ફલક રાતકો હૈ છુપકે નેકલતા. ૨૫

દેખો તોસહી મૈં ઇસે સમઝાતા હૂં કયૂંકર?-યે૦ કેહકે ચલા જાનેબે અબ્બાસ, વો૦ અકદર
અબ્બાસને યહાં હાથ રખા કબ્ઝેકે ઉપર-દેહશતસે ઝમીં બોસ હૂવા શિમ્રે સેતમગર

બોલા કે મૈં કૌન? મુઝે જાનતે હો? તુમ
કુછ અપનેકો બેગાનેકો પેહચાનતે હો? તુમ. ૨૬

મૈં આપકા મામૂં હૂં જો શબ્બીર હૈ ભાઇ-અપનોંકો મોનાસિબ નહીં અપનોંસે લડાઈ
કયા જાનિએ કયા દિલમેં તુમ્હારે હૈ સમાઈ-હમ: તુમસે તો નેકી કરેં તુમ જાનોં બુરાઇ

તુમ પાની પિઓ આનકે હમ છીન ન લેંગે
પર ફાતેમાકે લાઅલકો એક બૂંદ ન દેંગે. ૨૭

લડનેકે લિએ આએ હો બે રૂખસતે માદર-માં આપકી બેવા૦ હૈ કરો રહેમ ઉસી પર
પરઝંદ હૈ કમસિન યે૦ એરાદા૦ નહીં બેહતર-બરબાદિએ નામૂસ ગવારા હૂઇ કયૂંકર ?

કયા ફિક્ર હઈ? કયા રંજ હઈ? જો મરતે હો અબ્બાસ
ક્યૂં અપની જવાનીકો તલફ કરતે હો અબ્બાસ. ૨૮

ગાઝીને કહા જબકે વતનસે મંઈ ચલાથા–રૂખસતકે લિએ વાલેદા૦કે પાસ ગયાથા
સીનેસે લગાયા થા સર; ઓર પ્યાર કિયા થા–રોઇથીં બહોત ઓર મોકર્રર યે૦ કહા થા

જા, તૂ, કે, હો શબ્બીરકે હમરાહ ખુશીસે
અબ્બાસ ખબરદાર હોસઈન ઇબ્ને અલીસે. ૨૯

ગર તુઝસે હૂએ કુછભી ખફા સિબ્તે પયમબર–ફિર તૂ મેરા ફરઝંદ હઈ ન મંઈ તેરી માદર
મરતે હૂએ મુંહ તેરા ન દેખૂંગી બોલા કર–ગર તેરી કઝા હોગી મેરે સામને દિલબર

લોગ આએંગે પુરસેકો તો પુરસાભી ન લૂંગી
ન રોઊંગી તુઝકો ન અઝાદાર મંઈ હૂંગી. ૩૦

માદરકા બયાં સુનતેહી મંઈ કાંપ ગયા થા–ભાઇપે ફેદા હોનેકા ઇકરાર કિયા થા
યે૦ સુનતેહી, દુર ઉનકા હૂવા, રંજો બોકા થા–ખુશ હોકે કહા બસ યેહી મતલૂબ મેરા થા

સમઝી હૂં તુઝે ફિદયએ શબ્બીર અલીસે
લો બખ્શ દેયા વાલેદા૦ને શીર અબ્બાસે. ૩૧

યે૦ સુનકે ઝર્મા બોસ હૂવા શિમ્રે બદ ઇમાં–ઓર બોલા કે અઈ વારેસે તેગે શહે મરદાં
યહાં ખૂંદા કોલાં આપકે હઈ તાબએ ફરમાં–આઓ જો ઇધરકો તો બડા મુઝપે હઈ અહેસાં

ન આપસે હઈ કામ ન અકબરસે ગરઝ હઈ
હમકો તો સરે સિબ્તે પયમબરસે ગરઝ હઈ. ૩૨

અસગરભી અગર ધુટનેયોં બાહિર નેકલ આએ–સૂખી હૂઈ નન્નીસી ઝબાં અપની દેખાએ
ઓર વારતા૦ અહેમદકા એશારેમેં દેલાએ–હમ લોગોંસે એક બૂંદભી પાનીકી ન પાએ

હાં યે૦ તો કરેં સાગરે લબરેઝકો લાકર
ઘોડોંકો પિલાદેં વહીં અસગરકો દેખાકર. ૩૩

કુછ રૂતબેમેં તુમ કમ નહીં શબ્બીરસે અસલા–તુમ દિલબરે હઈદર હો વો૦ લખ્તે દિલે ઝહરા
ઇસ દરજે હકીર આપકો શબ્બીરને સમઝા–પાની જો હૂવા બંદ બનાયા તુમ્હેં સકકા

યહાં આઓ જો અબ્બાસ, તો ખિલઅતભી હઈ ઝર હઈ
વો૦ બોલે કે યે૦ ભી તો કહો ખુલ્દમેં ઘર હઈ? ૩૪

કયા બકતા હઈ? ચલ દૂર હો ઓ કાફિરે મક્કાર–મંઈ સદકે હૂં શબ્બીરપે ઓર સબ મેરા ઘરબાર
ગર દૌલતે કોનઈન ખુદા દે મુઝે એકબાર–કરદૂં મંઈ નેસારે પેસરે હઈદરે કર્રાર

મરકર મંઈ અગર ખાકભી હો જાઉં કઝાસે
છુટૂં ન કભી દામને શાહે શોહદાસે. ૩૫

કેહતા હઈ કિસે ભાનજા? તૂ મામૂં હય કિસકા?!–મંઈ બંદેમે શબ્બાર હૂં વો૦ હઈ મેરા આકા
ઇસ રિશ્તેમેં અબ્બાસ હઈ યહાં ઝાહરે યકતા–બસ બોલ ન બડહ બડહકે મેરે પાસસે હટજા

પાસે કોઇ ગર મિસ્લ હેના હમકો સેતમસે
પર હમભી કહીં છુટતે હઈં? આકાકે કદમસે? ૩૬

હૈ ગોકે મેરે બેટોંકો ભી તરના હૈ ની–પર મશ્ક હૈ ઉસકી જો હૈ શબ્બીરકી જાઇ
ક્યા ઉસમેં હેકારત હૈ બતા ઝુલ્મ —મશકીઝા૦ તો હૈ સાકૂ બેહિસ્તીકી નેશાની
ક્યા સમઝે તૂ ઇ કકો મેં ઇસિપે ફેદા હૂં
ઇસ મશ્કકે હીલે તો કૌસરપે ચલા હૂં. ૩૭

બેટે બેટોંકે લિએ મશ્ક મેં હરગિઝ ન ઉઠાતા–ઉનકે ઘબરાનેકે મેં દરયાપે ન આતા
પર ક્યા કરૂં દમ મેરી સોકર્નાકા હૈ જાતા–અસગેર હૈ ઝબાં પ્યાસસે હોટોંપે ફિરાતા
સૌ જાનસે મેં ફાતેમા૦કે લાલપે સદકે
અઁબાસ અલી, ભાઇકે અતફાલકે સદકે. ૩૮

ગર સુલ્હકા પૈગામભી લાયા હૈ તો બેકાર–મેં કેહતાહૂં માનેંગે નહીં સયદે અબરાર
દો ભાનજે મારે ગએ એક ભાઇકા દિલદાર–સદમા૦ યે૦ ઓઠાયા હૈ કે હૈ જિસ્તસે બેઝાર
બુલબનએગા શમશીરો સેપર બાંધ ચુકે હૈ
વો૦ દેરસે મરનેપે કમર બાંધ ચુકે હૈ. ૩૯

કુછ સોચકે યે૦ કેહને લગા ઝુલ્મકા બાની–સચ હૈ કે બચેગા ન યદુલ્લાહકા જાની
પર આપ ગંવાતે હૈં અબસ અપની જવાની–કોઇ તો રહે ગુલ્કમેં ? હૈદરકી નેશાની
ગુસ્સાકે, ન અંદૂહકે, ન તેશકે, દિન હૈ
રાતેં હૈ યે૦ આરામકી યે૦ અેશકે દિન હૈ. ૪૦

ક્યૂં કરતે હો? બેફાએદા૦ જીનેસે કેનારા–છોટા હૈ અભી ઉમ્રમેં ફરઝંદ તુમ્હારા
જબ આપને દી જાન, તો ગોયા ઉસે મારા–અઁબાસ જોદાઇ કરો ભાઇકી ગવારા
ભાબને લહૃદ સાથ બેરાદર નહીં જાતા
ભાઈ કોઇ ભાઇકે લિએ મર નહીં જાતા. ૪૧

ચલ દૂર હો આગે, મુઝે સુનનેકી નહીં તાબ–સર તનસે ઉતારૂં તેરા ઓ ઝાલેમે કઝાબ
મેં ભાઇકા દુશમન હૂં યે૦ હૈ કૌનસા આદાબ?–ક્યા કદ્ર હૈ ફિર ઉસકી જો મોતીકી ગઇ આબ
રૂતબા હૈ યે૦ સબ શાહે વેલાયતકા તસદ્દુક
હમ જાનતે હૈં જાનકો ઇઝ્ઝતકા તસદ્દુક. ૪૨

ભાઇ કે લિએ જર્સે ગોઝર જાતા હૈ ભાઇ–જાતા હૈ બેરાદરભી જીધર જાતા હૈ ભાઇ
ક્યા ભાઇ હો તેગોંમેં તો ડર જાતા હૈ ભાઇ?–આંચ આતી હૈ ભાઇપે તો મરજાતા હય ભાઈ
નાઅેશભી બહમ ઝેરે ઝમીં હોતી હૈ અકસર
કબ્રેં ભા પસઅઝ મર્ગ કરીં હોતી હૈ અકસર. ૪૩

બુલબુલકો કભા હિજરે ગુલેતર નહીં ભાતા–પરવાના કહીં શમ્અકો હૈ? છોડકે જાતા?
હૈ મૌત જો માઅેશૂકકો આશિક નહીં પાતા–કુંમરી કો સેવા સર્વકે કુછ ખૂશ નહીં આતા
શપ્પીર જહાં યે૦ દિલે ફરઝાના વહીં હૈ
મહફિલમેં જહાં શમ્અ હૈ પરવાના વહીં હૈ. ૪૪

જુરઅતકો જરીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!–આકાકો કિસીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!
શપ્પીરકો અબીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!–અહમદકો અલીને કભી છોડા હો તો કેહદે!!!

વો० હમ નહીં કરતે જો ઝમાનેકા ચલન હૈ !!!
દુન્યામેં વફા અપને ઘરાનેકા ચલન હૈ !!! ૪૫

બિછડે હંય પયમબરસે કભી હંઝરતે જાઅંફર?–હંમઝા કભી દુશમનકે તરફ મિલગએ જાંકર?
હૈદરકો કભી છોડ ગએ માલેકે ઉશતર?–મશહૂર હૈ·જંગે જમલો ખંદકે ખૈબર
હૈદર કે થે સબ ફૌજકે આગે થે ઓહંદમેં
ના મર્દ થે વો० લોગ જો ભાગેથે ઓહંદમેં. ૪૬

જબ ઘરસે પએ જંગ કંદમ હમને નેકાલે–દમમેં તને કુફ્ફારસે દમ હમને નેકાલે
કાઅંબેસે વેગંા કરકે સનમ હમને નેકાલે–ઇસિલામકે લશકરકે અંલમ હમને નેકાલે
રંગે રૂખે કુફ્ફાંરે અંરબ હો ગયા ફકંસે
એક ઝર્બમેં બાતિલકો જોદા કર દેયા હંકંસે. ૪૭

મૈં હંશમતે દુન્યાકી તમન્નંા નહીં રખતા–કંતરેકી તમાઅં, ફૈઝકા દરયા નહીં રખતા
આઅંલા જો હૈ અદનાકી વો० પરવા નહીં રખતા–પત્તેસે એલાકંા० સરે તૂબા નહીં રખતા
કાફિરકે તરફ સાહેબે ઇમાં નહીં જાતે
બુતખાનેમેં કાઅંબેસે મુસલમાં નહીં જાતે. ૪૮

ખૂરશેદકો મોહંતાજીએ ઝર્રાં નહીં ઝરા–દીદાર સદા કરતે હૈં કાફિરપે તબર્રાં
ઝાલિમ તેરે હાકિમકો હૈ કિસ બાતકા ગર્રાં-ઇસલામસે અંારી હૈ તૂ ઇમાંસે મોબર્રાં
કારૂંકા ખઝાના० હો તો ઇઝ્ઝંત નહીં મિલતી
દૌલતસે કમીનેકો શરાફત નહીં મિલતી. ૪૯

કુછ ખારે મોગીલા ગુલે તર હો નહીં જાતા–હર કંતરએ નાચીઝ ગૌહર હો નહીં જાતા
કંલઇંસે, કુછ આઇના કંમર હો નહીં જાતા'–મીસ'પર જો મોલમ્માંઅ હો તો ઝર હો નહીં જાતા
જીસ પાસ અંસાહો ઉસે મૂસા નહીં કેહતે
હર હાથકો અંાકિલ યદે બૈઝા નહીં કેહતે. ૫૦

દૌલત નહીં ઇનસાનકી કુછ કંદ્ર બડહાતી–દુનયાએ દની કામ કિસીકો નહીં આતી
જો ફકંર હો અંાલી નસબી પર નહીં જાતી–બીના જો હૈ વો० દેખતે હૈં જૌહરે ઝાતી
મોહંતાજીસે કમ રૂતબએ અંાલી નહીં હોતા
ઇઝ્ઝંત વો० ખઝાના० હૈ કે ખાલી નહીં હોતા. ૫૧

જો શાહકે સબ ખલ્કંસે રૂતબેમેં સેવા હો–બતલા તૂ ગોલામ ઉસપે ફેદા હો, કે જોદા હો?
તનહા હૂં તો કયા ડર હૈ ? જો લાખોં હોં તો કયા હો ?–લૂં મ્યાનસે શમશીર તો એકદમમેં ફના હો
ગારત તુમ્હેં કરદેનેકોં તયાંર હૈ અબ્બાંસ
બાઇકે મગર રહંમસે, નાચાર હૈ અંબ્બાંસ. ૫૨

બૂંદ મુઝકો કંસમ દી હૈ કે ગુસ્સેમેં ન આના–ભૈયાં ન મિલે રાહ તો દરયાપે ન જાના
ઉમ્મંતકી તબાહીપે કુડહેંગે મેરે નાના–ઉનકા તો વો० રહંમ !!! ઓર તુમ્હારા યો० સતાના !!!
દો દિનસે નહીં પાનીકી એક બૂંદ મિલી હૈ
હૈ સખ્ત તઅંજ્જુબ કે યો० કયા સંગ દિલી હૈ. ૫૩

જાનેદો મુઝે નહરપે ગર સુહકી હઈ ચાહ–પ્યાસે શએ હક઼તુમસે હંઈ અંતફાલે શહનશાહ
કાનોંપે રખે હાથ સબોંને કે ન વલ્લાહ–ભેજો હમેં દોઝખમેં તો દરયાકી મિલે રાહ

મનઝૂર હઈ શર ઔર જીયેંગે કે મરેંગે
ભર લિજીયેગા મશ્ક તો તસલીમ કરેંગે. ૫૪

વહાં શિમ્રો અલમદારમેં હોતીથી યેહ તકરીર–વહાં ઔરમેકી દેવડહીંપે ખડે થે શહે દિલગીર
ઔરમેકે કરીબ આનકે એક જાનેબે બેપાર–ચિલ્લાયા કે લો ટૂટ ગએ બાઝૂએ શપ્પીર

ઇસ ફોજમેં ફરઝંદે અમીરે નજફ આયા
અબ્બાસ અલમદાર, હમારી તરફ આયા. ૫૫

નામૂસે નબીમેં ભી યેહ ચરચા હૂવા એકબાર–ઝઈનબને કહા યેહ તો ન માનૂંગી મંઈ ઝિનહાર
કેહને લગી તબ ઝવજએ અબ્બાસે અલમદાર–ક્યા માજરા હઈ? બીબીઓ મુઝસે કરો ઇઝહાર

હઈ દેરસે એક શોર બપા લશકરે કાંમેં
વારિસ મેરા ક્યા કઈદ હૂવા! લશકરે કાંમેં. ૫૭

બોલી યેહ સોકઈના કે ચચી તુમસે કહૂં ક્યા!!!–રોતે હંઈ કમર પકડે હૂએ હાથોંસે બાબા
ઓર કેહતે હંઈ આપસમેં ખુશી હોકે યેહ આદા–અબ્બાસ મિલા હમસે, શહેદાં હૂએ તનહા

ઇસ સદમેસે નબ્બાસા કલેજા મેરા શક હઈ
મંઈ પ્યાસબી ભૂલી હૂં યેહ અમ્મૂંકા કલક હઈ. ૫૮

શહને કહા ઝઈનબસે મુઝે કુછ નહીં વસવાસ–યાદ આતી હઈ અમ્માંકે મંઈ રોતા હૂં બસદ યાસ
હઈ શિમ્રકો અબ્બાસકી માદરકા બડા પાસ– લાયા હઈ અમાં ઉનકે સબબસે પએ અબ્બાસ

દેતા જો નહીં હમકો અમાં શિમ્ર લઈ હઈ
શપ્પીરકા વહાં કોઈ તરફદાર નહીં હઈ. ૫૯

અચ્છા હઈ જો અબ્બાસકો હો સુલહ પઝીરા–એક શાતેહો ખાં તો રહે દુનયામેં અલીકા
મંઈ ગમ ન કરૂં ઉનકા, વોહી ગમ કરે મેરા–મંઈ દેખૂં ન લાશ ઉસકી, વોહ દેખે મેરા લાશા

વોહ મેરે યતીમોંકી હેમાયત તો કરેગા!
વોહ હાથ તો શફકતકા સોકઈનાપે ધરેગા. ૬૦

યેહ કેહકે સર અપના શહે બેકસને ઝોકાયા–અબ્બાસકી ઝવજાકો અરક શર્મસે આયા
હઝરતકે કરીબ આનકે રોરો યેહ સોનાયા–ઇસ હર્ફને, મૌલા મુઝે કબ્રએસે છોડાયા

સબ રૂતબોં હઈ બખશા હૂવા ઉનકો શહેદીંકા
ઇસ કેહનેસે અબ્બાસ રહેગા ન કહીંકા. ૬૧

તુમ મુસલહેફે નાતિક હો હરએક ઉસસે હઈ આગાહ–સર આપકા કુરઆંકી જગેહ હઈ મુઝે યા શાહ
ઇસ સરકી કસમ ઝૂઠ ન મંઈ ખાઉંગી વલ્લાહ–શૌહર હઈ મેરા દિલસે ગોલામે શહે ઝીજાહ

શક હોગી ઝમીં, યા કે ફલક ઉસપે ગિરેગા
અબ્બાસ ન હઝરતકી ગોલામીસે ફિરેગા. ૬૨

પ્યારે નહીં અકબરસે મુઝે અપને યેહ દિલદાર–મુઝકો ઉસી ગાઝીકી કસમ અય શહે અબરાર
ઇસ શબકો થી મુઝસે યેહી અબ્બાસકી ગુફતાર–કલ શેહકી ગોલામીસે અદા હોગા અલમદાર

યે૦ કેહકે હમેં રોએંગા સરદાર હમારા
અબ્બાસસા થા કોઈ ન ગમખાર હમારા. ૬૩

યે૦ રાતકા થા ઝિક્ર; કિયા અર્ઝ જો મૌલા—ચલતે હૂએભી સામને સબકે યે૦ કહાંથાં મરનેકે લિએ જાતે હૈં હમ, મેહર તો બખ્શા—યે૦ કેહકે ગવાહીકે લિએ લાગોંકો દેખા
એક એકને કહા શેહસે કે હાં યે૦ તો કહાથા
હમને યે૦ સોના ઉનકી ઝબાંસે બ ખુદા થા. ૬૪

સુનકર યે૦ સોખન હઝરતે અબ્બાસકા દિલદાર—લિપટા શહે મઝલૂમકી ગરદનસે બસ એકબાર ફિર બઈઠકે ઝાનૂપે યે૦ કરનેલગા ગુફતાર—અઈ અમ્માં ન બાબાસે તુમ અબ બોલિયો ઝિનહાર
હમ આજસે, બાબા શહે એકસકો કહેંગે
વો૦ જાએં કહીં, હમતો ચચા પાસ રહેંગે. ૬૫

અબ્બાસકી ઝવજાને કહા, બેટેસે, વારી ખબર આઓ—બાંધો કમર ઓર જંગકે હથયાર લગાઓ તુમ શેરકે ફરઝંદ હો મઈદાનમેં જાઓ—બેતાબ હૂં અઈ લાલ, ખબર બાપકી લાઓ
યે પાનીકો દરયાકે કેનારે ગએ અબ્બાસ !!!
દેખ આઓતો લડતે હૈં!!! કે મારે ગએ અબ્બાસ!!! ૬૬

ગૈરતસે મૂઈ જાતી હૂં મંઈ બેકસો નાચાર—કહતે હૈં અદૂ ફિર ગયા ભાઇસે અલમદાર સદકે ગઇ કહિઓ મેરી જાનિબસે બ તકરાર—કયા કેહર હઈ!!!તુમ શિમ્રસે કયૂં કરતે હો ગુફતાર?
વો૦તફરકો૦ અંદાઝ હઈ!!! મરદૂદે ખુદા હઈ !!!
શબ્બીરકે દુશમનસે એલાકો૦ તુમ્હેં કયા હઈ ? ૬૭

યે૦ સુનતેહી નૌ બાદએ અબ્બાસે દેલાવર—ખઈમેસે ચલા હંસલેયાં પેહને હૂએ બાહિર માં કેહતી ચલી પીછે કે જલ્દ આઇઓ બાહિર—ઘબરાકે યે૦ કેહતી ચલી શબ્બીરકી ખાહર
અબ્બાસકી હઈ ખઈર અબસ રોતી હો બીબી
બચ્ચોંકો ભલા હાથસે કયૂં ખોતીહો? બીબી. ૬૮

થા દરપે હોજૂમેં હરમે અહમદે મુખતાર—બોલે યે સરે ઝવજએ અબ્બાસે અલમદાર કેહતા થા વો૦ માઅસૂમ લિએ હાથમેં તલવાર—કયૂં રોકા હઈ ? જાનેદો સૂએ લશકરે કુફ્ફાર
બાબા તો મેરે હોએંગે સરવરપે તસદ્દુક
હો જાઉંગા મંઈભી અલી અસગરપે તસદ્દુક. ૬૯

કેહતે હૈં મેરે બાપપે તોહમત યે૦ સેતમગર—ઉસ ઝૂઠકી દેતા હૂં સઝા મંઈ ઉન્હેં જાકર દિખલાઉંગા ઉનકો મંઈ વફાદારીકા જોહર—પોતે હૈં અલીકે, હમેં મરનેકા નહીં ડર
હમ અહલે મોરવ્વત હૈં વફા ખતમ હઈ હમપર
સર કાટકે રખદેતે હૈં આકાકે કદમ પર. ૭૦

આંખોંમેં ભરે અશ્ક વો૦ કરતાથા યે૦ તકરીર—લેતીથી બલાએં શહે મઝલૂમકી ખાહર મુંહ ચૂમકે ફરમાતી થી યે૦ બાનુએ દિલગીર—સદકે તેરી જુરઅત કે હઈ અઈ સાહેબે શમશીર
ઘરમેં ચલો કયૂં ગુસ્સેસે થર્રાતે હો પ્યારે
રૂકતે નહીં જબ ગૈઝમેં તુમ આતેહો પ્યારે. ૭૧

કયા હોતા હૈ ? કેહનેદો અગર કેહતે હૈં ગુમરાહ–તુમ બચ્ચે હો વારી અભી મઈદાંકી નહીંરાહ
વ્હાં ઝિક્ર યેં થા ઓર ઉધર રો રહેથે શાહ–નાગાહ હૂવા શોર મયાને સફે જંગાહ

લો ગૈઝમેં ફરઝંદે અમીરે અરબ આયાં
તલવાર અલમદારને ખેંચી ગઝબ આયા. ૭૨

જંગલમેં બન આઇ જો ન કુછ ખૌફકે મારે–ઠેહરા ન કદમ શિમ્રકા વ્હાં ખૌફકે મારે
આહૂયે થે જો શેરમેં, ચિતવનમેં ચુકારે–ઘબરાકે દરીંદ, યેં પરંદોંકા પુકારે

શફતાં પેસરે સાઅદકી ગરદનપે ચડહા હૈ
ભાગો પેસરે શેરે ખુદા રનપે ચડહા હૈ. ૭૪

લિખ્ખા હૈ મોઅર્રેખીને, કે એક ગબ્ર દેલાવર–હફતુમસે ફરૂકશથા મયાને સફે લશકર
રોઇં તને સંગીં, દિલે બદ બાતેનો, બદબર–સર કરકે મોહિમ નઈઝોંપે લાયાથા કઈ સર

દાંઝિર બ જલો ફૌજથી, ડંકાથા નેશાંથા
જાગીરકો લેનેકો સૂએ શામ રવાંથા. ૧૭૪

બાદલકી તરહસે વોં ગરઝતા હૂવા નિકલા–જલદીમેં સેલાહ જંગકે સજતા હૂવા નિકલા
હરગામ રહે ફિક્રકો તજતા હૂવા નિકલા–ઓર સામને નક્કારા ભી બજતા હૂવા નિકલા

ગાલિબ થા તહમતનકી તરહ અહલે જહાં પર
ધસ્તીથી ઝમાં પાંઉં વોં રખતાથા જહાં પર. ૭૫

સીધા કભી નઈઝેકો હેલાયા કભી આડા–પડ૦ પડ૦કે રજઝ બાગે ફસાહતકા ઓજાડા
ઝાલિમને કઈ પુશ્તકે મુરદોંકો ઓખાડા–બોલા મેરી હૈબતને જેગર શેરોંકા ફાડા

હમ પંજા, ન રૂસ્તમ હૈ, ન સોહરાબ હૈ મેરા
મરહબ બિને,"અબદુલ કમર" ઇલકાબ હૈ મેરા. ૭૬

વ્હાં સઈફે ઝબાં સઈફે એલાહીને અલમ કી–ફરમાયા મેરે આગે યે તકરીર ? સેતમકી
અબ મુંહસે કહા કુછ તો ઝબાં મંઈને કલમ કી–કૌનઈનને ગરદન મેરે દરવાઝેપે ખમ કી

તાકત હૈ હમારી અસદુલ્લાહકી તાકત
પંજેમેં હમારે હૈ યદુલ્લાહકી તાકત. ૭૭

અબદુલ કમર નહસફા તૂ દાગે જેગર હૈ ?–મંઈ ચાંદ અલીકા હૂં!!!અરે યે ભી ખબર હૈ?
ખુરશેદ પરસ્તીસે તેરી, કયા મુઝે ડર હૈ?–મુઅજેમેં તનાબે ફલકે શમસો કમર હૈ ?

મકદૂરે રેહા શમ્સકી રજઅતકા પેદરકો
દો ટુકડે ચચાને કિયા ઉંગલીસે કમરકો. ૭૮

તોબા૦ તૂ ખુદા જાનતા હૈ શમસો કમરકો–વો૦ શામકો હોતા હૈ ગોરૂબ, ઓર યેં સહરકો
ઇમાન સમઝ મેહરે શહે જીન્નો બશરકો–શમ્એ રહે મેઅરાજ હૈં યેં અહલે નઝરકો

ખુરશેદે બની ફાતેમા તો શાહે ઓમમ હૈં
ઓર માહે બની હાશેમી આફાકમેં હમ હૈં. ૭૯

દો, ચાંદકો કરતે હૈં, એક અંગુશ્ત હમારી–હૈ મોહરે નબુવ્વતસે મિલી પુશ્ત હમારી
હૈ તેગે ઝફર વકતે ઝદોકુશ્ત હમારી–સો ગુર્ઝે કઝા ઝરબતે એક મુશ્ત હમારી

કુંદરતકે નયસ્તાનકે હમ શેર હંઈ ઝાલિમ
હમ શેર હંઈ ઓર માલેકે શમશીર હંઈ ઝાલિમ. ૮૦

શાહોંકા ચરાગં આતેહી ગુલ કર દેયા હમને–હર જા અંમલે ખતમે રોસોલ કર દેયા હમને.
ખંદકપે દરે કિલ્અાંકો પુલ કર દેયા હમને–એક જાુઝદ થા કલમો ઉસે કુલ કરદેયા હમને
ધોકા ન હોયેં સબ શરફે શેરે ખુદા હંઈ
ફિર વેાે ન જોદા હમસે ન હમ ઉનસે જોદા હંઈ. ૮૧

નારીકા બેહિસ્તીકી રજઝપર હૈંસદ આયા–યૂં જાકે પએ હુંમ્લો વેાે મલઉન બદ આયા
ગોયા કે સકંરસે ઓમરે અંબ્દ દર આયા–ઓર લરઝેમેં મરહંબભી મયાને લહંદ આયા
નફરીં કી ખુદાને ઉસે, તહંસીન ઓમરને
મુજરા કેયા અંબાસકો, રહાં ફતહો ઝફરને. ૮૨

ઇસિ અંરસેમેં હુંમલે કિએ મરહંબને વહાં ચાર–પર એક ભી ઇસ પંજેતની પર ન લગાવાર
ગાઝીને કહા બસ? ઇસી ફનપર થા તુઝે નાઝ?–સીખા ન યદુલ્લાહેયોંસે ઝર્બકા અંદાઝ?
રહાં આફસે કાલિબને કેયા મ્યાનસે ખાલી
વહાં કાલેબે આઅંદાકો કેયા જાનને ખાલી. ૮૩

મરહંબને ન ફિર દાલ ન તલવાર સંભાલી–એક હાથસે સર, એકસે દસ્તાર, સંભાલી
ઝાલિમને સેનાં ગુસ્સેસે એકબાર સંભાલી–ઇસ શેરને શમશીરે શરર બાર સંભાલી
તાની જો સેનાં ઉસને અંલમદારકે ઉપર
નઈઝા યેાે ઉડાલેગઈ તલવારકે ઉપર. ૮૪

ઇસ તેગંને સરકશકે, જો તરકશમેં કેયા ધર–ગુંલ થાકે ગિરા બુર્જે કબૂતરમેં, વેાે અઝદર
પર તીરોંકે, કટ કટકે ઉડે મિસ્લે કબૂતર–મરહંબ હૂવા મુઝતર સેફતે તાએરે બેપર
બડહકર કહા ગાઝીને બતા કિસકી ઝબર હઈ?
અબમર્ગ હઈ ઓર તૂ હઈ, યેાે તેગં ઓર વેાે સર હઈ. ૮૫

ના મર્દને પોશીદો કેયા રૂખંકો સેપરસે !!!–ઓર ખેંચ લિયા ખંજરે હિંદસેકો કમરસે !!!
ખંજર તો ઉધરસે ચલા ઓર તેગં ઇધરસે!!!–ઉસ વકંત હવા ચલ ન સકી બીચમેં દરસે!!!
અલ્લાહરો!! શમશીરે અંલમદારકે જૌહર !!!
ઝાહિર કિએ ઉસ ખંજરે ખુંખારકે જૌહર !!! ૮૬

ખંજરકો જો કાટા તો વેાે ઠેહરી ન સેપર પર!!!–ઠેહરી ન સેપરપર તો વેાે સીધી ગઇ સરપર!!!
સીધી ગઈ સરપર તો વેાેથી સદ્રો કમરપર!!!–થી સદ્રો કમરપર તો વેાેથી કંલ્બો જેગરપર!!!
થી કંલ્બો જેગરપર તો વેાેથી દામને ઝીંપર!!!
થી દામને ઝીંપર તો ન મરકબ થા ઝમીંપર !!! ૮૭

ઇમાંને ઉછલકર કહા વેાે ફકકો મારા !!!–કુંદરતને પોકારા કે યેાે હઈ ઝોર હમારા !!!
હંઈદરસે નબી બોલે યેાે હઈ ફખ્ર હમારા !!!–હંઈદરને કહા યેાે મેરી પુતલીકા હઈ તારા!!!
પરવાનોએ શમ્અે રૂખે તાબાં હૂઈ ઝહરા !!!
મોહંસીંકો લિએ ગોદમેં ફુંરબાં ગઇ ઝહરા !!! ૮૮

જો ઝિંદા થે અલ અઝમતો લિલ્લાહ પોકારે!!–મુરદોંકે જો સર નઈઝોંપે થે વાહ !!! પોકારે!!
ડરકર ઓમરે સાઅદકો ગુમરાહ પોકારે !!!–ખૂશ હોકે અલમદાર સૂએ શાહ પોકારે !!!
વ્હાં તો હૂવા યા હઝરતે શબ્બીરકા નાઅરા૦!!!
શબ્બીરને હંસકર કહા તકબીરકા નાઅરા૦!!! ૮૯

હરગોલમેં ગુલથા કે બલા આતી હઈ ભાગો!!!–રૂકનેકી નહીં, સઈલે ફના આતી હઈ ભાગો!!
બર્કે ગઝબે રબ્બેઓલા આતી હઈ ભાગો !!!–તલવાર નહીં, સરપે કઝા આતી હઈ ભાગો!!
ડર જીસકા લુગારેહતા હઈ દિનરાત યેહી હઈ !!!
અઈ એબ્બરો મર્ગે મોશાજાત યેહી હઈ!!! ૯૦

કબ્જા વો૦, દરે ઝુલ્મો સેતમ બંદ હઈ જીસસે!!!–બાડ અઈસી, રહે મુલ્કે અદમ બંદ હઈ જીસસે!!!
જૌહર વો૦, સદાએ કલમ બંદ હઈ જીસસે!!!–પર્શાં વો૦ કે નમરૂદકા દમ બંદ હઈ જીસસે !!!
છાઇ હઈ યે૦ જૌહરકી ઘટા અબ્ર નહીં હઈ!!!
દુશમનકો પનાહ ઉસસે બજુઝ કબ્ર નહીં હઈ!!! ૯૧

ડરસે કોઇ લશકરકા નેશાં છોડકે ભાગા–શમશીરો સેપર કોઇ જવાં છોડકે ભાગા
શેહઝોર હરએક ગુર્ઝેગેરાં છોડકે ભાગા–કોઇ સેફતે તીરે કમાં છોડકે ભાગા
અંદામસે પટકી જો ઝેરા૦ દામસે છૂટા
ગુલ થા કે હરન પંજએ ઝરગામસે છૂટા. ૯૨

અબ્બાસ પોકારે કે હમ આતે હંઈ ખબરદાર–રહવારકી અબ બાગ ઓડાતે હંઈ ખબરદાર
જંગે અસદુલ્લાહ દેખાતે હંઈ ખબરદાર–પાનીકે લિએ નહરપે જાતે હંઈ ખબરદાર
હાં દેખેં ઝરા તેગે શરર દમકો તો રોકો !
દરયાકો તો રોકા હઈ!!! ભલા શેરકો રોકો ? ૯૩

યે૦ કેહકે જો એક મરતબા૦ ઘોડેકો ઓઠાયા–દમમેં સફેતે અબ્ર કરમ નહરપે આયા
સકાએ સોકઈનાકો જો દરયા નઝર આયા–જૂં શેર તરાઈસે વો૦ પાનીમેં દર આયા
અલ્લાહ મુઝે તશ્ના દહાની હો મોબારિક
પર મેરી સોકઈનાકો યે૦ પાની હો મોબારિક. ૯૪

અબ્બાસ તો યે૦ કેહતેથે ઓર કેહતીથી તકદીર–પાની તો કહાં ઉસકે મોકદ્દરમેં હઈ તહરીર
દુર છીનકે મારેંગે તમાંચે ઉસે બેપીર–યે૦ મશ્કબી હોજાએગી રનમેં હદફે તીર
શરમીંદા૦ તુમ્હેં હોના હઈ શપ્પીરકે આગે
તદબીર નહીં ચલતી હઈ તકદીરકે આગે. ૯૫

દરયાકે નેગાહબાનકો અબ્બાસને ટોકા–લો રોકલો દરયા કહીં ફિર હોએ ન ધોકા
વો૦ બોલે કે રોકા હઈ ? યે૦ બોલે નહીં રોકા–બા હિદએ બીના રહા ન એક ન દોકા
યૂં ઘોડેકો ચમકાયા કે સબ ગેશમેં પડેથે
અબ્બાસ યહાં દેરસે દરયાપે ખડે થે. ૯૬

દરયાપે જો ફોરન યે૦ બેહિશ્તી ગયા બારે–નારી હૂએ દરયાકે કેનારેસે કેનારે
આઅદાએ નંગે ઝઈકો અબ્બાસ પોકારે–અબ નહર હઈ કબ્જેમેં હમારે કે તુમ્હારે ?

દાઅવા૰ થા તુમ્હેં યેહ કે નહીં દેતે હૈં પાની
હમ બાતપે આતે હૈં તો યૂં લેતે હૈં પાની, ૯૭

તુમ રોકતેથે હમકો કે દરયાપે ન જાઓ—અપની યેહ મોરવ્વત હૈ કે તુમ શૌકસે આઓ
બુંદ પાની પીઓ, ઘોડોંકોભી અપને પેલાઓ—જો હમને કહાથા વો૰ કેયા ખૌફ ન ખાઓ
સમઝો તો કે ઇસ નહરકો કયા લેકે કરેંગે?
બાબાને ખબર દી હૈ કે પ્યાસેહી મરેંગે. ૯૮

જો કેહતે હૈં વો૰ કરકે દેખા દેતે હૈં સાદિક—મરફરબા સદાકતકો! છલા દેતે હૈં સાદિક
કાઝિબ, જો ન માને તો સઝા દેતે હૈં સાદિક—એક બાતપે ઘર બાર લુટા દેતે હૈં સાદિક
કિસ તરહ ખલલ રૂતબએ સાદાતમેં આતા
સર જાતા હૈ પર ફર્ક નહીં બાતમેં આતા. ૯૯

મરસેયા૰ ગ્યારવાં હઝરત અબ્બાસ અલમબરદાર અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

જબ ઘોડેકો દરયામેં અલમદારને ડાલા—લેહરાનેસે મોજોંકે હૂવા દિલ તહો બાલા
યાદ આગઈ બસ તશ્નગીએ સય્યદે વાલા—રિક્કત બહોત આઇથી મગર દિલકો સંભાલા
સદમેસે ભર આયા દિલે સફ્રાએ સોકયના
અશ્ક આંખોંસે ટપકાકે કિયા હાએ હોસયના. ૧

અલકિસ્સા કિયા પાનીસે મશકીઝેકો લબરીઝ—કાંધેપે ધરા ઓર કિયા ઘોડેકો મહમીઝ
રાહી હૂવા કિસ્તીહી તરહ નહરસે શબ દીઝ—વ્હાં ફૌજસે કેહને લગા શિમ્રે સેતમ અંગીઝ
વો૰ શેરસે ગુસ્સેમેં ચલે આતે હૈં અબ્બાસ
લો, ડૂબ મરો પાની લિએ જાતે હૈં અબ્બાસ. ૨

દરયા તો ઇધર, ઓર ઉધર લશકરે કહ્હાર—મશકીઝા૰ લિએ, બીચમેં તનહા વો૰ અલમદાર
તલવારોંકી થીં બિજલેયાં ઓર તીરોંકી બોછાર—જા સકતે થે આફતમેં ન ઇસ પારસે ઉસ પાર
તૂફાં થા તલાતુમ થા મોસીબતકી ઘડી થી!!!
કયા પ્યાસોંકી કિસ્તીભી તબાહીમેં પડી થી!!! ૩

વ્હાં ખૈમેકી દેવડહીપે ખડે થે શહે વાલા—કરતે થે દોઆ ભાઇકે હકમેં ખડે આકા
આતે હૂએ અબ્બાસે દેલાવરકો જો દેખા—સિજદેકો ઝુકા લખ્તે દિલે હઝરતે ઝહરા
ભાઇને પોકારે તેરે હિસ્સેમેં ઝફર હૈ
વો૰ બોલે યેહ હઝરતકી ગોલામીકા અસર હૈ. ૪

રોકર કહા હઝરતસે સોકયનાને મૈં વારી—અરસા હૂવા!!! ઓર આઇ ચચાકી ન સવારી?
શેહ બોલે ભરે લાતે તો હૈં મશ્ક તુમ્હારી!!!—અબ આગે મોકદ્દર તેરા, ઓર મરઝીએ બારી
વો૰ બોલી કે ખાલિક મેરા બેહતરહી કરેગા
હાતિફને કહા નહરપે અબ્બાસ મરેગા. ૫

હંસતે હૂએ ફિર શાહ ગએ ખૈમેકે અંદર–ફરમાયા કે લો આતે હૈં અબ્બાસે દેલાવર
યેહ સુનતેહી દમ આગયા પ્યાસાંમેં સરાસર–બચ્ચે ચલે ડેવડીપે લિએ હાથોંમેં સાગર
હાથોંસે એશારા કિયા અસગરને હરમકો
લિલ્લાહ ઝરા ગોદમેં લેલે કોઇ હમકો. ૬
ઇસ બાતસે અસગરકી, શહેદાં હૂએ ગિરયાં–ઝૈનબને કહા રોનેકી યેહ જા હૈ? મૈં કુરબાં
શેહને કહા ઐ લખ્તે દિલે સરવરે મરદાં–હરચંદ કે ઇસ વકત ખુશીકા હૈ યેહ સામાં
દેખા કરો પર આહ કે કયા હોતા હૈ ઝૈનબ
અંજામપે અબ્બાસકે દિલ રોતા હૈ ઝૈનબ. ૭
યેહ કેહકે ગએ ખૈમેસે બાહિર શહે અબરાર–ઇસતાદાહ ઉસી જાપે હૂએ આનકે એકબાર
ઓર ડેવડીપે ઇસતાદાહ હૂએ ઇતરતે અતહાર–દેખા કે ચલે આતે હૈં અબ્બાસે અલમદાર
એક હાથસે તેગ, એકસે થામે હૈં અલમકો
આગેદામેં હૈ ગુલ મારલો સક્કાએ હરમકો. ૮
ટોપીકો ઓતારે હુએ સબ કેહતે હૈં નાદાં–હમ પ્યાસાંકે સક્કા હૈં યેહ યા રબ તૂ નેગાહબાં
કેહતીથી સોકૈના કે ખુદા વોહ કરે સામાં–ખૈમેમેં ચલેઆએ યુંહી...મેરે ચચાજાં
પેહલે તો મૈં મુંહ આપકા અબ્બાસપે વારૂં
ફિર કાંધેસે, મશ્ક આપનેહી હાથોંસે ઓતારૂં. ૯
પાનીસે ભરા અપના મૈં મશકીઝાહ જો પાઉં–બસ પેહલેતો મૈં જાનેહી હૈં દરકો દેખાઉં
ફિર.સૂખી હૂઈ હલ્કમેં મૈં અસગરકો ચૂઆઉં–એક એક કટોરા સભી પ્યાસોંકો પીલાઉં
ગો પ્યાસી હૈ પર પેહલે ઉન્હેં દૈગી સોકૈના
ઉન સબસે જો બચ જાએગા પી લૈગી સોકૈના. ૧૦
વહાં ખૈમેમેં કરતીથી સોકૈના તો યેહ તકરીર–વહાં હોગઇ મૈદાનમેં કુછ ઔરહી તદબીર
અબ્બાસકે શાનોંપે ચલી ઝુલ્મકી શમશીર–હૈ હાત કે બેદસ્ત હૂવા બાઝૂએ શબ્બીર
અફસોસ ન એક બૂંદ તલક રેહગયા પાની
વોહ તીર લગા મશ્કપે !!!સબ બેહ ગયા પાની. ૧૧
કિસ કિસસે લડે તશ્નહ દહાનીમેં વોહ બેઆસ–હમદર્દ ન કોઇ ન મદદગાર કોઈ પાસ
વોહ ફોજકા નરગા વોહ હોજૂમે અલમો યાસ–ઉન સબસે સેવા મશ્કકે છિદ જાનેકા વસવાસ
બડહતે થે કમાંદાર તો રૂક જાતેથે અબ્બાસ
તીર આતાથા જબ મશ્કપે ઝુક જાતેથે અબ્બાસ. ૧૨
ફરયાદ કે થે લાખ લઇ રોકી હૂઈ રાહ–શમશીર બકફ બીચમેં ઇબ્ને અસદુલ્લાહ
પીછેસે પડી તેગ સેતમ દૂશપે નાગાહ–શાખે શજરે બાગે અલી કટ્ગએ હૂઇ આહ
એક હાથ તો હમરાહ ગેરા તેગ દુ દમકે
એક હાથ થા બાકી વોહ ચલા સાથ અલમકે. ૧૩
ગિરને લગા જીસદમ અલમે સય્યદે વાલા–અબ્બાસને ઝુક કર ઉસે ગરદનસે સંભાલા
એક તીર લગા ચશ્મપે ઓર સીનેપે ભાલા–બંદ આંખે હૂઈ મુંહસે લહૂ શેરને ડાલા

ગ઼મ થે, કે પડા ફર્કપે ગુર્ઝ એક શકીકા
શક઼ હોગયા સર હઁઝરતે અબ્બાસઅલીકા. ૧૪

કુછ ગુર્ઝગેરાં બારકા સદમા નહીં થોડા–સર ફટ ગયા પર મરકકો દાંતોંસે ન છોડા
ઝીંસે જો ગિરે આપ, ખડા હોગયા ઘોડા–ફિર તીરને મશ્કીઝેકો ઓર સીનેકો તોડા
પાની જો બહા ઈદ હૂઇ ઝૈજે અદૂમેં
મછલીસે તડપને લગે અબ્બાસ લહૂમેં. ૧૫

નાગાહ સદા આઇ કે આઓ મેરે આકાં–આઓ મુઝે "યા.રી..ન" સોનાઓ મેરે આકાં
ઘોડેસે ગેરા બંદા ઓઠાઓ મેરે આકાં–લાશા મેરા ફિબ્લેકો લેટાઓ મેરે આકાં
જાન આંખમેં હઁ, આંખપે પર્દાન હઁ ભાઇ
ઓર આપકે દીદારકા અરમાન હઁ ભાઇ. ૧૬

અકબરસે કહા કરદો ગીરેબાં મેરા પારા–હમ સાગમેં હઁ કઁત્લ હૂવા શેર હમારા
આશિક઼ મેરે બચ્ચોંકા ઝમાનેસે સેધારા–ફરમાકે યે૦ હઁઝરતને અમામેકો ઓતારા
આફતમેં ફંસી પાનીકી મોહતાજ સોકઁના
બસ હોગઈ દુન્યામેં યતીમ આજ સોકઁના. ૧૭

ફરમાકે યે ગિરતે હૂએ દૌડે શહે વાલા–સંભલે કભી મૂંહ ઓર કભી અકબરને સંભાલા
થા સીનએ અકદસમેં કલેજા તહોબાલા–ચિલ્લાતેથે હઁહઁ મેરે આગૂશકે પાલા
આગે કભી ચલતે, કભી ફિર પડતેથે શબ્બીર
ઘબરાકે હરએક લાસપે ગિર પડતેથે શબ્બીર. ૧૮

હઁઝરતકો સંભાલે હૂએ દરયાપે જો લાએ–અબ્બાસ અલમદાર સસકતે નઝર આએ
અકબરને કટે હાથ તડપતે હૂએ પાએ–ભાઇકો જુદા, ભાઇકા લાશા ન દેખાએ
ઝૂકને જો લગે કાંપકે ગશ કરગએ શબ્બીર
સાબિત અલીઅકબરપે હૂવા મરગએ શબ્બીર. ૧૯

હઁહઁ શાહેદીં કહકે જો રોએ અલીઅકબર–સદમેસે તડપને લગે અબ્બાસે દેલાવર
ઘબરાકે ભતીજેસે કહા અઈ મેરે દિલબર–દિખલાદો કિધર હઁ મેરે આકાં મેરે સરવર
અકબરને કહા ગ઼મ શહે વાલાકો બડે હઁ
વો૦ આપકે કઁદમોંકે તરફ ગ઼શમેં પડે હઁ. ૨૦

કયા મેરે લિએ રોતે હો!!! બાબાકો ઉઠાઓ–લિલ્લાહ ઝમીંસે શહે વાલાકો ઉઠાઓ
મઁ ઉઠ નહીં સકતા તુમ્હીં મૌલાકો ઉઠાઓ–કઁદમોંકી તરફસે મેરે આકાંકો ઉઠાઓ
વાજીબ પેસરે મુસહફ઼ે નાતિકઁકા અદબ હઁ
કૈરઆંકી તરફ પાઉં કેયામત હઁ, ગ઼ઝબ હઁ. ૨૧

ગ઼શમેં યે૦ સોખુન સુનકે પોકારે શહે ઝીશાં–યે૦ કીસકી સદા હઁ, મઁ ઉસ આવાઝકે કુરબાં
અકબરને કહા કબસે તડપતે હઁ ચચા જાં–મિલ લીજે કે અબ્બાસ કોઇ દમકે હઁ મેહમાં
ફિર હો ન સકા ઝબ્ત એમામે અઝલીસે
લિપટે શહે દીં લાશએ અબ્બાસેઅલીસે. ૨૨

નૌહા૦

લાશે અબ્બાસપે શેહ જો આએ-હાએ હાએ
દેખા ભાઈકો, ખૂંમેં નહાએ-હાએ હાએ—૧
લીપટે, ભાઈકે લાશેસે સરવર-ઓર બોલે
કયસે સદમે ફલકને દેખાએ-હાએ હાએ—૨
તુઝસે થી મેરે બાઝૂમેં કુવ્વત-દિલમેં તાકત
છુટકે હેમ તુઝસે, બેકસ કહાએ-હાએ હાએ—૩
તુમ સેપર મેરી હોતેથે હરદમ-મેરે હમદમ
ફોજે આઅદાસે કૌન અબ બચાએ-હાએ હાએ—૪
ઘરમેં આકર કહા શેહને રોરો-અય સોકયના
તેરે સકકેને બાઝૂ કટાએ-હાએ હાએ—૫
સુનકે બોલી સોકયના કે દેદે-મેરે અમ્મૂં
નહરપે જાકે ફિરકે ન આએ-હાએ હાએ—૬
જાન મેરી ચલી તશ્નગીસે-તુમ સેધારે
મશક મેરી ન તુમ ભરકે લાએ-હાએ હાએ—૭
તુમતો શાને કટાકર સેધારે-સૂએ જન્નત
તશ્નગી કૌન મેરી બોઝાએ-હાએ હાએ—૮
સદકે હોજાએ તુમપર સોકયના-મેરે ખાતિર
ઝખ્મ તીરોંકે સીનેપે ખાએ-હાએ હાએ—૯
કયા વફા હય !!! કે દરયાપે જાકર-વા....દરીગા
પાની તુમ અપને લબ તક ન લાએ-હાએ હાએ—૧૦
તૂભી "અશરફ"અબ આહો ફોગાંકર-પીટકર સર
હાએ અબ્બાસ હયદરકે જાએ-હાએ હાએ—૧૧

યે૦ કેહકે ગિરે લાશપે ઓર રોએ લેપટ કર-ચૂમે કભી શાને કભી મુંહ રખદેયા મુંહપર અબ્બાસને ખોલી ન મગર દીદએ અનવર-સર ઝાનૂપે તબ લેકે યે૦ કેહને લગે સરવર

કયા શર્મ હૈ ? કયૂં આંખેં નહીં ખોલતે?ભાઇ
હમ રોતે હૈં, તુમ મુંહસે નહીં બોલતે ભાઇ. ૨૩

આહિસ્તા૦ યે૦ કેહને લગા વો૦ શેહકા ફેદાઇ-હમરાહ સોકીના તો નહીં આપકે આઈ? ઓર દૂસરે ઉસ શર્મસે હૈ આંખ મીંચાઇ-કુછ શિઝ્રકી બાતોંસે મોકદ્દર ન હૂં ભાઇ

શેહ બોલે કે ખોલી હૈ ઉન આંખોંપે ફેદાહૂં
ન સાથ સોકીના હૈ ન મૈં તુમસે ખફાહૂં. ૨૪

શેહ બોલે કે કુછ હૈદભી ગોલામીકી હઈ ભાઈ !!!—બચપનસે તો અબતક મેરે નાઝૅલઈન ઉઠાઇ!!!
કુછ આરઝૂએ દિલ, કહો અઈ હૈકૅ કેદાઇ!!!—વો૰ બોલે કે તાલેઅૅને ન કી આજ રસાઇ!!!

લખ્તે જેગરે શાહે મદીના રહે પ્યાસે !!!
સક્ઁા મંઈ બના, ઔર સોકઈના રહે પ્યાસે !!! ૨૫

હઈ શર્મ, તો યે૰ આખેરી અરમાનભી સુનલો—જબ હૈશ્રમેં જીબરીલકો યે૰ હુકમે ખુદા હો
હાં !!! લાઓ ગોલામાને હોસઈન ઈબ્ને અૅલીકો—ઉસ ગૌલકે આગે મંઈ હૂં અઈ સયૅદે ખુશખો

દામાને અૅલમ સબકો ઉડહાતા હૂવા આઉં
પાની તેરે શીઓંકો પેલાતા હૂવા આઉં. ૨૬

ઔર એક યે૰ હૅસરત મેરી, અૉબિદકો સોનાના—પ્યારે મેરે, જબ ગોરે ગૅરીબાં તૂ બનાના
તૂ લાકે સોકઈનાકો તરાઇમેં બેઠાના—સદકેકી તરહૈ ગિર્દ મેરી લાશ ફેરાના

તલકીનમેં કહિયો મુઝે, શઈદાએ સોકઈના
ઔર કૅબ્રપે લિખદીજીયો સફ઼ાએ સોકઈના. ૨૭

તસલીમ મેરી બેહનોંસે ફરમાઇયો આકે—ઔર માદરે અકબરકો મેરા આખેરી મુજરા
કેહનાકે સોકઈનાકો તુમ્હારી તુમ્હેં સોંપા—હાથ ઉસપે ઉઠાના ન કભી ગુસ્સેસે અપના

પાસ આપકે યે૰ રૂહૈ હઈ અૅબ્બાસેઅૅલીકી
ગૅમ હોગા મુઝે ગૅમકા, ખૃશી હોગી ખુશીકી. ૨૮

શેહ રોને લગે ઔર સોખૅન લબપે યે૰ લાએ—ક્યા દખ્લ, સોકઈનાપે જો માં હાથ ઉઠાએ
પર “શિમ્રસે” કેહદો કે તમાચે ન લગાએ—“ખૂલી”સે કૅસમ લો કે મેરા સર ન દેખાએ

તુમ તડપોગે વ્હાં નહરપે, મંઈ તડપૂંગા રનમેં
નનૅાસા સોકઈનાકા ગલા હોગા રસનમેં. ૨૯

અબ તુમસે યે૰ અઈ સયૅદે બેકસ હઈ વસીયૅત-જબ રૂહૈ રવાના હો મેરી જાનેબે જનૅત
લેજ્જના મેરી લાશ ન તુમ ખૈઈમમેં હૅઝરત—હઈ મુઝકો સોકઈનાસે બહોત શર્મો નેદામત

પાની જો વો૰ માંગેગી તો થર્રાએગા લાશા
મછલીકી તરહૈ ગૅમસે તપડજાએગા લાશા. ૩૦

તુમ મશ્કો અૅલમ લેકે સૂએ ખૈઈમેમેં જાના—ઝવજા૰કો મેરી, મેરે તરફસે યે૰ સોનાના
મક઼ૅતલમેં જો નામૂસે પયમબરકા હો આના—લાશેપે મેરે બાલી સોકઈનાકો ન લાના

ઇઝહારે ખેજાલત મુઝે મનઝૂર નહીં હઈ
લાશા૰ ભી ઔલટજાએ તો કુછ દૂર નહીં હઈ. ૩૧

ઝવજાસે મેરી, કહીયોકે અઈ ગૅમકી મુબતેલા—બીબી મંઈ તુઝસે રાઝી હૂં, મંઈ ખુશ મેરા ખુદા
જીસ તરહૈ અપને બેટીપે તૂ રેહતી હઈ ફેદા—શફ઼કૅત યૂંહી સોકઈનાપે ભી કીજીયો સદા

રોએ અગર વો૰ મુઝકો તો રોને ન દીજીયો
સફ઼ાઇ મંઈને કી હઈ કનીઝી તૂ કીજીયો. ૩૨

ઔર જબ સિયૂમ તૂ કીજીયો મેરા બચશ્મે તર—પુરસા જો દે તુઝે કોઇ કહીયો યે૰ પીટકર
પુરસા મેરી ભતીજીકો દો હોકે નૌહા૰ગર—પૂછે જો કોઈ કિસકા સિયૂમ હઈ તો બે ખૅતર

કેહના કે હમ ગૈરીએ ખુદારા મલૂલ હૈં
અય સાહેબો સોકૈનાકે સફેકા ફૂલ હૈં. ૩૩

યેં કેહના, કે અલમદારપે હિચકી હૂઇ તારી–આંખોકો મલા શેહકે કદમપર કઇ બારી
કી અર્ઝ હોઝૂર આપસે રૂખસત હૈ હમારી–અબ મેરે અકાઇદ સુનો અય ઔશેકે બારી
અબ્બાસસા ખુશ બખ્ત શહીદ ઔર કહાં હૈ
બાલીપે ગવાહીકો એમામે દો જહાં હૈ. ૩૪

અલ્લાહ મેરા રબ હૈ મોહમ્મદ હૈ પયમબર–કુરઆન કેતાબ અય પેસરે શાફએ મહશર
કિબ્લાઃ હૈ મેરા, જીસમેં કે પૈદા હુએ હૈદર–તુમ ઔર "હસન" મિસ્લે "અલી" દીનકે રાહબર
"નૌ" હોંગે વસી આપકે, વાલિદસે સુના હૈ
એ દેખે ગોલામ આપકા, જિન સબપે ફેદા હૈ. ૩૫

સબ આપપે રૌશન હૈ, અકાઇદકા મેરે હાલ–કીજેગા મદદ, હોએગી જબ પુરસીશે આઅમાલ
હૈ ખોફ કે શારે લહદ અય ફાતેમાકે લાઅલ–પર આપકી આગૂશમેં પાલા હૈ કયા સાલ
નાદાં હૂં, કામ આએંગા બહાં મેરે મૌલા
સબ મુશકિલેં હો જાએગી આસાં મેરે મૌલા. ૩૬

આવાઝે "અલી" આઈ કે અય ઔબેદો ઝાહિદ–મકબૂલે ખુદા હૈ તેરે આઅમાલો અકાઇદ
સદકે તેરે અય રાહે એલાહીકે મોજાહિદ–હૈ પંજેતને પાક તેરે ઓહદકે શાહિદ
તશરીફ રસૂલે દોસરા લાએંગે બેટા
ગમ ખાઓ ન તુમ, કબ્રમેં, હમ આએંગે બેટા. ૩૭

યેં કેહતેથે જો નઝઅકી હાલત હૂઈ તારી–ગરદન જો ઢલી ભાઇકો દેખા કઇ બારી
તન કાંપા, હિલી ઉંગલેયાં પાઉંકી ભી સારી–અસ્ક આંખોંસે ઔર કલમાં ઝબાંસે હૂએ જારી
ઝપકી ન પલકભી કે કઝા કરગએ અબ્બાસ
આંખેં સૂએ મૌલા રહી, ઔર મરગએ અબ્બાસ. ૩૮

યેં દેખાકે અબ્બાસે દેલાવર હૂએ બેજાં–ફાડા શહે મઝલૂમને લાશેપે ગીરેબાં
ઔર ખાક મલી ચેહરેપે સર કરદેયા ઉરયાં–યેં કેહકે કઇબાર હૂએ લાશકે કુરબાં
મઝલૂમ બેરાદર મેરે ગમખાર બેરાદર
બેકસ કિયા ભાઇકો અલમદાર બેરાદર. ૩૯

ફિર ધરકો ચલે લાશ ઉઠાકર શહેવાલા–આગે અલમો મસ્ક લીએ ગોદકા પાલા
ટુકડે થા જો અબ્બાસે અલીકા કદે બાલા–ગાહ આપ સંભાલા ગહે અકબરને સંભાલા
લાશેકો તો મેઅરાજથી દોશે શહેદીં પર
ઔર પાઉં રગડતે હૂએ આતેથે ઝમીંપર. ૪૦

યેં ગુલ.થા કે મૌલા લિએ મસ્કો અલમ આએ–ખંદેમેં કમર પકડે એમામે ઓમમ આએ
ઔર ગિર્દે અલમ બાલ બિખેરે હરમ આએ–ઝૈનબસે કહા શેહને, બહન લૂટકે આએ
બેવોંકી યતીમોંકી પરસ્તાર હો ઝૈનબ
તુમ માતમીએ સોગે અલમદાર હો ઝૈનબ. ૪૧

અબ્બાસકા યેહ સોગ નહીં, સોગ હઈ મેરા—અબ્બાસકા માતમ ભી મેરે ઘરમેં હો બરપા
નૌહેમેં ન અબ્બાસ કહે ન કોઇ સકકા—જો બઈન કરે, રોકે કહે, હાએ હોસઈના
સબ લોંડીયાં રોએં, શહે વાલા ગયા મારા
ચિલ્લાંએ સોકઈના ભી કે બાબા ગયા મારા. ૪૨

બાકી કોઈ દસ્તૂરે અઝા રેહને ન પાએ—અબ ખૈમેમેં અપને હરએક ઇસ ખૈમેસે જાએ
એક એક જોદા પુરસેકો અબ્બાસકે આએ—સર નંગે લબે ફર્શસે ઝઈનબ ઉસે લાએ
યેહ જાઅફરો "હમઝા"કા યેહ "હઈદર"કા હઈ માતમ
"શબ્બીર"કા "અકબર"કા ઓર "અસગર"કા હઈ માતમ. ૪૩

અબ લાશેપે સઈદાની હરએક અશ્ક બહાએ—ઝઈનબને કહા પેહલે બહન રોનેકો જાએ
યહાંસે તો નબીઝાદી ચલી સરકો ઝોકાએ—વહાં એવાઝને મુરદેકે કટે શાને હેલાયે
ચિલ્લાઈ કે સાહિબ મેરે તસલીમકો ઉઠ્ઠો
હમશીરે હોસઈન આતી હઈ તાઅઝીમકો ઉઠ્ઠો. ૪૪

ઝઈનબને કહા સોનેકા યેહ કોન ઘડી હઈ?—અઈ ભાઇ ઉઠ્ઠો ગોકે સેતમ ગિર્દ ખડી હઈ
રો લુંગી મંઈ ફિર, રોનેકો સબ ઉમ્ર પડી હઈ—પર અબતો મુઝે તુમસે શેકાયત યેહ બડી હઈ
ઇસ વક્ત સેધારે જો મોલાકાતે નબીકો
અબ્બાસ કીસે સોંપા હોસઈન ઇબ્ને અલીકો. ૪૫

નાગાહ કહા માંસે, સોકઈનાને યેહ કયા હઈ?—દમ ઘૂટતા હઈ, તુમને મુઝે ક્યૂં રોક રખા હઈ?
સર ખોલકે કુંબ્બા મેરા ક્યૂં સિર્ફ ખોકા હઈ?—બીબી કહીં મઝલૂમોંકા મરના ભી છુપા હઈ?
મંઈને ઉન્હેં મશકીઝાહ દેયા કયાકે બૈતાકી?
અબ લાશભી મુઝકો ન દેખાઓગી ચચાકી? ૪૬

અમ્માં મુઝે અમ્મૂકી ઝેયારતસે ન તરસાવ—ગર હૂં મંઈ ગોનાહગાર સોફારિશ મેરી ફરમાવ
રૂમાલસે તુમ હાથ મેરે બાંધકે લેજાવ—દીદાર ચચાકા ઇસી તકરીબસે દિખલાવ
લૌંડીકી તરહ ગિર્દ અલમદાર ફિરૂંગી
ઝાનૂપે ન બઈઠુંગી મંઈ કદમોંપે ગિરૂંગી. ૪૭

ફિર ગોદસે માંકી વોહ તડપકર ઉતર આઇ—મુંહ પીટકે બાલાએ જબીં ખાક લગાઈ
ઓર નન્નેસે હાથોંસે વોહ ભીડ ઉસને હટાઇ—મુંહ પીટકે માનુંતે યેહ ફરયાદ મચાઈ
અબ મુઝસે સંભાલી નહીં જાતી હઈ સોકઈના
અઈ બીબીયો હુશયાર!!! કે આતી હઈ સોકઈના. ૪૮

ઝઈનબને રોદા લાશપે જલદીસે ઉડહાઇ—આ પોંહચી યેહ કેહતી હુઇ વોહ શાહકી જાઈ
અમ્મૂંકી ઝેયારતકો ગોનાહગાર હઈ આઇ—ફિર નન્નીસી ગરદન પએ તસલીમ ઝોકાઇ
ચિલ્લાઇ ચચી, યેહ ભી કહીં હોતા હઈ બીબી?
મુજરા કિસે કરતી હો? ચચા સોતા હઈ બીબી. ૪૯

મુંહ દેખકે એસાબ્તાહ ચિલ્લાઇ વોહ નાદાં—જી હાં!!! મુઝે માઅલૂમ હઈ સોતે હંઈ ચચાજાં
કબ ઉઠંગે વોહ બોલે કેયામતકો મંઈ કુરબાં—લાશેસે વોહ ચાદરકો ઉઠાને લગી ઉસઆં

એક હૈરાં હૂવા, રોએ અલી, આકે નજફસે
મુંહ ફિરગયા લાશેકા સોકઈનાકી તરફસે. ૫૦

દિલ હિલને લગા સબકે બોલી વો૦ દિલ અફગાર—અલ્લાહ!!! ચચા અઈસે સોકઈનાસે હો બેઝાર
હમને તુમ્હેં મુજરા કેયા ઝુકઝુકકે કઇ બાર—તુમને ન બોલાયા, ન દોઆંદી, ન કિયા પ્યાર
તાખીર હઈ યેહ૦ મશ્કકે દેનેકી તો કેહદો
ખાઇ હો કસમ ગોદમેં લેનેકી તો કેહદો. ૫૧

પાની કિયા ચચાસે તલબ હાએ કયા૦ કેયા—કુમ્બા હૂવા અસીરો તબાહ હાએ કયા કેયા
ખોયા ચચાંકો હાએ ગઝબ હાએ કયા કેયા—એકસ હૂએ એમામે ગરીબ હાએ કયા કેયા
ઉમ્મતને કિસ ઐતાપે યેહ૦ ઝુલ્મો સતમ કેયા
પાનીકી મશ્ક ભરનેપે શાને કલમ કેયા. ૫૨

અલકિસ્સાંકે માતમકે લિએ ફર્શ બિછાયા—જહાં બેવએ અબ્બાસકો પાસ અપને બુલાયા
નથ ચુડયાં ઠંડી કીં લેબાસ ઉસકા બડહાયા—રંડસાલા૦ લેયા હાથમેં જીસદમ, તો ગશઆયા
ચિલ્લાઈ કે યેહ૦ સદમા૦ ઉઠાયા નહીં જાતા
રંડસાલા તો ભાવજકો પિન્હાયા નહીં જાતા. ૫૩

સઈદાનીયાં સબ જમ્અ હૂઇં ગિર્દ બરાબર—ઘબરાકે ઉઠી બેવએ અબ્બાસે દેલાવર
કુછ કાનમેં ઝઈનબકે કહા ચુપકેસે ઝુક કર—રોને લગી મુંહ દેખકે બાનૂકા વો૦ શરાદર
વો૦ બોલે યેહ૦ કયા કેહતી હઈ બતલાઇયે મુઝકો
કાબિલ મેરે જો કામ હો ફરમાઇએ મુઝકો. ૫૪

ઝઈનબને કહા કેહતી હઈ બાનૂકો હટાદો—રંડસાલા૦ પહનતી હૂં ઉન્હેં દૂર બેઠાદો
પરછાંવેંસે બેવા૦કે સોહાગનકો બચાદો—ગુસ્સા ન મુઝે દો, અરે હઝરતકો દોઆંદો
બિખરાએ તો હઈ બાલ યે સદમા૦ હઈ જેગરકો
કેહતે હઈ ભરે ઘરમેં નહીં ખોલતે સરકો. ૫૫

પઈદલ મુઝે લે જાઇએ મરકદપે અલીકે—રંડસાલા૦ ભી પેહનાઇએ મરકદપે અલીકે
સબ રસમેં બજા લાઇએ મરકદપે અલીકે—ચોંડીકો બિડાઆઇએ મરકદપે અલીકે
વાલીકે લિએ ખાક ઉડાના હઈ નજફમેં
ઘર લુટગયા અબ મેરા ઠેકાના હઈ નજફમેં, ૫૬

રોકર કહા બાનૂને અબસ ઉનકો હઈ વસવાસ—એક શબકી દુલ્હન, હઈ કફની પેહની મેરે પાસ
રંડસાલા૦ પિન્હાયા ઉસી ઝઈનબને બસદ યાસ—ઓર પીટકે સીનેકો કેયા માતમે અબ્બાસ
બચ્ચેભી તડપને લગે અબ્બાસકે ગમસે
કાએબેકી ઝમીં હિલગઇ ફરયાદે હરમસે. ૫૭

બાનૂને કદમ પિછે રખા ફર્શે સેયાહપર—પેહલે વહાં બિઠલા દેયા અસગરકો ખુલે સર
ફિર સબ્એ અલમ પીટતી દૌડી વો૦ યેહ૦ કેહકર—હઈ હઈ મેરા દેવર, મેરા દેવર, મેરા દેવર,
અઈ ભાઈ અલમદાર કિધર તૂ ગયા ઘરસે
સરદાર તડપતા હઈ તેરા, દર્દે કમરસે. ૫૮

બસ રોક "હબીર" અશહબે ખામેકી એનાંકો-બખૈશા હઈ અસર હકૈને તેરે નઝમો બયાંકો
તસખીર કેયા રૌજે, મઝામીને જહાંકો-ક્યા મુંહ તેરે આગે કોઈ ખોલે જો દહાંકો
દર્દ અપના યે૦રખ તૂ, કે મોહબ્બતકી સનદ હઈ
યા હઝરતે અબ્બાસેઅલી વક્તે મદદ હઈ. ૫૯

મરસેયા૦ બાર૦વાં હઝરત અલી અકબર અ. કા અપને પેદરે બોઝુર્ગવારસે મયદાને જંગમેં જાનેકી રૂખસત તલબ કરનેકે બયાનમેં.

વો૦ દર્દ હઈ ક્યા? દર્દકે દરમાં નહી રખતા?-વો૦ રંજ હઈ ક્યા? રંજકે પાયા નહીં રખતા?
કિસ ઝખ્મકા મરહમ દિલે ઈન્સાં નહીં રખતા?-કિસ ચાકકા પઈવંદ, ગીરેબાં નહીં રખતા?
એ સબ્ર જીસ અંદૂહમેં હરએક બશર હઈ
વો૦ દાગે પેસર, દાગે પેસર, દાગે પેસર હઈ. ૧

દુશમનકોભી દુન્યામેં ન ઔલાદકા ગૈમ હો-સબ દુખ હો, મગર આંખોંકી બીનાઈ ન કમ હો
માં બાપપે સદમા હો, મોસીબત હો, સેતમ હો-લઈકિન ન જવાં બેટેકે મરનેકા અલમ હો
સચ પૂછો તો, ફરઝંદ કલેજા હઈ પેદરકા
નાસૂર, જેગરમેં નહો ઉસ લખ્તે જેગરકા. ૨

અઈ મોઅમેનો, ઔલાદકા મરનાભી સેતમ હઈ-સબ ગૈમતો હઈ લઈકિન યે૦અજબ તરહકા ગૈમ હઈ
જો રંજો મોસીબત હઈ, વો૦ ઉસ સદમેસે કમ હઈ-સૂરાખ જેગર હોતા હઈ જીસસે વો૦ અલમ હઈ
મુમકિન નહીં, સબ્ર આએ જો માંબાપકે જીકો
યે૦ દાગતો અલ્લાહ ન દિખલાએ કિસીકો. ૩

હર શખ્સકો ફરઝંદ બહોત હોતા હઈ પ્યારા-આઅમાભી, સમઝતા હઈ ઉસે આંખોંકા તારા
માંબાપકો રંજ અપના તો હોતા હઈ ગવારા-ઔલાદકા દુખ, દેખ સકે યે૦ નહી યારા
રેહતા હઈ ઝરા હોશ ન માદર ન પેદરકો
યે૦ આગ જલા દેતી હઈ વલ્લાહ જેગરકો

યે૦ દાગ, કેયામત હઈ, મોસીબત હઈ, બલા હઈ-ફટકર જેગર ઈનસાંકે યે૦ મરજાનેકી જા હઈ
ઔલાદકી ઉલફતભી એનાયાતે ખુદા હઈ-યે૦ સબ્ર અઝમ્માહીયે, બસ ખતમ હુવા હઈ
ગર સબ્ર, ન માઅબૂદકે જાનિબસે અતા હો
માંબાપકા અહવાલ ખુદા જાને યે૦ ક્યા હો!

પઈગામે અજલ, બાપકો હઈ દાગ પેસરકા-અંધેર હઈ માંકે લિએ, ગૈમ નૂરે નઝરકા
અબ, દાદ તલબ હઈ, શહે જીન્નો બશરકા-હઈ સામના દાગે અલી અકબરસે જેગરકા
પીરીમેં બરાબરકા પેસર છુટતા હઈ યારો.
બાનૂકે મોરાદોંકા ચમન લુટતા હઈ યારો. ૬

દિલ સાહેબે ઔલાદસે ઇનસાફ તલબ હઈ—દુનયામેં પેસર, બાપકી ઝીનતકા સબબ હઈ
ઔલાદકા હોનાભી, બડી બખ્શીશે રબ હઈ—યે૦ સચ હઈ મગર દાગભી બેટેકા ગઝબ હઈ
હંગામા કેયામતકા બપા કરતી હઈ તકદીર
શબ્બીરસે અકબરકો જોદા કરતી હઈ તકદીર. ૭

અવ્વલ તો ન હોવેં, ગમે ફરઝંદ ન હોવેં—ઓર હોવેંતો, મુનસિફ ગમે અકબરહીમેં રોવેં
હોં જીસકો યે૦ ગમ ચ૬નસે વો૦ કબ્રમેં સોવેં—બસ મરસેયા૦ અકબરકા સોનેં જાનકો ખોવેં
ચાલીસવાં ફરઝંદે જવાંકા હો તો કયા હો?
મજાલિસ ગમે અકબરકી હોં, સામાને અઝા હો. ૮

જબ રો ચુકે કાસિમકો શહે બેકસો બેઆસ—ગુલ ચ૬ને ગોલિસ્તાને શહાદત હૂએ અબ્બાસ
ભાઇ જો હૂવા કત્લ તો જીનેસે હૂએ યાસ—કોઇ અલી અકબરકે સેવા ફિર ન રહા પાસ
બેતાબ થે થામે હૂએ હાથોંસે કમરકો
તકતાથા પેસર, બાપકો, ઓર બાપ પેસરકો. ૯

અકબરને કેયા જીસઘડી સામાને શહાદત—આંખોંકે તલે ફિરગયા, મ૬દાને શહાદત
દિલને કહા કર સ૬રે, ગોલિસ્તાને શહાદત—સરવરસે હૂએ તાલેબે ફરમાને શહાદત
કી અર્ઝ કે હમ શિકલે રસૂલે દો સરા હૂં
દો હુકમ તો ઉમ્મતપે ઉન્હીંકી મંઇ ફેદા હૂં. ૧૦

છાતીપે બહોત આપકે સોયા અલી અકબર—અબ ખાકપે આરામ કરૂં મંઇ તો હઈ બેહતર
અલ્લાહ ન દિખલાએ મુઝે અઈ શહે મુઝતર—દેખૂં મંઇ તડપતા હૂવા તુમકો તહે ખંજર
ઝહરાકો ખબર હોગી જો ઇસિ રંજો મેહનસે
મુંહ ઢાંપકે વો૦ રોએંગી દામાને કફનસે. ૧૧

સો અપની ઝબાંસે મુઝે તુમ કેહદો કે જાઓ—સાબિર હો, તો દાગે અલી અકબરભી ઉઠાઓ
પોશાક પિન્હાઇ હઈ કફનભી તો પિન્હાઓ—ઓર હાથોંસે અપને, મુઝે તુરબતમેં લેટાઓ
ખૂશ જીસસે ખુદા હોગા વોહી કામ કરૂંગા
અકબર હઈ મેરા નામ બડા કામ કરૂંગા. ૧૨

અલ્લાહને કી મુઝકો અતા શિકલે પયગમ્બર—ઓર નામ રખા આપને મેરા અલી, અકબર
બચપનસે પલા લોટકે ઝ૬નબકે જેગરપર—પર ખાક હઈ સબ ગર ન હૂવા ફિદયએ સરવર
બિન બાપકા કેહલાકે યે૦ અકબર જો રહેગા
કયા છોટા બડા, આપકે અકબરકો કહેગા? ૧૩

અકબરને યે૦ કી અર્ઝ કે અઈ સય્યદે વાલા—જો દિલપે કલક હઈ મેરે મંઇ કેહ નહીં સકતા
તુમ સબકે માલિક હો મંઇ સમઝાઉં તુમ્હેં કયા?—અબ વાલેદા૦કો દીજીયો પુરસા તુમ્હીં મેરા
તુમ રોતે હો જીસકો ઉસી ભાઇકી કસમ હઈ
અબ રનકી રઝા દો કે લબોંપર મેરા દમ હઈ. ૧૪

બચપનમેં પલે ખેલકે જો સાથ હમારે—વો૦ અ૬ને જવાનીમેં પુર અરમાં ગએ મારે
કમ સિનભી જોથે હમસે વો૦ જન્નતકો સેધારે—બિન મૌત મુવા જાતા હૂં મંઇ શર્મકે મારે

અબભી જો ફેદા તુમપે ન હોં હંઈફકી જા હઈ
ફિર મેરીહી તલવાર હઈ ઔર મેરા ગલા હઈ. ૧૫

અબ મેરે સેવા કૌન હઈ ? સદકે હો જો તુમપર—કયા ઘૂટનેયોંસે મરનેકો નિકલે અલી અસગર?
કયા ભેજોગે બીમારકો ? બિસ્તરસે ઉઠાકર—આએંદ ઉનકેભી આખિરકો હઈ દાગે અલી અકબર
ગો કંત્લ હૂએ તુમ, મેરે ખાતિરભી હઈ મરના
અવ્વલભી હઈ મરના, હમેં આખિરભી હઈ મરના. ૧૬

તકલીફ મેરી તુમકો ગવારા હુઈ કયૂંકર ?—મંઈ પ્યાસા હૂં જાને નહીં દેતે લબે કૌસર ?
ફરઝંદ ન જાનો મુઝે, અઈ સિબ્તે પયમબર—દો રનકી એજાઝત મુઝે તુમ ગંઈર સમઝકર
રૂખસતકે ન દેનેમેં, મેરી દિલ શેકની હઈ
અબ મૌત હઈ યે૦ ઝિસ્ત કે ઈઝ્ઝતપે બનીહઈ. ૧૭

યે૦ સુનતેહી ભુલે ગંમે અબ્બાસકો સરવર—એક હાથ કમરપર થા ધરા, દૂસરા દિલપર
યા, તો અભી થા વિર્દે ઝબાં હાએ બેરાદર—યા, રોકે કહા હાએ યે૦ કયા કેહતે હો ? અકબર
શીરીં સોખની ખતમ હઈ તુઝ રકે કંમરપર
બાતોંહીમેં તલવાર લગા બઈકે જેગર પર. ૧૮

કિસ પ્યારસે બાબાકો દેયા મૌતકા પઈગામ—આગાઝ થા કુછ બાતકા, ઔર કુછ હૂવા અંજામ
કામ અપના કેયા ઔર હમેં કરદેયા નાકામ—કયા કેહતે હો ? ફિર તો કહો ? અઈ મેરે ગુલઅંદામ
હઈ જીમેં કે તુઝકો ન રઝા દીજીએ બેટા
પહરોં તેરી બાતેંહી સોના કીજીએ બેટા. ૧૯

ઝખ્મા તો કેયા બાપકા દિલ, કરકે યે૦ તકરીર—મરહમભી લગાઓ તુમ્હીં બે ચઈન હઈ શબ્બીર
મરહમ હઈ યેહી તુમ ન કરો મરનેકી તદબીર—રૂઠોગે ભી તો દઈંગા ન રૂખસત શહે દિલગીર
જીતે હો તો સબ નાઝ ઉઠાઉંગા મેરી જાં
મરજાઓગે તો કિસકો મનાઉંગા મેરી જાં. ૨૦

કેહતે હો જો મુઝસે, હઈ કંલકં તરના દહાની—તુમ પ્યાસે હો, બાબાને મગર પી લિયા પાની?
હમકો નહીં ઉલફત, તુમ્હેં ઉલફત તો હઈ જાની?—બાબાકો ઝઈફીમેં ન દો દાગે જવાની
ઈસ વકત જો મરનેકો ન તુમ જાઓગે પ્યારે
લાશા તો મેરા, રનસે ઉઠાલાઓગે પ્યારે !!! ૨૧

તુમ કેહતે હો મુઝસે, કે ન સમઝો મુઝે બેટા—દો રનકી રઝા, ગંઈર સમઝકર શહેવાલા
હમ તુમસે યે૦ કેહતે હંઈ ન સમઝો હમેં બાબા—યે૦ જાનો કે એક બંદએ બેકસ હઈ ખુદાકા
હરચંદ બહોત જામે શહાદતમેં મઝા હઈ
બેકસકી રેફાકતકા ભી તો અજર બડા હઈ ? ૨૨

સબ લોગ મોસાફિરકી ખબર લેતે હંઈ દિલદાર—હમભી વતન આરા૦ હઈ, ઔર બેકસો બેયાર
અકબર મંઈ તુમ્હારા હૂં ફકંત તશનએ દીદાર—લગ તરના હો લઈકિન નહીં પાનીકા તલબગાર
તનહા હમેં તુમ છોડતે હો અહલે જફામેં
ગુરબતમેં, મોસીબતમેં, તબાહીમેં, બલામેં. ૨૩

બાબા નહીં કેહનેકા, કે તુમ મુઝપે ફેદા હો–હૅસરત હૅ ગેહી આપકા હૅકૅ હમસે અદા હો
કિસ વાસતે હમ શિકલમેં મહૅબૂએ ખુદા હો?–હૅફે આપકા સર, મેરે લિએ તનસે જુદા હો?

બિલ ફર્ઝ મોહૅબ્બત મંઈ તેરી દિલસે ઉઠાદૂં
કયા શિકલે પયમબરકા ભી આદાબ ઉઠાદૂં ? ૨૪

રોને લગે અકબર ભી બયાં બાપકા સુનકર–કી, અર્ઝ કે બેશક હૂં મંઈ હમશિકલે પયમબર
પર આજ તો વો વક્ત મોસીબતકા હૅ તુમપર–હોતે જો નબી ભી તો ફેદા હોતે મોકૅર્ર

ખાદિમ હૅ, અગર અહૅમદે મુખ્તારકી સૂરત !!!
અબ્બાસ ભી થે, હૅદરે કર્રારકી સૂરત !!! ૨૫

ખાલિકને શરફ બખ્શે ચચાજાનકો કયા કયા !!!–સક્કાએ સોકૅના હૂએ ઓર ફિદયએ મૌલા !!!
કયા જાનિએ કયા હૅ મેરી તકદીરમેં લિખ્ખા!!!–પર ઝિંદા રહૅંગા તો કહેગી યેહી દુનયા !!!

દી જાન એવઝ ભાઇકે અબ્બાસે અલીને !!!
સર બાપસે પ્યારા કિયા હમ શિકલે નબીને!!! ૨૬

જન્નતમેં ગએ હોંગે જો અબ્બાસે દેલાવર–ઝહરાસે મોખાતિબ યે હૂએ હોએંગે હૅદર
કયૂં ફાતેમા દેખા!!! મેરે હમ શિકલકે જોહર–ઉસ વકત કહા હોગા નબીને યે મોકૅર્ર

સદકે કિયા શબ્બીરપે મંઈને તો પેસરકો
હમ શિકલને મેરે, ન તસદ્દૂકૅ કિયા સરકો. ૨૭

કયૂં મોઅમેનો યેહદાગ ઓઠાલેના રવા હૅ?–મૌલા, અલીઅકબરકો રઝા દે યે બજા હૅ?
કયા દાગ હૅ ફરઝંદકી ખિદમતકા સેલા હૅ?–આગેભી કિસી ઔરને યહાં સબ્ર કેયા હૅ?

ફલ બરછીકા, બાલાએ જેગર લેતે હૅ અકબર
અઠ્ઠારા બરસ બાઅદ યે ફલ દેતે હૅ અકબર. ૨૮

ફરઝંદ રઝા માંગતા હૅ રોતે હૅ શબ્બીર!!!–ઓર સરએ યૂસુફકી કભી કરતે હૅ તફસીર!!!
લીએ હૂએ દૌર આંખોંસે યૂસુફકી જો તસવીર!!!–યૂં લોટતાથા બાપ, કે બિસમિલ તહે શમશીર!!

દિલ સીનેસે, નૂર આંખોંસે, જાં તનસે, જોદા હો !!!
પર ફુરકતે ફરઝંદ ન અર્ફ બારે ખુદા હો !!! ૨૯

હરચંદ થે બારા પેસરે હૅઝરતે યાકૂબ !!!–ઓર થે સભી ખૂશ સૂરતો ખૂશ વઝઓ ખૂશ અસલૂબ!!
પર આંખોંસે પિન્હાં હૂવા યુસુફસા જો મહૅબૂબ!!!–સાબિર થે મગર ચાહે મોસીબતમેં ગએ ડૂબ!!

તારી થા અજબ રંજો અલમ, જાને હૅઝી પર!!!
પકડે થે કલેજેકો, તડપતે થે ઝમીંપર !!! ૩૦

પોશીદા નેગાહોંસે જો વો નૂરે નઝર થા !!!–બસ વિર્દે ઝબાં હાએ પેસર હાએ પેસર થા !!!
બિસમિલકી તરહૅ સીનેમેં બેતાબ જેગરથા!!–થા ગાહે ઝમીંપર તો કભી ઝાનૂપે સરથા

યે રોએ ફેરાકે પેસરે માહે લેકાસે !!!
બીનાઇમેં ફર્ક આ ગયા કસરતે બોકાસે !!! ૩૧

હર સુબ્હૅકો સહૅરામેં અંસા થામકે જાતે!!!–હર નખ્લ તલે બઇઠકે, ઓર અશ્ક બહાતે !!!
યે વહૅશેયોંકો દસ્તકે, રોરોકે સોનાતે !!!–તુમભી નહીં યસુફકા પતા હમકો બતાતે ?

ગુઝરે હૈં કઇ દિન, કે પ્યારા નહીં મિલતા!!!
સબ મિલતે હૈં પર લાએલ હમારા નહીં મિલતા!!! ૩૨

જબતક ન મોયસ્સૈર હૂઇ બેટેકી મોલાકાત!!!–આંસૂ ન થમા આંખસે રોયા કિએ દિનરાત!!!
યૂસુફ હીકો પૂછા, જો કીસીસે કિસીકી બાત!!!–કટતીથી અજબ હૈસરતો અંદૂહસે ઔકાત!!!
લિખ્ખા હૈ કે જબ ચાહી મદદ આલે અબાસે !!!
બિછડા હૂવા ફરઝંદ મિલા ફઝલે ખુદાસે !!! ૩૩

અબ રોનેકા હૈ વકત, ઓર ઇનસાફકી હૈ જા!!!–એક બેટા હૂવા ગુમ, તો યેંથા બાપકા નકશા!!!
દેખો પેસરે હઝરતે ઝહરાકા કલેજા !!!–કયા દર્દ સહે!!! રંજ ગવારાં કિયે કયા કયા?
સાબિર કહીં અયૂબસે વોં શાહે ઓમમ થા!!!
ખોયા જિન્હેં, જીનમેં કોઇ યુસુફસે ન કમ થા!!! ૩૪

રાઝી કોઇ હોગા કે કટે બાઇકે શાને?–દામાદકો ભેજેગા કોઇ મુંમેં નહાને?
બેટેસે કહેગા કોઇ, જા બરછેયાં ખાને?–યેંહૌસલાં હઝરતહીકો બખ્શા હૈ ખુદાને !!!
અબ્બાસકે ગમસે અભી પકડે હૈં કમરકો
ઓર ભેજતે હૈં મરનેકો અકબરસે પેસરકો. ૩૫

ઉનકી તો હૈ યેં અર્ઝ મેરા દાગ ઉઠાલો–શેહ કેહતે હૈં બેટા, હમેં સેહેરાતો દિખાલો
યહાં સાહેબે ઔલાદ કોઈ હો તો બુલાલો–મુનસિફ કોઇ કેહદે તો અભી મુઝસે રઝા લો
ગુરબતમેં, ઝઇફીમેં, રઝા તુમકો પેદર દે?
લે અય અલી અકબર તૂહી કાઇલ મુઝે કર દે. ૩૬

લો ફૈસલા રૂખસતકા ઇસી બાતપે ઠેહરા–દે ઇતની તૂ મોહલત, કે કરૂં બ્યાહ મૈં તેરા
હમ શિકલે નબી, તેરા પેસર હો કોઇ પૈદા–ઓર ફઝલે ખુદાસે, હો વોં અઠારા બરસકા
ઉસ વકત, તુમ્હેં તજરોબાં ઉલફતકા દેખાદૂં
તુમ ઉસકો રઝા દો, મૈં તુમ્હેં રનકી રઝાદૂં. ૩૭

હો આપકે બેટેભી યેહી હુસ્નકા આલમ–મુંહ ચાંદસા, ઓર રશ્કે હેલાલ, અબરૂએ પુર ખમ
ઓર તુમસે વોં સાઇલ હો, કે કયૂં હોએ ફેદા હમ?–દેખેં તો કે કયૂંકર તુમ્હી રોદેતે હો ઉસદમ!!!
દેખેં તો કે તુમ ઉસકો રઝા દેતે હો? અકબર
યા, દૌડકે છાતીસે લગાલેતે હો 'અકબર ૩૮

મરનેકે લિએ જાએગા જબ લાલ તુમ્હારા–ઓર ઉસકી જુદાઇ ન તુમ્હેં હોગી ગવારા
તબ જાનોગે સચ કેહતાથા હાં બાપ હમારા–ઓર અબતો જો ચાહો સો કહો કુછ નહીં ચારા
જબ દૂલ્હા બનો સેહેરા બંધે ઓર પેસર હો
ઉસદમ તુમ્હેં અય જાને પેદર કદ્રે પેદર હો. ૩૯

તબ લુત્ફ હો જબ આપકાભી હો પેસર અયસા–ઓર પાલને વાલી કોઇ ઝૈનબસી હો દુખ્યા
જલ્લાદોંમેં ભિજવાઓગે જબ તુમ ઉસે તનહા–તબ દેખેંગે હમ, આપકા કૈસા હૈ કલેજા
જબ તુઝકો ખુદા સાહેબે ઔલાદ કરેગા
તબ દર્દે જેગરકો મેરે તૂ યાદ કરેગા. ૪૦

યેહ મંઈ નહીં કેહતા હૂં, કે બાબા મુઝે સમઝો–તુમ અપના ફકત પાલને વાલા, મુઝે સમઝો
ગો બાપ હૂં, ખાદિમહી, પર અપના મુઝે સમઝો–છોડો ન યહાં, એકસો તનહા મુઝે સમઝો
દેખો તો કે કિસ તરહ પેદર રોતા હઈ બેટા
આખિર બહોત ઉલફતમેં યેહી હોતા હઈ બેટા. ૪૧

ઉસ દિનસે મંઈ બેકસ હૂં પેદર જબસે મુવા હઈ–સરપર જો નહીં બાપ, ફલક ટૂટ પડા હઈ
ઇસિ વકત જો તૂ અઝમે મઈદાને વગા હઈ–આખિર તેરે બાબાને તુઝે રોક રખા હઈ
ન બાપ હઈ, ન માદરે નાશાદો હઝીં હઈ
મેરા તો કોઇ રોકને વાલા ભી નહીં હઈ. ૪૨

ઇન બાતોંસે અકબરપે બી રિક્કત હૂઇ તારી–જીસ તરહ કોઇ દર્દે રસીદાહ કરે ઝારી
કી અર્ઝ બજા આપકી તકરીર હઈ સારી–પર હઈ યેહ યકીં, ઝીસ્ત યહીંતક થી હમારી
શાદીકા સઝાવાર યેહ નાશાદ નહીં હઈ
બાબા, મેરી તકદીરમેં ઔલાદ નહીં હઈ. ૪૩

ગર બ્યાહકે કાબિલ મુઝે કરતા મેરા અલ્લાહ–હોતે ન ગિરફતારે મોસીબત શહે ઝીજાહ
અબતો યેહી શાદી, યેહી સેહરા હઈ, યેહી બ્યાહ–મંય આપપે સદકે હૂં કહે ખલ્કે મુઝે વાહ
સર નઈઝેપે હો શાહે ખૂશ ઇકબાલ હમારા
અમ્માં કહે પરવાન ચડહા લાલ હમારા. ૪૪

શેહ ચાહતેથે મરનેકો પેહલે હમીં જાએં–સીનેકો સેપર કરદેં કલેજેકો બચાએં
અકબરકા એરાદાહથા કે, હમ બરછેયાં ખાએં–મઈદાનસે બાબા, મેરે લાશેકો ઉઠાએં
જબ શાહ નજર કરતેથે શમશીરે દૂદમપર
હમ શિકલે નબી દૌડકે ગિરતેથે કદમપર. ૪૫

શાહ કેહતેથે અઈ જાને પેદર, હમકો ન રોકો–માં બેહનોંકી લે જાકે ખબર, હમકો ન રોકો
ઉમ્મતપે ફેદા કરનેદો સર, હમકો ન રોકો–અહેસાન તુમ્હારા હઈ, અગર હમકો ન રોકો
હમને વો સહે રંજ, કે કુછ કેહ નહીં સકતે
અલ્લાહ તુમ એક દાગે પેદર સેહ નહીં સકતે. ૪૬

જબ જાનેકે સાબિર હો તુમ અઈ અકબરે દિલગીર–દેખા કરો ઓર હમપે ચલેં નેઝઓ શમશીર
ખંજર મેરી ગરદનપે હો ઔર સીનેસે બેપીર–ઉસવકત કહો તુમ યેહી જો ખાહેશે તકદીર
રેતીપે હમારે તને સદ પાશકો દેખો
ટુકડે સુમે અસપાંસે મેરી લાશકો દેખો. ૪૭

અકબરને કહા ખાલેકે અકબર ન દેખાએ–યા શાહ કહાંસે યેહ કલેજા કોઇ લાએ
શેહ બોલે પેદર દેખે? પેસર બરછેયાં ખાએ?–દુનયામેં રહે પીર, જવાં મરનેકો જાએ?
જો કેહતે હો બાબાસે, બજા કેહતે હો બેટા?
ઇનસાફભી લાઝિમ હઈ યેહ કયા કેહતે હો બેટા? ૪૮

જો હમને સહે ઝખમ યેહ દિલપર કોઇ ખાતા–નન્નેસે કોઇ ભાનજે હાથોંસે ગંવાતા
અબ્બાસસે ભાઇકા કોઇ દાગ ઉઠાતા–અધૂબસે સાબિરકા કલેજા નેકલ આતા

શપ્પીર કીસી રંજમેં મજબૂર નહીં હઈ
ચાર દાગે પેસર સેહનેકા મકંદૂર નહીં હય. ૪૯

અકબરને યેં કી અંર્ઝ કે યા સયઁદે અબરાર–યાદ આપ કરેં સબ્રે ખંલીલે જેગર અફગાર
ખૂદ બેટેકી ગરદનપે રખાં ખંજરે ખૂંખાર–ફરમાયા કે સચ કેહતે હો પર અઈ મેરે દિલદાર

ઝિંદા પેસર ઉનકા તો મિલા ઉનકે ગલેસે
તુમ ફિરકે નહીં આઓગે તેગોંકે તલેસે. ૫૦

ઓર દૂસરી યેં બાત સુનો અઈ અંલી અકબર–ગર મેરે એવઝ, તેગ ચલી તેરે ગલે પર
ક્યા ગંમ ન હમેં હોએગા? હમ શિકલે પયમબર–શપ્પીરભી મરજાએગા ઉસ વકંત મોકર્રર

મરના મેરા, ઉમ્મંતકે લિએ ગોકે ભલા હઈ
અસગંરકી યતીમીપે મગર રોનેકી જા હઈ. ૫૧

અઈ રાહંતે જાંને ખંલકે હંઈદરે કર્રાર–જબ હંલ્કે મેરા હોગા તહે ખંજરે ખૂંખાર
ઓર સર મેરા બાલાએ સેનાં હોગા નમૂદાર–ખંઈમેમેં અગર હોગે તુમ, ઓર આંબેદે બીમાર

ગારતકો યેં ફિર ફોજે લઇ આએંગે પ્યારે
ચાદર, તેરી માદરકી તો બચ જાએગી પ્યારે. ૫૨

હઈ પાસે અદબ માંકી તો હુંરમતકા મોકંર્રર–ઓર યૂં તો હઈ ખઈમેમેં સભી આલે પયમબર
પર ઝઈનબે બેકસ જો હઈ શપ્પીરકી ખાહર–પાસ ઉસકા હય લાઝિમ તુમ્હેં ઝહરાકે બરાબર

અહંમદકી નવાસી હઈ વો ઓર બિન્તે અંલી હઈ
હમશીર હઈ મેરી, તો તુમ્હારીભી ફૂફી હઈ. ૫૩

જબ અહલે હંરમ હોંગે ગેરફતારે મોસીબત–કુછ ગંમ ન ઉન્હેં હોગા જો તુમ હોગે સલામત
ઓર દૂસરે આંબિદપે બહોત તપકી હઈ શિદ્દંત–ઝંઝીર પહનનેકી નહીં ઉસમેં હઈ તાકંત

હરચંદકે વો સાહેબે તસલીમો રેઝા હઈ
પર તોકંકે લાઇકે નહીં આંબિદકા ગલા હઈ. ૫૪

હમ શિકલે નબી સુનકે યેં શપ્પીરકા ફરમાં–ગરદનકો ઝોકાકર હૂએ બે સાખ્તા નાલાં
તગંયીર હૂઇ હાલતે ઇબ્ને શહે મરદાં–કેહને લગે અકબરસે કે તુમ હો ન પરેશાં

ખાહિશ તુમ્હેં ગર મર્ગે જવાનીકી હૂઇ હઈ
પ્યારેકી ખૂશી હઈ તો મેરી અંઈન ખુશી હઈ. ૫૫

લો ઘરમેં જાઓ માંકો ફૂફીકો ખબર કરો–અરમાં ભરે હૂઓંસેભી ઝિક્રે સફર કરો
રોરોકે બારબાર ન ટુકડે જેગર કરો–બરબાદ અપને પાલને વાલોંકા ઘર કરો

રૂખંસત તુમ્હેં પેદરને તો દી ઝર્મગાહકી
ઉનસે તો પૂછ લો? જીન્હેં હંસરત હઈ બ્યાહકી. ૫૬

મરસેયા૦ તેર૦વાં હઝરત અલી અકબર અ. કા મયદાને જંગમે જાનેકે વાસ્તે જનાબે શેહરબાનૂ અ. ઓર અપની ફૂફીજાન જનાબે ઝયનબ અ. કે પાસ રૂખસત ચાહનેકે બયાનમેં.

મઇ કયા કહૂં શબ્બીરકા વો૦ રંજ ઉઠાના !!!–અબ્બાસકે વો૦ હાથ કટે ખઇમેમેં લાના !!!
ઓર ઝવજએ અબ્બાસકો રંડસાલા પિન્હાના !!!–વો૦ દેવડહીપે અકબરકા કમર બાંધકે આના

બાબાકા તો બચપનસે અદબ કરતેથે અકબર
માં દરપે ન આતીથી તલબ કરતે થે અકબર. ૧

અકબર દરે ખઇમેમેં પોકારે કઇ બારી–અઇ ફિઝ્ઝા ઝરા ભેજદે અમ્માંકો હમારી
રૂખસતકા એશારા વો૦ સમઝકર યે૦ પોકારી–રંડસાલા૦ પિન્હાતી હૂં ચચીકો મઇ તુમ્હારી

આઓ, ન તુમ્હીં કયૂં ? મુઝે બુલવાતે હો કયા હઇ ?
અબ્બાસકે માતમમેં મેરા હાથ રૂકા હઇ. ૨

મઇ આ નહીં સકતી, તુમ્હીં સદકે ગઇ આઓ–પુરસા દો ચચીજાનકો છાતીસે લગાઓ
ઓર બાપકો, અબ્બાસકી મસનદસે ઉઠાઓ–ગશ આતા હઇ બૂ કાકૂલે મશકીકો સુંઘાઓ

જો કહિઓ સમઝકર મઇ દિલ અફગાર હૂં બેટા
માદર હૂં કે દાઇ હૂં પર હકદાર હૂં બેટા. ૩

અકબરને કહા, શર્મસે મઇ આ નહીં સકતા–સબ મરગએ મુંહ કુમ્બેકો દિખલા નહીં સકતા
આઇ હઇ અજલ અબ કોઇ ઠહરા નહીં સકતા–બિન દૂધકે બખ્શાએ મગર જા નહીં સકતા

પેહનાભી ચુકે યા નહીં, રંડસાલા ચચીકો
પેહનાઓ કફન આનકે હમશિકલે નબીકો. ૪

યે૦ સુનતેહી બાનૂકા હૂવા હાલ પરેશાં–અસગરકો સોકઇનાકે હવાલે કિયા ઉસઆં
અકબરકે કરીબ આકે કિયા ચાક ગીરેબાં–એક હાથસે પકડી કમર, એક હાથસે દામાં

બોલી યે૦ સોખન મુંહસે ન દિલદાર નેકાલો
મઇ અપના ગલા કાટૂંગી તલવાર નેકાલો. ૫

પાલા હઇ તુમ્હેં મઇને બડા જોગ કમા કર–અબ ઉસકા નતીજા યે૦ મુઝે દેતે હો દિલબર
પુર દાગ કિયા ચાહતે હો ? સીનએ માદર ?–તુમ કયા કરો ઇસ પાલને વાલીકા મોકદ્દર

ઇસમેં નહીં તકસીર તુમ્હારી અલી અકબર
બરગશ્તા૦ હઇ તકદીર હમારી અલી અકબર. ૬

હઇ મુઝકો તમન્ના તુઝે નૌશાહ બનાઉં–શાદી કરૂં દુલ્હનકો તેરી બ્યાહકે લાઉં
મઇ ગિર્દ ફિરૂં દોનોંકો મસનદપે બેઠાઉં–પઇદા તેરા ફરઝંદ હો, મઇ દાદી કહાઉં

મુઝ માંકો તો અરમાન થા ઉસ બાતકા બેટા
સદકે ગઈ મરનેકા તુઝે ધ્યાન હઇ બેટા. ૭

મઝલૂમકો, બેકસકો, રૂલાતે નહીં વારી-દિલ, દર્દે રસીદા૦કો દુખાતે નહીં વારી
ઘર, આપકા મિટ્ટીમેં મિલાતે નહીં વારી-મુંહ મોડકે માંબાપસે જાતે નહીં વારી :
ક્યા આએથે બરબાદ મુઝે કરનેકો? બેટા
જબ બ્યાહકે દિન આએ, ચલે મરનેકો બેટા. ૮

સેહેરા તો લટકતા હુવા દેખૂં તેરે સરપર-રોઉં તેરે લાશેપે ભલા દુલ્હા તો કેહકર
કાંસિમકી દુલ્હન સાસસે ગાંફિલ નહીં દમભર-મુઝપાસ તુમ્હારી તો દુલ્હનભી નહીં દમભર
અકબર મંઈ તેરે બાઅદ જીયૂંગી કે મરૂંગી
બેટાભી નહીં તેરા, કે પ્યાર ઉસકો કરૂંગી. ૯

ઝઈનબહી કો માં સમઝો મંઈ દાઈ હૂં તુમ્હારી-દાઈભી નહીં બેઈર મંઈ લૌંડી હૂં તુમ્હારી
મોહતાજ હૂં નાદાર હૂં દુખ દર્દકી મારી-પર રહેમ કરો કમહી કે પીરી હઈ હમારી
ઇતના જીયો દુન્યામેં કે દુલ્હા મંઈ બનાલૂં
મંઈ પાંઉ પડૂં સરકો ન કટવાઓ બલાલૂં. ૧૦

અસગરકી તરહ તુમકોભી ઝોલીમેં ઝુલાયા-સોનેકો લહૅદમેં નહીં માદરને થા પાલા
ન દુલ્હા બનાયા ન કોઇ પોતા ખેલાયા-કુછ માંપે ન રહેમ આયા બેયાલે અજલ આયા
દેખૂં તો મંઈ જાઓ ભલા મકૅતલકી તરફકો
મંઈભી અભી સરનંગે ચલી જાઉં નજફકો. ૧૧

બનતાથા જવાં કોઇ મદીનેમેં જો નૌશાહ !!!-સર ખોલકે મંય કેહતીથી સબ લોગ હઈ આગાહ !!!
અકબરકો યેહ દિન હોએ નસીબ અઈ મેરે અલ્લાહ!!!-મેરી વો૦ ખુશી આહ! તુમ્હારી યે૦ ખુશી આહ!!!
તાબૂત હો, કાફૂર હો, મય્યત હો, કફન હો !!!
સેહેરા હો ન જોડા હો, ન દુલ્હા, ન દુલ્હન હો !!! ૧૨

હસરત હઈ મુઝે બ્યાહ તુમ્હારા જો હો અકબર-મંઈ વારકે પાની પીયું દુલ્હેપે દુલ્હન પર?
તુમ ચાહતે હો ફાતેહા૦ પાનીપે દે માદર-હઈહઈ મેરે કિસમતકા લિખા હોવે ન ક્યૂંકર?
મંઈ ચાહતી હૂં ફૂલે ફલે બાગે જવાની
તુમ ચાહતે હો બાનૂકો હૂં દાગે જવાની. ૧૩

પા બોસ હૂએ સુનકે યે૦ બાતેં અલી અકબર-ઓર શર્મસે રોને લગે ગરદનકો ઝોકા કર
કેહને લગે માંસે કે બજા કેહતી હો માદર-બેહતર હઈ ન અબ મરનેકો જાએગા યે૦ મુઝતર
યે૦ રંજ અગર તુમકો ગવારા નહીં અમ્માં
લાચાર હઈ કુછ ઝોર હમારા નહીં અમ્માં. ૧૪

હમને તો યે૦ ચાહાથા ગલા રનમેં કટાએં-ઝંજીરકી બોર તૌકકી ઇઝા ન બોઠાએં
દિરરેફા અઝીયત ન સહેં, બરછેયાં ખાએં-મરજાએં, ન બિન બાપકે દુન્યામેં કહાએં
ઓર રૂતબએ શોહદા નહીં કિસમતમેં હમારે
સામાને અસીરી હઈ અભી પેશ હમારે. ૧૫

લેંગે. ન વતનકાભી ઝબાંસે કભી અબ નામ-મર્દાનકે જાનેકાભી હોગા ન અબ અંજામ
મહેબૂસ હમેં આકે કરેગી સેપહે શામ-બાબાકે ન કામ આએ તો ફિર ઘરસે હઈ ક્યા કામ?

ફસ જાએંગે આફતમેં મોસીબતમેં મેહનમેં
હોવેગા ગલા તૌકમેં, ઓર હાથ રસનમેં. ૧૬

આતા કભી પીનેકા શહાદતકા ગર એક જામ !!!-રેહતા મેરા આશકોંમેં તા રોઝે અબદ નામ !!!
સબ રોરોકે દુન્યામેં યે૦ કેહતે સહેરો શામ!!!-પોતેને કીયા હૈદરે સફદરકા બડા નામ !!!
જીતેજી ઝરા આંચ ન આનેદી પેદર પર !!!
અય્યામે જવાનીમેં સેનાં ખાઇ જેગર પર !!! ૧૭

અફસોસ કે અબ રનમેં કહેંગે યેહી આઅંદા-વારિસકા તો મરના કેયા, બાનૂને ગવારા
મર્દાને વેગામેં અલીઅકબરકો ન ભેજા-બસ દેખ લિયા હોસલા ઝહરાકી બહૂકા
હૈ જખ્મ, વફ્ા ઝૈનબે મજરૂહે જેગર પર
દો લાલ તસદ્દુક કીયે ઝહરાકે પેસરપર. ૧૮

મુઝકો તો આરઝૂ હૈ કે સરકો ફેદા કરૂં-રાહે ખુદામેં ફૌજસે તનહા વેગા કરૂં
સરસે હોકુંકે વાલેદે માજદ અદા કરૂં-માલિક મેરે અગર ન રઝાદેં મૈં કયા કરૂં ?
વહાં કિતલુલ હોસૈનકા આઅંદામેં શોર હૈ
પર કુછ હમારા પાલને વાલોંસે ઝોર હૈ ? ૧૯

ઓર રોકે કહા માંકો કે હસરતકે મૈં કુરબાં-દૂલ્હા ન કહા તો ન કહા કયા હૂવા ? અમ્માં
તુમ રોઇયો કેહકર મુઝે નાશાદો પુર અરમાં-પર મુઝપે બહોત હઝરતે ઝૈનબકે હૈં અહેસાં
રોના મેરે લાશેપે યે૦ કેહકર તો ગઝબ હૈ
યે૦ તીસરા ઝૈનબકા પેસર કત્લ હૂવા હૈ. ૨૦

બાનૂને કહા સબ્ર તો આના નહીં વારી-તુમને તો છૂરી માંકે કલેજેપે હૈ મારી
મરજાઉંગી અય લાલ મૈં ફુરકતમેં તુમ્હારી-ખૈર અબ યેહી મતલબ હૈ તો મંગવાઓ સવારી
પર મૈં કોઇ હસરત તો નેકાલૂ અલીઅકબર
આઓ તુમ્હેં દૂલ્હા તો બનાઉં અલીઅકબર. ૨૧

અકબરને કહા ઉસસે હૈ કયા ફાએદા૦ અમ્માં?-ગમ હોગા ઝેયાદા૦ તુમ્હેં યે૦ દેખકે અમ્માં
ઉઠ જાએંગે હમ ખલ્કસે ના શાદો પુરઅરમાં-બેહતર તો યે૦ હૈ ચાક કરો મેરા ગીરેબાં
ન જોડા ન સહેરા ન દુલ્હન ચાહિયે મુઝકો
અબ ગોશએ યે૦ કબ્રો કફન ચાહિયે મુઝકો. ૨૨

સામાં જો મોહૈયા હો તો તાબૂત ઉઠાના-લિલ્લાહ કીસી પાસ, અરઝ લેકે ન જાના
ન લાશા૦ મંગાના ન મેરી લાશપે આના-મોહતાજીકા યે૦ હાલ વતનમેં ન સુનાના
જીસ ચીઝપે કાબૂ હો સો તુમ કીજીયો અમ્માં
મકદૂર હો તો મેરા સુયુમ કીજીયો અમ્માં. ૨૩

લાશેકો ઉઠાનેકા જો સામાં હો મોયસ્સર-સેહરા મેરે તાબૂતપે તુમ બાંધીયો માદર
યાદ આઉંગા જીસ વકત તો રોના યેહી કેહકર-હૈ હૈ મેરે નાશાદો પુરઅરમાં અલીઅકબર
બાંધી હૈ કમર ગુલશને હસ્તીસે સફર પર
બસ હૈ યેહી શાદીકે તસદ્દુક હૂં પેદર પર. ૨૪

તુમ સોગમેં અકબર કે સેયાહ પોશ તો હોના—ચાલીસવેં તક ખાંકપેહી શૈકંસે સોના
હર વકંત મુઝે રોના, પે ચિન્નાંકે ન રોંના—હમશિકલે નબી હૂં મેરી ઇઊંતકો ન ખોના :

આઝુરદા૦ પસઅઝ મર્ગભી હોજાએગા અકબર
ફિર ખાબમેંભી શિકલ ન દિખલાએગા અકબર. ૨૫

તુમ દોનોં સાહેબોંસે મેરે અબ હૈં દો સોવાલ—અવ્વલ તો યે૦ કે દીજે મુઝે રૂખંસતે જેદાલ
રખલીજે આબરૂએ પેસર બહરે ઝુલજલાલ—આગે મેરે શહીદ નહો ફાતેમાકા લાલ

લિલ્લાહ હાથ ઉઠાઇયે અબ નૂરેઐનસે
અમ્માં હમેં અઁઝીઝ ન કીજે હોસૈનસે. ૨૬

હો દૂસરી યે૦ અંર્ઝ જો રૂખંસત નહીં કંબૂલ—જલદી હો કરબલાસે રવાના૦ યે૦ દિલ મલૂલ
યસરબસે કયા એલાકાં૦ હૈ? બતહાં૦સે કયા હોસૂલ?—ન જાએંગે નજ્ફ, ન સૂએ રોઝએ રસૂલ

જંગલકી રાહ લેંગે ગીરેબાંકો ફાડકે
કાફી હૈ મુંહ છુપાનેકો દામન યે૦ ફાડકે. ૨૭

પૂછેં જો દોસ્તાને મદીના મેરી ખંબર—કેહદીજીયો ન આએંગે અબ વો૦ કભી ઇધર
સદકે એમામે દીંપે હૂએ સારે નામવર-કુછ ઉનસે હો સકી ન મદદગારીએ પેદર

બસતી બસાકે રનમેં શહે કરબલા રહે
કુમ્બેસે મુંહ છોપાકે વો૦ જંગલમેં જા રહે. ૨૮

જબ ઘર લુટા તો શૈકતે શાહાના૦ ફિર કહાં?—સાહિબ ન હોતો રૌનકે કાશાના૦ ફિર કહાં?
અંધેર જબ હો, રોશનીએ ખાના૦ ફિર કહાં?—ગુલ હોગયા જો શમ્અ તો પરવાના૦ ફિરકહાં?

હમ હો, જહાંમેં!!! દિલબરે ખંત્મે રોસોલ નહો.
બુલબુલકી ઝિંદગીકા મઝા૦ કયા? જો ગુલ નહો. ૨૯

શેહને કહા ફરઝંદકો મરનેકી રઝાદો-ઇસ વકંત મોહંબ્બત અંલીઅકબરકી ઉઠાદો
ખાંલિકંકો કરો યાદ ઇન્હેં દિલસે ભુલાદો—માં કેહતી હૈ કિસ તરહં કરૂં સબ્ર બતાદો ?

ઘર દીદએ દાનિસ્તા૦ ડૂબોયા નહીં જાતા
અકબરસા પેસર હાથસે ખોયા નહીં જાતા. ૩૦

અબ આતમા૦કી આંચસે જલતા હૈ કલેજા-ન દિલકો હૈ તસકીં ન સંભલતા હૈ કલેજા
બેતાબ હૂં સીનેમેં ઉછલતા હૈ કલેજા—મુંહસે કોઇ સાઅંતમેં નેકલતા હૈ કલેજા

સમઝી નહીં મંઇ, કયા મુઝે સમઝાતે હો? સાહિબ
અકબરકા કરૂં સબ્ર, યે૦ ફરમાતે હો? સાહિબ. ૩૧

મંઇ કેહદૂં કે જલ્લાદોંમેં જાએ અંલીઅકબર ?—આઅંદાસે લડે બરછેયાં ખાએ અંલીઅકબર?
તડપા કરે માં ? ખૂંમેં નહાએ અંલીઅકબર?—ફિર ચાંદસી સૂરત ન દિખાએ અંલી અકબર?

યૂં અપની કમાઇકો કોઈ ખો ન સકેગા
મુઝસે તો ન સાહિબ યે૦ કભી હો ન સકેગા. ૩૨

રૂખંસત યે૦ અંબસ માંગતે હૈં, સરકો કટાએં—મંઇ ઇનકો નહીં રોકતી, મુખંતાર હંઇ જાએં
અંફીરા૦ બરસકી મેરી દૌલતકો લુટાએં—ઇસ ચાંદસે સીનેપે સેનાં ઝુલ્મકી ખાએં

મરજાઉં તો મરજાઉં મૈં પરવા ઇન્હેં કયા હૈ
જો ઇનકી ખુશી, ઔર હમારા ભી ખુદા હૈ. ૩૩

દુન્યામેં કોઇ શખ્સ લગાતા હૈ ગર શજર-હોતી હૈ યેહ ઉમ્મેદ કે દૈગા ફલી સમર
બિલ ફર્ઝ યેહ જહાંમેં ન ફૂલે ફલેગા ગર-ખુશ હોંગે ઉસ દરખ્તકે સાએમેં બૈઠકર
કુછ તો મિલે હમેંભી સમર ઇસ નેહાલકા
સદકે ગઇ રેયાઝ હૈ અઠારાહ સાલકા. ૩૪

બરબાદ મૈં હોતી હૂં ઉજડતા હૈ મેરા ઘર-યેહ કૈસી બલા આઇ મેરી કૂખકે ઉપર
દામાદભી મારા ગયા એવાહ હૂઇ દુખ્તર-આબિદ મેરા બીમાર હૈ, ઓર જાં બ લબ અસગર
ગુલઝાર જહાંમેં ન યેહ ફૂલે ન ફલે હૈં
સેહેતસે થે અકબર સો વોહ મરનેકો ચલે હૈં. ૩૫

બિસમિલ્લાહ, અગર જાતે હો તુમ, જાઓ સેધારો-મરતી તો હૂં અબ તુમ ન કુડહાકર મુઝે મારો
લે આઓ મૈં હમઝાદકી ઝેરાહ તનપે સંવારો-પોશાક નઇ પેહનો, યેહ પોશાક ઉતારો
ઔર ઇસસે તુમ્હેં કયા? મૈં જીયૂંગી કે મરૂંગી
તેરી તો ખુશી અઇ અલી અકબર મૈં કરૂંગી. ૩૬

રૂખસતકે ન દેનેપે જો આઝુરદાહ હૂએ હો-સદકે ગઇ અબ રનકી રઝા દેતી હૂં તુઝકો
ગર ઝૂટસેભી મન્અ કરૂં મુઝસે કસમ લો-અબ દૂર કરો ગુસ્સેકો આંસૂ ન બહાઓ
બે આસ મુઝે કરકે ચલેજાઓ જહાંસે
સદકે ગઇ અબ કુછ ન કહૂંગી મૈં ઝબાંસે. ૩૭

યેહ સુનતેહી બશાશ હૂએ અકબરે ખુશખો-કી અર્ઝ રઝા દેતી હો તો દૂધભી બખ્શો
ઓર ઝૂલેસે લાકર અલી અસગરકો મુઝે દો-પાલા હૈ બડે દુખસે ફૂફીજાનને મુઝકો
ઝૈનબસે જો મરનેકી રઝા લેંગા યેહ ફિદવી
અસગરકો ઉન્હેં અપની એવઝ દેંગા યેહ ફિદવી. ૩૮

બાનૂને કહા દૂધભી બખ્શા તુમ્હેં અઇ માહ-યેહ કેહકે ઉઠી દિલકા થા માલિક મગર અલ્લાહ
આગુશમેં અસગરકો લેયા ઝૂલેસે નાગાહ-ઓર બોલી કે બેટા તેરી માં લુટતી હૈ અબ આહ
તુમ અપને બડે ભાઇકો ઠહરાઇયો વારી
ગોદીસે ઉતારેં તો મચલ જાઇયો વારી. ૩૯

અકબરકે હવાલે કિયા બેશીરકો લાકર-તબ રૂબરૂએ ઝૈનબે બેકસ ગએ અકબર
બૈઠી થી વોહ અબ્બાસકી એવાહકે બરાબર-રખ્ખે હૂએ ઝાનૂપે જબીં ઓર ખુલે સર
કેહતેથે મોહબ્બતસે દિલે બેતાબસે હોકર
અબ દેખૂં કિસે રોતી હૂં અબ્બાસકો ખોકર. ૪૦

પાસ આનકે અકબરને રેદા ઉનકો ઉઠાઇ-ઝૈનબને ભી ફિર ગરદને પુરનર ઉઠાઇ
કાંધેસે કઝાકે, મિલી બાનૂકી કમાઇ-અકબરને કહા હમને રઝા માંસે તો પાઇ
દેં આપભી રૂખસત કે હમેં શૌકે અજલ હૈ
હાઝિર અલીઅસગર, અલીઅકબરકે બદલ હૈ. ૪૧

અબ પાલીએ અસઔરકો મંઈ કુરબાન તુમ્હારે–દિલ ઇસસે બહલ જાએગા માતમમેં હમારે
રોકેર કહા ઝઈનબને સુનો અઈ મેરે પ્યારે–પાલૂંગી કીસે મંઈ તો હૂં ખૂંદ ગોર કેનારે;
અચ્છા કેયા મેહેંનત જો મેરી દિલસે ભોલાદી!!!
'ઝઈનબકી રઝા કયા? તુમ્હેં માંને તો રજાદી!!! ૪૨

મંઈ કિસકી ઝબાંસે કહૂં, સર તેગંસે કટવાવ ?–હાં મુઝકો ખેફા કરકે ચલે જાઓ ચલે જાવ
અબ ખિદમતે અસગંરકે લિયે મુઝસે ન ફરમાવ–દિલ મેરા ન સમઝેગા ન સમઝેગા ન સમઝાવ
માતમ તેરા, ઓર ઝઈનબે 'નાચારકે કાબિલ
તુમ બ્યાહકે કાબિલ હો ? કે તલવારકે કાબિલ? ૪૩

અસગંરકો મુઝે અપની એવઝ દેતે હો અકબર–ઇનસાફ કરો હોગે ગવારા૦ મુઝે કયુંકર ?
અગીરા૦ બરસ ઓર છે મહીને હંઈ બરાબર?–હમશિકલે પયમબર તો નહીં હઈ અલી અસગંર?
તુમંન તો જવાં હોકે ગે૦ કી કદ્ર ? બલા લૂં
બતલાઓ અબ અસગંરકો કિસ ઉમ્મીદપે પાલૂં? ૪૪

દો અપને પેસર શેરસે સદ્કે કેયા તુમપર–ઝઈનબકા નહીં ફાતેહા૦બાં અબ કોઇ દિલબર
મંઈ કેહતીથી, હઈ ગોરો કફનકે લિયે અકબર–સો તુમભી જોદા હોતે હો અઈ વાએ મોકદ્દર
ગે૦ મંઈ નહીં કેહતી મુઝે ખિદમતકા સેલા દો
તુમ જાતે હો જાઓ મેરે મુરદોંકો જીલાદો. ૪૫
યે૦ કેહકે હૂઈ ગેંશ, અસદુલ્લાહકી જાઇ–ફિઝાને ખબર જાકે યે૦ સરવરકો સુનાઇ
યા શાહ ખૂંઝાદી મેરી મરતી હઈ ફૂહાઈ–બાનૂસં તો અકબરને રઝા મરનેકી પાઇ
કિસ તરહંસે ઝઈનબ, મગર અકબરકો રઝાદે
જીસકે લિએ સબ દૌલતે ઔલાદ લુટાદે. ૪૬

હાથોંસે કમર પકડે હૂએ આએ શહન શાહ–રોકર કહા ઝઈનબસે કે યે૦ કયા હૂવા બેહના?
મઝલૂમ હૂં બેકસ હૂં બે યાર હૂં વલ્લાહ–મેરા તો યે૦ હાલ, ઓર તુમ્હરાભી યેહી હાલ?
અબ્બાસસા બાઝૂ હઈ ન કાસિમસા જેગર હઈ
અબ પાસ હમારે ભી કોઇ ઔર નહીં હઈ. ૪૭
ઝઈનબકો ભી હોશ આગયા કરને લગી ગુફતાર–યે આપ ભલા કૌન રઝા દેનેકે મુખતાર?
તુમ અસગંરો અકબરકે હો માલિક શહે અબરાર–મશહૂર હંઈ સબ કુમ્બેમેં અકબર મેરા દિલદાર
કયું ઇઝન દેયા તુમને ? યેહી રંજો અલમ હંઈ
મુખતાર રઝા દેને ન દેનેકે તો હમ હંઈ. ૪૮

કેહતે તો કેયા શાહસે યે૦ બાદિલે મુઝતર–ફિર ઢાંપકે મુંહ રોને લગી દુખ્તરે હૈદર
શેહને કહા હમશીરકો છાતીસે લગાકર–કયૂં રોતી હો રોતા હઈ તુમ્હારા અલીઅકબર
અઈમેકી ઝમીં હિલતી હઈ આહેં ન ભરો તુમ
રો રોકે કલેજા મેરા ટુકડે ન કરો તુમ. ૪૯
વો૦ બોલી ન કયૂં રોઉં ? કે રોનેકી હઈ યે૦જા–તુમને મુઝે અકબરસે જુદા કરદેયા ભયાં
કલતક યે૦ મુઝે કેહતે થે માં, મંઈ ઇન્હેં બેટા–બિન પૂછે મેરે કામ ન કુછ કરતેથે અસલા

ઠહરી ન કોઇ આજ, મેં હમ શિકલે નબીકે,
સચ તો યેહ હૈ તકદીર ન ફિરજાએ કિસીકે. ૫૦

કુછ પાલનેકા હકભી ન સાબિત હૂવા ઝિનહાર–વોહ મેરી મશક્કત, વોહ મેરે દુખ, વોહ મેરે પ્યાર
ક્યા યાદ નહીં હૈ તુમ્હે? અઇ સય્યદે અબરાર–આનૂ તો ફકત 'દૂધ' પેલાનેકી થી મુખ્તાર
જો રસ્મે મોહબ્બત થા મંઇ લાતીથી અમલમેં
કુરઆંકી તરહસે લિએ ફિરતીથી બગલમેં. ૫૧

મસરૂફ થી અકબરકી મંઇ, ખિદમતમેં હરએક આં–યા હકકી તરફ ધ્યાન થા, યા ઇનકે તરફ ધ્યાં
યા ઇનકી ઝેયારત થી, યા મંઇ પડતીથી કુરઆં–મુસહફકી તેલાવતમેંભી અઇ સય્યદે ઝી શાં
સત્રોંપે નઝર થા, કભી અકબરપે નઝર થી
એક આંખ ઉધરકો થી, ઓર એક આંખ ઇધર થી. ૫૨

દિનભર તો મંઇ ઉસ રાતકી થી ખૈર મનાતી–ઓર રાત નગેહબાનીમેં થી જાગતી જાતી
બાનૂકો સોલાતી, અલી અકબરકો સોલાતી–વસવાસસે ખુદ મુઝકો મગર નિંદ ન આતી
તનહાઇમેં જો રાતોંકો ઘબરાતીથી ઝૈનબ
ઝુલ્ફોંકે હરએક બાલકો સુલઝાતીથી ઝૈનબ. ૫૩

મંઇને ઉસે અબતક નઝરે બદસે બચાયા–ખાનાભી ઇસે ઓથમેં દામનકે ખિલાયા
"અલહમ્દકો" દમ કર કિયા પાની, જો પિલાયા–ઉસ પાલનેકા સમરાહ મગર આજ યેહ પાયા
અપના જીસે સમઝાથા વોહ બેગાનાહ હૂવા હૈ
કિસમતકા નહીં ફેર, તો સદકે ગઇ ક્યા હૈ? ૫૪

ઓર સચભી ભલા ઉનપે હૈ ક્યા ઝોર હમારા?–હમ કૌન હૈ? તુમ બાપ યેહ ફરઝંદ તુમ્હારા
ભય્યા મેરી તકદીરકા હૈ પેચ યેહ સારા–દુખ્યારોંસે કરતે હૈં સભી દુખમેં કેનારા
કોઇભી નહીં અઇ શહે મઝલૂમ હમારા
યેહ બખ્ત, યેહ તકદીર, યેહ મકસૂમ હમારા. ૫૫

ઓર બોલી અગર આપ, સમઝતે મુઝે મુખ્તાર–બિન પૂછે મેરે, ઇનકો રઝા દેતે ન ઝિનહાર
તુમ જાનતે હો મંઇનેહી પાલા હૈ યેહ દિલદાર–ભાભીને કિયા આજ ખેયાલ ઉસકા ન ઝિનહાર
મુઝસેભી નહીં મશવેરાહ કુછ ઇસમેં કેયા હૈ
ફરમાને શહાદત અલીઅકબરકો દેયા હૈ. ૫૬

રોકર કહા બાનૂને બજા શિકવાહ તુમ્હારા–સાહિબ મુઝે ક્યા આપકા અકબર નહીં પ્યારા?
શિકવાહ તો કેયા પૂછીએ યેહ ભી તો ખુદારા–ફરઝંદકા મરના કિયા કિસ તરહ ગવારા
કાબૂમેં મોહબ્બતકે ફકત આગઇ બાનૂ
ફરઝંદકે રો દેનેસે ઘબરાગઇ બાનૂ. ૫૭

કુછ યાદ નહીં બાનૂસે અકબરને કહા ક્યા?–ક્યા મંઇને કહા ઓર યેહ કેહતે રહે ક્યા ક્યા?
દી કિસને રઝા, પાઇ રઝા કિસને? હૂવા ક્યા?–દિલભી ન હો કાબૂમેં તો ફિર મેરી ખતા ક્યા?
પૂછો તો ભલા હોશમેં કબ ઇનકો રઝા દી?
જબ આન બની જાનપે તબ ઇનકો રઝા દી? ૫૮

દેતી ન રઝા ઇનકો તો કયા કરતી મંઈ દુખ્યા—અબ કૌન થા ? જો હોતા નેસારે શહે વાલા
ઑરાતે બની હાશેમેયહ૦ કરતી યે૦ ચરચા—લો બાનૂને શપ્બીરસે પ્યારા કિયા બેટા૦
તુમ કેહતી હો અકબરકો ન આંખોંસે જોદા કર
ઝંહરાકી સદા આતી હઈ બેટેકો ફેદા કર. ૫૯

બાનૂને લેયા નામ જો ઝહરાકા કંઝારા—દાગે અલીઅકબર હુવા ફિર સબકો ગવારા
ઝઈનબસે ભી જુઝ સબ્ર ન કુછ હો સકા ચારા—ઓર આખેરી મુજરેકો ઝોકા શાહકા પ્યારા
કિસ સબ્રકે બાતોંસે સંભાલાં થા જેગરકો
ફિર બાનૂને છાતીસે લગાયા ન પેસરકો. ૬૦

અલકિસ્સાં ચલે ખંઈમેસે આખિર અંલી અકબર—શેહ બોલે કે બાબાભી હઈ હાંઝિર અંલી અકબર
અઈ ગોરકી મનઝિલકે મોસાફિર અંલીઅકબર—જા, તેરા ખુદા હાફેઝ! નાસિર અંલી અકબર
દાગં અપની જવાનીકા દિએ જાતે હો બેટા
સીનેસે કલેજેકો લિએ જાતે હો બેટા. ૬૧

મરસેયા૦ ચૌદ૦વાં હઝરત અલી અકબર અ. કા મયદાને જંગમે જાના ઓર વહાં લડાઇ હોનેકે બયાનમેં.

આઅંદા પોકારતે થે કે યા શાહેદીં પનાહ—બાકી હઈ કોઇ ઔર ? કે બસ હો ચુકી સેપાહં ?
અંબ્બાસસા તો અબ કોઇ હોગા ન ખંઈર ખાહ—ભેજો કિસીકો જલ્દકે હમ દેખતે હંઈ રાહ
ચુનને દો ગુલ પેસરકો શહાદતકે બાગંસે
કબતક બચાઓગે યે૦ કલેજે કો ? દાગંસે. ૧

દુનયાસે કૂચ કરગએ અંબ્બાસે નામદાર—અબ બે ચરાગં હઈ લહૂંદે શેરે કિર્દેગાર
હંઝરતકા, શુક્રો સબ્ર હઈ અંાલમપે આશકાર—મિસ્લે ખંલીલ કીજીએ ફરઝંદકો નેસાર
આહેં ન ભરિયે, પીટકે સરકો ન રોઇયે
જબ જાનેં હમ કે ખોકે પેસરકો ન રોઇયે. ૨

બાઇકા દાગં ઔર હઈ, દાગે પેસર હઈ ઔર—બાઝૂકા દર્દ ઔર હઈ, દર્દે જેગર હઈ ઔર
કુવૅત બદનકી ઔર હઈ નૂરે નઝર હઈ ઔર—સીનેકા ઝખ્મ ઔર હઈ દર્દે કમર હઈ ઔર
ગર સબ્ર હઈ તો ગોદકે પાલેકો ભેજીયે
નઈઝોંમેં અપને ગેસૂઓં વાલેકો ભેજીયે. ૩

દુશવાર હઈ અગર ગંમે ફરઝંદે નૌ જવાં—મરનેકો આપ આઇયે અઈ કિબ્લએ ઝમાં
મુશતાકં તીર હંઈ તબરો ખંજરો સેનાં—જાંન અપની દીજીએ, જો હઈ પ્યારી પેસરકી જાં ?
અસગંરસે કુછ ગંરઝ હઈ ન અકબરસે કામ હઈ
હમકો તો આપકે સરે અનવરસે કામ હઈ. ૪

યે૦ સુનકે રવાના હુએ અકબર સૂએ મઈદાં—બાનૂકી ચલી રૂહં તો ઝઈનબકી ચલી જાં
શપ્બીરકા ખંયમા નઝર આને લગા વઈરાં—જહાં રનમેં નમૂદાર હુએ અકબરે ઝીશાં

આયા જો નજર દબદબા૦ હમશિકલે નબીકા
ઇમાંકી તરહેં હોશ ગયા ફોજે શકીકા. ૫

આરાસ્તા૦ હોકર જો બડહી ફોજે સેતમગર–લી અકબરે મહરૂને યહાં મ્યાનસે તલવાર
ઉંચી હૂઇ સેપર કે હુવા૦ રોઝ શબેતાર–ઉઠના થા ઘટાકા કે ગિરી બર્કે શરર બાર
થા શોર કે મૌત અબ પેસરે સાઅદકી આઇ
ઇસ ઝોરસે કુડ૦કી કે સદા રાઅદકી આઈ. ૬

સરપર જો સેપર લાએં તો લાને નહીં દેતી–કુંબ્ઝોંકી તરફ હાથ બડહાને નહીં દેતી
ઇસિ ગૌલસે ઉસ ગૌલમેં જાને નહીં દેતી–જલ જાએ મગર નહર તક આને નહીં દેતી
કેહતી હઇ કે પ્યાસોંકી હૂં ઔશિકેં ન ડરૂંગી
પાની ન જહાં હો, તુમ્હેં વહાં ઝબ્હ કરૂંગી. ૭

નોક ઉસકી રગે જાંસે નેકાલી નહીં જાતી–ઘર હોતે હઇં ખાલી, પે યે૦ ખાલી નહીં જાતી
મિલ જાતી હઇ મૌત, ઓર યે૦ ટાલી નહીં જાતી–બિગડે તો કુંઝાસેભી, સંભાલી નહીં જાતી
રોકે કોઇ ઉસકો, યે૦ વો૦ શમશીર નહીં હઇ
તકદીર પોકારે, કોઇ તદબીર નહીં હઇ. ૮

કેહતી હઇ મેરા વાર, કોઇ ખાએ તો જાનૂં–અબ તેગ કોઇ ફોજમેં, ચમકાએ તો જાનૂં
મુંહપર ઓમરે સાઅદ, અગર આએ તો જાનૂં–આનાતો કહાં, બચકે નેકલ જાએ તો જાનૂં
હરએક જગે૦ ફિરકે બદ અંજામમેં પોંહચૂં
કૂફેમેં ન હાથ આએ તો મંઇ શામમેં પોંહચૂં. ૯

નાગાહ ઉધર ફોજમેં થા જંગકા સામાં–ઓર ખુલને લગી તાકતે જીસ્મે શહે ઝીશાં
શેહઝાદેપે જબ પડને લગા તીરોંકા બારાં–તલવાર અલમ કરકે કહા યા શહે મરદાં
એક બર્કે જહાં સોઝ ચમકતી નજર આઇ
જીસ સફપે ગિરી આગ ભડકતી નજર આઇ. ૧૦

તનહા થે મગર ફોજે સેતમગારકો રોકા–દો ચારકો ઘાઇલ કિયા દો ચારકો રોકા
ગાઝીને સેપરપર ન કીસી વારકો રોકા–રોકાભી તો તલવારપે તલવારકો રોકા
નઇઝેને સેતમગારોંકે દિલતોડ દિયે થે
તલવારેને તલવારોંકે મુંહમોડ દિયે થે. ૧૧

કેહતા હઇ યે૦ રાવી જો ખડી થીં સફે લશકર–નિકલા જો પરેસે ઓમરે સાઅદ બદ અખ્તર
યૂં કેહને લગા અકબરે ગાઝીસે સેતમગર–કુછ અર્ઝ હઇ ખાદિમકી જો સુન લીજે તો બેહતર
બાતેં હઇં ન શરકી ન અદાવતકે સોખન હઇં
તકરીર હઇ સબ ખઇરકી ઉલફતકે સોખન હઇં. ૧૨

અકબરને કહા ક્યૂં, તુઝે ક્યા મદ્દે નજર હઇ?–બોલા વો૦ લઈ શેહકી રેફાકતમેં ઝરર હઇ
યહાં રાહતો આરામ હઇ વહાં જાએ ખતર હઇ–તકલીફપે તકલીફ હઇ, ઓર જાનકા ડર હઇ
ફટતા હઇ જેગર તશ્ને દહાનીપે તુમ્હારે
આતા હઇ મુઝે રહમ જવાનીપે તુમ્હારે. ૧૩

ક્યૂં ઝીસ્તસે બેઝાર હો? તુમ ઈસ તરફ આઓ—પ્યાસે હો બહોત શૌકસે અબ પ્યાસ બુઝાઓ
જાન અપની અબસ પાનીકે ખાતિર ન ગંવાઓ—કાસિમકી તરહ મુફતમેં ક્યૂં બરછેયાં ખાઓ?

યેહ હલ્કે નહીં ખંજરે ફૌલાદકે કાબિલ
સીના યેહ નહીં નયઝએ બેદાદકે કાબિલ. ૧૪

હઈ સુબ્હસે આબે દમે ખંજરકી રવાની!!!-ક્યા મુફતમેં કાસિમકા લુટા બાગે જવાની!!!
મારે ગએ અબ્બાસ બસદ તશ્ને દહાની!!!—દી જાન ભી ઔર ફિર ન મિલા નહરસે પાની!!!

તુમ કત્લ હુએ આજ, અગર તેગો સેનાંસે!!!
મિટ જાએગી તસવીરે મોહમ્મદકી જહાંસે!!! ૧૫

કાંપા યેહ સોખન સુનતેહી શેહઝાદએ ઝીજાહ!!!—પયદા હુવા તેવરસે જલાલે અસદુલ્લાહ!!!
હિલને લગી હયબતસે ઝમીને સફે જંગાહ!!!—ફરમાયા ઝબાં રોક, બસ ઓ ઝાલેમે ગુમરાહ

મરનેસે દેલયરોંકો ડરાતા હઈ? સેતમગર!!!
રૂબાહોંસે શેરોંકો ડરાતા હઈ? સેતમગર!!! ૧૬

આલમમેં લકબ કાતેલે અંતર હઈ હમારા!!!—દમ તેગકા ભરતે હઈ, યેહ જોહર હઈ હમારા!!!
પ્યાસે હૂં તો હૂં નઝરે ખુદા સર હઈ હમારા!!!—વલ્લાહ કે જદ સાકીએ કૌસર હઈ હમારા!!!

યેહ નહર જો કબ્ઝેમેં હઈ અબ કૌજે શકીકે!!!
બે મેહર યેહ સબ મેહરમેં હઈ બિન્તે નબીકે!!! ૧૭

ખુશકીઓ તરીકી હઈ મેરે બાપકા શાહી!!!—ઝાત ઉનકી હઈ બહરે કરમે નામોતનાહી!!!
પૂછો તો અભી માહસે, તા મસકના માહી!!!—સબ દે શહે વાલાકી બોઝુર્ગીપે ગવાહી!!

હેં મછલેયાં આવાઝ કે મહતાબ હઈ શબ્બીર!!!
ચિલ્લાએ સદફ ગૌહરે નાયાબ હઈ શબ્બીર!!! ૧૮

હમ લોગોંકો ક્યા સમઝા હઈ તૂ? ઓ સેતમઆરા!!!—હઈ કલમએ લૌલાક ફકત હમસે એશારા!!!
હમ હકસે જોદા હેં યેહ નહીં કામ હમારા!!!—સાહિલ કભી દરયાસેભી કરતા હઈ કેનારા?

શબ્બીરકા શિકવા? દિલ શબ્બીર કે આગે?
કૌરઆંકી બદી કરતા હઈ? તફસીરકે આગે? ૧૯

બેકાર હઈ બુલબુલસે ગોલિસ્તાંકી શેકાયત—પરવાનેસે ઔર શમ્એ શબિસ્તાં[1]કી શેકાયત
એક કૌવએ નાચીઝસે ઓમાં[2]કી શેકાયત—એક મોર[3]સે કરતા હઈ સોલયમાંકી શેકાયત

બરગસ્તા હઈ નારી તૂ અબસ નૂરે ખુદાસે!!!
કુછ ખયર હઈ કિબ્લાકા ગેલા? કિબ્લા નોમાંસે!!! ૨૦

દેતા હઈ સેતમગાર મુઝે તૂ તમએ ઝર-રૂબાહ[4]કે કહીં દામમેં ફસતે હઈ ગઝનફર[5]
તૂ બંદએ આઝાર હઈ, મઈ બંદએ દાવર—ગર તૂ સગે દુન્યા હઈ તો મઈ શેરે દેલાવર

જન્નતકા સઝાવાર હઈ ગફ્ફારકા બંદા
વોહ નારમેં હઈ, જો કે હઈ દીનારકા બંદા ૨૧

હઈ કિબ્લએ ઈમાને દો આલમ શહે વાલા!!!—તૂ જુર્મ હઈ, વોહ અફવ, તૂ અદના હઈ, વોહ આએલા!!!
તૂ નાર હઈ, વોહ નૂરે એલાહીકા ઓજાલા!!!—તૂ ખાર, વોહ ગુલઝાર હઈ, તૂ પસ્ત, વોહ બાલા!!!

૧ રાતને રહેવાનું મકાન. ૨ એક દરયાનું નામ છે ૩ કીડી. ૪ લોંકડી. ૫ વાઘ.

તૂ કેહતા હૈ મજબૂર હૈં, નાચાર હૈં શપ્પીર !!
હમ કેહતે હૈં દૌનેનકે મુખ્તાર હૈં શપ્પીર !! ૨૨

ચાહેં તો યહીં ચશ્મએ કૌસર વો૦ બહા દેં!!!—હર સંગકો એક કોહે તેલા કરકે દેખા દેં !!
હો આઈનએ દીં જો મુકદ્દર૰તો જીલા દેં!!!—ઇસાભી જો મુરદા હો તો એક દમમેં જીલા દેં !!
યહાં કૌનસા ઇઅઁજાઝો કરામાત નહીં હૈ ?
ગોયા હૂં અગર બુતભી તો કુછ બાત નહીં હૈ !!! ૨૩

જીસ ખારકો ચાહે ગુલે રાઅઁના[1] કરેં શપ્પીર !!!—દેં આબ જો કંતરેકો તો દરયા કરેં શપ્પીર !!
જીસ હાથકો ચાહેં યદે બઇઝા કરેં શપ્પીર !!!—જીસ ચશ્મકો મનઝૂર હો બીના કરેં શપ્પીર !!
ભટકે જો ખિઝરભી તો ઉસે રાહ બતા દેં !!!
ઇઅઁજાઝ વો૦ મૂસાકા સરે દસ્ત દેખા દેં !!! ૨૪

જીબરીલને ઝૂલેમેં, કિસે આકે ઝોલાયા ?—કાંધેપે પયમબરને, કિસે અપને બેઠાયા ?
કિસકે લિએ, કૌનૈનકો ખાલિકને બનાયા ?—ખૂરશીદે ફલક, કિસકે લિયે દિનકો છોપાયા ?
તિફલીસે, કિસે પ્યાર કિયા ? રબ્બે ઓલાને ?
ભેજે હૈં, કિસે હુલ્લએ ફિરદૌસ ? ખુદાને ? ૨૫

ચેહરોંકો બુતોંકે નઝરી કરદિયા કિસને ?—કુફ્ફારકો દમમેં સકરી કરદિયા કિસને ?
દોઝખસે મોઅમેનોંકો બરી કરદિયા કીસને ?—પર બખ્શકે ફિતરસ[2]કો પરી કરદિયા કિસને ?
જુઝ ખૈર કીસીકી યે૦ ખુદાઇમેં નહીં હૈ !!!
ઇસિ તરહકા બંદા૦ તો ખુદાઇમેં નહીં હૈ !!! ૨૬

પુરનૂર, કિયે શમ્સો કમર કિસકે પેદરને ?—મરહબકો, કિયા ઝેરો ઝબર કિસકે પેદરને ?
કાટા હૈ, કહો ઉમ્રકા સર કિસકે પેદરને ?—ખૈબરકા ઉખાડા હૈ વો૦ દર કિસકે પેદરને ?
મકતૂલોંસે ખંદકકે ગડહે પાટ દિયે હૈં !!!
કિસને પરે જીબરીલે અમીં કાટ દિયે હૈં ? ૨૭

સબ ગાઝેયોંકો જંગકા ફન હમને સેખાયા !!!—દીં હમને દિયા ખુલ્કે હસન હમને સેખાયા !!
દરયાકોભી બખ્શીશકા ચલન હમને સેખાયા !!!—જીબરીલકો અંદાઝે સોખન હમને સેખાયા !!
હર ગુલમેં જો બૂ હૈ, યે૦ હૈ તાસીર હમારી !!!
બુલબુલને ઉડાઈ હૈ, યે૦ તકરીર હમારી !!! ૨૮

પૈદાભી હમીં હૈ, જો નેહાં હૈં તો હમીં હૈં !!!—મિફતા[3] હૈં દરે બાગે જેના[4] હૈં તો હમીં હૈં !!
હાં ખામએ કુદરતકી ઝબાં હૈં તો હમીં હૈં !!!—આફાકમેં ઇઅઁજાઝે બયાં હૈં તો હમીં હૈં !!
હૈ સારે ઝમાનેસે જોદા રંગ હમારા !!!
હર ગુલસે ટપકતા હૈ ફકત રંગ હમારા !!! ૨૯

વો૦ નૂર હૈં હમ, શમ્સે ફલક જીસકા હૈ સાયા૰!!!—જલવા૰ યે૦ હમારા હૈ જો મહતાબ[5]મેં આયા !!!
કિસ શૈને ઓરૂજ અપની બ દૌલત નહીં પાયા ?—અનજુમકો ઝેયા બખ્શી હૈ, ઓર, અર્શકો પાયા !!!

[1] તે ફુલ કે જે અંદરથી લાલ અને બાહેરથી પીળું હોય છે. [2] એક ફિરસ્તાનું નામ છે.
[3] કુંચી. [4] જન્નત. [5] ચંદ્રમા.

દમ ભરતે હૈં હરદમ મલકો હૂર હમારા !!!
મૂસાકે કફે દસ્તમેં હૈ નૂર હમારા !!! ૩૦

ખૂરશેદકો ગરદુંપે ચલાતે હૈં, વોહમ હૈં!!!—દુર, બતને[1] સદફમેં જો બનાતે હૈં વોહમ હૈં!!!
બાલીપે દમે નઝઅં જો આતે હૈં વોહમ હૈં!!!—મોઅમીનકો, જો આફતસે બચાતે હૈં વોહમ હૈં!!!
યેહ અંજો શરફ અર્શે મોઅલ્લા નહીં રખતા !!!
નારી હૈ વોહ!!! જો હમસે તવલ્લા[2] નહીં રખતા !!! ૩૧

હમ મોરકો ચાહેં, તો સોલયમાં અભી કરદેં!!!—કતરેકોં બ અઝ ગોહરે ગલતાં અભી કરદેં !!!
હર ઝર્રેકો ખુરશેદે દરખશાં અભી કરદેં !!!—હરવેશે જેગર રેશકો, સુલતાં અભી કરદેં !!!
તકબીરમેં દેખે !!! કોઈ ઇકરામ હમારા !!!
યા, નામ હૈ અલ્લાહકા યા, નામ હમારા !!! ૩૨

આયા જો ઝિક્રે મુરતબતે સય્યદુલ અનામ !!!—બાહમ દોરૂદ પડને લગે ઉમ્મતી તમામ !!!
બોલે લરઝ લરઝકે યેહ કૂદસીયો અહલે શામ !!!—અંદાઝીએ કલામ નબીકા હૈ લા કલામ !!!
હુર્જતકે ભી ઝબાંપે હૈં નુકતે અદબકે ભી !!!
રહેમતકે ભી હૈં સાફ કેનાયે ગઝબકે ભી !!! ૩૩

યૂં, કી બયાં શોજાઅતે, ઝર્ગામે કિરદેગાર—થર્રાગએ સફોંમેં દેલયરાને નામદાર
બિજલી ચમકગઈ જો કિયા ઝિકરે ઝુલફેકાર—યાદ આએ કાફેરોંકો શહે લાફતાકે વાર
સીનોંમેં દિલ નહીબસે બેતાબ હોગએ
જો ખૈબરી થે ઉનકે જેગર આબ હોગએ. ૩૪

કી ઇસ રવિશ કે બાઅદ હુસન મદહતે હોસયન!!!—મેરા પેદર હૈ ઝીનતે ગુલઝારે મશ્રકૈન !!!
મીરે શબાબે ખુલ્દ, મોહમ્મદકા નૂરે અયન !!!—પ્યારા અલીકા, ફાતેમા ઝહરાકે દિલકા ચયન!!!
ઇશ્ક ઇનિસે થા, પયમબરે વાલા સેફાતકો !!!
ગોદીમેં દિનકો સોતેથે છાતીપે રાતકો !!! ૩૫

ઇસ બહરે ફયઝે રબમેં હૈ જો આજ તશ્ના લબ !!!—ચૂસી હૈ મુસ્તફાકી ઝબાં સૂરતે રોતબ !!!
મીકાલો જીબ્રઇલને ઇનકા કિયા અદબ !!!—ઝૂલા ઝોલાયા આદમોંકી તરહ રોઝો શબ !!!
જહાં પર બેઠાએ, નિંદ ન આઈ જહાં, ઇન્હેં!
દી, સબને દાએયોંકી તરહ લોરયાં ઇન્હેં ! ૩૬

સીના, કે જીસસે તીરસા પેહલૂ હૈ વારપાર!—યેહ મખ્ઝને ઓલૂમ હૈ, અય કૌમે નાબકાર!
હોતાથા શૌકે ખુલ્દ, તો મહબૂબે કિર્દગાર!—છાતીપે મુંહકો રખકે યેહ કેહતેથે બારબાર!
સૂંઘે યેહસદ નખ્તએ ગુલ જીસકો ભાતી હૈ!
અય ફાતેમાહ બેહિસ્તકી બૂ ઇસસે આતી હૈ! ૩૭

વાજીબ કરે હરએકપે ખુદા જીસકી પયરવી!—બાઝૂએ દીને મુસ્તફવી જીસસે હો કવી!
યૂં કરદો ઉસ વલીકો? રેયાસતસે મુલતવી!—બેકસ ગરીબકો શહે ઉઝલતકા મુનઝવી!

[1] પેટ. [2] મોહબ્બત.

બાતિલકા સાથ દેતે હો? મુંહ હકસે મોડકે?
પફરી હુએ યઝીદકે? સયૈદકો છોડકે? ૩૮

યહાં જબસે આએ, ચયન ન પાયા હોસયનને–પાયા ન એક દરખ્તકા, સાયા હોસયનને ઈઝાએં દેખીં, રંજ ઓઠાયા હોસયનને–લયકિન કિસીકા દિલ ન દુખાયા હોસયનને
મૌલા ઝઈફ, દોસ્ત હું, બા એહતેયાત, હું
ચ્યૂંટીકા પાસ હય, વોંસોલયમાં એસાત હું. ૩૯

દુન્યામેં હય હોસયનસા ઝી શૌકત, ઔર કૌન?–ગર યોં નહીં, તો ફિર દરે રહમત હય ઔર કૌન?
ઇસ ઓહદમેં હય ખિઝર, રહે જન્નત હય ઔર કૌન?–ઇનકે સેવા હય મિશ્તરન્જુલ તાઅત ઔર કૌન?
ચાહેં જીસે યોં, ઉસકો ખતાસે બરી કરેં!
કાફિર હો, દીં પરસ્ત, અગર રહબરી કરેં! ૪૦

ફહમો શોઊર હકને દેયા હય, કરો જો ગૌર!–દુનયામેં મુસ્તફાકા, નવાસા હય કોઇ ઔર?
અલ્લાહકો પસંદ નહીં એકસોંપે જોર!–ન સલતનત રહી હય કીસીકી સદા ન દૌર!
ગો આજ ફિજરભી હય મોઅાલિફ હવા ભી હય!
કલ રોઝે બાઝે, પુર્સભી હય, ઔર ખુદાભી હય! ૪૧

પૂછેંગે જબકે મેરે નવાસેસે કયા કેયા?–ઔલાદસે મેરી, મેરા હક કયા અદા કેયા?
કેહદોગે યોં? કે દુખમેં ઉન્હેં મુબતેલા કેયા!–ઘરસે બુલાકે બેકસો બે આશના કેયા!
ઇમ્દાદ કી ગઇ ન કીસી બે દરીગસે!
કાટા ગલેકો તીસરે ફાકેમેં તેગસે! ૪૨

તુમ લાખસે સેવા હો જવાં, યહાં થે સૌસે કમ!–છોટીસી થી સેપાહ પે અલ્લાહરે! હશમ!
લડકોંને છીન છીન લિએ ફૌજકે અલમ!–લશકર પોકારતા થા કે થમતે નહીં કદમ!
હિમ્મતને છોડા સાથ ન હોશો હવાસને!
કયા કરતે કત્લ તુમ હમેં! મારા હય પ્યાસને! ૪૩

દેખી? વેગાએ હઝરતે અબ્બાસે? અર્શે જાહ?–ગાઝીકી તેગસે ન મિલી એકકો પનાહ!
ઢાલેં ઉઠાએ ભાગતે ફિરતે થે રૂ સેયાહ!–ઝિપટા જો શેર ઘાટસે, હટ હટગઈ સેપાહ!
સાહિલપે હાથ ધોકે વોં આએથે જાનસે!
દરયા દિલી દેખાકે સેધારે જહાનસે! ૪૪

પ્યાસા વોં શેરે નર, જો ન હોતા, તો દેખતે!–ગમસે લહૂ જેગર, જો ન હોતા, તો દેખતે!
હાં મૌતકા ગોઝર, જો ન હોતા, તો દેખતે!–મશકીઝાં દોશપર, જો ન હોતા, તો દેખતે!
બડહતે અગર! તો તેગ ચમકતી દમિશ્કમેં!
ગાઝીને જાન, ખો, દી, સોકયનાકે ઇશ્કમેં! ૪૫

યકતા હય, રોઝગાર થા વોં સાહેબે હશમ!–બેટા અલીકા, બાઝૂએ શાહનશહે ઓમમ!
સર દફતરે સેપાહે ખુદા ઝીનતે અલમ!–તાઅલીમ યાફતાં હય, ઉસી ઝી હશમકે હમ!
આતે હું લો ફરસકે તતારે ભી દેખલો!
દો ચાર હાથ ખયર હમારે ભી દેખલો! ૪૬

તલવાર ખેંચી અકબરે યુસુફ જમાલને !–સરકાએ અપને ચહેરેસે બદલી હેલાલને !
ઢાલેં ઉઠાઇ લશકરે આહૂ ખેસાલને !–સૂરત દેખાઈ શેરે ખુદાકે જલાલને !
બીજલી કહેં, બિના કહેં, કબ્કે વરી બના !
ઉડકર હવાપે અસ્પે હોમા યૂં પરી બના ! ૪૭

ભડકે ફિરે હંઈ તુરકીયો, તાઝી,[1] ઉઠા ગોબાર-બાગેં છુટીં સવારપે ગિરનેલગા સવાર
નાઅંરા કિયા જરીને કે બાંધે રહો કતાર-ઇતના ન બે હવાસ હો અઈ કોમે નાબકાર
આતે હંઈ રનમેં,જબ તો,જવાં મરકે જાતે હંઈ !
કઈસે જરી હો તુમ ? કે કદમ સરકે જાતે હંઈ ! ૪૮

નિકલે બડહે ઉકાએ તગાવર[2] જવાં કોઈ !–શેરોંકી તાકતોંકા કરે ઇમતેહાં કોઇ !
હાં આએ પીલે[3] ઝોર કોઇ, પેહલવાં કોઇ !–શેરે સેપર યે સારમેં આતિશ ફેશાં કોઈ !
સુનતા હૂં નામવર હંઈ, બહાદુર હંઈ શેર હંઈ
દેખૂં તો ? કઈસે કઈસે અરબકે દેલઈર હંઈ ? ૪૯

વહાંસે બડહે યેં૦ સુનતેહી ફોજોંકે દલપે દલ–ઉમડી ઘટા, બરસને લગે નાવકે[4] અજલ
હુમલા કિયા જરીને, ચલી તેગે બે બદલ–નઈઝોંકે સર ઉડે તો ફટે બરછેયોંકે ફલ
બાગી થે જો સેતમકે, સમર[5] ઉનકો મિલગએ
ઝખ્મોંકે ફુલ હર શજરે તનપે ખિલગએ. ૫૦

એક વાર જીસને ફર્કપે ખાયા વો૦ દો હુવા–જીસને મકામે અમ્ન ન પાયા વો૦ દો હુવા
જો મુંહપે તેગે તેઝકે આયા વો૦ દો હુવા–મુંહ ક્યા ! કે જીસપે પડગયા સાયા૦વો૦ દો હુવા
એક ચોટ ખાકે હટગયા જો કીનાજો લડા
દો લાખમેં ન એક શકી દૂ બદૂ લડા. ૫૧

જીસ સરપર આઈ તા બ કમર જીસ્મ શકં હૂવા–અપશાં શફકંકી ઝોસે ઝમીંકા વરક હુવા
અબતર રસાલદારોંકા નઝમો નસક હુવા–દીબાચએ અજલમેં લઇકા સબક હુવા
સીનાભી ચાક હો ગયા ચેહરાભી કટ ગયા
એક દમમેં બસ હયાતકા દફતર ઉલટ ગયા. ૫૨

ગુલ થા કે અબ્રે તેગોંસે બારિશ લહૂકી હઈ–કિસ્તી તબાહ આજ સેપાહે અદૂકી હઈ
તસવીર ખૂંમેં ગર્ક હરએક જંગજૂ કી હઈ–દરયાએ તેઝતર ખુરશ ઉસ તુંદ ખૂકી હઈ
પોંહચા હઈ જોશ તા બ ફલક ઇસકી આબકા
ચશ્મા૦ ઉબલ પડે ન કહીં આફતાબકા. ૫૩

નાગાહ ઉમ્રને યેં૦ કહા શિમ્રસે (કે) દેખા ?–એક પ્યાસેને લશકરકો વરકકી તરહ ઉલટા !
કુછ મક્ર કર ઇસ વકત કહા શિમ્રને અચ્છા !–ફિર કહ્યે સેયા૦સે,વો૦સેયા૦પોશભી નિકલા !
સુર્ખ આંખોંમેં દોડે સબએ બારા૦ કશી થે !
માનિંદે સેપર પુસ્તપે કિતને હબશી થે ! ૫૪

---

[1] અરબ. [2] ઘોડો. [3] હાથી. [4] તીર. [5] બદલો.

અકબરસે કહા હાથ ઝરા રોકિએ અપના-કુછ અર્ઝ હૈ, ફરમાયા યેં અકબરને કે અચ્છા
વો૦ બોલા કે અબ મારહી ડાલોગે હમેં કયા?-બાબા તો રહીમ, આપકા યે૦ તેશ? યે૦ગુસ્સા?

હમમેંસે જો બાકી ન કોઇ આજ રહેગા
નાનાકા તુમ્હારે, કલેમા૦ કૌન પડહેગા. ૫૫

પામાલ હુવા ઘોડોંસે નૌશાહકા લાશા !!!-પર શેહને, ન પામાલ કિસીકો કિયા હૌશા !!!
અબ્બાસકેભી કટગએ શાને લબે દરયા !!!-બસ રેહગએ નેવડહાકે કમર સર્યદે વાલા !!!

કુછ હમકો સઝાદી ન, હોસૈન ઇબ્ને અલીને!!!
પકડા તો નથા હાથ? શહેદીંકા કિસીને !! ૫૬

હૈ તીસરા દિન શેહકો ન પાની હૈ ન ખાના !!!-યે૦ભૂખ ઓર યે૦પ્યાસ યે૦લાશોંકા ઉઠાના!!!
ગર લેં વો૦ કેસાસ ઇસકા કહાં અપના ઠેકાના!!!-વલ્લાહ કે ઇસિકા હૈ ખુદા આલેમો દાના

આજીઝ હું ન કમઝોર હું ન ડરતે હું શપ્પીર
પર નાનાકી ઉમ્મતકા અદબ કરતે હું શપ્પાર. ૫૭

અબ્બાસઅલી થે પેસરે હૈદરે કર્રાર !!!-દિલ ખોલકે ઉમ્મતસે લડે વો૦ભી ન ઝિનહાર !!!
ઓર તુમતો હો શબ્બીરસે મઝલૂમકે દિલદાર !!!-ગુરબત હૈ સઝાવાર ? કે જુરઅત હૈ સઝાવાર?

દંદાને નબી ટૂટા, ઓર ઉમ્મતકો દોઆ દી !!!
હમ શિકલે નબી, તુમને યે૦ ઉમ્મતકો સઝાદી!!! ૫૮

શેહઝાદા૦ હસા ઓર કહા મકસે બાઝ આ !!!-તૂને અભી મઝલૂમોંકા લડના નહીં દેખા !!!
જુરઅતકો ન કેહ અૈબ હિજર થા યે૦અલીકા!!!-હૈ જુરઅતો મઝલૂમિએ અકબરસે તુઝે કયા?

દોનોંમેં શરાકત તો હૈ!!!મુઝ ખૈસ્તા૦જેગરકી!!!
વિરસા યે૦ હૈ દાદાકા, તો મીરાસ પેદરકી !!! ૫૯

ઘર છુટા, વતન છુટા, ન પાની હૈ, ન ખાના !!!-ઓર ઇસપેભી તૂને મુઝે મઝલૂમ ન જાના ?
લશકરકે બચાનેકો યે૦ કરતા હૈ બહાના !!!-ખાલી કહીં જાતા હૈ ? ગૈરીઓંકા સતાના ?

તૂ કેહતા હૈ તેગ આપકી સઈક બડી હૈ !!!
તુમ લોગોંપે યે૦ ફાતેમા૦કી આહ પડી હૈ!!! ૬૦

યહાં બાતોંમેં મસરૂફ થા યે૦ હૈદૈકા ફેદાઇ !!!-વહાં શેહકો કીસીને યે૦ ખબર જાકે સુનાઇ!!!
અબ રનમેં સેતમગર ખડે દેતે હૈં દુહાઈ !!!-મારે ગએ અકબર, હુઇ મૌકૂફ લડાઇ !!!

શેહ બોલે કે મખ્બરી કોઈ શૈ હમસે નહીં હૈ!!!
અકબર અભી જીતે હૈં મગર મૌત કરીં હૈ!!! ૬૧

થા અફસરાને ફૌજમેં ઓર એક પીલઝોર[૧]!!!-દબતે થે જીસકે ઝોરસે શેહઝોર મિસ્લે મોર !!!
નાઅૅરોંસે જીસકે ચોંક પડે ખુફતગાને[૨] ગોર!!!-બિગડા વો૦ હૈંઓં ઝર્બકા ઇનકે સુનાજો શોર!!!

આંખેં ગૈઝબસે સુર્ખ હુઇ ૨ સેયાહકી !!!
બલ ખાકે ગૈઝસે સૂએ અકબર નેગાહકી !!! ૬૨

૧ હાથી જેવું ઝોર. ૨ સુઇ ગયેલાઓ.

ફિર્દૈરે૦રજ્જઝકે જબ વો૦શકી પડહ ચુકા તમામ !!!–બોલા યે૦મુસકરાકે જેગર ગોશએ એમામ !!
યે૦ કયા મોઝખંફાત[1] હઈ, બડહ!!!તોલકર હોસામ[2]!!!–કાફિર થે યે૦બપ્રશ્ન લિયા તૂને જીનકા નામ!!
દૈબતે હોં તુઝસે જો, ઉન્હેં યે૦ કરરો ફર દિખા!!!
મર્દાંકા મર્દ હઈ તો કુછ અપના હુનર દિખા. ૬૩

કયા હમ રજઝ પડહે કે યે૦ હઈ શેવએ અંવામ!!!–કરતે નહીં કભી ઓકૈલા બે સબબ કલામ !!!
મૌકાએં હો ગર જો તેગંકા હમ લેં ઝબાંસે કામ!!!–લિખ્ખે હઈ હૈકેને અર્શે ઓલાપર હમારે નામ!!
ઝિક્ર ઉસકા કયા, ખુંદાકો જો પેહચાનતા નહીં
દુનયામેં કૌન હઈ ? જો હમેં જાનતા નહીં ? ૬૪

કેહદે સદફ, કે ગૌહરે યકતા યેહી તો હંઈ!!!–મછલી કહે, કે નૂરકે દરયા યેહી તો હઈ !!!
મૂસા કહેં, કે નૂરે તજલ્લીા યેહી તો હંઈ !!!–મુરદા૦ પોકાર ઉઠેં, કે મસીહૌ૦યેહી તો હંઈ !!!
ગરદોં, ગવાહ હો કે મલાએક બેસાલ હંઈ!!!
હર સંગ દેં સદા કે યે૦ ઝહરાકે લાલ હંઈ !!! ૬૫

છુતને હંઈ તાએરાને ઓલી અજનેહૌ૦ કી કિસ્મ!!!–ઉન સબકે બાઝૂઓંપે લિખે હંઈ હમારે ઇસ્મ!!!
ખોલે હંઈ હમને કુફ્રકે બાંધે હુએ તેલિસ્મ!!!–નૂરે મોબીન હૈકેસે બને હંઈ હમારે જીસ્મ !!!
અફઝલ અૅલી હઈ હૈઝરતે ખૈરૂલ વરાકે બાઅંદ!!!
હમસે બોઝુર્ગ કોઈ નહીં હઈ ખુંદાકે બાઅંદ !!! ૬૬

મુશકિલમેં સબકી ઉકૈદ કોશા હઈ હમારી ઝાત!–મજબૂર આજ હંઈ, પેમુખંતારે કાએનાત!
ખાંમૂશ હંઈ પે વહૈયે ખુંદા હઈ હરએક બાત !–ગો ગંર્કે બહૈરે ગંમ હંઈ પે હંઈ કિસ્તીએ નજાત !
ઝાહિરમેં હંઈ ફકીર, મગર બાદશાહ હંઈ !!
ગો ધૂપમેં ખડે હંઈ પે ઝિલ્લે એલાહ હંઈ !! ૬૭

રખતે હંઈ હર નબીપે તકૈદુંમ સલફસે હમ!!!–હૈદર હંઈ મુસ્તફાસે, તો શાહે નજફસે હમ!!!
આંલમકો પસ્ત પાતે હંઈ, અપને શરફસે હમ!!!–મુખંતારે હૈલ્લો ઉકૈદ હંઈ હૈકૈકી તરફસે હમ!!!
તેગેં ન ઉઠ સકેં ન તબર તુઝસે તુલ સકેં !!!
યૂં હાથ બાંધદેં કે કિસીસે ન ખુલ સકેં !!! ૬૮

તલવાર ઉઠાકે ગંઈઝમેં આયા વો૦ પુર ગોરૂર !!!–ઝુલમત બડહી ઉધરસે, ઇધરસે ખુંદાકા નૂર!!!
નઝદીક આગએ જો બહાદુર થે દૂર દૂર !!!–ઉઠી ચમકકે તેગે અૅલી અકબરે ગૈયૂર !!!
દેખી જો તેગં અકૈદસે, આંલી બેગાડપર!!!
દેખી ઝૂકી પહાડકી ચોટી પહાડ પર !!! ૬૯

નાગાહ વાર ચલને લગે જાનેબઈનસે !!!–જીનકા મોકાબેલા૦ હુવા જાને હોસઈનસે !!!
ઉત્ર આયા લડને ફાતેહે બદ્રે હોનઈનસે !!!–આંખેં મિલાઈ ફાતેમા૦કે નૂરે અઈનસે !!!
કયા હોસકે જો અઈને વેગાંમેં ખંલલ પડે!!!
દેખા જો આફતાબ તો આંસૂ નેકલ પડે!!! ૭૦

સુઝી ન જબ ઉસે કોઈ તદબીરે કારેઝાર–હૈર્બે બહક બહકકે કિયે ઉસને પાંચ ચાર
લઈકિન હોઝૂર, રૂકે રહે તેગે આબદાર–ગાંઠે, સેપરપે બડહકે સબ ઉસ પેહલવાં કે વાર

---

[1] જુઠીવાતને તાલમેલ કરીને સાચી વાતમાં ખપાવવી. ૪ તલવાર.

તાઇદે કિર્દિગારે સેપરકી સેપર હૂઇ
ફૂલોંકો ભી ન તેગોંકે ફલકી ખબર હૂઈ. ૭૧

ચૌલીસ વાર ઉસકે હુએ રદ ઇસી તરહં-તેગોંકી દેર તક રહી આમદ ઇસી તરહં
લડતા રહા વો૦ સર્વેસેહી[1] કૈદ ઇસી તરહં-દોનોં તરફ વેગોંમેં હુઇ કદ[2] ઇસી તરહં
ગરમીમેં અબ્ર બનગએ થે વો૦ જો બર્ક થે
અસવારભી, ફરસભી, પસીનેમેં ગર્ક થે. ૭૨

નાઅંરે ઇધરસે થે કે યે૦ હૂઈ કારઝાર દેખ!-યૂં રોકતે હૈં જંગમેં બડહ બડહકે વાર દેખ!!
યૂં ખેલતે હૈં શેરકે બચ્ચે શેકાર દેખ !!-પસ્તીકો અપની દેખ !!! હમારા ઓતાર દેખ!!
મરકરભી ઔજ હિમ્મતે આલી ન જાએગા !!
જબ હમ કરેંગે વાર, તો ખાલી ન જાએગા!! ૭૩

અઈ પેહલવાને તુર્ક કિધર હૈ વો૦ તુર્કી તાઝ?-વો૦ બલ કહાં હૈ? જીસપે તુઝે થા ગોરૂરો નાઝ?
તૂ કયા બોલંદ હો! જો યે૦ શમશીરે જાં ગુદાઝ!-તૂરક ફલક ફલકપે કરે ચશ્મકો ન બાઝ !
હુશયાર હો ! કરીબે અજલકા પયામ હૈ !
નિખવત[3]કો તરક કર તેરી તુરકી તમામ હૈ! ૭૪

થમ થમકે હાંપતા હૈ? હૈંવાસ અપને કર દોરૂસ્ત!-કયા દિલ લગી હો શેરકી જબ હો શેકાર સુસ્ત!
દો ટુકડે વો૦ પડા હૈ જો હૈ ફુસ્તગો નોખુસ્ત[4]-ઉસકો તૂ સુસ્ત કેહતાથા તૂ કૌનસા હૈ ફુસ્ત[5]
ઘોડે મિલાકે ઘોડેસે યૂં કારઝાર કર
તલવારકા ધની હૈ તો બડહ બડહ કે વારકર. ૭૫

આઈ વો૦ બર્ક ઇધિર તો યે૦ બિજલી ઉધરગઇ-ચમકી, બડહી, ઘટી, નઝર આઇ, ઠહરગઇ
પસ્તીકો ઝાંકતી હુઇ બાલાએ સર ગઇ-સરસે, જસદસે, ઝીને ફરસસે, ગોઝરગઈ
સબ ઝર્બે શેરે હૈકકે ચલન આશકાર થે
મરકર ગિરે જો રાકેબો મરકબ તો ચાર થે. ૭૬

ઇસ તરહં જબ હુવા વો૦ સેતમગાર ગર્દ બર્દ-સારે દેલાવરોંકે હુએ હાથ પાંઉ સર્દ
ફિર કોઇ ઉસ તરફસે ન નિકલા પએ બઝદ-ઉંમડી તમામ ફૌજ, ઉઠી હર તરફસે ગર્દ
પિન્હાં નઝરસે દશ્તમેં વો૦ શેર હોગયા
આંધી સેતમકી આઈ કે અંધેર હો ગયા. ૭૭

મરસેયા૦ પંદર૦વાં હઝરત અલી અકબર અ. કી શાહાદતકે બયાનમેં.

યહાં રનમેં યે૦ ગુંલ થા કે લડા ખૂબ યે૦સફદર-બહાં રોતેથે શાહે દોસરા ઐમેકે દરપર
દાંતોંસે કભી પુશ્ત કફે દસ્ત ચબાકર-કેહતેથે કે કયૂં છોડ દિએ દામને અકબર ?

૧ એક ઝાડ જેને બેશાખ (ડાળી) સીધી ઉગેલી હોય. ૨ ઘર. ૩ તકબ્બુર બુઝરગી. ૪ ઝખમી ૫. ઝોરાવર.

એક હાથસે તો ડાલતે થે ખાંકકો સરપર
એક હાથ કભી દિલપે થા ઓર ગાહી કમરપર. ૧

ઘબરાકે કભી દેખતે થે, તેગોંકો શપ્પીર-યાઅને સરે આઅદા પે અૅલમ કરતેથે શપ્પીર પર સબ્ર પકડ લેતાથા દસ્લે શહે દિલગીર-ડરકર કભી અલ્લાહસે કરતેથે યે તકરીર
નાઝિલ મેરે રોનેસે કીસીપર ન બલાહો
મૈં રોઉંતો રોઉં મગર ઉમ્મતકા ભલાહો. ૨

કયા શુક્ર તેરે લુત્ફો એનાયતકા બજાલાઉં-હસરત હૈ તેરી રાહમેં સર અપના મૈં કટવાઉં અકબરકી ખબર આએતો અસગરકો ભી લેજાઉં-ફ્રિર હશ્રકે દિન સારે ગોનાહગારોંકો બખશાઉં
અકબરભી તેરી રાહમેં પ્યારા નહીં મુઝકો
પર કયા કરૂં બિન રોએભીં ચારા નહીં મુઝકો. ૩

ઉસપર નહીં રોતા હૂં, કે મૈં હોગયા તનહા-કયા ગમ હૈ, હરએક હાલમે વારિસ હૈ તૂ મેરા રોતા હૂં કે અકબરભી હૈ એકસ તેરા બંદા-ઓર દૂસરે હમશિકલ હૈ તેરે નબ્બાકા
બસ રો ચુકા, અબ સબ્ર મેરે દિલકો અતા હો
અયસાભી ન રોઉં કે મેરે હકમેં બુરા હો. ૪

ડરતા હૂં કે મુઝપર ન એતાબ આજ હો તેરા-ફરઝંદકાભી ધ્યાન નહીં, ધ્યાન ખુદાકા સો જાનતા હૈ તૂ, કે મૈં તુઝકો નહીં ભૂલા-નાચાર હૂં દિલપર મેરા કાબૂ નહીં અસલા
બાબાકા મેરા છોટા પેસર જબકે સુવાથા
સાબિરથે મગર ચાક ગીરેબાન કિયાથા. ૫

યા રબ મેરા અકબર તો હૈ અઠ્ઠારાબરસકા!-મૈં બ્યાહકી ઈસ લાલકી રખતાથા તમન્ના! સો કત્લ મેરે સામને હોતા હૈ વો પ્યાસા!-ઉમ્મતકે લિએ જોકે ન દેખાથા વો દેખા!
અકબરકો તો રોતા હૂં કે દિલદાર હૈ મેરા!
ગૈરોંકે ભી બચ્ચોંપે યેહી પ્યાર હૈ મેરા! ૬

યો કેહતે થે ઓર હોંતે થે ગશ સય્યદે મઝલૂમ-સરનંગે દરે ખયમેપે થા ઝયનબો કુલસૂમ ઓર બાનૂકી રોનેકી જુદા ખયમેમેંથી ધૂમ-હરદમ સૂએ દર દેખકે કેહતીથી વો મગમૂમ
કેહતીથી કભી હાથોંપે અસગરકો ઉઠાકર
અકબરભી મેરા મુઝસે સલામત મિલે આકર. ૭

કેહતીથી કભી શેહસે બસદ નાલઓ જાંકાહ!-કયૂં તુમને રઝાદી મેરે ફરઝંદકો? યા શાહ! શેહ કેહતેથે તુમસેભી તો રોકા ન ગયા આહ!-અબ રોનેસે કયા ફાએદા જો મરઝીએ અલ્લાહ!
યો જાનલો કાબૂસે તુમ્હારે ગએ અકબર!
અબ રનસે ખબર આએગી મારે ગએ અકબર! ૮

યાશાહ મેરે સરકી કસમ દેકે બુલાલો-સાહિબ અલીઅસગરકી કસમ દેકે બુલાલો અપને સરે અનવરકી કસમ દેકે બુલાલો-અકબરકો પયમબરકી કસમ દેકે બુલાલો
તીરોંકી જો બોછાર હૈ ઓર તેગઝની હૈ
મયદાંમેં યો કયસી મેરે બચ્ચેપે બની હૈ. ૯

નૌહા૦

બાનૂ હરે ખયમેપે યે૦ દેતીથીં દુહાઇ–ફરયાદ એલાહી
અઠ્ઠારા૦ બરસકી મેરી લુટતી હય કમાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૧
દમ તોડતા હય હાએ લહૂ મુંહસે ઉગલ કર–મયદાનમેં આકર
બરછી કીસી બે રહમને અયસી હય લગાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૨
લુટી ગઈ બરબાદ હુઇ હાએ મંય મુઝતર–ઇસ દશ્તમેં આકર
ફરયાદ હય ફરયાદ દુહાઇ હય દુહાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૩
મંય ઢૂં ઢૂં કહાં હાએ મેરા ગેસૂઓંવાલા–થા ઘરકા ઉજાલા
અંધેર હય આંખોંસે નહીં દેતા દેખાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૪
અઠ્ઠારા બરસ મંયને બડે દુખસે થા પાલા–કિસને ઉસે મારા
અકબરને તો કી થી ન કિસીસે ભી બુરાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૫
હે હે મેરે પ્યારેને મેરા છોડ દિયા સાથ–માની ન મેરી બાત
યે૦ થી મેરે કિસમતકી નસીબોંકી બુરાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૬
દુલ્હાભી તો અકબરકો નહીં મંયને બનાયા–ન બ્યાહ રચાયા
દુલ્હનભી ન મંય ઉસકી અભી બ્યાહકે લાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૭
અયસે હુએ એકબાર ખફા હાએ વો૦ મુઝસે–હૈ હૈ કહું કિસસે
ફિર શિકલ ન અકબરને મુઝે આકે દેખાઇ–ફરયાદ એલાહી. ૮
લી રોકે રઝા મરનેકી મુઝ ખસ્તા૦ જેગરસે–ઓર અપને પેદરસે
કયા જાનૂં મેરે લાલકે કયા જીમેં સમાઇ ?–ફરયાદ એલાહી. ૯
સબ દિલકી રહી જાતી હય અબ દિલહીમેં હસરત–અય વાએ મોસીબત
મંય સુનતી હૂં અકબરને સેનાં સીનેપે ખાઈ–ફરયાદ એલાહી. ૧૦
બાનૂ યેહી કરતીથી બયાં પકડે હુએ દિલ–અફસોસ અય "કાઇલ"
અકબરકો તો મૌત આઇ, કઝા મેરી ન આઇ–ફરયાદ એલાહી. ૧૧

રોનેકી સદા સુનકે મોશવ્વિશ હુએ અકબર–દિલમેં યે૦ લગે સોચને હમશિકલે પયમબર
મયદાનમેં આયા જો નહીં બાનૂસે મિલકર–અયસા નહો ખૈમેસે નેકલ આઇ હો માદર
ગો ફિક્ર શહાદત તલબીકી મુઝે અબ હૈ
ખૈમેસે નેકલ આઇ જો અમ્માં તો ગઝબ હૈ. ૧૦
યે૦ સોચકે ગરદન તરફે ખૈમા ફિરાઇ–બરછી કીસી બે રહંમને છાતીપે લગાઇ
નૌક ઉસકી ગૈરઝ સીનેકે બાહિર નેકલ આઇ–દી શેહકો સદા આઓ શહે કરબો બલાઈ
ઉસ ઝખ્મસે વ્હાં ખૂનકી ધારેં તો રવાં થીં
હસરતસે, પર આંખેં સૂએ ખૈમે નેગરાં થીં. ૧૧

નાગાહ યેહ દેખા કે ચલા નૈઝએ ખૂંખાર—ચિલ્લાએ શહેદીં કે મેરે લાઅલ અખરદાર
વ્હાં સીનએ અકબરસે હુઇ નૌકે સેનાં પાર—થર્રાએ કલેજેકો પકડકર શહે અબરાર
ફલ બરછીકા છાતીસે નેકલતે હુએ દેખા
ખૂં.સીનએ અનવરસે ઉબલતે હુએ દેખા. ૧૨

લશકરમેં ગુંલ હુવા કે લગી શેરકો સેનાં—લો ગૈર્કે ખૂં જહાંસે ચલે અકબરે જવાં
નાજુક કલેજા કટ ગયા અબ ઝિંદગી કહાં—હર નૈપે સર હૈ, હાથ જેગર પર, લબોંપે જાં
યેહ દેખજાએં એક નઝર' નૂરે ઐનકો
લે આએ કોઇ થામકે બાઝૂ હોસૈનકો. ૧૩

સુનકર યેહ સદા હાએ પેસર કેહકે ગિરે શાહ—ઇસ દર્દસે રોએ કે ઝમીં હિલગઇ વલ્લાહ
મકૈતલકો અંજબ તરહ ચલે સરવરે ઝીજાહ—ગર એક કંદમ ચલતેથે તો કરતે થે એક આહ
ઝૈનબ તો નહીં આતી નઝર કેહતેથે ફિરકર
ગિર પડતેથે ઉઠકર તો ન ઉઠ સકતેથે ગિરકર. ૧૪

હર એકસે યેહ પૂછતે થે શાહે શહીદાં—જીસ બાપકા ફરઝંદ જવાં હોતા હૈ એજાં
ફરઝંદકે માતમમેં વોહ કયા કરતા હૈ સામાં?—સર કરતા હૈ ઉરયાંન? વ યા ચાક ગીરેબાં?
સમઝાઓ કે રસ્મ ઇસ ગંમે જાંકાહકા કયા હૈ?
અઠ્ઠારાહ બરસકા મેરા ફરઝંદ મુવા હૈ. ૧૫

હૈ રસ્મ ઝમાનેમેં બેરાદર હો જો બેજાં—ભાઇકે લિએ, ભાઇ કરે ચાક ગિરેબાં
અંબ્બાસ અલમદાર હુવા મુઝપે જો કુરબાં—સો ઉસકી જુદાઇમેં યેહ સબ કર ચુકા સામાં
અબ કયા કરૂં? જલ્લાદોંને મારા હૈ પેસરકો
અબ ખાક મલૂં મુંહપે? કે ઉરયાં કરૂં સરકો? ૧૬

જાતા રહાથા નૂરે નેગાહે શહે ખૂશખો—જો લાશ નઝર આતીથી વ્હાં ગીરતેથે રો રો
કેહતેથે કે માઅઝૂર બસારતસે હૈ હમતો—તૂ લાશ હૈ અકબરકી તો આવાઝ દે મુઝકો
તૂ ખેંચકે બાઝૂ મુઝે સીનેસે લગાલે
તૂ હાથ પકડકર મેરા, બાલીંપે બીઠાલે. ૧૭

સહેંરાકે પરંદોકો કભી હૈં યેહ સુનાતે—હમ તુમકો સોલૈમાંકે હૈં સૌગંદ દેલાતે
ફરઝંદકો ખોયા હૈ, સો હૈં ખાક ઉડાતે—ઉસ ચાંદસે સઆદતકે હોમાકો નહીં પાતે
બતલાઓ વોહ ઝખ્મી જો હુવા બરછીકે ફલસે
છુટા કે નહીં પંજએ શહબાઝે અજલસે. ૧૮

અકબરને પુકારા હૈ પે અકબર નહીં મિલતા—શેહ રોતે હૈં, હમ શિકલે પયમબર નહીં મિલતા
જાતે હૈં જીધર ઢુંઢને દિલબર નહીં મિલતા—એતાબ હૈં એટેકે લિએ પર નહીં મિલતા
હર નખ્લસે સહેંરાકે તફહૂસ હૈ પેસરકા
મિલતા નહીં ઝિનહાર પતા નૂરે નઝરકા. ૧૯

ગાંહ આહૂઓંસે કેહતાથા ઝહરાકા વોહ પ્યારા—વ્હાં તુમકો મિલાથા કોઇ? હમ ચશ્મ તુમ્હારા?
આગે, મેરે એ ગ્રૈમને નૈઝા ઉસે મારા—ઉસ ઝખ્મીકો દેખા હો તો બતલાઓ ખુદારા

યૂસુફ નહીં હરચંદ પે યૂસુફસે હૈસીં હઈ
બૂ ગેસૂએ મિશ્કીંકી એહ અઝ નાફએ ચીં હઈ. ૨૦

જાકર લબે સાહિલ, કભી દરયાકો સુનાયા—પ્યાસા હૂં મગર પાનીકે ખાતિર નહીં આયા
હાથોંસે હઈ એક ગૌહરે નાયાબ ગંવાયા—લિલ્લાહ મુઝે બખ્શ્દે ગર તૂને હો પાયા
બે આબ તો થા જીસઘડી ઝખ્મી વો હુવા હો
કુછ દૂર નહીં આકે જો પાનીમેં ગિરા હો. ૨૧

દરયાસે સુદા આઇ કે અઈ શૈદીકે માઅબૂદ—હઈ ઝાત તેરી બહેરે સખાઓ કરમો જૂદ
સૌ ચશ્મેં જો તૂ ચાહે તો હોવેં અભી મૌજૂદ—તાકત હઈ ન બતલાએં પેસર હો તેરા મફકૂદ
કિસ તરહ નેશાં દેવેં તુઝે તેરે ખલફકા
રૂબી નહીં ઉસને કિયા દરયાકી તરફકા. ૨૨

હઈ મેહરમેં તો, માંકી તેરી, આબ જહાંકા!—અફસોસ! કેનારે પે મેરે તૂ રહા પ્યાસા!
મુંહસે તેરે મંઈ ગૈર્કે ખેજાલત હૂં કરૂં કયા?—બસ હોતા જો મેરા તો ઝમીમેં મંઈ સમાતા!
ઇફરાતસે હો લશકરે બેપીરમેં પાની!
ઓર હૈફ ન હોએ તેરી તકદીરમેં પાની! ૨૩

દરયાસે સુનાજબ યેહ શહે જીન્નો મલકને—માયૂસીસે આંસૂ લગે ચેહરેપે ટપકને
જો ચાહ નઝર આયા, તો ઝુકકે લગે તકને—ઘબરાકે યેહ ફરમાયા, લગા દિલ જો ધડકને
પ્યાસા તો કોઇ માંગને પાની નહીં આયા?
તુઝતક તો મેરા યૂસુફે સાની નહીં આયા? ૨૪

વહાં ભી જો ન ફરઝંદ મિલા ફિર હૂએ બેતાબ—રેતીપે તડપને લગે જૂં માહીએ બે આબ
ઝરરોંસે યેહ કેહતેથે બહા ચશ્મસે ખૂંનાબ—કિસને મેરે ખૂરશેદકો મિટ્ટીમેં દિયા દાબ
ડૂબા હૂવા યહાં ખૂંકી શફકમેં વોહ કિધર હઈ?
કુછ તુમકોભી ઉસ મેહરે દરખ્શાંકી ખબર હઈ? ૨૫

જબ વહાંભી ન ઉસ લાલકો પાયા, તો પુકારે—અઈ ઝાલેમો કયા હંસતે હો? રોનેપે હમારે
યેહ તો મંઈ સમઝતા હૂં કે અકબર ગએ મારે—મારા હઈ તો લાશ ઉસકી બતાદો મુઝે બારે
પુરસિશ નહીં દેખી મેરી તેગે દો ઝબાંકી
લાશભી નહીં દેતે યેહ અદાવત હઈ કહાંકી? ૨૬

તુમ જાનતે હો લાશે પેસર લે ન સકૂંગા—મંઈ ઇબ્ને અલી હૂં મુઝે તનહા ન સમઝના
હઈ ગરચે અઝીઝોંકા મેરે કલબપે સદમા—ગો ભૂખસે ઓર પ્યાસસે કમઝોર હઈ આઅઝા
અંબૂહ અગર મુઝપે ખુદાઇકા ઝુકેગા
વલ્લાહ મેરા વાર કિસીસે ન રૂકેગા. ૨૭

ફરમાતેથે યેહ શાહ ઓર આપસમેં વોહ બે પીર—કેહતેથે ઝરા દેખિયો હાલે શહે દિલગીર
બેટેકી જુદાઇસે યેહ અહવાલ હઈ તગંયીર—પેહચાને નહીં જાતે કે હઈ હઝરતે શબ્બીર
મઝલૂમતો થે હોગએ બેકસ શહેદીં ઔર
રખતે હઈ કહીં પાંઉતો પડતા હઈ કહીં ઔર. ૨૮

રાઅ઼શા તને સસ્વરકે। હૈ લે પાઉંસે તા ફર્ક઼–દરયામેં ગ઼મે ફુરકતે અહૈબાબમેં હૈ ગ઼ર્ક઼
તાક઼તમેં ભી હૈ ફર્ક઼ બસારતમેં ભી હૈ ફર્ક઼–વરના અભી ઇસ ઝૈજપે ગિરતે સેફ્તે બર્ક઼
હરચંદ હૈ તેગે અસદુલ્લાહ કમરમેં
પર ક્યા કરેં! તારીકે જહાં જબ હો નઝરમેં. ૨૯

કુવ્વૈત તને શપ્પીરકી કિસિ તરહૈ ન ઘટ જાય–જબ સામને આંખોંકે પેસર તેગોંસે કટ જાય
યે૦ગ઼મ વો૦ હૈ જાંકાહ કે દિલ ઝીસ્તસે હટ જાય–કુછ દૂર નહીં ગ઼મસે કલેજા ભી જો ફટ જાય
ઉસ શખ્સસે પૂછો યે૦ અલમ જીસકે હો જીપર
વલ્લાહ ફલક ટૂટપડા સિબ્તે નબીપર. ૩૦

શેહ બોલે મેરે હાલપે અબ રહ઼મ ન ખાઓ–લાશા મુઝે હમશિકલે પયમબરકા દિખાઓ
એક બોલા કે સહૈરાકી તરફ઼ ઢુંઢને જાઓ–ક્યા દૂર હૈ? ગર યૂસુફે ગુમ ગશ્ત૦કો પાઓ
જીતા તો રહા હોગા ન વો૦ બરછેયાં ખાકર
રો લીજીયો હાં લાશકો છાતીસે લગાકર. ૩૧

શેહને જો સુના બરછેયાં દો ખાઇ હૈં કારી–દો નહરેં હુઇ આંસૂઓંકી ચશ્મસે જારી
જબ જાનેબે સહૈરા ગએ બા ગિર્યઓ ઝારી–હર સિમ્ત ફિરે ઢુંઢતે અકબરકી સવારી
હમનામે અ઼લીકો, જો અ઼લી કેહકે નેદા કી
આઇ, શહે એકસકો સદા, યા...અબતા કી. ૩૨

હ઼ઝરતને સુની જબ અ઼લી અકબરકી યે૦ નાલે–દૌડે સૂએ આવાઝ કલેજેકો સંભાલે
હરબાર થી આવાઝ મેરે ગેસૂઓં વાલે–એક આન ઠહરજા કે યે૦ નાશાદ તો આલે
તનહા ન સૂએ ખુલ્દ ચલે જાઇયો બેટા
લેકર હમેં તૂબાકે તલે જાઇયો બેટા. ૩૩

યે૦ કેહતેથે આયા જો નઝર લાશએ અકબર–બસ દૌડકે ફરઝંદકા ઝાનૂપે લિયા સર
તબ કેહને લગા આ઼લમે ગ઼શમેં વો૦ દેલાવર–ક઼ાતિલ અભી એક દમકે લિએ રોકલે ખંજર
બાબા મેરે આલેં તો બહે ખૂન ઝમીં પર
મલ લેનેદે આંખેં મુઝે પાએ શહેદીં પર. ૩૪

શેહ બોલે મૈં ક઼ાતિલ નહીં ક્યા કેહતે હો બેટા–બાબાકો પુકારે થે સો હાઝિર હૂવા બાબા
અકબરને સુની જબ યે૦ સદાએ શહે વાલા–બસ યા...અબતા કેહકે પેસર બાપસે લિપટા
થા દર્દ કલેજેમેં પસીના થા જબીંપર
ફરઝંદને સર રખદિયા પાએ શહેદીંપર. ૩૫

ચિલ્લાએ શહેદીં મેરી જાં સરતો ઉઠાઓ–ક્યા હાલ હૈ કુછ દર્દે દિલ અપના તો સુનાઓ
રોતા હૂં બડી દેરસે બસ અબ ન રૂલાઓ–જન્નતકો જો જાતે હો તો કુછ કેહકે તો જાઓ
ક્યા હૈ? જો લબે લાઅ઼લકો બોલા નહીં જાતા?
અકબરને એશારા કિયા, બોલા નહીં જાતા. ૩૬

બેટા હમેં ગ઼શ આતા હૈ બાબાકો સંભાલો–ઉઠકર મેરી જાં બાહેં ગલેમેં મેરે ડાલો
બે હાલ હૂં કુછ તો મુઝે હાલ અપના સુનાલો–ફટતા હૈ કલેજા હમેં છાતીસે લગાલો

છુટપનમેં તો હમ પૂંછતેથે આપકે આંસૂ
અબ પૂંછના લાઝિમ હૈ તુમ્હેં બાપકે આંસૂ. ૩૭

યેહ કેહકે ઉઠાનેલગે લાશા શહે વાલા–આગુંશમેં લે કાંધેપે મયૈતકો સંભાલા
થા જાંસે અઝીઝ અપની જો વો૦ ગેસૂઓં વાલા–લેજાનેકી ઈઝા સહી, ઘોડેપે ન ડાલા
જોશ આતા થા રિક્કતકા તો થર્રાતેથે હઝરત
હરગામ પે રેાેકે ઠેહર જાતેથે હઝરત. ૩૮

થે કતરે લહૂકે રૂખે અકબરસે ટપકતે–આલૂદએ ખૂં હાથ થે ગરદનમેં લટકતે
વો૦ ગર્દ ભરી ગેસૂએ મિશકી થે મહકતે–શેહ દૂરસે ખૈમેકો ચલે જાતેથે. તકતે
કેહતેથે કે નાઝોંકે પલે અય અલીઅકબર
કિસ શિકલસે માં પાસ ચલે અય અલીઅકબર. ૩૯

યેહ કેહતે ચલે જાતેથે રોતે શહે દિલગીર–પોંહચે દરે ખૈમેપે જો બા હાલતે તગૈયીર
થી બાનૂભી દેવડહીપે ખડી, સુરતે તસવીર–શબ્બીરકો દેખા તો યેહકી રેાેકે તકરીર
યેહ કૌન હૈ? જો ખૂનમેં સરસાર હૈ સાહિબ?
હૈ ગૈર કોઇ યા, મેરા દિલદાર હૈ સાહિબ? ૪૦

યેહ કેહતેહી ગૈશ ખાકે ગિરી બાનૂએ મુઝતર–લાશેકો લિએ શાહ ગએ ખૈમેકે અંદર
રોનેલગે ફરઝંદકો છાતીસે લગાકર–ઝૈનબસે કહા મરગએ બેહના અલીઅકબર
અબ હૈકે કટાના હૈ, હમેંભી કોઇ દમમેં
હમભી નહીં જીનેકે જવાં બેટેકે ગમમેં. ૪૧

ઝૈનબ જો લગી પીટને સર બાદિલે પુરગમ–નામૂસે મોહમ્મદમેં બપા હો ગયા માતમ
બાનૂકે સેરહાને ગએ રોતે શહે આલમ–બાઝૂકો હેલાકર યેહ કહા અય મેરી હમદમ
મર્દાકો સેધારાથા જો દિલબંદ તુમ્હારા
ઉઠ બૈઠો કે આયા હૈ વો૦ ફરઝંદ તુમ્હારા. ૪૨

લે જાએંગે મર્દાનકો હમ, લાશએ અકબર–આલૂદએ ખૂં શિકલે પેસર દેખલો ચલકર
યેહસુનકે ઝરા હોશમેં આઇ જો વો૦ મુઝતર–આહિસ્તા૦ કહા આહ યેહ કયા કેહતેહો સરવર?
કયૂં લેચલે હો ઘરસે મેરે માહે જબીંકો ?
કયા અકબરે મઝલૂમ ગએ ખુલ્દે બરીંકો ? ૪૩

યેહ સુનકે ઉઠી ખાકસે વો૦ બેકસો દિલગીર–સર પીટકે કેહતી ચલી હૈહૈ મેરી તકદીર
લાશેપે ગિરી જાકે વો૦ બા હાલતે તગૈયીર–બેટેકી નઝર આઈ ભરી ખૂનમેં તસવીર
ચિલ્લાઇ કે અય યૂસુફે સાની અલીઅકબર
દુન્યાસે સેધારે મેરે જાની અલીઅકબર. ૪૪

ચિલ્લાઇ માં, હટો મુઝે લાશેપે રોને દો–ઇસ બરછી લગી છાતીપે, કુરબાન હોનેદો
અબ જીકે કયા કરૂંગી, મુઝે જાન ખોનેદો–શબભર પેદરકે સાથ યેહ જાગે હૈ સોનેદો
વો૦ કેહતીથી કે અશ્ક ન કયૂંકર બહાઉં મૈં
અકબર મુઝે ગલેસે, લગાલેં તો જાઉં મૈં. ૪૫

માં કેહતીથી, સદા તુમ્હેં બીબી સુનાએ કૌન?–હંસ હંસકે કૌન બાત કરે ? મુસકરાએ કૌન? છાતીસે ખૂં ભરી ફૂઇ બાહે ઉઠાએ કૌન ?–એજા પડેહો તુમકો ગલેસે લગાએ કૌન ?

જાએંગે અબ યેહ કુંબ્રમેં સોનેકે વાસતે
યેહ માં રહેગી પીટને રોનેકે વાસતે. ૪૬

નેહાહ

ચયન કિસ તરહ બાનૂકો આએ–હાએ હાએ
જબકે અકબર સેનાં દિલપે ખાએ–હાએ હાએ—૧
બોલી અકબરકે લાશેસે બાનૂ–તુમને સારે
ખાકમેં મેરે અરમાં મિલાએ–હાએ હાએ—૨
મંયને દૂલ્હા ન તુમકો બનાયા–ઝાલેમોંને
હાર ઝખમોંકે તુમકો પિન્હાએ-હાએ હાએ—૩
તુમતો દાદાકે ઘરમેં સેધારે–મેરે પ્યારે
કૌન ઝિંદાંસે માંકો છોડાએ-હાએ હાએ—૪
તેરી મિન્નત ન મંયને બઢહાઇ–મૌત આઇ
કયૂં ન રોરોકે માં ગુલ મચાએ–હાએ હાએ—૫
કરતે હંય સબ યતીમોંકી ખાતિર–ઉસકે બદલે
પુસ્તે આબિદપે દિરરે લગાએ–હાએ હાએ—૬
કેહતીથી રોરો હરદમ સોકયના–અય ચચી જાં
મેરે સકકેને બાઝૂ કટાએ–હાએ હાએ—૭
વોહ તો જન્નતકે જાનિબ સેધારે–કૌન મુઝકો ?
લાકે દરયાસે પાની પિલાએ–હાએ હાએ—૮
સરસે સરવરકે બોલી સોકયના–દેખો બાબા
મુઝકો નાહક તમાંચે લગાએ–હાએ હાએ—૯
બોલી સજ્જાદસે ફિર વોહ દુખિયા–મેરેભાઈ
ફિરકે દરયાસે અમ્મૂ ન આએ–હાએ હાએ—૧૦
સરપે બાનૂકે વારિસ નહીં હય–મરગએ સબ
જીસકા જી ચાહે આકે સતાએ–હાએ હાએ—૧૧

(અનુસાંધન પેજ પાને ૩૩૮ બંદ ૨૩ થી)

રોકર કહા તબ શેહને કે અઈ બાનૂએ મુઝતર–જાંબર ન હૂએ બસ, ઇન્હેં દો ઝખ્મોંસે અકબર લાશ ફનિકી ઉઠાનેકો ગયાથા જો મંઈ એપર–એક હંલંકપે થે હાથ ધરે એક જેગર પર

યૂં જલ્દ ન દુન્યાસે ગોઝરતે અંલીઅકબર
યેહ ઝખ્મ ન લગતે તો ન મરતે અંલીઅકબર. ૪૭

યેહ કેહકે એમામે દો જહાં રોએ બશિદ્દત–ઓર બાનૂને ફરયાદ કી બાસદ ગમો હસરત ઘરમેં હૂઈ, બાનૂને કેયામતકે કેયામત–શેહ લેગએ લાશા સૂએ મર્દાને શહાદત

યે રોએ, રહા હોશ ન કુછ અહલે હરમકો

અય "મૂનિસ" દિલ ખસ્તા૦બસ અબ રોક કલમકો. ૪૮

(ઝબ્હે અઝીમા ઉપરથી ટુંકાણમાં) જાણવું જોઇએ કે હઝરત અબ્બાસ. અ. ના પછી હઝરત એમામ હોસૈન અ.ના વચેટ દીકરા જનાબે અલી અકબર. અ. અને તેમની માનું નામ ઉમ્મે લઈલા (જેકે મઈમુના બિન્તે અબુ સુફયાનની દીકરી થાય) હતું. અને તે સબબથી યઝીદના ભાણેજ થાય કારણકે મઈમુના યઝીદની ફુઇ થાય અને તેમની દીકરી ઉમ્મે લઈલા તે ફુઈની દીકરી તે બેહન થયા અને તેમના ફરઝંદ જેથી ભાણેજ થાય મુલ્લા અબુ ઇસહાકે કીતાબ નૂરૂલ અઈનમાં તેમનીમાનું નામ "સહીરાના" અને "લેહાના" પણ લખેલ છે (શાયદ તે નામ અસલી હોય?) અને ઉમ્મે લઈલા (તેમનું કુનિયૅત હોય) ગમે તે હોય પણ તેમની માતું નામ શેહરબાનું. અ. તો હતુંજ નહીં અને તેમનો ચેહરો, સ્વભાવ, આવાઝ, વીગેરે હઝરત રીસાલત મઆબ. સ. થી ઘણુંજ મળતાપણું હતું અને તેમની પરવરીશ તેમની ફુઇ જનાબે ઝૈનબ. અ. મેં કરી હતી. અને જે વખતે અકબર. અ. લડાઇના મૈદાનમાં ગયા તે વખતે તેમની ઉમર (૧૮) વરસની હતી અને તેમણે પેહલાજ હુમલામાં નાસેખુત્તવારીખની તહકીક પ્રમાણે (૧૨૦) સવારોને અને અબૂ ઇસહાક અસફેરાએની જાણ મુજબ (૫૦૦) સવારો અને અબૂ મોખન્નીફની ચસ્મદીદ બયાનના પ્રમાણે (૮૨) સવારોને મારી નાખ્યા. અને બીજી વારના હુમલામાં નાસેખુત્તવારીખ અને નૂરૂલ અઈનના કર્તાઓએ (૮૧) માણસોને કતલ કર્યાનું લખેલ છે.

મરસેયા૦ સોલ૦વાં બાઅદ અઝ શહાદતે હઝરત અલી અકબર અ. જનાબે ફાતેમા સુગરા અ. કા ખત આનેકે બયાનમેં.

લાશ અકબરકી જો મકતલસે ઉઠાલાએ હોસૈન–નૌજવાંકો સફે અહલસે ઉઠા લાએ હોસૈન ચાંદકો શામકે બાદલસે ઉઠા લાએ હોસૈન–જાં બ લબ શેરકો જંગલસે ઉઠાલાએ હોસૈન

દી સદા, લાશે પેસર આનકે લેજા બાનૂ

છિદ ગયા બરછીસે અકબરકા કલેજા બાનૂ. ૧

દેખલે આખેરી દીદારે પેસર મરતા હૈ–સામને આંખોંકે યેહ નૂરે નઝર મરતા હૈ અબ કોઈ દમમેં મેરા રશ્કે કમર મરતા હૈ–મુંહસે બાહિર હૈ ઝબાં તસ્ન૦ જેગર મરતાહૈ

દમસે સીનેમેં રોકા ઝખ્મસે ખૂં જારી હૈ

અરે ! બાનૂ તેરે ઘર લુટનેકી તય્યારી હૈ. ૨

પોંહચી ખૈમેમેં જો હઝરતકી યેહ પુર દર્દ સદા–મુઝતરિબ હોગએ નામૂસે રસૂલે દોસરા કહા ચિલ્લાકે સોકૈનાને કે હૈહૈ બય્યાં–પિટ્ટી દૌડી સૂએ દર, ફેંકકે સરપરસે રેદા

પીટતી ઝૈનબે એપર નેકલ આઇ બાહિર
બાનૂ ઘબરાકે ખુલેસર નેકલ આઈ બાહિર. ૩

શેહકે કાંધેપે જો દેખા અલી અકબરકો નેઢાલ–હાથ ફૈલાકે યેઃ ચિલ્લાઇ કે હૈહૈ મેરે લાલ
ક્યા ગઝબ હોગયા અર્ઝ બાદશાહે નેક ખેસાલ–રાસ આયા મેરે બચ્ચેકો ન અઠારવાં સાલ
ટુકડે તેગોંસે બદન હોગયા સારા હૈહૈ
કૌન થા જીસને મેરે શેરકો મારા હૈહૈ. ૪

મૈં તો સમઝીથી કે ખૈરસે ફિરકર આએ–સાથ લેકર મેરે ફરઝંદકો સરવર આએ
યેઃ ન માઅલૂમ થા ઇસ હાલસે અકબર આએ–ખૂંમેં ડૂબે હૂએ હમશિકલે પયમબર આએ
મુઝકો બેટેને યેઃ ક્યા શાન દિખાઇ લોગો
લુટગઇ બાનૂએ નાશાદ દોહાઇ લોગો. ૫

રોકે બાનૂસે યેઃ ફરમાને લગે સરવરે દીં–સર ન પીટો અભી ઝિંદાઃ હૈ મેરા માહે જબીં
સાંસ આતી હૈ પે હરદમ હૈ દમે બાઝે પસીં–ફ્રય ઉનકાબી હૈ, ઓર હમભી હૈં મરનેકે કરીં
સબ છુટે અબ ન રહા કોઈ હમારા બાનૂ
ઇસ જવાં બેટેકે ગમને હમેં મારા બાનૂ. ૬

પાસ ઉનકે જો મૈં સર પીટના મકતલમેં ગયા–ક્યા મોહબ્બત હૈ કે ઉસદમ ભી તુમ્હીંકો પૂછા
જોડકર ખૂંભરે હાથોંકો યેહી રોકે કહા–જાં બલબ હૈં હમીં, અમ્માંકો દિખાદો બાબા
ઉજલી મસનદ કોઇ જલદીસે બિછાઓ સાહિબ
અબ જગાકર ઈન્હેં શિકલ અપની દિખાઓ સાહિબ. ૭

કેહકે યેઃ લાશે પેસર ખૈમેમેં લાએ સરવર–હાથ અકબરકે સંભાલે થે કોઈ, ઓર કોઇ સર
શેહને ફરઝંદકો આહિસ્તાઃ લેટાયા જાકર–ગિરકે પેહલૂમેં તડપને લગી માં બેસ્તાઃજેગર
કેહતીથી દિલપે સેનાં ઝુલ્મકી ખાઇ બેટા
આંખેં ખોલો નહીં(તો)મરતી હૈ યેઃવાલી બેટા.

નઝઅમેંભી મુઝે પૂછા તેરી ઉલફતકે નેસાર–અમ્માં, ઇસ ખૂનમેં ડૂબી હૂઇ સૂરતકે નેસાર
જંગ કી લાખોંસે તનહા તેરી જુરઅતકે નેસાર–તેરી મઝલૂમીકે સદકે, તેરી ગુરબતકે નેસાર
નામ પાનીકા ઝબાં પરભી ન લાએ વારી
ખાકે ફલ બરછીકા ચુપકે ચલે આએ વારી. ૯

સુનકે માદરકી સદા ખોલદીએ દીદએ નમ–હાથ ઉઠાકર કહા રોઓ ન મેરે સરકી કસમ
પાસ આકર હમેં છાતીસે લગાલો ઇસદમ–રનસે આએ હૈં તુમ્હારીહી મોલાકાતકો હમ
ફિર યેઃ ઘર આપકે ઈકબાલસે દેખા હમને
ફિર તુમ્હેં આકે બઅજબ હાલસે દેખા હમને. ૧૧

બાલ ક્યૂં બિખરે હૈં? ક્યૂં ફેંકદી સરપરસે રેદા–નીલ ક્યૂં સીનેપે હૈ? ક્યૂં હૈ ગિરેબાન ફટા ?
ખાક ક્યૂં મુંહપે મલી હૈ? યેઃ પેસર તુમપે ફેદા–શાહ દુન્યામેં સલામત રહે;યેઃક્યા યેઃકિયા ?
લુટ ગઇ યેઃન સો બૈન મુંહસે નેકાલો અમ્માં
મૈં તો જીતા હૂં, કલેજેકો સંભાલો અમ્માં. ૧૧

ઝખ્મી હોનેકી મેરે, કિસને ખબર પોંહચાઈ?–ઝૂટ હઈ મંઈનેતો બરછી નહીં હરગીઝ ખાઇ
આપ તક બેટેકો તકદીર સલામત લાઇ–દેખે હઝરતકે કદમ, તનમેં મેરે, જાંન આઈ

મર્ગસે પેહલે હો માતમ યેઝખ્મૂં હઈ અમ્માં
મેરે કપડોંપે તો અબ્બાસકા ખૂં હઈ અમ્માં. ૧૨

ગૈરકે આનેકી કહૂં વજહ કે કયૂંકર આયા?–તીસરા દિન હઈ કે પાની નહીં મંઈને પાયા
ધૂપ મઈદાનકી થી સરપે ન થા કુછ સાયા–ગિરપડા ઘોડેસે તીવરાકે તુમ્હારા જાયા

મર ચુકાથા પે મોકદ્દરને બચાયા મુઝકો
દોડકર બાપને ગોદીમેં ઉઠાયા મુઝકો. ૧૩

બોલી બાનૂ કે જો કેહતે હો ખુદા યુંહી કરે–અઈ મેરે લાલ યે૦ માં તેરી બલા લેકે મરે
લાઓ ધો ડાલૂં મંઈ જો ખૂંનમેં કપડે હંઈ ભરે–ચાંદસે હાથ હંઈ ફિર કિસલિએ છાતીપે ધરે?

મુઝકો માઅલૂમ હુવા ઝખ્મસે જાતેહો તુમ
મેરે રોનેકે લિએ ઝખ્મ છુપાતે હો તુમ. ૧૪

બાનૂ સદમેસે ન મરજાએ, યે૦ ડર હઈ બેટા–સબ તેરે દિલકી, મેરે દિલકો ખબર હઈ બેટા
હાએ સીના યે૦ તેરા ખૂંનમેં તર હઈ બેટા–ફિર યે૦ કયા હઈ? જો નહીં ઝખ્મે જેગર હઈ બેટા

સનસનાતા હઈ બદન, જાન ચલી જાતી હઈ
ઇસ લહૂસે તો, મેરે દૂધકી બૂ આતી હઈ. ૧૫

હાથ સીનેસે ઉઠાકર તો મુઝે દિખલાઓ–પરદા૦ ઇસ તંગ કબાકા તો ઝરા સરકાઓ
મુઝસે કેહતેહો કે અમ્માં ન પછાડેં ખાઓ-દેખલૂં ચાંદસી છાતીકો, તો ફિર સમઝાઓ

સર નહીં પીટનેકી, જાન ન ખોઉંગી મંઈ
તુમ સલામત હો તો ફિર કાહેકો રોઉંગી મંઈ. ૧૬

આરઝૂ હઈ કે ફલે ફૂલે મેરા નખ્લે મોરાદ–તુમ દુલ્હન બ્યાહકે લાઓ મેરા ઘર હો આબાદ
દેખલૂં આંખોંસે અપની મંઈ તુમ્હારી ઔલાદ–ફિર મંઈ દુનયાસેજો ગુઝરૂં તો રહે રૂહભી શાદ

દાદી કેહલાઉંગી રૂતબા મેરા બરતર હોગા
તેરા ફરઝંદભી હમશિકલે પયંમબર હોગા. ૧૭

આહ કી સુનકે યે૦ અકબરને બસદ રંજો મલાલ–દર્દ છાતીમેં ઉઠા, ગૈર હુવા ઔરભી હાલ
દિલમેં યે૦ સોંચકે રોનેલગા વો૦નેક ખેસાલ–હમ સફર કરતે હંઈ,અમ્માંકો હઈ શાદીકા ખેયાલ

બરમેં હોએગા કફન, ખાકપે ચેહરા હોગા
ન દુલ્હન હોગી, ન ઔલાદ, ન સેહરા હોગા. ૧૮

સર્દ એક આહ ભરી સીનેસે, યે૦ સોંચકે બાત–મલકુલ મૌતને ચાહા કે કરે કૈદએ હયાત
હિચકી એક આઇ તડપને લગા વો૦ નેક સેફાત–હટ ગએ સીનેસે વો૦ ખૂનમેં ડૂબે હુએ હાત

બાનૂ ચિલ્લાઇ મગર દમ ન પેસરમેં દેખા
ઝખ્મસે છાતીકે સૂરાખ જેગરમેં દેખા. ૧૯

દોનોં હાથોંસે લગી પીટને વો૦ સીનઓ સર–ખાકપર ગિરકે કહા હાએ પેસર, હાએ પેસર
મુઝસે કેહતેથે કે ઝખ્મી નહીં મંઈ તો માદર–ઝખ્મ ઇસિતરહકા, ઓર માંસે છુપાયા દિલબર

લાલસે જાનકે જાનેકા ન વસવાસ કિયા
મેરે ગંમ ખાનેકા કુરબાન ગઇ, પાસ કિયા. ૨૦

મંઈતો કેહતીથી ઝબાં ખુશ્ક હઈ ઔર રંગ હઈ ઝર્દ–દો પહર પ્યાસે લડે હોગઇ ઝુલ્ફેં પુર ગર્દ
હાથ ઔર પાંઉં,સબબ કયા હઈ? હુએ જાતે હંઈસર્દ–અબ તડપતી હૂં ઝમીંપર મંઈ,નહીં કુછ મેરા દર્દ

પાસ બુલવાકે સોકઈનાકો બહોત પ્યાર કિયા
ઝખ્મકે દર્દકો અમ્માંસે ન ઇઝહાર કિયા. ૨૧

તેરે સદકે, મેરે અઠ્ઠારા બરસકે પાલે–પાસ અપને કીસી. સૂરતસે મુઝે બુલવાલે
તેરી છાતીપે લગે ઝૂલ્મો સેતમકે ભાલે–ખૂંમેં ભીગી યે૦ મસીં અઈ મેરે ઝુલ્ફોંવાલે

ન લગી મુઝકો બલા, ચાંદસે ઇસિ સીનેકી
મંઈ નહીં જીનેકી અઈ લાલ, નહીં જીનેકી. ૨૨

(અનુસાંધન પાછળના પેજ ૩૩૪ થી)

બઈનસે બાનૂકે થા ખૈમેમેં એક હંશ્ર બપા–લાશકે પાસ તડપતેથે શાહે કરબો બલા
ઇતને મેં આનકે ફિઝ્ઝાને યે૦ હઝરતસે કહા–ખત લિએ એક શુતુર અસવાર હઈ દેવડહીપે ખડા

ટુકડે દિલ હોતા હઈ કુછ બાત વો૦જબ કરતા હઈ
આપકો ઔર અલી અકબરકો તલબ કરતા હઈ. ૨૩

રોકે કેહને લગે ફિઝ્ઝાસે શાહે અર્શે મકામ–મંઈતો મઝલૂમ, નહીં લાએકે પઈગામો સલામ
પૂછતા હઈ જીન્હેં ઉનકા તો હુવા કામ તમામ–જાકે લે આ,જો લેફાફેપે રકંમ હો મેરા નામ

હંસરતે નામએ પઈગામ કિસે બાકી હઈ?
અબતો હમકો ખતે શમશીરકી મુશતાકી હઈ. ૨૪

ફિઝ્ઝા લે આઇ વો૦ ખત જાકે બચશ્મે ખૂંબાર–થા લેફાફેપે રકંમ અરઝીએ સુગરા બીમાર
નામસે બેટીકે રોનેલગે શાહે અબરાર–પડહકે સરનામા ખત આંખોંસે લગાયા કઇ બાર

ગંમસે દેખા ન ગયા બાનૂએ બેપરકી તરફ
આહ કી દેખકે લાશે અલીઅકબરકી તરફ. ૨૫

પૂછા ઝઈનબને યે૦ ખત કિસકા હઈ બેહેના વારી–બિન પડહે મુત્તસિલ આંખોંસે લહૂ હઈ જારી
શેહને ફરમાયા મદીનેમેં જો હઈ આઝારી–ફુરતએ સદમએ ફુરકત મેરી સુગરા પ્યારી

ફિર ન તકદીરને દીદાર દિખાયા ઉસકા
જબકે દુનયાસે ચલે હમ, તો ખત આયા ઉસકા. ૨૬

નામા ખોલાતો હુવા ઔરભી એક ખત માઅલુમ–ઉસકા મુઠ્ઠીમેં છુપાને લગે શાહે મઝલૂમ
સફે મુઝગાંપે ઝીયાદા૦હુવા અશ્કોંકા હોજૂમ–દૂસરા કીસકા હે ખત બોલી યે રોકર કુલસૂમ

કહા ઝઈનબને કે માદરકો લીખા હોયેગા
બાનૂ બોલી અલી અકબરકો લીખા હોયેગા. ૨૭

શાહ રોયાકીયે બેહનોંકો દીયા કુચ ન જવાબ–અરઝીયે ફાતેમા સુગરાકા પડા૦ સબ ઉલિકાબ
બાઅદ ઇલકાબ કે લીખ્ખાથા કે અઈ અર્શે જનાબ–બેટી જીતીતો હઈ અબતક!!!પેઅહોત હઈબેતાબ

ઇનતેઝારીકીભી આખિર કભી હદ હોતી હઈ
મુદ્દતે હીજર બસર દોભીયે કદ હોતી હઈ. ૨૮

રહેંમ ફરમાઓ કે બીમાર હું, મુઝતર હૂં મૈં–કભી દાલાનમેં હૂં ઓર કભી દરપર હૂં મૈં
દીલપે સૌ દાગ હૈં અચ્છી કહો ક્યૂંકર હૂં મૈં?–કીસકે ઘર જાઉં? યે ઘર છોડકે શશદર હૂં મૈં

સુને ઘરમેં મેરી કીસ તરહેં બસર હો બાબા
મરભી જાઉંતો કીસીકો ન ખબર હો બાબા. ૨૯

ખત કોઇ આતાતો હોતા મેરે દીલકો આરામ–કભી મુઝકો તો ઝબાનીભી ન ભેજા પઈગામ
બેકરારીકે સેવા ઓર નહીં અબ કોઇ કામ–શામસે સુબ્હ મુઝે હોતી હૈ ઓર સુબ્હસે શામ

લોગ આઆકે એયાદતકો ચલે જાતે હૈં
કોઇ ઇતના નહીં કેહતા કે હોસૈન આતે હૈં. ૩૦

જબ કોઇ પૂછતા હૈ હાલ હૈ કયા અય સુગરા ?–વઇસીહી તપકી હૈ શીદ્દત કે એફાકા ભી હુવા?
રાત દીન રોતી હો સોયાભી કરો એક ઝરા–મૈં યે કેહતી હૂં કે અબતક નહીં આએ બાબા

અપની તકદીરપે કીસતરહેં ન રોઉં લોગો
ગર અજલ આએતો ફીર ચઇનસે સોઉં લોગો. ૩૧

પડહચુકે શેહ ખતે સુગરાકા જો મઝમું સારા–કુટકર છાતીકો એક આહકા નાઅરા મારા
ઓર બસદ દર્દ યે બોલા વો અલીકા પ્યારા–દૂસરે ખતકે નહી પડહનેકા મુઝકો યારા

હાલ, સુગરાને જો લીખ્ખા હે સુનાયે કોઇ
યે જો સોતે હૈં પડે ઇનકો જગાએ કોઇ. ૩૨

બોલે ફિર લાશસે રોકર અલીઅકબર ઉઠ્ઠો–ખત પડહો લેકે બહનકા, મેરે દિલબર ઉઠ્ઠો
કબ તલક સોઓગે, ધૂપ આઇ હૈ સરપર ઉઠ્ઠો–ઉઠ્ઠો અય ફાતેમા સુગરાકે બેરાદર ઉઠ્ઠો

રોઝ રેહતીથી તુમ્હેં યાદ વતનકી બેટા
જાકે કાસિદસે ખબર પૂછો બહનકી બેટા. ૩૩

લાશકે ગિર્દ ખડે રોતેથે જબસે તો હરમ–ખતકે આનેસે ઝેયાદા હુવા જોશે માતમ
બાનૂ ચિલ્લાઇ કે ચુપકે રહો લોગો ઇસિદમ–સુનતો લો ભાઇકો બેહેનાને કિયા કયા હૈ રકમ?

કઇસા ખૂશ હોતે યે ઇસ નામેકો પડહકર હૈ હૈ
ખતભી તબ આયા કે જબ મરગએ અકબર હૈ હૈ. ૩૪

ખોલકર ખતકો લગે દેખને જીસ વકત એમામ–બારિશે અશ્ક હુઇ ભીગ ગએ હર્ફ તમામ
પડહચુકે જબતો કિયા બાનૂસે રોકર યે કલામ–ભાઇકી યાદ રહા કરતી હૈ સુગરાકો મોદામ

હૈ ગેલા અકબરે દિલગીરકા લિખ્ખા સાહિબ
લો સુનો બેટીકી તકદીરકા લિખ્ખા સાહિબ. ૩૫

યે સરનામેપે બીમારને મઝમૂં હૈ લિખા–ભાઇજાં, મેહરે સેપિહરે કરમો, લુત્ફો,અતા,
ગૌહરે, બહરે સદાકત. ગુલે ગુલઝારે વફા–સર્વે કદ, ગુન્ચા દહન, માહેજબીં, મેહરે લેકા

ખહકમેં આપકા દમ તા સદોસી સાલ રહે
ઘરમેં કબ તક યે બહન મુઝતરિબુલ હાલ રહે. ૩૬

તુમકો ખાલિક નઝરે બદસે બચાએ ભાઇ–ઘરમેં ફિર ખઇરસે કિસમત તુમ્હેં લાએ ભાઇ
કબતક આંખોંસે બહન અશ્ક બહાએ ભાઇ?–વાહ કયા ખૂબ મેરે લેનેકો આએ ભાઇ

મુઝકો બેહલા ગએ હુશયાર કોઇ તુમસા હો
સચ યે૦ હઈ સાદેકુંલ ઈકંરાર કોઇ તુમસા હો. ૩૭

આપસે મિલનેકી હંસરતમેં તડપતી હઈ બહન—ન દવા હઈ ન ગિઝા હઈ ન કિસીસે હઈ સોખંન
કૌન વાકિફ હઈ ? ગોઝસ્તા. હઈ જો કુછ રંજો મેહંન?—દિલેમન દાનદો મન, દાનેમો દાનદ દિલેમન
મિસ્લે તસવીર કભી દરપે ખડી રેહતી હૂં
મુંહ લિપેટે કભી બિસ્તરપે પડી રેહતી હૂં. ૩૮

અભી જીતી હૂં મંઈ આના હોતો આઓ અકબર—મૌત ઘેરે હુએ હઈ મુઝકો બચાઓ અકબર
જલ્દ ફંસ કુંઈદે મોસીબતસે છુડાઓ અકબર—અબ દમ આંખોંમેં હઈ દીદાર દિખાઓ અકબર
ફિર જો આઓગે, તો તુરબતહીપે આના હોગા
દમ નહીં, હોએંગે, ઓર સારા ઝમાના હોગા. ૩૯

મેરે લેજાનેકો તુમ કાહેકો આઓગે ભલા—તુમસે શિકવા૦ભી અબસ ઓર ગેલા૦ હઈ બેજા
દૂર ઉફતાદા૦ હૂં, બીમાર હૂં, પરવા મેરી કયા ?—ખંઈર જીસમેં હો ખુશી આપકી ભયાઁ અચ્છા
તુંમસે અમ્માંકો ઝેયાદા૦ નહીં પ્યારા કોઇ
એક હમ હંઈ કે નહીં આહ હમારા કોઇ. ૪૦

મુઝકો માઅંલૂમ હઈ ફુરસત તુમ્હેં આનેકી કહાં—આતા હોયેગા ઝેયારતકે લીએ એક જહાં
માંકે હો લખ્તે જેગર બાપકે હો જીસ્મકી જાં—કબ વો૦ ચાહેંગે કે હોજાઓ તુમ આંખોંસે નેહાં
મનઝીલેં સખ્ત હંઈ ઈઝા ન ઉઠાને દેંગે
આઓગે ભીતો ન બાબા તુમ્હેં આને દેંગે. ૪૧

હંાલ યે સુનકે હુવા રાંડોંમેં એક હંશ્ર બપા—સબને સર પીટ લિએ રોયે એમામે દોસરા
રખકે ખંત સીનએ અકબરપે યે મુઝતરને કહા—પડહ દીયા હમને, જવાબ ઇસકા લીખો તુમ બેટા
ઇનતેઝારીમેં ફકંત ઝીસ્તકે દમ ભરતી હઈ
લો ખંબર જલ્દ કે બીમાર બહન મરતી હઈ. ૪૨

મુંહ મદીનેકી તરફ કરકે યે૦ બાનૂને કહા—તેરી માયૂસીકે સદકે, મેરી બેકસ સુગંરા
તુમને લીખ્ખા હઈ જીસે ખંતમેં કે આઓ ભયાઁ—બરછી સીનેપે લગી મરગયા વો૦ માહે લેકંા
જાન યહાં આનકે હઈ હાત ગઈ અકબરકી
અબ કેયામતપે મોલાકાંત ગઈ અકબરકી. ૪૩

માંપે આફતકા ફલક ટૂટ પડા અઈ દુખંતર—નૌજવાં હોકે દગાં દેગએ મુઝકો અકબર
કુખ ઉજડી મેરી, વઈરાં હુવા બીબી મેરા ઘર—સફર આખિર ન હુવા કરગએ દુનયાસે સફર
કયા કરૂં ? હાએ મોકંદ્દંરસે મેરા ઝોર નહીં
લાશે અકબરકો મોયસ્સંર કફનો ગોર નહીં. ૪૪

કરકે યે૦ બઈન લગી પીટને વો૦ ખંસ્તા જેગર—લેગએ લાશકો ખંઈમેસે ઉઠાકર સરવર
નામાબર હોકે કંદમબોસે શહે જીનો બશર—અંર્ઝ કરને લગા ફરમાઇયે અકબર હઈ કીધર?
મીલચુકા આપસે અબ મુઝકો તલાશ ઉનકી હઈ
શાહ કેહને લગે, લે દેખ યે લાશ ઉનકી હઈ. ૪૫

યેહી હમશીકલે નબી હઈ મેરી ગોદીકે પલે—આજ ઘરસે મેરે યે ગંજે શહીદાંકો ચલે
અઈસે દીન સખ્ત કુછ આએકે ન ઇન પરસે ટલે—નામુરાદ ઉઠગએ દુનયાસે ન ફુલે ન ફલે

સુબ્હંતક ગીર્દ મેરે ફિરતેથે પરવાનેસેં
ઘર મેરા લુટ ગયા ઇસિ લાલકે મરજાનેસે. ૪૬

અપના સર પીટકે તબ કાસેંદે સુગંરાને કહા—અલી અકબર હઈ યેહી? હાએ ગંઝબ વા...વઈલા
ઇનકી ખાહરને, ગિલે ઇનસે કિયેથે કયા કયા!—ન જીયેગી ન જીયેગી ન જીયેગી સુગંરા

આહ સૂરત ન રહી વોં ન જવાની બાકી
હંઈ અભી તો કઇ પઈગાંમે ઝબાની બાકી. ૪૭

મુઝસે ચલતે હૂએ કેહતીથી વોં ચિલ્લાં ચિલ્લાં—યાદ રખના મેરી બાતેં, તેરે સદકે બહેના
હર ઘડીકા યેં તડપના યેં બિલકના મેરા—ઇસ તરહં કહિયો કે મુઝપર ઉન્હેં રહંમ આએ ઝરા

કંસમેં બાબાકો ઇધર આનેકી દેકર આના
અપને હમરાહ મેરે ભાઇકો લેકર આના. ૪૮

કુંબ્રમેં યેં તો ચલે! સાથ કિસે લે જાઉં?—જાકે બીમારકો સમઝાઉં તો કયા સમઝાઉં?
ચલ બસે ખુંલ્દકો અકબર, કિસે બંત દિખલાઉં?—હાએ સુગંરાકે બેરાદર તુઝે કયૂંકર પાઉં?

દાગે દિલ લેકે ચલા, મુઝકો યે ઇનઆંમ મિલા!
બંતકી ઉમ્મેદથી, સો, મૌતકા પઈગાંમ મિલા! ૪૯

કિસકો હઈ હઈ મંઈ પયામ ઉસ જેગર અફગારકા દૂં?—કિસસે હાંલ ઉસકા કહૂં ઔર ગિલે કિસસે કરૂં?
કાશ મરજાઉંતો બીમારસે શરમિંદાં ન હોઉં—ખાકપર લાશ લેટા દીજે કે મંઈ ગિર્દ ફિરૂં

કેહદિયાથા કે બેરાદરકે તસદ્દુંકં હોના
બદલે મેરે, અંલી અકબરકે તસદ્દુંકં હોના. ૫૦

રોકે શેહને કહા કેહદીજો મુફસ્સિલ યેં હાંલ—બીબી અબ દીલસે ઉઠાદો અંલીઅકબરકા ખેયાલ
ઔર મુઝે પૂછેતો યે કહીયો કે સદમા હઈ કમાલ—મર ગયા સાથ પેસરકે અસદુલ્લાંહકા લાલ

ઘરસે દો લાશેં લીયે આંબીદ બેપર નીકલા
બાપ ઔર બેટેકા દમ તનસે બરાબર નીકલા. ૫૧

કેહકે યે લાશે પીસર લેકે ચલે શાહે ઝમન—પીટતા કાંસીદ ગંમનાક ગયા સૂયે વતન
ઉસકે જાતેહી હુયે કંત્લ શહે તરને દહન—"મૂનિસ" અબ રોનેકા હઈ વકંત નહીં તાબે સોખંન

મકંતબે અકબરે મઝલૂમકી તસવીર યેં હઈ
સંગ પાની હો જીસે સુનકે વોં તકંરીર યેંહઈ. ૫૨

મજલિસ નવીં માઅસૂમ પાક હઝરત અલીઅસ્ગર અ કી શહાદતકે બયાનમેં.

મરસેયાં૦ પેહલા હઝરત અલીઅસગર અ. કા.

જબ દૌલતે સરવરપે ઝવાલ આ ગયા રનમેં–જીસ ગુલપે તસદ્દુંક થે વોં૦ મુરઝા ગયા રનમેં
આંખોંકા જો થા નૂર, વોં૦ ખોયા ગયા રનમેં–જીનેકા જો બાઇસ થા વોં૦ મારા ગયા રનમેં

માં બાપકો સેહરાભી ન અકબરને દેખાયા
પીરીમેં અજબ દાગ, મોકદ્દરને દેખાયા. ૧

કિસ દુખમેં ફલકને અલી અકબરકો છુડાયા–એ મેહરને કિસ માહસે અખ્તરકો છુડાયા
કુમરીસે, અજબ સર્વે સમન બરકો છુડાયા–કિસ ફસ્લમેં બુલબુલસે ગુલે તરકો છુડાયા

યૂં દમભી કિસી તાઝા૦ જવાંને નહીં તોડા
યૂં ફૂલકોભી બાદે ખીંઝાંને નહીં તોડા. ૨

યૂં બાપકી કિસ્મત યૂં ઉલટતે નહીં દેખા–ઇસ તરહ મોકદ્દરકો પલટતે નહીં દેખા
યૂં બડહકે કિસી સર્વકો ઘટતે નહીં દેખા–ઇસ ઉમ્રકા પૂદા કોઇ કટતે નહીં દેખા

નાઝોંકે, દોઆઓંકે, મોરાદોંકે, પલે થે
વા હસરતો દરદા અભી ફુલે ન ફલે થે. ૩

ભીગીં જો મસીં, માંને કિયા સિજદએ બારી–યાઅંને મેરે ગુલશનમેં ચલી બાદે બહારી
સબ્ઝા હુવા આગાઝ તો ફરમાયા કે વારી–સદ શુક્ર કે સર સબ્ઝ હૂઇ કુસ્ત હમારી

શાદી થી કે અબ ઘરમેં દુલ્હન લાનેકે દિન હેં
ઇસકી ન ખબર થી કે ખીંઝાં આનેકે દિન હેં. ૪

ગેસૂ અભી મિન્નતકે બડહાએ થે ન માંને–જો કૂચ કિયા અહકંસે ઇસ તાઝા જવાંને
આઇના બનાયા જીસે રબ્બે દો જહાંને–ઇસ સીનેકો ઝખ્મી કિયા દુશમનકી સેનાંને

તોડા નહીં અઇસા ગુલે શાદાબ કિસીને
ખોલા કિયે, મુંહ ઓર ન દિયા આબ કિસીને. ૫

અફસોસ ન કુછ ઉમ્રને અકબરસે વફા કી–પૂરે વોં૦ જવાંભી ન હૂએથે કે કઝા કી
કયા દખ્લ હઇ બંદેકો મશીય્યતમેં ખુદાકી–માં કેહતીથી મુઝસે અલી અકબરને દગા કી

કુછ બસ ન ચલા આ ગએ યૂં મૌતકે બસમેં
પઇદા હૂએ ઔર મરગએ અઠ્ઠારા૦ બરસમેં. ૬

હોતા હઇ બરાબરકા પેસર કુવ્વતે બાઝૂ–આરામે જીગર રાહતે જાં ઝીનતે પેહલૂ
અઇસા પેસરે માહેલેકા સફદરો ખૂશરૂ–મરજાએ તો કયા દિલપે રહે બાપકે કાબૂ ?

ગિર પડતે હૈં ઉઠઉઠકે યેહકમઝોર હૈં શપ્પીર
જીતે હૈં મગર ગૈમસે લએ ગોર હૈં શપ્પીર. ૭

ઉઠતી હૈ કભી દિલમેં કભી ભૂખ જેગરમેં–હૈ દર્દ કભી સીનેમેં ઓર ગાહ કમરમેં
રનમેં કભી જાતે હૈં કભી આતે હૈં ઘરમેં–હૈ દિનકા ઉજ્વાલા પે અંધેરા હૈ નઝરમેં
ગુલ કરતે હૈં આઅંદા પે સુનાઇ નહીં દેતા
લાશા અલીઅકબરકા દિખાઇ નહીં દેતા. ૮

યેહ દર્દે જેગર હૈ કે સંભલને નહીં દેતા–યેહ ઝોરે નકાહત હૈ કે ચલને નહીં દેતા
ગૈમ, ઔર તરફ દિલકો, બહલને નહીં દેતા–રાઅંશા કફે અફસોસભી મલને નહીં દેતા
ગૈમ કૌનસા ખિરમનકે લિએ બર્ક નહીં હૈ?
પર સબ્રકી તાકતમેં ઝરા ફર્ક નહીં હૈ. ૯

આતી હૈ સદા દિલસે, કે તાકત નહીં મુઝમેં–કેહતા હૈ જેગર, જોઅફ હૈ, કુવ્વત નહીં મુઝમેં
હર ચશ્મ હૈ ગિર્યા! કે બસારત નહીં મુઝમેં–કેહતી હૈ કમર, દર્દસે હાલત નહીં મુઝમેં
એ મેહરીએ અફલાકને દિલ તોડ દિયા હૈ
શપ્પીરકો સબ સાથેયોંને છોડ દિયા હૈ. ૧૦

પીરીમેં યે ઇઝા, વોહ ઝઇફીમેં યેહ દુખ દર્દ–સદમેસે રૂપે પાક હૈ કેસરકી તરહ ઝર્દ
ચેહરા જો મોકદૃર હૈ તો ઝુલ્ફેંભી હૈં પુર ગર્દ–તન કાંપને લગતા હૈ જો ભરતે હૈં દમે સર્દ
જીસ ફુલકે આશિક થે,વોહગુલશનમેં નહીં હૈ
યેહ હાલ હૈ ગોયા, કે લહૂ તનમેં નહીં હૈ. ૧૧

દિલકા હૈ તકાઝા કે તડપનેકી રેઝા દો–કેહતા હૈ જેગર ખૂં મેરા આંખોંસે બહાદો
સર ખિંચા હૈ નાલોંને કે ગરદૂંકો હેલાદો–શેહ કેહતે હૈં યાદ અબ અલીઅકબરકી ભુલાદો
મુખ્તારકા જો હુકમ હો કુછ ઔર નહીં હૈ
ઇસ ઝખ્મકા મરહમ કોઇ જુઝ સબ્ર નહીં હૈ. ૧૨

જો અહલે મોહબ્બત હૈં, બલા ઉનકે લિયે હૈ–સાબિર જો હૈં, યેહ દર્દે દવા ઉનકે લિયે હૈ
મઝલૂમ જો હૈં, લુત્ફે ખુદા ઉનકે લિયે હૈ–હર રંજમેં એક તાઝા મઝા, ઉનકે લિયે હૈ
સૌ દુખ હોં, તો હોં મહવમેં ઉલફતમેં ઉસીકી
રોતે હૈં, તો રોતે હૈં મોહબ્બતમેં ઉસીકી. ૧૩

અકબર થા તો વોહક્યા થા? અગર હમ હૈં તો ક્યા હૈં?–સૌ અફસે જોબંદે હોં,તોઆલિકપે ફેદા હૈં
કુછ ગૈમ મિલેં,ગર હમસે,જુદા હૈં તો જુદા હૈં–યેહકિસકી એનાયત હૈ? કે રાઝી બ રેઝા હૈં
ગૈમ થા, જો સર ઇસ રાહમેં ફરઝંદ ન દેતા
ક્યા કરતે? અગર વોહ હમેં દિલબંદ ન દેતા. ૧૪

ફિદયા હુવા ફરઝંદે જવાં, શુક્રકી જા હૈ–ખૂશનૂદ હૈ રબ્બે દો જહાં, શુક્રકી જા હૈ
લબપર નહીં ફરયાદો ફોગાં, શુક્રકી જા હૈ–ગરદનસે ગયા બારેગિરાં, શુક્રકી જા હૈ
જો હમકો અતા કી થી, વોહદૌલત ઉસે પોંહચી
ફારિગ હૂએ હમ, ઉસકી અમાનત ઉસે પોંહચી. ૧૫

અઠ્ઠારા૦ બરસ તક જો રહા પાસ વો૦દિલદાર–થી યેભી એનાયત કે વો૦હઈ રાહેમો ગંફ્ફાર
હર હાલમે બંદેકો એતાઅંત હઈ સઝાવાર–મજબૂર હઈ હમ ઓર વો૦હઈ કાદેરો મુખ્તાર
અકબરસા જવાં રશ્કે કમર કિસને દિયા થા
વો૦ સબ્રભી બખ્શેગા પેસર જીસને દિયા થા. ૧૬

જીનેકા યકીં રહલતે અખ્ખાસમે કબ થા ?–મરજાના બેરાદરકા કેયામત થા ગઝબ થા
અલ્લાહપે રૌશન હઈ જો કુછ દિલપે તઅબ થા–તડપે નહીં, યે કિસકી એનાયતકા સબબ થા?
બેહતર થા હમારે લિયે તનહાઇકા મરના
સબ સહલ હઈ જબ દેખ ચુકે ભાઇકા મરના. ૧૭

રોનેસે મિલે ગર અલી અકબર, તો મઇ રોઉં–છાતીસે લિપટ જાએ વો૦દિલબર તો મઇ રોઉં
આબાદ હો, ઉજડા ફિર અગર ઘર તો મઇ રોઉં–રોનેસે યે૦ દૌલત હો મોયસ્સર તો મઇ રોઉં
પર ખોએ હૂએ લાલકો પાતે નહીં દેખા
દુનયાસે ગયા જો ઉસે આતે નહીં દેખા. ૧૮

રોએ જો મોસીબતમે તો કયા હોતા હઈ અઈ દિલ–હોતા હઈ જો કિસમતકા લિખા હોતા હઈ અઈ દિલ
હર દર્દકા ઉલફતમે મઝા હોતા હઈ અઈ દિલ–સાબિરસે રેઝામંદ ખુદા હોતા હઈ અઈ દિલ
મતલૂબ તેરી, યે૦ મરહલે તઈ કરકે મિલેંગે
જીતે હઇ તો ફરઝંદસે અબ મરકે મિલેંગે. ૧૯

બાતેંથી ઇધર શુક્રકી ઓર સબ્રો રેઝાકી–બંધતીથીં સફે રનમે ઉધર અહલે જફાકી
નાગાહ હૂઇ ખઈમેમે એક ધૂમ બોકાકી–સમઝે શહે મઝલૂમ કે અસગરને કઝાકી
ફરમાયા કે યા રબ કહીં જલદી અજલ આએ
તડપા યે૦ દિલેઝાર કે આંસૂ નેકલ આએ. ૨૦

દેવડહીકે કરીબ આકે યે૦ શપ્પીર પુકારે–જીતે હઇ કે અસગર સૂએ ફિરદૌસ સેધારે ?
બાનૂને કહા અઈ અસદુલ્લાહકે પ્યારે–માઅસૂમકા દમ હોંટોંપે હઇ પ્યાસકે મારે
જીતે થે જો અકબર તો ઝેયારતથી નબીકી
સદકે ગઇ અબ મિટતી હઈ તસવીર અલીકી. ૨૧

શેહને કહા તુમ જાનતી હો હાલતો મેરા–મઝલૂમ હૂં નાચાર હૂં ઓર બેકસો તનહા
અકબર મેરા અઠ્ઠારા૦ બરસકા મુવા પ્યાસા–પાની મઇ સેતમગારોંસે માંગૂગા ન હોશા
પાનીકે લિએ લૂંગા ન અહેસાન કિસીકા
ગઈરત મુઝે આતીહઈ મઇ બેટા હૂં સખીકા. ૨૨

રોકર કહા બાનૂને, તો ફિર અઈ શહેવાલા–કયા પ્યાસાહી મરજાય મેરા હંસલેયોંવાલા ?
અબ આપ નેકલતી હૂં મઇ કરતી હૂઇ નાલાં–ઓર ગોદમે લેલેતી હૂં યે૦ નાઝોંકા પાલા
અસગરકે તડપનેસે મેરી રૂહ હઝીં હઈ
પાનીકી ગદાઇસે મુઝે નંગ નહીં હઈ. ૨૩

ચાદર તો નહીં ઓઢૂંગી મઇ ગમકી સતાઇ–અઠ્ઠારા૦ બરસકી હઈ લુટી મેરી કમાઇ
તુમ સાથ ચલો મેરે શહે કરબોબલાઈ–પૂછે જો અદૂ કહિયો યે૦ અસગરકી હઈ દાઇ

કીમતસે ખરીદા હઈ ઉસે સિબ્તે નબીને
અસગરકો મેરે, દૂધ પિલાયા હઈ ઈસીને. ૨૪

થબીંગએ ગઈરતસે જનાબે શહે અબરાર-ફરમાયા કે ખામૂશ હો અઈ બાનૂએ નાચાર
તૂ જાએગી જબ રૂબરૂએ લશકરે કુફ્ફાર-બાનૂ તુઝે પેહચાનેંગે ઝાલિમ દમે ગુફ્તાર
સૂરતકે છુપાનેસે શરાફતભી છુપી હઈ?
અઈ બાનૂ કહીં માદરી ઉલફતભી છુપી હઈ? ૨૫

ફિર ખાક હઈ, ગઈરત મેરી અઈ બાનૂએ મુઝતર-પાનીકી ગદાઈકો જો અબ નિકલે તૂ બાહર
જબ-સામને આઅદાકે ખૂલેસર તૂ જાએગી-તડપેગી બહોત કુબ્રમેં રૂહે અલીઅકબર
અકબરકી તો ગઈરતકા મુઝે પાસ બડા હઈ
અકબર નહીં, વહાં લાશએ અકબર તો પડા હઈ. ૨૬

નાગાહ યેહ ખાતૂને કયામતને નેદા દી-બાનૂ તેરે અસગરકી હઈ મુશતાક યેહ દાદી
તૂને અલીઅકબરકો, તો મરનેકી રેઝા દી-દૌલતથી જો અઈરા બરસકી વોહ લુટાદી
ઝહરાકી બહૂ હોકે સખાવત નહીં કરતી
અસગરકો નેસારે સરે ઉમ્મત નહીં કરતી. ૨૭

ઝહરાકી સદા સુનકે વોહ બેકસ હૂઈ નાચાર-અસગરકો દેયા ગોદમેં શેહકે, બદિલે ઝાર
ફિર દિલ જો ભરઆયા તો યેહ કી રોરોકે ગુફ્તાર-લૌંડીકી અમાનત હઈ, ખબરદાર ખબરદાર
મિન્નત મુઝે અસગરકી બડહાઈ હઈ વતનમેં
અકબરકી તરહ ઈસકો ન છોડ આઈયો રનમેં. ૨૮

થા નઝઅમેં વોહ ગુંન્ચા દહન પ્યાસકે મારે-એઠીથી ઝબાં મૌતકે આસાર થે સારે
છાતીપે કભી હાથ ધરે ગાહ ઉતારે-મુંહ ખોલતાથા પ્યાસમેં, પાનીકે એશારે
દમ રૂકતાથા સીનેમેં તો ઢલ પડતેથે આંસૂ
ખુલ જાતીથીં આંખે તો નેકલ પડતેથે આંસૂ. ૨૯

શેહને કહા ઝેવર અલી અસગરકા બડહાલો-ઝેવરકે લિએ માર ન ડાલે કોઈ ઉસકો
યેહ હંસલેયાં, યેહ તૌકભી મિન્નતકા ઉતારો-બાનૂને કહા યેહ ન કહો, અઈ શહે ખૂશખો
પૂરી જો હો મિન્નત તો સબ અરમાન નેકાલૂં
ક્યૂંકર મઈ અભી હંસલેયાં મિન્નતકી બડહાલૂં. ૩૦

મિન્નત મેરી પૂરી જો કરેગા મેરા દાવર-ખૂશ હોકે બડહાઉંગી મઈ ઈસ લાઅલકા ઝેવર
પેહલેહીસે મિન્નતકા બડહાના નહીં બેહતર-શેહ બોલે કે આઅદાકો બહોત હઈ તમએ ઝર
આખિરકો હૂવા વોહી જો કિસ્મતકા લિખાથા
બાનૂ અલીઅકબરભી તો મિન્નતસે પલાથા. ૩૧

યેહ સુનકે કડે બાનૂને અસગરકે ઉતારે-હઈકલભી, અલીબંદભી, તાઅવીઝભી, સારે
કેહતીથી:કે કુરબાન મઈ કેહનેપે તુમ્હારે-ફિર તુમકો પહેનના હો નસીબ અઈ મેરે પ્યારે
ચિલ્લાઈ અજલ તીરકા મુશતાક ગલા હઈ
અકબરકી મોલાકાતકો અસગરભી ચલા હઈ. ૩૨

અલકિસ્સા કે અસગ઼રકો લિએ ગોદમેં સરવર–વારિદ હૂએ મઈદાંનમેં બે મૂનેસો યાવર
દરયાકો જો દેખા તો હુમકને લગા અસગ઼ર–શેહ બોલે ગિરે પડતે હો ક્યૂં ગોદસે દિલબર

,સચ કહિયો કે હૈ પાનીકી ખ઼ાહિશ? તેરે જીકો?
યા, દેખતા હૈ લાશએ અબ્બાસે અલીકો ? ૩૩

દેખો ન તુમ ઇસ નહરકો સદકે મૈં તુમ્હારે–અબ્બાસ ઇસી પાનીકો ખ઼ાતિર ગએ મારે
ઇસ પાનીકો અકબરભી તરસતેહી સેધારે–દરયા હૈ યેહ દરયાએ ફ઼ોરાત અૈ મેરે પ્યારે

મુશતાકે અબસ ઇસકા તૂ અૈ તશ્ને દહન હૈ
ન ચશમએ કૌસર હૈ ન યે મહરે લબન હૈ. ૩૪

બચ્ચેકો લિએ ઘરસે જો નિકલે શહેવાલા–થી ધૂપમેં તેઝી કે હરન હોતાથા કાલા
નિકાલાથા કભી ઘરસે ન વોહ હંસલેયોંવાલા–દામાને અબા ચેહરએ ફ઼રઝંદપે ડાલા

રોતાથા તો છાતીસે લગા લેતેથે શપ્પીર
હર ગામપે દામનસે હવા દેતેથે શપ્પીર. ૩૫

યૂં કેહને લગે દેખકે આપસમેં સેતમગર–યેહ ક્યા હૈ ? જો હાથોંપે લિયે હૈં શહે સફ઼દર
બોલા કોઈ હૈ ઝેરે અબા મુસહફ઼ે દાવર–તા સુલ્હ કરેં હમસે ઇસે બીચમેં દેકર

માઅલૂમ હૂવા જંગસે ઘબરાતે હૈં શપ્પીર
કુરઆંકો શેફ઼ાઅતકે લિએ લાતે હૈં શપ્પીર. ૩૬

બોલા કોઇ બેદર્દ નહીં યેહ નહીં અસલા–હૈ સાબેરો શાકિર પેસરે હઝરતે ઝહરા
સાદાતપે ઇસ દસ્તમેં હૈ તીસરા ફ઼ાકા–બેજા હૂવા હોગા કિસી સઈદાનીકા બચ્ચા

અશ્ક આંખોંમેં હૈં ચાક ગિરેબાન કિયે હૈં
મય્યિત કિસી માઅસૂમકી શપ્પીર લિયે હૈં. ૩૭

સુનકર યેહ કલામ ઉનકા, પોકારે શહે આદિલ–તુમતો ન મોહંમ્મદકે ન કુરઆંકે હો કાઇલ
મય્યત હૈ, ન કુરઆં હૈ યેહ, અૈ ફ઼િરકએ જાહિલ–યેહ મુસહફ઼ે નાતિકકે ગલેકી હૈ હેમાઇલ

દેખો મેરી મઝલૂમીઓ અંદૂહો કલકકો
લે આયા હૂં ઝહરાકે સહીફ઼ે વરકકો. ૩૮

યેહ છોટાસા સય્યદભી હૈ મેહમાન તુમ્હારા–ક્યા તુમકો મિલેગા? જો ઇસે પ્યાસને મારા
યેહ ફ઼ર્શકી ઝીનત હૈ તો હૈ અર્શકા તારા–મેરાભી જેગરબંદ હૈ, માંકાભી હૈ પ્યારા

કુછ પાનીકે બદલે તુમ્હેં લેના હો તો કેહદો
દરયાસે જો કતરાહ કોઇ દેના હોતો કેહદો. ૩૯

તાલિબ હો અગર ઝરકે તો ઝર લીજીયો મુઝસે–કતરેકે એવઝ લાઅલો ગૌહર લીજીયો મુઝસે
પાની દો ઇસે, ખ઼ુલ્દમેં ઘર લીજીયો મુઝસે–ખ઼ાલી હો અગર નહર તો ભર લીજીયો મુઝસે

માઅસૂમ હૈ બે આબ કભી જી ન સકેગા
એક જામ તો યેહ તશને દહન પી ન સકેગા. ૪૦

મારા જીન્હે બરછીસે ઉન્હીંકા યેહ હૈ ભાઈ–અઠારાહ બરસક થે વોહ જીનકી અજલ આઈ
યેહ લાઅલ હૈ મેરા છે મહીનેકી કમાઇ–મરજાએગી માં, ગર હૂઇ ઇસસેભી જુદાઈ

એહનોંકી યેહ હૈ જાન તો ફૂરિયોંકા જેગર હૈ
મરજાનેમેં ઈસકે, કઈ જાનોંકા ઝરર હૈ. ૪૧

મંૈ યેહ નહીં કેહતા હૂં કે પાની મુઝે લાદો—તુમ આપ ઈસે આનકે ચિલ્લુંસે પિલાદો
મરતા હૈ યેહ મરતે હૂએ બચ્ચેકો જીલા દો—લિલ્લાહ કલેજેકી મેરે, આગ બુઝાદો
જબ મુંહ મેરા તકતા હૈ યેહ હંસરતકી નઝરસે
અૈ ઝાલેમો ઉઠતા હૈ ધૂંવા મેરે જેગરસે. ૪૨

બુઝતી નહીં, જબ આગ કલેજેમેં લગી હો—જાને વોહી, ઔલાદ ખુંદાને જીસે દી હો
સોંચે વોહ, કંઝા જીસકે જેગરબંદને કી હો—ઈનસાફ કરે, દિલપે છુરી જીસકે ચલી હો
ગંમગીં હો તો સોઝે નફસે સર્દકો સમઝે
જીસ દિલમેં ન હો દર્દ, વોહ કયા દર્દકો સમઝે. ૪૩

ઔલાદકી ફુરકંત, કોઈ પૂછે મેરે જીસે—બેટેકી મોહંબ્બત, કોઈ પૂછે મેરે જીસે
યેહ દુખ યેહ મોસીબત, કોઈ પૂછે મેરે જીસે—ઈસ દર્દકી લિઝ્ઝત, કોઈ પૂછે મેરે જીસે
એક યાદે એલાહી, તો ફરામોશ નહીં હૈ
યેહ જોશ હૈ ગંમકા, કે મુઝે હોશ નહીં હૈ. ૪૪

મંૈ ખૂબ સમઝતા હૂં કે હો ઝુલ્મકે બાની—યેહ કયા હૈ કે ફિર તુમસે તલબ કરતા હૂં પાની
જાન અપની મંૈ દેતા હૂં જો બચ જાએ યેહ જાની—મરજાઉં મંૈ પર ઈસકી બુઝે તશ્ને દહાની
જબ સૂએ અંદમ ખંલ્કંસે મુંહ મોડકે જાઉં
હંસરત હૈ કે દુનયામેં ઈસે છોડકે જાઉં. ૪૫

રોનેકી અંજબ ઘરમેં મેરે ધુમ પડી હૈ—માં કૂખકો પકડે હૂએ દેવડહીપે ખડી હૈ
અબ કુછ હમેં દરયાસે સરોકાર નહીં હૈ—એક નન્હાંસા બચ્ચા મેરા મરનેકે કરીં હૈ
દો દિનસે જો હૈ પાનીસે મહંરૂમ યેહી હૈ
દેખો છે મહીનેકા વોહ માઅંસુમ યેહી હૈ. ૪૬

યેહ કેહકે ઉઠાયા રૂખે બેશીરસે દામન—ચેહરેકી તજલ્લીસે, જહાં હો ગયા રૌશન
દેખી જોહીં વોહ ચાંદસી ઢલકી હૂઈ ગરદન—સુન ઝિક્ર ભલા દોસ્તકા, રોને લગે દુશમન
હરચંદકે સબ ઝાલેમો જલ્લાદથે ઉનમેં
થર્રાગએ જો સાહેબે ઔલાદથે ઉનમેં. ૪૭

કી આહ કિસીને કોઈ મુંહ ફેરકે રોયા—દામન કિસી જલ્લાદને અશ્કોંસે ભીગોયા
હર શખ્સકે એક તીર લગા કંલ્બપે ગોયા—બોલા કોઈ ઈમાંભી ગયા દીનભી ખોયા
યૂં ફૂલ કોઈ ધૂપમેં મુરઝા નહીં જાતા
બચ્ચેકા યેહ અૈલમ હૈ કે દેખા નહીં જાતા. ૪૮

બોલા કોઈ કયા પાનીકે દેનેમેં ઝરર હૈ?—માઅંસૂમ હૈ, મઝલૂમ હૈ, ઓર તશ્નેજેગર હૈ
બોલા કોઈ, બચ્ચા હૈ તો હો, ધ્યાન કિધર હૈ?—દુશમન ઈસે સમઝો, કે યેહ દુશમનકા પેસર હૈ
પચતાએગા કલ, આજ જો પાની ઈસે દેગા
યેહ તીફલ, જવાં હોકે એવઝ બાપકા લેગા. ૪૯

તબ શિમ્ર પોકારા કે હમેં રહેંમ નહીં હઈ–યેં ગુન્હા દહન કયા અલીઅકબરસે હુસીં હઈ ?
હઝરતને કહા યેં તો મેરે દિલકો ચકીં હઈ–ઇસ ફૌજમેં એક એક શકી દુશમને દીં હઈ

બે સબ્બ નહીં ગો કે ગિરફ્તારે કુલક હૂં
હુંજ્જત ન રહે કોઇ કે મંઇ હુંજ્જતે હંક હૂં. ૫૦

રોને લગા યેં કેહકે જો ઝહરાકા વોં જાની–દિલ હિલ ગએ બાઅંઝોંકે જેગર હોગયે પાની
ઓર બોલે યેં ઉનમેંસે કઇ ઝુલ્મ કે બાની–હમ કયા કરેં મરતા હઈ જો યેં યુસુફે સાની

અબ કુતલસે હરગીઝ ઇસે વફ્કા ન મિલેગા
એક ચિલ્લૂતો કયા !!! પાનીકા કતરા ન મિલેગા. ૫૧

શિમ્રે સેતમ ઇજીદને કી બડહકે યેં તકરીર–કયા સોંચકે? ઇસ બચ્ચેકો યહાં લાએ હઈ શપ્પીર
પાનીકી ગદાઇકી તો અચ્છી હઈ યેં તદબીર–યેં કેહકે પોકારા વોં કે હાં જલ્દ ચલે તીર

બિસમિલસે તડપતે રહે શપ્પીર મંઇ દેખૂં
હો જાએ યેં બચ્ચા હદફે તીર મંઇ દેખૂં. ૫૨

કુછ ખૌફે ખુદા દિલમેં ન લાએ વોં જફાકાર–બોછાર હૂઇ તીરોંકી ઉસ બચ્ચેપે એક બાર
ઝુકઝુકકે બચાને લગે ઉસકો શહે અબરાર–ચિલ્લાએ યેં કયા કરતેહો અઇ કૌમે સેતમગાર

મુજરિમ હૂં મંય, ઝખ્મી જો કરો મુઝકો બજા હઈ
અઇ ઝાલેમો બચ્ચા મેરા બેજુર્મો ખતા હઈ. ૫૩

યેં ઝુલ્મો સેતમ બચ્ચેપે કોઇ નહીં કરતા–બચ્ચા ભી વોં બચ્ચા કે જો બિન દૂધ હઈ મરતા
અબ તીર ન મારો મુઝે સદમા હઈ ગોઝરતા–ઇસ વકત મેરા દમ નહીં સીનેમેં ઠહરતા

હઈ રહેંમકી જા, મુઝકો નેકલ જાનેદો યહાંસે
અબ નામભી પાનીકા ન લૂંગા મંઇ ઝબાંસે. ૫૪

કી શેહને જો મઝલૂમીઓ ગુરબતસે યેં ગુફતાર–તરકશસે લેયા હુરમલાને તીરે જફાકાર
વોં નાવકે ખૂંરેઝ કે આહનસેભી હો પાર–ફૌલાદકી પઇકાં લબે સુફારભી તયાર

અમદન યેં અગર ઝુલ્મ નથા આહ!!! તો કયા થા?
ઇસિ તીરકે કાબિલ તો ન અસગરકા ગલા થા. ૫૫

વોં નાવકે કાતિલ જો કમાંસે હુવા બાહર–હલકૂમ તો અસગરકા છિદા બાઝૂએ સરવર
માઅસૂમ લિપટને લગા શબ્બીરસે, ડર કર–સૂરાખ પડે દો દિલે ઝહરામેં બરાબર

દો નહર બહીં ખૂંકી ઇધર ઓર ઉધરસે
એક બાપકે બાઝૂસે ઓર એક હલકે પેસરસે. ૫૬

બિસમિલકી તરહ હાથોંપે તડપા અલીઅસગર–દમ રૂકગયા ઓર જીસ્મ લગા કાંપને થરથર
મુંહ ખોલ દિયા નન્નાસા અશ્ક આંખોંમેં ભરકર–બચ્ચેકો લિએ બઇઠ ગએ ખાકપે સરવર

ખિંચા જૂહીં પઇકાને સેતમ ઉસકે ગોલૂસે
તર હોગયા કુરતા અલીઅસગરકા લહૂસે. ૫૭

મુંહ મલને લગે બચ્ચેકે મુંહસે શહે ઝીશાં–કેહતે થે યેં બાબા તેરી મઝલૂમીકે કુરબાં
પચતાયા મંઇ ખઇમેસે તુમ્હેં લાકે મેરી જાં–તકસીર હૂઇ બાપસે અઇ અસગરે નાદાં

કયા કેહર હઈ, દમ તોડો તુમ, ઓર ઝિંદાં હો શબ્બીર
કિસમતમેં યેં થા બાનૂસે શરમિંદા હો શબ્બીર. ૫૮

શબ્બીરસે કેહતાથા યેહી હુંરમલાં હંસકર–અબતો કિસી બચ્ચેકો ન તુમ લાઓગે સરવર
મઈં દાદે તલબ તુમસે હૂં અઈ સિબ્તે પયમબર–કયા તીર લગા હઈ!!! મેરા, અસગરકે ગલેપર

પઈકાં જો ઇધરકો હઈ તો સુફાર ઉધર હઈ
દેખો, કે ગલા ખૂંરેઝ હઈ અસગરકા કે તર હઈ.? ૫૯

ફિર હુંરમલાંકો દિલબરે ઝહરા યેં પોકારા–કયા તુઝકો મિલા? મરગયા બચ્ચા જો હમારા
સીનેમેં કલેજા મેરા, ખૂં હો ગયા સારા-ઇસ પ્યાસેકો તૂને નહીં મારા, મુઝે મારા

જબ અર્શે ખુદા નાલોંસે ઝહરાકે હિલેગા
ઇસ ખૂનકા બદલા તુઝે મહશરમેં મિલેગા. ૬૦

મરસેયાં દૂસરા જનાબે અસગર અ. બાઅદ અઝ શહાદતકે બયાનમેં.

જબ શાહકે આગૂંશમેં ઘાઇલ હૂએ અસગર–યાને હદફે નાવકે કાતિલ હૂએ અસગર
હાથોંપે તપાં સૂરતે બિસમિલ હૂએ અસગર–બાબાસે છુટે ખુલ્દમેં દાખિલ હૂએ અસગર

મુંહ ખોલે થે ઓર નન્નાસા મનકાભી ઢલા થા
પઈકાં જો ગલેમેં થા, તો પઈકાંમેં ગલા થા. ૧

સદમેસે કલેજા હુવા શેહકા તહો બાલા–લાશેકો લિએ બઈઠ ગએ સય્યદે વાલા
ફિર હાથોંપે ઢલકી હૂઈ ગરદનકો સંભાલા–ઓર તીરકો હલ્કે અલીઅસગરસે નેકાલા

રિક્કત ન હૂઇ ઝબ્ત શહનશાહે ઝમનસે
ગરદનસે લહૂ બેહને લગા દૂધ દહનસે, ૨

ફરમાને લગા દિલસે યેં ઝહરાકા વોં જાઇ–કયા ખૂબ!!! પિલાને હમ ઇસે લાએથે પાની
અસગરકી બુઝાઇ ન ગઈ તશ્ને દહાની–એક આનમેં યૂં મિટ ગઇ બાનૂકી નેશાની

વ્હાં તીરે જફા ચલ ગયા બાનૂકે જેગર પર
વોં આસ લગાયે, હઈ ખડી ખઈમેકે દરપર. ૩

હર લેહઝા દરે ખઈમેકે પરદેકો ઉઠાકર–મઈદાંકી તરફ દેખ રહી હોગી વોં મુઝતર
અસગરકો લિએ રનસે, ફિરે યા નહીં સરવર–ઓર લબપે દોઆ હોગી કે અઈ ખાલેકે અકબર

મઈદાનસે વાલી મેરા શબ્બીર ભી આવે
ઓર જીતા હૂવા અસગરે બેશીરભી આવે. ૪

કયા દાગ દિયા બાપકો અઈ યૂસુફે સાની–યેં હલ્કે છિદાના યેં તેરી તશ્ને દહાની
મરકરભી ન ભૂલેગા યદુલ્લાહકા જાની–બચપન તેરા ઓર અકબરે મહરૂકી જવાની

દો ઝખ્મ કલેજેમેં હઈ તુમ દોનોંકે ગંમસે
વોં બરછીસે મારે ગએ તુમ તીરે સેતમસે. ૫

બતલાઓ કે અબ કયા કરૂં? મંઈ બેકસો નાચાર–ગર જાઉંતો દુશવાર, ન જાઉંતો હઈ દુશવાર
દેખેગી જો ગરદનસે તેરે, તીરે સેતમ પાર–મરજાએગી મરજાએગી બાનૂએ દિલ અફગાર.
રૂખ્ઁ અબ ન ઉધર અઈ મેરે ગુલફામ કરો તુમ
પેહેલૂમેં બડે ભાઇકે આરામ કરો તુમ. ૬

નાગાહ બિને કાહેલે અઝલમ યેં પુકારા–ક્યૂં કઈસા નેશાનેપે લગા તીર હમારા?
દુનયાસે જેગર ગોશએ શબ્બીર સેધારા–ઉસ બચ્ચેકો મારા હઈ, જો થા પ્યાસકા મારા
તાકા જીસે હરગિઝ ન હુવા દખ્લ બેતાકા
બાઝૂભી તો છિદા હઈ એબામેં દોસરાકા. ૭

ધુલ જાએ જો નઝદીકસે દેખે કોઈ જાકર–આલૂદએ ખૂં હાથ હઈ હંઝરતકા સરાસર
ફરમાને લગે રોકે યેં તબ સિબ્તે પયમબર–નાનાસે કરૂંગા, તેરી ફરયાદ સેતમગર
અસગંરને દિયા હંશ્ર તલક સાથ હમારા
કલ હોગા ગિરેબાં તેરા, ઓર હાથ હમારા. ૮

કુછ મુઝકો ન સાબિત હૂઇ ઇસ લાલકી તકંસીર–પાનીકે લિએ આયાથા, ગરદનપે લગા તીર
મઝલૂમ થા, માઅંસૂમ થા, પ્યાસા થા, યેંબેશીર–શાયદ કે તૂ હઈ લા વલદ, ઓ ઝાલેમે બેપીર
કિસ નાઝો નઅંમસે છે મહીને યેં પલાથા !!!
ઇસ તીરકે લાઇકં મેરે બચ્ચેકા ગલા થા? ૯

એક તીરે સેતમસે તેરે, હંઈદર હૂએ ઝખ્મી–ઝહરા હૂઇ મજરૂહં, પયમબર હૂએ ઝખ્મી
કયા ઝુલ્મકા પઈકાં થા કે શપ્પર હૂએ ઝખ્મી–હમભી અંલીઅસગંરકે બરાબર હૂએ ઝખ્મી
તૂ ખૂશ હઈ, કે દમ અસગંરે બે શીરને તોડા
યહાં પાંચ કલેજોંકો, તેરે તીરને તોડા. ૧૦

રોને લગા યેં કેહકે યદુલ્લાંહકા જાયા–ફિર હાથોંપે લાશા અંલીઅસગંરકા ઉઠાયા
મુંહ કરકે સૂએ આંલમે બાલા યેં સુનાયા–મકંબૂલ હો યેં નઝર મેરી, બારે ખુદાયા
તોહંશ તેરી દરગાહકે લાઇકં તો યેં કબ હઈ
પર અઈ મેરે મૌલા મેરી મુઝૈતરા સબબ હઈ. ૧૧

ઇસ રાહમેં સૌ બાર મેરા સર ભી તસદૂંકં–સર કયાં હઈ તેરે નામપે સબ ઘરભી તસદૂંકં
કુંરબાન ભતીજેભી, બેરાદરભી, તસદૂંકં–અકબરભી તસદૂંકં, અંલીઅસગંર ભી તસદૂંકં
રાઝી હૂં મંઈ જો મુઝપે મોસીબત હો જફા હો
યા રબ તેરે મહંબૂબકી ઉમ્મતકા ભલા હો. ૧૨

અબ એક તમન્નાં હઈ યેં અઈ ખાંલેકે અકબર–જબ તસ્ન દહન ઝબ્હ હૂં મંઈ બેકસો મુઝતર
શરબતકા મઝા દે મુઝે આબે દમે ખંજર–સાબિર રહે શાકિર રહે ફરઝંદે પયમબર
ઝઈનબ નેકલ આએ તો ન કુછ રંજો અલમ હો
હોટોંપે તેરા નામ હો, સર સિજદેમેં ખંમ હો. ૧૪

ગરદનપે લઇ ખંજરે બુરાંજો ફિરાએ–હંસરત હઈ કે ઉસવકંત બલ અબરૂપે ન આએ
તનકો મેરે જુમબિશ ન હો સર હિલને ન પાએ–કાંતિલ મુઝે પાની ન પિલાએ ન પિલાએ;

મુઝતર ન તહે ખંજરે ખૂંખાર હો શબ્બીર
યે મરહલા હો તઈ તો સોઝ્સુક્બાર હો શબ્બીર. ૧૫

જબ કેહચુકા ખાલિકકે સે યે ઝહરાકા વો જાયા—અકબરકે બરાબર, અલીઅસગરકો લિટાયા ફરઝંદકે શાનેકો હેલાકર યે સુનાયા—અસગરકી સોઝરિશકે લિએ બાપ હઈ આયા

ઈસિ બાનૂએ મગમૂમ કે દિલબરસે ખબરદાર
અઈ જાને પેદર છોટે બેરાદરસે ખબરદાર. ૧૫

કયા હાથ ધરે છાતીપે સોતેહો મેરેલાલ—તુમ અસગરે માઅસૂમકા દેખો તો ઝરા હાલ પાનીકે લિએ તીરકી, ગરદનપે લગી ફાલ—યે ગુંન્ચા દહન ખૂનમેં હઈ ગુલકી તરહ લાલ

આરામસે રખના યે અમાનત હઈ પેદરકી
ઈઝા ન હો કુછ લાશકો ઇસ તિફ્લ જેગરકી. ૧૬

અકબર, અલીઅસગર મેરા ચીલીને ન પાયે—દુશ્મન કોઇ સદમા ઈસે પોહચાને ન પાયે બેટા, યે બદન ફૂલસા મુરઝાને ન પાયે—પ્યારે મેરે ખૂરશેદપે ધુપ આને ન પાયે

માઅસૂમકો છાતીસે લગાલો અલી અકબર
દામાને કૈબા ઇસકો ઉઢાલો અલી અકબર. ૧૭

ગોદીસે યે માંકી ન જોદા હોતેથે એક પલ—વો પાસસે હટતીથી તો હોજાતેથે બેકલ તનહાઇ હઈ અબ, ઔર બયાબાન યે મકતલ—સહરાયે પુર આસૂબ, ખતરનાક યે જંગલ

રાતોંકો ન ગાફિલ કહીં હોજાઇયો બેટા
ડરડરકે જો યે રોયે તો બેહલાઇયો બેટા. ૧૮

અબ દેર નહીં હમભી કોઇ દમમેં હઈ આખિર—સર દેનેકો જાતે હઈ ખુદા હાફેઝો નાસિર યે કેહકે ચલે બ્હાંસે શહે સાબેરો શાકિર—જો આયા નઝર ઉંટપે એક મર્દ મોસાફિર

શિકલે શહેદીં દેખકે દિલ ઉસકા ભર આયા
જલદીસે વો નાકેકો બેઠાકર ઉતર આયા. ૧૯

આદાબ બજા લાકે ફિરા ગિર્દ કઈ બાર—તકને લગે હસરતસે મુંહ ઉસકા શહે અબરાર જબ ઉસને દિયા નામએ સુગરા બદિલે ઝાર—બસ પડહતેહી સરનામેકો આંખેં હૂઇ ખૂંબાર

બીમારને લિખ્ખાથા એમામે દો જહાંકો
પોહચે મેરી અરઝી યે મસીહાએ ઝમાંકો. ૨૦

શબ્બીરને રોરોકે લેફાફેકો કિયા ચાક—મકતૂબકો પડહને લગે બાદીદએ ગમનાક લિખ્ખાથા કે અઈ લખ્તે દિલે સયદે લૌલાક—દિન રાત તડપતી હૂં મંઈ ઇસ ઝીસ્તપે હઈ ખાક

હોંટોંપે હઈ દમ કોહે અલમ સરપે ગિરા હઈ
અઈ ઈસએ દૌરાં યે તરસ ખાનેકી જા હઈ. ૨૧

હઝરતપે તો ઝાહિર હઈ કે શિદ્દતસે હૂં બીમાર—ઓર અબતો કુછ આગેસેભી દહચંદ હઈ આઝાર હઈ આઠ પહર પીટને રોનેસે સરોકાર—યે અંત મેરી રૂખસતકા હઈ યા સયદે અબરાર

આએભી તો યે બેકસો તનહા ન મિલેગી
અબ કૈબ મિલેગી, તુમ્હેં સુગરા ન મિલેગી. ૨૩

ખાના હઽ ન પીના હઽ ન સોના હઽ ન આરામ—મંઽ કુરતએ ગૈમ હૂં મુઝે ઇન બાતોંસે કયા કામ
હાં યેહ તો ખેયાલ આતા હઽ અકસર સહૅરો શામ—મરજાઉં તો ફિર દફ્નકા કયૂંકર હો સરંજામ
પુરસા કિસે દેનેકે લિએ આએગા કોઇ
એકસકા જનાઝાભી ન ઉઠવાએગા કોઇ. ૨૪

અમ્માંસે યેહ કહીએગા કે સુગૈરા ગઇ વારી—કયૂં વાલેદાહ, લી તુમને ખબર ખૂબ હમારી
ચલતે હૂએ તુમ મેરે લિયે કરતીથીં ઝારી—અબ સમઝી કે મુંહ દેખેકી બાતેંથીં વેહ સારી
હાં સચ હઽ કે એક પુરઝેકે લાઇકભી નહીં હંઽ
સબ બેટીઓંમેં આપકી નાચીઝ હમીં હંઽ. ૨૪

અચ્છા કિયા ઔઽર અબ મંઽ કિસીસે ન મિલૂંગી—કુબરાસે, સોકઽનાસે, ફૂફીસે, ન મિલૂંગી
અંમ્મૂસે ન બોલૂંગી, ચચીસે, ન મિલૂંગી—રૂઠી હૂં મંઽ હમશિકલે નબીસે ન મિલૂંગી
આનેકી જો હૅઝરતકે ખબર હોગી ઉધરસે
મંઽ દાદીકે રૌઝેપે ચલી જાઉંગી ઘરસે. ૨૫

અલ્લાહ યેહ ગૈફલત !!! કે ન ખતભી કોઇ ભેજા—યેહ આપસે, સુગૈરાકો તવક્કોએ થે ન બાબા
હઽહઽ અલીઅકબરભી ન આએ યેહ હૂવા કયા?—કિસમતહી બુરી હોતો કિસીકા નહીં શિકવા
મંઽ લેનેકો આઉંગા યેહ સમઝાકે ગએથે
કયા ખૂબ મેરે સરકી કસમ ખાકે ગએથે. ૨૬

અકબરકા જો નામ આયા તો રોએ શહેવાલા—હાથોંસે દઇમાર કલેજેકો સંભાલા
ફરમાને લગા ફાતેમાકી ગોદકા પાલા—કાસિદ તુઝે જીતા રખે અલ્લાહ તઆલા
કયા દેં તુઝે હમ બેકસો મઝલૂમ હંઽ ભાઇ
દો રોઝસે પાનીસેભી મહૅરૂમ હંઽ ભાઇ. ૨૭

રોકર શોતુર અસવારને યેહ બાત સુનાઇ—ગુરબતમેં યેહ કયા હોગયા? અઽ હૅકકે ફેદાઇ
લશકર હઽ કહાં, ઔર હંઽ કિધર ભાનજે ભાઇ—શેહને કહા એક એકને જાં અપની ગંવાઇ
ટુકડે હૂએ દિલબંદ બેમામે અઝલીકે
અબ કોઇ નહીં પાસ હોસઽન ઇબ્ને અલીકે. ૨૮

યેહ કેહકે સૂએ ગંજે શહીદાં, ઉસે લાયે—સોતેથે જહાં ખઽશો પેસર બરછેયાં ખાએ
લાશે, શોતુર અસવારકો હૅઝરતને દિખાએ—રોકર કહા કયૂં, મેરે યગાને નઝર આએ?
મહતાબસે મુંહ ખાકમેં ઓર ખૂંમેં ભરે હંઽ
અઽ શખ્સ યેહ સબ સામને આંખોંકે મરે હંઽ. ૨૯

ફિર લાશએ અકબરકે કરીં આએ બસદ ગૈમ—ઓર રખદિયા ખત સીનેપે બાદીદએ પુરનમ
ચિલ્લાએ કે કુછ મુંહસે કહો અઽ મેરે ઝઽગૈમ—સુગૈરાકો જવાબ ઇસકા લિખેં, યા ન લિખેં હમ
ફરમાઓ તો લિખ દૂં કે સફર કરગએ અકબર
ભેજૂં કિસે લેનેકો તેરે, મર ગએ અકબર. ૩૦

સર પીટકે કાસિદને યેહ તબ શેહકો સુનાયા—હઽહઽ અલીઅકબર હઽ યેહી? બાનૂકા જાયા
ફરયાદ હઽ તસવીરે મોહંમ્મદકો મિટાયા—ઘર ફાતેમાકા ખાકમેં આઅદાને મિલાયા

અબ મરનેકી ઈનિકે, જો ખઁબર પાએગી સુગઁરા
મુઝકો તો યેં રોના હઈ કે મરજાએગી સુગઁરા. ૩૧

બીમારકી ગુઁરબતપે જેગર ફટતા હઈ મેરા—કયા કયા ઉસે અરમાન થા વા હઁસરતો દરદા
ચલતે હૂએ મુઝસે યેહી રોરોકે કહાથા—કાઁસિદ, અઁલીઅકબરસે ગેલાં કીજીયો સારા
કેહ દીજો કે સદકે ગઈ કબ આઓગે ભયાઁ ?
જબ કઁબ્રમેં હમ સોવેંગે તબ આઓગે ભયાઁ ? ૩૨

યેં મરગએ, પઈગાઁમ કિસે ઉસકા સુનાઉં ?—શેહઝાદએ આઁલમકો કહાં ઢૂંઢકે લાઉં ?
મુંહ ફાતેમા સુગરાકો મંઈ કયા જાકે દિખાઉં ?—પૂછે જો ખઁબર ઇનકી, તો કયા હાલ સુનાઉં ?
ઉઠ્ઠો અઁલીઅકબર કે મંઈ જાતા હૂં વતનકો
પઈગાઁમે ઝબાનીભી ન કયા દોગે બહનકો ? ૩૩

ફિર કેહને લગા દેખકે વોં લાશએ અસગઁર—યેં લખ્તે જેગર કિસકા હઈ ? યા સિબ્તે પયમબર
કિસને ઇસે મારા? કે યે સબ ખૂંનમેં હંઈ તર—બંદ આંખેં હંઈ, ઓર હાથ હઈ નન્નેસે, ગલેપર
ઇસિ બચ્ચેકા કાઁતિલ કભી આબાદ ન હોગા
વલ્લાહ કે વોં સાહેબે અઁલાદ ન હોગા. ૩૪

રોરોકે યેં ફરમાને લગે હઁઝરતે શબ્બીર—છોટા મેરા બેટા હઈ યેહી અસગઁરે બે શીર
બે જુર્મ લગાયા જિને કાહિલને ઇસે તીર—પૂછે કોઇ, માઅઁસૂમકી થી કૌનસી તકઁસીર ?
દુનયાસે સફર કરગએ, પાનીકો તરસકે
યેં થે છે મહને કે, વોં અઠ્ઠારાં બરસકે. ૩૫

સુગઁરાસે યેં કેહદીજો કે બાબા તેરે કુઁરબાં—પરદેસમેં ભૂલા નહીં મંઈ તુમકો મેરીજાં
ઇસ રંજો મોસીબતમેંભી, હરદમ હઈ તેરા ધ્યાં—મોહલત ન મગર મૌતસે પાઇ કિસી ઉનવાં
સર તનસે અઁઝીઝોંકે ઉતારે ગએ સુગઁરા
પરદેસી તેરે, દશ્તમેં મારેગએ સુગઁરા. ૩૬

તકઁદીરસે કુછ બસ નહીં અઈ દુખ્તરે બીમાર—અબ હઁશ્રપે મૌકૂફ રહા બાપકા દીદાર
હમસાભી ન હોએગા કોઇ બેકસો નાચાર—હંગામે અજલ, પાસ ન મૂનિસ હઈ ન ગંમખાઁર
મરનેપેભી ફરઝંદે નબી રંજ સહેગા
લાશા. કફનો ગોરકો મોહઁતાજ રહેગા. ૩૭

ખઁત હઈ યેહી ઓર બસ યેહી પઈગાઁમે ઝબાની—હર સિમ્તસે ઘેરે હૂએ હંઈ ઝુલ્મકે બાની
ચૌબીસ પહર ગુઝરે હંઈ પાયા નહીં પાની—અબ હઁલ્કે હઈ ઓર ખંજરે બુરરાંકી રવાની
જબ પ્યાસ લગે યાદ હમેં કીજીયો સુગઁરા
શરબતપે, મેરી નઝર દેલા દિજીયો સુગઁરા. ૩૮

ઓર અહલે વતન તુઝસે જો પૂછે મેરી રોદાદ—કેહના કે વોં મઝલૂમ હૂવા કુરતએ બેદાદ
ખંજરસેં ગલા કટ ગયા ઘર હોગયા બરબાદ—તુમ ભૂલગએ ઓર ઉન્હેં તુમ સબકી રહી યાદ
લાઝિમથી મદદ ફાતેમાકે લખ્તે જેગરકી
કુછ તુમને ખઁબર લી ન મોહઁમ્મદકે પેસરકી. ૩૯

યે૦ સુનકે ચલા ખાંક બસર કાસેદે સુગરા-હઝરતપે ઉધર ટૂટપડા લશકરે આદા
શમશીરપે શમશીર લગી નેઝેપે નેઝા-ગશ ખાકે ગિરા ઘોડેસે લખ્તે દિલે ઝહરા
ઉસ વકતભી ઘેરે હૂએ સબ દુશમને દીં થે
થા એક ગલા, ઓર કઈ સૌ ખંજરે કીં થે. ૪૦

"હાં ઝબ્હ કરો શેહકો" યે૦ જબ ગુલ હુવા એકબાર-રસ્તેસે લગા દેખને ફિરકર શોતુરે અસવાર
દેખા કે હૈ શાપીરકી છાતીપે સેતમગાર-ઓર મુશ્ક ગલેપર હૈ રવાં ખંજરે ખૂંખાર
ચાદરભી નહીં સરપે યે૦ ઘબરાઇ હૈ ઝૈનબ
મુંહ પીટતી ખૈમેસે નેકલ આઇ હૈ ઝૈનબ. ૪૧

ફિર દેખા તો હંગામએ મહેશર નઝર આયા-ઝહરાકા પેસર ખાકપે બેસર નઝર આયા
મેદાનમેં યૂં શિમ્રે સેતમગર નઝર આયા-એક હાથમેં સર, એકમેં ખંજર નઝર આયા
ખૈમા શહે મઝલૂમકા જલતે હૂએ દેખા
બચ્ચે લિએ રાંડોંકો નેકલતે હૂએ દેખા. ૪૨

અબ મરસયેકો ખતમકર અર્ઝ "મૂનેસ" પુરનમ-ઇતનાભી નહીં પીટને રોનેકે લિએ કમ
શબ્બીરકી સુગરાકો સોનાની ગઇ જીસદમ-તાકત યે૦ નહીં હૈ કે યહાં કીજે વે૦માતમ
થા નાલએ ફરયાદકા ગુલ ઘરમેં અલીકે
કોહરામ થા રોઝેપે રસૂલે અરબીકે. ૪૩

મજલિસ દસવીં હઝરત અબદુલ્લાહઇબ્ને હસનુલ મુજતબા. ઔર હઝરત સય્યદુશ શોહદા એમામ હોસયન અ. કી. શાહાદતકે બયાનમેં.

મરસેયા પેહલા હ. એમામ હોસયન. અ. કી સબ્રોરેઝાકે બયાનમેં.

અય શમએ કલમ, રોશનીએ તૂર દિખાદે-અય લોહ, તજલ્લીએ રૂખે હૂર દિખાદે
અય બહેરે તબીઅત, ગોહરે નૂર દિખાદે-અય શાહેદે માઅની, રૂખે મસતૂર[1] દિખાદે
બઝમે ગમે શબ્બીરમેં, વો જલવા ગિરીહો
ખુરશેદ, જહાં તાબે[2] ચરાગે સહરીહો. ૧
અય તબ્એ રસા, ખુલ્દકા ગુલઝાર દિખાદે-અય બાગે સોખન, ગુલશને બે ખાર દિખાદે
અય શમ્એ ઝબાં, લમ્અએ[3] અનવાર દિખાદે-અય હુસ્ન, બયાં ખુબીએ ગુફતાર દિખાદે
લરઝાં હય કદમ ખામએ ઇઅજાઝે રકમકા
હાં તેગે ઝબાં, આજ તૂ કર કામ કલમકા. ૨
માની[4]કો, ભી હયરત હો વો નકશા નઝર આએ-બેહતા હૂવા, એક નૂરકા દરયા નઝર આએ
અલ્લાહકી કુદરતકા તમાશા નઝર આએ-સબ બઝમકો, હયદરકા સરાપા નઝર આએ
મહતાબતો કયા હય ? રૂખે ખુરશેદભી ફક હો
જો બંદ હો, તસવીરે તજલ્લીકા વરક હો. ૩
હય રૂતબએ મદહે ચમને ફાતેમા આલી-હાં બાંધલો ગુલદસ્તએ મઝમૂને ખેયાલી
હર મિસરએ શાદાબ[5] હો એક ફૂલોંકી ડાલી-લફઝોંકે ભી ગુન્ચેહોં નઝાકતસે[6] ન ખાલી
લબરેઝ લતાફતસે હો, રંગીં સોખન અયસા
રિઝવાંભી પોકારે, નહીં દેખા ચમન અયસા. ૪
ખામૂશ ઝબાં દાઅવએ બેજા નહીં અચ્છા-હો જીસમેં તકબ્બુર, સોખન અયસા નહીં અચ્છા
બસ બસ યે ગરૂર ઔર યે દાઅવા નહીં અચ્છા-આપ અપની સના ? વાહ ! યે શેવા નહીં અચ્છા
કમ માયા, કમાલ અપના જતા દેતા હય અકસર
જો ઝર્ફ કે ખાલી હય, સદા દેતા હય અકસર. ૫
ખુરશેદકો, કુછ હાજતે ઝેવર નહીં ઝિનહાર-ફુલોંપે, કોઇ ઇત્ર લગાએ તો હય બેકાર
આએલા હય અગર જીન્સ, તો કયા હાજતે ઇઝહાર ? ખૂદ મિશ્ક હો ખૂશબૂ, ન કે ખુશબૂ કહે અત્તાર

---

૧ છાપેલું. ૨ રોશની. ૩ રોશની-ચમક. ૪ તે એક મહામોટો કામીલ નકશી કરનાર રૂમનો રેહનાર હતો તેણે નબુવ્વતનો જુઠો દાઅવો કર્યો હતો તેણે એક કીતાબ નામે "અરઝંગ, લખી હતી અને તે પોતાના અડકામ તરફ લોકોને દોરવતો હતો. ૫ સયરાબ. ૬ નાજુકપણું.

જો બદ હૈ સો બદ હૈ, જો નેકો હૈ વો૦ નેકો હૈ
છુપનેકી નહીં, આપ અગર ઉદમેં બૂ હૈ. ૬

ઇનસાંકે લિએ, ઇજ્ઝતી લાઝિમ હૈ બ હર કૈફ[1]—હૈ ખાનએ દુનયામેં હરએક પીરો જવાં ઝૈફ[2]
ગર સાહેબે જોહર ન ચલે ઝુકકે તો સદ હૈફ—ખારિજ, હૈ અસાલતસે, વો૦ કસતી નહીં જો સૈફ
આફાકમેં યૂં ફૈઝે નગીં આમ ન હોતા
હોતા ન ફરૂતન, તો કભી નામ ન હોતા. ૭

યા રબ મેરી ફરયાદમેં તાસીર અતા કર—બુલબુલભી ફડક જાય, વો૦ તકરીર અતા કર
દૌલતકે એવઝ ફુકરકી જાગીર અતા કર—તૌફીકે સનાખાનીએ શબ્બીર, અતા કર
દાઅવા ન સોખનકા હૈ ન ઇઅજાઝે બયાં હૂં
તૂ આલેમો દાના હૈ, કે મૈં હીચ મદાં હૂં. ૮

ઐ બાએસે ઇજાદે જહાં વકતે મદદ હૈ—ઐ મુનતઝેમે[3] કૌનો મકાં, વકતે મદદ હૈ
ઐ ખિઝર, રહે ગુમ શોદગાં વકતે મદદ હૈ—ઐ દાદ સે પીરો જવાં વકતે મદદ હૈ
ચલના હૈ દમે તેગે હૂ દમપર કોઇ દમકો
યૂં હાથ પકડલે કે ન લગઝિશ હો કદમકો. ૯

ઐ કિબ્લએ કૌનૈન, એઆનતકી તલબ હૈ—ઐ હાદીએ દારૈન, હેદાયતકી તલબ હૈ
ઐ બહરે અતા, હિમ્મતો રહમતકી તલબ હૈ—ઐ નૂરે ખુદા, નૂરે બસીરતકી તલબ હૈ
મકબૂલ હૈ વો૦, તૂ જીસે મનઝૂર કરેગા
ઇસ ઝરરેકો, ખુરશેદ તેરા, નૂર કરેગા. ૧૦

ઐ સાકિએ કૌસર, મએ[4] ફિરદૌસ અતા કર—ઐ ઇસએ દૌરાં, મરઝે દિલકી દવા કર
ઐ દસ્તે ખુદા, કુલ્મે મોકદ્દર[5] કી સેફા કર—ઐ નૂર, હકકે આઇનએ ખાતિરકી જેલા કર
મસતીમેં ન ફિક્રે ખેરદો હોશ કરૂં મૈં
કૈફીયતે દુનયાકો ફરામોશ કરૂં મૈં. ૧૧

અંદેશએ તૌસીફે શહનશાહે ઓમમ હૈ—ઝાનૂપે સરે ફિક્ર હૈ સિજદેમેં કલમ હૈ
યે૦ રાહ હૈ બારિક, કે લગઝિશમેં કદમ હૈ—ઐ દસ્ત, ઝબર દસ્તે ખુદા વકતે કરમ હૈ
ખામેસે ન કુછ, તબ્એ ખુદા દાદસે હોગા
યે૦ મરહલા, તૈ આપકી ઇમદાદસે હોગા. ૧૨

બુલબુલસે, કભી વસ્ફે ગુલેતર નહીં મુમકિન—આઇનેસે, ઔસાફે સેકંદર નહીં મુમકિન
ઝરરેસે, સનાએ શહે ખાવર[6] નહીં મુમકિન—જીબરીલસે, તાઅરીફે પયંબર નહીં મુમકિન
મકદૂર કિસે, શેરે એલાહીકી સનાકા
હો સકતા હૈ બંદેસે કહીં શુક્ર ખુદાકા ? ૧૩

હૈ અર્શ, જહાં ફર્શ, યે૦ કાશાના[7] હૈ કિસકા?—હર સૂ હૈ તજલ્લી, યે૦ જેલૌ ખાના૦ હૈ કિસકા?
જલતા હૈ દિલે શમ્અ, યે૦ અફસાના૦ હૈ કિસકા?—સર ગસ્તા હૈ મહતાબ, યે૦ પરવાના૦ હૈ કિસકા?

---

૧ કારણ ૨ મેહમાન. ૩ ભલું ઇછનાર. ૪ દારૂ. ૫ ખરાબી ૬ પુર્વ—કોઇ વખત પશ્ચિમને પણ કહેછે. ૭ ઝુંપડું.

રૌશન હૈ જહાં, જલવએ નૂરે અઝલી હૈ
હાં બઝમે મોઅલ્લાએ હોસૈન ઇબ્ને અલી હૈ. ૧૪

અલ્લાહરે રૂતબા!! યે૦ ફલક હૈ? કે ઝમીં હૈ?–હૈ અર્શ મકાં જીસકા, વો૦ આજ ઇસમેં મકીં હૈ જો દિલ હૈ, સો વાબસતએ લુત્ફે શહેદીં હૈ–મજલિસ હૈ? કે ગુલદસ્તએ ફિરદૌસે બરીં હૈ?

યે૦ ઔજ,યે૦ રૂતબા, કિસી મહફિલકો મિલા હૈ?
ઇન ફૂલોંકે કુરબાન અજબ બાગ ખિલા હૈ!!! ૧૫

કેહતે હૈં મોઅમેનોંકે યે૦ હકે મેં શાહે અકરમ–યે૦ બઝમે અઝા હોતી હૈ જીસ ઘરમેં ફરાહમ[1] બનજાતે હૈં અશ્ક ઉનકે, મેરે ઝખ્મકે મરહમ–યે૦ લોગ હૈં સબ મેરે મોસાહિબ મેરે હમદમ

મરજાતા હૈ કોઇ તો બોકા કરતા હૂં મૈંભી
ઉનકે લિએ બખ્શિશકી દોઆં કરતા હૂં મૈંભી ૧૬

કૈસાહી ગોનાહગાર મરે મેરા અઝાદાર–હૈ ઉસકે ગોનાહોંસે ફોઝૂં રહેમતે ગફ્ફાર ફરમાતે હૈં બખ્શિશકી દોઆં, અહમદે મુખ્તાર–અલ્લાહસે મૈં હોતા હૂં બખ્શિશકા તલબગાર

ગર નઝઅમેં સખ્તી હો તો ઝહરાઓ નબી હૈં
ઓર કબ્રકી મુશકિલમેં, શરિક ઉસકે અલી હૈં. ૧૭

ક્યૂં મોઅમેનો ક્યા ફૈઝ હૈ! ક્યા લુત્ફો અતા હૈ–ક્યા મરતબએ અશ્ક હૈ! ક્યા અજરો બોકા હૈ ગૌહર હૈં યે૦ વો૦, જીનકા ખરીદાર ખુદા હૈ–જો કુછ હૈ સો બસ દોસતીએ આલે અબા હૈ

દુનયાપે, ન દૌલતપે, તવજ્જોહ હૈ ન ઝરપર
ઝહરાકી નઝર પડતી હૈ અશકોંકે ગૌહર પર. ૧૮

ક્યા અશ્કે અઝાદારકા રૂતબા કોઈ જાને–યે૦ ગંજે ગૌહર બખ્શા હૈ મરદુમકો ખુદાને કી હૈ નઝરે, અહેને એનાયત શાહદાને–દિખલાએંગે ક્યા ક્યા સમર ઇન અશ્કોંસે દાને

યહાં ઈસકા ન ઉકદા૦ દિલે મુઝતરપે ખુલેગા
યા કબ્રપે, યા ચશ્મએ કૌસરપે ખુલેગા. ૧૯

યહાં અશ્કકા દાના૦ હૈ, તો વહાં દુરરે સમીં[2] હૈ–યહાં આબ હૈ, વાં ગાઝા૦[3] કશે ચહરએ દીં હૈં યહાં આંસૂ બોકા તાર હૈ વહાં હબ્લે મતીં હૈં–યહાં કતરા૦ હૈ વહાં ખાતેમે રહેમતકા નગીં હૈ

કતરા૦, હૈ મગર બહરકોભી ગિર્દ કરેગા
દોઝખકે શરારોંકો યેહી સર્દ કરેગા. ૨૦

જો લોગ હૈં બાકી[4] ઉન્હેં દોઝખસે નહીં બાક[5]–મુંહ અશ્કોસે ધોયા, તો ગોનાહોંસે નહીં બાક હૈ દૌલતે ઇમાં, ગમે સિબ્તે શેહ લૌલાક–હો જાતી હૈ ક્યા બાઅદે બોકા તબ્એ ફરહનાક!!

આંખોંકી ઝેયા, રૂખકી સેફા, દિલકી જેલા[6] હૈ
સબ એક તરફ, ગુલશને ફિરદૌસ મિલા હૈ. ૨૧

૧ એકઠા થવું ભેગું થવું. ૨ ભારી કીમતનું મોતી. ૩ ફુલ વર્ણનો એક જાતનો લાલ રંગ હોય છે તેને ઓરતો પોતાના ચેહરાનો રંગ સાફ થવા માટે મરૂળે છે ૪ રોવાવાળા. ૫ ડર ૬ રોશની.

મોહલત જો અજલ દે તો ગંનીમત ઇસે જાનો—આમાદાં હો રોનેપે, સઆદત ઇસે જાનો
આંસૂ નેકલ આએં, તો એબાદત ઈસે જાનો—ઇઝાભી હો મજલિસમેં, તો રાહત ઇસે જાનો
શૂકે કિએ હંઈ, ધૂપમેં લબ તશ્નાં રહે હંઈ
આકાને, તુમ્હારે લિએ, કયા ઝુલ્મ સહે હંઈ !!! ૨૨

તકલીફ કુછ અઈસી નહીં, સાયાં હઈ, હવા હઈ—પાની હઈ ખોનુક[1] મિરવહાં[2] કશ બાદે સબા હઈ
તુમને "ગંમેઆશૂરા"કા ભી હાલ સોના હઈ?—સર પીટનેકા હાલ હઈ ફરયાદો બોકા હઈ
ગુઝરી હઈ બયાબાંમેં વોં ગરમી શહેદીંપર
ભુન જાતાથા દાનાભી જો ગિરતાથા ઝમીંપર. ૨૩

અબ્બાસસે ભાઇકા જોથા સદમએ જાંકાહ—ટુકડે થા જેગર, ટૂટગઈથી કમરે શાહ
ઇસ જોઅફમેં લગઝિશસે, ન વોં પાઉંથે આગાહ—પાયા થા સબાતે કદમે પાકે યદૂલ્લાહ
સબ આંકપે ટુકડે તો કલેજેકે પડે થે
લાખોંસે લડાઇથી પે બશાશ[3] ખડેથે. ૨૪

મુંહ કરકે સૂએ ચર્ખ યેં ફરમાતેથે હરબાર—આલિમ મેરી મિન્નતસે હઈ તૂ, અઈ મેરે મુખ્તાર
ઘરસે ન એલાકા હઈ ન બચ્ચોંસે સરોકાર—હર હાલમેં હૂં, તુઝસે એઆનતકા તલબગાર
ગો શાહે ઝમન હૂં, પે તેરે દરકા ગદા હૂં
મોહતાજ હૂં, એકસ હૂં ગરીબુલ ગોરબા હૂં. ૨૫

કિસ કિસ તેરે અહેસાંકા કરૂં શુક્ર ઝબાંસે—હઈ નાતેકાં[4] આજીઝ કે ઝેયાદા હઈ બયાંસે
વાકિફ નહીં કોઇ તેરે અસરારે નેહાંસે—દુશવાર હઈ આલમકી સેફત હીચ મદાંસે
પ્યાસ આજકે દિનકી મુઝે મરગુબ[5] હઈ મૌલા
જો તેરી મશીયત હઈ વોહી ખૂબ હઈ મૌલા. ૨૬

હરદમ હઈ તેરા લુત્ફ મેરે હાલકે શામિલ—પઈદા કિયા વાં વહુંય જહાં હોતીથી નાઝિલ
બખશા વોં મકાં રેહનેકો અઈ ખાલેકે આદિલ—એ ઇઝન મલક જીસમેં ન હો સકતેથે દાખિલ
યેં લુત્ફો એનાયત હઈ તેરી, કૌનસે ઘરપર!!
જીબરીલો, સરાફીલ ખડે રેહતેથે દરપર!!! ૨૭

નાના, તો દિયા અશરફે ઝુર્રીયતે આદમ-બાબા, શહે મરદાંસા દિયા ફખ્રે દો આલમ
માં, સય્યદએ કૌનો મકાં સાનીએ મરયમ—ભાઇ વોં કે તૂ જીસકી બોઝુર્ગીસે હઈ મહેરમ[6]
દુનયામેં કિસી ઔરકા, રૂતબા હઈ કબ અઈસા
નામ અઈસા, ઘર અઈસા, નસબ અઈસા, હસબ અઈસા. ૨૮

માં તાહેરાં, જદ તય્યબો પાકીઝાં, પેદર પાક—રહેમતસે તેરી કયૂં ન હો અઈસોંકા પેસર પાક
ગુલશનકી ઝમીં પાક, શજર પાક, સમર પાક—ઘર પાક, જગેં પાક, સદફ પાક, ગૌહર પાક
ફૂલે વોં શજર, જીસકો સમરદાર કરે તૂ
જીસ કતરેકો ચાહે, દુરે શહવાર કરે તૂ. ૨૯

૧ ઠંડુ. ૨ પંખો. ૩ ખુશ. ૪ ઝબાન (જીભ) ૫ પસંદ પડેલી. ૬ માહીતગાર.

બચપનમેં મોહંમ્મદને ઝબાં અપની ચૂસાઇ—અબતક કિસી નેઅંમતમેં વો૦ લિઝ્ઝત નહીં પાઇ
કુરબાન રહી અહંમદે મુખ્તારકી જાઇ—જબ દૂધ છુટા નેઅંમતે ફિરદૌસભી ખાઇ

અફલાકસે દિનમેં કઇ બાર આતેથે જીબરીલ
ડોરી મેરે ઝૂલેકી, હેલા જાતેથે જીબ્રીલ. ૩૦

દમ ભર કભી તનહા ન રહા આઠ પહરમેં—ગાહ દૂશે નબીપર, કભી આગુંશે પેદરમેં
માં સાથ મેરે હોતીથીં ફિરતાથા જો ઘરમેં—પુતલીકી તરહં રખતેથે સબ મુઝકો નઝરમેં

ઉસ રૂતબએ આઅંલાકા સર અફરાઝ મંઈ કબથા
મૌલા યેહ તેરી ચશ્મે એનાયતકા સબબ થા. ૩૧

થા ઇદકો ઉરયાં કે એનાયત હૂઇ પોશાક—અમ્મામએ, પઈરાહનો, પાજામઓ રૂ પાક
મરકબ જો નથા, ઉંટ બને સય્યેદે લૌલાક—બાલા, રેબા[1] સબસે મેરા રૂતબા૦ તહે અફલાક

યે૦ તખ્ત, સોલઈમાકો ન યે૦ તાજ મિલાથા
બચપનમેં મુઝે રૂતબએ મેઅંરાજ મિલાથા. ૩૨

રજઅંત હૂઇ ખૂરશેદે ફલકકો પએ હૈદર-યાઅંને ન કઝા હોએ, નમાઝે શહે સફદર
રોઝા૦જો રખા મંઈને, તો અઈ ખાલેકે અકબર—દિન થા, પે હૂઇ રાત છુપા મહરે મોનવ્વર

મનઝૂરથી ખુરદીમેં[2] ઓઝુર્ગી મેરે સિનકી
દિન હો ગયા વહાં શબકા, તો યહાં શબ હૂઇ દિનકી. ૩૩

કયા ઉમ્રથી જબ સરસે ઉઠા બાપકા સાયા—દો ભાઇથે દો બેહનેથીં ઓર દેસ પરાયા
થા તૂ જો નેગાહબાં, તો ન આઅંદાને સતાયા—માં બાપકા મરના, તેરી શફકંતને ભુલાયા

રહંમતસે તેરી, ફખ્રકે મુખ્તાર હૂએ હમ
દેખી જો યતીમી, દુરે શહવાર હૂએ હમ. ૩૪

દૌલત મુઝે દી ગૌહરે ઇઝ્ઝત મુઝે બખ્શા—બાબાકી તરહં ઔજે શરાફત મુઝે બખ્શા
મસનદ મુઝે દી તખ્તે એમામત મુઝે બખ્શા—ઉન સબકે સેવા તાજે શેફાઅંત મુઝે બખ્શા

અખ્તરકો કમર, કતરેકો ગૌહર કિયા તૂને
ઝર્રાથા સો ખૂરશેદે મોનવ્વર કિયા તૂને. ૩૫

અનસાર દીએ વો૦ જો પયગમ્બરને ન પાએ—અસહાબ વો૦ બખ્શે, કે જો હૈદરને૦ ન પાએ
અહબાબ વો૦ યકરંગ[3] જો શબ્બરને ન પાએ—લોગ, અઈસે કીસી સાહેબે લશકરને ન પાએ

તીરોંસે ન તલવારોંસે મુંહ ફિરતાથા ઉનકા
ખાદિમકે પસીને પે લહૂ ગિરતાથા ઉનકા. ૩૬

ફરઝંદ વો૦ ઇમદાદ કિયા જો કે શમાઇલ[4]—થી જીસકી ઝેયારતકે સબબ રોશનીએ દિલ
ખૂરશેદ ઝમીં બુર્જે શરફકા મહે કામિલ—યે૦ ભી તેરી ઇમદાદથી, અઈ ખાલેકે આકિલ

દૌલત યે૦ ન મિલતી, જો ખુદાવંદ ન દેતા!!!
કયા કરતા? અગર તૂ મુઝે ફરઝંદ ન દેતા!!! ૩૭

---

૧ ઝીયાદતી. (વધારે) ૨ નાનપણુમાં. ૩ ચોખ્ખા મનના. ૪ શિકલ આદતો.

અકસર તેરે બંદે હંૈ, કે જીનકે નહીં ઔલાદ!!!–ન પોતેહૈ, ખાં કોઇ, ન ફરઝંદ, ન અહફાદ[1]!!!
કેહતે હંૈ કે ગમગીં હૈ કભી ઔર કભી શાદ–બચ્ચે હૂયે ઓર મરગએ ઓર ઘર હૂવા બરબાદ

મરતે હૂએ દેખા હૈ બરાબરકે પેસરકો
ઇસ દાગકી કદ્ર આજ હૂઇ મેરે જેગરકો. ૩૮

સૌ મરતે જો ફરઝંદ તો બેસબ્ર ન હોતા–ખાદિમ કભી ઇસ ઉજરકો હાથોંસે ન ખોતા
દામનકો તેરે ખૌફમેં અશ્કોંસે ભેગોતા–અકબરકો મંૈ ફરઝંદ સમઝકર નહીં રોતા

યું તો વો૦ કલેજા થા મેરા, ઓર મેરા જીથા
મંૈ ઇસ લિએ રોતાહૂં કે હમશિક્લે નબી થા. ૩૯

બિછડાથા કભી મુઝસે ન વો૦ ગેસૂઓંવાલા–પીરી થા અંસાકા વોહી, ઓર ઘરકા ઉજાલા
જબ ચાંદસી છાતીપે લગા ઝુલ્મકા ભાલા–થા સીનેમેં ખાદિમકા કલેજા તહો બાલા

અશ્ક આંખોંસે થમતે નહીં તુફ્તીદા૦[2]જેગર હૂં
તૂ રહેમ કર અય ખાલેકે અકબર, કે બશર હૂં. ૪૦

દરયાપે જો અબ્બાસને જાં અપની ગંવાઇ–ખાદિમકી કમર ટૂટ ગઇ, મર ગયા ભાઇ
બાઇસ થા યે૦; લાશેપે જો રિક્કત બહોત આઇ–મૌલા, મુઝે યાદ આગઇ બાબાકી જોદાઈ

સદમેસે ન ફિર ઝબતકા યારા હુવા મુઝકો
ફિર દાગે યદુલ્લાહ દૂબારા હૂવા મુઝકો. ૪૧

તનહા હું બસ અબ કોઇ નહીં મુનેસો હમદમ–મૌજૂદ હૈ તૂ સરપે કુછ ઇસકાભી નહીંગમ
અબ રંજ ન ઘરકા હૈ, ન ઔલાદકા માતમ–બેહતર હૈ ગોઝરજાએ તેરી રાહમેં જો દમ

વાબસ્તએ[3] તસબીહે રખૂં રિશ્તએ જાંકો
જબતક હૈ દહનમેં હરકત ખુશ્ક ઝબાંકો. ૪૨

ગો રહેકો રાહત નહીં ઓર કલ્બકો આરામ–હૈ તકવેયતે[4] જાનો, દિલો, રૂહ, તેરા નામ
કમ હૈ, તેરે સિજદેમેં રહું ગર સહેરો શામ–કાસિર હૈ ઝબાં શુક્રમેં અય ખાલેકે અલ્લામ

આંખેં તેરી જાનિબ હંૈ, તો દિલ તેરી તરફ હૈ
ગર તૂ ઇસે મકબૂલ કરે અયને શરફ હૈ. ૪૩

ન પ્યાસકા શિકવા હૈ ન ફાકેકી શેકાયત–હર તરહ હૈ રાઝી, પેસરે શાહે વેલાયત
વો૦ભી તેરા ઇનઆમ થા, યે૦ભી હૈ એનાયત–અલતાફ[5]કા પાયાં[6]હૈ ન, બખશિશ કી નેહાયત

વો૦ કૌનસી દૌલત્ત હૈ? જો મૌજૂદ નહીં હૈ
હાં એક શહાદત હૈ, સો અબ વો૦ભી કરી હૈ. ૪૪

હરચંદ કે હૈ સખ્ત બહોત ઝબ્હકી મનઝિલ–તૂ ચાહે તો હોજાએગી આસાન યે૦ મુશકિલ
ઝાનૂ, જો રખે સીનએ મજરૂહપે કાતિલ–વો૦ સબ્ર અતા કીજે, કે તડપે ન મેરા દિલ

સિજદા૦ તહે શમશીર યે૦ નાશાદ ન ભૂલે
સબ મહવ હોં દિલસે, પે તેરી યાદ ન ભૂલે. ૪૫

---

૧ છોકરાઓ. પોતરાઓ નવાસાઓ નોકર ચાકર ખાદીમ ગુલામ લોંડીયો. ૨ તપી ગયેલ (સુરજથી કીંવા આગથી ગરમ થયેલ) ૩ બંધાઈ ગએલ ૪ કુવ્વત આપવી (તાકાત) ૫ મહેરબાનીઓ દયાઓ. ૬ હદ આખિર છેવટ.

મરસેયા૦ દુસરા હઝરત એમામ હોસયન અ. કા ખયમેમેંસે રૂખ-સત હોનેકે બયાનમેં.

હઁઝરત તો યે૦ કરતેથે સોઅઁન સઓ રેઝાકે-બંધતેથે ઉધર રનમેં પરે અહલે જફાકે
ચિલ્લીઁતાથા યૂં શિમ્ર, કમાંદારોંમેં આકે-તાકે રહો સીનેકો એમામે દોસરાકે
યહાંતક ઁલફે શાહે નજફ આને ન પાએ
યે૦ શેર તરાઇકી તરફ આને ન પાએ. ૧

આમાદએ કંતલે શહેદાંથા સેપહે શામ-અઁઝમેમેં કમર બાંધતેથે શાહે ખૂંશ અંજામ
સઁદાનીયોંકે રોનેકા થા સેહુંનમેં કોહરામ-બિખરાએથે બાલોંકો હરએક એકસો નાકામ
માઅઁસૂમ કઇ ખાંકપે બેહોશ પડેથે
શાહે શોહદા રાંડોંકે હુંલકેમેં ખડેથે. ૨

થામે થીં કોઇ દામને ફરઝંદે પયગ્મ્બર-બચ્ચે લિયે ગોદીમેં ખડીથી કોઇ શશદાર
ઝુકકર કંદમે પાકપે રખતીથી કોઇ સર-રો દેતીથી ચેહરેકી બલાએં કોઇ લેકર
બેતાબ થે શેહ બીબીયોંકી નવહુંાગેરીપર
પરવાને ગિરે પડતે થે શમ્એ સહુંરીપર. ૩

કેહતીથી કોઈ, હાથ કમરબંદમેં ડાલે-સદકે તેરે અઁ ફાતેમા૦કે નાઝોંકે પાલે
હુંઝ઼રત તો ચલે, હમકો કેયા કિસકે હુંવાલે?-છોડેંગે ન યે૦ કોહના, રેદા લૂટને વાલે
હઁ કૌન ગઁરીબોંકા ઇસ ઉજડે હૂયે બનમેં?
બાંધેંગે ગલે આલે મોહુંમ્મઁદકે રસનમેં. ૪

જબ તબ્લે મોખાંલિફકી સદા આતીથી રનસે-દિલ બીબયોંકે સીનોંમે હોજાતેથે સનસે
બચ્ચે ન જોદા હોતેથે સુલ્તાને ઝમનસે-લીપટીથી બહન ભાઇસે, ઓર ભાઇ બહનસે
ચિલ્લાંતીથી હઁહઁ મેરે માંજાએ બેરાદર
બિન ભાઇકી હોતી હઁ બહન, હાએ બેરાદર. ૫
ભયાઁ મુઝે ગુંરબતમેં ન તુમ છોડકે જાઓ-સઁદાનીકો આફતસે અસીરીકી બચાઓ
નિકલે મેરા દમ તનસે તો ફિર બરછેયાં ખાઓ-બનલે જો મેરી કંબ્ર તો જંગલકો બસાઓ
કયા કૅમથા? મેરે વાસતે માંબાપકા મરના
અલ્લાહ ન દિખલાએ મુઝે આપકા મરના. ૬
માં ખંહકંસે જબ ઉઠ ગઇથીં જીતેથે હુંઁદર-થે બાપકે મરનેસે હુંસન હમદમો યાવર
સમઝાતીથી મંઁ દિલકો પસઅઝ રહુંલતે શબ્બર-શબ્બીરસે ભાઈકા હઁ સાયા મેરે સરપર
હુંઝરત હંઁ,તો ઝિંદા૦ મેરે માંબાપ હંઁ ભાઇ
ઝઁનબકે તો જો કુછ હંઁ સો અબ આપ હંઁ ભાઈ. ૭
હુંઝરતકે સહારેપે તો માં બાપને છોડા-ફિર કૌન હઁ? લોંડીસે જો મુંહ આપને મોડા
અકબરકે જવાં મરનેકા માતમ નહીં થોડા-મરજાંઉગી ભાઈ, ન તલબ કીજીયે ઘોડા

આફત હૈ, યેહ સાયા જો મેરે સરસે ઉઠેગા
દાગ઼, આપકે મરનેકા ન ખાહરસે ઉઠેગા. ૮

ઐ દિલ હો, અદાલતસે કહો યા શહે સફદર—ક્યા કેહકે દિલે ઝારકો સમઝાએ? યેહ ખાહર
દુનયામેં કોઈ ઔર હૈ? ઝૈનબકા બેરાદર?—કુરબાન ગઇ સબ્ર મુઝે આએગા ક્યૂંકર?
મસનદકો મોહંમદકી ઉલટતે હૂએ દેખૂં?
હૈ હૈ યેહ ગલા તેગ઼સે કટતે હુએ દેખૂં? ૯

સદકે મૈં તેરે ઐ અસદુલ્લાહકે પ્યારે—અમ્માં કે વોહ દુખ દર્દ મુઝે યાદ હૈં સારે
આફ઼ા તેરે બદલે મુઝે નૈઝે કોઈ મારે—સય્યદ તેરે કદમોંપે મેરા સર કોઇ વારે
પરદેસમેં રસ્સીસે બંધેં હાથ બહનકે
માંજાએકો રેહનેદેં મગર સાથ બહનકે. ૧૦

મુંહ સીનેપે રખ્ખે જો બિલકતીથી વોહ દિલગીર—હર આહથી હઝરત કે કલેજેકે લિએ તીર
સર છાતીસે લિપટાએ હૂએ કેહતેથે શબ્બીર—બસ સબ્ર કરો ગ઼શ કહીં આજાએ ન હમશીર
બૈઠી હો પહરભર અલી અકબરકે અલમમેં
ક્યા જાન ગંવાદોગી બહન? ભાઇ કે ગ઼મમેં. ૧૧

ગર મરગઇ હોજાએગા ઘર ઔરભી ખાલી—સદમેસે જીયેગી ન સોકૈના મેરી બાલી
હો મેરે યતીમોંકી તુમ્હીં પાલને વાલી—સાબિર જો હૈં મિલતા હૈ ઉન્હેં રુતબએ આલી
ઐસા તો કિસીકો ગ઼મે તનહાઈ ન હોગા
અલ્લાહતો સરપર હૈ? અગર ભાઇ ન હોગા. ૧૨

વોહ હમ્દકે લાઇક઼ હૈ સઝાવારે સના હૈ—હૈ ઉસકો બક઼ા, ઔર હરએક શૈકો ફ઼ના હૈ
રાહત નહીં દુનયામેં કે યેહ દારે ફ઼ના હૈ—આદમકા બદન ખાકમેં મિલનેકો બના હૈ
હૈ કોઇ બોઝુર્ગોમેં? કરો ધ્યાન ઉસીકો
દુનયામેં ન છોડેગી બહન મૌત કીસીકો. ૧૩

આલમમેં જો થે ફૈઝકે દરયા વોહ કહાં હૈં?—જો નૂરે ખુદાસે હૂએ પૈદા વોહ કહાં હૈં?
હમ સબસે જો થે અફઝલો આઅલા વોહ કહાં હૈં?—પૈદા હૂઈ જીનકે લિએ દુનયા વોહ કહાં હૈં?
જો ઝિંદાહ હૈ વોહ મૌતકી તકલીફ઼ સહેગા
જબ અહમદે મુરસલ ન રહે !!! કૌન રહેગા? ૧૪

થે મુઝસેભી બેહતર મેરે જદ્દો, પેદરો, ઉમ[૧]—ક્યા હો ગએ અબ ઉનકો કહીં દેખતે હો તુમ?
રેહતા હૈ સદા, બહરે જહાંમેં યેહ તલાતુમ—એક ચશ્મ ઝદનમેં કોઇ પૈદા તો કોઇ ગુમ
દુશમન હૈ કભી દોસ્ત, કભી દોસ્ત અદૂ હૈં
હમ લોગ ઝમાનેમેં હોબાબે લબે જૂ હૈં. ૧૫

યેહ દહર નહીં ખાનએ આસાએશો આરામ—દાના જો હૈં દુનયાકો સમઝતે હૈં સદા દામ[૨]
હૈ જીનકી ઝબાંકો ખતરે તલખીએ અંજામ—શીરીનીએ આલમસે સદા રેહતે હૈં નાકામ
ઐસા નહીં કોઇ જીસે દિલરેશ ન દેખા
દુનયાકે કિસી નોશ[૩]કો બેનીશ[૪] ન દેખા. ૧૬

૧ માં. ૨ જાળ ફાંદો. ૩ આબે હયાત (અમ્રત) ૪ ડંખ માર્યા શિવાય (કરડયા શિવાય)

કિસ કિસકો હમ ઇસ ઉમ્મરે દો રોઝાંમેં ન રોએ!! -કયા કયા દુરે યકતા સદફે કંબ્રમેં સોએ!!
નાયાબ થે જો લાઅલ વો૦ ઇન હાથોંસે ખોએ!!-ઘર સેંકડો ય્હાં સલ્લે ફનામેં હઈ ડુબોએ !!

તકલીફ ઝેયાદા૦ હઈ, તો રૂતબેભી સેવા હઈ!!
રેહતે હઈ તબાહીમેં જો ખાસાને ખુદા હઈ !! ૧૭

હઈ કલકી-અભી બાત કે આબાદ થા કયા ઘર !!!-જીસ દરપે ગદા આનકે હોતેથે તવંગર !
વો૦ મજમએ અહૂબાબ ! વો૦ દરબારે પયંમ્બર!!-વો૦ ફાતેમા૦કા જાહો હશમ, શૌકતે હઈદર!

એબ્રુઝન ચલે આવે યે૦ મકદુર થા કિસમેં ?
ય્હાં આજ વોહી ઘર હઈ કે ખાક ઉડતી હઈ જીસમે. ૧૮

જીબરીલે અમીં ખુદ જીસે ઝૂલેમેં ઝોલાએ!-કયા ગરદેશે ગરદૂં હઈ ! વો૦ યૂં ઠોકરેં ખાએ !
નેઅંમતકા તબક ખુલ્દસે જીસકે લિયે આએ ! -વો૦ પ્યાસમેં એક બુંદભી પાનીકી ન પાએ !

ગરદિશ ન રહી હઈ, ન સદા તૌર રહા હઈ
દુન્યાકા હમેશાસે યેહી તૌર રહા હઈ. ૧૯

એક દિન થા કે ઇશરતકે મોહય્યાં થે સબ અસબાબ-યા એક યે૦ દિન હઈ કે ખુશી હોગઇ નાયાબ
વો૦વકત ! વો૦ આરામ! વો૦હમદર્દ! વો૦અહૂબાબ!-માઅલૂમ યે૦હોતાથા કે દેખાથા કભી ખાબ!

આજ ઔરોંકે હમ મરનેપે ફરયાદ કરેંગે
કલ ઔર ઇસી તરહ હમેં યાદ કરેંગે. ૨૦

કયા આગે બહનકે નહીં મરતા કોઇ ભાઇ ?-બરસોં જો રહી વસ્લ, તો એક દિન હઈ જોદાઇ
લુટ જાતી હઈ એક આનમેં બરસોંકી કમાઇ-જાતી નહીં એ જાન લિયે જબ અજલ આઇ

મિલતા નહીં ફિર, ખલ્કસે જો જાતા હઈ ઝઇનબ
રોનેસે મોસાફિર કહીં ફિર આતા હઈ ? ઝઇનબ, ૨૧

બરસોં રહે માતમમેં પયંમ્બરકે, ન પાયા-જીસ દિનસે જોદાઇ હુઇ, હઈદરકો ન પાયા
તડપા કિયે લઇકિન કભી માદરકો ન પાયા-યૂં છૂટકે ફિર હમને બેરાદરકો ન પાયા

જબ સીનેમેં મુઝતર દિલે બેસબ્રકો દેખા
ઘરસે ગએ રોતે હુયે ઓર કંબ્રકો દેખા. ૨૨

ગુરબતમેં કભી તુમસે બિછડતા ન બેરાદર-કયા કીજીએ તકદીર જોદા કરતી હઈ બાહર
પરદેસમેં, બરબાદ હઈ બચ્ચેકે લિએ ઘર-બંદા હૂં બેત.અંતસે ન હૂંગા કભી બાહર

બેહતર હઈ વોહી જીસમેં રેઝા મંદીએ રબ હો
કયા ઉજર હઈ, સરકારમેં જીસવકત તલબહો. ૨૩

ઝિંદા૦ હૂં તો આખિર કભી મરતા કે નમરતા ?-આતી ન અજલ ? સર જો તહે તેગ ન ધરતા
પઇમાના કભી ઉમ્રકા આખિર મેરી ભરતા-ઘરમેંભી જો હોતા તો સફર ખલ્કસે કરતા

પર આજકે મરનેમેં બહન ઔર મઝા હઈ
ખૂશનૂ દીએ માઅબૂદ હઈ, ઉમ્મતકા ભલા હઈ. ૨૪

હમશીરકા, ગૈમ હઈ કિસી ભાઇકો ગવારા?-મજબૂર હઈ લઇકિન અસદુલ્લાહકા પ્યારા
તેગે ગમે ફુરકતસે કલેજા હઈ દૂપારા-કિસસે કહૂં ? જઇસા મુઝે સદમા૦ હઈ તુમ્હારા

ઇસિ ઘરકી તબાહીકે લિએ રોતા હૈ શબ્બીર
તુમ છુટતી નહીં, ઉનસે જોદા હોતા હૈ શબ્બીર. ૨૫

મરકરભી ન ભૂલૂંગા મંૈ અહેસાન તુમ્હારે-બેટોંકો ભલા કૌન બહન ભાઇપે વારે ?
પ્યારા ન કિયા ઉનકો જો થે જાનસે પ્યારે-બસ માંકી મોહબ્બતકે યો અંદાઝ હૈં સારે
ફાકેમેં હમે બરછેયાં ખાનેકી રઝા દો
બસ અબ યેહી ઉલફ્ત હૈ કે જાનેકી રઝા દો. ૨૬

લો જાતે હૈં હમશીર ખુદા હાફેઝો નાસિર-અબ જીસ્મ હૈ, ઔર તીર ખુદા હાફેઝો નાસિર
અય બાનૂએ દિલગીર ખુદા હાફેઝો નાસિર-હૈ રૂખસતે શબ્બીર ખુદા હાફેઝો નાસિર
કયૂં દૂર ખડી રોતી હો ? યહાં આઓ સાકૈના
ફિર બાપકી છાતીસે લિપટજાઓ સોકૈના. ૨૭

અય આબેદે બીમારે હઝીં ઘરસે ખબરદાર-અય જાને પેદર આલે પયંમબરસે ખબરદાર
માં રાંડ હૈ અબ રાંડકી ચાદરસે ખબરદાર-મારે ન તમાંચે કોઇ, ખાહરસે ખબરદાર
મુશકિલ હો જો ઉમ્મતપે તો સબ્ર કીજીયો બેટા
તહરીરપે બાબાકી અમલ કીજીયા બેટા. ૨૮

કેહકર યે સોખન ઘરસે ચલા ફાતેમાકા લાલ-પીછે હૂઇં સૈદાનીયાં બિખરાએ હૂએ બાલ
ચિલ્લાતીથી બાનૂ કે લુટા અબ મેરા ઇકબાલ-ગુલ થા કે મોહમ્મદકા ચમન હોતા હૈ પામાલ
માએં જો બિલકતીથીં તો ગમ ખાતેથે બચ્ચે
લિપટે હૂએ હઝરતસે, ચલે જાતેથે બચ્ચે. ૨૯

રાંડોકી વો ફરયાદ !!! યતીમોંકી વો ઝારી!!!-ગંશ ખાકે ગિરી ખાકપે ઝૈનબ કઇ બારી
હઝરતસે લિપટતીથી હરએક દર્દકી મારી-હૈ હૈકા યો ગુલથા! કે ઝમીં હિલતીથી સારી!
શબ્બીર બરઆમદ હૂએ યૂં ખૈમેકે દરસે
જીસ તરહ નેકલતા હૈ જનાઝા કોઇ ઘરસે. ૩૦

નિકલે મહલસે રોતે હૂયે શાહે બે સેપાહ-દેખા કે ઝુલ્જનાહ[1] અકીલા ખડા હૈ આહ !
વૈરાન આસતાના હૈ, ખાલી સલામગાહ-મકતલપે કી નઝર ન તરાઇપે કી નેગાહ
ગરદન ઝોકાયે રોતાથા મરકબ[2] હોસૈનકા
મૂંહ દેખતીથી યાસસે ઝૈનબ હોસૈનકા. ૩૧

નાગાહ આઇ કાનમેં આવાઝે બાલો પર-એક તાએરે સોફૈદ ફેરા આકે ગિર્દે સર
કુરબાન શાહ પર થા કે પરવાના શમ્અપર-સબ વહેશી તૈર[3] ઉસકે ફોગાંપરથે નૌહાગર
યૂં લોટતાથા માથેકો રખકર ઝમીનપર
જૈસે નેકલકે પાનીસે મછલી ઝમીનપર. ૩૨

ગોયા યો અર્ઝ કરતાથા ખાદિમ નેસાર હો-લો મંૈ રેકાબ થામતા હૂં તુમ સવાર હો
રાહી શેતાબ જાનેબે પરવરદેગાર હો-જાઓ તડપ રહે હૈં નબી, હમ કેનાર હો
યહાંકી ખબર, ઝમીંકે ફેરસ્તે સોનાતે હૈં
ઝહરાકો સાતવીંસે જેનામેં[4] ગંશ આતે હૈં. ૩૩

૧-૨ ઘોડો. ૩ પક્ષીઓ. ૪ જન્નતમાં.

બાકી રહા ન ઉઝરે સવારી જનાબકો-ચુમકારા ઝુલજનાહે રેસાલત મઆબકો
તાઇર ઝોકા અદબસે હોસૂલે સવાબકો-મનકાર અપની ખોલકે થાંબા રેકાબકો

કયૂં કાઇલ ઇસ શરફકે, ન વો૦ શેહસવાર હો
જીસકા રસૂલ નાકા૦ હો, ગેસૂ મેહાર હો. ૩૪

યે૦ ખાદેમે કદીમે જનાબે એમામ થે-ખાતે[1] એહદ[2] તીફલએ શાહે અનામ થે
પર ઉનકે બાબગાહે શહે તશ્ન૦ કામ થે-લિખ્ખા હઈ જીબ્રઇલ અલઈહિસ્સલામ થે

શેહકો સવાર કરકે વો૦ સૂએ ફલક ગએ
મરનેકો રનમેં ખુસરૂવે જીન્નો મલક ગએ. ૩૫

દેતા હઈ અબ ગઝબકી ખબર રાવીએ હઝીં-સદ્રેકો[3] જીબ્રઇલ ગએ, રનકો શાહે દીં
નાગાહ મએ ફલક તહેબાલા હૂઇ ઝમીં-કયા દેખતે હઈ મુડકે એમામે ફલક નશીં !!!

બેટી નેકલ પડી હઈ જનાબે બતૂલકી
આતી હઈ નંગે પાંઉ નવાસી રસૂલકી. ૩૬

દેતી હઈ યે૦ નેદા કે મંઈ કુરબાન ભાઇજાં-અકબરકા સદકા ઠહરો કોઇ આન ભાઇજાં
ઝઈનબ કહાં, કહાં યે૦ બયાંબાન ભાઇજાં-લાયા હઈ મુઝકો રનમેં એક અરમાન ભાઇજાં

હઝરતપે ખતમ ખલકકી હાજત રવાઇ હઈ
એક એહતેયાજ લેકે યે૦ મોહતાજ આઇ હઈ. ૩૭

યે૦ સુનતેહી ઠહરગએ મૌલાએ બે વતન-પોંહચી જો વો૦ કરીબ, કેયા રોકે યે૦ સોખન
કયા એહતેયાજ હઈ ? જો યહાં આઇ અઈ બહન-લેકર બલાએં બોલી વો૦ મખ્દૂમએ ઝમન

હાજત યેહી બહનકી હઈ ભાઇ રવા કરો
નાનાકે બોસગાહકા બોસા અતા કરો. ૩૮

કાહેકો હલકે પાકકા ફિર બોસા લેંગે હમ-ખંજરસે ઇસ ગલેકી રગેં હોંગી અબ કલમ
તકલીફ હોગી ઝીનપે હોજાએં આપ ખમ-રોકર બહનકી સિમ્ત ઝુકે સયદે એમમ

ઝઈનબકા દમ કલકસે રૂકા, સાંસ ઉલટ ગઇ
બોસા ગલેકા લેકે ગલેસે લેપટ ગઈ. ૩૯

અલકિસ્સા૦ મિલકે ભાઇ બહન ફિર જોદા હૂએ-આઇ યે૦ ઘર, વો૦ રાહીએ દશ્તે બલા હૂએ
ખઈમેસે કુછ બઇદ જો શાહે હોદા હૂએ-બે નફઅ[4] સૂર, હશ્રકે સામાં બપા હૂએ

સર ખમ કેયા જો સબને સમાઅત[5]કે ધ્યાનમેં
કુછ પુસ્તસે સદાએ ઝઇફ[6] આઇ કાનમેં. ૪૦

હઝરત મુડે જો સૂએ કેફ્ફા કાંપ કાંપકર-પાયા જેગરકો અપને તડપતા ઝમીનપર
બેટીકો ઇસિ કલકમેં ન દેખે કોઇ પેદર-જીસ તહલેકામેં[7] આઇ સોકઈના ઉન્હેં નઝર

ઉઠકર જો બિલકવી, નહીં ચલનેકા પાતી હઈ
જલતી ઝમીંપે પાંઉ રગડતી વો૦ આતી હઈ. ૪૧

૧ હરજી ૨ ઝમાનો-વખત. ૩ સાતમાં આસમાન ઉપર બોરડીનું ઝાડ છે જેને સિદ્રતુલ મુનતહા કહેછે ત્યાં સુધી હઝરત જીબરઇલ. અ જઈ શકે છે.તેનેથી આગલ જઇ શકતા નથી ૪ ફુંકયા વીના. ૫ સાંભળવું. ૬ ધીમેથી ૭ જોખમમાં-હલાકતમાં.

રેતીકી બાપસે હૂઇ જાતીથી આંખ બંદ-સૂખી ઝબાં લબોંપે થી ઔર ચેં૦ફેગોં બોલંદ
બાબા, સોકર્ફના સદકે ઝરા રોકિએ સમંદ-મંર્ફભી કુફીકી તરહેસે હૂં એહૅતેયાજમંદ
તસેંદીઆં૦[1] એસબબ નહીં મંર્ફને દેયા તુમ્હેં
હાજત રવા ખુદાને હમારા કેયા તુમ્હેં. ૪૨

ગરદન ઝોકાકે ઝીનપે શેહને કેયા કરાર-છુટને રગડતી આઇ વો૦ નઝદીકે 'રાહવાર
રોયે હોસર્ફન હાલે સોકર્ફનાપે ઝારઝાર-કિસ બેકસીઓ યાસસે બોલે! કે મંર્ફ નેસાર
બાબાતો ઝિંદગીસેભી અબ નાઉમેદ હર્ફ.
તુમકો સેવાએ બેપદરી, કયા ઉમેદ હર્ફ? ૪૩

દી અર્ઝ કુછભી આસ થી જીનસે વો૦ મરગએ-પાનીકી આરઝૂકો ચચા કેંતઅઁ કરગએ
અકબરકે બ્યાહકી થી ખુશી, ખૂંમેં ભરગએ-અસગરભી પેહલે સાલગેરા૦સે ગોઝરગએ
અબ હર્ફ વો૦દર્દ, જીસકા કે મુમકિન એલાજ હર્ફ
કાદિર હોઝૂર જીસપે હર્ફ વો૦એહૅતેયાજ હર્ફ. ૪૪

શેહ બોલે, હાં વો૦ કયા હર્ફ? બતાઓ નેસાર મંર્ફ-કી અર્ઝ ઘોડેસે ઉતરઆઓ નેસાર મંર્ફ
ઝાનૂપે અપને મુઝકો બેઠાઓ નેસાર મંર્ફ-શફકતસે હાથ સરપે ફિરાઓ નેસાર મંર્ફ
લિપટાલો ફિર ગલેસે મંર્ફ કુરબાન હો ગઇ
મુશકિલ અબ ઔર કયા હર્ફ? સબ આસાન હોગઇ. ૪૫

કાબૂમેં શાહકે ન રહા ફિર દિલો જેગર-બર્ફઠે ઉતરકે ઘોડેસે જલતી ઝમીન પર
બિઠલા લેયા સોકર્ફનાકો ઝાનૂપે નંગે સર-તાદેર સર નિગૂં રહે મુંહ દેખ દેખકર
આલમ અંજબ સોકર્ફનાઓ શપ્પીરકા હૂવા
તસવીરસે મોકાબેલા૦ તસવીરકા હૂવા. ૪૬

ઉલફતસે હાથ સરપે ફિરાયા ઔર આહ કી-મુંહ ચૂમકર ગલેસે લગાયા ઔર આહ કી
ઘુટ ઘુટકે દમ લબોં તલક આયા, ઔર આહ કી-સીનેપે લખ્તે દિલકો લેટાયા ઔર આહ કી
ઇસ પ્યારપર ફેરશ્તોંકે દિલ ચાક હોગએ
બેહોશ ખુલ્દમેં શહે લૌલાક હોગએ. ૪૭

પૂછા મંર્ફ અબ સવાર હોઉં? બીબીકી હર્ફ રઝા?-ઇસ પૂછનેપે ફુટકે રોઈ વો૦ માહલેકા
બોલી કે યાદ આએગી ચે૦ પરવરિશ સદા-મરઝી ખુદાકી ખૂબ હર્ફ, મરઝી હમારી કયા?
મોહલત નહીં, હવાસ નહીં, દમમેં દમ નહીં
ઇતનાભી પ્યાર આપકા ઇસ વકત કમ નહીં. ૪૮

અબતક કદીમસે ચે૦ હર્ફ દસ્તૂર જા બજા-બચપનમેં બેટી હોતી હર્ફ જો બાપસે જોદા
બેહલાકે ઉસકો દેતે હર્ફ તસકીન અંઇઆ-મેરે ગરીબ હાલમેં અપને હર્ફ મુબતેલા
હાકિમ વો૦ હર્ફ જો પાની નહીં દેતે પ્યાસેકો
શેહને કહા ખુદા હર્ફ તુમ્હારે દિલાસેકો. ૪૯

---

૧. એક વખતની તકલીફ.

નાગા૦ પોકારા શિમ્ર કે અર્ઝ શાહેદીં પનાહ—ક્યા હોગઇ હંમીયૈંતે પર્ગેંમબરે ઓલા ? ખુદ આઓ બહરે જંગ જો બાકી નહીં સેપાહ—યે૦ સુનકે અર્ઝ સા જોશે હંમીયૈંત હુવા કે આહ !

બિઠલા દિયા સોકર્નાકો જલતી ઝમીન પર
એ સાખ્તા૦ સવાર હૂયે આપ ઝીંન. પર. ૫૦

ગુંસ્સેસે તેગે અબ્રએ સુલતાને દીં તુલી—ફિર ઝલઝલે કે પલ્લેમેં રનકી ઝમીં તુલી ચેહરેકી ઝવ બરાબરે મેહરે મોબીં તુલી—ખૂંશબૂકે સાથ નખૈંતે ખુંલ્દે બરીં તુલી

યુમ્ને[1] કંદમસે ઔજે ઝમીં યહાં તલક હૂવા
પેહલા તબકં ઝમીનકા, દસવાં ફલક હૂવા. ૫૧

જબ રખ્શ તેઝપા હૂવા, મહૈંશર બપા હૂવા—જો ઝરૈં ગિર્દે પામેં મિલા, બાદેપા હૂવા. દૂરી પરીપે તાતે સોલર્માં, હવા હૂવા—તૌસનસે સાથા૦, સાએસે મર્દાં, જોદા હૂવા

આગે ન ધૂપ જાતીથી ન છાઉં જાતીથી
સરસરબી પીછે પીછે દબે પાંઉં આતીથી. ૫૨

મરસેયા૦ તીસરા. હઝરત એમામ હોસયન. અ. કા મયદાને જંગમેં જાના ઓર હઝરત અબદુલ્લાહ ઇબ્ને હસન અ કા અપને ચચાકે ઉપર ફેદા હોકર શહીદહોના બાઅદ એમામ હોસયન અ. કી શહાદતકે બયાનમેં.

આમદ બહારકી ચમને કરબલામેં હર્—ખૂંશબૂ ગુલે બેહિસ્તકી ખાંકે શેફામેં હર્ રૌજે ઝફર રેકાબે એમામે હોદામેં હર્—હર જાુઝો કુલ વઝીફએ સૅલ્લેઅૅલામેં હર્

ચાંદ અર્સા હો, પેદર શહે બદ્રો હોનર્નસા
નાના હો મુસ્તફાસા, નવાસા હોસર્નસા. ૧

ઇસ શાનસે લશકરમેં એમામે ઓમમ આએ—જર્સે સફે આહૂપે યે૦ હઝબર[2] અજમ[3] આએ આના તો પોકારા કે ખંબરદાર હમ આએ—એક દમમેં સેતમગર તહે તેગે દોદમ આએ

પુલ બનગએ લાશોંકે ન એક પલ હૂઇ આખિર
સાબિત ન હૂવા, કબ સફે અવૈલ હૂઇ આખિર. ૨

જબ તેગે અલી કિબ્લએ આલમને અલમ કી—એક બર્કસી મર્દાને બલાખીઝમેં ચમકી આશાહરે બોરિંશ સર્ફે શહનશાહે ઉમમકી—આઅદાકો નઝર આને લગી રાહ અદમ[4]કી

ગુલ રંગ લહૂસે જો હરએક જીસ્મેં શકી થા
થા દો પહર ઓર દામને સહૈરા શફકી[5] થા. ૪

---

૧ બરકતી. ૨ વાઘ. ૩ તરાડ મારવી. ૪ દોઝખ ૫ સુરખી.

નાગ઼ૈરા ક્યિા હાં અર્ઝ પેસરે સાઅદ, જપ્ઝાકાર–લે દેખ તૂ ઇન કાંપતે હાથોંકા કોઈ વાર હરચંદ કે હઁ ઇજઝ[1]હી બંદેકા સઝાવાર–મજબૂર નહીં લખ્તે દિલે અહમદે મુખતાર
શાયદ મેરા રૂતબા તુઝે માઅલૂમ નહીં હઁ
વોહ કૌનસી શઁ હઁ? કે જો મહકૂમ[2]નહીં હઁ. ૪

"મીકાલો" "રૂહ[3]"નામ મેરે ખાદેમોંકે હઁ–હાકિમ ખુદાકે ફઝલસે હમ હાકેમોંકે હઁ ફતવા હમારે કતલપે કિસ આલેમોંકે હઁ?–યેહ કામ આલેમોંકે હઁ,? યા ઝાલેમોંકે હઁ?
દુનયા ગ઼ૈરાબ અર્ઝ સોંકી ઉકબા ઝબૂત હઁ
ખૂને મોહમ્મદે અરબી, મેરા ખૂન હઁ. ૫

ઉન આલેમોંકા સામને મેરે બુલાઓ તો–ફતવા હમારે કતલકે પડહકર સુનાઓ તો મોહરે સેયાહકારોંકી મુઝકો દિખાઓ તો–મોહરોંસે ઉનકે, મોહરે નબુવ્વત મિલાઓ તો
જીસપર અઝલસે મોહરે નબુવ્વત ખુદાકી હઁ
પેહલી વોહ પુશ્ત ફાતેમાકે દિલરોબાકી હઁ. ૬

હમમેં ખુદાકા ઇલ્મ હઁ, ઇલ્મે ખુદા હઁ હમ-હમ હઁ વેલા ખુદાકી, ખુદાકી વેલા હઁ હમ લિખ્ખે હઁ જાબજા સોહફે અમબેયામેં હમ મશહૂર હઁ એમામે હોદા દોસરામેં હમ
કુરઆનમેં એમામ હઁ, કુરઆં એમામમેં
જીસ તરહ લામ અલિફમેં, અલિફ જઁસે લામમેં. ૭

અકબરકે ગ઼મમેં જીસકા ગિરેબાન હઁ કુબા–ઓર એ કફન પડે હઁ યહાં જીસકે અકબા બચપનમેં ઉનકો હકને વોહ હુલ્લે કિએ અતા–પેહનાકે અપને હાથસે કેહતેથે મુસ્તફા
હક઼કા યેહ ખાસ હુલ્લે બેહિસ્તે બરીંકે હઁ
બખયેહ મેં રૂંગટે પરે રૂહુલ અમીંકે હઁ. ૮

માના, યઝીદ સાહેબે દૌલત હઁ, હમ નહીં–પર વોહ વોહી હઁ, ઔર શરાફતમેં હમ હમીં હોતી હઁ આસમાંકે મોકાબિલ કહીં ઝમીં?–વોહ તખ્તકા મકીં હઁ, તો હમ અર્શકે મકીં
મુમકિન હઁ, ઝોરો ઝરસે યેહ રૂતબા કિસીકા હો
જીસકો ખુદા કરે! વોહ નવાસા નબીકા હો !!! ૯

ફૌજ ઉસકે પાસભી હઁ, યેહ ફૌજે ખુદા કહાં!-સાહબે અલમ હઝારોં,પે અબ્બાસસા કહાં? બેટે બહોત, પે અકબરે ગુલગૂં કુબા કહાં!–લાખોંમેં એક સાનીએ ખૈરૂલ વરા-કહાં!
ભાઇ યઝીદકા કોઇ મિસ્લે હસનભી હઁ?
ઝઁનબસી આબેદાહ કોઇ ઉસકી બહનભીહઁ? ૧૦

હાશિમકે ઘરંકા દેખે! ઓર અપને ઘરાનેકો!–જીબરીલ ફખ્ર સમઝે! હમારે ઘરાનેકો! બચપનભી ઉસકા, યાદ હઁ અબતક, ઝમાનેકો!–રૂહુલ કોદુસ કબ આએથે? ઝૂલા ઝૂલાનેકો!
ઝેરે નગીં ઝમીંભી હઁ? કુછ આસમાંભી હઁ?
ઉંગલીમેં મોહરે ખાતેમે પઁગંબરાંભી હઁ? ૧૧

૧ આજેઝી. ૨ હુકમ માનનાર. ૩ હઝરત જીબ્રઈલ. અ.

ફર્શ ઉસકા, જીઆઇલકા પર હો!!! ન હોએગા–અર્શ બરીપે ઉસકા ગોઝર હો!!! ન હોએગા
સુલતાને દીં યેં બાનીએ શર હો !!! ન હોએગા–દુનયા અગર ઇધિરકી ઉધર હો, ન હોએગા

પરચે ગલત સોનાતે હ ઁ મુજઝે[1] પલીદકે
વહુંચે ખુદાભી આઇ હ ઁ ? ઘરમેં યઝીદકે ૧૨

ઇસ બાતમેં યઝીદકા હમસે મોકાબેલા?–ખૂ જહલકા રસૂલે ઓમમસે મોકાબેલા?
તબલો અલમકા, લોહો કલમસે મોકાબેલા?–ઉસ ગોલકા, ચરાગે હરમસે મોકાબેલા?

ક્યું કર કહૂં સવાબો ખતાકો ન સમઝે તૂ?
સબ કુછ તો સમઝે, ઓર ખુદાકો ન સમઝે તૂ? ૧૩

નાના હ ઁ મેરે કિબ્લએ અહલે ઝમન નબી–હ ઁ કામતો અઝાંમેં બ વજહે હસન નબી
અવ્વલ હ ઁ હર નમાઝકે સિર્ફએ અલનબી–આખિરમેં અસ્સલામો અલ ઁક અય્યોહન્નબી

નાનાપે જબ તલક ન દોરૂદો સલામ હો
જીબરીલકી નમાઝ ન કોઈ તમામ હો. ૧૪

નાઝાં ન હો અ ઁ બાનીએ ઝુલ્મો સેતમો જૌર–મિટજાતા હ ઁ એક ગિરદીશે અફલાકમેં યેં દૌર
તૂ આજ જો હાકિમ હ ઁ તો કલ હોગા કોઈ ઔર–કયા હો ગઇ? કર દૌલતે કારૂંપે ઝરા ગૌર

તુમરૂદ નહીં, હશમતે ઝહ્હાક[2] નહીં હ ઁ
ઢૂંઢો જો ખઝાનેમેં તો અબ ખાક નહીં હ ઁ. ૧૫

કૈસર[3]કા વો અફસર હ ઁ, ન વો તાજે કયાં[4] હ ઁ–ન કસરે ઐારનક[5]કા મકાં હ ઁ ન મકાં હ ઁ
આઇના વએ રૂએ સેકંદર નેગરાં હ ઁ–ચીનીકી સદા યેં હ ઁ કે શાઅફૂર કહાં હ ઁ

ઠુકરા કે જો ચલતા હ ઁ હરએક રાહ ગોઝરમેં
સો બાલ શેકસ્તાંસે હ ઁ વહાં કાસએ સરમેં. ૧૬

જામે સરે જમશીદ તહે ખાક હ ઁ વાઝૂં[6]–કાઉસકી દૌલત હ ઁ ન ગંજીનએ કારૂં
ન તાજે કોબાદ[7] ઔાજ હ ઁ ન તખ્તે ફરીદૂં[8]–દારા[9] હ ઁ ન પરવીઝ[10] ન ખુસરૂ[11] હ ઁ ન ગુલગૂં

દાના થે યેં કિસ તરહ વસે દામે અજલમેં
ઘર વહશેયોંકે બનગએ કિસરા[12]કે મહલમેં. ૧૭

મશહૂર હ ઁ ફિરઔનેયોંકે ગર્કકા અહવાલ–શદ્દાદકો કિસ તરહ કિયા માલને પામાલ
વો બાગ કે ઝર જીસપે કિયા સિર્ફ મહો સાલ–દેખા ભી ન ઉસકો કે અજલ આગઇ દુમ્બાલ[13]

લૂટા હ ઁ વો ગુલશન કે ન ફૂલ પાએગા ઝાલિમ
અબ તૂભી જહન્નમમેં યૂંહીં જાએગા ઝાલિમ. ૧૮

ગુસ્સા મુઝે આજાએ તો લશકરકો ભગા દૂં–સારી યેં સફેં તેગસે એક દમમેં બિછાદૂં
પર ઉમ્મતે અહમદ હો, મ ઁ કયા તુમકો સઝાદૂં–તુમ દુખ મુઝે દો, મ ઁ તુમ્હેં જબ દૂં તો દોઆદૂં

ન મક્કી બાતેં ન દગા જાનતા હૂં મ ઁ
તુમ સબકો અઝીઝોંસે સેવા જાનતા હૂં મ ઁ. ૧૯

---

૧ ભાગલા. ૨ એક ઝાલીમ બાદશાહ થઇ ગયો. ૩–૪ બાદશાહોના નામ ૫ એક રાજમહેલનું નામ છે જેકે બેહરામ ગોર વાસતે બનાવ્યું હતું. ૬ ઉંધુ. ૭–૮–૯–૧૦–૧૧–૧૨ બાદશાહોના નામ ૧૩ પાછળથી

મુશકિલ જો પડે ઉકદ કોશાઇ મેરી દેખો–દુશમનસેભી હૂં સાફ, સફાઇ મેરી દેખો
હો જંગકી તાકત, તો લડાઇ મેરી દેખો–સર કાટલો, ગર કોઇ બુરાઇ મેરી દેખો
બેહતરહી હૈ યેં તેગ જો યેં ખુશ્ક ગલાહો
રાઝી હૂં મૈં જીસ બાતમેં તુમ સબકા ભલાહો. ૨૦

મૈં સાફ હૂં અબભી મેરે કેહનેકો જો માનો–બેહકે હો કિધર ? દીનકા રહબર મુઝે જાનો
પચતાઓગે તુમ કતલ મેરા દિલમેં ન ઠાનો–બેકસકા બદન ઝુલ્મકે તીરોંસે ન છાનો
પ્યારા હૂં જેગર ગોશએ પયંબરે દો જહાંકા
દિલબંદ હૂં મૈં, સય્યદે કૌસરને મકાંકા. ૨૧

હાંસિલ તુમ્હેં કયા ? ગર મેરે બચ્ચે હૂએ બરબાદ–ઉજડી હૂઇ બસતીકો બશર કરતે હૈં આબાદ
કયા નશ્શએ દૌલત હૈ!!! કે ભૂલી હૈ મેરી યાદ–ફરયાદ રસે ખલ્કકી સુનતે નહીં ફરયાદ?
લિલ્લાહ ફરો પાસ રસૂલે અરબીકા
ઝહરા મેરી માદર હૈ, નવાસા હૂં નબીકા. ૨૨

બિલ ફર્ઝ ન સમઝો મુઝે દિલબંદે પયમબર–કાબેકા મોસાફિર તો હૂં ? મૈં બેકસો બેપર
હાજી મેરે હોનેમેં તઅમ્મુલ હૈ તુમ્હેં ગર–શબ્બીર મુસલમાં તો હૈ ? અૈ કૌમે સેતમગર
કિમ્મતકા મોહમ્મદકી હવા ખાહતો હૂં મૈં ?
યેંભી નહીં, એક બંદએ અલ્લાહ તો હૂં મૈં ? ૨૩

તુમને તો બુલાયાભી ન થા આપ મૈં આયા–જંગલમેં મદીનેસે મોકદ્દર મુઝે લાયા
ખાનાભી ખિલાયા મુઝે પાનીભી પિલાયા–દાવત ભી મેરી હો ચુકી આરામભી પાયા
મુશતાક મદીનેકી હોકૂમતકા નહીં મૈં
રૂખસત કરો અબભી તો નેકલ જાઉં કહીં મૈં. ૨૪

જીસ શેહરમેં કેહદો મૈં ઉસી શેહરમેં જાઉં–બસતીજો ન મુમકિન હો તો જંગલકો બસાઉં
લિખવાલો, શેકાયતકા સોખન લબપે જો લાઉં–મુજરિમ જો કલમરૌમેં[1] તુમ્હારે કભી આઉં
સખ્તીભી ઉઠાઉંગા મોસીબતભી સહૂંગા
રાઝિક હૈ ખુદા, જાકે પહાડોંમેં રહૂંગા. ૨૫

તા ઝીસ્ત જો છોડું કભી કોહસારકા દામાં–ફિર હાથ હૈ તુમ લોગોંકા ઓર મેરા ગિરેબાં
અસબાબભી લેલો મુઝે કયા ચાહિએ સામાં–અબ ઉમ્રભી આખિર હૈ કોઇ દમકા હૂં મેહમાં
મુમકિન નહીં જીનેકા મઝા રંજો અલમમેં
સુન લીજો કે મર જાઉંગા ફરઝંદોંકે ગમમેં. ૨૬

ચિલ્લાંકે યેં તબ કેહને લગા શિમ્રે સેતમગાર–હાં હાં હમેં કુછ આજ નહીં દીંસે સરોકાર
વોં કરતે હૈં હમ, જીસમેં મિલેં દિરહમો દીનાર–ગર જાન બચાની હૈ તો રખદીજીએ હથયાર
બયઅતકા યેં કિસ્સાં હૈ ફસાદ ઔર નહીં હૈ
બચનેકે, સેવા ઇસકે કોઇ તૌર નહીં હૈ. ૨૭

૧ સલતનતમાં હદમાં.

યેં સુનતેહી શમશીરકો સરવરને નેકાલા—ફરમાને કઝા નાએબે હૈદરને નેકાલા
યૂં મ્યાનસે ઉસ તેગકો સફદરને નેકાલા—ગુલ થા કે વોં મુંહ ગારસે અઝદરને નેકાલા
હિલતી હૂઇ દોનોં જો ઝબાંમેં નઝર આઇ
હોટોંપે સેતમગારોંકી જાનેં નઝર આઇ. ૨૮

બિજલીકી ચમક લશકરે દુશમનકો દેખાઇ—શોઅ્લેકી લપક નારેયોંકે તનકો દેખાઇ
તેઝી દમે શમશીરને જૌશનકો દેખાઇ—કટ કટગયા, અ્ફસી બોરિશ આહનકો દેખાઇ
કિસ તરહ ભલા અહલે સેતમ દંગ ન હો જાયં!
ચાર આઇનાં શશદરભી કે ચૌરંગ ન હો જાયં! ૨૯

સર ઉડગએ ગરદનસે, તો ખૂદ ઉડગએ સરસે—શાનોંસે તો ઢાલેં ન બડહીં, ગિરગઇ સરસે
ફ્લ બરછેયોંસે કટકે ગિરે, ફૂલ સેપરસે—દસ્તાને તો હાથોંસે, કમરબંદ કમરસે
મતલબથા ચમકનેસે યેં તેગે દો ઝબાંકા
વોં રાહ હૈ દોઝખકી, યેંજાદાંહૈ જેનાંકા. ૩૦

ટુકડે કહીં લશકરકે, કમાંદાર પડેથે—તીરોંકે કહીં ખાકપે સૂફાર[1] પડેથે
થે હાથ કિસીજા, કહીં હથયાર પડેથે—જાગાં થી જહાં એકકી, વહાં ચાર પડેથે
પામાલ થે સર તાબેશે ખૂરશેદમેં તન થે
બરહૂત[2] મેં રૂહેંથીં જહન્નમમેં બદન થે. ૩૧

જબ બીસ હઝાર અહલે સેતમ જાનસે મારે—આવાઝ યેં આઇ કે બસ અય શેર હમારે
જૌહર હૈં બોઝુર્ગોંકે તેરી ઝાતમેં સારે—તૂ વોં હૈ કે લાખોંસે લડાઇમેં ન હારે
અબ હુકકું હૈ ઓર મરહલએ તેગે જફા હૈ
હાં સાબેરો શાકિર, દમે તસલીમો રેઝા હૈ. ૩૨

આઇ જો યેં આવાઝ શહે કૌનો મકાંકો—થર્રાકે રખા મ્યાનમેં તેગે દો ઝબાંકો
આબંદાસે કહા રોકકે ઘોડેકી એનાંકો—જાતે હો કહાં કત્લ કરો તસ્નં દહાંકો
કરદો ખબર ઉસકોભી, ક્ષિધર શિમ્રે લઇ હૈ?
અબ આઓ કે લડનેકા મુઝે હુકમ નહીં હૈ. ૩૩

યેં સુનકે ઝુકે અહલે સેતમ ચાર તરફસે—નૈઝે હૂએ બેકસપે અલમ ચાર તરફસે
પડને લગી શમશીરે દોદમ ચાર તરફસે—બસ ગિરગયા એક કુશ્તએ ગમ ચાર તરફસે
તર ખૂનમેં સર તા બ કદમ હોગએ શપ્પીર
બરછી જો લગી પુસ્તપે, ખમ હોગએ શપ્પીર. ૩૪

ઝુકતાથા કે તેગોં કે બરાબરસે ચલેવાર—કદમોંસે રેકાબેંભી જુદા હોગઇ એકબાર
જબ ગિરને લગા ખાકપે વોં બેકસો નાચાર—ઝહરાકી સદા આઇ કે યા હૈદરે કર્રાર
ઘેરા હૈ લઇનોંને અકેલા ઉસે પાકર
ગિરતા હૈ મેરા લાલ, મદદ કીજીએ આકર. ૩૫

[1] તીરનું મોઢું. [2] ચમનમાં એક જગ્યા છે જ્યાં કાફેરોની રૂહનું રેહઠાણું છે.

ઘોડેને જો દેખા કે સંભલતે નહીં ઝીંપર–બસ બઈઠગયા ટેકકે ઘુટનોંકો ઝમીંપર
ઝખ્મોંસે જો થા ચૂર તને સિબ્તે પયમબર–ગંશ હોગએ રહવારસે રેતીપે ઉતર કર

ઈફ્રાતે જરાહતસે બદન રશ્કે ચમન થા
સબ ફૌજકે હર્બે થે ઓર એક શાહકા તન થા. ૩૬

દસ સૌ તો કમાંદાર થે, એક સીનએ શપ્પીર–બરછીકા જહાં ઝખ્મથા, લગતાથા વહાં તીર
યા શાહે નજફ કેહતેથે જબ બડહતીથી શમશીર–ચિલ્લાતીથી દરવાઝેસે યેઝઈનએ દિલગીર

તુમ ખાતેહો તલવારેં મુઈ જાતી હૂં ભાઈ
અબ સીના સેપર હોનેકો મંઈ આતી હૂં ભાઈ. ૩૭

ઉસ વક્તભી શેહ હાથસે કરતેથે એશારા–હટજાઓ બહન ઘરસે નિકલયો ન ખુંદારા
રૂતબા હઈ ફોઝૂં મરયમો હવ્વાસે તુમ્હારા–દમ તનમેં હઈ જબતક, નહીં યેઃ મુઝકો ગવારા

લિલ્લાહ ન ઇસદમ તને સદ પાશપે આના
સર તનસે ઉતર લે, તો મેરી લાશપે આના. ૩૮

થી રાંડોંમેં દેવડહીપે અંજબ ગિર્યઓ ઝારી–સર ખોલે હૂએ રોતીથીં વહાં બીબયાં સારી
કેહતીથી સોકઈના કે ફૂફીજાન મંઈ વારી–મુઝકો તો દિખાદો મેરે બાબાકી સવારી

હાં છોડકે હમ સબકો ચલે જાએંગે બાબા?
કયૂં રોતી હો? કયા ઘરમેં ન અબ આએંગે બાબા? ૩૯

દેવડહીસે હટો તનસે નેકલતા હઈ મેરા દમ–મંઈ જાઉં વહાં રનમેં જહાં હઈ શહે આલમ
કેહતીથી ઉસે થામે હૂએ ઝઈનએ પુરગંમ–અસગરકી તરહં તીર ન મારેં તુઝે અઝલમ

વહાં ચલતી હઈ તલવાર, કહાં જાઓગી બીબી?
બાબાકો બસ અબ હશ્રકે દિન પાઓગે બીબી. ૪૦

નામૂસે નબીમેં તો કેયામત યેઃ થી બરપા–સર ખોલે હૂએ પીટતીથી દુખ્તરે ઝહરા
રાવીને યેઃ લિખ્ખા હઈ કે મંઈ દેખતાહૂં કયા–રોતા હૂવા એક તિફ્લે હોસઈન ખંઈમેસે નિકલા

આંખેં કહીં આહૂકીભી આંખોંસે બડી થીં
મુંહ ચાંદસા થા હંસલેયાં ગરદનમેં પડી થીં. ૪૧

ચેહરેપે ભલી લગતીથી કયા ઝુલ્ફે મોસલસલ–[illegible]હિરથા કે ઘેરે હૂએ હઈ ચાંદકો બાદલ
થા તૌકે ગોલૂ રશ્કે હેલાલે શબે અવ્વલ–હાથોંમેં કડે, કાનમેં દુર, સીનેપે હઈકલ

કુરતેકા અંજબ રંગથા ઇસ ગુલસે બદનપર
માઅલૂમ યેઃ હોતાથા કે શબનમ હઈ ચમનપર. ૪૨

માં દેવડહીકે પરદેકો ઉઠાકર યેઃ પોકારી–મંઈભી નેકલ આતી હૂં, કહાં જાતે હો વારી?
ફિરઆઓ કે બેતાબ હૂં મંઈ દર્દકી મારી–બેવાઃ હૂં કરો રહંમ ગરીબીપે હમારી

કેહના મેરા માનો, ન એરાદાઃ કરો રનકા
મંઈ વાસતાઃ દેતી હૂં તુમ્હેં, રૂહે હસનકા. ૪૩

વોઃ કેહતાથા અમ્માં હમે કૈસમેં ન દેલાઓ–હમ ઘરમેં ન અબ આએંગે તુમ ખઈમેમેં જાઓ
કાસિમકી તરહં દાગં હમારાભી ઉઠાઓ–માં કેહતીથી એક બાત તો સુનલો ઇધર આઓ

લાખોંમેં કહાં જાતેહો ઇસિઆન અકેલે ?
વો૰ કેહતાથા હઈ મેરે ચચાજાન અકેલે. ૪૪

મઈદાંમેં ચચા કંત્લ હોં, હમ ખઈમેમેં આએં ?–જીતે રહેં બાઅંદ ઇનકે તો મુંહ કિસકો દિખાએં ? હમ સાએમેં હઈ, ધૂપમેં વો૰ બરછેયાં ખાએ ?–તેગોંમેં ન અમ્મું કી સેપર હોનેકો જાએં ?
બસ સબ્ર કરો, કંદિ હોં કયા ખઈમેમેં આકે?
ફિરદૌસમેં અબ જાએંગે હમરાહ ચચાકે. ૪૫

ચિલ્લાંતીથા રોરોકે યે૰ બેવા જેગર અફગાર–સદકે મઈ બેરાદંકે તેરે અઈ મેરે દિલદાર કિસ તરહં લડોગે ? ન સેપર પાસ ન તલવાર–ફિરઆ તેરા સિન જંગકે કાબિલ નહીં ઝિનહાર
વો૰ કેહતાથા કુંરબાને શહનશાહે ઓમમ હઈ
કયા હમ અંલી અસગરસેભી કુછ ઉમ્રમેં કમ હઈ? ૪૬.

દરવાઝેપે ખઈમેકે તડપતી રહી માદર–જંગાહમેં જા પોંહચા વો૰ લખ્તે દિલે શબ્બર બંદ આંખેથી ઓર ઝૂમતેથે સિબ્તે પયમબર–લિપટા પેસરે ફાતેમા ઝહરાસે વો૰ દિલબર
કેહતાથા કે સબ ખૂંસે બદન લાલ હૂવા હઈ
અઈ મેરે ચચા જાન, યે૰ કયા હાલ હૂવા હઈ ? ૪૭

મઈ થામે હૂં યા શાહ ઝરા ગંશસે સંભલયે–કયૂં આપ ઝૂકેજાતે હઈ ? ઝાનૂકો બદલયે ઝખ્મોંકા લહૂ ચહરએ અનવરપે ન મલયે–સરનંગે નેકલતી હઈ ફૂફી, ખઈમેમેં ચલયે
સબ રોતે હઈ ઇસિ વકંત નહીં હોશ કિસીકો
પીટી હઈ યે૰ સીના કે ગંશ આતા હઈ ચચીકો. ૪૮

ફરમાને લગે ખોલકે આંખેં શહે ઝીજાહ–કયૂં ઘરસે નેકલ આએ ? યે૰ કયા તુમને કિયા? વાહ ઇન તેગોંસે અઈ લાલ બચાએ તુમ્હેં અલ્લાહ–લો ખઈમેમેં અબ જાઓ કે અમ્મૂં હઈ સરે રાહ
કટતા હઈ ગલા તેગે સેતમસે કોઇ દમમેં
ઘરમેં તુમ્હેં લેજાનેકી તાકંત નહીં હમમેં. ૪૯

યે૰ કેહતેથે હંઝરત કે બડહા એક જફાકાર–ચાહા કે કૈરીબ આનકે હંઝરત પે કરે વાર હાથ ઉસને સરે શેહપે સેપર કરદિએ એકબાર–બચ્ચેકે કહાં હાથ ! કહાં ઝૂલ્મકી તલવાર !
રેતીપે વો૰ નન્નેસે ગિરે હાથ જો કટકર
ગંશ હોગયા શબ્બીરકી ગરદનસે લેપટકર. ૫૦

ગોદીમેં ઉસે લેકે પોકારે શહે દિલગીર–સદકે તેરે ઇન દોનોં કટે હાથોંકે શબ્બીર ગોદીમેં તડપતાથા કે ગરદનમેં લગા તીર–ચિલ્લાયા કે કુંરબાને અંલીઅસગંરે બે શીર
લિપટા જો તડપકર વો૰ શહે તશ્ન ગોલૂસે
તર હોગઈ સબ હંસલેયાં ગરદનકી લહૂસે. ૫૧

મુંહ ઝંર્દ હૂવા જાન નેકલને લગી તનસે–ખૂં હિચકેયોંકે સાથ ઉગલતાથા દહનસે જીસ વકંત સફર કરગયા હસતીકે ચમનસે–રોનેકી સદા આને લગી કંબ્રે હંસનસે
ફિરદૌસસે ઝહરા બસદ અફગાં નેકલ આઇ
ખઈમેસે ઇધર બાક બ સર માં નેકલ આઇ. ૫૨

બઈઠેથે સૂએ કિબ્લા, દો ઝાનુ શહે એપર–ઝુકતેથે કભી ગંશમેં, ઉઠાતેથે કભી સર
થે ઝિકરે ખુદામેં કે, લગા તીર દહનપર–યાકૂત બને, ડૂબકે ખૂંમેં લબે અતહર

યે૦ આયા લહૂ તા બ ઝોખંદાંને મોબારિક
ટુકડે હુએ દો ગૌહરે દંદાને મોબારિક. ૫૩

નઈઝેકા બિને વહબને પેહલૂપે કિયા વાર–કાંધેપે ચલી સાથ "ઝોરારા૦"કીબીં તલવાર
નાવક, બિને "કાહિલ"કા કલેજેકે હૂવા પાર–બાઝૂમેં દરઆયા તબરે "ખૂલી"એ ખૂંખાર

તલવારસે વકંશ ન મિલા ચંદ નફસકા
દમ રૂકગયા, નઈઝા જો લગા ઈબ્ને "અનસ"કા. ૫૪

લિખ્ખા હઈ કે જબ મર ગયા લખ્તે દિલે શપ્પૈર–બારા૦ સેતમ ઈબ્ને સઅદ બઢકે ખીચકે ખંજર
એક સયૈદા૦ નિકલી દરે ખૈમેસે ખૂલે સર–મકનાએ થા ન બુરકાએ થા ન મોઝેથે ન ચાદર

ચિલ્લાએ લહીં ખૌફસે હાથ આંખોંપે ધરકે
લો ફાતેમા૦ આતી હઈ બચાનેકો પેસરકે. ૫૫

ઉસ ભીડમેં આકર વો૦ ઝઈફા૦ યે૦ પોકારી–અઈ સિબ્તે નબી ઇબ્ને અલી આશેકે બારી
ઘોડા તો હઈ કૂતલ, કિધર ઉતરી હઈ સવારી?–ભયૌ બહન આઇ હઈ ઝેયારતકો તુમ્હારી

મરજાઉંગી હઝરતકો જો પાનેકી નહીં મંઈ
એ આપકે દેખે હુએ જાનેકી નહીં મઈ. ૫૬

ઉસ વકત શહેદીંને સુની ઝારીએ ખાહર–જીસ વકત કે થા હલ્કે મોબારિક તહે ખંજર
ફરમાયા એશારેસે કે અઈ શિમ્રે સેતમગર–ઝઈનબ નેકલ આઈ હઈ દહરજા અભી દમભર

આખિરતો સફર હોના હઈ ઇસદારે મેહનસે
દો બાતેં તો કરલેને દે ભાઇકો બહનસે. ૫૭

મુંહ ફેરલિયા શિમ્રને ખંજરકો હટાકે–દી શેહને યે૦ ઝઈનબકો સદા અશ્ક બહાકે
તડપાતીહો ભાઇકો, બહન બલવેમેં આકે?–દેખોગી કીસે? હમતો હઈ પંજેમેં કઝાકે

ઉઠ સકતે નહીં, જીસ્મપે તલવારેં પડી હઈ
ગભરાઓ ન, અમ્માં મેરે પેહલૂમેં ખડી હઈ. ૫૮

દૌડી યે૦ સદા સુનકે યદુલ્લાહકી જાઇ–ચિલ્લાઇ કે દીદાર તો મંઈ દેખલૂં ભાઇ
પર હાએ, બહન ભાઇ તલક આને ન પાઇ–વહાં હો ગઇ સયૈદકે સરો તનમેં જુદાઈ

કાતિલકો ન ગરદનકો ન શમશીરકો દેખા
પોંહચી તો સેનાંપર સરે શબ્બીરકો દેખા. ૫૯

સર દેખકે ભાઇકા વો૦ બેકસ યે૦ પોકારી–દુખ પાઇ બહન આપકી, મઝલૂમીકે વારી
ખૂંજરસે ન ગરદનકી રગેં કટગઈ સારી–તુમ મરગએ, પૂછેગા ખબર કૌન હમારી?

આફતમેં ફસી આલ રસૂલે અરબીકી
અબ જાએં કહાં બેટિયાં ઝહરાએ અલીકી. ૬૦

ગુલ રાંડોંમેં થા વા હુસેના વાએ હોસઈના–સદકે તેરી મઝલૂમીકે દુખ પાએ હોસઈના
આતીથી યે૦ ઝહરાકી સદા હાએ હોસઈના–ચિલ્લાતીથી ઝઈનબ મેરે માં જાએ હોસઈના

કિસ યાસસે ફિર ફિરકે નઝર કરતેથે ભાઇ
હઇ હઇ યેહ બહન છુટી હઇ તુમ મરગએ ભાઇ. ૬૧

નૌહા.

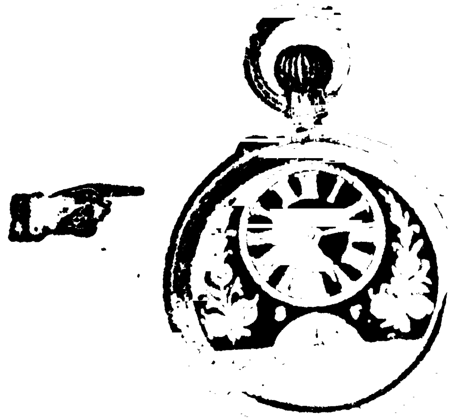
ખાક કયૂંકર ન બાનૂ ઉડાએ-હાએ હાએ
શામી સોતા હય સીસ કટાએ-હાએ હાએ—૧
ઝિંદા બાનૂકે વારિસ નહીં હંય-મરગએ સબ
જબ લઇનોંને બયમે જલાએ-હાએ હાએ—૨
માંગમેં બદલે સંદલકે ભરદો-ખાકે સહરા
કોઇ રંડસાલા આકર પિન્હાએ-હાએ હાએ—૩
લા બયમેમેં શેહ લાશે અકબર-રોકે બોલે
ફુલ સેનાંકા હંય ખાકર યેહ આએ-હાએ હાએ—૪
બોલીં કાસિમકી માં, મેરે કાસિમ-થા યેહ અરમાં
શબકો દૂલ્હા યેહ માદર બનાએ-હાએ હાએ—૫
સરસે સરવરકે બોલી સોકયના-દેખો બાબા
અમ્મૂં દરયાસે ફિરકર ન આએ-હાએ હાએ—૬
બોલી સજ્જાદસે ફિર વો દુખિયા-દેખો ભાઈ
હમકો નાહક તમાંચે લગા -હાએ હાએ—૭
મરગએ જબકે અબ્બાસ ગાઝી-શેહ યેહ બોલે
બાઝૂ દરયાપે જાકર કટાએ-હાએ હાએ—૮
બોલીં સુગરા યેહ ઉમ્મુલ બનીંસે-દેખો દાદી
મેરે પરદેસી ફિરકર ન આએ-હાએ હાએ—૯
કયા બઝાં દો પહરમેં હય આઇ-મરગએ સબ
બાગે ઝહરા કઝા યૂં લુટાએ-હાએ હાએ—૧૦
યેહ દોઆ હકસે હય અબ યેહ મેરી-હો કબૂલ અબ
યેહ "હકીર" અબ નજફ જલ્દ જાએ-હાએ હાએ—૧૧

ખામૂશ "અનીસ" અબ કે હઇ દિલ સીનેમેં બેચઇન-લિખ્ખે નહીં જાતે હંઇ જો ઝઇનબને કિયે બઇન
અબ હકસે દોઆ માંગ કે અઇ ખાલેકે કૌનઇન-કાસિદ હંઇ બહોત દિલકો ખતાકર મેરે તૂ ચઇન

નાહકં હઇ અદાવત ઉન્હેં ઇસ હીયમદાંસે
એ તેગ કટે જાતે હંઇ શમશીરે ઝબાંસે. ૬૨

નૌહા૦

રોરો કેહતીથી ઝૈનબ યેઁ૦ બનમેં–આજ શબ્બીર હુઈ તનહા રનમેં
બરપા મહશર હુઈ અહલે હરમમેં–આજ શબ્બીર હુઈ તનહા રનમેં
પ્યાસે અસહાબ બાવફા કરગએ બેડા પાર
કદમપે ભાઈ જાનકે દેદી અપની જાન.
લાશેં જલતી હુઈ રેતીપે રનમેં–આજ શબ્બીર હુઈ તનહા રનમેં
બીબી સોકૈના દુખજલી રોવત ભરકે નૈન
તનહા રનમેં ઘિરગએ બાબા મેરે હોસૈન
ખાક ઉડાતી હુઈ ઝહરા અદનમેં–આજ શબ્બીર હુઈ તનહા રનમેં
નૈનકી રોશની લેગએ નવ જવાં અકબર
સામનેસે છુપ ગઇ શબીહે પૈગમબર
બરછી કારી લગી હુઈ જેગરમેં–આજ શબ્બીર હુઈ તનહા રનમેં
નનાસા અસગર મેરા પ્યાસા મુવા નાદાન
ઉમ્મતપે નાના જાનકી દેદી અપની જાન
તીરેં પૈવસ્ત હુઈ ઉસકે દહનમેં–આજ શબ્બીર હુઈ તનહા રનમેં
અય બહન ઝૈનબ મેરી રો ન તૂ ઝાર બેઝાર
આફતેં તુઝપે આએગી બાઅદ મેરે હઝાર
અબ બંધેગે યેઁ૦ બાઝૂ રસનમેં–આજ શબ્બીર હુઈ તનહા રનમેં

તમામ શુદ
ભાગ ૧ લો.